ธันวาคม ๒๕๔๘

รสนิยมแห่งยุคสมัย

ศิลปวัฒนธรรม

ART & มติชน CULTURE

สุจิตต์ วงษ์เทศ บุกลาว!
พิสูจน์ความลี้ลับ
แห่งทุ่งไหหิน

ครบน้ำตา
บอมบ์
๒๐ ปีสันติภาพมั่นยืน

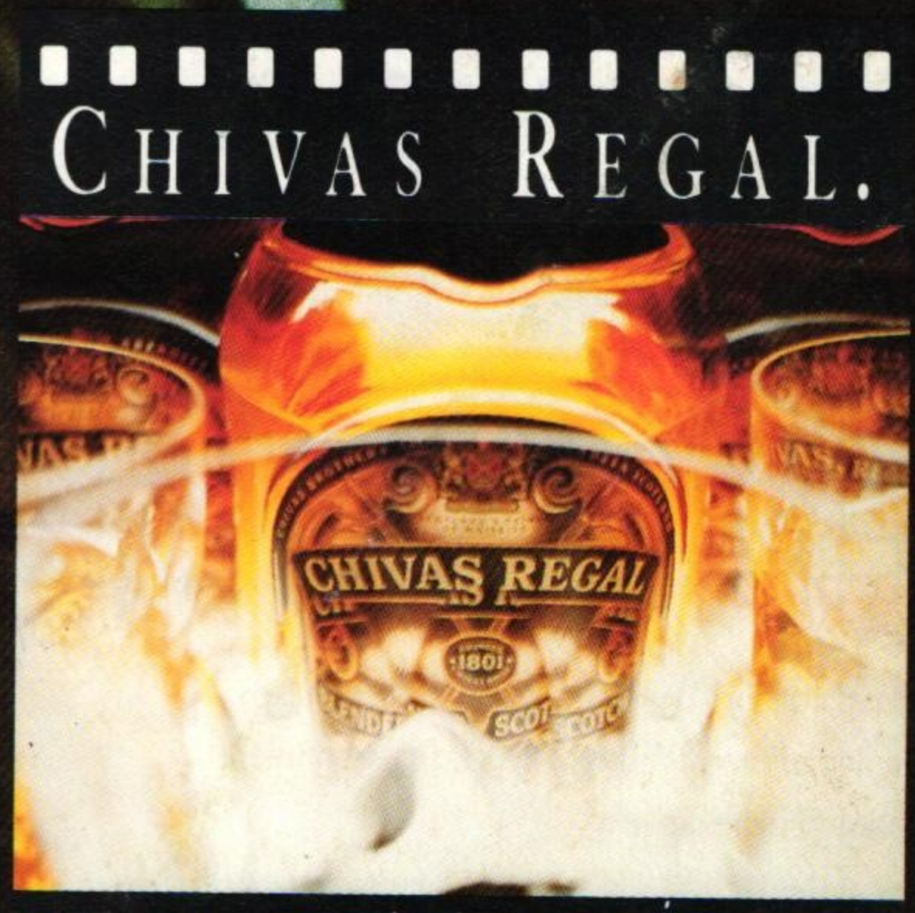

อาณาจักรรวมผืนแผ่นแผ่ไพศาล
แต่โบร่ำโบราณผสานสาย
สุโขทัย กรุงศรีอยุธยามาเรียงราย
จนที่หมายมหาสกลธนบุรี
ครั้นแผ่นดินรัตนโกสินทร์
จอมนรินทร์นพรัตน์เป็นฉัตรศรี
เฉลิมยศทศพิธราชธรรมพลี
ขององค์พระภูมีทรงพระเจริญ ฯ

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ
ข้าพระพุทธเจ้า

ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน)
ปักแผ่นฟ้าแผ่นสาร บริการเป็นกันเอง

CHIVAS REGAL.

เพราะมีชีวิตที่รู้กัน

อุตสาหกรรมของคนไทยแห่งแรก
ที่สามารถแสดงเครื่องหมายมาตรฐานอุตสาหกรรม

ตระหนักในคุณค่าและชื่นชมในผลงานของศิลปินชาวไทย

มอก. 272-2531
มอก. 327-2529

สีรองพื้นกันสนิมระบบน้ำ เจบีพี 7611 ซึ่งผ่านการตรวจสอบโดยเครื่องคอมพิวเตอร์ขั้นสูงเพื่อให้ได้มาตรฐานและความคงทนต่อทุกสภาวะอุณหภูมิได้อย่างมั่นใจ

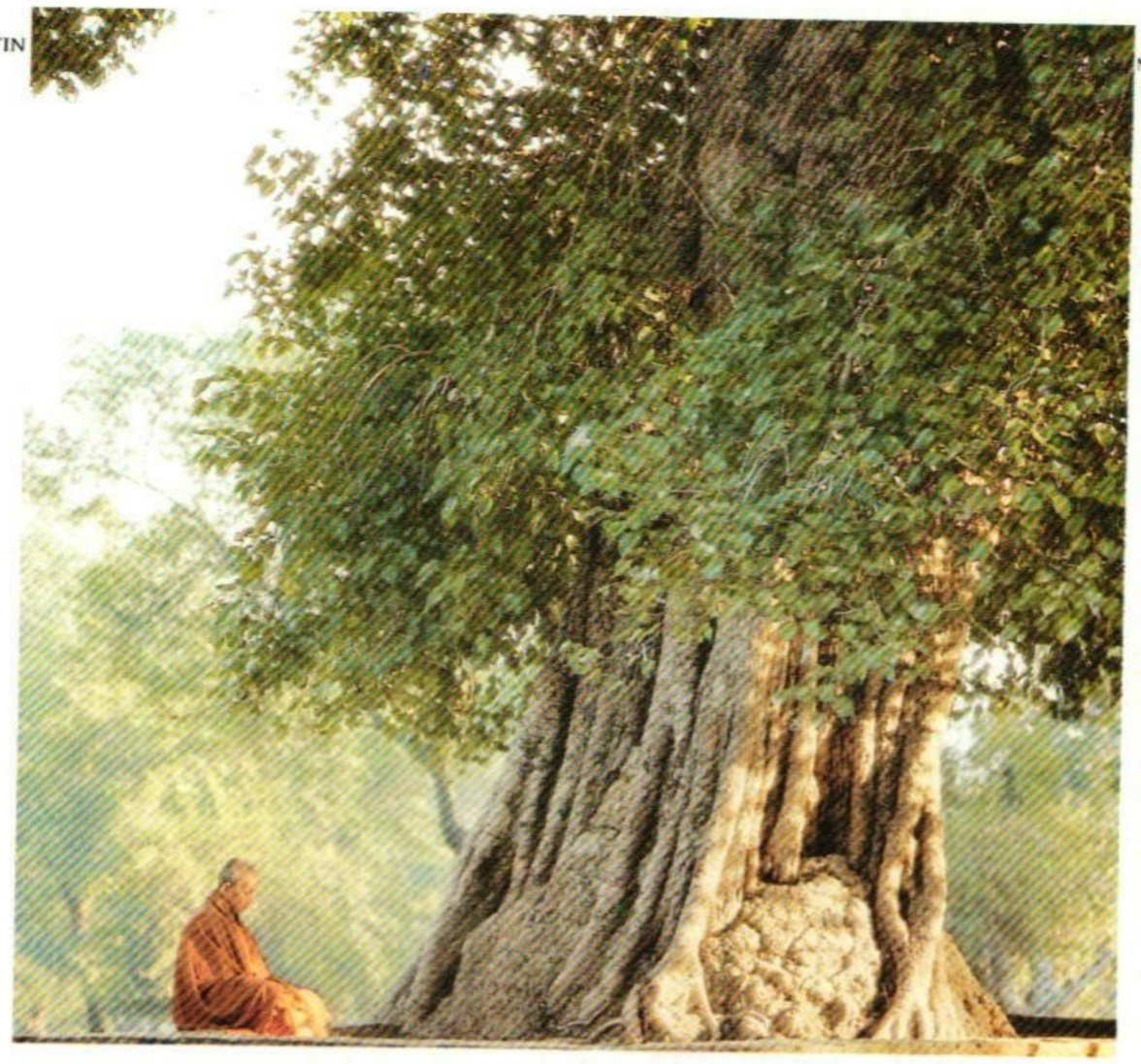
บริษัท เจ.บี.พี.อินเตอร์เนชั่นแนล เพ็นท์ จำกัด

34/3 ซ.พาณิชย์ธนฯ ต.บางแวก เขตภาษีเจริญ กรุงเทพฯ 10160

โทร. 410-4268-72, 865-7800-7 แฟกซ์ : 865-7808, 865-7809

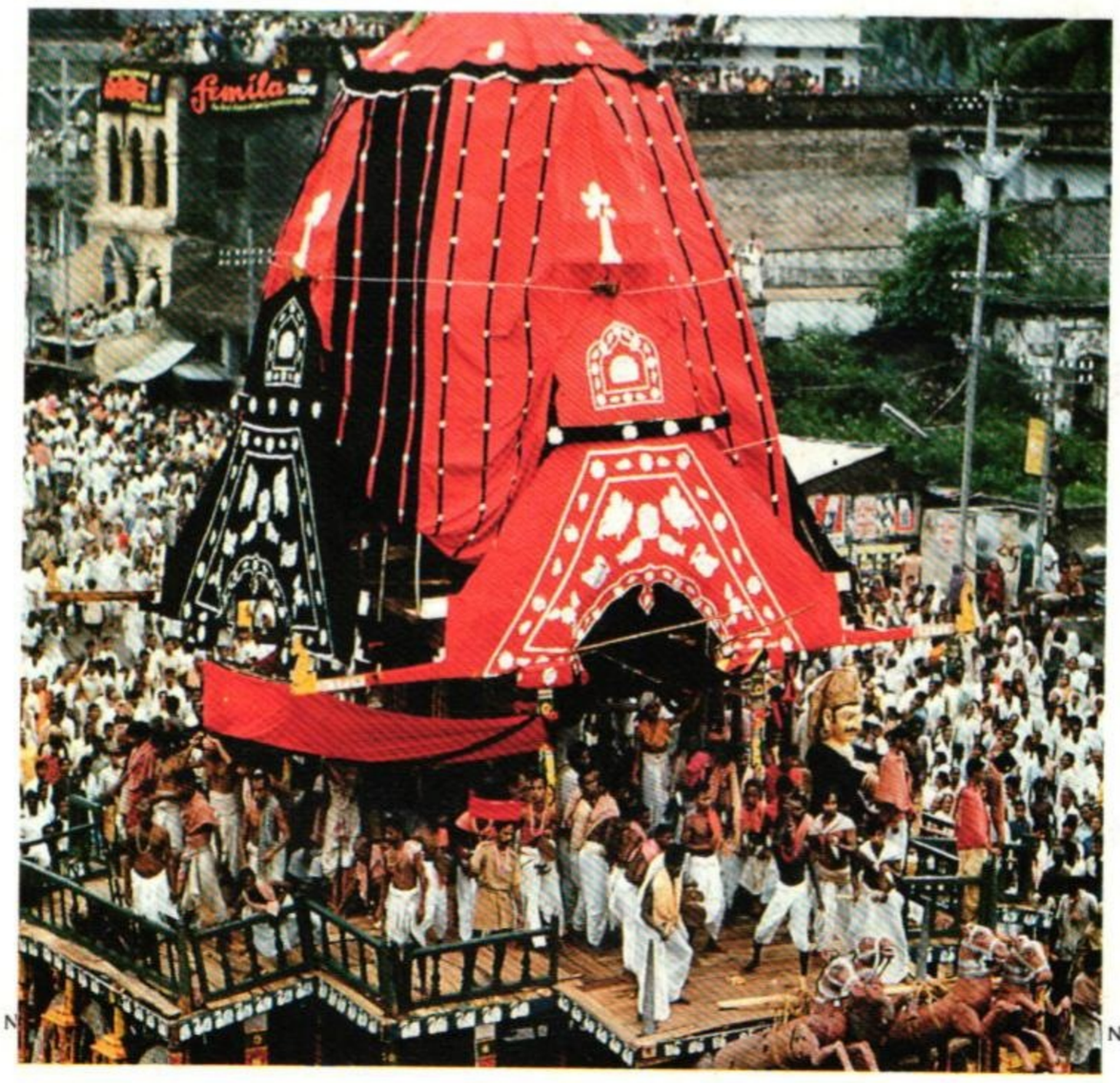
สะดวก ประหยัด รักษาสิ่งแวดล้อม

INDIA DESTINATION OF THE 90' S INDIA DESTIN

สู่แดนสงบ ที่ไม่จบ ด้วย ความเศร้า

เมื่อครั้งพุทธุปบาทกาล 2500 กว่าปีก่อน อินเดียคือที่ซึ่ง องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงประสูติ ตรัสรู้ และปรินิพพาน ณ พุทธคยา...ลานสงบวิเวก ใต้ต้นพระศรีมหาโพธิ์นี้เองที่ พระองค์ประทับขณะทรงฝึกจิต ดินแดนศักดิ์สิทธิ์นี้จึงเป็นที่ซึ่ง พุทธมามกทุกคนปรารถนาและ ศรัทธาอย่างแรงกล้าที่จะไปเยือน สักครั้ง เพื่อตามรอยบุญแห่ง พระพุทธศาสดา และร่วมรำลึกถึง พระปัญญาคุณ พระบริสุทธิคุณ และพระกรุณาคุณของพระองค์

เหนือจากความเงียบสงัด อินเดีย ยังเต็มไปด้วยพิธีกรรมต่าง ๆ ทั้งที่สืบเนื่องจากประเพณีโบราณ และความเชื่อทางศาสนา โดย คุณจะร่วมในงานเฉลิมฉลอง รื่นเริง ที่มีสีสันละลานตาได้ ทุกเมื่อ เพราะเทศกาลเอิกเกริก ที่คุณไม่เคยพบ ณ ที่ใดในโลกนี้ รอต้อนรับคุณอยู่ตลอดปี ตลอดจนที่พักอันทันสมัย และการเดินทางสะดวกสบาย ก็พร้อมให้บริการคุณเสมอ

AIR-INDIA

INDIA DESTINATION OF THE 90'S

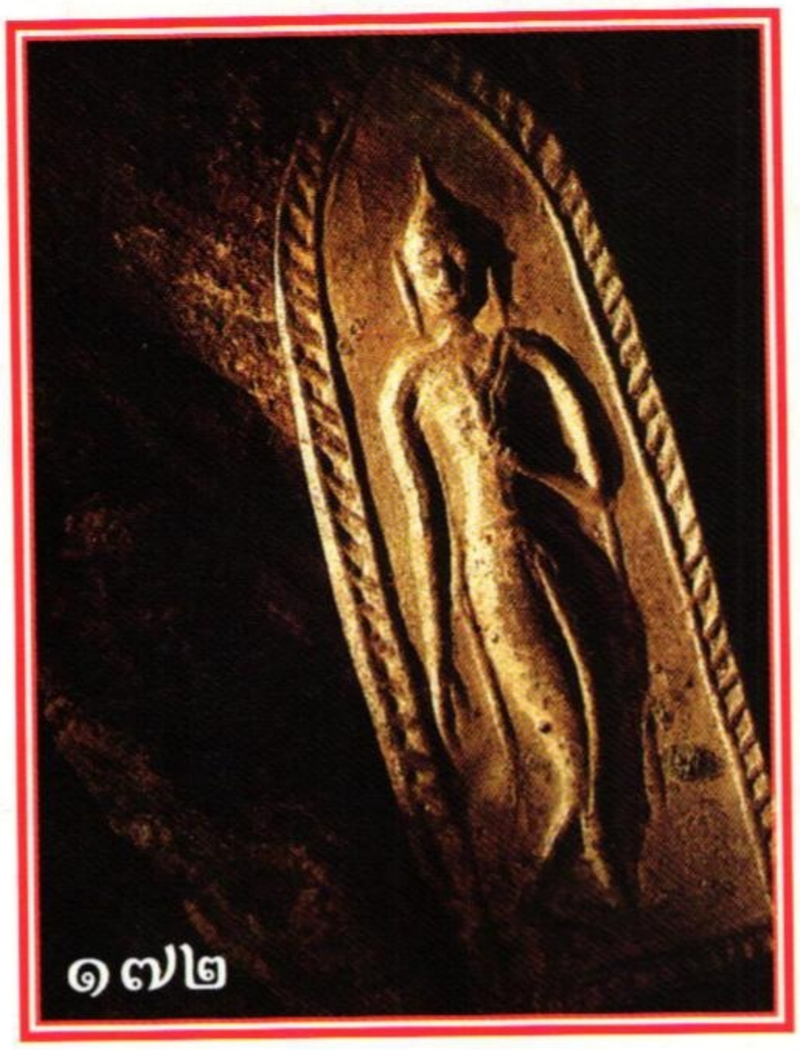
อินเดีย...ดินแดนหลากสีสัน

สำนักงานท่องเที่ยวรัฐบาลอินเดีย ชั้น 3 62/5 ถนนธนิยะ (สีลม) กรุงเทพมหานคร 10500 โทร. 2368411, 2356670 โทรสาร 2368411

INDIA DESTINATION OF THE 90' S INDIA DESTINATION OF THE 90' S

สารบัญ

ปีที่ ๑๗ ฉบับที่ ๒ : ธันวาคม ๒๕๓๘ VOL. 17 NO. 2 : DECEMBER 1995

ก้นกรุชาวกรุงเก่า

ประจำฉบับ / REGULAR

ส่องปก ๑๖

คำให้การของบรรณาธิการ ๒๐

หัวครู หัวใคร? / *ไมเคิล ไรท์* ๖๔

ลูกผู้ชาย / *วาณิช จรุงกิจอนันต์* ๗๒

จดหมายถึงบรรณาธิการ ๒๓๐

เดือนหนึ่ง อัดหนึ่งที / *ขรรค์ชัย บุนปาน* ๒๓๘

สโมสรศิลปวัฒนธรรม / ART & CULTURE FORUM

การ์ตูนวัฒนธรรม / *แอ็ด 'มติชน'* ๒๒

สโมสรศิลปวัฒนธรรม ๒๖

พืช ผัก สมุนไพร : เกล็ดนาค เป็นยาเย็น-ลดความอ้วน ๕๙

สนุกกับของเก่า : วิวัฒนาการของการสะสม / *ชนิตร ภู่กาญจน์* ๑๑๘

เก็บตกปฏิทิน : ชุบชีวิตจิตรกรรมฝาผนัง ปลุกสำนึกอนุรักษ์ศิลปะไทย ๑๕๔

1001 IDEAS : เสียงเพรียกแห่งอัปสรสวรรค์ ๑๗๑

พิพิธภัณฑ์ไพร่ : ก้นกรุชาวกรุงเก่า / *ดนัย เยาหะรี* ๑๗๒

CONTENT

การเลือกโรเยิลโอ้ค คือรสนิยม...ไม่ใช่ราคา

เป็นเวลากว่า 20 ปี มาแล้ว
ที่ ผู้ได้รับความสำเร็จในชีวิต ทั้งชายหญิง
เลือกใช้แต่ นาฬิกา รุ่นโรเยิล โอ้ค
นาฬิกาที่มีบุคลิกพิเศษ สวยสดุดตา
โดดเด่น แบบเฉพาะตัว สำหรับผู้ที่ได้ประสพ
ความสำเร็จในชีวิตแล้ว เช่นท่าน

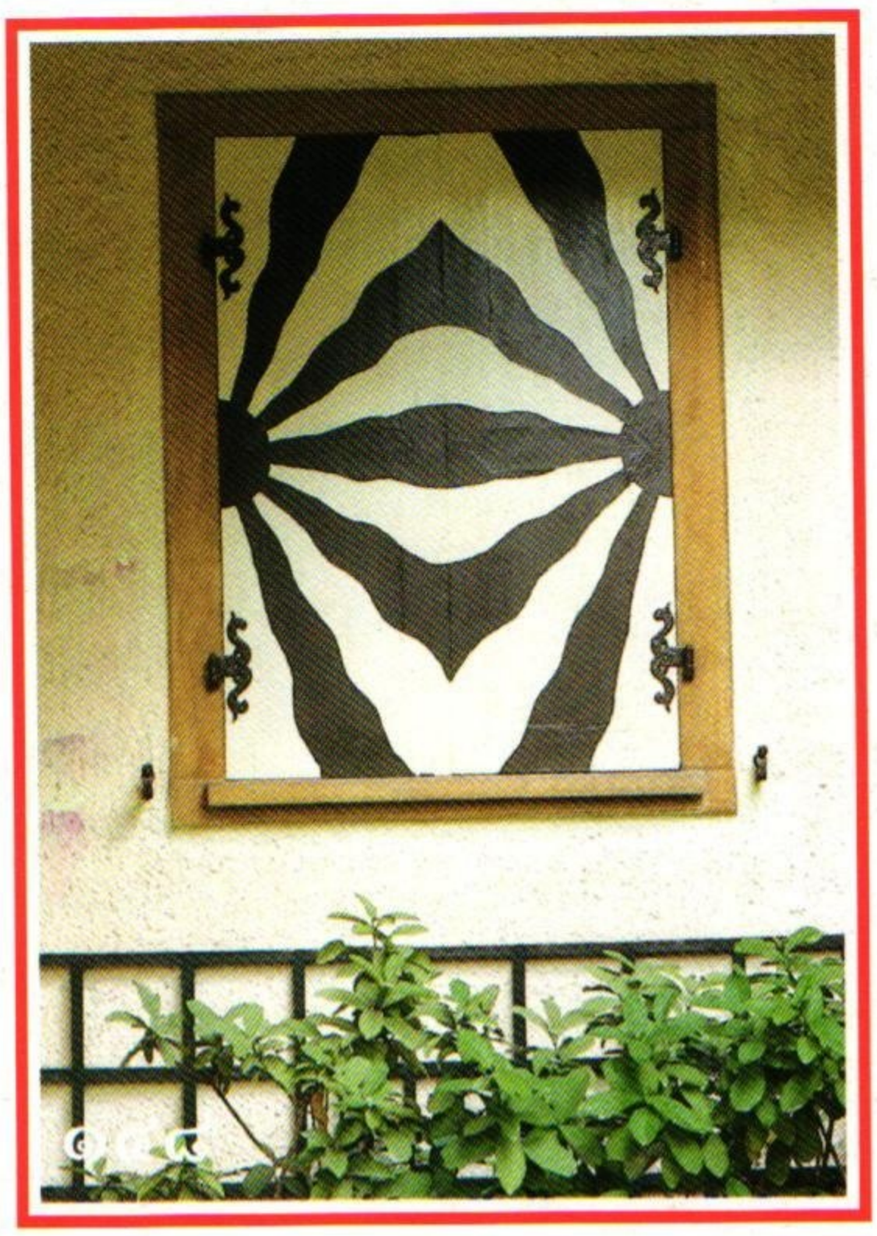
AP
AUDEMARS PIGUET

The master watchmaker.

ผู้แทนจำหน่าย

เอ พี เซ็นเตอร์ เวิลด์เทรด
เพนดูลั่ม เพนนินซูล่าพ่ลาซ่า เวิลด์เทรด
พรีม่าไทม์ เกษรพลาซ่า
อิเซตัน ศูนย์การค้า เวิลด์เทรด

สารบัญ

เกิดวังวิทยุ...ร่มเงาความผาสุกราชสกุลรังสิต

สโมสรศิลปวรรณกรรม / BOOK REVIEW

โลกสื่อสาร : ซีเกมส์ (SEA GAMES) ๖๐

ในหลวง เหรียญทองแหลมทอง / *เรืองชัย ทรัพย์นิรันดร์* ๗๔

อัญชนะศักราช ศักราชที่ไม่มีคนใช้ / *พิเศษ เจียจันทร์พงษ์* ๑๙๔

รอยอาลัย โนราโรย ถึง "คึกฤทธิ์" / *ประพนธ์ เรืองณรงค์* ๒๐๔

๕๐ ฤดูฝน / *วทัญญู ปรัชญานนท์* ๒๐๗

ตามรอยวรรณกรรม : เมืองในหมอกที่นอร์เวย์ ตามรอย "นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ" / *อัมพร จิรัฐติกร* ๒๑๒

กวีนิพนธ์ญี่ปุ่น ฉันทลักษณ์หรือไร้ฉันทลักษณ์ / *ส.นพพร* ๒๑๗

ศึกษาภิวัตน์ : อีกแล้วหรือนิตยสารเพื่อการศึกษา / *วิภาพ คัญทัพ* ๒๒๔

หลังแฮนด์และหมวกกันน็อก ของชมัยพร แสงกระจ่าง ต่อนางสิงห์มอเตอร์ไซค์ / *ศรีจุฬาลักษณ์* ๒๒๗

บรรณาธิการบริหารพูด : ประกวดสารคดี ไปเรียนซัมเมอร์คอร์สที่อังกฤษและนิวซีแลนด์ ๒๒๘

มติชนบุ๊คคลับ / *ศรีจุฬาลักษณ์* ๒๓๖

บันเทิงคดี / ART & LIVING

หน้าต่างโลก : วูดู รากเหง้าแห่งชาวแอฟริกัน ๕๖

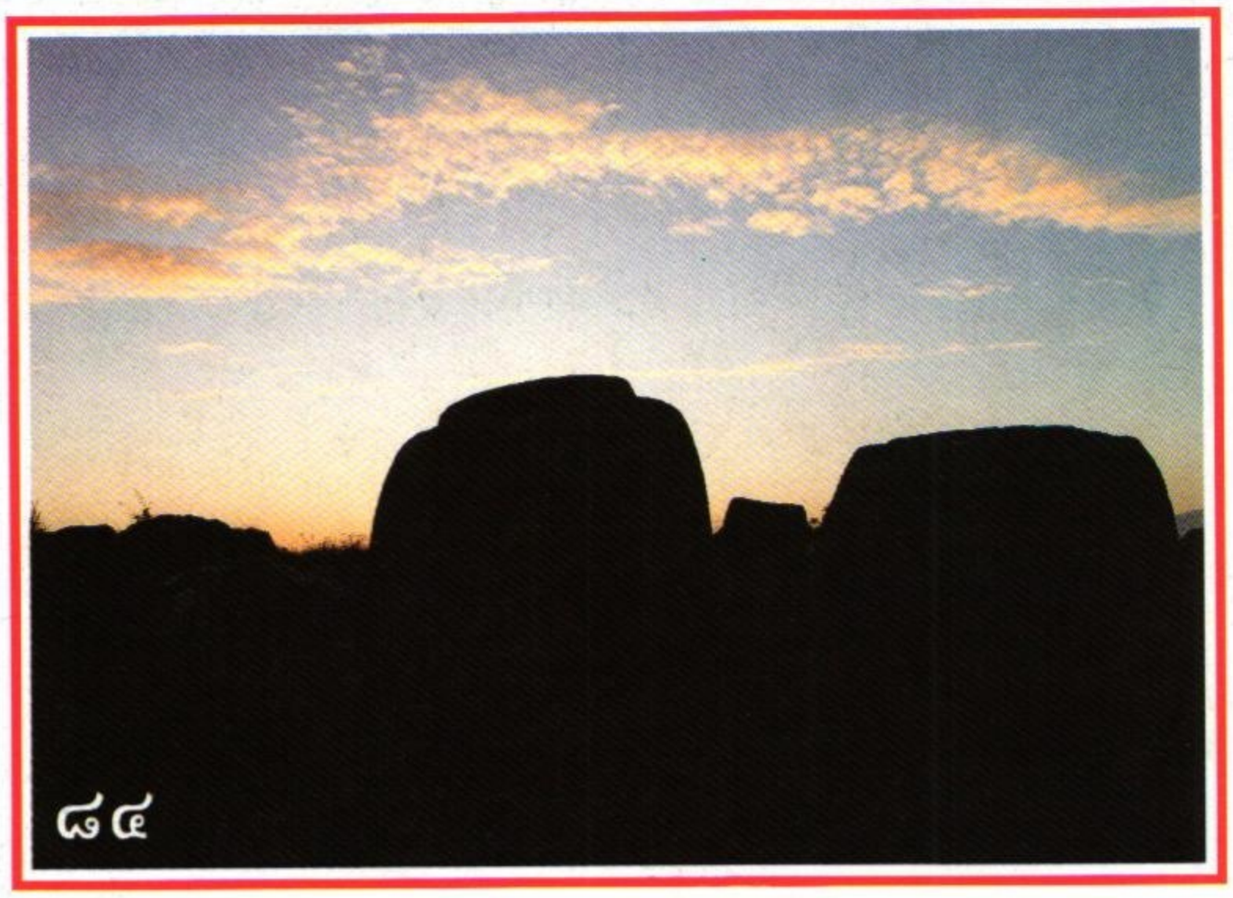
บ้านนี้มีชีวิต : เกิดวังวิทยุ...ร่มเงาความผาสุกราชสกุลรังสิต / *อินประไพ* ๑๔๘

กิน - ดื่ม : คาเฟ่ เดอ ตั้งเต / *วิเสท วิมาดา* ๑๔๒

EXCALIBUR CO., LTD. 663-41151-4

สารบัญ

ตามหามรดกอเมริกา สู่ทุ่งแห่งดวงวิญญาณ

สารคดีพิเศษ / COVER STORY

ตามหามรดกอเมริกา สู่ทุ่งแห่งดวงวิญญาณ / *ภูวดล สุวรรณดี* ๘๔

จาก คำสิงห์ ศรีนอก ถึง "อุทิน บุนยาวง" ๙๕

คราบน้ำตาบอมบี ๒๐ ปีสันติภาพในลาว / *อุทิน บุนยาวง เขียนเป็นภาษาลาว* ๙๖

สมชาย นิลอาธิ ถอดเป็นภาษาไทยและอธิบายศัพท์

หินตั้ง กับไหหินในลาว เป็นฝีมือ "ขมุ" หรือใครกันแน่? / *สุจิตต์ วงษ์เทศ* ๑๐๖

บุคคล / PEOPLE

หม่อมห้าม - นางใน : พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าหญิงเฉลิมเขตรมงคล / *ศันสนีย์ วีระศิลป์ชัย* ๑๔๖

คนของแผ่นดิน : ส. ศิวรักษ์ กับรางวัลยิ่งใหญ่ "The Right Livelihood Award" ๑๔๘

ต้นไม้ผู้ยิ่งใหญ่ : ต้นไม้โปรดของเจ้าฟ้างุ้มมหาราชของลาว / *ดร.สุรีย์ ภูมิภมร* ๑๖๒

ท้าวสุรนารี อนุสาวรีย์ "สามัญชน" คนแรกในระบอบประชาธิปไตย / *สายพิน แก้วงามประเสริฐ* ๒๐๐

ประวัติศาสตร์-โบราณคดี-สถาปัตยกรรม / HISTORY ARCHEOLOGY & ARCHITECTURE

เขียนขมร : การเมืองภายนอกอาณาจักร / *ศ.ดร.ม.ร.ว.สุริยวุฒิ สุขสวัสดิ์* ๗๖

มโหระทึก : ลวดลายบนมโหระทึก (๑) ลายตะวัน / *บักหนาน ถงกู่* ๗๘

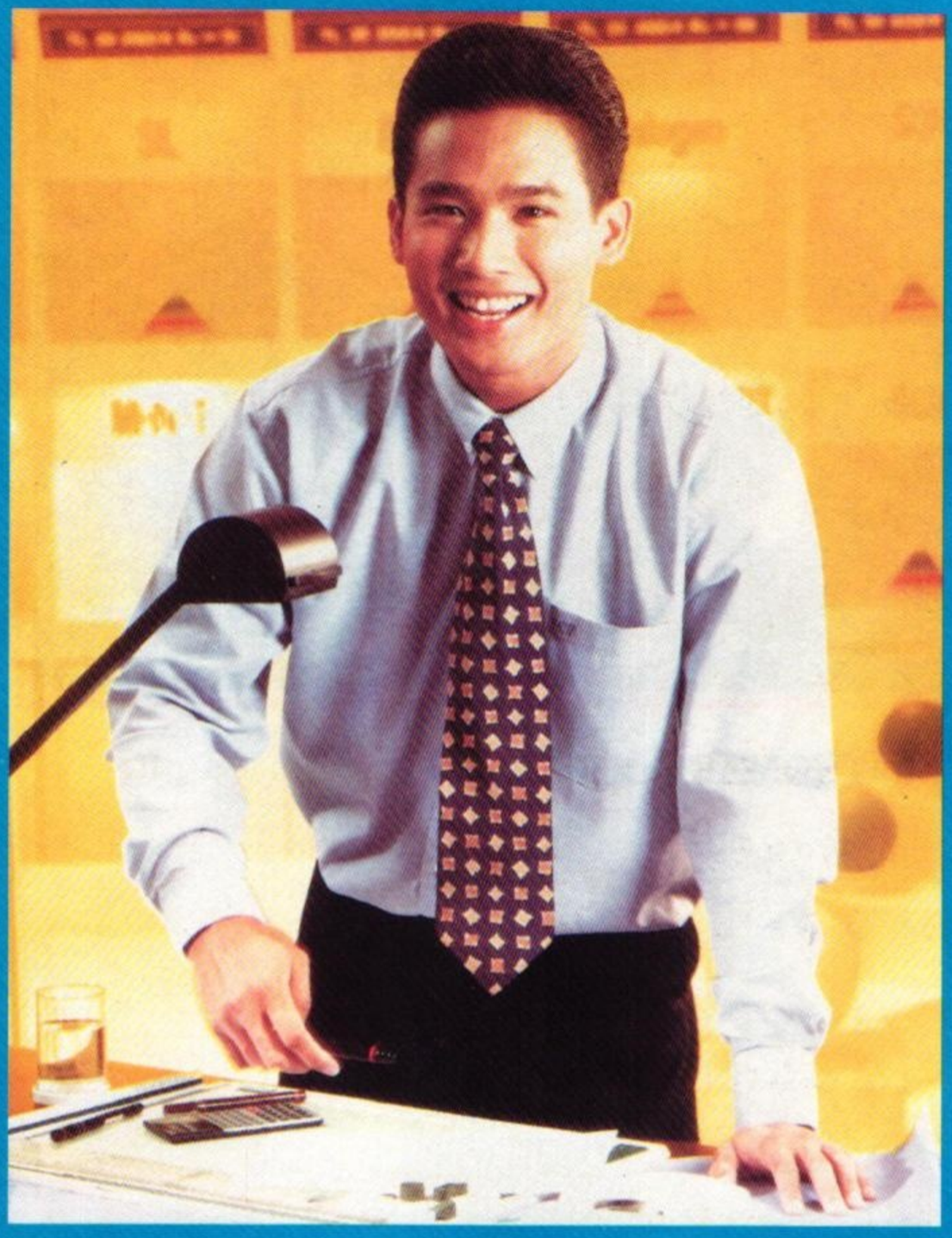
พระพุทธรูปมิ่งเมือง : พระพุทธรูปบนพระมาลาเบี่ยง / *ศ.ดร.ม.ร.ว.สุริยวุฒิ สุขสวัสดิ์* ๘๒

ภาพเก่าเล่าตำนาน / *เอนก นาวิกมูล* ๑๒๓

CONTENT

art & culture

ผมทำงานเสมือนผมเป็นเจ้าของโครงการเอง

ร่วมสร้างสรรค์ สิ่งที่ดีกว่า

Let's make things better.

ภาณุ พงศ์ธนานันท์
วิศวกรฝ่ายขายหลอดไฟ
บริษัท ฟิลิปส์อิเล็กทรอนิกส์ (ประเทศไทย) จำกัด

ธรรมชาติของมนุษย์เราทุกคน อยากเห็นสิ่งที่ดีกว่าและเราต่างก็มุ่งมั่นทำในสิ่งที่ดีกว่า

ผม ภาณุ พงศ์ธนานันท์ เจ้าหน้าที่ดูแลสินค้าประเภทหลอดไฟฟ้า ผมมีหน้าที่ให้คำปรึกษาและแนะนำเจ้าของโครงการ อาคารสำนักงาน ในเรื่องการจัดแสง การเลือกใช้หลอดไฟ การกำหนดจุดติดตั้ง ให้เหมาะสมกับขนาดและประเภทของธุรกิจ

ในการทำงานของผม ผมจะคิดอย่างถี่ถ้วนละเอียดลออ เสมือนผมเป็นเจ้าของโครงการนั้นๆเอง เพราะผมแน่ใจว่าทั้งลูกค้าและตัวผมเอง มีความคิดที่เหมือนกันอยู่อย่างหนึ่งซึ่งฝังลึกลงในจิตใจของเราทั้งสองฝ่าย นั่นก็คือ ... เราอยากได้สิ่งที่ดีกว่า

PHILIPS

PHILIPS

สารบัญ

โธมัส โคล (THOMAS COLE)

ศิลปะ / ART

ทิพยรูป ๑๘

แลลายศิลปะ ๕๐

ทิพยรูปริมทาง : ทุ่งภูเขาทอง / *สุรินทร์ มุขศรี* ๑๓๙

เชิงสังวาส : มนต์เมืองเหนือ / *นิวัติ กองเพียร* ๑๕๖

ศิลปะวิเศษ : นางคุ้มผู้แสนงาม / *นิวัติ กองเพียร* ๑๗๔

โลกศิลปะ : โธมัส โคล (THOMAS COLE) / *สมพร รอดบุญ* ๑๗๖

พื้นบ้าน - พื้นเมือง : เครื่องจักสานสุพรรณบุรี / *พยูร โมสิกรัตน์* ๑๘๒

อาศรมศิลป์ : สู่สากล...ถาวร โกอุดมวิทย์ / *วรรณวรพงษ์ หงษ์จินดา* ๑๘๔

ลีลาไทย : จากจิตรกรรมแบบแผนประเพณี มาเป็นจิตรกรรมร่วมสมัยในปัจจุบัน (ตอนที่ ๒) / *สันติ เล็กสุขุม* ๑๙๐

4 CONTENT

ขอถวายพระพร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสฉลองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี

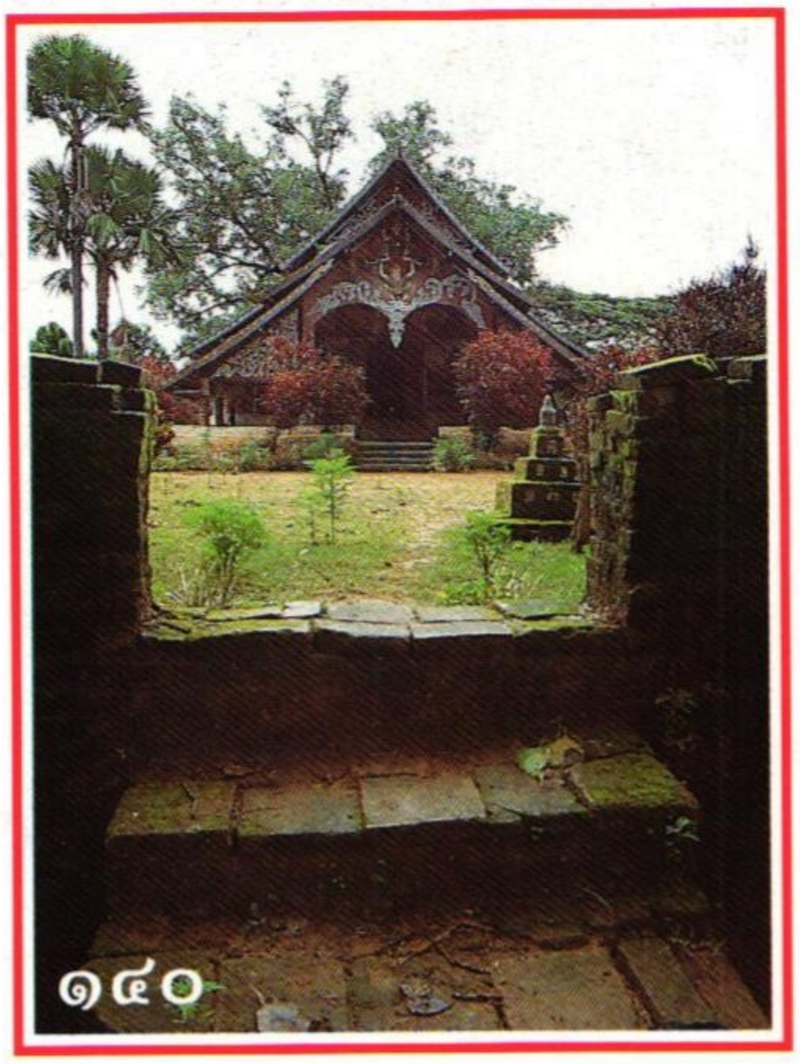
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ ๙ ทรงเป็นประดุจประทีปนำทาง ทรงเป็นดั่งศูนย์รวมจิตใจพสกนิกรไทยทั้งชาติ ให้ดำรงอยู่เป็นหนึ่งเดียว

พระองค์ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่ครองราชสมบัติ นานกว่ากษัตริย์พระองค์ใดในโลก ทรงทศพิธราชธรรม ทรงเป็นมิ่งขวัญของปวงชนชาวไทย และทรงเป็นองค์อัครศาสนูปถัมภกของทุกศาสนาโดยเท่าเทียมกัน

ขอจงทรงพระเจริญ มีพระชนมายุยิ่งยืนนาน
ด้วยเกล้า ด้วยกระหม่อม ขอเดชะ

บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน)

สารบัญ

ขี่เมาเทนไบค์ไปลาว

วิถีวัฒนธรรม / FEATURE

นักเลงอดเพลงไม่ได้ / *ภาษิต จิตรภาษา* ๖๖

ตามรอยอารยธรรม : คาปาโดเกีย : แคว้นมหัศจรรย์ในตุรกี / *มุกหอม วงษ์เทศ* ๑๓๒

แผ่นดินนี้เป็นที่รัก : ขี่เมาเทนไบค์ไปลาว / *สุรินทร์ สุขศรี* ๑๔๐

กวีวรรณศิลป์ /POEMS

ปางสมาธิ / *เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์* ๒๔

สมเด็จพระศรีนครินทรา ๙๕ พรรษา / *เทพ สุนทรศารทูล* ๘๑

ฟังเนอคำค่าแก้วควรเวียง / *เจียงดาว วงศ์ลายคำ* ๑๖๑

ต้นกัลปพฤกษ์ / *นก สัสกน* ๑๗๐

"ชุมเสือเต้น" / *อ้ายเสือ...ปี๊ป* ๑๘๑

หญิงชาวเล / *ตรีเพชร พร้อมไพทูรย์* ๑๙๓

พระเจ้าตากสินมหาราชสดุดี / *สมชาย นทีประสิทธิพร* ๑๙๙

ดวงตาและดวงใจ / *ศิริน โรจนสโรช* ๒๐๖

เสือพีเพราะป่าปก / *"ธัญญา ว.แพทยา"* ๒๑๑

"ปกากะยอ" / *ราชบดินทร์ ประกายธรรม* ๒๒๒

จุลดิศ เปิดประตูสู่ ธรรมชาติในงาน เวิลด์เทค'95

ตื่นตาตื่นใจกับการจำลองผืนป่าเขาใหญ่ ให้คุณได้สัมผัส และร่วมเดินทางไปกับการดำรงชีวิตของสัตว์ป่าและสภาพป่าอันอุดมสมบูรณ์ ผ่านวงจรอิเลคทรอนิค Compact Disc และภาพกราฟฟิกทรน 3 มิติ พร้อมพบหุ่นจำลองช้างน้อยเคลื่อนไหวได้ กับเกมส์การเดินป่าแสนสนุก เพื่อทดสอบความรู้รอบตัว

จุลดิศ เปิดโรงเรียนธรรมชาติ ระหว่าง 4 พ.ย. - 16 ธ.ค. 2538 นี้ ในงาน Worldtech' 95 Thailand ณ อาคารแสดงเทคโนโลยีสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี สุรนารี จังหวัดนครราชสีมา

ในโอกาสครบรอบ 10 ปี ที่บริษัท จุลดิศ ดีเวลลอป จำกัด (มหาชน) บุกเบิกพัฒนาพื้นที่เชิงเขาใหญ่ ด้วยความตระหนักถึงคุณค่าของผืนป่าแห่งนี้ ขอเชิญร่วมส่งภาพวาดเข้าประกวดชิงทุนการศึกษา ภายใต้หัวข้อ *"เขาใหญ่ในจินตนาการ"*

- **คุณสมบัติผู้ส่งผลงาน** — นักเรียนชาย - หญิง ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 และ ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3
- **ขนาดผลงาน** — ขนาด 15 X 22 นิ้ว ติดอยู่บนกระดาษการ์ดสีขาว พร้อมตั้งชื่อภาพ
- **รางวัล** — แบ่งเป็น 2 กลุ่ม

1. **ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 - 6**

รางวัลยอดเยี่ยม	1	รางวัล ๆ ละ	8,000 บาท
รางวัลดีเด่นอันดับ 1	1	รางวัล ๆ ละ	5,000 บาท
รางวัลดีเด่นอันดับ 2	3	รางวัล ๆ ละ	3,000 บาท
รางวัลชมเชย	5	รางวัล ๆ ละ	1,000 บาท

2. **ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3**

รางวัลยอดเยี่ยม	1	รางวัล ๆ ละ	10,000 บาท
รางวัลดีเด่นอันดับ 1	2	รางวัล ๆ ละ	8,000 บาท
รางวัลดีเด่นอันดับ 2	3	รางวัล ๆ ละ	5,000 บาท
รางวัลชมเชย	5	รางวัล ๆ ละ	2,000 บาท

- **กำหนดส่งผลงาน** — ภายในวันที่ 1 มีนาคม 2539
- **ตัดสิน และ ประกาศผล** — ภายในเดือนมีนาคม 2539
- **ขอคืนและเอกสาร และ ส่งผลงานได้ที่** — ฝ่ายประชาสัมพันธ์ บริษัท จุลดิศ ดีเวลลอป จำกัด (มหาชน) 19 ซ.เพชรบุรี 19 ชั้น 3 อาคาร จุลดิศ ทาวเวอร์ ราชเทวี กรุงเทพฯ 10400 โทร. 255-0141- 9 ต่อ 2053, 255-2486

10th ANNIVERSARY JULDIS KHAO-YAI

เวิลด์เทค 95 ประเทศไทย

ส่ องปก
COVER FOCUS

“บอมบี” รักคือการให้ แด่น้องลาวจากพี่กัน

เผลอแป๊บเดียว สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวก็ครบวาระ ๒๐ ปีของการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองจากระบอบกษัตริย์เป็นระบอบสังคมนิยม เมื่อวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๓๘ เรื่องเด่นของฉบับนี้จึงเป็นเรื่องของลาว อันประกอบด้วยประวัติศาสตร์สถาน “ทุ่งไหหิน” และอนุสรณ์สถาน “บอมบี” ณ เมืองเชียงขวาง ปะเทดลาว

ทั้งสองประเด็นเป็นเรื่องที่น่าสนใจไม่แพ้กัน แต่สุดวิสัยที่จะนำทั้งสองเรื่องขึ้นมาร่วมกันอย่างสวยงามบนภาพปกได้ จึงขอชูธง (ลาวและอเมริกา) ไปที่เรื่องของ “บอมบี” อนุสรณ์สถานแห่งความรักของชาวอเมริกัน...ถ้ารักคือการให้ เพราะ...

หนึ่ง สหรัฐอเมริกามอบ “บอมบี” ให้กับลาวอย่างมากมายเมื่อครั้งสงครามเวียดนาม เฉพาะที่เมืองเชียงขวางก็ปูพรมให้ถึง ๕ แสนเที่ยวบิน ตกประมาณ ๓ แสนตัน ระเบิดบ้างไม่ระเบิดบ้าง ที่เหลือตกค้างไว้เป็นมรดกบนผืนแผ่นดินลาว

สอง องค์การมิตรภาพเมนโนนาย ซึ่งมีสำนักงานใหญ่อยู่ในรัฐเพนซิลวาเนีย สหรัฐอเมริกา ได้ระดมเงินทุนจากนานาประเทศว่าจ้างกลุ่มที่ปรึกษาด้านระเบิด อันเป็นองค์การเพื่อมนุษยธรรมของอังกฤษ ทำการเก็บกู้ระเบิดให้ลาวตั้งแต่ปี ๒๕๓๗ เพื่อ...

สองจุดหนึ่ง เป็นการช่วย “ให้” อ้ายลาวทั้งหลายอยู่ในสภาพที่เสี่ยงน้อยลงต่อการระเบิดของบอมบีที่สามารถระเบิดได้ทุกเมื่อ

สองจุดสอง เป็นการสร้างอาชีพเสริมรายได้ให้ลาว โดยที่ปรึกษาด้านระเบิดได้ว่าจ้างชาวลาวทำการเก็บกู้ระเบิดด้วยค่าจ้างเดือนละ ๒ หมื่นกีบ เท่ากับประมาณ ๖๐๐ บาท ซึ่งอาชีพเสริมนี้ยังไม่มีกำหนดว่าจะสิ้นสุดสัญญาว่าจ้างลงเมื่อใด เพราะแค่ ๒ เดือนก่อนก็กู้ระเบิดภายในพื้นที่ ๒-๓ ไร่ของโรงเรียนบ้านนาปาได้กว่าร้อยลูกแล้ว

ภาพปก “ศิลปวัฒนธรรม” จึงแทนค่า “รักคือการให้” ของสหรัฐอเมริกา ด้วยธงลาวผืนโตเป็นตัวแทนของผืนแผ่นดินลาว มี “บอมบี” สื่อความเป็นเจ้าของด้วยโลโก้ประเทศสหรัฐอเมริกา ปักกลางคาผืนธงลาว นั่นคือมรดกที่ผู้ให้มอบคาไว้จนปัจจุบัน

ส่วน “ให้” สุดท้าย คือความเมตตาปรานีที่เอ็นจีโอ ของสหรัฐอเมริกาช่วยระดมเงินทุนจากนานาประเทศมาช่วยกอบกู้ระเบิดให้กับลาว สื่อแบบง่าย ๆ สั้น ๆ กันเองด้วยรัศมีวงแหวนบนศีรษะนักบุญที่ขอยืมมาใส่ ณ บั้นท้ายบอมบีบนภาพปก (ขอเคาะผ่านการแปลความหมายนัยนี้)

สรุปความคิดได้แล้ว ฝ่ายหนึ่งจัดหาธงลาว ที่เหลือส่งผ่านให้แผนกบอมบีโปรดักชั่นผลิตลิตเติ้ลบอมบีด้วยปูนทั้งแท่ง แม้จะขนาดย่อมกว่าของจริงสักกึ่งหนึ่ง แต่น้ำหนักนั้นไม่ใช่ย่อย เคลื่อนย้ายแต่ละทีต้องทะนุถนอมราวกับโอบอุ้มลูกน้อย เพราะถ้าหลุดมือไป อาจจะสูญเสียความงดงามทั้งกับตัวบอมบีเองและกับเหยื่อผู้ถูกทับ

ตระเตรียมอุปกรณ์แล้ว สองคนหามสามคนแห่ฐานรองบอมบีเข้าสตูดิโอ ปูธงลาวบรรจงปักบอมบี จัดแบ็กกราวด์แดงแต่งอารมณ์ที่ยังกรุ่นสงคราม...ยิงภาพทันที ภาพที่ได้นำมาผ่านเครื่องสมองกลสร้างสิ่งที่ขาดไม่ได้ “รัศมีนักบุญ” เพื่อให้ได้ความหมายเต็ม ๆ ของ...

“รักคือการให้” แด่น้องลาวจากพี่... (St.) กัน

เทคนิคการออกแบบ : ภาพถ่าย / ADOBE PHOTOSHOP
ความคิดสร้างสรรค์ : ชูชาติ หมื่นอินกุล, สุลักษณ์ บุนปาน
ช่างภาพ : นันทวัช อักขราพร
CONCEPT : บอมบีสื่อรักจากใจพี่กันแด่น้องลาว

พระองค์คือศูนย์รวมใจไทยทั้งชาติ ปวงทวยราษฎร์จงรักภักดียิ่ง

"ห้าสิบปี" แสนซาบซึ้งได้พึ่งพิง น้อมนบนิ่ง ขอจง "ทรงพระเจริญ"

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ

ข้าพระพุทธเจ้า ผู้ปฏิบัติงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย

ภูมิพลมหาราชาศิรวาท

วสันตดิลกฉันท์ ๑๔

ข้าน้อมประณตยุคลราช นฤนาทนรินทร
อ้าองค์พระทรงคุณะบวร อดิศรสยามินทร์
คือชลชโลมณอุระราษฎร์ กละหยาดพิรุณริน
ฝนพรำก็ฉ่ำชละณดิน ชิวะชื่นก็คืนคง
สูรย์เอยจะเปล่งสุริยแสง ฤจะแข่งพระแสงทรง
ธรรมานุภาพพละธำรง พละภาพพระภูธร
เคียงองค์อนงค์บรมะนาถ สิริราชบังอร
เพ็ญโฉมประโลมรติสมร ฤดิภาพพิไลพรรณ
ด้าวแดนเสด็จทุรประเทศ ภยะเหตุขจัดทัน
สองบาทประพาสพนะจรัล ประลุลาทิวาวาร
ร้อนร้าวพระบาทและหทยา อุระล้าระบมราน
เสโทจะแทนมธุรธาร ธ สนานสราญทรง
พื้นหญ้าสิเยี่ยงทิพยอาสน์ วระนาถประทับลง
พื้นทรายสิเทียมบุษปบง- กชะรัตน์นมัสการ
สองเนตรประหนึ่งทิพยเนต- ระวิเศษวิสัยศานต์
สองโสตสดับพจนมาน วจิพร่ำยุบลยล
ใดหนอจะเทียมกมละนาถ อภิชาติสยามชน
หาใดจะเทียบพระนฤดล ฤจะยลสมัญญา
สมญาพระยอดนวมะราช รวิชาติ ธ ปรีชา
เวียนวันฉลองชะนะม์วษา รฐะเริงเถลิงวาร
ไหว้ไทวะองค์บรมะเชษฐ์ ปรเมษฐ์อมรมาน
สรวมศรีสวัสดิ์รฐะภิบาล บริรักษ์พระจักรี
เป็นเอกอมรบวระฉัตร มนะรัฐสวัสดี
สรรค์สุขสราญมะยะปรี- ติวษาสถาวร

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ
ข้าพระพุทธเจ้า
ศิริน โรจนสโรช
ประพันธ์ในนามนิตยสาร “ศิลปวัฒนธรรม”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ไม่มีชื่อ สีน้ำมัน ขนาด ๖๐.๕ x ๔๔ ซ.ม. พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน กรุงเทพฯ

สุจิตต์ วงษ์เทศ

หินตั้ง กับไหหินในลาว เป็นฝีมือ “ขมุ” หรือใครกันแน่?

ระหว่างทำหนังสือ**ศิลปวัฒนธรรม ฉบับพิเศษ** เรื่อง**ท้าวฮุ่ง ขุนเจืองฯ** ช่วงก่อนเดือนสิงหาคมที่ผ่านมา ผมต้องศึกษาเรื่องราวที่พาดพิงเกี่ยวข้องด้วยคือเรื่อง**ไหหินที่ทุ่งไหหิน** แขวงเชียงขวาง ประเทศลาว, ที่ผมเคยดูรูปอ่านเรื่องจากหนังสือหลาย ๆ เล่ม แต่ไม่เคยเดินทางไปดูและศึกษาของจริงมาก่อน.

หลายปีมาแล้วผมร่วมไปกับคณะสันติภาพฯ เพื่อเชื่อมสัมพันธไมตรีลาว-ไทย ได้พูดคุยกับฯพณฯ ประธานประเทศ **พูมี วงวิจิต** ซึ่งเป็นชาวพวนเมืองเชียงขวาง. เมื่อท่านรู้ว่าผมมีเชื้อสายพวนเมืองเชียงขวางด้วย ท่านได้มีเมตตาเอ่ยปากอนุญาตว่าถ้าอยาก ๆ ไปเมืองพวนเชียงขวางเมื่อไรก็ให้บอก แต่ช่วงนั้นทางลาวยังไม่มีเครื่องบินพาณิชย์ไปลง ถ้าจะไปก็ต้องนั่งเฮลิคอปเตอร์ซึ่งต้องจัดพิเศษ. ผมไม่กล้าให้ตัวเองเป็นภาระขนาดนั้นทั้ง ๆ ที่อยากไปใจจะขาด จึงต้องเก็บความอยากไปไว้ในใจตัวเองจนท่านประธานประเทศถึงแก่อสัญกรรม.

ช่วงที่กำลังทำหนังสือเรื่องท้าวฮุ่งฯ นั่นเองก็พอดีคุณพี่ “เอื้อย” **ดาลา กัลยา** (แห่งกระทรวงวัฒนธรรมลาว) กับน้องสาวของท่านคือคุณ**ดวงเดือน บุนยาวง** (นักวิจัยอิสระแห่งนครเวียงจันท์) มีงานบางอย่างต้องทำที่กรุงเทพฯ, ได้แวะมาดูต้นฉบับเรื่องท้าวฮุ่งฯ แล้วคุยกันเรื่อง “วัฒนธรรมไหหิน” อย่างสนุกสนาน.

อ่านต่อหน้า ๑๐๖

ฉบับปฐมฤกษ์ พฤศจิกายน ๒๕๒๒

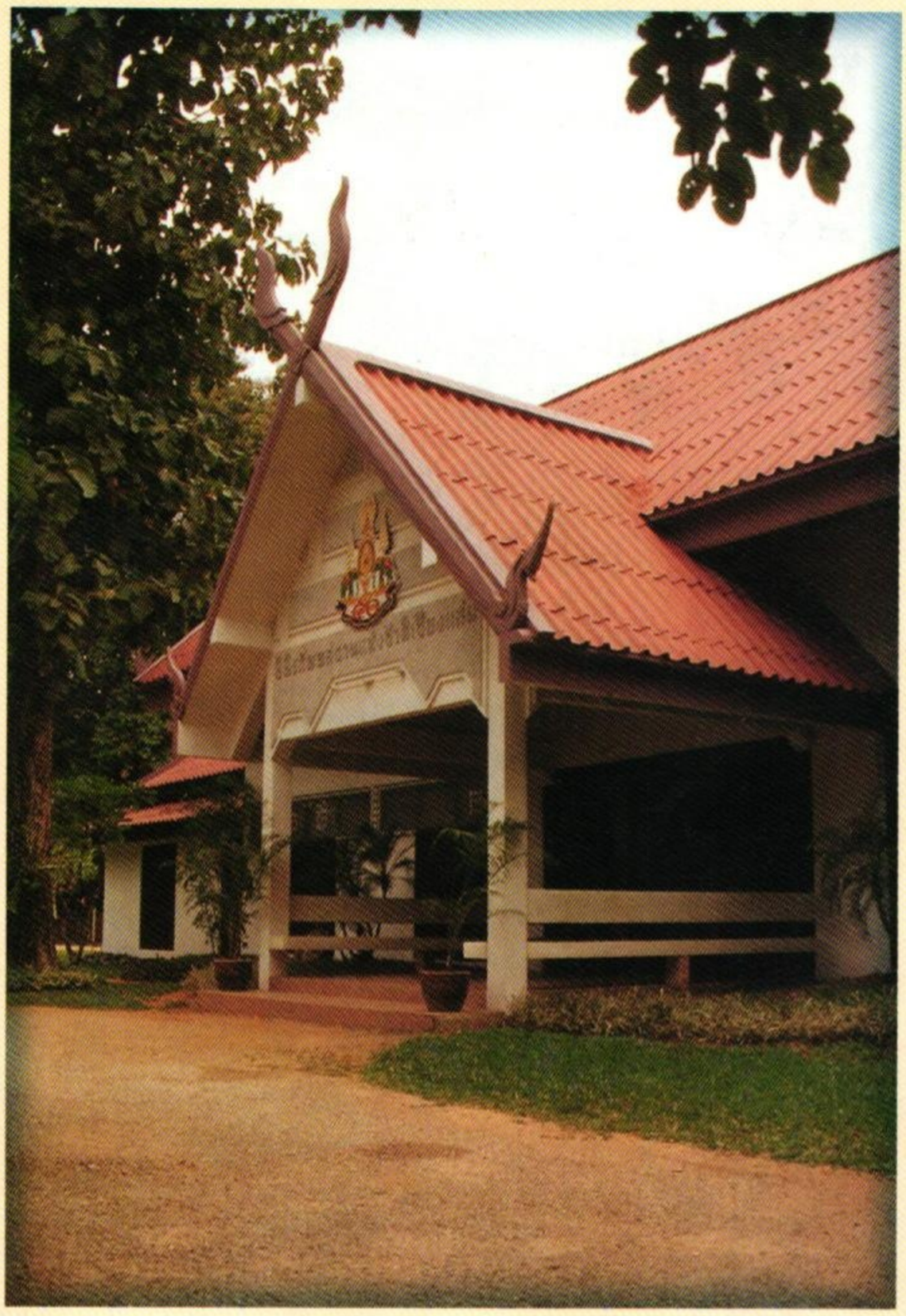
ผลิตโดย บริษัท มติชน จำกัด (มหาชน) สำนักงาน : ๑๒ ถ.เทศบาลนฤมาล ประชานิเวศน์ ๑ แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐ โทรศัพท์ ๕๘๙-๐๐๒๐, ๕๘๐-๐๐๒๑ โทรสาร (๐๒) ๙๕๔-๓๑๖๒

OFFICE : 12 Thanon Thesabarn Naruman, Prachanivej 1, Bangkok 10900 Tel. 589-0020, 580-0021 FAX (02) 954-3162

ขรรค์ชัย บุนปาน : ประธานกรรมการ
KHANCHAI BOONPAN : President
พงษ์ศักดิ์ พยัฆวิเชียร : บรรณาธิการอำนวยการ
PONGSAK PAYAKVICHIEN : Executive Editor
ณรงค์ จุนเจือศุภฤกษ์ : กรรมการผู้จัดการ
NARONG JOONJUASUPARERK : Managing Director
สุจิตต์ วงษ์เทศ : บรรณาธิการและผู้พิมพ์ผู้โฆษณา
SUJIT WONGTHES : Editor Publisher
สุมิตรา จันทร์เงา : บรรณาธิการบริหาร
SUMITRA CHAN-NGAO : Executive Editor
คณะบรรณาธิการที่ปรึกษา : ศักดิชัย บำรุงพงศ์, มานิตย์ สังวาลเพ็ชร์, ทวีป วรดิลก, 'รงค์ วงษ์สวรรค์, เสริมศรี เอกชัย, พลตำรวจเอกวสิษฐ เดชกุญชร, เสถียร จันทิมาธร, เรืองชัย ทรัพย์นิรันดร์, เกียรติชัย พงษ์พาณิชย์, อารักษ์ คคะนาท, ประพันธ์ ผลเสวก, ไพบูลย์ วงษ์เทศ, ชูชาติ หมื่นอินกุล
บรรณาธิการพิเศษ : สุพจน์ แจ้งเร็ว, พงษ์ศักดิ์ ไพรอังกูร **พิสูจน์อักษร :** วาสนา พุ่มพัดตุน, อรุณี เกียรติชัยนาม, อนุลักษณ์ ศักดิ์สิงห์ **กองบรรณาธิการ :** พนิดา สงวนเสรีวานิช, ตรีคิด อินทรชันตี, อพิสิทธิ์ ธีระจารุวรรณ, ณัชชา บัวธรรม, ภูวดล สุวรรณดี, วรรณวรพงษ์ หงษ์จินดา, ดอกรัก คุ้มถิ่นแก้ว, รติมา ศรีสมาน **ช่างภาพ :** สุรินทร์ มุขศรี, พันธ์ศักดิ์ พิริยานนท์ **ศิลปกรรม :** สุลักษณ์ บุนปาน, สันติ ดีรอด, ชิน ดีผิว **ควบคุมการผลิต :** ฉันทนา เอี่ยมสะอาด **ฝ่ายจัดจำหน่าย :** ประวัติ อมรทรัพย์ทวี, สุทิน จิระวาณิชหิรัญ, สนธยา แสงส่อง **บริษัท งานดี จำกัด** ๑๒ ถ.เทศบาลนฤมาล ประชานิเวศน์ ๑ แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐ โทรศัพท์ ๕๘๙-๗๐๔๗ **ผู้อำนวยการฝ่ายโฆษณา :** อุบลพรรณ นุตพันธ์พิสุทธิ์ **ผู้จัดการฝ่ายโฆษณา :** วรรณา พิสาลสิลป์ **ฝ่ายโฆษณา :** หฤทัย สงวนพันธุ์, รุ่งทิวา รัศมีเทศ, รัตนา อินทรวิเชียร, รัตนา วัฒนโชค **ผู้จัดการแผนกขายสมาชิก :** สุวิมล จิรภาไพศาล **พิมพ์ที่** บริษัท พิมเณศ พริ้นท์ติ้ง เซ็นเตอร์ จำกัด ๙๗-๑๐๑ แพร่งสรรพศาสตร์ ถนนตะนาว กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐ โทรศัพท์ ๒๒๓-๓๕๙๘ FAX 222-0109

เปิดบริการแล้ว
พิพิธภัณฑ์เหนือสุดในสยาม

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เชียงแสน
๗๐๒ ถนนพหลโยธิน ตำบลเวียง
อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ๕๗๑๕๐
โทร. (๐๕๓) ๗๗๗-๑๐๒
โทรสาร. (๐๕๓) ๖๕๐-๗๒๓

ชม พระพุทธรูปล้านนาของเมืองเชียงแสน ศิลปโบราณวัตถุที่ได้จากการขุดค้น ขุดแต่งและบูรณะโบราณสถานภายในเมืองเชียงแสน เครื่องถ้วยล้านนาที่ผลิตจากแหล่งเตาเผาในจังหวัดเชียงราย เครื่องมือเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันของชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ในจังหวัดเชียงราย และเครื่องเขินล้านนาที่ถูกรวบรวมไว้มากที่สุดแห่งหนึ่งในภาคเหนือ และหาชมได้ยาก

เปิดบริการทุกวัน
ตั้งแต่เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.
เริ่มเดือนธันวาคม ๒๕๓๘ เป็นต้นไป

การบริการ

๑. บริการข้อมูลทางวิชาการให้แก่นักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไป ตลอดจนให้ยืมสื่อการเรียนการสอน
๒. บริการนำชมและบรรยายให้แก่นักเรียน นักศึกษา และแขกของทางราชการที่ทำหนังสือขอเข้าชมเป็นหมู่คณะ
๓. จำหน่ายหนังสือทางวิชาการด้านศิลปะ โบราณคดี และประวัติศาสตร์ โปสการ์ด หนังสือนำชม สินค้าหัตถกรรมพื้นบ้านของจังหวัดเชียงราย และของที่ระลึกอื่น ๆ
๔. บริการฉายสไลด์และวีดีโอให้แก่นักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไป

บริษัท โอสถสภา จำกัด
ร่วมสืบสานการอนุรักษ์มรดกไทย

วัฒนธรรมที่ทำความไม่เจริญ แต่ทำมูลค่ะ

ทำให้บ้านหลอกแมงแม่ง

ทำผับหลอกขี้เหล้า

ทำหวยหลอกคนจน

ทำบริษัทหาเงินหลอกคนบ้านนอก

ทำทหารเสือหลอกประชาชนทั้งประเทศ

ทำประชาธิปไตยหลอกคนทั้งโลก

ทำการยึดอำนาจหลอกแผ่นดิน

มติชน

คูลเลอร์ ศลับ รสชาติแท้ๆ ของผู้หญิงโดยเฉพาะ

เนาวรัตน์
พงษ์ไพบูลย์

ปางสมาธิ

◉ บาทขวาซ้ายขัดสมาธิเพชร
แน่นเหนียวเดี่ยวเด็ด
ดำรงคงมั่นสัพพัญญู

◉ หยัดยงองค์อาตมดู
ดั่งสุพรรณกำพู
กำแพงแกร่งแกนจักรพาล

◉ หัตถบาศหยาดพระโพธิญาณ
กรซ้อนกรประสาน
อังคุฐจรดพระอังคุฐ

◉ ปัสสาสัสสาสะพิสุทธิ์
มโนแก้วโกมุท
วิมุตติมิ่งจำรัสปภัสสร

◉ เนตรสบนาสิกอนันดร
แน่วในอนิวรณ์
เป็นเอกอธิจิตพิจิตรผจง

◉ จตุราริยสัจอันทรง
โลกธาตุธำรง
ก็กระจ่างแจ้งจักรวาลใจ

เชียงรายคันทรีโฮม

CHIENGRAI COUNTRY HOME

"สวรรค์ส่วนตัวสำหรับคุณและครอบครัว

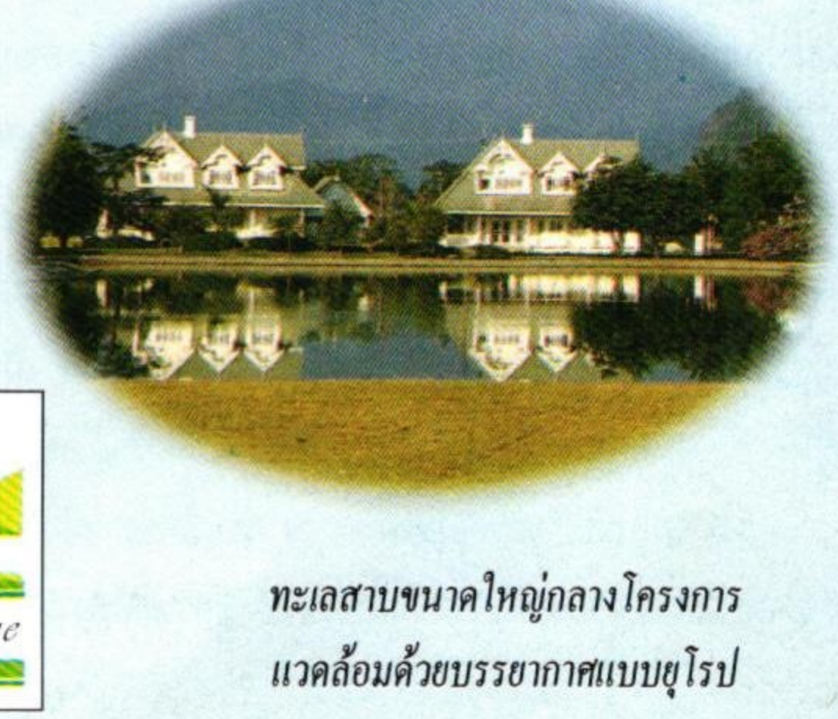
พียง 3 กม. จากใจกลางเมืองเชียงราย คุณคงคิดไม่ถึงว่าจะได้พบกับบ้านที่ใครๆ คิดว่าคงมีแต่ในเทพนิยายเท่านั้น ที่ "เชียงรายคันทรีโฮม"..วันนี้เราพร้อมสมบูรณ์แล้วที่จะให้คุณมาสัมผัสโลกแห่งจินตนาการสมกับเป็นสวรรค์ส่วนตัวโดยแท้จริง

พบกับเงื่อนไขพิเศษในราคาที่คุณคาดไม่ถึง ได้ที่ โทร. 318-6240-3 คุณต่าย, คุณกบ และคุณจุ๋มจะเป็นผู้สานฝันของคุณให้เป็นความจริง

สโมสรที่เพียบพร้อมด้วยสระว่ายน้ำขนาดใหญ่ ภัตตาคาร, ห้องออกกำลังกาย, เซาน่าฯลฯ

Chiengrai Country Home

ทะเลสาบขนาดใหญ่กลางโครงการ แวดล้อมด้วยบรรยากาศแบบยุโรป

สถานที่ตั้งโครงการ อ. เมือง จ.เชียงราย ขนาดที่ดิน 158 ไร่ โครงการได้สร้างเสร็จสมบูรณ์แล้ว เจ้าของโครงการ : บริษัท ศรีสุโขทัย รีสอร์ท จำกัด ประธานกรรมการ : นายสมนึก ไชยกุล
โฉนดเลขที่ : นส.3/207, 13956, 13958, 13959, 13960, 13961, 13962, 13981, 13982, 13985, 13376, 13377, 15118, 15119, 31235 ทะเบียนเลขที่ : 7374/2532 ทุนจดทะเบียน : 30 ล้านบาท

ในความลุ่มลึกของ

นาคแม่น้ำโขง

อพิสิทธิ์ ธีระจารุวรรณ

สุจิตต์ วงษ์เทศ (ขวาสุด) บรรณาธิการนิตยสารศิลปวัฒนธรรม กำลังนำการเสวนาในรายการรักเมืองไทยเสวนา หัวข้อ "นาคแม่น้ำโขง" เพื่อให้ทราบถึงความเป็นมา ศิลปวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่ได้รับอิทธิพลมาจากความเชื่อเกี่ยวกับนาคลุ่มแม่น้ำโขง โดยมีผู้ร่วมเสวนากิตติมศักดิ์ อาทิ รศ.ศรีศักร วัลลิโภดม ศ.ดร.สันติ เล็กสุขุม จากมหาวิทยาลัยศิลปากร และไมเคิล ไรท์ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านประวัติศาสตร์โบราณคดี ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในโครงการรักเมืองไทยกับยางสยาม ครั้งที่ ๑๐ เมื่อเร็ว ๆ นี้

"คนสองฝั่งแม่น้ำโขงเชื่อว่าแม่น้ำโขงเกิดขึ้นเพราะพญานาคได้ขุดไว้"

"คนสองฝั่งแม่น้ำโขงเชื่อว่านาคเป็นผู้บันดาลให้เกิดความอุดมสมบูรณ์และอาจทำให้เกิดภัยพิบัติได้"

"ปรากฏการณ์บั้งไฟพญานาคซึ่งจะตรงกับเทศกาลออกพรรษา คนสองฝั่งแม่น้ำโขงเชื่อว่า พญานาคได้จุดบั้งไฟถวายเป็นพุทธบูชา"

นี่เป็นเพียงตัวอย่างที่คนสองฝั่งโขงที่เขามีความเชื่อในเรื่องนาค และนาคคืออะไรที่ทำให้คนสองฝั่งโขงจึงมีความเชื่อเช่นนี้ เป็นการดีอย่างยิ่งที่มีการจัดรักเมืองไทย เสวนาเรื่อง "นาคแม่น้ำโขง" เมื่อวันที่ ๒๒ ต.ค. ๓๘ สถานที่จัดงานเสวนานั้นจัดที่โรงแรมฮอลิเดย์ อินน์ แม่โขง รอยัล หนองคาย การจัดเสวนานี้เป็นส่วนหนึ่งในโครงการรักเมืองไทยกับยางสยาม ครั้งที่ ๑๐ "แอ่งอารยธรรมอีสาน" ตั้งแต่วันที่ ๒๐-๒๔ ตุลาคม ๓๘

โดยมีสุจิตต์ วงษ์เทศ เป็นผู้ดำเนินการเสวนา และ รศ.ศรีศักร วัลลิโภดม, ศ.ดร.สันติ เล็กสุขุม, ไมเคิล ไรท์ และธีรยุทธ บุญมี เป็นผู้ร่วมเสวนา

เปิดประเด็นการเสวนาด้วย **สุจิตต์ วงษ์เทศ** ได้พูดถึงนาคไว้ว่า อิทธิพลของนาคคือการสร้างธรรมชาติและสร้างบ้านแปงเมือง และเราก็ไม่รู้ว่านาคนั้นเป็นนาคตัวผู้หรือนาคตัวเมีย แต่นาคมีอิทธิพลกับคนในฐานะที่เป็นบรรพบุรุษ และร่องรอยในตำนานมักให้ความสำคัญ "นางนาค" ไม่ว่าจะเป็นเรื่องพระร่วง กษัตริย์สุโขทัยก็เป็นลูกนางนาค ในเขมรก็มีนิทานเรื่องพระทอง-นางนาค พระทองเป็นสัญลักษณ์ของกษัตริย์ชาวต่างชาติ และนางนาคเป็นสัญลักษณ์ของผู้หญิงพื้นเมือง และจากหลักฐานที่เป็นเอกสารจีนบันทึกโดยจิวตากวน ได้บันทึกว่า ปราสาทนครธมคือที่สมสู่ของนางนาคกับกษัตริย์เขมร นางนาคจะแปลงเป็นสาวสวยในตอนกลางคืน และกษัตริย์เขมรจะต้องไปสมสู่กับนางนาค ถ้าคืนใดไม่ไปสมสู่กับนางนาค จะทำให้บ้านเมืองเกิดความวิบัติ

และนิทานเขมร เรื่องพระทอง-นางนาค เชื่อกันว่าเป็นที่มาของเพลงพระทอง-นางนาค ในสมัยอยุธยาที่ใช้ในการบรรเลงในพิธีแต่งงานต้องร้องเพลงพระทอง-นางนาค อย่างเดียว แต่มาถึงสมัยรัตนโกสินทร์เพลงพระทองได้หายไป แต่เพลงนางนาคยังคงเล่นตามท้องถิ่น

เพลงนางนาคเป็นเพลงที่มีความหมายต่อสังคมไทยมาก เพลงศักดิ์สิทธิ์ทุกชุดเวลาไหว้ครูโขนละครจะต้องขึ้นต้นด้วยเพลงสาธุการทั้งหมดไม่มีการยกเว้น ยกเว้นเพลงชุดทำขวัญไม่ต้องขึ้นต้นด้วยเพลงสาธุ

TAGHeuer

SWISS MADE SINCE 1860

ประสาน

จินตภาพ

เพื่อ

ความสำเร็จ

โชว์รูม TAG Heuer

อัมรินทร์ทาวเวอร์ โทร. 256-9873

สีลมคอมเพล็กซ์ โทร. 231-3215

เสรีเซ็นเตอร์ ศรีนครินทร์ โทร. 746-0476

S/el Series

การ แต่ต้องขึ้นต้นด้วยเพลงนางนาค

นาคยังให้ความอุดมสมบูรณ์ เป็นเจ้าฟ้าเจ้าฝน ในส่วนนี้สุจิตต์ วงษ์เทศ ได้อธิบายด้วยการแสดงดนตรีในชุดดึงครกดึงสาก แสดงโดยนักศึกษาจากวิทยาลัยนาฏศิลปร้อยเอ็ด การดึงครกดึงสากเป็นคติโบราณของคนที่อยู่สองฝั่งแม่น้ำโขง โดยการเอาครกและเอาสากมาไว้ตรงกลางและเอาเชือกมามัดเข้า และมีผู้หญิงฝ่ายหนึ่งผู้ชายฝ่ายหนึ่งมาชักเย่อเข้าและทำทุกอย่างเพื่อให้ผู้ชายแพ้ คตินี้ตกมาถึงกฎมณเฑียรบาลสมัยอยุธยาต้องมีการแข่งเรือระหว่างฝ่ายมเหสีและฝ่ายพระเจ้าแผ่นดิน และเรือมเหสีต้องชนะทุกครั้ง ถ้าเรือพระเจ้าแผ่นดินชนะจะทำให้บ้านเมืองไม่เกิดความอุดมสมบูรณ์ ถ้าเราดูการแสดงชุดดึงครกดึงสากจะคล้ายคลึงกับการกวนเกษียรสมุทร

ผู้เข้าร่วมเสวนาคนที่ ๒ คือ **รศ.ศรีศักร วัลลิโภดม** ได้แสดงความคิดเห็นในเรื่องบั้งไฟพญานาคว่า

"บั้งไฟพญานาคที่เป็นความเชื่อของคนสองฝั่งโขง เชื่อว่าพญานาคจุดบั้งไฟเพื่อถวายพระพุทธเจ้า และมีการจัดนิทรรศการเรื่องนี้แล้วบอกว่าเป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติเท่านั้นเอง ทำให้ผมเกิดความอึดอัด"

อาจารย์ยังได้กล่าวต่อไปว่า "มันเป็นคนละเรื่อง สังคมสามารถพิสูจน์ได้ แต่ไม่เข้าใจถึงความลุ่มลึกบางอย่างในระบบความเชื่อ เพียงแต่ไปพิสูจน์ว่ามันเป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติ ทั้ง ๆ ที่คนสองฝั่งโขงเขามีความเชื่อที่ลุ่มลึกเกี่ยวกับพญานาคเป็นเวลาช้านาน แต่สิ่งเหล่านี้คนโบราณไม่ใช่ว่าไม่รู้ แต่ความเชื่อเป็นสิ่งหนึ่งของความเป็นมนุษย์ เพราะฉะนั้นเราจะหนีความเชื่อไปไม่ได้ เพราะฉะนั้นในมิติของความเชื่อเขาจะไม่ซักถามว่ามันดีหรือไม่ดี จะขึ้นอยู่กับว่าจะเชื่อหรือไม่เชื่อ แล้วรักษาความเชื่อที่ลุ่มลึกเพื่อที่จะให้เข้าใจอย่างลุ่มลึก ก็คือระบบสัญลักษณ์นั่นเอง และนำเข้าไปสู่สำนึกจิตวิญญาณของคนในท้องถิ่นนั้น"

อาจารย์ศรีศักรยังได้กล่าวอีกว่า นาคคือความเชื่อของคนกลุ่มดั้งเดิม เป็นสิ่งที่มีอำนาจนอกเหนือธรรมชาติ เมื่อพุทธศาสนาเข้ามาความเชื่อในเรื่องนาคไม่ได้ถูกทำลายไป แต่เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของพุทธศาสนา นาคจึงกลายเป็นผู้สร้างบ้านแปงเมือง ให้ความอุดมสมบูรณ์และเป็นผู้รักษาคุณธรรม ถ้าเจ้าเมืองคนใดไม่ยึดมั่นในพุทธศาสนา นาคก็จะไปทำลายเมือง เช่น เมืองหนองหานหลวง เมืองมรุกขนคร เป็นต้น เรื่องนาคสร้างบ้านแปงเมืองและการควบคุมคนให้รักษาคุณธรรมจะปรากฏตลอดลำน้ำโขง จนถึงเมืองเชียงแสน

"เรื่องของนาคนี้ไม่ใช่ความเชื่อเรื่องย่อย ๆ แต่มันเป็นความเชื่อที่ลุ่มลึก มันอยู่ในสำนึกของคนลุ่มน้ำนี้มาตั้งนาน และสิ่งที่สำคัญมันแสดงออกในรูปศิลปวัฒนธรรม และนาคในความเชื่อของคนในลุ่มน้ำโขงนั้นเป็นนาคที่เป็นนามธรรม" อาจารย์ศรีศักรยังให้ข้อสังเกตอีกว่า นาคในอินเดียนั้นเรียกว่า นาคา คืองูเห่า แต่ถ้าเรียกนาคราชานั้นหมายถึงพญางู แต่นาคในเขตลุ่มน้ำโขงไม่บอกว่าเป็นงูอะไร แต่ถ้าเราสอบถามคนแถวนี้เขาจะพูดถึงงูหงอน หงอนนี้เกิดขึ้นมาได้อย่างไร จะเกิดจากอินเดียหรือว่าจะเกิดจากทางนี้ และนาคที่กัมพูชานั้นไม่ใช่งูเห่า แต่เป็นงูจงอาง

นาคที่ปราสาทนครวัด ศิลปะแบบนครวัด

ผู้เข้าร่วมเสวนาคนที่ ๓ **ไมเคิล ไรท์** กล่าวถึงนาคในอินเดียไว้ว่า นาคในอินเดียนั้นคืองูเห่า นาคในอินเดียไม่มีหงอน นาคที่มีหงอนนั้นเป็นนาคที่เกิดขึ้นเองในอุษาคเนย์ และนาคเป็นศาสนาพื้นเมืองที่โหดร้าย เวลาบูชานาคก็ต้องบูชาด้วยเลือดมนุษย์

ไมเคิล ไรท์ ยังได้อ้างถึงการศึกษาของนักภาษาศาสตร์ว่า คำว่านาค ไม่ใช่ภาษาสันสกฤต เพราะภาษาสันสกฤตเรียกงูว่า เซอราปัต ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Serpent และคำว่านาคนั้นอาจจะเป็นคำในภาษามอญ-แขมร์ ซึ่งคำนี้จะมีอยู่ทั่วไปในอุษาคเนย์แต่เดิม และยังให้ข้อ

บมจ. ธนาคารกสิกรไทย
50ปี แห่งบริการทุกระดับประทับใจ
2488-2538

ด้วยความคิดที่อยากช่วยผู้ด้อยโอกาส คุณอุไร ตั้งอุดมมงคล นักศึกษาปริญญาโทผู้นี้ ได้พยายามหัดเรียนอักษรเบรลล์ และยังใช้เวลาครั้งละหลายชั่วโมงในวันสุดสัปดาห์ของเธอ ไปอ่านหนังสือใส่เทปให้คนตาบอดฟังที่ห้องสมุดคอลฟิลด์เพื่อคนตาบอด จ.นนทบุรี เธอรู้สึกว่าทุกนาทีที่ให้ไปนั้น ได้รับกลับมาด้วยรอยยิ้มแห่งความสุข ของผู้ด้อยโอกาสเหล่านั้น ความสุขจากการได้ฟัง ทั้งความบันเทิงและสาระน่ารู้ต่างๆ อย่างน้อยก็ทำให้พวกเขาได้รับรู้ถึงโลกภายนอก

ห้องสมุดคอลฟิลด์เพื่อคนตาบอด

แม้วันเวลาที่แสนมืดจะผ่านไปอย่างเชื่องช้า และเดียวดายเพียงไร ก็ยังมีใครบางคน อุทิศตัวเพื่อเติมแสงสีให้กับพวกเขา ธนาคารกสิกรไทย รู้สึกชื่นชม ประทับใจ และขอยกย่องในสิ่งที่เธอได้กระทำ

อย่าปล่อยให้ความแตกต่างใดๆ มาเป็นช่องว่างในการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

หากท่านพบเห็นเหตุการณ์ประทับใจเกี่ยวกับการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน กรุณาส่งเรื่องราวไปที่ บมจ. ธนาคารกสิกรไทย สนญ. ส่วนประชาสัมพันธ์

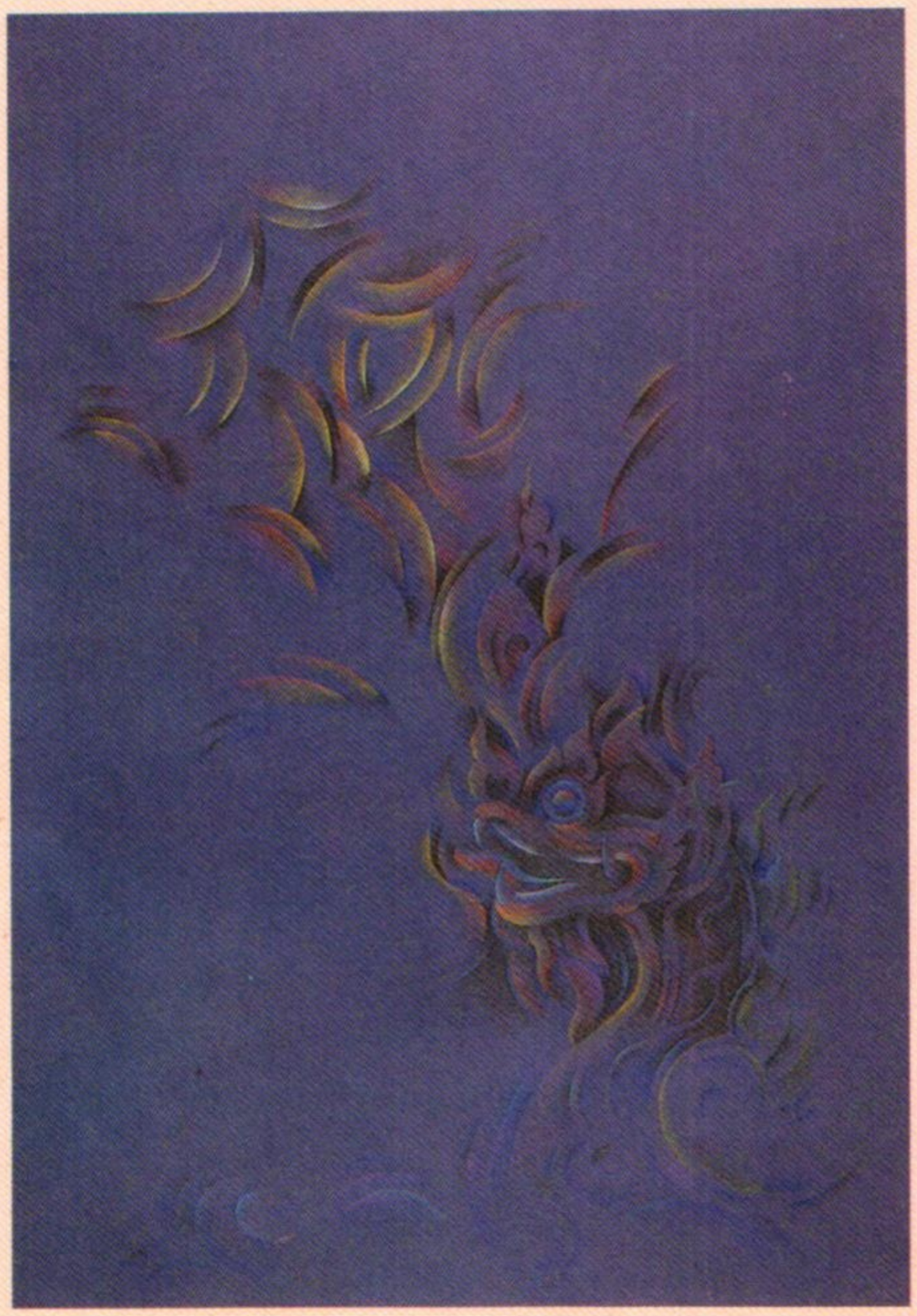
สังเกตอีกว่า นาคในอุษาคเนย์มีหน้าที่ให้ฝน นาคในอินเดียไม่มีหน้าที่ให้ฝนแต่ต้องเป็นหน้าที่ของพระอินทร์ ที่สำคัญถ้าเราจะศึกษาเรื่องราวในอุษาคเนย์ เราจะต้องทำความเข้าใจอินเดียให้ดีชะก่อน มิฉะนั้นเราจะมองไม่ออกว่าอะไรเป็นพื้นเมืองกันแน่

ผู้เข้าร่วมเสวนาคนที่ ๔ **ศ.ดร. สันติ เล็กสุขุม** ได้กล่าวถึงนาคในรูปแบบศิลปกรรมไว้ว่า หลักฐานศิลปกรรมที่เป็นนาคในอินเดียนั้นเป็นภาพสลักในศิลปะอินเดีย สมัยมถุรา ราว พ.ศ. ๗๐๐-๘๐๐ ลักษณะของภาพสลักไม่ใช่ตัวนาค แต่เป็นรูปคนมีพังพานแผ่อยู่เหนือหัวยืนอยู่ ๒ คน ยืนอยู่ข้างพระโพธิสัตว์ตอนประสูติ ส่วนหลักฐานในอุษาคเนย์พบหลักฐานที่เวียดนามคือ จารึกภาษาสันสกฤต มีเนื้อความกล่าวถึงนาคราชา และภาพสลักรูปนาคห้าเศียรและมีราชายืนอยู่ อายุของภาพสลักนี้อยู่ในราวครึ่งแรกของพุทธศตวรรษที่ ๑๐

อาจารย์สันติก็ได้กล่าวอย่างรวบรัดว่า เราจะพบรูปนาคในศิลปะขอมตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ ๑๒-๑๘ และนาคยังทำเป็นเครื่องประดับสถาปัตยกรรม เช่น นาคประดับราวบันได นาคอยู่ที่ปลายกรอบซุ้ม หางหงส์ก็ยังคลี่คลายมาจากรูปนาคเป็นต้น

และผู้เข้าร่วมเสวนาคนสุดท้าย **อาจารย์ธีรยุทธ บุญมี** กล่าวถึงความเชื่อในเรื่องงูจากที่ต่าง ๆ ว่า จีนก็มีความเชื่อในเรื่องงู พบภาพเขียนบนผืนผ้าไหมในหลุมฝังศพของขุนนาง ภาพเขียนนี้มีอายุก่อนพุทธศักราช ทำเป็นรูปงูขนาดยักษ์กำลังสมสู่และเลื้อยพันกันอยู่ตรงกลางห่วงที่ทำด้วยหยก หยกนั้นเป็นสัญลักษณ์ของการแต่งงานอีกด้วย คนจีนเชื่อว่างูนั้นมันรัดกันแล้วทำให้เกิดโลก เพราะในภาพเขียนนั้นจะมีภาพโลกมนุษย์ สวรรค์ บาดาล

นอกจากนี้ที่เมโสโปเตเมียพบรูปปั้นที่มีรูปร่างเป็นงูแต่หัวเป็นคน มีอายุอยู่ในราว ๒๕๐๐ B.C. คนในเมโสโปเตเมียเชื่อว่า งูหมายถึงชีวิตกับไฟ และมีหน้าที่ให้น้ำ แสดงให้เห็นความเชื่อในเรื่องนาคนั้นไม่ใช่มีแค่แม่น้ำโขงเพียงอย่างเดียว และนาคในความเชื่อของคนทั่วโลกคือให้ความอุดมสมบูรณ์ ความชุ่มชื้นของน้ำ และไฟ

อาจารย์ธีรยุทธยังฝากข้อสงสัยไว้อีกว่า โบราณสถานของอินเดียนั้นไม่มีการประดับรูปนาคเป็นเครื่องประดับสถาปัตยกรรมในส่วนบน ถ้ามีก็เป็นส่วนน้อย แต่โบราณสถานแถบลุ่มน้ำโขงมักจะมีการประดับนาคในส่วนบนของโบราณสถานจำนวนมาก เป็นเพราะอะไร ซึ่งเราจะต้องทำการศึกษาต่อไป

การเสวนาครั้งนี้ยังไม่ถือว่าเป็นการหาข้อสรุปอย่างชัดเจน ในจุดนี้ อาจารย์ศรีศักรได้กล่าวว่า

“ความเชื่อของนาคไม่ใช่ความเชื่อที่เล็ก ๆ แต่เป็นความเชื่อที่ลุ่มลึก จะต้องทำการศึกษากันต่อไปและจะพูดไม่จบในวันนี้ จะต้องหาข้อเท็จจริงกันต่อไป”

แลคตาซอย

สูตร

เจ

น้ำนมถั่วเหลือง ยู เอช ที

เจ

แลคตาซอย สูตรเจ ไม่ผสมนมผง

โปรตีนจากถั่วเหลืองธรรมชาติ
เพื่อทดแทนเนื้อสัตว์

เ ที่ ย ว บิ น ป ฐ ม ฤ ก ษ์

เมืองฝุ่นแปดแดดสี

ธรรมเนียมตัดริบบิ้นที่สนามบินดอนเมือง

เมื่อวันที่ ๒๖ ตุลาคมที่ผ่านมา บริษัท การบินกรุงเทพ จำกัด ได้ทำพิธีเปิดเที่ยวบินปฐมฤกษ์ของสายการบินบางกอกแอร์เวย์ส ในเส้นทางกรุงเทพฯ-ระนอง-ภูเก็ต ด้วยเครื่องบิน ATR 72-200 ขนาด ๗๐ ที่นั่ง โดยมีนายเสรี วังส์ไพจิตร ผู้ว่าการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เป็นประธานในพิธีเปิดร่วมกับนายแพทย์ปราเสริฐ ปราสาททองโอสถ ผู้อำนวยการใหญ่ของสายการบินแห่งนี้ พร้อมด้วยสื่อมวลชนและแขกผู้มีเกียรติคับคั่ง อาทิ พล.อ.อ.วีระ กิจจาทร, นายศรีสุข จันทรางศุ อธิบดีกรมการบินพาณิชย์, นายพิชัย วาศนาส่ง, ม.ร.ว.ถนัดศรี สวัสดิวัตน์ เป็นต้น

นายเสรี วังส์ไพจิตร

เส้นทางบินดังกล่าวมีขึ้นเป็นครั้งแรกภายหลังจากที่สนามบินพาณิชย์จังหวัดระนองก่อสร้างแล้วเสร็จพร้อมเปิดให้บริการทางอากาศตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป สนามบินระนองเป็นสนามบินระดับภูมิภาคขนาดใหญ่ พื้นที่ประมาณ ๒,๓๘๖ ไร่ มีทางวิ่งได้มาตรฐานขนาด ๔๕ x ๒,๐๐๐ เมตร พร้อมเครื่องช่วยเดินอากาศทันสมัย และอาคารที่พักผู้โดยสารที่จุได้ถึง ๓๐๐ คน ขนาดพื้นที่ ๔,๐๐๐ ตารางเมตร

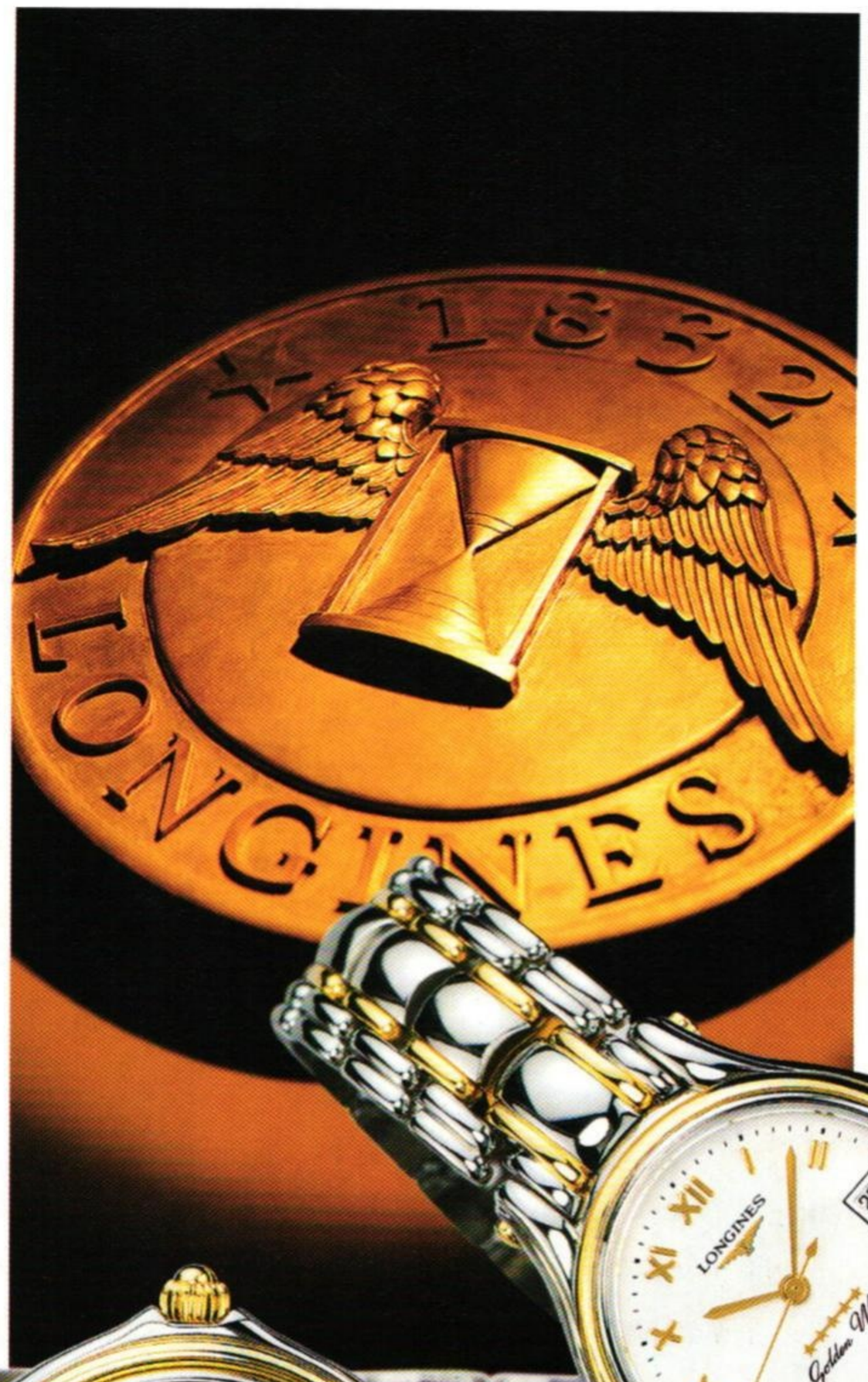
ฝ่ายบริหารของบางกอกแอร์เวย์สเชื่อว่าเส้นทางบินนี้เป็นเส้นทางที่มีศักยภาพในอนาคต เนื่องจากภูเก็ตเป็นเมืองท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมอย่างมาก ขณะที่ระนองนั้นเป็นเมืองท่าเข้าสู่ประเทศพม่าทางตอนใต้ โดยเบื้องต้นนี้บางกอกแอร์เวย์สได้เปิดบินเพียงสายการบินเดียวและจะเน้นกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยก่อน จากนั้นค่อยเจาะตลาดนักท่องเที่ยวต่างชาติ โดยเฉพาะชาวยุโรป

และเพื่อเป็นการฉลองเปิดเส้นทางบินใหม่นี้ ทางบางกอกแอร์เวย์สได้จัดโปรโมชั่นเสนอตั๋วเครื่องบินราคาพิเศษในเส้นทางกรุงเทพฯ-ระนอง-ภูเก็ต เชื่อมสองแหล่งท่องเที่ยวเข้าด้วยกัน โดยสามารถแวะพักผ่อนที่ระนองได้ฟรี ในราคาเที่ยวเดียวเพียง ๒,๐๐๐ บาท จากราคาปกติ ๒,๙๖๐ บาท ส่วนเส้นทางกรุงเทพฯ-ระนองนั้นขายราคา ๑,๔๘๕ บาท จากราคาปกติ ๑,๙๘๐ บาท และระนอง-ภูเก็ตเพียง ๘๐๐ บาท จากราคาปกติ ๙๘๐ บาท ตั้งแต่วันที่ ๒๙ ตุลาคมปีนี้จนถึง ๓๐ มีนาคม ๒๕๓๙

นอกจากนี้ บางกอกแอร์เวย์สยังได้ร่วมกับอันดามันคลับ โรงแรม

LONGINES®

Registered models

The new Golden Wing collection by Longines is a creation of infinite beauty and magic which bears the mark of a tradition of over 160 years in watchmaking... Longines' winged hourglass, a symbol of perfection in time measurement and the marvel of creation.

Longines Golden Wing™. *Exclusive models for ladies and men in steel and 18 carat gold, integrated bracelet with a triple safety clasp, stamped with the traditional Longines logo.*
Quartz movement, sapphire glass, water-resistant to a depth of 30 m.

THE PIONEERS' SWISS WATCH SINCE 1832

ตัวแทนจำหน่ายและศูนย์บริการ บริษัท กวางไทย จำกัด โทร. 253-2446, 253-2879 โชว์รูม LONGINES เสรี เซ็นเตอร์ ศรีนครินทร์ โทร. 746-0477 ร้านจำหน่ายนาฬิกาชั้นนำ และห้างสรรพสินค้าชั้นนำทั่วไป

ระดับ ๕ ดาว ที่ตั้งอยู่บนเกาะตะเตชุน หรือเกาะสน ในประเทศพม่า จัดแพ็กเกจทัวร์ในราคาประหยัดอีกด้วย โรงแรมดังกล่าวเป็นโรงแรมขนาดใหญ่ที่นักธุรกิจไทยได้รับสัมปทานจากรัฐบาลพม่า ตั้งอยู่บนเกาะที่เขียวชอุ่มด้วยต้นไม้ แต่มีบริการอันทันสมัย พร้อมมูลด้วยสิ่งอำนวยความสะดวกทั้งร้านค้าปลอดภาษี และห้องเกมส์ (กาสิโน) และแหล่งดำน้ำชมปะการังที่สวยสดงดงาม เหมาะสำหรับทั้งนักเล่นน้ำและนักเล่นเกมส์กระเป๋าหนัก ๆ

เส้นทางบินกรุงเทพฯ-ระนอง-ภูเก็ต ซึ่งเริ่มเปิดให้บริการในตารางบินฤดูหนาวตั้งแต่วันที่ ๒๙ ตุลาคม เป็นต้นไปนั้น จะทำการบินสัปดาห์ละ ๔ เที่ยวบิน ในวันจันทร์ พุธ ศุกร์ และอาทิตย์ โดยออกจากกรุงเทพฯ เวลา ๐๗.๔๐ น. ใช้เวลาเดินทางถึงระนอง ๑ ชั่วโมง ๒๐ นาที และบินจากระนอง-ภูเก็ตใช้เวลาเพียง ๔๐ นาที

ปัจจุบันจังหวัดระนองซึ่งได้ชื่อว่าเป็น **"เมืองฝนแปดแดดสี่"** กำลังมีศักยภาพสูงทั้งในด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและแหล่งลงทุนแห่งใหม่ เพราะมีความพร้อมหลายอย่างในการเป็นประตูสู่ประเทศพม่า เป็นศูนย์กลางการทำประมงแหล่งใหญ่ของไทย มีสถานที่ท่องเที่ยวสวยงามโดยเฉพาะน้ำพุร้อนซึ่งกลายเป็น

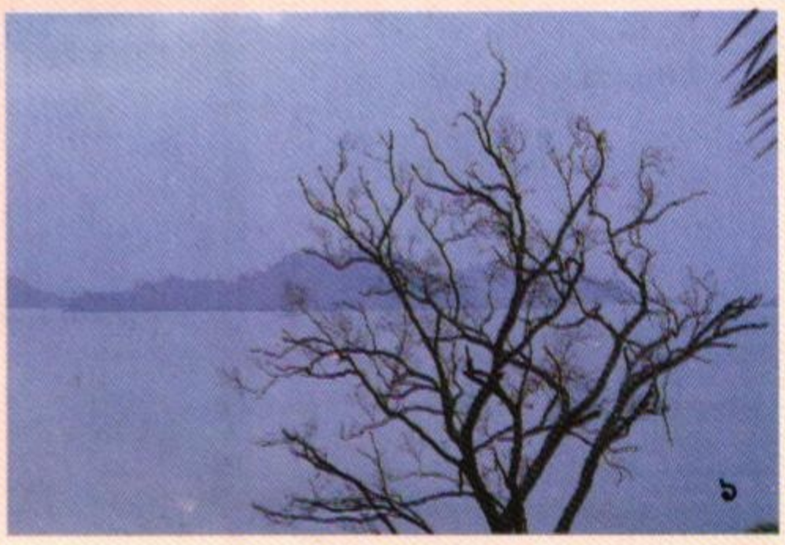

๑. ขบวนฟ้อนต้อนรับกับเครื่อง ATR 72-200

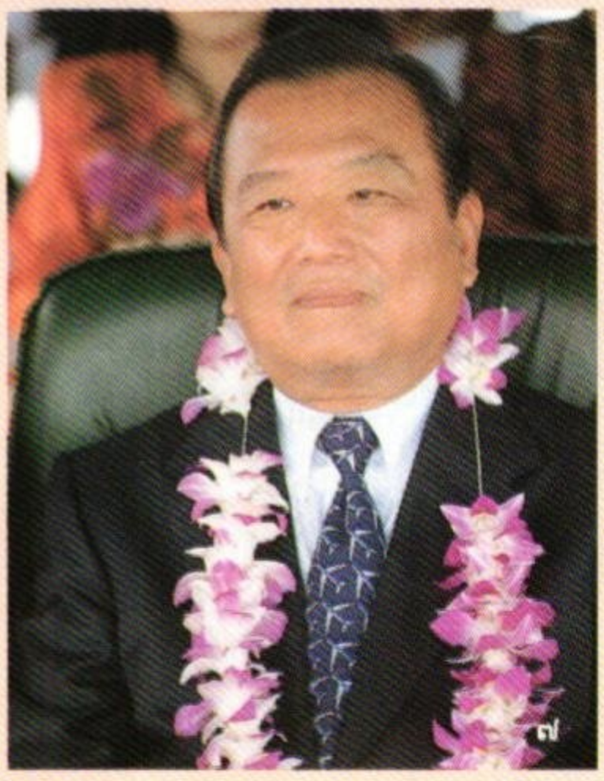
๒. ชุมฉ่ำแบบนี้ไม่มีที่ไหนเหมือนเมืองระนอง

๓. ธรรมเนียมตั้งแถวไหว้

๔-๕. สวยไปคนละแบบระหว่างลีลาระบำพื้นเมืองระนองกับฟ้อนพม่า

๖. วิวสวยสุดสะใจแห่งท้องทะเลอันดามัน มองจากโรงแรมอันดามันคลับ

๗. นายแพทย์ปราเสริฐ ปราสาททองโอสถ

ลงนาม ตามราศี

บนเช็ค 12 ราศี จากธนาคารไทยพาณิชย์

วันนี้ คุณสามารถเลือก
สิ่งที่เฉพาะเจาะจงในความเป็นคุณ
ได้ดียิ่งขึ้น เช็ครูปแบบใหม่
พิมพ์ลาย 12 ราศี
ที่คุณเลือกได้ตามราศีเกิด

ในรูปลักษณ์ใหม่
ฉีกจากด้านบน ขนาดกะทัดรัด
พกสะดวก เพื่อครั้งต่อไป
คุณจะได้สั่งจ่ายในนามของคุณ
บนเช็คประจำราศี

เช็ค 12 ราศี บริการพิเศษด้วยความใส่ใจจากธนาคารไทยพาณิชย์
ติดต่อสอบถามได้ที่ธนาคารไทยพาณิชย์ทุกสาขาทั่วประเทศ หรือฝ่ายพัฒนาธุรกิจ 4 โทร. 256-1107-10

บมจ. ธนาคารไทยพาณิชย์
มั่นคงด้วยรากฐาน บริการด้วยน้ำใจ

พล.อ.อ.วีระ กิจจาทร

ม.ร.ว.ถนัดศรี สวัสดิวัตน์

ของฝากเมืองระนอง

สัญลักษณ์ประจำจังหวัดระนองไปแล้ว ขณะนี้ผู้ประกอบการโรงแรมในจังหวัดระนองได้ลงทุนก่อสร้างโรงแรมใหม่ ๆ และขยายห้องพักเพิ่มขึ้นให้เพียงพอกับจำนวนนักท่องเที่ยวและนักธุรกิจที่เดินทางเข้าระนอง ซึ่งเชื่อว่าจะมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างมากภายหลังจากเปิดบริการเส้นทางบินใหม่นี้ซึ่งสะดวกกว่าการเดินทางโดยรถยนต์แบบเดิม

บริษัท การบินกรุงเทพ จำกัด ก่อตั้งขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๑ ในชื่อ สหกลแอร์ ในบริษัท กรุงเทพสหกล จำกัด เป็นกิจการเดินอากาศประเภทเช่าเหมาลำ จากนั้นได้ขยายงานเพิ่มขึ้นเรื่อยมา จนกระทั่งปี ๒๕๒๗ เมื่อรัฐบาลมีมติให้เอกชนสามารถทำการบินได้ในเส้นทางที่สายการบินของรัฐมิได้ทำการบิน บริษัทจึงเริ่มเข้าไปรับสัมปทานบินประจำภายในประเทศ จนปัจจุบันมีเส้นทางบินกรุงเทพฯ-สมุย-กรุงเทพฯ, อู่ตะเภา-สมุย, กรุงเทพฯ-ระนอง-ภูเก็ต และหัวหิน-สมุย ซึ่งเพิ่งเปิดบริการเที่ยวปฐมฤกษ์วันเดียวกับเที่ยวบินระนอง นอกจากนั้นบริษัทยังมีแผนที่จะเปิดบินจากกรุงเทพฯ ไปสุโขทัย และจากสมุยไปยังแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงที่สำคัญคือ หาดใหญ่, เมดาน, ลังกาวี และสิงคโปร์ ในเร็ว ๆ นี้

นายศรีสุข จันทรางศุ

นายพิชัย วาศนาส่ง

น้ำแร่จากบ่อน้ำพุร้อนสัญลักษณ์เมืองระนอง

นิสสัน

MULTI-LINK BEAM SUSPENSION™
ระบบช่วงล่างล้ำยุค มัลติลิงค์ บีม

ในโลกของ นิสสัน ซันนี่ใหม่ อาทิตย์ไม่เคยลับขอบฟ้า

สู่โลกแห่งการขับขี่อันเร้าใจ ด้วยพลังขุมเครื่องใหม่

ด้วยศิลปะการดีไซน์ชั้นยอด สร้างเอกภาพอันกลมกลืนระหว่างรูปทรง เส้นสาย และสีสัน จนเป็นประติมากรรมเพื่อการขับขี่อันงดงาม เต็มเปี่ยมด้วยชีวิตชีวา พร้อมให้คุณสัมผัสทุกช่วงเวลา
ไม่ว่าวันนี้หรือวันใหน ความสวยสดใสของนิสสัน ซันนี่ใหม่ จะคงอยู่ตลอดไป

รูปลักษณ์ท้าทายสายตา

ดีไซน์โดดเด่นล้ำสมัย ด้วยรูปทรงโฉบเฉี่ยวสง่างามสู่สมดุลตามหลักอากาศพลศาสตร์ ผสานเป็นหนึ่งเดียวกับเส้นสายที่โค้งมนกลมกลืนจากหน้าจรดท้าย ภายนอกจรดภายในทุกมุมมองสะท้อนเอกลักษณ์เฉพาะตัวแห่งยนตรกรรมยุคใหม่

สะดวกสบายไร้ขีดจำกัด

ภายในห้องโดยสารออกแบบให้กว้างขวางเป็นพิเศษ ให้อิสระในการเคลื่อนกายได้เต็มที่ สะดวกสบายกว่าด้วยเบาะนั่งใหม่หรูทันสมัย โอบกระชับกับสรีระ คอบรับกับแผงหน้าปัดแบบใหม่ เห็นมาตรวัดชัดเจน และมากด้วยอุปกรณ์ไฟฟ้าอำนวยความสะดวกสบาย เช่น พวงมาลัยเพาเวอร์ และกระจกไฟฟ้า พร้อมความเย็นสบายจากเครื่องปรับอากาศที่ใช้น้ำยาแอร์แบบใหม่ R134a ช่วยปกป้องสภาพแวดล้อมของโลก

เกียร์ 5 สปีด
เปลี่ยนเกียร์ง่าย ให้ความเร้าใจในการขับขี่

เกียร์ อัตโนมัติ 4 สปีด
คอบสนองแม่นยำ ให้ความนุ่มนวล

เครื่องยนต์ GA 16DE 1600 CC

เครื่องยนต์ GA15DE (NEW EGI) 1500 CC

สมรรถนะแรงกล้า

โลดแล่นอย่างเร้าใจด้วยเครื่องยนต์ทวินแคม 16 วาล์ว 1600 CC 120 แรงม้า และ 1500 CC (NEW EGI) 105 แรงม้า หัวฉีดอิเล็กทรอนิกส์ ECCS ให้พลังแรงจัด ประหยัดน้ำมัน คอบสนองทันใจ เครื่องเดินเรียบ ยึดเกาะและทรงตัวดีเยี่ยมในทุกสภาพถนนด้วยระบบกันสะเทือนหลังล้ำยุคแบบมัลติลิงค์ บีม (MULTI-LINK BEAM)

ระบบกันสะเทือนหลังแบบ มัลติลิงค์ บีม (MULTI-LINK BEAM) สุดยอดเทคโนโลยีเพื่อรถขับเคลื่อนล้อหน้าโดยเฉพาะ

- **ทรงตัวและเกาะถนนมั่นคง** ด้วยการออกแบบที่ช่วยให้ล้อตั้งฉากและหน้ายางสัมผัสพื้นถนนเต็มที่ตลอดเวลา ส่งผลให้รถเกาะถนนและทรงตัวได้ดี ท้ายไม่ปัดแม้เข้าโค้งด้วยความเร็วสูง
- **นุ่มนวล เงียบสนิท** ด้วยช่วงล่างที่สามารถรับแรงสั่นสะเทือนได้หมด จึงช่วยขจัดเสียงรบกวนในห้องโดยสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- **ให้พื้นที่ใช้สอยมากขึ้น** ด้วยการออกแบบอันชาญฉลาดช่วยให้ระยะฐานล้อหน้า-หลังมากขึ้น จึงสามารถขยายห้องโดยสารให้กว้างขวางโดยไม่ต้องเพิ่มความยาวของตัวรถ

มัลติลิงค์ บีม พัฒนาการล่าสุดของโลกที่มีเฉพาะรถนิสสันเท่านั้น

EX SALOON

SUPER SALOON

ใหม่ นิสสันซันนี่ อาทิตย์ควบที่สอง

18th SEA GAMES '95 CHIANG MAI

นิสสัน ผู้สนับสนุนกีฬาซีเกมส์ครั้งที่ 18 ณ นครเชียงใหม่ 9-17 ธันวาคม 2538

THINK EARTH

บริษัท สยามกลการ และ สยามนิสสัน... ใกล้บ้านท่าน

NISSAN NISSAN

ปีใหม่เที่ยวสวนพฤกษศาสตร์

อุทยานดอยสุเทพ-ปุย

เนื่องในมหามงคลสมัยปีพุทธศักราช ๒๕๓๕ ในวโรกาสที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงเจริญพระชนมพรรษาครบ ๕ รอบ คณะรัฐบาลได้จัดตั้งองค์การสวนพฤกษศาสตร์ ซึ่งเป็นหนึ่งในโครงการเฉลิมพระเกียรติเพื่อน้อมรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณที่ทรงมีต่อพสกนิกรชาวไทย องค์การนี้ได้รับความร่วมมือจากนักพฤกษศาสตร์ที่เชี่ยวชาญจากประเทศต่าง ๆ ในการวางผังงาน รวมทั้งสถาบันในประเทศ เช่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ในวันนี้เราจึงมีสวนพฤกษศาสตร์ระดับโลกไว้สำหรับศึกษาพรรณพืชในประเทศและในทวีปเอเชีย โดยได้รับพระมหากรุณาธิคุณพระราชทานสิริมงคลนามเมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๗ ว่า "สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์" (Queen Sirikit Botanic Garden)

สวนพฤกษศาสตร์แห่งนี้นับเป็นสวนพฤกษศาสตร์ที่สมบูรณ์แบบแท้จริงของประเทศไทย และภูมิภาคเอเชีย เป็นศูนย์วิชาการ ค้นคว้าวิจัย และให้บริการด้านต่าง ๆ ทางพฤกษศาสตร์ อาทิ

พื้นที่ป่าเต็งรัง ที่ระดับความสูงประมาณ ๗๐๐ เมตร ในองค์การสวนพฤกษศาสตร์

เป็นศูนย์รวมพรรณไม้ชนิดต่าง ๆ ที่มีอยู่ในประเทศ รวมถึงพรรณไม้ต่างประเทศนำมาจัดปลูกอย่างสวยงามร่มรื่น มีป้ายชื่อติดแสดงชัดเจน

เป็นศูนย์อนุรักษ์และขยายพรรณพืช โดยเฉพาะไม้ประจำถิ่น ไม้หายากของไทย กล้วยไม้ และพืชสมุนไพร ตลอดจนไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ โดยดำเนินการขยายพันธุ์ให้มีปริมาณเพิ่มขึ้นเพื่อให้คงอยู่และการศึกษาในอนาคต

เป็นสถาบันทางการศึกษาและวิจัยด้านพฤกษศาสตร์เพื่อผลิตนักพฤกษศาสตร์ระดับสูงในสาขาที่ขาดแคลนให้กับประเทศ ตลอดจนการพัฒนาบุคลากรโดยดำเนินการร่วมกับมหาวิทยาลัยต่าง ๆ

ตัวอย่างพรรณไม้แห้งเพื่อการศึกษาในปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๓๘) มีอยู่ประมาณ ๓,๐๐๐ ตัวอย่าง

เป็นศูนย์รวบรวมตัวอย่างพรรณไม้แห้งที่เก็บหาจากทั่วประเทศ โดยเฉพาะพรรณไม้ในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อการตรวจสอบรายชื่อพันธุ์ไม้ให้ได้ถูกต้องและเป็นข้อมูลที่สมบูรณ์แบบของประเทศ

เป็นศูนย์ข้อมูลด้านพืชของประเทศไทยและทวีปเอเชียตะวัน

นักพฤกษศาสตร์รุ่นใหม่ของ อ.ส.พ. เป็นวิทยากรนำนักเรียน นักศึกษา เข้าศึกษาพรรณไม้ในพื้นที่องค์การสวนพฤกษศาสตร์

ออกเฉียงใต้ รวมถึงเอกสาร สิ่งพิมพ์เผยแพร่ การแลกเปลี่ยนข้อมูลทางด้านพฤกษศาสตร์และพันธุกรรมพืชในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ทางองค์การสวนพฤกษศาสตร์ได้แบ่งการดำเนินงานออกเป็น ๓ หมวดคือ

สวนพฤกษศาสตร์ (Botanical Garden) จัดทำพฤกษานุกรมวิธาน หรือการจัดปลูกพืชโดยเฉพาะไม้ป่าตามหมวดหมู่ตามวงศ์ (family) ขณะนี้เก็บรวบรวมไว้กว่า ๓๐ วงศ์ โดยเก็บรวบรวมพรรณไม้จากอุทยานแห่งชาติสุเทพ-ปุย เนื่องจากเป็นแหล่งพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสูงมากด้วย รูปแบบการเก็บพรรณไม้แบบ Living collections อย่างสมบูรณ์แบบและนับเป็นครั้งแรกของเมืองไทย

หอพรรณไม้ (Herbarium) เพื่อการวิจัยพื้นฐานเกี่ยวกับการปลูก การบำรุงรักษาและการขยายพันธุ์ รวมถึงการแบ่งด้านพฤกษานุกรมวิธาน ด้านพฤกษศาสตร์พื้นบ้านและด้านพฤกษศาสตร์นิเวศน์ โดยส่งนักสำรวจไปทั่วประเทศเพื่อเก็บข้อมูลและเก็บตัวอย่างพรรณพฤกษชาติในป่าอนุรักษ์มาอบแห้งและเก็บรักษาในหอพรรณไม้เพื่อใช้ในการศึกษาค้นคว้า เปรียบเทียบอ้างอิงของนักอนุกรมวิธานและนักพฤกษศาสตร์สาขาอื่น ๆ

การวิจัยด้านพฤกษศาสตร์ สนับสนุนงานวิจัยด้านพืชที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม อาทิ โครงการวิจัยว่าพืชชนิดใดมีการดูดซึมก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์ การวิจัยพืชใกล้จะสูญพันธุ์บริเวณดอยเชียงดาว

ทั้งนี้ได้มีการจัดสร้างอาคารต่าง ๆ เพื่อการดำเนินงานดังกล่าว อาทิ เรือนกระจกและเรือนเพาะชำสำหรับปลูกพรรณไม้ที่นำมาจากต่างประเทศ หอพรรณไม้ พิพิธภัณฑ์พรรณไม้แห้ง (Herbarium) พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติ (Botanical Museum) ห้องสมุดและที่รวมเอกสารเพื่อการแลกเปลี่ยน ศูนย์การศึกษาและวิจัยได้แก่ห้องปฏิบัติการและห้องบรรยายรวมทั้งห้องประชุมทางวิชาการ ศูนย์รับรองผู้มาเยี่ยมชม ห้องอาหาร ห้องจัดจำหน่ายของที่ระลึก สำนักงานกลาง

ภาพจำลอง อาคารสำนักงานและพิพิธภัณฑ์พืช
โครงการพัฒนาสวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

สวนพฤกษศาสตร์แห่งนี้เหมาะกับประชาชนทั่วไปในการที่จะไปทัศนศึกษา ด้วยความสวยงามของสภาพที่ตั้งอยู่ใน**เขตอุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย** ต.แม่แรม อ.แม่ริม จ.เชียงใหม่ มีแหล่งน้ำจากลำห้วยหลายสายไหลผ่านตลอดปี ระยะทางก็ไม่ไกลจากชุมชนมากนัก เพียง ๒๙ กิโลเมตรจากตัวเมืองเชียงใหม่ โดยมีถนนสายแม่ริม-สะเมิง ผ่านหน้าสวนพฤกษศาสตร์

นอกจากความสวยงามของภูมิประเทศและพรรณไม้ในพื้นที่กว่า ๓,๕๐๐ ไร่ นักเรียน นักศึกษายังได้ความรู้ทางวิชาการและปลูกฝังให้เยาวชนรู้สึกรักและหวงแหน รวมทั้งตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติอันเป็นพื้นฐานทางวัฒนธรรมของประเทศ

สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ จึงเปรียบได้กับของขวัญอันล้ำค่าที่ประชาชนชาวไทยต่างซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้น

ข้อมูลและภาพโดย : บงกช สุทัศน์ ณ อยุธยา

คอนเสิร์ตเชิดชู

ครสง่า อารัมภีร

ผู้ที่มีเสียงดนตรีในหัวใจโดยเฉพาะบรรดามิตรรักแฟนเพลงที่ชื่นชอบผลงานการประพันธ์เพลงของครูสง่า อารัมภีร ต่อให้น้ำท่วมถนนหนทาง ผลงานการประพันธ์ของครูสง่าสามารถดึงดูดแฟนเพลงฝ่าสายน้ำมุ่งหน้าไปหอประชุมใหญ่ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย เมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๓๘ ที่ผ่านมา เพื่อชมคอนเสิร์ตเชิดชูครูเพลง "ครูสง่า อารัมภีร"

งานครั้งนี้ถือได้ว่าประสบความสำเร็จ เนื่องจากคนดูแน่นขนัดไปหมด ก่อนการแสดงเริ่มต้นด้วยการฉายสไลด์มัลติวิชั่นประวัติชีวิตและผลงานของครู

บทเพลงที่นำมาขับร้องในงานวันนั้น คัดเลือกจากบทเพลงทั้งเพลงร้อง เพลงประกอบละครและภาพยนตร์ประมาณ ๔๐ เพลง เปิดม่านด้วยการขับร้องหมู่ โดยสุเทพคอรัส มาในบทเพลง "ฟังดนตรีเถิดชื่นใจ" เป็นบทพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ใส่ทำนองโดย ครูสง่า อารัมภีร ดนตรีที่มาเป็น Back Up ตลอดทั้งงานบรรเลงโดย วงดุริยางค์กองทัพอากาศ

ต่อจากนั้นผลงานต่าง ๆ ของครูถูกถ่ายทอดโดยลูกศิษย์ลูกหานักร้องชื่อดังทั่วฟ้าเป็นผู้ถ่ายทอดชีวิตและผลงานของท่าน บทเพลงที่ถูกถ่ายทอดในวันนั้นได้สร้างความประทับใจและมีมนต์เสน่ห์ที่ไม่เสื่อมคลายอันเกิดจากเนื้อร้องที่เขียนในลักษณะกวีนิพนธ์ และทำนองอันรื่นหู ฟังแล้วเกิดความชุ่มฉ่ำในหัวใจ

ปิดฉากคอนเสิร์ตด้วยบทเพลง "น้ำตาแสงไต้" โดยกำธร สุวรรณปิยะศิริ ซึ่งถือว่าเป็นไฮไลต์ของงานนี้ ประกอบกับครูได้ออกมาแสดงความสามารถในการเล่นแอ็กคอร์เดี้ยนประกอบบทเพลงนี้ เป็นการจบคอนเสิร์ตได้อย่างสวยสดงดงาม

ถึงแม้จะไม่มีการ 'อังกอร์' เหมือนกับคอนเสิร์ตทั่วไป แต่คิดว่าผู้เข้าชมคอนเสิร์ตในครั้งนี้คงอิ่มเอมเกษมสันต์กับบทเพลงที่ขับขานในวันนั้นไปอีกนาน

รัตนเวียงพิงค์

ศูนย์การค้าเชียงใหม่พาวิลเลี่ยนได้ทำพิธีเปิดและจัดฉลองตัวด้วยการแสดงชุด "รัตนเวียงพิงค์" เมื่อค่ำคืนวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๓๘ เป็นการแสดงประกอบฉากแสง สี เสียงที่งดงามและวิจิตรตระการตา โดยดัดแปลงลานจอดรถของเชียงใหม่พาวิลเลี่ยนให้เป็นเวทีการแสดง

การแสดงชุดนี้เกิดจากแนวความคิดที่จะนำเสนอวัฒนธรรมและสังคมล้านนาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยแบ่งการแสดงทั้งหมด ๗ ชุด ประกอบไปด้วย ชุด INTRO ชุดขบวนกลองสะบัดชัยและการแสดงฟ้อนดาบไฟฟ้อนเจิง ชุดขบวนชนชาติไทยวน ไทลื้อ ไทลาว ชุดฟ้อนผางฟ้อนเทียน ชุดกลองปูจาและการแสดงแฟชั่นล้านนาร่วมสมัย

เป็นการแสดงที่ผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมดั้งเดิมกับวัฒนธรรมใหม่ ใช้คนแสดงรวม ๑๐๐ กว่าคน และใช้เสียงดนตรีเป็นสื่อกลางสอดคล้องกับการแสดงชุดนั้น ๆ เพื่อย้อนยุคประวัติศาสตร์และความเป็นมาของล้านนาตามลำดับ คือ การรวมชนชาติ สร้างบ้านแปงเมือง วัฒนธรรมรุ่งเรืองและรับอารยธรรมใหม่ ดนตรีที่นำมาประกอบการแสดงถูกแต่งขึ้นมาเพื่องานนี้โดยเฉพาะ เป็นการผสมผสานระหว่างเครื่องดนตรีพื้นเมืองและเครื่องดนตรีสมัยใหม่ และมีการขับร้องเพลง "นพบุรีศรีเชียงใหม่แก้ว" ขับร้องโดย สุนทรี เวชานนท์

เป็นการเปิดตัวเชียงใหม่พาวิลเลี่ยนได้อย่างสวยสดงดงาม ใครที่ได้มาชมการแสดงชุดนี้คงไม่พกพาความผิดหวังกลับไป

ฉลองครบรอบ 12 ปี
แถมของที่ระลึกแด่ผู้มีอุปการะคุณ ฟรี!

12th Anniversary

C.S.GROUP CO.,LTD.

บริการ
ป้องกัน
และกำจัด

สมาคมผู้ประกอบกิจการกำจัดแมลง

ปลวก

บริการด้วยคุณภาพ และความปลอดภัย

ใบอนุญาตกระทรวงสาธารณสุข เลขที่ 26/2538

โปรดติดต่อได้ทุกเขตที่ใกล้บ้านท่าน

บริษัท ซี.เอส.กรุ๊ป จำกัด

เขตธนบุรี : 261/145 ศูนย์การค้านครหลวง ถ.จรัญสนิทวงศ์ บางกอกน้อย กรุงเทพฯ 10700
โทร. 412-3077, 412-3218, 412-5576, 412-5895, 412-9181-2, 412-9527, 412-9529, 412-9531 โทรสาร : 412-9204

เขตบางขุนเทียน : 26/726 ถ.เอกชัย บางขุนเทียน กรุงเทพฯ 10150
โทร. 415-7571-2, 415-7551, 899-4714,899-4918-9 โทรสาร: 415-7551

เขตสุขุมวิท : 1274 ซ.22 ถ.สุขุมวิท คลองเตย กรุงเทพ ฯ 10110
โทร. 259-5317, 259-5318, 259-5330, 663-0600-3 โทรสาร : 259-5318

เขตบางกะปิ : 32/9 ซ.ภักดีราช 2 ถ.รามคำแหง บางกะปิ กรุงเทพฯ 10240
โทร. 378-0065, 378-0932, 375-1611, 374-9742-3 โทรสาร : 374-9743

เขตบางซื่อ : 134 ซ.ปุทุมทิพย์ ถ.กรุงเทพฯ-นนท์ บางซื่อ กรุงเทพฯ 10800
โทร. 585-0685, 585-6756, 585-9103, 587-9468-9 โทรสาร : 585-9103

บริษัทที่หน่วยงานของกระทรวงสาธารณสุขให้ความเชื่อถือและเลือกใช้บริการอย่างต่อเนื่องมากว่าทศวรรษ

ศิลปกรรมเคลื่อนที่ BMW

และแล้วโอกาสของการนำศิลปะมารับใช้คนในเมืองไทยก็มาถึง เมื่อ BMW สบจังหวะนำ **ศาสตราจารย์วาลเตอร์ เมาเรอร์** เจ้าของฉายา "ปิกัสโซของการวาดภาพบนโลหะ" และ "ดิออร์แห่งวงการเคลือบสี" ศิลปินชั้นครูวัย ๕๓ ปี ลัดฟ้าจากเยอรมนีเมืองเกิดมาสร้างศิลปกรรมเคลื่อนที่ BMW

จะว่าไปแล้ว การสร้างสรรค์งานศิลปะบนตัวรถของ BMW ไม่ใช่ของใหม่ แต่มีมาแล้วสัก ๒๐ ปีเห็นจะได้ เกิดขึ้นจากความคิดของ Herve Paulain นักแข่งแรลลี่ชาวฝรั่งเศส ที่มาขอร้องให้ Alexander Calder ช่วยเมกอัพหน้าตารถยนต์ BMW 3.0 CSL เพื่อลงสนามในงาน "Le Mans 24-hour race" หลังจากนั้นเป็นต้นมา ก็มีศิลปินดัง ๆ มาถ่ายทอดจินตนาการตามสไตล์ของตนเองลงบนรถยนต์ BMW อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เป็นความปรารถนาของ BMW ที่จะผสมผสานโลกแห่งเทคโนโลยีกับโลกแห่งศิลปะเข้าด้วยกันอย่างกลมกลืน

ปัจจุบัน art cars ทุกคันจัดแสดงอยู่ที่พิพิธภัณฑ์รถยนต์ของ BMW ในเมืองมิวนิค ประเทศเยอรมนี ทั้งยังเคยเวียนไปจัดแสดงตามพิพิธภัณฑ์สำคัญ ๆ มาแล้วหลายแห่ง เช่นในฝรั่งเศส อิตาลี ออสเตรเลีย โดยได้รับความชื่นชมสนใจอย่างมาก

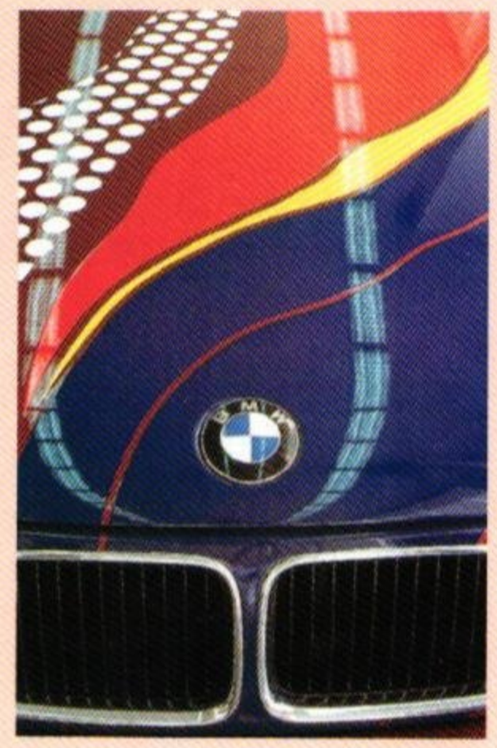

บริษัท ไทยยานยนต์ จำกัด ในเครือยนตรกิจกรุ๊ป ผู้นำเข้าและตัวแทนจำหน่ายรถยนต์ BMW ในไทย ได้ร่วมสนับสนุนนโยบายดังกล่าว ด้วยโครงการ "ศิลปกรรมเคลื่อนที่ BMW" เป็นครั้งแรกในเมืองไทย เพื่อให้ผู้ที่สนใจในงานศิลปะได้มีโอกาสสัมผัสความวิจิตรของศิลปะที่ถ่ายทอดลงบนรถยนต์ฝีมือ ศ.เมาเรอร์ ผู้ซึ่งได้ร่วมงานกับศิลปินชั้นครูสร้างสรรค์ art cars ของ BMW มาตั้งแต่เริ่มแรก

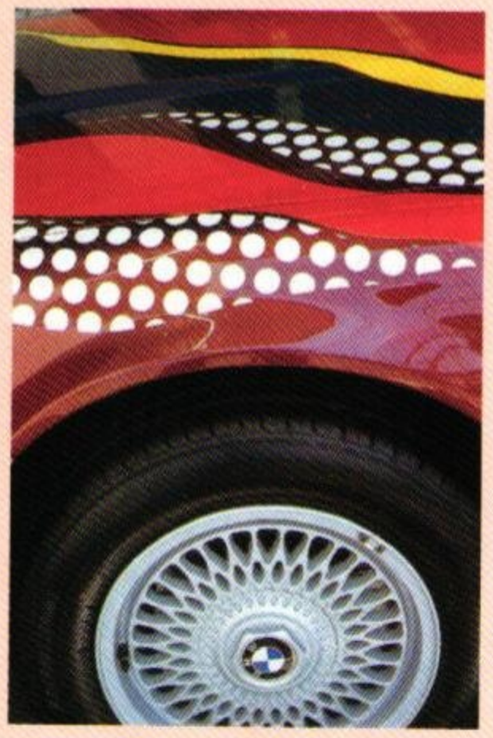
รูปแบบของงานศิลปะที่ ศ.เมาเรอร์แต้มแต่งลงบนรถยนต์ BMW 318 i ทั้ง ๑๒ คันจะมีรูปแบบเฉพาะไม่ซ้ำกัน ตามแนวโมเดิร์นอาร์ตที่เขาถนัด ได้แรงบันดาลใจมาจากสิ่งที่เขาพบเห็นเมื่อได้นั่งรถชมเมือง เช่น ความสดใสของยิ้มสยาม สีสันการแต่งกายของสาวไทย ฯลฯ โดยคาดว่า art cars เซ็ตนี้จะได้รับความนิยมไม่แพ้ในต่างประเทศ

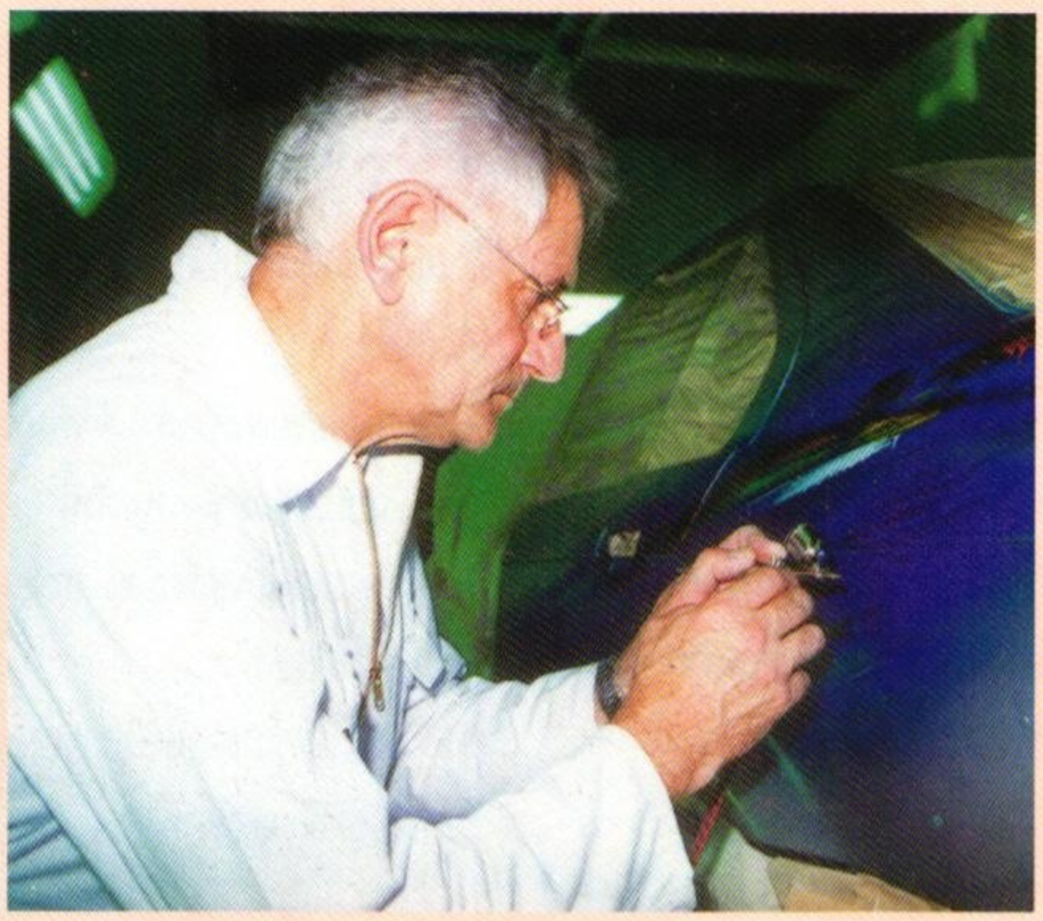
อย่างไรก็ตาม ศ.เมาเรอร์ได้กล่าวถึงผลงานศิลปะของตนเอง

ศาสตราจารย์วาลเตอร์ เมาเรอร์ ขณะเก็บรายละเอียดของงาน Design Car ด้วยความประณีต

ว่า นอกจากการทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการสถาบันศิลปะ BASF Glasurit ซึ่งมีเครือข่ายทั้งในยุโรป สหรัฐอเมริกา และเอเชีย เขาได้ใช้เวลาส่วนหนึ่งสร้างเส้นสีลงบนรถยนต์แล้วไม่ต่ำกว่า ๑๐๐ คัน รวมทั้งบนรถบรรทุก รถจักรยานยนต์ อีกมากมายในเยอรมนี จะมีที่ยังไม่เคยแสดงฝีมือคือ การแต้มสีบนเครื่องบินเท่านั้นที่เขายังคงมุ่งมาดปรารถนาอยู่

ผลงานของเขายังเป็นที่นิยมและต้องการอย่างมากในบรรดานักสะสมงานศิลปะ โดยเฉพาะในยุโรป อาทิ กษัตริย์ฮวน คาร์ลอส แห่งสเปน กษัตริย์คาร์ล กุสตาฟ แห่งสวีเดน เจ้าชายเลโอโปลด์ แห่งแคว้นบาวาเรีย

นี่จึงเป็นโอกาสอันดีที่คนไทยจะได้นำศิลปะมารับใช้เราเองในรูปลักษณ์ของ BMW 318 i

จ่ายเพิ่มอีกคันละหนึ่งแสนห้าหมื่นบาทน่ะไม่กระไรดอก แต่เกรงว่าจะมีพรรคพวกบนท้องถนนเกิดพิศวาสอยากสัมผัสงานศิลปะชิ้นงามชิ้นนี้ของคุณเข้าน่ะสิ...แล้วอะไรจะเกิดขึ้น!

ทัวร์ศิลปวัฒนธรรม

เที่ยว พักผ่อน รสนิยม ประสบการณ์ดีๆ

อิตาลี-โรมันฮอลิเดย์	19-29 ม.ค./23 ก.พ.-4 มี.ค.
อียิปต์-ท่องแดนฟาโรห์	27 ธ.ค.-6 ม.ค./14-24 ก.พ.
สเปน-ไอบีเรียนฮอลิเดย์	28 ธ.ค.-7 ม.ค./8-18 ก.พ.
พิเศษ ตุรกี 8 วัน	29 ธ.ค.-5 ม.ค./24-31 ม.ค.
เนปาล-ภูฐาน	31 ธ.ค.-5 ม.ค./28 ม.ค.-2 ก.พ.
จอร์แดน-อิสราเอล	23-30 ธ.ค./20-27 ม.ค.
เที่ยวเมืองพม่า	30 ธ.ค.-2 ม.ค./12-15 ก.พ.
ย๊อกยาฯ-บุโรพุทโธ-บาหลี	29 ธ.ค.-2 ม.ค./2-6 ก.พ.
ออสเตรีย-เช็ค-ฮังการี	31 ธ.ค.-7 ม.ค. /18-25 ก.พ.
กรีซ-ดินแดนแห่งเทพนิยาย	12-22 ม.ค./16-26 ก.พ.

พม่า 8 วัน (ร่างกุ้ง-พุกาม-มัณฑเล-หงสาวดี) 28 ธ.ค.-4 ม.ค.

นำชมโดย ผ.ศ.สินชัย กระบวนแสง

จากคณะโบราณคดี ม.ศิลปากร

โบราณคดีในประเทศ

3 อุทยานประวัติศาสตร์ 16-17 ธ.ค.

กำแพงเพชร-สุโขทัย-ศรีเทพ

บรรยายโดย ศ.ดร.ม.ร.ว.สุริยวุฒิ สุขสวัสดิ์

ไวท์ เอเลแฟนท์ ทราเวล

1091/121-2 ชั้น 7 อาคารชัยวุฒิ ศูนย์การค้าเมโทร ถ.เพชรบุรี

โทร. 651-6307-11, 253-4204, 253-4380, 253-6182 แฟกซ์. 253-4381

ใบอนุญาตประกอบนำเที่ยวเลขที่ 11/097

๔๙ "สภาวัฒนธรรมจังหวัด" สะพรั่ง

สานนโยบายกระจายอำนาจ

พยุงศักดิ์ จันทรสุรินทร์ เลขาธิการ สวช. เปิดเผยถึงความคืบหน้าในการจัดตั้ง **"สภาวัฒนธรรมจังหวัด"** ว่า ในปีงบประมาณ ๒๕๓๘ ได้จัดตั้งเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ๔๙ จังหวัด สนองนโยบายเร่งด่วนของการกระจายอำนาจการบริหารงานสู่ท้องถิ่นทั่วประเทศ

๔๙ จังหวัดที่จัดตั้ง "สภาวัฒนธรรม" แล้วเสร็จ มีดังนี้ **ภาคเหนือ** เชียงใหม่ พะเยา น่าน แพร่ แม่ฮ่องสอน ลำปาง พิษณุโลก พิจิตร กำแพงเพชร นครสวรรค์ อุตรดิตถ์ สุโขทัย เพชรบูรณ์ **ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ** : อุดรธานี หนองบัวลำภู หนองคาย เลย สกลนคร ขอนแก่น อุบลราชธานี ร้อยเอ็ด ยโสธร กาฬสินธุ์ นครพนม มุกดาหาร ชัยภูมิ สุรินทร์ ศรีสะเกษ **ภาคตะวันออก** : ระยอง ตราด ปราจีนบุรี **ภาคกลาง** : ลพบุรี อ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท อุทัยธานี สระบุรี เพชรบุรี ปทุมธานี สมุทรสาคร และ **ภาคใต้** : สตูล สงขลา นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี ชุมพร พัทลุง ภูเก็ต ตรัง และพังงา

ส่วนที่เหลืออีก ๒๖ จังหวัด สำนักงานกำลังประสานงานและพิจารณาจัดสรรงบประมาณ เพื่อจะสามารถจัดตั้งสภาวัฒนธรรมจังหวัดได้ทุกจังหวัดในปีงบประมาณ ๒๕๓๙

ทั้งนี้ บทบาทสำคัญของสภาวัฒนธรรมจังหวัด คือ เป็นหน่วยงานฝ่ายปฏิบัติการด้านวัฒนธรรมของจังหวัดหรือท้องถิ่นนั้น ๆ รวมทั้งการทำหน้าที่เฝ้าระวังทางด้านวัฒนธรรม โดยมีศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเป็นฝ่ายวิชาการ ทำงานด้านการวิจัยและพัฒนาวัฒนธรรม ซึ่งทั้งสองส่วนจะทำหน้าที่ควบคู่กันไป

"สภาวัฒนธรรมจังหวัด" นี้นับเป็นการตอบสนองนโยบายรัฐบาลของ สวช. อย่างเป็นรูปธรรมมากที่สุดอีกวิธีหนึ่ง เป็นยุทธศาสตร์การดำเนินงานทางด้านวัฒนธรรมของสำนักงานที่สำคัญยิ่ง เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๘ ที่เน้นการกระจายอำนาจและการพัฒนาอย่างยั่งยืน

โดย...การดำเนินงานต่าง ๆ ท้องถิ่นจะเป็นผู้กำหนดขึ้นเอง ไม่ใช่กำหนดขึ้นจากส่วนกลางเหมือนที่ผ่านมา

บัตรอวยพร มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก

เทศกาลปีใหม่นี้ มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก (มพด.) จัดจำหน่ายบัตรอวยพร ชุด "ความฝันของแรงงานเด็ก" เพื่อเป็นทุนสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนาเด็กของมูลนิธิ อาทิ ช่วยเหลือเด็ก ๆ ด้อยโอกาสทั้งชนบทและในเมือง โดยเฉพาะแรงงานเด็ก นอกจากนี้ยังเป็นการเผยแพร่ปัญหาด้านแรงงานเด็กให้บุคคลกลุ่มต่าง ๆ ได้รับทราบ

บัตรอวยพรดังกล่าว จัดพิมพ์เป็น ๓ แบบ ชุดละ ๖ ภาพ ดังนี้

๑. แบบไปรษณียบัตร (ภาษาไทย) ชุดละ ๒๕ บาท

๒. แบบไปรษณียบัตร (ภาษาอังกฤษ) ชุดละ ๒๕ บาท

๓. แบบพับมีซอง (ไม่มีคำอวยพร) ชุดละ ๓๕ บาท

สอบถามรายละเอียดที่ มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก โทร.๔๓๓-๖๒๙๒, ๔๓๕-๕๒๘๑

ยางสยามจัดทัวร์

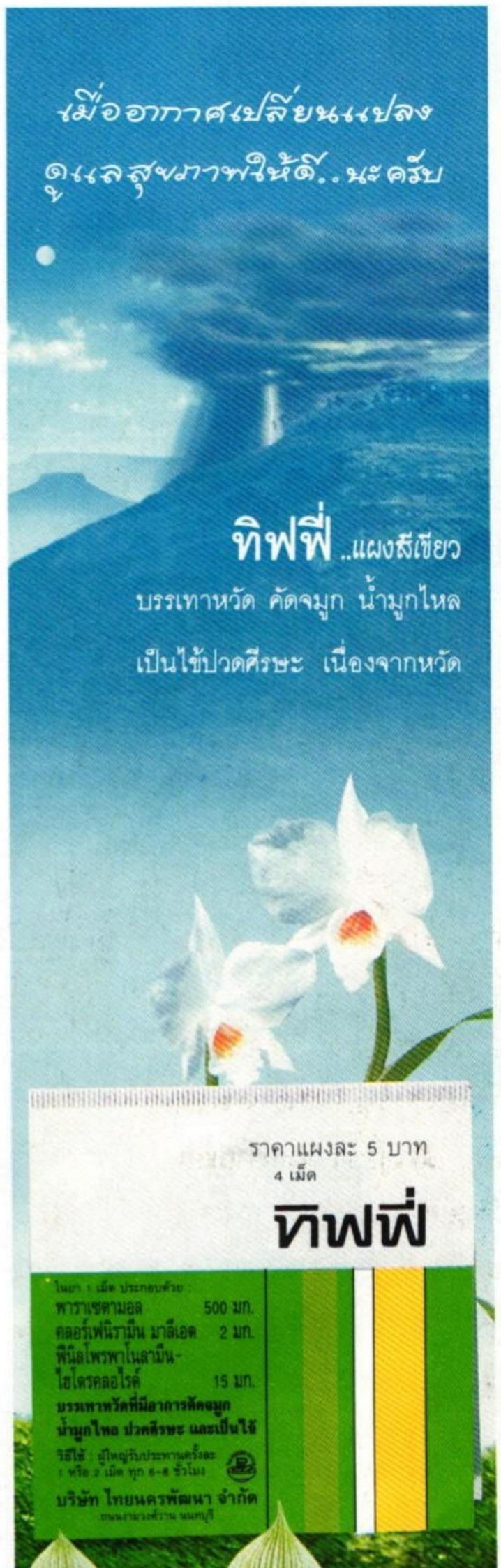
รักเมืองไทยฯ ศึกษา

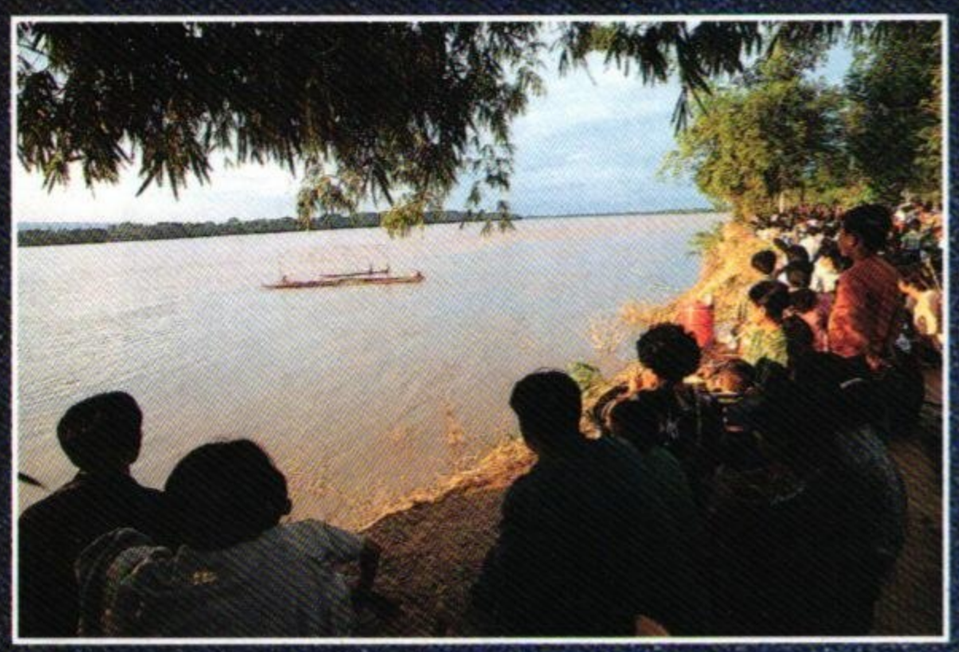
"แอ่งอารยธรรมอีสาน"

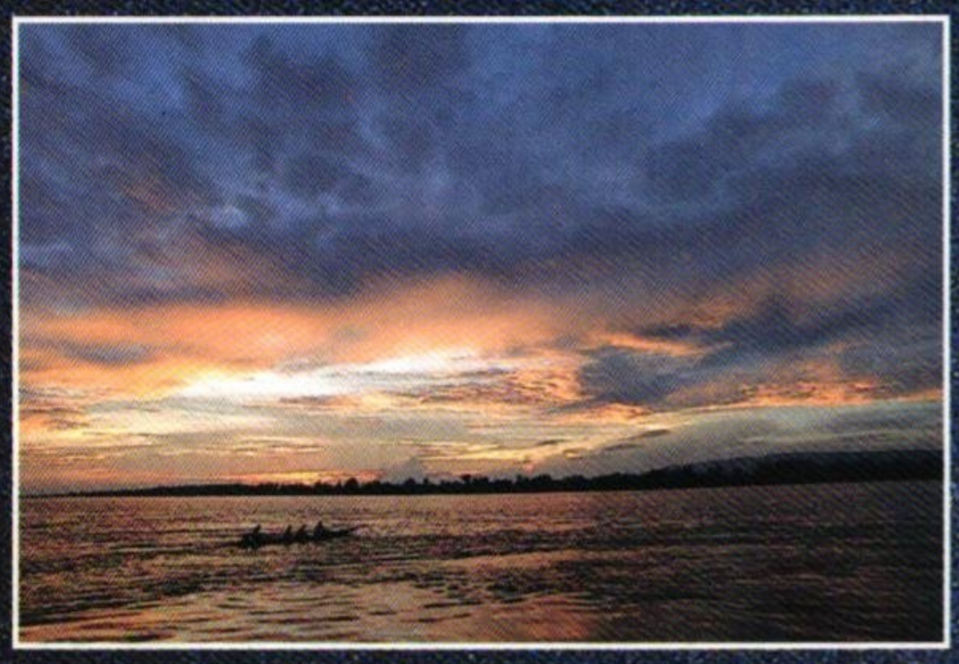
บริษัท ยางสยาม จำกัด (มหาชน) จัดโครงการรักเมืองไทยกับยางสยาม ครั้งที่ ๑๐ โดยใช้ชื่อการเดินทางว่า "แอ่งอารยธรรมอีสาน" เพื่อเดินทางศึกษาวัฒนธรรม วิถีการดำเนินชีวิตและธรรมชาติวิทยาของชุมชน ในเขตภาคเหนือและภาคอีสาน เขตจังหวัดเพชรบูรณ์ เลย หนองคาย และอุดรธานี โดยมีวิทยากรกิตติมศักดิ์บรรยายตลอดการเดินทาง คือ รศ. ศรีศักร วัลลิโภดม และ ศ.ดร. สันติ เล็กสุขุม จากคณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร พร้อมด้วย สุจิตต์ วงษ์เทศ บรรณาธิการนิตยสารศิลปวัฒนธรรม ซึ่งได้รับความสนใจเข้าร่วมโครงการ จากนักคิด นักเขียน และผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่าน อาทิ คุณหญิงสุพัตรา มาศดิตถ์ พลตรีปฐมพงษ์ เกษรศุกร์ ไมเคิล ไรท์ ธีรยุทธ บุญมี และวาณิช จรุงกิจอนันต์ นอกจากนี้ได้จัดให้มีรายการรักเมืองไทย เสวนาหัวข้อ "นาคแม่น้ำโขง" เพื่อเปิดโอกาสให้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องราวของนาค และความเชื่อต่าง ๆ ของนาคลุ่มแม่น้ำโขง

ในภาพ นายชลาลักษณ์ บุนนาค ผู้ช่วยผู้จัดการใหญ่ กลุ่มจักรกลและอุปกรณ์ยานยนต์ บริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) และกรรมการผู้จัดการ บริษัท ยางสยาม จำกัด (มหาชน) นำคณะผู้ร่วมเดินทางโครงการรักเมืองไทยกับยางสยาม ประกอบด้วย นักคิด นักเขียน และผู้ทรงคุณวุฒิ อาทิ รศ. ศรีศักร วัลลิโภดม ศ.ดร.สันติ เล็กสุขุม คุณหญิงสุพัตรา มาศดิตถ์ พลตรีปฐมพงษ์ เกษรศุกร์ ไมเคิล ไรท์ ธีรยุทธ บุญมี วาณิช จรุงกิจอนันต์ นิวัติ กองเพียร และกลุ่มสื่อมวลชน เข้าชมอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท จังหวัดอุดรธานี เพื่อศึกษาภูมิประเทศภูพาน และพืชพันธุ์ไม้นานาชนิด ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ธรรมชาติวิทยาของชุมชนใน "แอ่งอารยธรรมอีสาน" ตามโครงการรักเมืองไทยกับยางสยาม ครั้งที่ ๑๐ เมื่อเร็ว ๆ นี้

ยรรยากาศวันเกิดบั้งไฟพญานาค

บันทึกปาฏิหาริย์

บั้งไฟพญานาค

สรินทร์ มุขศรี เรื่อง/ภาพ

ทุกคืนวันออกพรรษา ณ กลางลำน้ำโขงตามแนวชายแดน จ.หนองคาย จะมีลูกไฟสีแดงผุดลอยขึ้นมาจากผิวน้ำ กลายเป็นสิ่งมหัศจรรย์ จนผู้คนตื่นเต้นแห่ไปดูกันเป็นจำนวนมาก และมีเสียงวิพากษ์วิจารณ์ถึงปรากฏการณ์นี้หลายแง่มุม ขณะที่ชาวบ้านแถบนั้นเชื่อว่าเป็น...บั้งไฟพญานาค

ครับ...ความเชื่อย่อมเป็นความเชื่อ ซึ่งบางครั้งจำเป็นต้องยอมรับพร้อมไปกับมองถึงเงื่อนไขทางสังคมที่ละเอียด ลุ่มลึก และซับซ้อน เกินกว่าการพิสูจน์ได้ในทางวิทยาศาสตร์ด้านเดียว

ผมไม่ติดใจถึงที่มาที่ไปเท่าใดนัก แต่หากเกิดจากธรรมชาติจริงแล้วย่อมถือว่าเป็นสิ่งที่พิเศษมาก และควรค่าต่อการบันทึกเป็นภาพถ่ายเก็บไว้

ด้วยความที่อยากเห็นกับตาและอยากพิสูจน์เช่นกันว่า บั้งไฟพญานาค...ถ่ายรูปไม่ติดอย่างที่ร่ำลือจริงหรือ...ทันทีที่ได้รับไฟเขียวจาก บ.ก. ผมเตรียมกล้องถ่ายภาพและฟิล์มสำรองไปหลายชนิด เพราะเท่าที่เคยเห็นภาพจากวิดีโอ ยังไม่แน่ใจนักว่าจะถ่ายภาพด้วยวิธีใด

ในคืนแรกซึ่งตรงกับวันออกพรรษาของไทย ผมไปตั้งกล้องรอที่ปากห้วยน้ำปาด อ.โพนพิสัย ตรงจุดที่ชาวบ้านเล่าว่าเคยเห็นบั้งไฟผุดขึ้นมากที่สุด

ผมอดใจรอร่วมกับผู้คนที่มาเฝ้าดูอีกนับหมื่น จนเวลาทุ่มเศษ บั้งไฟลูกแรกผุดขึ้นบริเวณปากห้วยน้ำปาดจริง ๆ ห่างจากที่ผมยืนประมาณ ๓๐ เมตร...ดวงไฟสีแดงเรื่อ เย็นตา ขนาดเท่าไข่ไก่ ผุดลอยขึ้นบนฟ้าอย่างรวดเร็วเพียงเสี้ยววินาที มีเสียงเฮฮาจากกลุ่มคนที่ทันได้เห็น ขณะที่หลายคนพลาดโอกาส เช่นเดียวกับผมที่กดชัตเตอร์ไม่ทัน

ยังมีโอกาสแก้ตัวใหม่ คราวนี้ผมเปลี่ยนฟิล์มจากความไวแสง ๔๐๐ เป็นฟิล์ม ๓๒๐๐ เพราะคะเนจากลูกแรกที่เห็นดวงไฟมีแสงจางและเคลื่อนที่เร็วมาก เร็วกว่าที่คิดไว้ จนไม่แน่ใจว่าฟิล์มจะบันทึกภาพได้ทัน และผมเริ่มเข้าใจแล้วว่า...เหตุใดชาวบ้านจึงบอกว่าถ่ายรูปไม่ติด

บั้งไฟลูกที่สองผุดใกล้เคียงกับจุดเดิม หลังจากลูกแรกไม่นาน นัก ผมลั่นชัตเตอร์อย่างรวดเร็ว หวังเต็มที่ว่าคงมีภาพติดในเฟรมบ้าง... แต่ยังไม่มั่นใจนัก

หลังจากลูกที่สองผ่านไป กล้องสามตัวซึ่งตั้งรอบันทึกภาพไม่ได้ขยับม่านชัตเตอร์อีกเลย ผู้คนเริ่มทยอยกลับตอนสามทุ่มกว่า ๆ หลายคนส่ายหน้าผิดหวัง เพราะพลาดโอกาสเห็นทั้งสองลูก ผมรอดูต่ออีกครู่ใหญ่ จนพระจันทร์วันเพ็ญลอยพ้นยอดไม้ทอแสงเจิดจ้าอยู่กลางฟ้า ผมหันกล้องมาถ่ายรูปดวงจันทร์เป็นการปลอบใจที่รู้ว่าหมดหวังได้บันทึกภาพบั้งไฟพญานาคอีกแล้วในคืนนี้

แต่ยังมีโอกาสเหลืออยู่บ้าง เพราะชาวบ้านยืนยันว่าบั้งไฟพญานาคจะผุดขึ้นในคืนออกพรรษาของลาวมากกว่า ซึ่งปีนี้เคลื่อนจากไทยไปหนึ่งวัน

เย็นวันถัดมาผมย้ายไปปักหลักที่วัดหินหมากเป้ง อ.ศรีเชียงใหม่ ซึ่งอยู่ห่างจากเมื่อคืนขึ้นเหนือไปร้อยกว่ากิโลเมตร ผมเลือกได้ที่ริมน้ำซึ่งสามารถมองเห็นความเคลื่อนไหวในแม่น้ำโขงเป็นบริเวณกว้าง ชาวบ้านยังคงให้ความสนใจคับคั่งเช่นเดิม บางส่วนที่เดินทางมากราบศพหลวงปู่ เทสก์ ก็ถือโอกาสนี้มาเฝ้าสังเกตการณ์ด้วย

คืนนั้นมีบั้งไฟขึ้นมาหลายลูก แต่กระจัดกระจายและทิ้งช่วง ทั้งยังอยู่ไกลจากจุดที่ผมยืนมาก จึงยากเหลือเกินที่จะได้ภาพออกมาดีได้

ความไวแสงฟิล์มที่มีอยู่นั้นน้อยเกินไป ทำให้ผมนึกไปถึงกล้องถ่ายภาพกลุ่มดาวของหอดูดาวที่เชียงใหม่ ซึ่งไวแสงสูงถึง ๑๐๐,๐๐๐ (iso) เข้าใจว่าน่าจะเหมาะกับงานนี้มาก แถมยังพ่วงเข้าเครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อประโยชน์ต่อการศึกษาอีกด้วย

ผมกลับกรุงเทพฯ อย่างไม่แน่ใจนักว่าจะมีอะไรในฟิล์มบ้าง เมื่อล้างฟิล์มมาดู ปรากฏว่าได้ภาพประหลาด ๆ มา ๒ ภาพอย่างที่นำมาตีพิมพ์ให้ท่านชม ส่วนที่เห็นไฟวิ่งเป็นเส้นเพราะผมเปิดม่านชัตเตอร์ให้ฟิล์มรับภาพไว้นานมาก ดวงไฟซึ่งเคลื่อนที่อย่างรวดเร็วเข้ามาในเฟรมจึงถูกบันทึกเป็นภาพอย่างที่เห็น

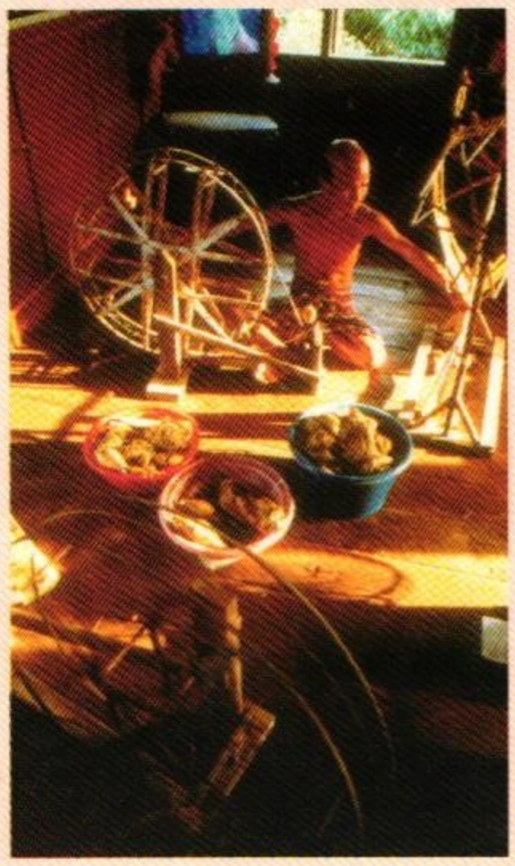
หากผู้อ่านท่านใดได้ภาพสวย ๆ และดูรู้เรื่องกว่านี้ ขอให้ส่งมาเผื่อแผ่กันชมบ้าง แต่ถ้าท่านใดสงสัยใคร่รู้เป็นพิเศษก็ขอให้เดินทางไปชมเองในวันออกพรรษาปีหน้าดีกว่าครับ...แล้วท่านจะเข้าใจว่าเหตุใดบั้งไฟพญานาคจึงถ่ายรูปยากนักหนา

"A Day in the Life of Thailand"

ฮาร์เปอร์ คอลลินส์ บริษัทผู้พิมพ์ชื่อดังจาก ซานฟรานซิสโก สหรัฐอเมริกา มีสาขาทั่วโลก ได้นำช่างภาพชั้นนำจากทั่วโลกจำนวน ๕๐ คน เดินทางเข้ามาประเทศไทยเมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๗ บันทึกภาพที่ถ่ายทอดเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีไทย ตลอดจนการศึกษา ศาสนา การเมือง การปกครอง รวมทั้งแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของไทย โดยช่างภาพที่มาร่วมเก็บภาพในครั้งนี้ ประกอบด้วยช่างภาพมืออาชีพของนิตยสารชื่อดังของโลก ไม่ว่าจะเป็นเนชั่นแนลจีโอกราฟฟิค, ไทม์, นิวส์วีค หรือ จีโอ และช่างภาพไทยอีก ๑๐ คน คือ ไกรทิพย์ พันธุ์วุฒิ, นพันธ์ เสวิกุล, ภาสกร ภาวิไล, พรวิไล คาร์, สมชาย สัตยพิทักษ์, จอห์น เอเวอริ่งแฮม, แพทริค โกแวง, จอห์น แมคเดอมอทท์, ปีเตอร์ ชาร์ลเวิร์ส และโลแลนด์ เนอโว

ยอดเจดีย์วัดพระศรีสรรเพชญ์
ภาพโดย นิค วัลเลอร์

คนปั่นผ้าไหม
ภาพโดย มาร์ค กรีนเบิร์ก

หลังจากที่เมืองไทยฉาวโฉ่ด้วยพิษแบ็ตแมนแห่งเมืองอุดรคาย "A Day in Life of Thailand" ก็ก้าวขึ้นมาเป็นฮีโร่ทันที เมื่อ...

เรื่องราวชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยในเวลา ๑ วัน เพื่อถ่ายทอดลงบนหนังสือ ตีพิมพ์จัดจำหน่ายไปตามร้านหนังสือชั้นนำทั่วโลก

ฮาร์เปอร์ คอลลินส์ เคยมีผลงานในการจัดพิมพ์หนังสือในแนว "A Day in the Life" มาแล้วจำนวนมาก อาทิ A Day in the Life of America, A Day in the Life of Australia, A Day in the Life of Ireland, A Day in the Life of Israel, A Day in the Life of Italy, A Day in the Life of Japan ฯลฯ

ทั้งนี้ ประเทศไทยเป็นประเทศที่ ๒ ในภูมิภาคเอเชีย ต่อจากประเทศญี่ปุ่น ที่ได้รับการคัดเลือกในการถ่ายภาพลงในแนวหนังสือ "A Day in the Life" เป็นหนังสือเล่มที่ ๑๔ ของชุดนี้

"A Day in the Life of Thailand" เป็นการเดินทางของช่างภาพ ๕๐ คน ไปตามภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศ ตั้งแต่อาณาเขตบริเวณสามเหลี่ยมทองคำ จังหวัดเชียงราย ด่านเจดีย์สามองค์ จังหวัดกาญจนบุรี จนถึงจังหวัดนราธิวาส เพื่อบันทึกภาพที่ถ่ายทอดเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีไทย ตลอดจนการศึกษา ศาสนา การเมือง การปกครอง รวมทั้งแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของไทย โดยช่างภาพที่มาร่วมเก็บภาพในครั้งนี้ ประกอบด้วยช่างภาพมืออาชีพของนิตยสารชื่อดังของโลก ไม่ว่าจะเป็นเนชั่นแนลจีโอกราฟฟิค, ไทม์, นิวส์วีค หรือ จีโอ และช่างภาพไทยอีก ๑๐ คน คือ ไกรทิพย์ พันธุ์วุฒิ, นพันธ์ เสวิกุล, ภาสกร ภาวิไล, พรวิไล คาร์, สมชาย สัตยพิทักษ์, จอห์น เอเวอริ่งแฮม, แพทริค โกแวง, จอห์น แมคเดอมอทท์, ปีเตอร์ ชาร์ลเวิร์ส และโลแลนด์ เนอโว

ภาพถ่ายจำนวน ๗๕,๐๐๐ ภาพ ได้รับการคัดเลือกไว้เพียง ๒๐๐ ภาพ เพื่อจัดพิมพ์เป็นหนังสือ "A Day in Life of Thailand" ซึ่งได้รับการเปิดตัวหนังสือไปแล้วพร้อมกันทั่วโลก ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายนที่ผ่านมา

ส่วนในประเทศไทย "บุ๊คสยาม" ในเครือของบริษัท ดิสทรี-ไทย จำกัด ได้รับลิขสิทธิ์เป็นผู้ตีพิมพ์และจัดจำหน่าย ในราคา ๙๙๕ บาท ด้วยรูปเล่มสวยงาม พิมพ์สี่สี ขนาด ๒๐๐ หน้า

เลือกจับจองเป็นเจ้าของได้ตามร้านจำหน่ายหนังสือชั้นนำทั่วไป

HONDA

The Prestigious

224/VII

ตัวอย่างสำหรับจำหน่าย

แล้วก็ถึงเวลาผลิดอกเบ่งบาน

จนกลายเป็นความสำเร็จที่งดงาม

ให้ใครต่อใครชื่นชมในวันนี้

ฮอนด้าขอร่วมแสดงความยินดีแด่

ศิลปวัฒนธรรม

ART & CULTURE

จากใจ

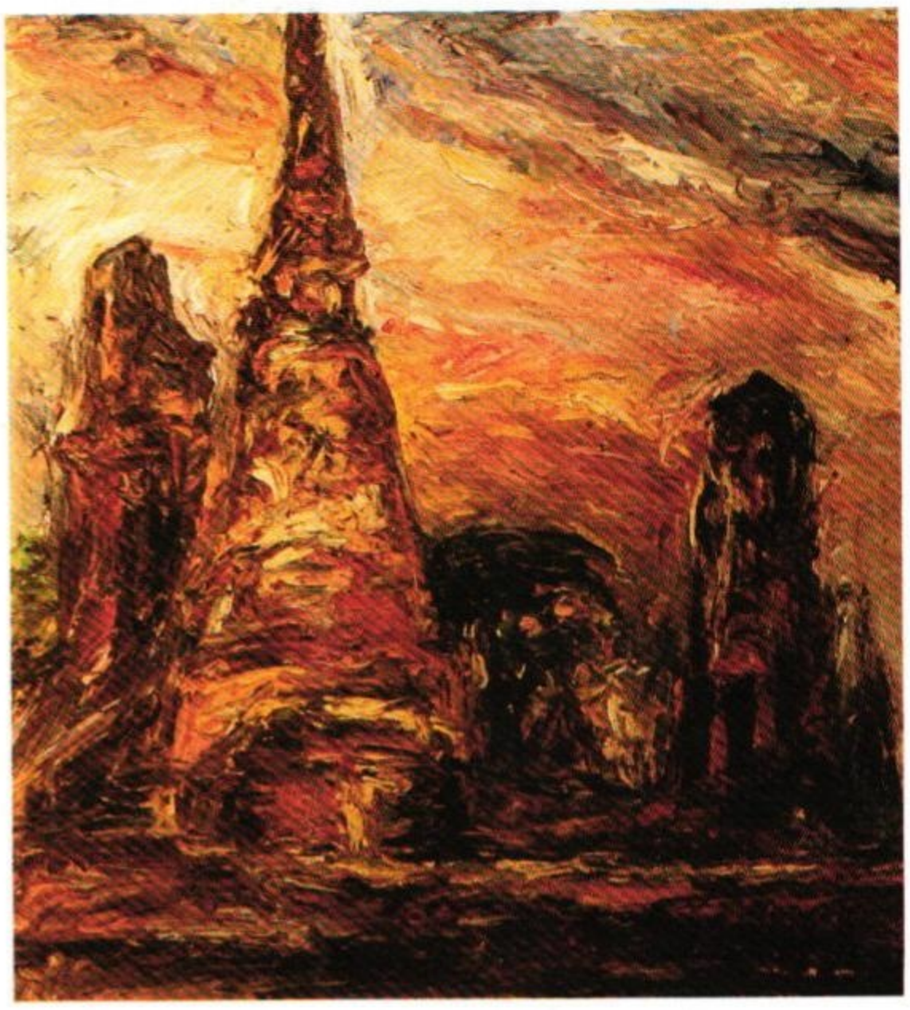
บริษัท ฮอนด้าคาร์ส์ (ประเทศไทย) จำกัด

HONDA

บริษัท ฮอนด้าคาร์ส์(ประเทศไทย) จำกัด

สำนักงานใหญ่ 14 อาคารสารสิน ถนนสุรศักดิ์ สีลม บางรัก กรุงเทพฯ 10500 โทร. 233-3255-9, 233-5183-6, 233-4114-9

ภาพวาด ในความหมาย...ของวินัย ผู้นำพล

การสร้างสรรค์จินตนาการเพื่อถ่ายทอดสู่ภาพเขียนในแต่ละแผ่นเฟรมไม่ใช่จะเกิดขึ้นได้ง่าย ๆ โดยไม่มีเหตุบันดาลใจอันใด

ศิลปินเป็นผู้หนึ่งที่สร้างจินตนาการประดุจภาพฝันในห้วงมิติอันแตกต่างกันไป ประหนึ่งว่าภาพเขียนที่สร้างสรรค์คืออีกมุมหนึ่งของโลก อุดมไปด้วยสีสัน ท่วงทำนองอย่างมีชีวิตและสวยงาม

วินัย ผู้นำพล เด็กหนุ่มจากจังหวัดฉะเชิงเทรา ผู้ฝังรากจิตใจอยู่ในวิถีชนบทเรื่อยมาจวบปัจจุบันแม้จะใช้ชีวิตอยู่ในเมืองหลวงมาช้านานก็ตาม การเปลี่ยนแปลงสู่สังคมยุคโลกาภิวัตน์ที่นับวันมีแต่การทำลายล้างธรรมชาติ คือประเด็นหนึ่งที่วินัยไม่ปรารถนาให้เกิดขึ้นในทุกสภาพสังคมของประเทศไทย

การสร้างสรรค์งานศิลปะของเขาจึงเต็มไปด้วยความรู้สึกในทุกเนื้อหาของภาพเขียนเกี่ยวกับเรื่องธรรมชาติที่เขาพยายามเพียรหาสัจจะ

เมื่อถามว่า เขาหาสัจจะอะไรจากธรรมชาติ วินัยกล่าวว่า...คือการแสวงหาความเป็นตัวตนในธรรมชาติและค้นหาธรรมชาติในตัวตนของเขาเอง นั้นคือความหมายในภาพเขียน

หนึ่งในผลงานวิถีสายเก่า

วินัย ผู้นำพล
ศิลปินผู้สร้างภาพเขียนธรรมชาติ
เพื่อสะท้อนแง่คิดในการพัฒนา

นิทรรศการจิตรกรรมสีน้ำ **"ทิวทัศน์แห่งอันดามันและวิถีสายเก่า"** ที่เปิดแสดงขึ้น ณ พื้นที่กิจกรรมชั้น ๑ ZEN เวิลด์เทรดเซ็นเตอร์ที่ผ่านมาเมื่อเดือนตุลาคม ๒๕๓๘ เป็นเครื่องยืนยันถึงเจตนารมณ์ในการนำเสนอสัจจะในความเป็นตัวตนของเขาได้เป็นอย่างดี

จังหวัดพังงา กระบี่ และภูเก็ต ดินแดนอื้อฉาวเรื่อง ส.ป.ก.เป็นภาพฉายชัดว่าธรรมชาติกำลังจะหมดไปหากไม่ช่วยกันรักษาพื้นที่สีเขียว ความงดงามที่ยังพอมีเหลือให้คนไทยได้สัมผัส นี่คือทิวทัศน์แห่งอันดามัน ส่วนวิถีสายเก่า ที่วินัยนำเสนอคือกลุ่มโบราณสถาน เป็นความงดงามทางวัตถุที่สืบสายมาแต่ครั้งบรรพบุรุษ เช่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ราชบุรี และเพชรบุรี เป็นต้น

รูปแบบการประกอบงานศิลปะของวินัยคือความประทับใจ ภาพเขียนแต่ละภาพของเขาล้วนเต็มไปด้วยลีลาความฉับไว สีสันปาดป้ายด้วยความมาดมั่นจากสองมือแทนปลายพู่กันเพื่อให้อารมณ์ภายในถ่ายทอดออกมาเป็นความรู้สึกอย่างแท้จริง

"เหตุที่ผมมุ่งไปทางภาคใต้มากที่สุดเนื่องจากความสะเทือนใจหลายเรื่องด้วยกัน ผมมีความรู้สึกว่าภาคใต้เป็นแหล่งเดียวที่ทะเลอันดามันมีความสวยงามมาก ผมไม่อยากเห็นการพัฒนาไปในทางทำลาย ถ้า

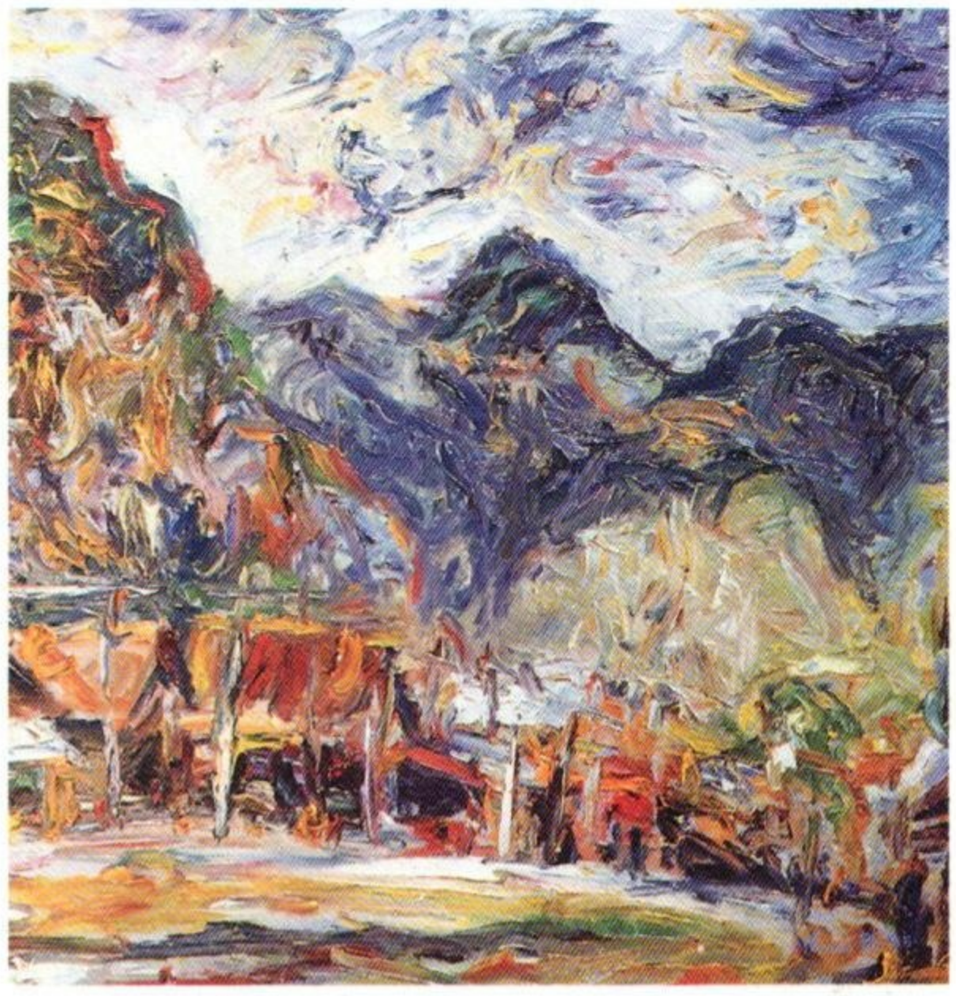
นายชวน หลีกภัย
ประธานในพิธีเปิดนิทรรศการ
"ทิวทัศน์แห่งอันดามันและวิถีสายเก่า"

หนึ่งในผลงาน
ทิวทัศน์แห่งอันดามัน

บ้านอ่าวลึกยามบ่าย กระบี่

บ้านช่องเขา ๑ กระบี่

ทะเลอันดามัน ภูเก็ต

พัฒนาไปแล้วความงามถูกทำลายไปหมดก็ไม่รู้ว่าจะพัฒนาไปทำไมกัน เพราะผมคิดว่าธรรมชาตินั้นเป็นต้นทุนทางสังคม ความงามนี่มีราคาแพงมากนะครับ"

ทุกวินาทีของการสร้างสรรค์งานศิลปะ วินัยมุ่งมั่นในการประกอบงานอย่างจริงจัง เดินทางไปสัมผัสความเป็นจริงด้วยตนเอง ศึกษา และรับรู้ถึงวิถีชีวิตแบบชาวบ้าน

วินัยต้องการสื่อสะท้อนให้ผู้ชมภาพของเขาเกิดความรู้สึกเฉกเช่นความรู้สึกของตนเอง เพื่อกระตุ้นให้ผู้คนได้รับรู้ถึงแรงกระทำระหว่างกันคือธรรมชาติกับสรรพสิ่ง

"รูปเขียนของผมคงไม่สวยหรอก แต่จะมีความสะเทือนอารมณ์แฝงอยู่ภายใน จะสังเกตได้จากภูเขา เรือ น้ำ เมฆ มันจะมีความเคลื่อนไหว มีพลังกระทำอยู่โดยไม่ได้แยกจากกัน แต่ทุกสิ่งในธรรมชาติคือหนึ่งเดียว"

นี่คือมุมสะท้อนมุมหนึ่งในภาพเขียนของวินัย ผู้นำพล ที่พยายามบอกกล่าวความสวยงามของธรรมชาติ เขาไม่ได้หวังว่าทุกคนที่มาชมภาพเขียนจะเข้าใจทุกคน หากเขาหวังเพียงแค่เสี้ยวหนึ่งเท่านั้นที่จะช่วยสร้างแรงบันดาลใจให้บุคคลกลุ่มหนึ่งหันมาช่วยกันร่วมรักษาธรรมชาติให้คงไว้

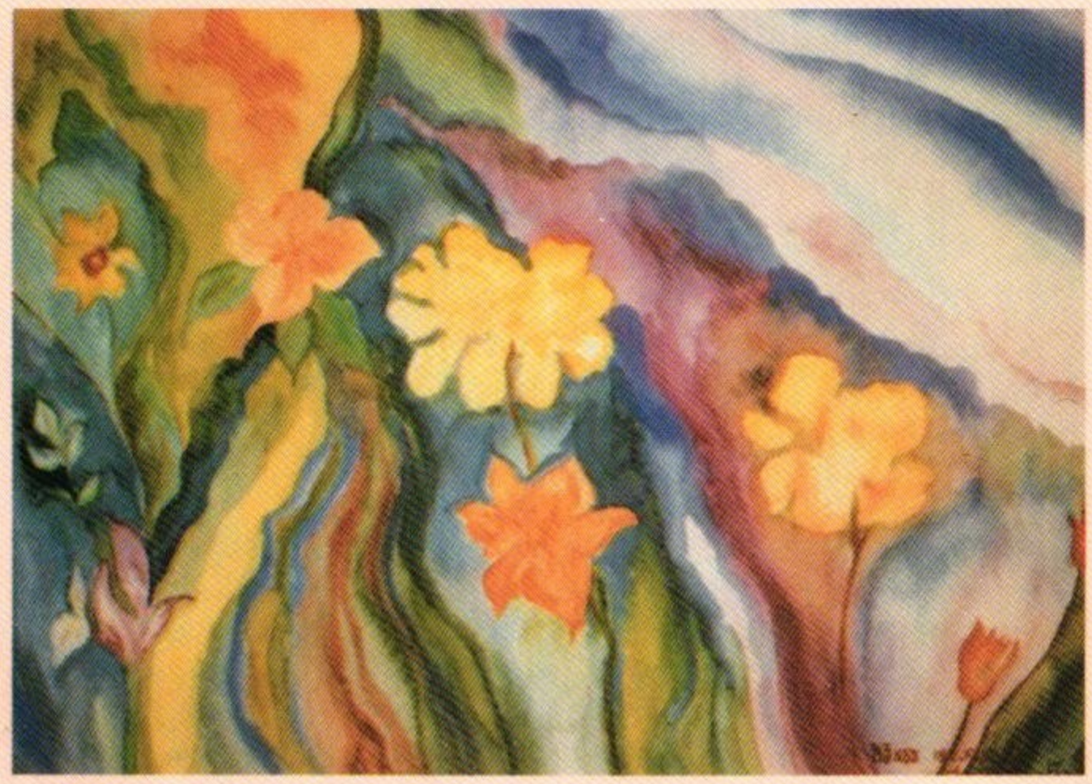
และเขาหวังว่าความหมายในภาพเขียน "ทิวทัศน์แห่งอันดามันและวิถีสายเก่า" จะเป็นรากฐานจิตสำนึกให้เกิดความรู้สึกรัก อย่าทำลาย เพียงแค่นี้ก็พอแล้ว

ทศวรรษจิตรกรรมสีน้ำแห่งเอเชีย

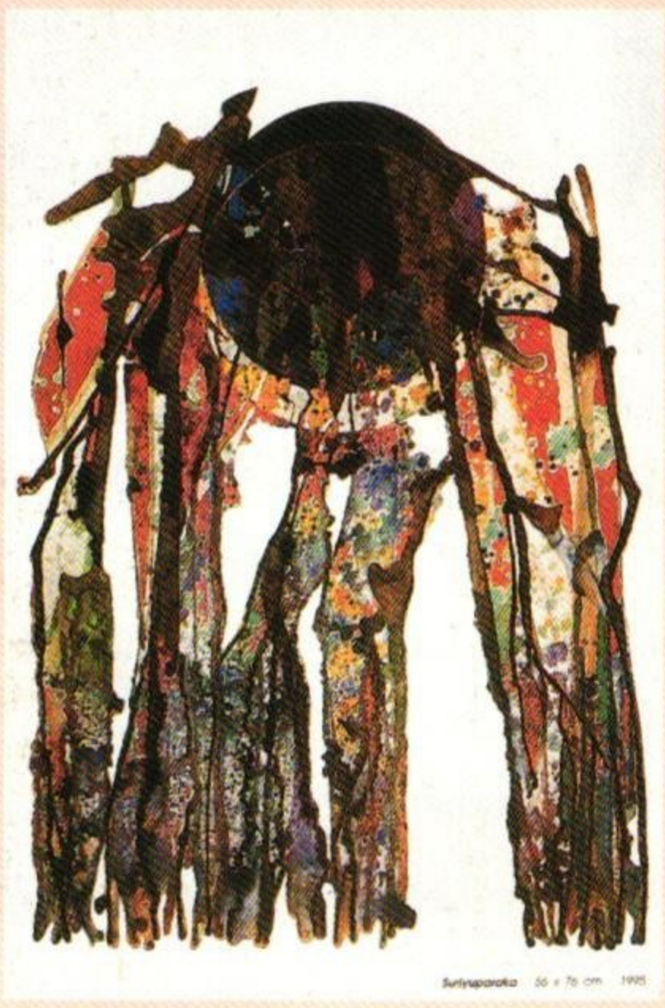
เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๒ มีการจัดงานจิตรกรรมสีน้ำแห่งเอเชีย ครั้งที่ ๔ ที่ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย นับเป็นเกียรติที่ไทยได้เป็นเจ้าภาพครั้งแรก และในปีต่อ ๆ มาก็ได้หมุนเวียนจัดแสดงตามประเทศต่าง ๆ ในเอเชีย และมาในปีนี้ไทยก็ได้เป็นเจ้าภาพอีกครั้งหนึ่งในการจัดแสดงจิตรกรรมสีน้ำแห่งเอเชีย ครั้งที่ ๑๐ โดยความร่วมมือของกรมศิลปากร ธนาคารกสิกรไทย มหาวิทยาลัยศิลปากร และศิลปินกลุ่มไวท์

การแสดงผลงานครั้งนี้มีการนำผลงานการสร้างสรรค์จำนวน ๒๘๐ ชิ้น จากศิลปินประเทศสมาชิกสมาพันธ์สีน้ำแห่งเอเชียจำนวน ๗ ประเทศ ประกอบด้วยฮ่องกง อินโดนีเซีย เกาหลี มาเลเซีย สิงคโปร์ ไต้หวัน และประเทศไทย และประเทศรับเชิญอีก ๑๒ ประเทศจากทวีปยุโรป เอเชีย และออสเตรเลีย ถือว่าเป็นการรวมผลงานที่จะก่อให้เกิดประโยชน์อย่างกว้างขวางต่อวงการศิลปะร่วมสมัย ทั้งด้านแนวความคิดและเทคนิคการสร้างสรรค์ รวมทั้งเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ทางด้านศิลปะอีกด้วย

นอกจากจะมีผลงานจากศิลปินจากชาติต่าง ๆ แล้ว สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทานภาพฝีพระหัตถ์รูปพันธุ์ไม้ที่ภูกระดึงเข้าร่วมแสดงด้วย พระองค์ทรงเล่าถึงสาเหตุในการวาดรูปว่า "ได้อยู่ท่ามกลาง

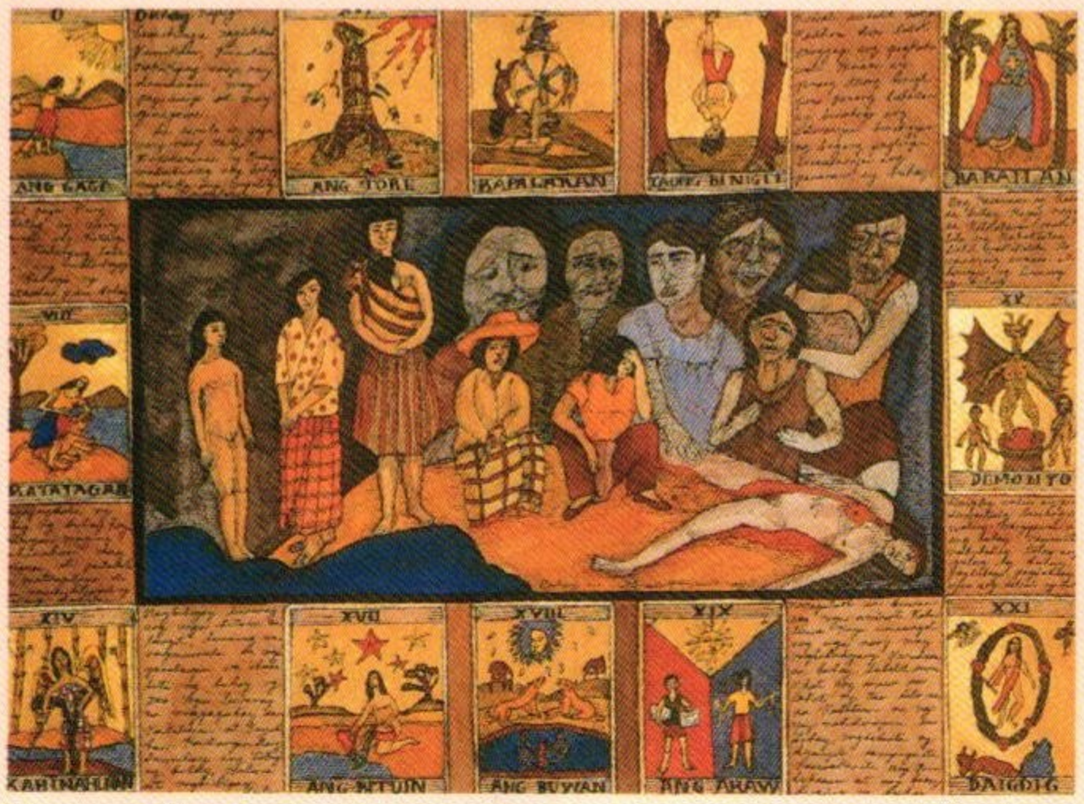

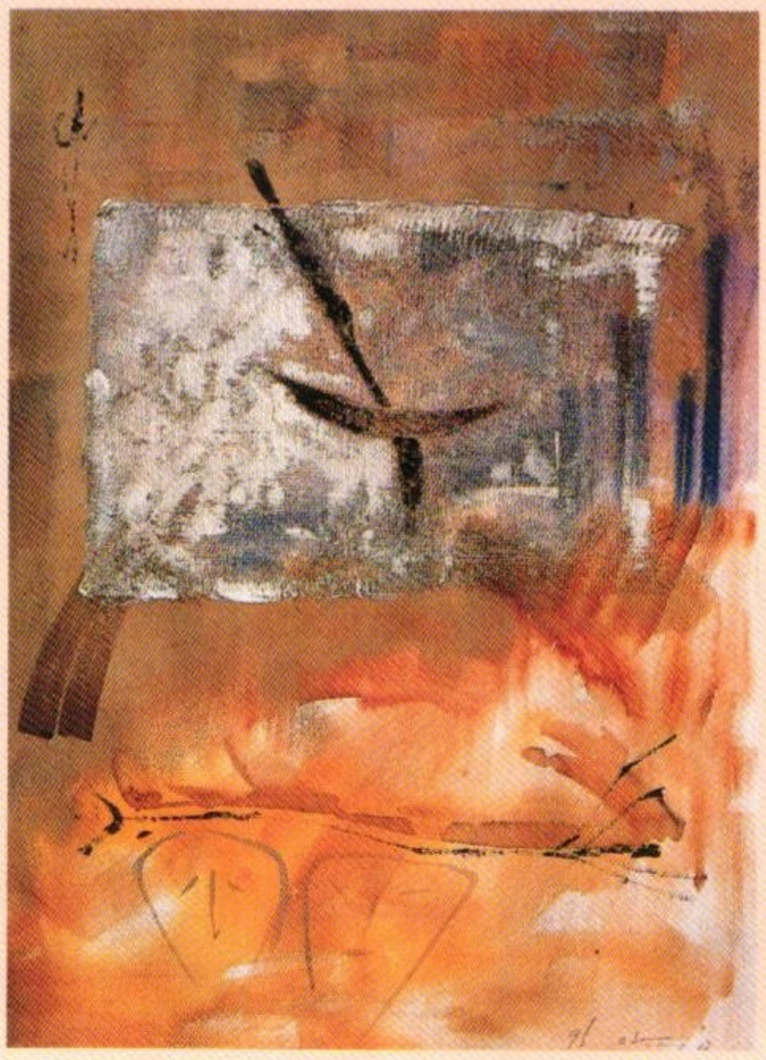
"ทอสีเทียบฝัน"
ภาพฝีพระหัตถ์ของ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
สยามบรมราชกุมารี
เทคนิค สีน้ำ
ขนาด ๓๖ x ๔๑ ซ.ม.

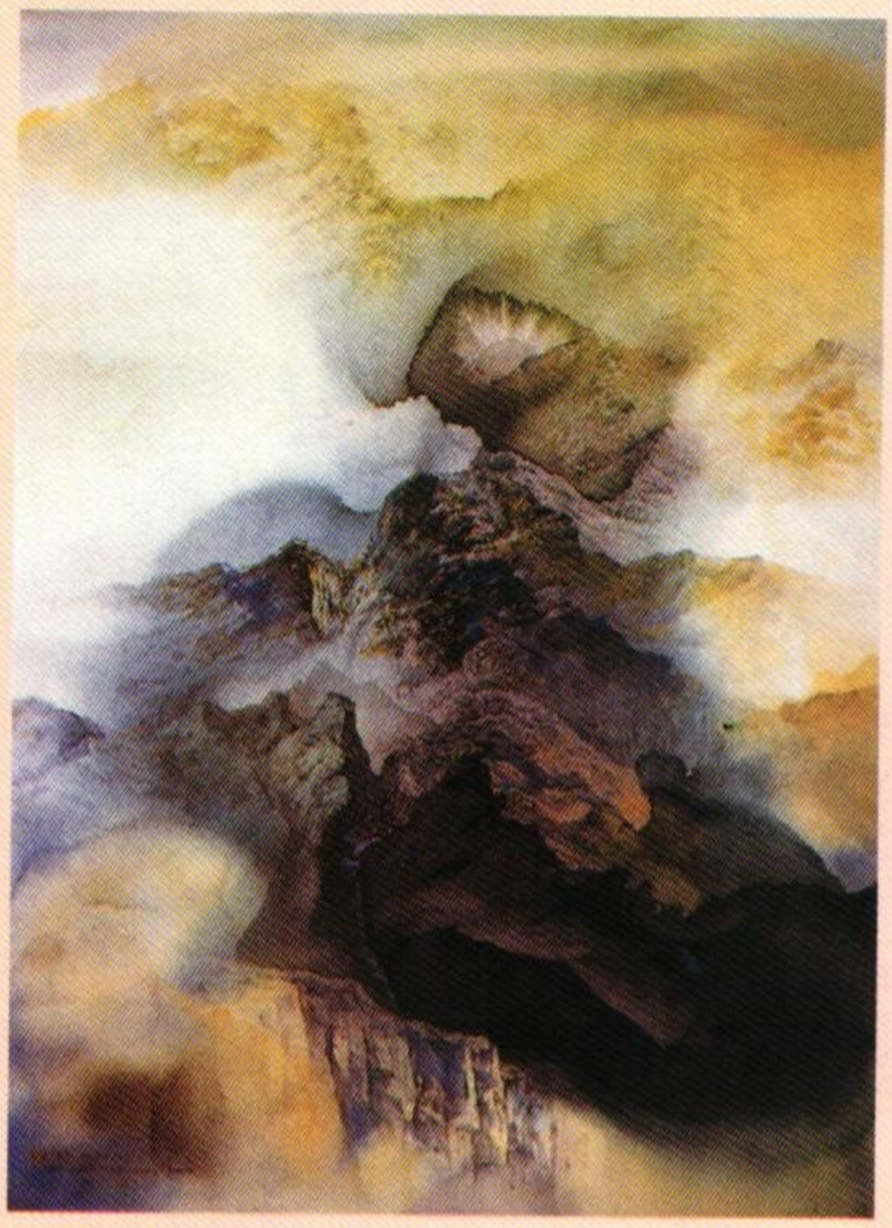
"สุริยุปราคา"
นายศราวุธ ดวงจำปา
เทคนิค สีน้ำ
ขนาด ๕๖ x ๗๖ ซ.ม.

"BUHAY" Brenda V Fajardo, Philippines เทคนิค สีน้ำ ขนาด ๕๖ x ๗๖ ซ.ม.

"The Sound
of Single Breathing
(our story)"
Yang Seong-Mo,
Korea
เทคนิค สีน้ำ
ขนาด ๕๗ x ๖๒ ซ.ม.

"To Visit the Sun's Home"

Kuo Ming-Fu, Taiwan

เทคนิค สีน้ำ ขนาด ๗๖ x ๕๖ ซ.ม.

ธรรมชาติที่สวยงาม ทำให้รู้สึกเป็นสุขใจอยากวาดรูป วาดพันธุ์ไม้ในภูกระดึงในจินตนาการ เป็นรูปพันธุ์ไม้ที่ไม่เหมือนพันธุ์ใดโดยเฉพาะ" และพระองค์ทรงตั้งชื่อภาพนี้ว่า "ทอสีเทียบฝัน"

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เสด็จพระราชดำเนินเปิดนิทรรศการ และมีศิลปินจาก ๗ ประเทศน้อมเกล้าฯ ถวายผลงานจำนวน ๙ ภาพ เพื่อประมูลเป็นรายได้เข้ามูลนิธิชัยพัฒนา เมื่อวันศุกร์ที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๓๘ ณ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หอศิลป ถนนเจ้าฟ้า กรุงเทพมหานคร

และไม่รู้ว่าเมื่อไรเราจะได้ดูภาพเสน่ห์สีน้ำสวย ๆ อย่างนี้อีก

เรือจ้างแห่งงานศิลป์

ชีวิตของผู้เป็นเรือจ้างไม่ว่าจะทุกข์ยากแสนเข็ญเพียงใด สิ่งหนึ่งที่ไม่เคยสร้างความท้อแท้คือการนำพาลูกศิษย์ข้ามฟากไปสู่จุดหมายปลายทาง

บทบาทของ "ครู" มิได้อยู่เพียงแค่หน้าที่สอนเท่านั้น ความหมายของการเป็นครูจึงมีความกว้างไกลยิ่งนัก ด้วยความตระหนักในความมีคุณค่าของการเป็นเรือจ้างที่ดี **กลุ่มเจ็ดยอด** จากสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตพายัพ

ผลงานนิทรรศการศิลปกรรมจากกลุ่มเจ็ดยอด

ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มกันของครูผู้สอนศิลปะในแผนกวิชาศิลปกรรม ได้ร่วมกันจัดนิทรรศการศิลปกรรมขึ้นภายใต้ชื่อว่า...นิทรรศการผลงานผู้สอนศิลปะ...เมื่อวันที่ ๒๐ ถึง ๒๙ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๘ ณ แกรนด์ฮอลล์ ศูนย์สรรพสินค้าริเวอร์ซิตี้

ผลงานศิลปกรรมของเรือจ้างทั้ง ๑๒ ท่านประกอบด้วย สุรสิทธิ์ เสาว์คง, ศรีวรรณา เสาว์คง, อุดม ธราวิจิตรกุล, ชัยรัตน์ ปานสุวรรณจิตร์, ประเสริฐ วรรณรัตน์, กิตติชัย กันแตง, พัชรินทร์ มีลาภ, สมหมาย พันธุ์บ้านแหลม, ประดับ เต็มดี, วิชิต ชมทวีวิรุตม์, เกรียงไกร เมืองมูล และสุรัตน์ พลูคำ

ผลงานผู้สอนศิลปะจึงมีความหลากหลายด้วยงานจิตรกรรม ประติมากรรม เป็นกระบวนการนำเสนอที่มากด้วยเทคนิค และความงามทางงานศิลปะ พวกเขากล่าวว่า...เพื่อเป็นเครื่องยืนยันถึงความหมายของการทำหน้าที่ "ครู"

ศิลปะภาพถ่าย อัลเทอร์เนทีฟ

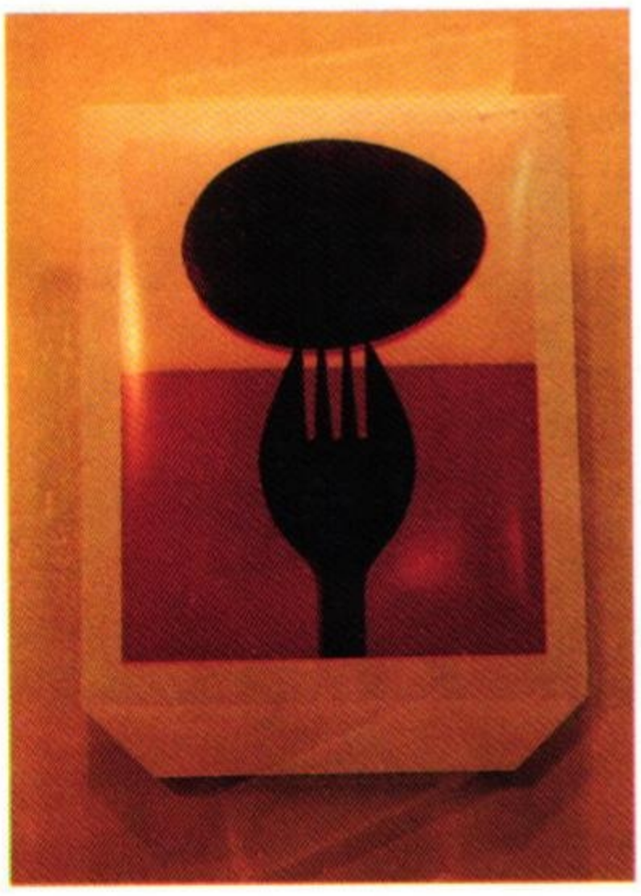
หลายคนอาจจะสงสัยว่าศิลปะภาพถ่ายอัลเทอร์เนทีฟเป็นอย่างไร เพราะเคยได้ยินแต่บทเพลงแนวอัลเทอร์เนทีฟ เมื่อปลายเดือนตุลาคมที่ผ่านมา กลุ่มศิลปินที่เรียกตัวเองว่า "กลุ่มนอติรุส" ได้เปิดแสดงนิทรรศการผลงานภาพถ่ายขึ้น ณ บริเวณพลาซ่า ชั้น ๖ ZEN อาคารเวิลด์เทรดเซ็นเตอร์

ภายใต้ชื่อผลงานว่า Alternative Original จากฝีมือช่างภาพแนวหน้าของเมืองไทยคือ อิศรา บูรณสมภพ, ดาว วาสิกศิริ, ชำนิ ทิพย์มณี และพิทยา นนทเปาระยะ

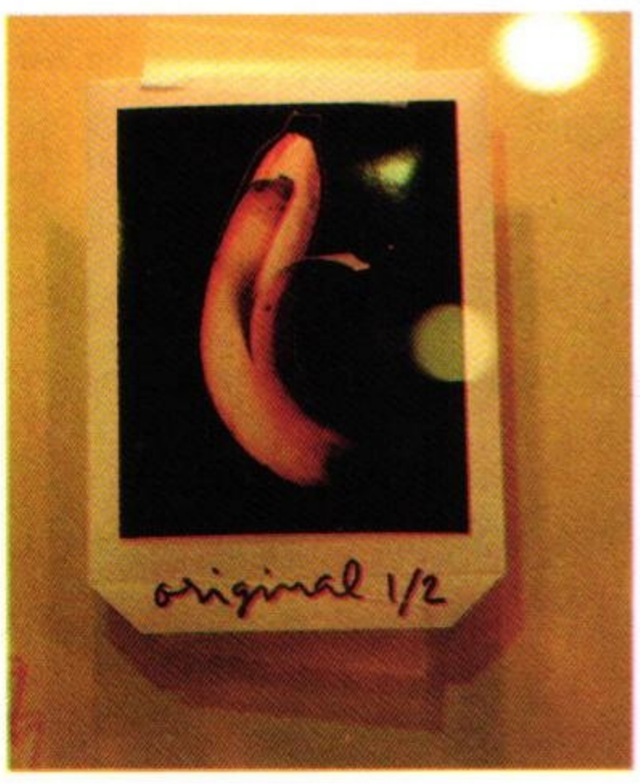
Alternative Original เป็นนิทรรศการภาพถ่ายเชิงศิลปะที่เขาทั้ง ๔ คนมุ่งหวังจะนำเสนอความคิดใหม่ ๆ ในการถ่ายภาพให้เป็นศิลปะ โดยมิได้เน้นการใช้ความเจริญเทคโนโลยีมากนัก นอกจากการสร้างสัมผัสและทำความเข้าใจกับโลกทัศน์แบบง่าย ๆ

โฉมหน้า ๔ ศิลปินภาพถ่ายอัลเทอร์เนทีฟ อิศรา บูรณสมภพ, ดาว วาสิกศิริ, ชำนิ ทิพย์มณี, พิทยา นนทเปาระยะ

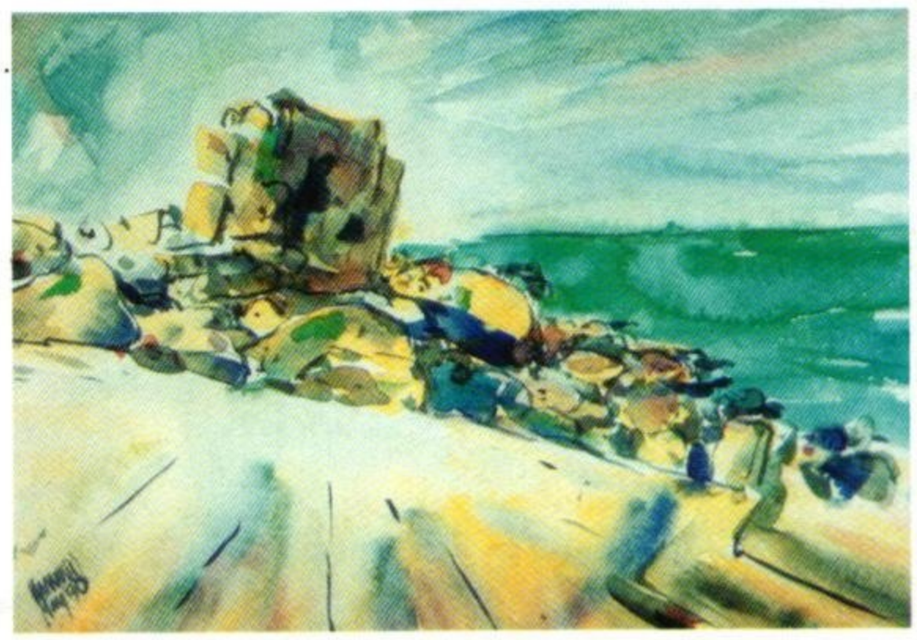

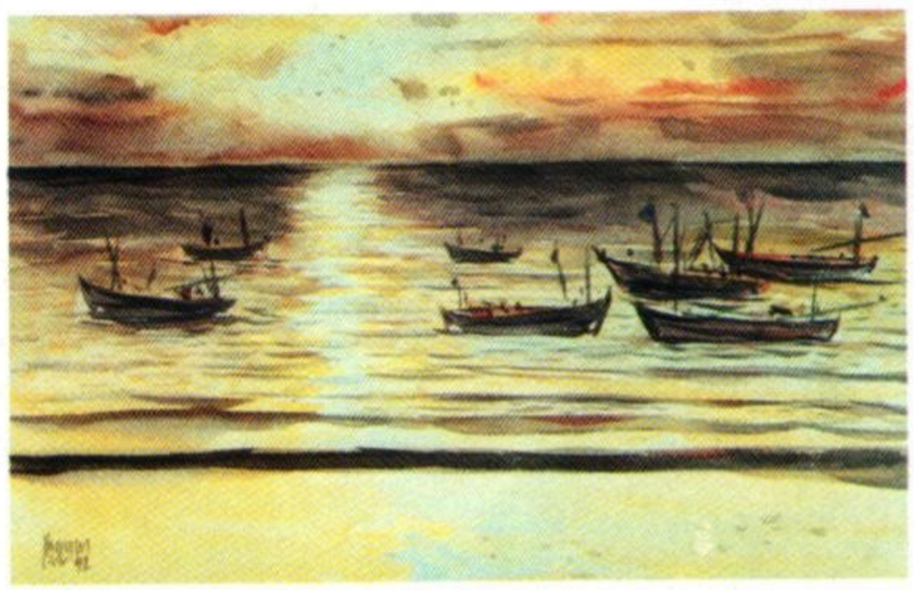
ศิลปะการถ่ายภาพที่พวกเขานำเสนอในครั้งนี้เป็นเทคนิคการถ่ายภาพด้วยฟิล์มโพลารอยด์ ด้วยเทคนิคพิเศษที่เรียกว่า Transfer Image คือเทคนิคการพิมพ์ภาพด้วยฟิล์มโพลารอยด์บนวัสดุประเภทต่าง ๆ กัน

ผลงานภาพถ่ายของกลุ่มศิลปินช่างภาพนอติรุส จึงเป็นบรรยากาศหนึ่งของการถ่ายภาพที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพในการนำเสนอผลงานที่พวกเขาทั้ง ๔ คนมีจุดยืนของกลุ่มร่วมกันคือ ...ความรักในการถ่ายภาพโดยมิได้หวังในเรื่องของธุรกิจมากกว่าถ่ายภาพอย่างไรให้มีศิลปะ

ผลงานเทคนิคภาพถ่ายอัลเทอร์เนทีฟ

สายน้ำเริงระบำ
เทคนิค สีน้ำ
ศิลปิน
จรูญ โกมุทรัตนานนท์

ชื่อภาพ...สนธยา
เทคนิค สีน้ำ
ศิลปิน
จรูญ โกมุทรัตนานนท์

สายน้ำเริงระบำ

นิทรรศการจิตรกรรมสีน้ำและลายเส้นของศิลปินจรูญ โกมุทรัตนานนท์ เปิดแสดงขึ้นเมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ณ อาร์ต อิมเมจ แกลอรี่ เป็นผลงานสีน้ำที่น่าชมอีกงานหนึ่ง ด้วยเทคนิคการนำเสนอแบบง่าย ๆ แต่มีความใสเย็นตา อบอุ่น

ผลงานสีน้ำของจรูญ โกมุทรัตนานนท์ ส่วนใหญ่เป็นภาพทิวทัศน์บรรยากาศแห่งท้องทะเล กลิ่นอายที่เขาสัมผัสมาแต่เล็กแต่น้อย จึงเป็นความประทับใจที่เขาปรารถนาจะถ่ายทอดความมีชีวิตของท้องทะเลอันหลากหลายอารมณ์

ด้วยลีลาของเส้น สี จังหวะในการปาดป้ายสร้างจินตภาพของท้องทะเลประดุจท่วงทำนองของดนตรีที่เดียว

ปฏิทินข่าว

ป่าต้นน้ำ

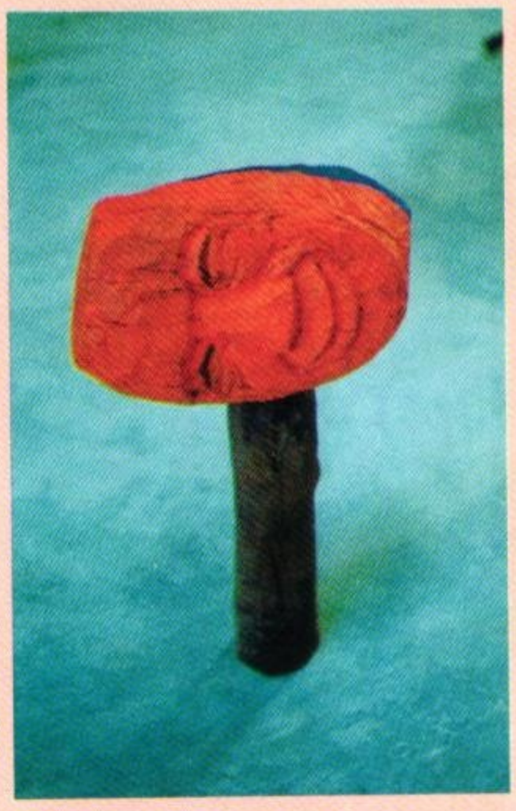
๒-๓๐ ธันวาคม ๒๕๓๘ ณ หอศิลปครูเทพ จังหวัดเชียงใหม่

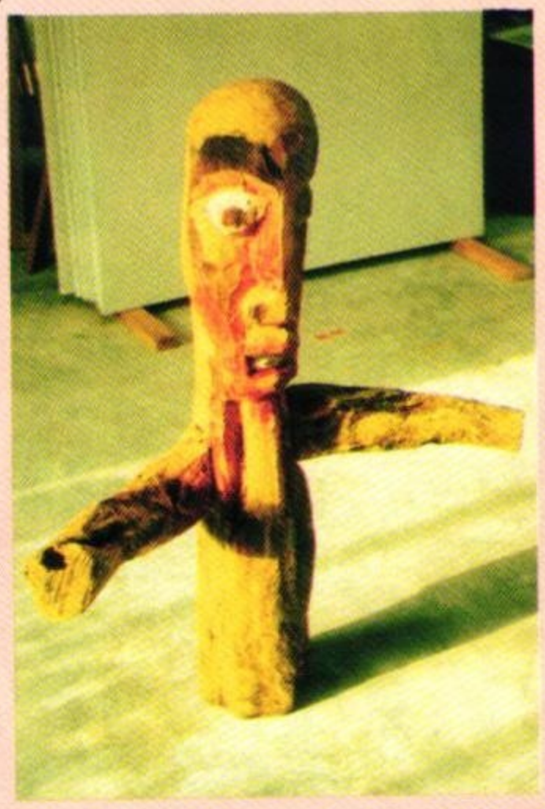
นิทรรศการศิลปะชุด ป่าต้นน้ำ ของศิลปิน เป้ สีน้ำ เป็นเรื่องของการบันทึกความงาม ความสมบูรณ์ของป่าห้วยแม่บอน-ป่าต้นน้ำแหล่งกำเนิดของสายแม่น้ำทา ที่ยังคงความงดงาม บริสุทธิ์ การนำเสนอผลงานในชุดนี้ ศิลปินต้องการกระตุ้นเตือนให้สาธารณชนได้สำนึกถึงความหมายของคำว่า "ป่า" ก่อนที่จะไม่มีป่า และไม่มีน้ำ เพราะป่า คือบ้าน คือแหล่งกำเนิดของชีวิต

ป่าต้นน้ำจะมีความงดงามเช่นไร สามารถชมได้ตามวันและเวลาดังกล่าว

๙ ธันวาคม ๒๕๓๘ -๑๓ มกราคม ๒๕๓๙

ณ Sunday Gallery ข้างสวนจตุจักร

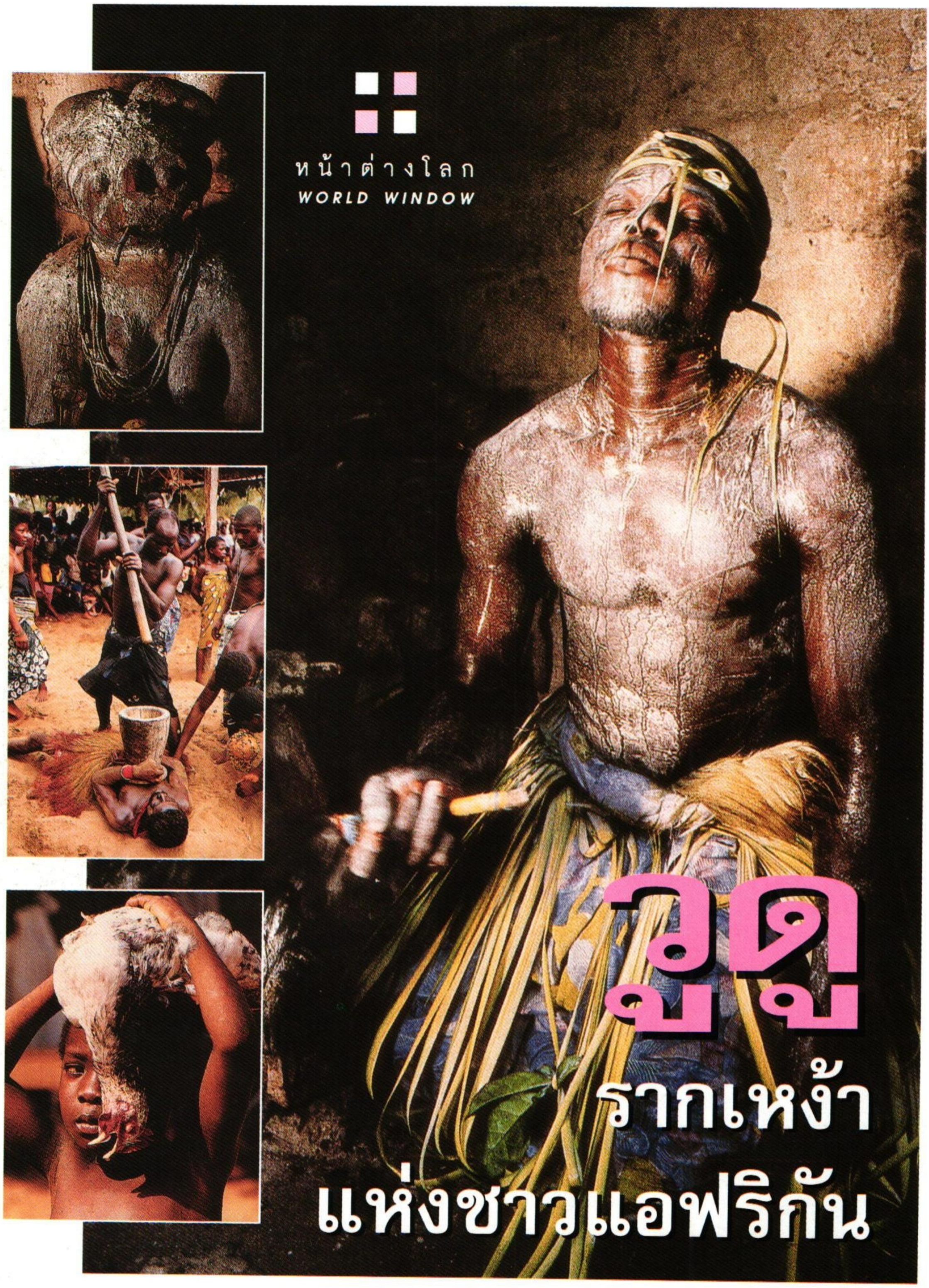

ผลงานประติมากรรมชุด NO FUTURE ของวสันต์ สิทธิเขตต์

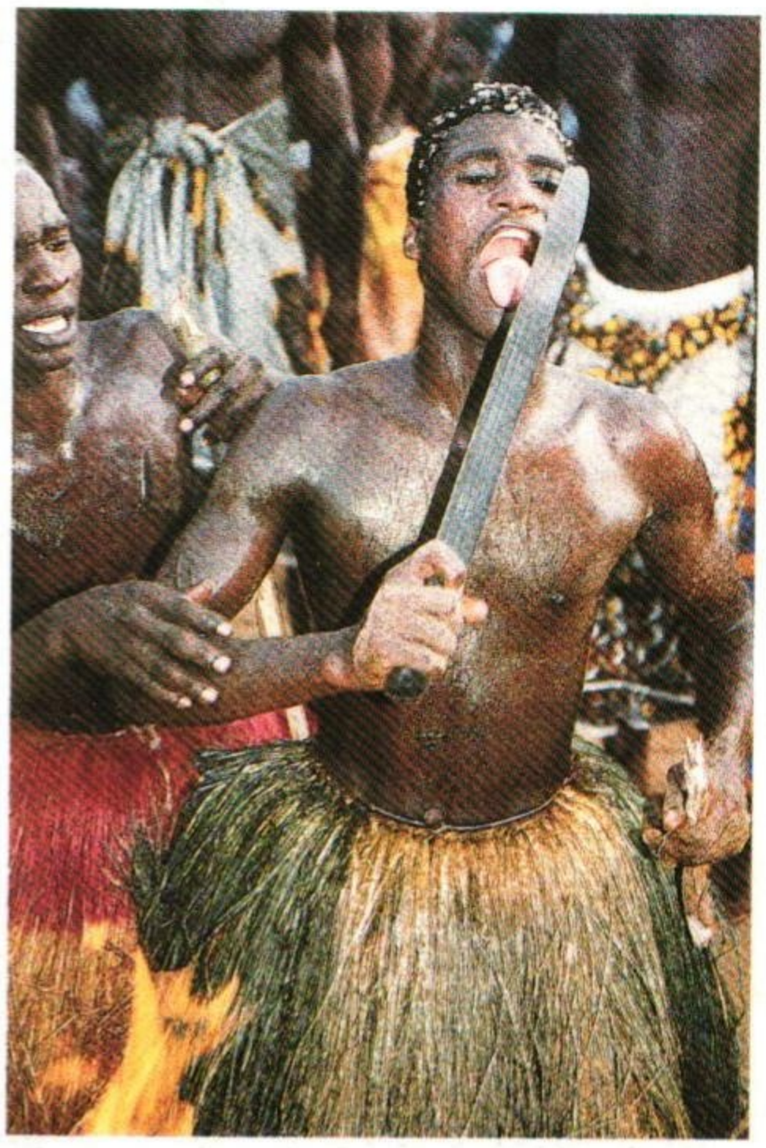
ผลงานศิลปกรรม NO FUTURE ของวสันต์ สิทธิเขตต์ ศิลปินหนุ่มผู้สร้างสรรค์งานศิลปะเพื่อสังคมได้นำผลงานทั้งจิตรกรรมและประติมากรรมชุดใหม่ล่าสุดเปิดแสดงเพื่อสังคมอีกเช่นกัน แต่คราวนี้วสันต์มีมุมมองที่หวานและสุภาพมากขึ้น

เป็นความหวานที่เขาต้องการจะบอกกล่าวนักการเมือง ข้าราชการและพระที่ละทิ้งธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ และอื่น ๆ อีกมากมาย

และถ้าใครคิดว่า วสันต์ สิทธิเขตต์อ่อนหวานและสุภาพไม่เป็น ก็ลองแวะผ่านไปแถว ๆ สวนจตุจักร ชมผลงานของเขาสักหน่อย แล้วจะรู้ว่าภายใต้ใบหน้าหนวดเคราครึ้มรังวัสันต์ก็หวานเป็นเหมือนกันนะ...

หน้าต่างโลก
WORLD WINDOW
ราก
เหง้า
แห่งชาวแอฟริกัน

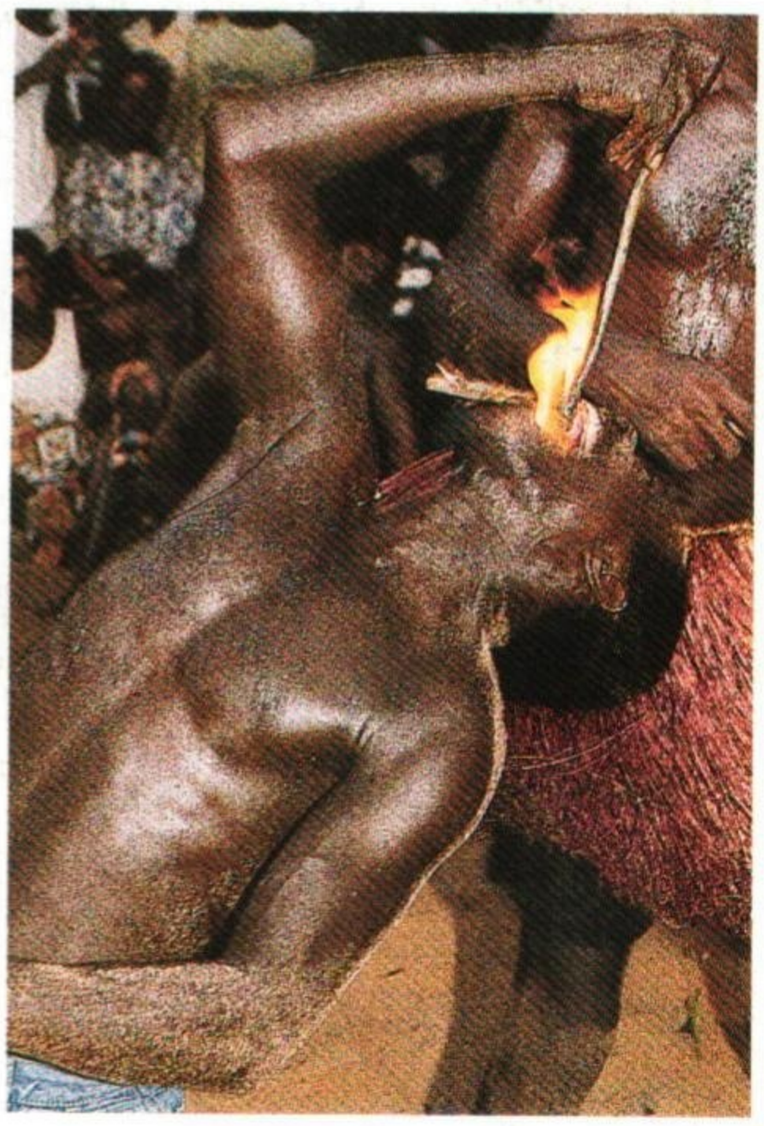
“ขณะที่ปัดแส้หางวัวไปมา ทาวาตี เฮดูวู นักบวชฝึกหัดก็โน้มตัวลงเพื่อเริ่มทำพิธีประจำวันในสถานรักษาของวูดูในเซโก ใกล้กับโลเมเมืองหลวงของโตโก คูดโจ เฮดูวู ผู้ดูแลสถานที่ศักดิ์สิทธิ์นี้จับมือทาวาตีไว้ขณะที่ร่างของเขาเริ่มโงนเงนเมื่อเทพมาประทับ เขาบวงสรวงต่อกาบาร่าด้วยบุหรี่ เหล้ายิน และน้ำหอมในการที่จะช่วยเหลือเยียวยาหญิงผู้ชอกช้ำคนหนึ่ง

สหายผู้หนึ่งได้พาเรามายังที่นี่ สถานที่ที่ชาวอิว (Ewe) ในทางใต้ของโตโก และทางตะวันออกเฉียงใต้ของกานามารักษาโรคเรื้อน อัมพาต และโรคภัยอื่น ๆ มาตั้งแต่ครั้งบรรพบุรุษ และเพื่อที่จะเข้ามาสู่โลกเร้นลับของวูดูแห่งนี้ได้ เราต้องเสียเหล้ายินให้แก่เทพเจ้าของวูดูตามคำสั่งของหัวหน้านักบวช แล้วการเดินทางของเราก็เริ่มต้นขึ้น ณ บัดนี้

เช่นเดียวกับคนอื่น ๆ ก่อนที่จะมายังที่นี้เราคิดว่า วูดูเกิดจากชาวเฮติ อันที่จริงลัทธินี้ถูกขนานนามเป็นครั้งแรกในแอฟริกาตะวันตก และถูกเรียกขานอีกหลายชื่อในอเมริกา เช่น ที่เฮติเรียกว่า ไวดู ในบราซิลเรียก แคนดอมเบล่ หรือโอเบทในจาเมกา คำว่า วูดู เกิดจากชาวฟอน (Fon) ที่สืบเชื้อสายมาเป็นพวกอิว มีความหมายถึงวิญญาณ

ผู้ที่นับถือจะยึดมั่นในพลังอำนาจที่มองไม่เห็น คอยคุ้มครองโลกและชีวิตของพวกเขา และมีชาวอิวในแอฟริกาตะวันตกกว่า ๒.๕ ล้านคนยึดมั่นในลัทธินี้

เท่าที่เราสังเกตผู้ที่อุทิศตนเช่นทาวาตี จะได้รับพลังจากกาบาร่าในฐานะร่างทรงช่วยเหลือหญิงที่ผิดหวังในความรักทั้งหลายที่เฝ้าคอยอยู่ด้านนอก

และด้วยความอยากรู้ให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้นถึงความเชื่อที่ถูกเข้าใจอย่างผิด ๆ นี้ จอห์น แอคเบฟ สหายชาวอิวของเราจึงแนะนำให้ไปที่ “โคคูซาน”

เสียงกลองที่ดังเป็นจังหวะ ชักนำให้เราก้าวไปยังชายหาดที่ทำพิธี ผู้ประกอบพิธีกว่าร้อยคนมาจากหมู่บ้านต่าง ๆ เพื่อเข้าร่วมพิธีเป็นเวลา ๗ วัน พิธีนี้จัดขึ้นทุก ๓ ปี ในเดือนพฤษภาคม มีการเต้นรำ ร้องเพลง และสังเวยเลือดสัตว์เพื่อแสดงคารวะแด่ไฟลมานี โคคู เทพเจ้าผู้ปกปักรักษา

พิธีกรรมนี้เริ่มเมื่อร้อยปีที่แล้ว เมื่อบรรพบุรุษชาวอิวนำเครื่องราง “ดาบศักดิ์สิทธิ์ ๑๔ เล่มที่อยู่ในน้ำเต้าขนาดใหญ่” มาจากเบนิน (Benin) สู่อาเฟลา (Aflao) นักบวชเป็นผู้รักษาของเหล่านี้ไว้ แต่ตอนนี้มันถูกนำมาวางไว้บนลานแห่งนี้

เราถูกดึงความสนใจไปที่ชายคนหนึ่งซึ่งเดินโซเซอยู่ในพิธี เขาฉวยครกไม้ขึ้นมาแล้วล้มตัวนอนลงบนพื้น วางครกลงบนหน้าอก ชายหนุ่มอีก ๔ คนใช้สากตำลงไปบนครกที่วางอยู่บนอกนั้น เรานึกหวั่นในใจว่าเขาอาจจะได้รับบาดเจ็บ แต่ไม่ เขาลุกขึ้นเหวี่ยงครกทิ้งไปแล้วเต้นรำต่อไปโดยไม่มีบาดแผลหรือร่องรอยแห่งความเจ็บปวดเลย

เราฉงนยิ่งขึ้นเมื่อชาย ๔ คนนั้นใช้ดาบที่อยู่ในน้ำเต้าศักดิ์สิทธิ์ชี้ไปยังไก่ที่เด็กคนหนึ่งทูนไว้บนหัว ในช่วงเวลาไม่กี่อึดใจ ไก่ตัวนั้นก็ล้มลง หายใจกระตุก ๆ ๒-๓ ครั้งก่อนที่มันจะตาย จากนั้นมันก็ถูกนำไปปรุงเป็นอาหารในหม้อน้ำเต้าที่เปลือกของมันจะไม่ติดไฟ เราไม่สามารถอธิบายสิ่งที่ได้พบเห็นสำหรับพวกวูดูแล้วคำอธิบายดูเหมือนไม่จำเป็น เพียงความศรัทธาก็พอแล้ว

เหล่าผู้ประกอบพิธีที่รายล้อมพวกเราดูเหมือนว่าไม่รับรู้ถึงความเจ็บปวด หญิงคนหนึ่งสาดทรายเข้าตาของเธอที่เบิกโพลง หรือชายที่ใช้เศษแก้วกรีดหน้าท้องตัวเองโดยที่ไม่มีเลือดสักหยด ขณะ

ที่อีกคนกำลังอมไฟ

ใกล้ ๆ กันนั้น สาวกคนหนึ่งอาจเป็นคนปลูกมันหรือชาวประมงกำลังใช้มือเปล่าจับมีดเหล็กที่เผาไฟจนร้อนแดง จากนั้นชายอีกคนก็ใช้ลิ้นเลียมีดเหล็กเหล่านั้น เรายืนดูด้วยความตกตะลึง เขาทำซ้ำแล้วซ้ำอีก แต่ลิ้นของเขาไม่เป็นอะไรเลย

"เหล่าเทพเจ้าปกป้องเรา" โดวู ฮายิบอ อัทชีวี หัวหน้านักบวชที่ทำหน้าที่ในโคคูชานอธิบายให้ฟัง "เทพเจ้าเป็นผู้บัญชาให้เราทำสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ และบอกเราถึงยาที่ทำให้เราพ้นจากความเจ็บปวดและอันตราย"

ผู้เลื่อมใสจะกินถั่วปน เมล็ดพืชผสมกับน้ำตั้งแต่เด็ก ๆ พวกเขาเชื่อว่าเป็นการป้องกันวิญญาณผีร้ายที่จะเข้ามาเมื่อพวกเขาซราลง โดวูบอกว่าผู้ที่จะเข้าร่วมพิธีต้องปฏิบัติตามคำสั่งของเทพเจ้าเพื่อเตรียมจิตและร่างกายให้พร้อมในการทำพิธี โดยห้ามมีเพศสัมพันธ์ ห้ามกินเนื้อแพะ เป็นเวลา ๒ สัปดาห์ก่อนงานพิธี และทำจิตใจให้บริสุทธิ์เพื่อเข้าร่วมพิธี

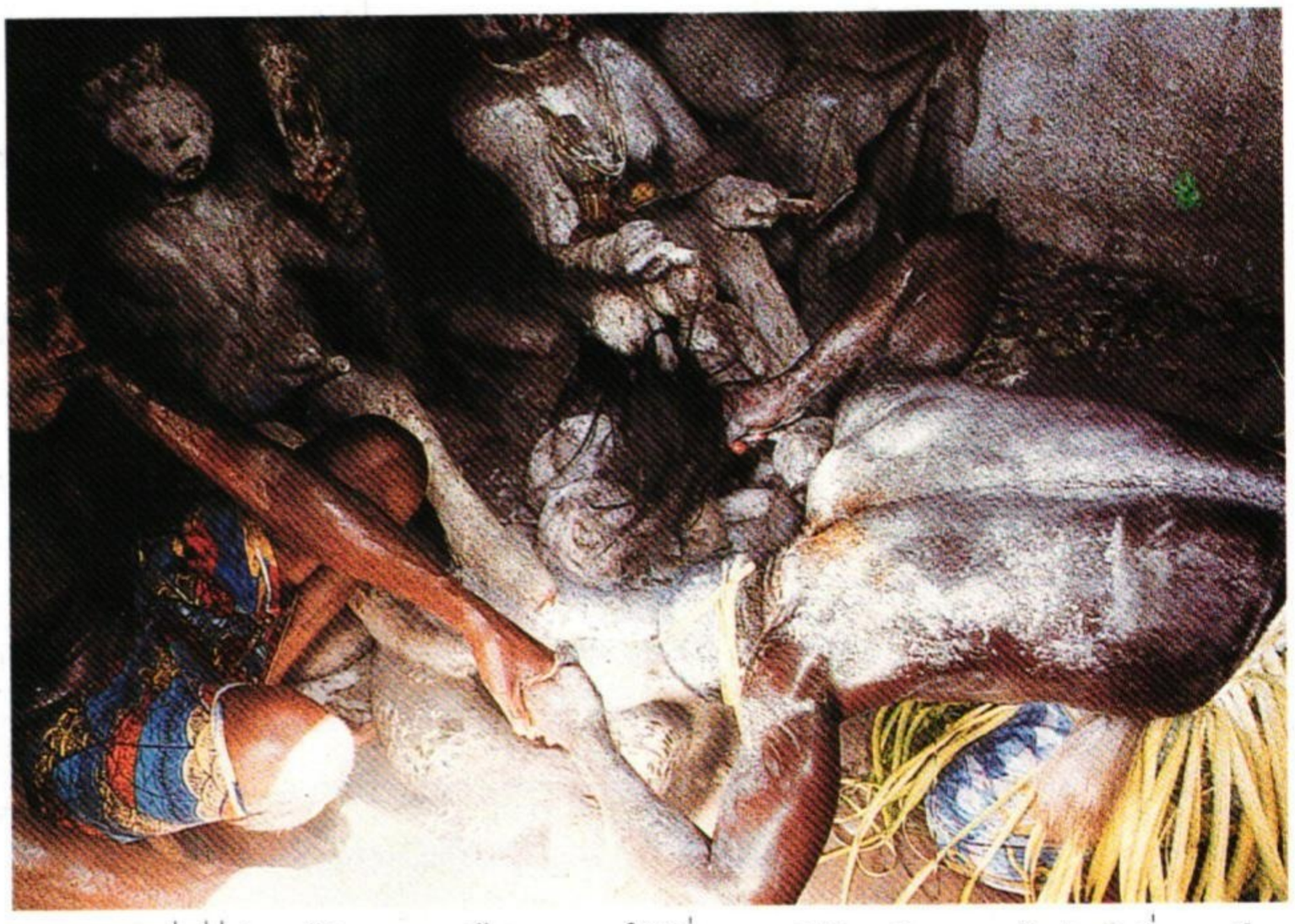
อีกสิ่งหนึ่งที่ทำให้เราประหลาดใจก็คือการเต้นรำของร่างทรง พวกเขาเหวี่ยงตัวหมุนไปรอบ ๆ อย่างไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย ราวกับว่ามีลมพัดกระโชกอยู่รอบตัวเขา หลายคนบอกว่าเป็นเพราะอำนาจของเทพเจ้าแห่งวูดู อาจจะเป็นเฮวิโอโซ เทพแห่งอสุนี หรืออาจจะเป็นมามี วาตา เทพีแห่งความอุดมสมบูรณ์

เทพที่สำคัญของพวกเขานอกจากไฟลมานี โคคู และองค์อื่น ๆ ที่กล่าวมาแล้ว ยังมีเทพที่สำคัญรองลงมาคือ มาวู เทพผู้สร้าง บรรพบุรุษที่ล่วงลับก็ได้รับการบูชาเช่นกัน และหลังจากเสร็จพิธีแล้วเหล่าสาวกผู้ศรัทธาจะใจจดใจจ่อกับเครื่องรางของขลังในพิธี

แม้ว่าเราพยายามที่จะแสดงความเคารพในเทพเจ้าตามความเชื่อของพวกเขา แต่ก็ยังมีสิ่งพลาดพลั้งจนได้ เมื่อชายผู้หนึ่งคลานเข้ามาหาเราและร้องว่า "เด โว อาฟอกปา เม เล บูบู เด เตเฟีย นู โอ ถอดรองเท้าซะ พวกท่านกำลังทำความเสื่อมเสียแก่สถานที่แห่งวูดู"

ผู้คนที่อยู่ตามชายฝั่งจะถูกปลูกฝังให้นับถือเทพเจ้าทั้งหลายของวูดูตั้งแต่เด็ก ๆ พวกพ่อแม่จะใช้วูดูสอนเด็ก ๆ ในสิ่งที่เขาควรประพฤติปฏิบัติ และสิ่งที่คนในชุมชนคาดหวังจากพวกเขา ทุก ๆ เช้าผู้ประกอบพิธีจะไหว้เทพเจ้าในท้องถิ่นเพื่อร้องขอให้เทพช่วยชี้นำ "ผมจะเทเหล้าและน้ำสังเวยแก่เทพเจ้าก่อนที่จะใช้เครื่องทอผ้าหลังใหม่" บอบโบ อาชิเบิล ช่างทอผ้าจากหมู่บ้านเดนูซึ่งอยู่ใกล้กับอาเฟลากล่าว "เทพเจ้าจะดลบันดาลความสุขให้เรา"

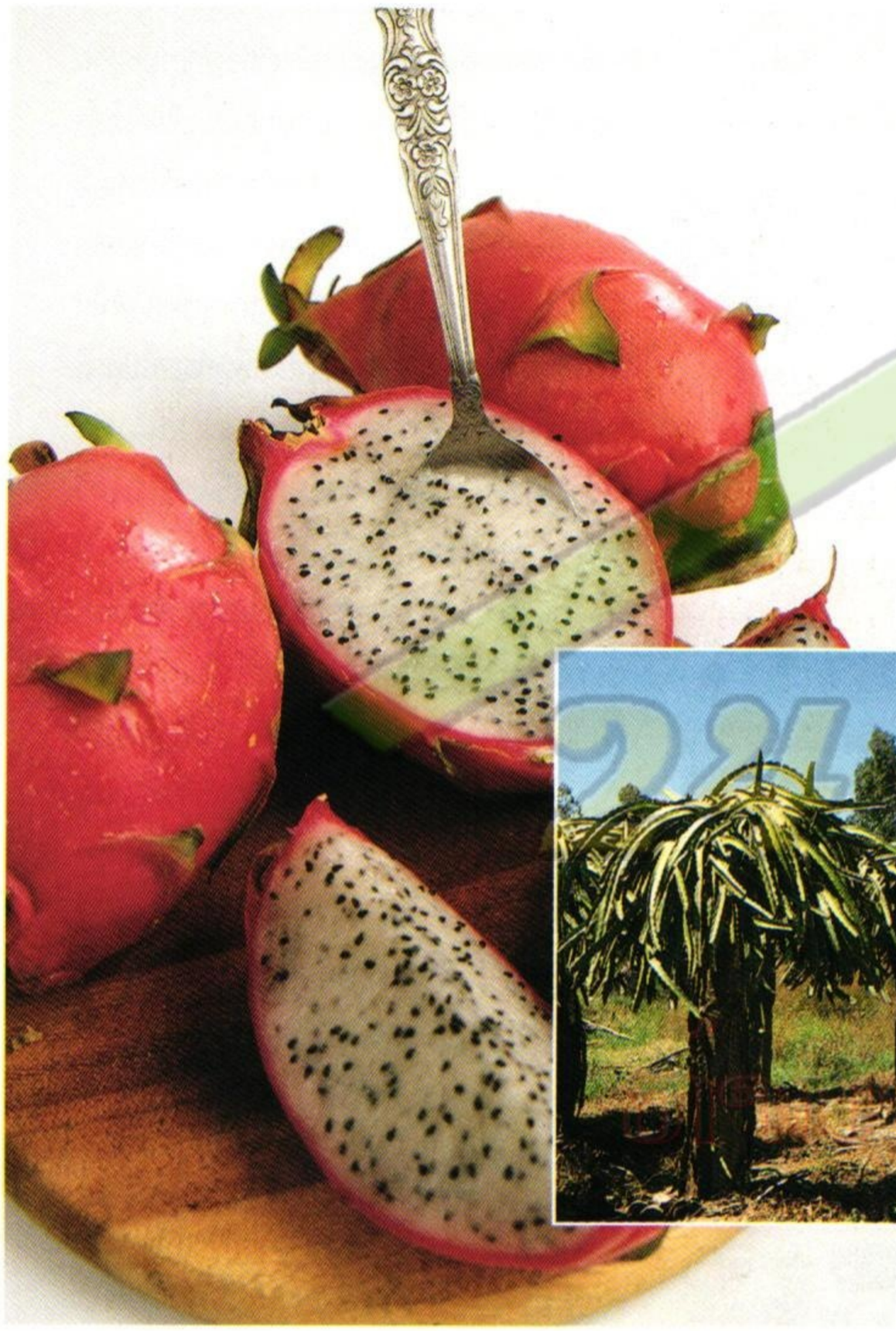
เสียงกลองดังระทึกใจจนถึงยามค่ำคืน ที่นี่ไม่มีผีดิบซอมบี้ ไม่มีตุ๊กตาที่ถูกปักเต็มไปด้วยเข็มหมุด ไม่มีพิธีบูชาภูตผีที่ชั่วร้ายอย่างที่เราเคยเข้าใจ และแม้ว่าเราจะบอกพวกเขาว่าเทพเจ้าก็อาจจะนำสิ่งที่ชั่วร้ายมาได้เช่นกัน แต่ก็ไม่สามารถทำให้ผู้ที่ประกอบพิธีด้วยศรัทธาแรงกล้าเช่นหญิงที่นอนเกลือกกลิ้งบนพื้นสลัดความคิดความเชื่อทิ้งลงได้ หรือว่าคนภายนอกเช่นเราขาดหายในสิ่งที่เขามี"

ทั้งหมดนั้นคือ เศษเสี้ยวหนึ่งในบันทึกความทรงจำของคาโรล เบควิช (Carol Beckwith) และแองเจลา ฟิชเชอร์ (Angela Fisher) ผู้รวบรวมเรื่องราวชีวิตและความเชื่อในพิธีกรรมของชาวแอฟริกัน เขียนเป็นหนังสือชื่อ African Ceremonies and Ritual ซึ่งจะพิมพ์เผยแพร่ทั่วโลกในปี ๑๙๙๗ นี้ และนิตยสารเนชั่นแนล จีโอ กราฟิก นำข่าวสารมาบอกกล่าวไว้ในฉบับเดือนสิงหาคม ๓๘

ผู้ที่สนใจวัฒนธรรมแอฟริกันเตรียมตัวล่วงหน้าไว้ได้แล้ว

เกล็ดนาค เป็นยาเย็น ลดความอ้วน

ปลายฝนต้นหนาว ชุ่มฉ่ำเย็นสบายดีเสียจริง น้ำฟ้าอำลาจากไป ลมหนาวเริ่มเข้ามาลูบไล้ผิวแผ่ว ๆ

สวนอาหารกลางแจ้งเริ่มคึกคัก เบียร์การ์เด้นเริ่มมีให้เห็นตามถนน แต่ผลไม้ท้องถิ่นไทยอร่อย ๆ เริ่มวายไป

มาลองเปลี่ยนบรรยากาศกินผลไม้แปลก ๆ ของเพื่อนบ้านดูบ้างปะไร

ผลไม้ขนาดใหญ่กว่ากำปั้นของผู้ชายตัวโต ๆ รูปร่างทรวดทรงคล้ายหัวมัน ผิวสีชมพูอมม่วงสวยสดสะดุดตาแปลกเป็นที่สุด เปิดเนื้อในออกมาเห็นเนื้อใสคล้ายเยลลี่ มีเมล็ดสีดำเล็ก ๆ เปี่ยมอยู่ในเนื้อแบบแยกกันไม่ออก ต้นนั้นเป็นต้นไม้แบบกระบองเพชรพันธุ์หนึ่งหน้าตาแปลกดี

คนเขมรเรียกว่า "สะกาเนียก" หรือ **เกล็ดนาค** คนเวียดนามเรียก **เกล็ดมังกร**

เป็นผลไม้พื้นเมืองของทั้งสองประเทศ แต่คนเวียดนามรู้จักกินมาก่อนและเพิ่งจะแพร่เข้ามาเป็นที่นิยมในเขมรเมื่อไม่กี่ปีมานี้เอง

คนเขมรเล่าให้ฟังว่า เกล็ดนาคขึ้นอยู่ตามป่าเขมรมานานนมแล้ว แต่ไม่มีใครกล้ากิน เพราะลูกใหญ่น่าพิศวง แถมเปลือกก็ยังดูเป็นเกล็ดคล้ายเกล็ดพญานาคในความเชื่อท้องถิ่น สีสันหรือก็สดจนหลงคิดว่าน่าจะเป็นพิษภัยต่อร่างกาย กระทั่งคนเวียดหิ้วเข้ามากินให้เห็นกับตาจึงกล้าลองตามด้วย

ผลปรากฏว่าเอร็ดอร่อย หวานหอม เย็นชื่นใจ ไม่อาจเปรียบเทียบรสชาติกับผลไม้ประเภทไหนได้ก็เลยถูกใจคนกินไปตาม ๆ กัน กลายเป็นผลไม้มีราคาเชิดหน้าชูตาคนเขมรไปเสียแล้ว ราคาขายในฤดูออกผลระหว่างเดือน ส.ค.-พ.ย. กิโลกรัมละ ๕๐-๗๐ บาท แล้วแต่ขนาดและคุณภาพ ส่วนในเวียดนามนั้นตอนนี้ปลูกกันเป็นล่ำเป็นสันถึงขั้นเป็นผลไม้ส่งออกรายได้ดีที่ ไต้หวัน สิงคโปร์ และฮ่องกง

คนจีนเชื่อว่าเกล็ดนาคมีสรรพคุณทางสมุนไพรเป็นยาเย็นดับร้อน มีรสหวานก็จริง แต่ปริมาณน้ำตาลต่ำ และเมล็ดสีดำนั่นเชื่อว่าเป็นตัวยา จึงนิยมรับประทานแก้ร้อนในกันมาก แถมเป็นผลไม้แคลอรีต่ำจึงถูกใจคนควบคุมน้ำหนักเป็นพิเศษ

กินลดความอ้วนได้

ซีเกมส์ (SEA GAMES)

มหกรรมกีฬาระดับประเทศของคนในภูมิภาค SOUTHEAST ASIA (SEA) ที่สื่อสารสัมพันธภาพระหว่างประเทศไทยกับเพื่อนบ้านของเรากำลังจะทำการจุดคบเพลิงเพื่อเริ่มต้นการแข่งขันกีฬา SEA GAMES ครั้งที่ ๑๘ ที่ จ.เชียงใหม่ ตั้งแต่วันที่ ๙-๑๗ ธ.ค. ๒๕๓๘ และเป็นครั้งแรกในการแข่งขันครั้งนี้ที่ประเทศในกลุ่มสมาชิก SEA ส่งนักกีฬาเข้าแข่งขันครบทุกประเทศ

เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ บริษัท Advanced Information Systems จำกัด จึงออกบัตรโทรศัพท์ชุดซีเกมส์ และยังเป็นของที่ระลึกก็ได้ จำนวน ๒ แบบ

แบบแรก ออกเมื่อวันที่ ๑๒ ก.ค. ๒๕๓๗ โดยมีรูปสัญลักษณ์ซีเกมส์ซึ่งดัดแปลงมาจากดอกไม้ และใช้สีตามโอลิมปิกสากล คือ สีน้ำเงิน เหลือง ดำ เขียว แดง และเจ้าแมวเหมียวกำลังถือร่มนามว่า สวัสดี ซึ่งเป็นสัตว์นำโชคในการแข่งขันครั้งนี้ จำนวน ๔ ใบ ในราคา ๒๕ บาท, ๕๐ บาท, ๑๐๐ บาท และ ๒๐๐ บาท

แบบที่สอง ออกตั้งแต่เดือน เม.ย จนถึง ธ.ค. ๒๕๓๘ โดยออกเดือนละใบ ยกเว้นเดือน ธ.ค. ออก ๒ ใบ ในราคา ๑๐๐ บาท บัตรโทรศัพท์แบบที่สองมีอยู่ ๑๐ ใบ และมีความแตกต่างจากแบบแรก คือ เจ้าสวัสดีทำท่าทางต่าง ๆ ในกีฬาประเภทต่าง ๆ

และผู้ที่ออกแบบสัญลักษณ์ซีเกมส์และเจ้าแมวเหมียวสวัสดี ที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์งานและปรากฏในบัตรโทรศัพท์หรือของที่ระลึกชนิดอื่น ๆ คือ "แอ๊ดมติชน"

มูลเหตุของการแข่งขันกีฬาซีเกมส์เกิดขึ้นจากการพัฒนาเปลี่ยนแปลงมาจากการแข่งขัน "กีฬาระหว่างประเทศ คาบสมุทรเอเชียอาคเนย์" (The Southeast Asia Peninsular Games) หรือเรียกย่อ ๆ ว่า "กีฬาแหลมทอง" (The Seap Games) ประกอบด้วย ๗ ประเทศ ได้แก่ ประเทศไทย พม่า กัมพูชา เวียดนามใต้ (เดิม) ลาว มาเลเซีย และสิงคโปร์ การจัดการแข่งขันกีฬาแหลมทองมีจุดประสงค์เพื่อสร้างมิตรภาพและยกมาตรฐานกีฬาให้เท่าเทียมกับประเทศเพื่อนบ้านในเอเชีย โดยจัดการแข่งขันทุก ๒ ปี

การแข่งขันกีฬาแหลมทองครั้งแรกนั้นจัดที่กรุงเทพมหานคร ในระหว่างวันที่ ๑๒-๑๗ ธ.ค. ปี ๒๕๐๒ จนถึงการแข่งขันกีฬาแหลมทองครั้งที่ ๘ ปี ๒๕๑๘ เริ่มมีปัญหาในด้านการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในประเทศเวียดนามใต้ กัมพูชา และลาว จึงไม่สามารถเข้าร่วมแข่งขันกีฬาแหลมทองครั้งนี้ได้

ต่อมาได้มีการเปลี่ยนชื่อกีฬาแหลมทองเป็นซีเกมส์ เนื่องจากการแข่งขันกีฬาแหลมทองครั้งที่ ๙ ที่จะจัดขึ้นปลายปี ๒๕๒๐ ที่ประเทศมาเลเซียเป็นเจ้าภาพ ได้เสนอว่า สถานการณ์ทางด้านการเมืองในภูมิภาคนี้เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาและการจัดกีฬาแหลมทอง และเห็นว่า หากจะต้องการพัฒนาทางด้านกีฬาให้มีความก้าวหน้า จำเป็นจะต้องขยายพื้นที่ออกไปสู่ภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ทั้งหมด

มาเลเซียจึงได้เสนอความคิดเห็นนี้ต่อคณะมนตรีสมาพันธ์กีฬาแหลมทอง เมื่อวันที่ ๕ ก.พ. ๒๕๒๐ ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ที่ประชุมเห็นชอบด้วยและได้รับประเทศอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์ เข้าเป็นสมาชิกและได้เปลี่ยนชื่อการแข่งขันกีฬาแหลมทองมาเป็นซีเกมส์

มาเลเซียซึ่งเป็นเจ้าภาพกีฬาแหลมทองในครั้งที่ ๙ ก็ขอให้เปลี่ยนเป็น "กีฬาซีเกมส์ ครั้งที่ ๑" ตามที่มาเลเซียเสนอนั้น ประเทศไทยนั้นไม่เห็นด้วย ขอให้คงครั้งที่ ๙ ไว้ เพื่อเป็นเกียรติแก่ประเทศไทยซึ่งเป็นผู้ริเริ่มก่อตั้งกีฬาแหลมทอง ซึ่งประเทศต่าง ๆ เห็นชอบตามข้อเสนอของไทย

ดังนั้นกีฬาแหลมทอง ครั้งที่ ๙ จึงเปลี่ยนชื่อเป็นการแข่งขันกีฬาซีเกมส์ครั้งที่ ๙ ปี ๒๕๒๐ โดยมีประเทศส่งนักกีฬาเข้า ๖ ประเทศ คือ พม่า ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย ไทย สิงคโปร์ และมาเลเซีย ตั้งแต่นั้นมาจึงได้ใช้คำว่า ซีเกมส์ จนถึงปัจจุบันนี้

แฟน ๆ กีฬาในบ้านเราคงคอยลุ้นกับเหรียญทองที่นักกีฬาไทยจะคว้าได้มาครองเป็นจำนวนเท่าไหร่ แต่เหรียญทองไม่ได้คือเป้าหมายอันสูงสุด สิ่งสำคัญไปกว่านั้นคือ การรู้จัก รู้ชนะ รู้แพ้ รู้อภัย

ศิลปวัฒนธรรมขอส่งแรงใจให้นักกีฬาทุกคน

ทีฆายุโก โหตุ มหาราชา

สมเด็จจอมบดินทร์ปิ่นนเรศ
ปรเมศวร์อุ่นเกล้าชาวสยาม
"โทรศัพท์ " ก้มเกศทั่วเขตคาม
มงคลยามยอบกายถวายพระพร

องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย
Telephone Organization Of Thailand

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ
ข้าพระพุทธเจ้า
พนักงานองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย
(นายผดุงศักดิ์ ขจรอำไพสุข : ประพันธ์)

SAWASDEE HOLIDAYS CO.,LTD.
สวัสดีฮอลิเดย์
โทร. 255-6746-8, 641-4747

ศิลปวัฒนธรรม
ART & CULTURE

เริ่มแล้ว! ทัศนศึกษากับ "ศิลปวัฒนธรรม"

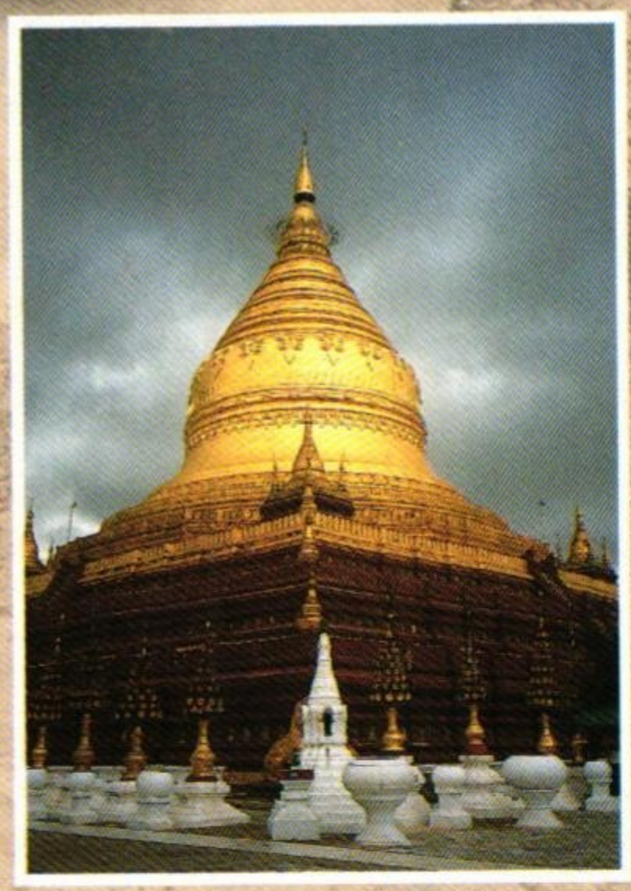
นิตยสาร "ศิลปวัฒนธรรม" ร่วมกับ "สวัสดีฮอลิเดย์"
จัดรายการท่องเที่ยวพิเศษเพื่อความรอบรู้และรื่นรมย์

สวัสดีเมียนม่าร์

ได้รับการตอบรับอย่างล้นหลาม!

จนต้องเปิดรอบ ๒ ๘-๑๑ ธ.ค. และ ๓๐ ธ.ค.- ๒ ม.ค. ๓๙

- สัมผัสพม่าในมุมมองใหม่ ไม่ซ้ำใครทั้งเส้นทางและสาระความรู้ เที่ยวเมืองสำคัญได้ครบถ้วนใน ๔ วัน
- ชมมหาเจดีย์ชเวดากองอันศักดิ์สิทธิ์ นมัสการพระบรมสารีริกธาตุคู่บ้านคู่เมืองพม่า เดินทางสู่หงสาวดี ตามรอยวรรณกรรมอมตะ "ผู้ชนะสิบทิศ" ชมซากพระราชวังมหากษัตริย์บุเรงนอง ตำหนักมเหสีฝ่ายเหนือและฝ่ายใต้ แล้วไปเป็นพระยาน้อยชมตลาดพะโคในย่างกุ้ง
- ดื่มด่ำกับบรรยากาศยิ่งใหญ่ในอดีตของอาณาจักรพุกาม ท่ามกลางทะเลเจดีย์นับหมื่นองค์ที่หาดูที่ไหนไม่ได้ในโลกนี้ พิสูจน์ความลี้ลับในองค์พระพุทธรูปสลักไม้โบราณในวัดอานันดา ชมวัดชเวซีกอง ต้นแบบแห่งเจดีย์พม่าที่มีเอกลักษณ์ไม่ซ้ำใคร สัมผัสชีวิตหมู่บ้านหัตถกรรมเครื่องเขินแล็กเกอร์แวร์ที่มีชื่อเสียงที่สุด แล้วดินเนอร์ใต้แสงเทียนริมฝั่งแม่น้ำอิระวดี สายโลหิตที่หล่อเลี้ยงชีวิตชาวพม่า
- มหัศจรรย์ใจกับภูมิทัศน์พุกามทางอากาศแล้วบินลัดฟ้าสู่มัณฑะเลย์ เมืองหลวงแห่งสุดท้ายก่อนจะกลายมาเป็นย่างกุ้ง นครที่เต็มไปด้วยมนต์เสน่ห์แห่งซีกโลกตะวันออกที่ดึงดูดใจนักเขียนทั่วโลก สูดอากาศบริสุทธิ์บนภูเขาให้ฉ่ำปอด ชมทิวทัศน์เมืองพุทธศาสนาที่เต็มไปด้วยมหาเจดีย์และชีวิตพื้นบ้านที่เรียบง่ายแต่มีสีสันและน้ำใจไมตรี ชมพระราชวังหลวงของกษัตริย์องค์สุดท้าย และตำหนักไม้โบราณในวัดชเวนันดอ ต้นแบบงานเครื่องไม้สลักเสลาแบบพม่าอันแสนวิจิตรพิสดารที่เหลือรอดมาจากการทำลายของสงครามเพียงหลังเดียว ไหว้พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ที่วัดมหากัณฑะและวัดมหามุนี ชมสะพานไม้ยาว ๑.๒ ก.ม. ที่ทอดข้ามแม่น้ำใหญ่และมีประวัติศาสตร์ในการสู้รบของพม่ามายาวนาน รับประทานกุ้งแม่น้ำสด ๆ ให้สะใจ
- พิเศษสุด บินกับแอร์เมียนม่าร์ สายการบินแห่งชาติเมียนม่าร์สะดวกสบายได้กำไรเวลาเพิ่ม เที่ยวต่ออีกครึ่งวัน ก่อนกลับยังมีเวลาเลือกซื้อของที่ระลึกเหลือเฟือ และพักโรงแรมระดับ ๕ ดาวทุกคืน
- ดูแลเอาใจใส่และให้ความรู้รอบด้าน จากมัคคุเทศก์ผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปวัฒนธรรมที่ผนึกกำลังสร้างสรรค์การท่องเที่ยวให้ได้สาระกับมืออาชีพอย่างแท้จริง

สำรองที่นั่งที่ บริษัท สวัสดีฮอลิเดย์
โทร. ๒๔๔-๖๗๔๖-๘, ๒๔๒-๓๔๒๒, ๒๔๖-๐๓๗๑-๒

ราคาพิเศษ ๒๒,๔๐๐ บาท
เด็ก ๑๙,๔๐๐ บาท
แถมฟรีสมาชิกนิตยสารศิลปวัฒนธรรม
๑ ปี มูลค่า ๑,๐๘๐ บาท

ห้องสมุดโรงเรียนวัดเทพชุมนุม
ต.บ้านพรุ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา ๙๐๒๕๐

๒๘ สิงหาคม ๒๕๓๘

เรื่อง ขอรับบริจาค

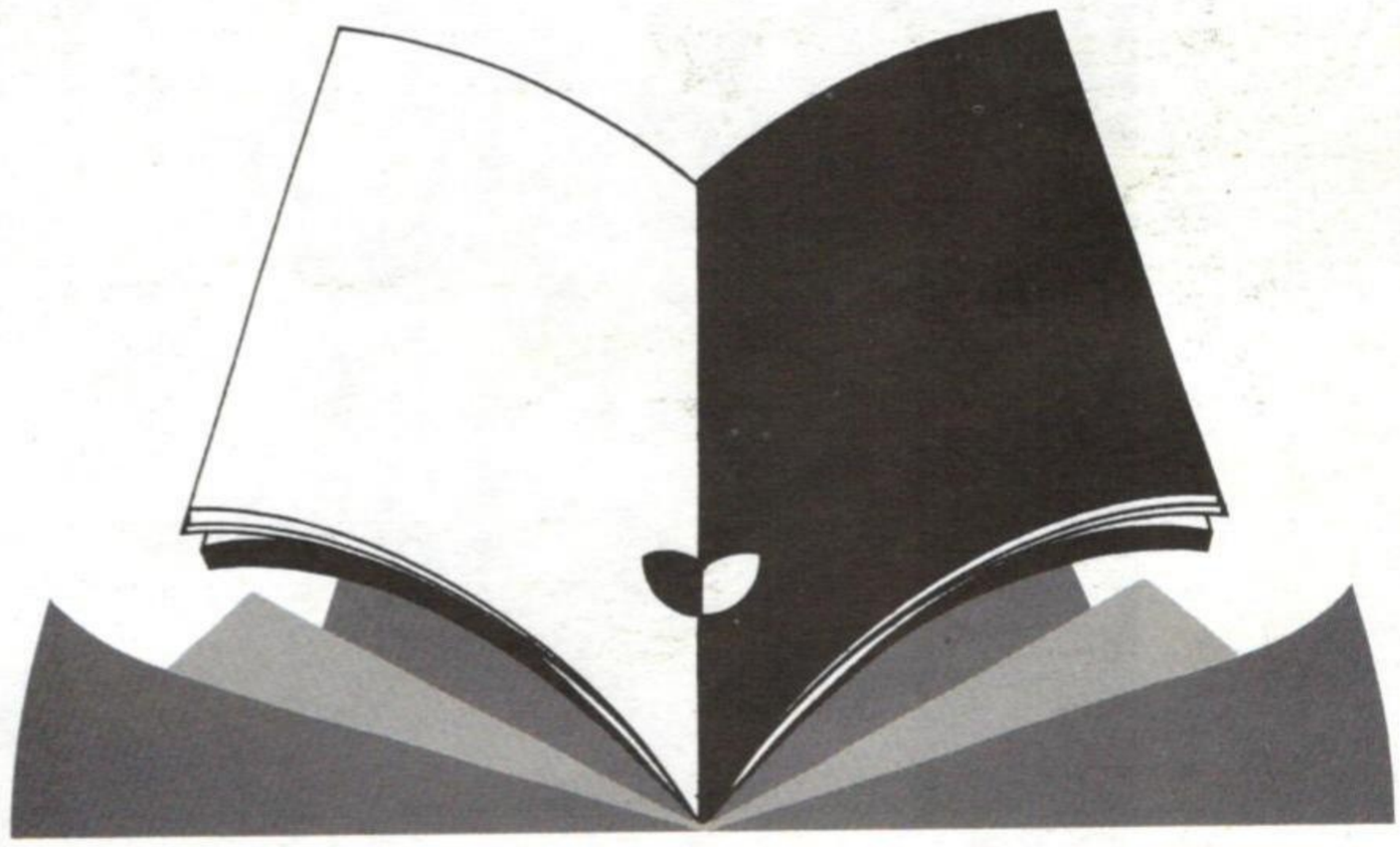
เรียน บรรณาธิการข่าวมติชน

จากการที่สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ขึ้นราคานั้น ห้องสมุดโรงเรียนวัดเทพชุมนุม ต้องกระทบกระเทือนต่อภาวะดังกล่าวเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากขาดงบประมาณในการซื้อหนังสือวารสาร สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เพราะที่แล้วมานั้น ห้องสมุดอาศัยเงินบริจาคและค่าสมาชิกของนักเรียนผู้รักการอ่านในโรงเรียน ซึ่งเป็นเด็กชั้น ป.๑-ป.๖ และครูอาจารย์ แต่เงินจำนวนดังกล่าวก็ไม่เพียงพอในการชำระค่า น.ส.พ.รายวัน และวารสาร ซึ่งจะงดรับเสียก็ไม่ได้ เพราะหนังสือที่เสริมสมองสติปัญญาแก่นักเรียนชนบทที่ห่างไกลสื่อทันสมัยอย่างเด็กกรุงนั้นก็ยิ่งจำเป็นมาก

จึงใคร่ขอความกรุณาจากท่านบรรณาธิการหนังสือพิมพ์มติชน ได้โปรดช่วยอนุเคราะห์ประกาศหาผู้มีจิตศรัทธาบริจาคเงินต่ออายุการเป็นสมาชิก**วารสารศิลปวัฒนธรรม** จำนวน ๑ ปี ซึ่งจะเริ่มฉบับที่ ๑ ในเดือนพฤศจิกายนที่จะถึงนี้ จักเป็นพระคุณเป็นอย่างสูง และอานิสงส์นี้ขอให้บังเกิดแก่ผู้บริจาคและชาวมติชนทุกท่านเทอญ

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวสุนันท์ แซ่แต้)
บรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนวัดเทพชุมนุม

ค่ะ...นี่เป็นเพียงจดหมายฉบับหนึ่งในหลาย ๆ ฉบับทั้งที่มาจากห้องสมุดโรงเรียนต่าง ๆ จากสำนักสงฆ์ จากวัดที่มีการจัดตั้งห้องสมุด แม้กระทั่งจากเรือนจำ ที่ส่งเข้ามาทั้งที่บริษัทมติชน และนิตยสารศิลปวัฒนธรรม ขอความรักเป็นหนังสือ

โอกาสนี้ "ศิลปวัฒนธรรม" ยินดีค่ะ ขอเป็นสื่อกลาง รับบริจาคหนังสือตำรับตำราทุกประเภทเพื่อส่งมอบให้กับห้องสมุดในที่ต่าง ๆ

เพราะหนังสือที่เก็บนิ่งอยู่กับที่ในบ้านของคุณ สามารถเพิ่มพูนความรู้ให้กับคนอีกนับร้อยชีวิตที่กำลังรอคอยความอารีจากคุณทุกท่าน

และหากประสงค์จะสมัครสมาชิกอุปถัมภ์ให้กับห้องสมุดแห่งใด กรุณาติดต่อเข้ามายังเลขานุการกอง บ.ก. "ศิลปวัฒนธรรม" เราจะมีรายชื่อห้องสมุดและโรงเรียนให้ท่านเลือกแจกจ่ายความรักทั่วประเทศ

แล้วความรักก็จะรักเราตอบแทนค่ะ

ไมเคิล ไรท์

หัวครู หัวใคร?

พระพรหมกับพระนารายณ์บูชาสหาศิวะห้าเศียร, วัดภู, จำปาศักดิ์, ประเทศลาว

ผมมิได้เป็นนักดนตรีหรือนักนาฏศิลป์ อย่างไรก็ตาม, ผมรักเรื่องทั้งสอง, โดยเฉพาะในด้านประเพณีความเชื่อและพิธีกรรม, ทำให้ผมสนใจมากในพิธีไหว้ครูและหัวครูที่ใช้ในพิธี

ในบรรดาหัวครูที่ไว้บนหมู่โต๊ะบูชามีหลายหัวที่ไม่เป็นปัญหา ใคร ๆ ก็รู้ว่า**พระพรหม, พระอิศวร, พระนารายณ์** คือใคร ใครไปเที่ยวเทวสถาน Besaki บนไหล่ภูเขากุนุงอะกุงบนเกาะบาหลี, จะเห็นบัลลังก์มีหามสามองค์, องค์ขวามีผ้าทิพกับฉัตรสีแดงสำหรับพระพรหม, องค์กลางสีขาวสำหรับพระอิศวร และองค์ซ้ายสีน้ำเงินสำหรับพระนารายณ์, ตรงกับหัวโขนโต๊ะหมู่บูชาครูสูงสุดของศิลปินไทยไม่มีผิด

ส่วนหัว**พิราป (ป่า)** ผมเคยพยายามอธิบาย ว่าเป็นหัวไภรวะ (พระอิศวรปางดุ) ที่ชาวพื้นเมืองในอินเดียเรียกว่า Birappā (พ่อวีระ), ซึ่งจะถูกผิดอย่างไรผมยังไม่ทราบ

หัวฤษีมักมีมากกว่าหนึ่งหัว หัวหนึ่งน่าจะได้แก่ ภรถมุนีที่จดจำคัมภีร์นาฏยศาสตร์จากคำบอกเล่าของพระอิศวร หัวฤษีอีกหัวหนึ่งน่าจะได้แก่ **อคัสตฺยฤษี** (รามเกียรติ์ของไทยและภาษาทมิฬต่างเรียกว่า **อชัตติ**) ซึ่งเป็นแคระ (ใหญ่ไม่เท่านิ้วแม่โป้ง, แต่น้ำหนักเท่าเขาไกรลาส) มีหน้าที่เผยแพร่ไศวศาสน์

ในแดนใต้เทือกเขาวินธยะ ตลอดจนถึงชวาและอุษาคเนย์ทั้งหมด

ท่านถือหม้อน้ำ (กลศ) ตระเวนทั่วไป หม้อน้ำหกที่ไหน, เกิดเป็นบ้านเป็นเมืองและเกิดมีศิลปวัฒนธรรมที่นั่น

หัวครูที่ยังเป็นปัญหาอยู่, เห็นจะเหลือเพียงสองหัว, คือ **ปัญจสิงขร** กับ**พระคนธรรพ์**, ซึ่งน่าสงสัยว่าเป็นใครกันแน่

ปัญจสิงขรคือใคร?

ปัญจสิงขร (เจ้าห้ายอด), คนไทยนับถือพุทธศาสนาจึงมักเข้าใจว่าท่านเป็นคนธรรพ์ตนหนึ่งที่มีบทบาทในพุทธประวัติ

เมื่อพระโพธิสัตว์กำลังบำเพ็ญตบะทรมานตน, ปัญจสิงขรมาดีดพิณสามสายให้พระองค์ฟัง, สายหนึ่งตึงไปจึงขาด, สายหนึ่งหย่อนไปจึงดีดไม่เป็นเพลง, แต่อีกสายหนึ่งพอดี ๆ ไม่ตึง ไม่หย่อน, จึงดีดได้เพลงไพเราะ พระโพธิสัตว์จึงเข้าใจว่าพระองค์ควรดำเนินตามมัชฌิมาปฏิปทา, คือปฏิบัติปานกลาง, ไม่สบายจนเกินไปและไม่ทรมานจนเกินไป

การที่คนไทยเชื่อดังนี้เป็นการดีอยู่แล้ว, เพราะเป็นที่พอใจของเจ้าของพุทธศาสนาและดนตรีไทย และเป็นการประสมประสานให้เข้ากันอย่างดี

อย่างไรก็ตาม, ผมสงสัยว่า เรื่องปัญจสิงขรมาดีดพิณให้พระโพธิสัตว์ฟังน่าจะเป็นนิทานที่เกิดภายหลัง**เพื่ออธิบายมัชฌิมาปฏิปทา** ตามหลักแล้ว, **สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้เอง, ไม่จำเป็นต้องมีเทวดาหรือคนธรรพ์มาสอน**

การที่ปัญจสิงขรมีพักตร์สีขาวเหมือนพระอิศวรและสวมชฎา**ห้ายอด** ไม่น่าเป็นการบังเอิญหรือไม่มีความหมาย ผมสงสัยว่าชฎาห้ายอดนี้หมายความว่าปัญจสิงขร แต่ก่อนมีห้าเศียรหรือห้าพักตร์

ใครเอ่ย, มีห้าเศียรหรือห้าพักตร์? คำตอบคือ **สทาศิวะ** (Sadāśiva) หรือ **ปัญจานนะ** (Pañcānana) ซึ่งนับถือกันว่าเป็นปางสูงสุดของพระอิศวร ที่รวมธาตุทั้งห้า (ดิน, น้ำ, ไฟ, ลม และฟ้า) และทิศทั้งห้า (ออก, ตก, เหนือ, ใต้ และยอดฟ้า) องค์สทาศิวะนับเป็นองค์เชื่อมระหว่างโลกิยะกับโลกุตรธรรม ในเทวรูปมักสลักเพียงสี่เศียรในสี่ทิศ, คือ สัทโยชาตะ, วามเทวะ, อะโฆระ และตัตปุรุษะ ส่วนเศียรที่ห้า (อิศานะ) ที่อยู่บนสุดจะไม่สลักเพราะนับว่าเป็นโลกุตระ, คนและเทพต่างไม่เห็น

เทวรูปสี่พักตร์ในศิลปะไทยและเขมรที่เรียกว่า "พระพรหมสี่พักตร์" ที่จริงอาจจะเป็นสทาศิวะต่างหาก

น่าสงสัยว่าหัวปัญจสิงขรของศิลปินไทยอาจจะเป็นที่รวบรวมของปรัชญาพราหมณ์ฝ่ายไศวะสิทธันตะอย่างน่ามหัศจรรย์ ทางอินเดียเขายังจำคัมภีร์ไศวะสิทธันตะได้, แต่ศิลปินอินเดียลืมความสำคัญของ "ปัญจสิงขร" ในฐานะเป็นครูที่สื่อสารระหว่างโลกิยะกับโลกุตรธรรม

พระคนธรรพ์ชื่ออะไร?

คนธรรพ์ (Gandharva) เป็นชาวสวรรค์ชนิดหนึ่ง ในมหาภารตท่านว่าคนธรรพ์เป็นเทวดาผู้ชายที่เป็นนักดนตรีในอินทรโลก, คู่กับอัปสรที่เป็นนางรำยั่วยวนกามารมณ์และสร้างความงามให้พระอินทร์และชาวสวรรค์ทั้งหลาย

คนธรรพ์กับอัปสรมีความสำคัญในการบันดาลให้ฝนตก, (เกิดพายุฝนเมื่อไร, แสดงว่าสนุกกันใหญ่บนโลกพระอินทร์) และมีบทบาทสำคัญในการประสาทพรสวรรค์ในการเล่นดนตรีและการร่ายรำให้มนุษย์ ในขณะเดียวกันคนธรรพ์และอัปสรยังมีอันตรายเพราะอาจจะพามนุษย์ให้บ้าคลั่งก็เป็นได้

ในวนบรรพ์ของมหาภารตเล่าว่า เมื่อปาณฑพห้าพี่น้องถูกเนรเทศให้อยู่ป่า, พระอรชุนเสด็จขึ้นไปหาพระบิดา (พระอินทร์) บนอินทรโลก พระอินทร์บัญชาให้พระอรชุนเป็นศิษย์คนธรรพ์ตนหนึ่งชื่อ **จิตรเสน** เพื่อฝึกการร่ายรำทำเพลงดีเยี่ยงชาวสวรรค์ พระอรชุนกลับไปสู่มนุษยโลกก็ปลอมตนเป็นหญิงงามเมือง, ร่ายรำทำเพลงได้งามจนพวกเการพจับไม่ได้ว่าเป็นใคร ปาณฑพทั้งห้าจึงอยู่อย่างนิรนามครบตามสัญญาแล้วกลับเข้าชิงเมือง

ผมไม่มีหลักฐานว่า "พระคนธรรพ์" ของนักดนตรีไทยคือใคร, แต่ขอเสนออย่างคร่าว ๆ ว่าท่านน่าจะชื่อ **จิตรเสน,** เป็นครูดนตรีของพระอรชุนในมหาภารตยุทธ์, เป็นครูที่ประสาทพรทางการร่ายรำทำเพลงและยังฝากเสน่ห์ให้นักแสดง-นักดนตรี เป็นที่รักของคนดู-คนฟัง

สรุป

พิธีกรรมและความเชื่อของนักแสดง-นักดนตรีไทยซับซ้อนมาก, ประกอบด้วยของพื้นเมือง, ของฮินดูและของพุทธ, สมควรได้รับการวิเคราะห์ให้ลึกกว่านี้ น่าเสียดายที่ผมมีความรู้เพียงผิว ๆ เผิน ๆ จึงวิเคราะห์ได้เพียงเท่านี้

ขอชวนนักคิดนักเขียนไทยอย่าได้ถือว่าเรื่องนี้เป็น "ของธรรมดา ๆ" มันเป็นเรื่องที่น่าสนใจ, น่าศึกษามาก, สมควรที่จะได้รับการวิเคราะห์จากคนไทยทุกคนที่เกี่ยวข้อง

นักเลงอดเพลงไม่ได้

คำกล่าวที่ว่า “นักเลงอดเพลงไม่ได้” นั้น ยังเป็นความจริงอยู่ครับ. พอเรื่อง “ภาษาของนักรัก” ของผมในเล่มเดือนพฤษภาคมออกไป คนเพลงหลายท่านก็เกิดอารมณ์สนุกหรือ “ครูเข้า” ขึ้นมาทันที.

“สะใจจริง ๆ ค่ะ บทแก้ของฝ่ายหญิง. มีอย่างที่ไหนที่จะให้ฝ่ายชายเกี้ยวเอาข้างเดียว. แต่ก็แก้ไปเพียงบทเดียว ยังอยู่อีก ๓ บท อีชั้นขอร่วมสนุกด้วยอีก ๒ บท...” นี่คือเสียงสะท้อนจากคุณป้าสนุ่น. อีกบทหนึ่งก็เป็นของฝ่ายชายที่เกี้ยวสำทับมา.

เพื่อไม่ให้สับสนและลำบากในการย้อนไปเปิดในเล่มเดือนพฤษภาคม (๒๕๓๘) ผมก็จะคัดเอามาลงใหม่เพื่อให้อ่านกันสะดวกในฉบับเดียวทั้งเกี้ยวและแก้. และเมื่อจะเล่นกันเป็นกิจจะลักษณะแบบนี้แล้ว ก็ต้องไหว้ครูกันสักหน่อยเพื่อให้ถูกแบบแผน.

พูดถึงการไหว้ครูแล้ว นึกถึงเมื่อคราวที่คุณเอนก นาวิกมูล พาพวกพ่อเพลงแม่เพลงสุพรรณมาสัมมนาเรื่องข้าวที่ ส.ว.ช. ได้พูดกันถึงเรื่องเพลงที่เกี่ยวกับข้าว, คุณเอนกก็ให้บรรดาพ่อเพลงแม่เพลงสาธิตเพลงที่เกี่ยวกับข้าว เป็นต้นเพลงเกี่ยวข้าวและเพลงเต้นกำ. ถึงเวลาสาธิต พ่อเพลงแม่เพลงก็ว่ากันไปเลยโดยไม่ได้ไหว้ครู (แม้อย่างย่อ).

อนึ่ง ในช่วงก่อนหน้ารายการของคุณเอนกนั้น อาจารย์ปรานี วงษ์เทศ ก็ได้บรรยายว่าเพลงพื้นเมืองนั้นใช่ว่าจะเป็นเพลงเพื่อความบันเทิงอย่างเดียว แต่บางทีก็เกี่ยวกับพิธีกรรมด้วย, แต่อาจารย์ปรานีก็ไม่ได้ให้ตัวอย่าง. ผมเห็นช่องที่จะสนับสนุนคำกล่าวของอาจารย์ปรานีโดยอาศัยช่องโหว่ที่พ่อเพลงแม่เพลงลืมไหว้ครูตรงนี้ได้ก็เลยโดดเข้าไปที่ไมโครโฟน เสนอที่จะไหว้ครูให้ครบสูตรโดยอ้างเอาเป็นการไว้อาลัยแก่น้าไสว สุวรรณประทีป ที่ถึงแก่กรรมไป (เพราะบทไหว้ครูที่ผมจะว่านี้เป็นบทที่น้าไสวเคยใช้). เล่นเอาฝ่ายควบคุมเสียงตกใจ

ปิดเสียงไมโครโฟนทันที. อาศัยที่ผมเป็นคนเสียงดังแม้ไม่มีไมโครโฟน คุณเอนก นาวิกมูล (ผู้ดำเนินรายการ) ซึ่งอยู่บนเวทีก็ได้ยิน เลยร้องเชิญ, นั่นแหละ ฝ่ายควบคุมเสียงจึงได้ปล่อยไฟมาให้.

พอผมไหว้ครูจบ น้าผัน จันทร์ศรีแม่เพลงก็นึกขึ้นได้, ก็เลยไหว้ต่อสำหรับฝ่ายหญิง.

เลิกแล้วพอออกจากห้องสัมมนาก็มีเด็กหนุ่มคนหนึ่งปรี่เข้ามาหาผม แนะนำตัวเองว่าเป็นคนเก้าห้อง (จังหวัดสุพรรณ) ปัจจุบันมาทำงานอยู่กรุงเทพฯ. แกขอบอกขอบใจผมที่ช่วยไหว้ครูให้ "เมื่อกี้น้าผันแกคงลืมไปน่ะครับ" เขาว่า. แล้วยังดึงผมขึ้นรถมาส่งถึงสี่แยก อ.ส.ม.ท. นี่แสดงว่าการไหว้ครูนั้นสำคัญเพียงใด. ก่อนจะเล่นจะหัวขอให้ไหว้เถอะ, จะย่อจะสั้นอย่างไรก็ได้.

บทไหว้ครูที่ผมว่าวันนั้นดังนี้ -

เอิงงังเงอ ชะเอิงงังเง้ย เฮ้, เอ้า เฮ้-เฮ้

ยกบายศรีขึ้นสี่มุม ไหว้พระภูมิเจ้าของนา

ไหว้ทั้งข้าวเจ้าไหว้ทั้งข้าวเหนียว ที่ลูกได้เกี่ยวที่ลูกได้คว้า

ไหว้อยู่แต้ ๆ อุแม่โพสพ สิบนิ้วนอบนบยกขึ้นวันทา

อุแม่ตากลมอยู่กลางทุ่ง เชิญมาเข้ายุ้งเข้าฝา

มานั่งในคอช่วยต่อปัญญา ลูกจะว่า กำเอย.

จะเห็นว่าเป็นเพลงที่เกี่ยวกับพิธีกรรมจริง ๆ, อาศัยอานุภาพให้มาช่วยในการเล่นเพลงเพียงนิดเท่านั้น. เมื่อได้ไหว้ครูแล้วก็เล่นกันต่อไปได้.

บทเกี้ยวในเล่มเดือนพฤษภาคมนั้นมีดังนี้ -

เอิงงังเงอ ชะเอิงงังเง้ย เฮ้, เอ้า เฮ้-เฮ้

ชายเกี้ยว *จงฟังคำร่ำไข จะว่าในกลอนลี*

บ้านพี่มีแต่ไม้หลัก จะหาที่ปักไม่ได้สักที่

จึงแบกรักข้ามทุ่ง หมายมุ่งมาที่นี่

บ้านน้องนั้นมีที่มาก หมายจะมาฝาก ไข้ฝากผี

แม่ดินดำน้ำดี ขอปักที เถิดเอย.

ป้าสนุ่นแก้ *ได้ฟังคำร่ำไข ว่ามาในกลอนลี*

โอ้พ่อค้าไม้หลัก มาหาที่ปักยังงั้นหรือพี่

ดินที่นี่ราคาเป็นทอง ไม่ใช่ของจะปักฟรีฟรี

ต้องสู่ขอปลูกหอห้อง ให้มันถูกต้องตามประเพณี

ราคาไม่มากไม่มาย เขาตั้งไว้สามแสนสี่

ไม่งั้นจะปลูกคอนโด ให้มันโก้เป็นสง่าราศี

แผ่นดินทองของดี จะปักฟรี ไม่ได้เอย

ชาย *จงฟังคำร่ำไข จะว่าในกลอนลุม*

พี่มาจับกบ ในนา มาแทงปลา ในหลุม

ที่นา ของน้อง ไอ้ที่ในหนองมันมีปลาชุม

ดูหนองหรือก็ยังใหม่ สงสัยยังไม่มีใครเคยสุ่ม

กบก็ชุก ปลาก็ชุม ขอให้พี่สุ่ม ทีเอย

หญิง *ได้ฟังคำร่ำไข ว่ามาในกลอนลุม*
พี่มาจับกบ ในนา มาแทงปลา ในหลุม
หนองนี้มิใช่หนองสาธารณ์ จะได้พล่านกันเข้ามาสุ่ม
เป็นหลุมที่มีเจ้าของ และก็เป็นหนองอยู่ในควบคุม
ถึงกบจะชุกปลาจะชุม ก็ไม่ให้สุ่ม ดอกเอย

ส่วนคุณ "ดอกสลิด" นั้น ส่งบทเกี้ยวมา ๑ บท ดังนี้ -

จงฟังคำร่ำไข จะว่าในกลอนลัง
บ้านพี่นะสายสมร มีแต่ม้อน ไม่มีทั่ง
ตีทองแต่ละที ตีเท่าไหร่มันก็ไม่ดัง
เจอะทั่ง ดี ๆ ก็อยากจะตี สักตั้ง
ขอเชิญแม่ทองพันชั่ง มาเป็นทั่ง ทองเอย

ถ้าจะว่าถึงความเก่ากันในบรรดาเพลงพื้นเมืองแล้ว ผมว่าเพลงเต้นกำของสุพรรณนี้แล เป็นเก่าสุด เพราะ :-

๑. ในบรรดาอาชีวะทั้งหลาย ข้าวเป็นอาชีวะที่เก่าก่อนอะไรทั้งหมด ในยุคเพาะปลูก. และเพลงนี้ก็เกิดขึ้นจากกิจจกรรมของข้าว.

๒. ในบรรดาศาสนาทั้งหลาย ศาสนาผีสาง ย่อมมีก่อนศาสนาอื่น. คำไหว้ครูของเพลงนี้แสดงภาวะว่ายังอยู่ในยุคผี. ไหว้ผีเจ้าที่ (พระภูมิ), ไหว้ผีประจำต้นข้าว (แม่โพสพ). เป็นยุคก่อนที่พระพุทธศาสนาจะแพร่เข้ามา. เพลงปรบไก่ที่ว่าเก่านั้น ก็ยังไหว้พระไตรปิฎก :-

"สิบนิ้วยกขึ้นเสมอเศียร ไหว้ทั้งธูปเทียนบูชา
สิบนิ้วยกขึ้นเสมอเกศ ไหว้พระปิฎกปกเกศลูกมา แต่น้อย"

(จากเพลงนอกศตวรรษของเอนก นาวิกมูล)

แต่ที่ไม่มีชื่อปรากฏในจดหมายเหตุเก่า ๆ นั้นก็เป็นเพราะเป็นของ**พื้น**จริง ๆ คือเล่นกันแต่ในหมู่บ้านไม่ได้ออกงานเอิกเกริก, คนกรุงไม่ได้เคยพบเห็นจึงไม่ได้จดเอาไว้, เพราะเรื่องการอ่านการเขียนนั้นเป็นกันแต่ในวัดกับในวังเท่านั้น แต่ก่อนนี้.

ไหน ๆ ก็ได้พูดถึงเพลงพื้นเมืองแล้ว ก็จะขอเรื่อยเจื้อยไปพูดถึงเพลงเพลงหนึ่ง ซึ่งยังไม่กระจ่างแจ้งในประวัติความเป็นมา นั่นคือ "เพลงฉ่อย".

ได้ยินแว่ว ๆ จากโทรทัศน์ช่องหนึ่งบรรยายว่ามาจาก เพลงโคราช. พูดอย่างนี้ก็ต้องบอกด้วยว่า **มาเมื่อไหร่** และ **มายังไง.**

วัฒนธรรมทั้งหลายที่จะไหลเข้ามาสู่กันนั้น มันไม่ได้บินข้ามฟ้ามาเองได้, ต้องอาศัยมากับคน. และคนก็ต้องมาตามทางคมนาคม. แต่ทางคมนาคมระหว่างภาคกลางกับโคราชนั้นเกิดขึ้นเมื่อไร. รถไฟที่วิ่งจากกรุงเทพฯ ไปโคราชนั้นเพิ่งเกิดเมื่อรัชกาลที่ ๕ นี่เอง. เมื่อจะสร้างทางรถไฟนั้น สมเด็จกรมพระยาดำรงราชานุภาพท่านไปสำรวจเส้นทาง ต้องขี่ม้าข้ามดงพญาไฟไปเป็นเวลา ๙ วันจึงจะถึงโคราช, และถ้าบุคคลธรรมดาเดินเท้าไปจะสักเท่าไร, และจะรอดจากไข้ป่าหรือไม่, แล้วมาได้ยังไง.

แล้วก็ในตอนนั้นน่ะ ภาคกลางเราไม่มีเพลงอะไรให้ร้องเล่นบ้างเลยหรือ ถึงจะต้องไปเอาเพลงโคราชมาร้อง.

จริงอยู่ ก่อนนั้นเรายังไม่เคยได้ยินชื่อ "เพลงฉ่อย", แต่ตัวเพลงนั้นไม่ใช่ว่าไม่มี.
ใน ขุนช้างขุนแผน ตอนเผาศพนางวันทอง มีความตอนหนึ่งกล่าวถึงการละเล่นว่า :-
"นายแจ้งก็มาเล่นเต้น**ปรบไก่** ยกไหล่ใส่ทำนอง**ร้องฉ่าฉ่า**".
นี่คืออะไร, เพลงโคราชมีลูกคู่รับว่า ฉ่า ๆ หรือ. บทเสภานี้แต่งในรัชชกาลที่ ๒.
ในบทไหว้ครูเสภาก็มีว่า :-

"**ทั้งปรบไก่ครึ่งท่อน**กลอนไม่ขัด ข้าพเจ้าไม่สันทัดเพิ่งหัดว่า".

บทไหว้ครูเสภานี้ก็คงไม่ต่ำกว่ารัชชกาลที่ ๔ เพราะมีกล่าวว่า "ครูมีแขกคนนี้เขาดีครัน เป่าทยอยลอยลั่นบรรเลงลือ". และครูมีแขกคนนี้เป็นครูดนตรีประจำวังสมเด็จพระปิ่นเกล้า.

"ปรบไก่ครึ่งท่อน" นี่แหละ คือ **เพลงฉ่อย.**

ที่ว่า "ครึ่งท่อน" นั้นก็เพราะเพลงปรบไก่นั้นเดิมเป็นวรรคคี่, ก็มาตัดออกเสียวรรคหนึ่งให้ลงในวรรคคู่.
ตัวอย่าง :-

ปรบไก่ *"พอไหว้ครูเสร็จสรรพ ลุกขึ้นขยับท่า*
คนไหนเล่าเป็นแม่โขลง ยกโขยงกันมา
อย่ามานั่งพังพาบ—คาบ (เอ๋ย) หญ้า"

เพลงฉ่อย *"เขาเกณฑ์ทหารกันให้ออกกลุ้ม แม่จะหาผัวหนุ่ม ที่ไหน*
เขารักกันหนาเขาพากันหนี ที่เขามั่งเขามี กันถมไป
แม่มาทำเงื้องำตั้งราคาแพง ๆ ประเดี๋ยวก็แห้ง—ตาย" (ตาเพ็ชร)
"แมวดีเขาคงไม่ปล่อยวัด หมาดีคงไม่พลัดมาหนทางไกล
นี่มันคงเป็นหมาไม่มีเจ้าของ พอถึงเดือนสิบสองมันจึงทุรนทุราย" (แม่ต่วน)

ถ้าเราพิจารณาที่คำไหว้ครูของเพลงฉ่อยก็จะเห็นได้ชัดว่ามาจากเพลงปรบไก่ :-

"จะไหว้ครูโขนละคอนอีกกลอนลำ ไหว้ครูระบำอีกทั้งหุ่นก็ไหว้
ครูพักลักจำครูรำเล่นเป็นนักกลอน ทั้งครูเพลงครึ่งท่อน ตบไก่" (ตาเพ็ชร)
"ไหว้ครูพัก นักเลง อีกทั้งไหว้ครูเพลง ตบไก่" (แม่ต่วน)

จะเห็นว่า ไม่ว่าสำนวนไหน ก็ไหว้ครู เพลงปรบไก่ ทั้งนั้น.

ที่เพลงฉ่อยยังไม่มีชื่อสำหรับเรียกโดยเฉพาะนั้นก็เป็นเพราะนิสสัยคนไทยเราแต่ก่อนนั้นยังไม่นิยมตั้งชื่อ. แม้แต่สร้างวัดก็ยังไม่ตั้งชื่อ, ปล่อยให้ชาวบ้านเรียกกันไปตามแต่ใจ. ชาวบ้านก็เลยเอาชื่อผู้สร้างมาเรียก เช่น นายสุดสร้างวัด ชาวบ้านก็เรียก "วัดใหม่ตาสุด", นางแฟงสร้างวัด ชาวบ้านก็เรียก "วัดใหม่ยายแฟง". เพลงนี่ก็เหมือนกัน เมื่อแรกเริ่มดัดแปลงเล่นกันก็ไม่มีใครตั้งชื่อ. ก็ปล่อยให้ผู้ดูผู้ฟังเรียกกันไปตามแต่จะสังเกตเห็นลักษณะ จึงมีผู้เรียกกันว่า "เพลงฉ่า" บ้าง, "เพลงวง" บ้าง. (เพลงนอกศตวรรษของเอนก นาวิกมูล). ที่เรียกเพลงฉ่า ก็เพราะเสียงลูกคู่ที่รับร้อง "เอ่ชา ช้าชา ฉ่าชา...". ที่เรียก เพลงวง ก็เพราะยืนเล่นกันเป็นวง. ที่ตอนหลังมาเรียกกัน "เพลงฉ่อย" ก็คงจะเพราะลักษณะที่ว่ากันฉอด ๆ ฉ่อย ๆ.

บางท่านบอกว่า ที่ว่ามาจากเพลงโคราชก็เพราะบทไหว้ครูของเพลงฉ่อยเหมือนกับเพลงโคราช. ก็ทำไมไม่คิดบ้างละว่า เพลงโคราชเอาไปจากเพลงฉ่อย. ลองดูความของบทไหว้ครูดูซิ ว่ามีภาษาโคราชบ้างหรือเปล่า :-

เพลงโคราช : *ไหว้พระพุทธที่ล้ำไหว้พระธรรมที่เลิศ*
ไหว้พระสงฆ์องค์ประเสริฐที่ครองสัตย์ไม่เสื่อมสูญ

เพลงฉ่อย : *เปรียบดังคมเพิ่มพร้า*
ขอให้ปัญญาเพิ่มพูน
ไหว้พระพุทธที่ล้ำไหว้พระธรรมที่เลิศ
ไหว้พระสงฆ์องค์ประเสริฐที่ท่านเป็นยอดวิเศษ
ขอให้ทะลุปรุโปร่งเหมือนอย่างองค์พระเมต-ไตรย

จะเห็นว่า เอาวรรคท้ายไปเปลี่ยนความอุปมาใหม่เท่านั้นเอง แต่ภาษานั้นก็เป็นภาษาภาคกลางทั้งสิ้น. ยังมีอีกข้อหนึ่งที่อาจทำให้สงสัย คือบทไหว้ครูของเพลงฉ่อยในตอนต่อมามีว่า :-

"ลูกจะไหว้ครูลาวลงไปกล่าวกลับ ถอยลงมาคำนับ ครูไทย"

ดังได้กล่าวแล้วว่า ถ้ามาจากลาวก็คงจะมีคำลาวอยู่บ้าง, แต่ก็ไม่มี. คำไหว้ ก็ว่า "ไหว้" ไม่ใช่ **นบ.** คำ **จริง** ก็ใช้ "สัตย์" ไม่ได้ใช้ว่า **ซื่อ** หรือ **แท้.** คำ "ครูลาว" ที่กล่าวในคำไหว้ครูนี้ก็คงจะเป็นคนลาวคนหนึ่งที่เข้ามาเล่นเพลงฉ่อย, พอมีอาวุโสเข้าก็มีลูกศิษย์ลูกหา, ตายไปคนรุ่นหลังก็นับถือเป็นครู ก็เอามาไหว้ด้วยเหมือนอย่างนายแจ้งตาทองอยู่ในคำไหว้ครูเสภานั่นแหละ.

หลายท่านบอกผมว่า สาเหตุที่เพลงพื้นเมืองพวกนี้ไม่ได้รับความนิยมในปัจจุบันก็เพราะมันหยาบคาย พวกคนรุ่นใหม่โดยเฉพาะในกรุง รับไม่ได้.

ความจริงเรื่องความหยาบคายนั้นไม่ได้อยู่ที่รูปแบบของเพลง แต่อยู่ที่เนื้อหาต่างหาก. ถ้าเราเปลี่ยนเนื้อเสียใหม่ให้สุภาพมันก็สุภาพ.

ผมว่าเราเป็นโรคเห่อฝรั่งมากกว่า. อะไรที่มาจากเมืองฝรั่งเราพากันคลั่งไคล้, แล้วเลยพาให้เห็นว่าของไทยเราคร่ำครึ-ล้าสมัย. ลองไมเคิ้ล แจคสัน หันมาร้องเพลงพวกนี้ซิ, เขาจะพากันร้องตามไหม.

ลองนึกดูซิครับว่า ในโลกนี้มีกี่ชาติกี่ภาษา ที่จะพูดจาเป็นกาพย์เป็นกลอนเหมือนอย่างเรา, แม้ในชั้นวรรณคดีก็ยังไม่มีเลย. เพลงทุกวันนี้หาศิลปะอย่างนี้ไม่ได้แล้ว. ถ้าไร้เสียซึ่งทำนองแล้ว มันก็คือความเรียงธรรมดา ๆ.

พิมพ์เสร็จแล้ว

รวมบทความทางวิชาการ

๗๒ พรรษาท่านอาจารย์
ศาสตราจารย์ หม่อมเจ้าสุภัทรดิศ ดิศกุล

ราคาเล่มละ

๙๙๙ บาท

ส่งธนาณัติ,ตั๋วแลกเงินสั่งจองไปได้ที่

๑.ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ

๓๑ ต.พระบรมมหาราชวัง อ.พระนคร กทม. ๑๐๒๐๐ โทร. ๒๒๑๗๗๖๐ ต่อ ๑๔๔๔,๑๔๔๕

๒.ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์

อ.เมือง จ. นครปฐม ๗๓๐๐๐ โทร.(๐๓๔) ๒๕๓๘๔๐ ถึง ๔๔ ต่อ ๑๐๖

๓.บริษัท งานดี จำกัด

เลขที่ ๑๒ ถ.เทศบาลนฤมาล ต.ลาดยาว อ.จตุจักร กทม. ๑๐๙๐๐ โทร.๕๘๙๐๐๒๐,๕๘๐๐๐๒๑ ต่อ ๓๒๐๓-๔

หนังสือจะถึงมือท่านทันที ไม่คิดค่าส่งแต่ประการใด

วาณิช
จรุงกิจอนันต์

ลูกผู้ชาย

เมื่อเร็ว ๆ นี้ผมกับพรรคพวกทำละครโทรทัศน์เรื่องเรือนแพ ผมมีส่วนช่วยทำอยู่ในตอนเริ่มต้น คือช่วงที่กำหนดทิศทางและเรื่องราวของละคร ซึ่งเป็นเรื่องที่ออกจะยุ่งยากอยู่เหมือนกัน เนื่องจากเรื่องเดิมของเรือนแพนั้นออกจะสั้นเป็นหนังไทยเรื่องหนึ่งเท่านั้น ไม่ได้เป็นนิยายขนาดยาว

เรือนแพเป็นพระนิพนธ์ของเสด็จพระองค์ชายใหญ่หรือพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าภาณุพันธุ์ยุคล ดาราเก่าเล่าให้ฟังว่าเป็นเรื่องที่ได้ไอเดียมาจากการคุยกันในวงเหล้าแล้วก็ทำเป็นบทหนัง เป็นเรื่องของผู้ชายสามคนที่เป็นเพื่อนกันรักผู้หญิงคนเดียวกัน

ผมบอกเพื่อนผู้ปฏิบัติการสร้างละครว่าเรื่องเรือนแพนั้นสิ่งที่จะขาดไม่ได้และจะต้องมีหล่อเลี้ยงเป็นแก่นของเรื่องไปตลอดก็คือความเป็นลูกผู้ชาย

ผมรู้สึกว่าพรรคพวกหลายคนซึ่งยังหนุ่มสาวอยู่มากนั้นไม่ค่อยเข้าใจคำว่าลูกผู้ชายในความหมายที่ผมพูดถึง

เป็นเรื่องยากอยู่มากสำหรับหนุ่ม ๆ รุ่นใหม่ที่จะเข้าใจคำว่าลูกผู้ชาย ในความหมายที่เป็น "โค้ด ออฟ ออนเน่อร์" หรือหลักการแห่งเกียรติยศของผู้ชายในสังคมไทยสมัยที่ผ่านมา ผมบอกกับพรรคพวกว่าการที่เราทำละครเรื่องเรือนแพนั้น สิ่งหนึ่งที่สำคัญและเราควรจะบอกกับผู้ชมก็คือความเป็นลูกผู้ชายในความหมายที่สังคมไทยแต่ก่อนรับรู้กันมา

หนุ่มรุ่นใหม่จะเข้าใจได้อย่างไรถ้าบอกว่าการบวชพระเมื่อครบปีบวชนั้นเป็นเรื่องคอขาดบาดตายสำหรับลูกผู้ชาย เป็นการประกอบบุญกิริยาที่ยิ่งใหญ่ในการทดแทนพระคุณแม่ ภาพที่แม่ร้องไห้น้ำตาไหลพรากตอนที่ลูกชายห่มผ้าเหลืองเข้าโบสถ์นั้นหาได้ยากแล้วในสมัยนี้ ความรู้สึกของลูกผู้ชายตรงนี้เป็นอย่างไร อาจจะดูได้จากเนื้อเพลงของสมยศ ทัศนพันธ์ตอนหนึ่ง "...อยากให้แม่ได้เกาะผ้าเหลือง รุ่งเรืองศรีบริสุทธิ์พุทธคุณ คอยผู้คนช่วยค้ำจุน ดั่งบุญแม่น้อยจึงอับจน ลูกเป็นเหมือนคนบาปหนา ดังชั่วช้าคนเมินหน้าไม่มอง สวดมนต์ไหว้กราบเพื่อปองหาคนประคองฉันเข้าโบสถ์สักที"

หรือของคำรณ สัมบุณณานนท์ที่ว่า "...ข้าบวชมาแล้วโบสถ์หนึ่งชาบซึ้งได้แทนคุณแม่ค่าน้ำนมแกแทนทดหมดเปลือง..."

ลูกผู้ชายต้องเข้มแข็ง ร้องไห้ไม่ได้ ดูเนื้อเพลงของทูล ทองใจเข้าใจว่าจะชื่อเพลงแสนแสบ "น้ำตาผู้ชายที่ไหลริน มันหมายถึงความสูญสิ้นอเนกอนันต์นานา ภายในดวงใจไม่มีผู้ใดรู้ว่า ผู้ชายที่หลั่งน้ำตามันยิ่งกว่าฟ้าร้องไห้"

ผมรับหลักการเกียรติยศนี้มาตั้งแต่เด็ก รู้สึกว่าการร้องไห้เป็นเรื่องแสดงความไม่เข้มแข็งของลูกผู้ชาย จะร้องไห้เรื่องอะไรก็ต้องปิดต้องซ่อน หลัง ๆ นี่ไม่แล้วละครับ โตแล้วรู้แล้วหรือจะว่าแก่แล้วก็ได้ ดูหนังดูละครตอนไหนสะเทือนใจน้ำตาผมก็ไหลพราก เป็นที่ล้อเลียนของพรรคพวกอยู่...ไม่สะอื้นฮัก ๆ ร้องไห้โฮ ๆ ก็ดีเท่าไรแล้ว

ลูกผู้ชายต้องเสียสละ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเสียสละให้เพื่อน เหมือนอย่างเพลงของสมยศ ทัศนพันธ์เพลงหนึ่ง "...ด้วยเขาเป็นเพื่อนร่วมคำสาบานของพี่ น้ำใจเขานั้นก็ดีสมที่จะครองน้องได้ อย่าได้รักและห่วงพี่นะดวงใจ จะขอเจอะกันชาติใหม่ชาตินี้พี่ต้องขอลา" ...ลาไปไหน ลาไปบวชครับ "ชาตินี้พี่จำจากไกลสู่แดนแห่งพุทธธรรม"

ลูกผู้ชายต้องแข็งแรงเป็นมวยเป็นคนจริงไม่กลัวตาย รักความเป็นธรรมและเกลียดการดูถูก

เรื่องรักความเป็นธรรมนั้นถ้าใครเคยอ่านนิยายไทยสมัยเก่าหน่อยก็จะพบว่ามีเรื่องราวอยู่มากที่พระเอกซึ่งเป็นลูกผู้ชายทนไม่ได้ที่เห็นการรุมทำร้ายและเข้าไปช่วยเหลือ ซึ่งไม่ได้เป็นเรื่องแปลกอะไรในสมัยก่อน เป็นสมัยนี้ใครรุมใครก็เรื่องของใครมากกว่าอย่างอื่น เรื่องที่จะเข้าร่วมด้วยเพราะเห็นว่าไม่เป็นธรรมนั้นออกจะยาก

การต่อสู้ของลูกผู้ชายนั้นต้องตัวต่อตัว ในอาวุธที่เสมอกัน ...อย่างยุติธรรม

เมื่อเด็ก ๆ ผมเคยชกกับเพื่อน ลงมือกันไปสองสามตุ้บ เพื่อนซึ่งตัวเล็กกว่าก็มีอาการไม่ดี เมื่อผมเข้าเผด็จศึกโดยการรวบคอเขาเข้ามาตีเข่า เพื่อนก็งับผมเข้าที่ไหล่ ผมร้องจ๊ากอย่างตกใจผลักเพื่อนออกบอกว่า "มึงไม่ใช่ลูกผู้ชายนี่หว่า"

ไอ้เวร...ชกกันดี ๆ เสือกกัด
เพื่อนก็บอกว่าไม่รู้ละ ทำอะไรได้กูก็ทำ
ผมดูถูกเพื่อนมากเลยในเวลานั้น รู้สึกว่ามันไม่มีศักดิ์ศรีไม่มีความอายไม่มีความเป็นลูกผู้ชาย แต่คิดต่อ ๆ มาแล้วผมก็ว่าเพื่อนทำถูก เรื่องอะไรมันจะมายอมให้ผมตีเข่าให้จุกและพลิกคว่ำคะมำหงาย อาวุธอีกอย่างหนึ่งคือฟันมันก็ยังมีและจ่ออยู่กับไหล่ผม

ในเรื่องเรือนแพในหนังนั้นมีฉากหนึ่งที่พระเอกกับจอมโจรใหญ่ถือมีดคนละเล่มในมือหนึ่งและจับเชือกสั้น ๆ ไว้ด้วยกันอีกมือหนึ่ง ต่อสู้กันเพื่อจะแทงกันให้ตายไปข้างหนึ่ง ใครปล่อยเชือกถือว่าแพ้...อันนี้ก็เป็นเรื่องของการพิสูจน์ความเป็นลูกผู้ชายก่อนหน้าจะมีหนังเรื่องเรือนแพก็มีการต่อสู้กันทำนองนี้ทีตลาดบ้านแพน ผมไม่ได้เห็นหรอกนะครับแต่มีคนเล่าให้ฟัง นักเลงสองคนก็ตกลงที่จะต่อสู้กัน มัดมือเข้าด้วยและถือมีดคนละเล่ม...งานนี้ตายทั้งคู่ คนหนึ่งนั้นโดนแทงเข้าที่กระบอกตา อีกคนโดนเข้าที่ไหนรายงานข่าวไม่ได้บอก

เรื่องความแข็งแรงของลูกผู้ชายนั้นมีให้ผมเห็นสืบมาจนเข้ากรุงเทพฯ เมื่อสามสิบปีก่อน บนรถเมล์นะครับ เขาจะเขียนป้ายไว้ว่า "โปรดเอื้อเฟื้อเด็ก สตรี และคนชรา" และผมก็ทำเช่นนั้นอยู่เสมอมาจนกระทั่งเลิกขึ้นรถเมล์เพราะมีรถใช้

ความแออัดยัดทะนานของรถเมล์กรุงเทพฯ ทำให้ความเป็นลูกผู้ชายส่วนนี้ออกจะเลือน ๆ ไป

ลูกผู้ชายเจ้าชู้ได้...โค้ดออฟออนเน่อร์ตรงนี้คงจะไม่ค่อยเป็นที่ประทับใจผู้หญิงในยุคนี้เท่าไหร่ แต่เป็นอย่างนั้น การขึ้นหาผู้หญิง การฉุด การรักพี่เสียดายน้องทำใจไม่ได้หรือไม่อยากทำเลยรวบไว้ทั้งสองคนไม่ใช่เรื่องเสียเกียรติเสียศักดิ์ศรีและเสียความเป็นลูกผู้ชาย ...แม้คนจะนินทาก็ไม่เสียความเป็นลูกผู้ชาย นัยหนึ่งกลับออกจะเป็นเรื่องโก้ของความเป็นลูกผู้ชาย เป็นขุนแผน

ขุนแผนเป็นแบบฉบับหนึ่งของลูกผู้ชายในสังคมไทย

การที่ขุนแผนขึ้นเรือนขุนช้างไปฟันม่านนางวันทองแล้วก็ฟันนางแก้วกิริยาไปด้วยนั้นไม่มีใครคิดว่าเป็นเรื่องเสียหาย ไม่มีใครคิดว่าขุนแผนเสียหาย ที่สำคัญไม่มีใครคิดว่านางแก้วกิริยาทำอะไรที่เสียหาย

อันนี้ยาวครับ เรื่องนางแก้วกิริยานี่ต้องพูดในเรื่องลูกผู้หญิงของสังคมไทยสมัยที่ผ่านมา...เป็นเรื่องที่ลูกผู้หญิงสมัยนี้เขาไม่ค่อยจะเข้าใจเสียด้วย

เรืองชัย
ทรัพย์นิรันดร์

ในหลวง

เหรียญทองแหลมทอง

ระหว่างวันที่ ๙-๑๗ ธันวาคมนี้ ที่จังหวัดเชียงใหม่ ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขันกีฬาซีเกมส์เป็นครั้งที่ ๑๘ มีประเทศในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เข้าร่วมแข่งขันรวม ๙ ประเทศ มีกีฬาแข่งขัน ๒๙ ชนิด

ประเทศที่เข้าร่วมแข่งขันประกอบด้วย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ ไทย มาเลเซีย สิงคโปร์ พม่า เวียดนาม บรูไน และลาว

ส่วนกีฬา ๒๙ ประเภทประกอบด้วย ยิงธนู กรีฑา แบดมินตัน บาสเกตบอล บิลเลียดและสนุ้กเกอร์ เพาะกาย โบว์ลิ่ง มวยสากลสมัครเล่น จักรยาน ฟันดาบ ฟุตบอล กอล์ฟ ยิมนาสติก ยูโด ฮอกกี้ คาราเต้ เซปัก-ตะกร้อ ยิงปืน ปัญจสีลัต สควอช ว่ายน้ำและกระโดดน้ำ เทเบิลเทนนิส เทควนโด เทนนิส เรือพาย วอลเลย์บอล ยกน้ำหนัก วูซู เรือใบ

ผลจะเป็นอย่างไร ไทยจะสามารถชิงแชมป์เหรียญทองกลับคืนมาจากอินโดนีเซีย หลังจากที่ปล่อยให้ประเทศชวาแดนอิเหนาครอบครองมาตั้งแต่ครั้งที่ ๙ เรื่อยมากระทั่งครั้งสุดท้ายเมื่อ ๒ ปีก่อน โดยไทยชิงมาได้เพียงครั้งเดียวหรือไม่ บรรดาคอกีฬาไทยต้องเอาใจช่วยและเชียร์กันสุดฤทธิ์

กีฬาซีเกมส์ เริ่มต้นแข่งขันครั้งแรกในประเทศไทยระหว่างวันที่ ๑๒-๑๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๒ ที่กรุงเทพฯ ในชื่อกีฬาแหลมทอง หรือเซียพเกมส์ (เซาท์ อิสท์ เอเชีย เพนนินซูลา เกมส์) มีประเทศในแถบแหลมทองเข้าแข่งขัน

รวม ๖ ประเทศ คือ พม่า ลาว มาเลเซีย สิงคโปร์ ไทย และเวียดนาม มีกีฬาทั้งหมด ๑๒ ประเภท

หัสเดิมเริ่มแรกของการแข่งขันกีฬาแหลมทองกระทั่งกลายมาเป็นซีเกมส์เกิดจากการริเริ่มของ**คุณหลวงสุขุมนัยประดิษฐ์** (ประดิษฐ์ สุขุม) ขณะนั้นมีตำแหน่งเป็นรองประธานคณะกรรมการโอลิมปิกแห่งประเทศไทย มีแนวความคิดว่า น่าจะจัดการแข่งขันกีฬาระหว่างชาติในกลุ่มแหลมทองขึ้นในลักษณะที่คล้ายคลึงกับ "เอเชี่ยนเกมส์" หรือ "โอลิมปิก" เพราะประชาชาติที่อยู่ในภาคพื้นนี้มีความเป็นอยู่ อากาศ และรูปร่างคล้ายคลึงกันมาก ทั้งนี้ เพื่อเป็นการยกระดับมาตรฐานการกีฬาของชาติในกลุ่มแหลมทองให้สูงขึ้น เพื่อเตรียมเข้าร่วมแข่งขันกีฬาเอเชี่ยนเกมส์ หรือโอลิมปิก และเพื่อ "สร้างสรรค์ความสัมพันธไมตรีและความร่วมมือระหว่างชาติเพื่อนบ้านกลุ่มแหลมทอง"

แนวความคิดนี้เกิดขึ้นเมื่อปี ๒๕๐๐ ระหว่างนั้นไทยกับประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียงมีการแข่งขันกีฬากันเป็นประจำ โดยเฉพาะกับพม่า จนเกือบจะเรียกว่าเป็นประเพณีก็ได้

จากการริเริ่มครั้งนั้นคุณหลวงสุขุมฯ ก็นำความคิดไปเผยแพร่ ในที่สุดจึงมีการนำเสนอต่อคณะกรรมการโอลิมปิกเมื่อวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๑ และคณะกรรมการตัดสินให้มีการจัดแข่งขันครั้งแรกขึ้นที่กรุงเทพฯ เดือนธันวาคมปีเดียวกันนั้น มีคุณหลวงสุขุมนัยประดิษฐ์ นายกอง วิสุทธารมณ์ และนายสวัสดิ์ เลขยานนท์ ดำเนินการวางโครงการและรายละเอียด โดยได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีสมัยนั้น แต่เพื่อให้การแข่งขันกีฬาแหลมทองสอดคล้องและไม่ซ้ำซ้อนกับเอเชี่ยนเกมส์และโอลิมปิกในปีนั้น จึงมีการกำหนดให้จัดการแข่งขันขึ้นเป็นครั้งแรกระหว่างวันที่ ๑๒-๑๗ ธันวาคม ๒๕๐๒ เจ้าภาพคือประเทศในกลุ่มแหลมทองหมุนเวียนเปลี่ยนกันไปทุก ๒ ปี

ผู้ที่เป็นประธานมนตรีสหพันธ์กีฬาแหลมทองคนแรกคือ พลโทประภาส จารุเสถียร มีคุณหลวงสุขุมนัยประดิษฐ์เป็นประธานคณะกรรมการจัดการแข่งขัน ปรากฏผลคือ ไทยได้รับเหรียญทอง ๓๕ เหรียญ เหรียญเงิน ๒๖ เหรียญ เหรียญทองแดง ๑๖ เหรียญ พม่า มาเลเซีย สิงคโปร์ เวียดนาม ได้เหรียญลดหลั่นลงมา ส่วนลาวไม่ได้เหรียญ และดูเหมือนว่าทุกครั้งที่ลาวเข้าร่วมแข่งขันไม่มีโอกาสได้รับเหรียญทองกับเขาแม้สักครั้งเดียว แต่ต้องขอชมเชยที่ประเทศลาวมีน้ำใจนักกีฬาส่งนักกีฬาเข้าร่วมการแข่งขันในหลายครั้ง แม้ว่าจะมีจำนวนนักกีฬาที่น้อยกว่าใครเขาและฝีมือก็ด้อยกว่าเขาอื่น

เมื่อการแข่งขันที่หมุนเวียนเปลี่ยนไปตามประเทศต่าง ๆ ถึงครั้งที่ ๘ ไทยมีโอกาสนำโด่งเหรียญทองทุกครั้ง เว้นครั้งที่ ๒ ซึ่งไปแข่งขันกันที่ย่างกุ้ง พม่า ปรากฏว่าพม่าสามารถเอาชนะทำลายสถิติประเทศไทยได้ครั้งหนึ่ง และในครั้งที่ ๘ ไทยได้เป็นเจ้าภาพอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งเป็นครั้งสุดท้ายของกีฬาแหลมทอง

ครั้นการแข่งขันครั้งที่ ๙ ซึ่งเปลี่ยนชื่อเป็น "ซีเกมส์" เริ่มแข่งขันที่ประเทศมาเลเซีย ระหว่างวันที่ ๑๙-๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๒๐ มีประเทศที่เข้าร่วมเพิ่มขึ้นมาอีก ๒ ประเทศ คือ อินโดนีเซียและฟิลิปปินส์ เพิ่มกีฬาที่แข่งขันเป็น ๑๘ ประเภท

การแข่งขันครั้งก่อนเป็นการแข่งขันครั้งที่ ๑๗ ณ ประเทศสิงคโปร์ ระหว่างวันที่ ๑๒-๒๐ มิถุนายน ๒๕๓๖ มีประเทศเข้าร่วมแข่งขัน ๙ ประเทศ กีฬา ๒๙ ชนิด ประเทศอินโดนีเซียเป็นเจ้าเหรียญทองตามเคย

การแข่งขันกีฬาซีเกมส์ ซึ่งเริ่มครั้งแรกด้วยกีฬาเซียพเกมส์ในกรุงเทพฯ เมื่อปี ๒๕๐๒ กระทั่งบัดนี้ได้เวียนมาแข่งขันในประเทศไทยที่จังหวัดเชียงใหม่อีกครั้งหนึ่ง นับเป็นครั้งที่ ๑๘ มีขาดหายไปครั้งหนึ่งคือเมื่อปี ๒๕๐๖ ซึ่งประเทศกัมพูชา หรือเขมรรับเป็นเจ้าภาพ แต่เนื่องจากระหว่างนั้นเขมรตัดสัมพันธไมตรีกับประเทศไทยในกรณีพิพาทเรื่องเขาพระวิหาร ซึ่งเขมรเห็นว่ากีฬาแหลมทองไทยเป็นผู้ริเริ่ม จึงไม่ยอมจัดตามที่รับปากเอาไว้ก่อนหน้านั้น การแข่งขันครั้งที่ ๓ จึงเลื่อนไปจัดขึ้นที่มาเลเซียในปี ๒๕๐๘ แทน

กีฬาแหลมทองครั้งที่ ๔ หวนกลับมาจัดที่ประเทศไทยอีกครั้งระหว่างวันที่ ๙-๑๖ ธันวาคม ๒๕๑๐ นับเป็นครั้งสำคัญและเป็นประวัติศาสตร์ในวงการกีฬาทั้งของประเทศไทยและกลุ่มประเทศแหลมทอง เพราะในการแข่งขันครั้งนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าหญิงอุบลรัตนราชกัญญา ทรงสมัครเข้าร่วมแข่งขันเรือใบในฐานะนักกีฬาทีมชาติไทยด้วย

ผลการแข่งขันเรือใบประเภท โอเค. พระองค์ทรงชนะเลิศการแข่งขันด้วยเรือลำที่ทรงต่อขึ้นเองใช้ชื่อว่า **"ซูเปอร์มด"**

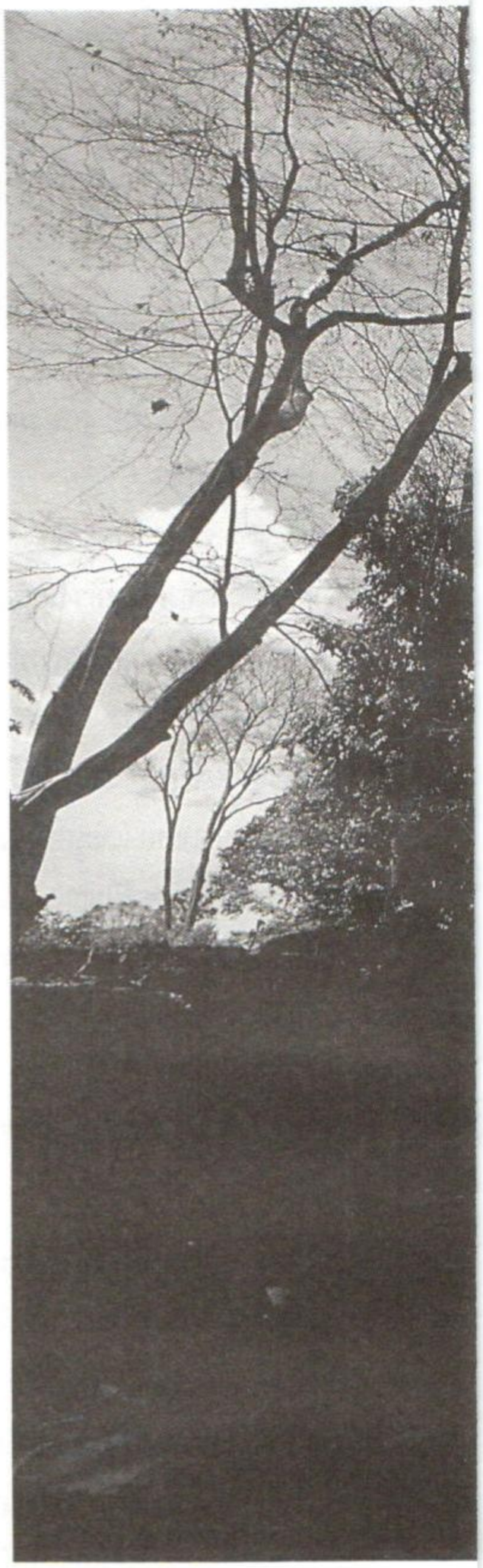
ประวัติศาสตร์แห่งวงการกีฬาไทยและต่างประเทศได้จารึกพระปรีชาสามารถของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไว้อีกประการหนึ่ง นอกเหนือจากประการอื่น ๆ ที่ทรงพระปรีชาสามารถ แม้กระทั่งทุกวันนี้ พระปรีชาสามารถของพระองค์มิได้ลดน้อยลงไปแต่ประการใด ที่สำคัญที่สุด พระองค์ทรงใช้พระปรีชาสามารถของพระองค์เข้ามาแก้ไขปัญหาของอาณาประชาราษฎร์ให้คลายความเดือดร้อนเสมอมา

๕ ธันวาคม เฉลิมพระชนมพรรษา ขอจงทรงพระเจริญยิ่งยืนนานเทอญ

เขียนเขมร

การเมือง ภายนอกอาณาจักร

ศ.ดร.ม.ร.ว.สุริยวุฒิ สุขสวัสดิ์

ความพยายามทุกประการของ**พระเจ้าชัยวรมันที่ ๗** คือการต่อต้านอาณาจักรจัมปา พระองค์ได้ทรงตระเตรียมการแก้แค้นต่ออาณาจักรจัมปาอย่างละเอียดรอบคอบ พระเจ้าชัยวรมันที่ ๗ ทรงทราบถึงความเป็นกลางของอาณาจักรไดเวียด (เวียดนาม) และได้รับความร่วมมือจากเจ้าชายจามพระองค์หนึ่งที่มีนามว่า วิทยานันทะ (Vidyānandana) ผู้ซึ่งแสดงความจงรักภักดีต่อพระองค์

เจ้าชายวิทยานันทะได้ทรงเข้ายึดราชธานีทางภาคเหนือของอาณาจักรจัมปาที่มีนามว่าเมืองวิชัย (Vijaya) ภายหลังที่ได้ส่งกษัตริย์จามผู้ปราชัยไปยังกัมพูชา พระองค์ได้ทรงอภิเษกเจ้าชายอินซึ่งเป็นพี่เขยของพระเจ้าชัยวรมันที่ ๗ ขึ้นเป็นพระเจ้าแผ่นดิน

อย่างไรก็ดีเจ้าชายวิทยานันทะก็ทรงรอเวลาที่จะทรงทำกรณียกิจเพื่อพระองค์เองเช่นกัน พระองค์ได้ทรงเลือกเมืองปัณฑุรังคะ (Panduranga) ทางตอนใต้ของประเทศจัมปาเป็นสถานที่ที่จะเสด็จขึ้นเสวยราชย์

การต่อต้านได้เกิดขึ้น ณ เมืองวิชัย โดยเจ้าชายอินถูกโค่นล้มถึงแม้พระเจ้าชัยวรมันที่ ๗ ยังดำรงพระชนม์อยู่ แต่พระเจ้าวิทยานันทะก็ทรงถือโอกาสรวมอาณาจักรจัมปาทั้งหมดเข้าด้วยกันในปี พ.ศ. ๑๗๓๕ ดังนั้นพระเจ้าชัยวรมันที่ ๗ จึงทรงส่งกองทัพไปต่อสู้กับพระเจ้าวิทยานันทะสองครั้งในปี พ.ศ. ๑๗๓๖ และ พ.ศ. ๑๗๓๗

พระเจ้าชัยวรมันที่ ๗ ทรงเป็นพันธมิตรกับเจ้าชายจามอีกพระองค์หนึ่งเพื่อต่อต้านพระเจ้าวิทยานันทะ และในที่สุดพระเจ้าวิทยานันทะก็ทรงปราชัยและสาบสูญไปในปี พ.ศ.๑๗๔๖ อาณาจักรจัมปาจึงได้กลายเป็นแคว้นหนึ่งของเขมรและได้ดำรงอยู่จนกระทั่งถึงปี พ.ศ. ๑๗๖๓

พระราชกิจภายในของพระเจ้าชัยวรมันที่ ๗

ในตอนต้นรัชกาลของพระเจ้าชัยวรมันที่ ๗ นั้น ในบางขณะต้องประสบกับการต่อต้านโดยเฉพาะอย่างยิ่งที่มัลยาง (Malyang) ในแคว้นพระตะบอง (Battambang) นอกจากนี้การทำให้เจ้าชายวิทยานันทะมีความจงรักภักดีได้ก็เป็นราชกิจสำคัญอีกประการหนึ่ง

การที่จะสถาปนาความมั่นคงปลอดภัยให้แก่ราชอาณาจักรนั้น ทำให้พระเจ้าชัยวรมันที่ ๗ ต้องทรงสร้างเมืองยโศธรปุระซึ่งบอบช้ำจากการสงครามขึ้นอีกครั้งหนึ่ง พระองค์มีพระประสงค์จะสร้างกำแพงเมืองอันสูง

ใหญ่ที่มั่นคงแข็งแรงเพื่อจะป้องกันการถูกยึดเมืองแห่งนี้ครั้งใหม่ เช่นที่เคยถูกยึดมาแล้วในปี พ.ศ. ๑๗๒๐ กำแพงเมืองนี้ก็คือกำแพงของ**เมืองพระนครหลวง** (Angkor Thom) ซึ่งมีประตูเมืองรวม ๕ ประตู ณ ศูนย์กลางของเมืองนั้นพระเจ้าชัยวรมันที่ ๗ ทรงสร้างศาสนสถานบนฐานเป็นชั้นอันได้แก่**ปราสาทบายน** ปราสาทแห่งนี้เป็นศาสนสถานในพุทธศาสนาซึ่งประกอบด้วยปราสาทราว ๕๐ หลัง โดยยอดของปราสาทแต่ละหลังมีหน้าบุคคล ๔ หน้า ซึ่งหมายถึงพักตร์ของพระโพธิสัตว์โลเกศวรหรือพรหมสุนัตกุมาร

พระเจ้าชัยวรมันที่ ๗ ทรงโปรดให้สร้างศาสนสถานใหม่ขึ้นเป็นจำนวนมาก ศาสนสถานบางแห่งก็เป็นอารามที่มีพื้นที่กว้างขวางโดยเฉพาะ**ปราสาทพระขรรค์** (Prah Khan) ที่สร้างอุทิศถวายพระบิดาคือธรณินทรวรมันที่ ๒ (Dharanindravarman II) และ**ปราสาทตาพรหม** (Ta Prohm) ที่สร้างอุทิศถวายพระมารดากับพระอาจารย์ของพระเจ้าชัยวรมันที่ ๗ ภายในศาสนสถานเหล่านี้มีทั้งนักศึกษาและนักบวชอาศัยอยู่ด้วย

พระเจ้าชัยวรมันที่ ๗ ทรงสร้าง**ที่พักคนเดินทาง** (ธรรมศาลา) จำนวน ๑๒๐ แห่ง เพื่อให้เป็นที่พักแก่นักเดินทางบนเส้นทางหลายสายทั่วทั้งพระราชอาณาจักร ตั้งแต่ทิศตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยจนจรดอาณาจักรจัมปา

ด้วยความเมตตากรุณาแก่ผู้เจ็บป่วย พระเจ้าชัยวรมันที่ ๗ ก็ทรงสร้าง**อโรคยศาลา**ทั่วทั้งพระราชอาณาเขตอีกเช่นกัน พระองค์ทรงสร้างอาคารกับทั้งโปรดให้มีเวชภัณฑ์และเครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็น

อย่างไรก็ดีไม่เป็นที่ประจักษ์ถึงปีที่พระเจ้าชัยวรมันที่ ๗ สิ้นพระชนม์ แต่คงจะเป็นราวปี พ.ศ. ๑๗๖๑ เมื่อพระเจ้าชัยวรมันที่ ๗ สิ้นพระชนม์แล้วพระองค์ได้รับการถวายพระนามว่า "บรมสุคตบท" (Paramasaugata)

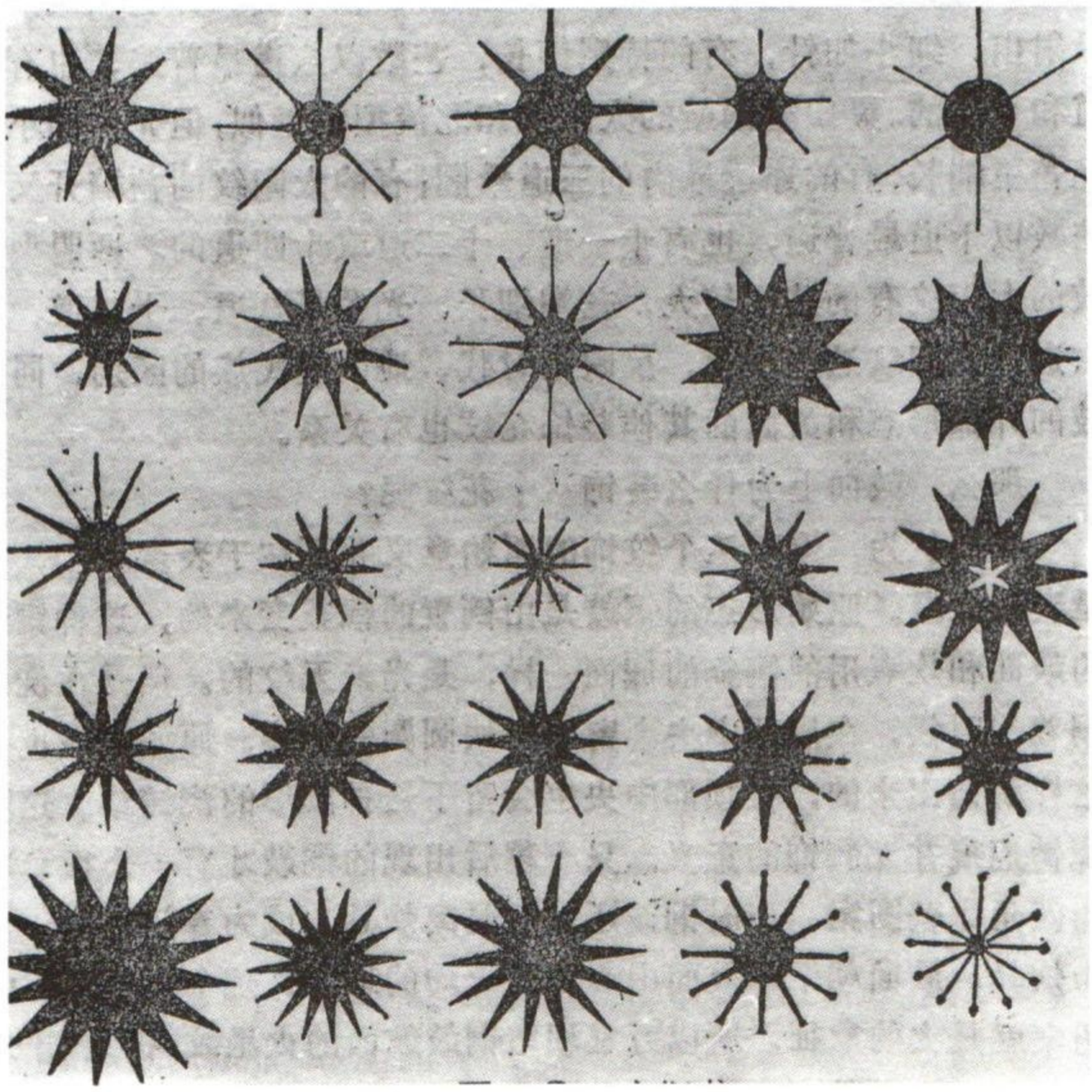
มโหระทึก

ลวดลายบนมโหระทึก

(๑)

ลายตะวัน

บักหนาน ถงกู่

ลายตะวันลักษณะต่าง ๆ

ต่อไปนี้เรามาดูรายละเอียดของลวดลายต่าง ๆ บนมโหระทึกและความหมายของมัน ลายแรกที่จะกล่าวถึงคือลายตะวันบนหน้ากลอง

ลายนี้สำคัญที่สุด เพราะตั้งแต่มโหระทึกรุ่นแรก ๆ (แบบว่านเจียป้า) จนถึงรุ่นล่าสุด (แบบหมาเจียงและแบบซีเหมิ่ง) ล้วนมีลายนี้ประดับทั้งสิ้น

ลายบางลายเช่น รูปเรือ รูปคนสวมขนนกฟ้อนรำ มีเฉพาะยุคแรก ๆ ช่วงที่ยังไม่ได้รับอารยธรรมจีนเข้ามาผสม ลายที่เป็นจีนชัดเจนอย่างที่ประดับมโหระทึกแบบหมาเจียง ก็มีเฉพาะยุคที่ลัทธิเต๋าจากอารยธรรมจีนเข้ามาผสมแล้ว

แต่ลายตะวันยังคงอยู่เสมอตั้งแต่ต้นจนปลาย (นอกจากมโหระทึกแบบว่านเจียป้าบางลูกที่ไม่มีลายตะวัน นอกนั้นมีลายตะวันทั้งสิ้น)

และก็อยู่ตรงตำแหน่งใจกลางของหน้ากลองด้วย ไม่เปลี่ยนแปลงไปอยู่จุดอื่น จุดนี้เป็นข้อสังเกตที่อยากฝากให้พิจารณากันต่อไป

ทำไมจึงต้องมีลายตะวันตรงกลางหน้ากลอง

ลายตะวันมีความหมายอย่างไร ปัญหาเหล่านี้มีผู้อธิบายกันไปต่าง ๆ นานา ผมคงทำได้เพียงนำทรรศะต่าง ๆ มารวบรวมไว้ โดยยังไม่อาจสรุป

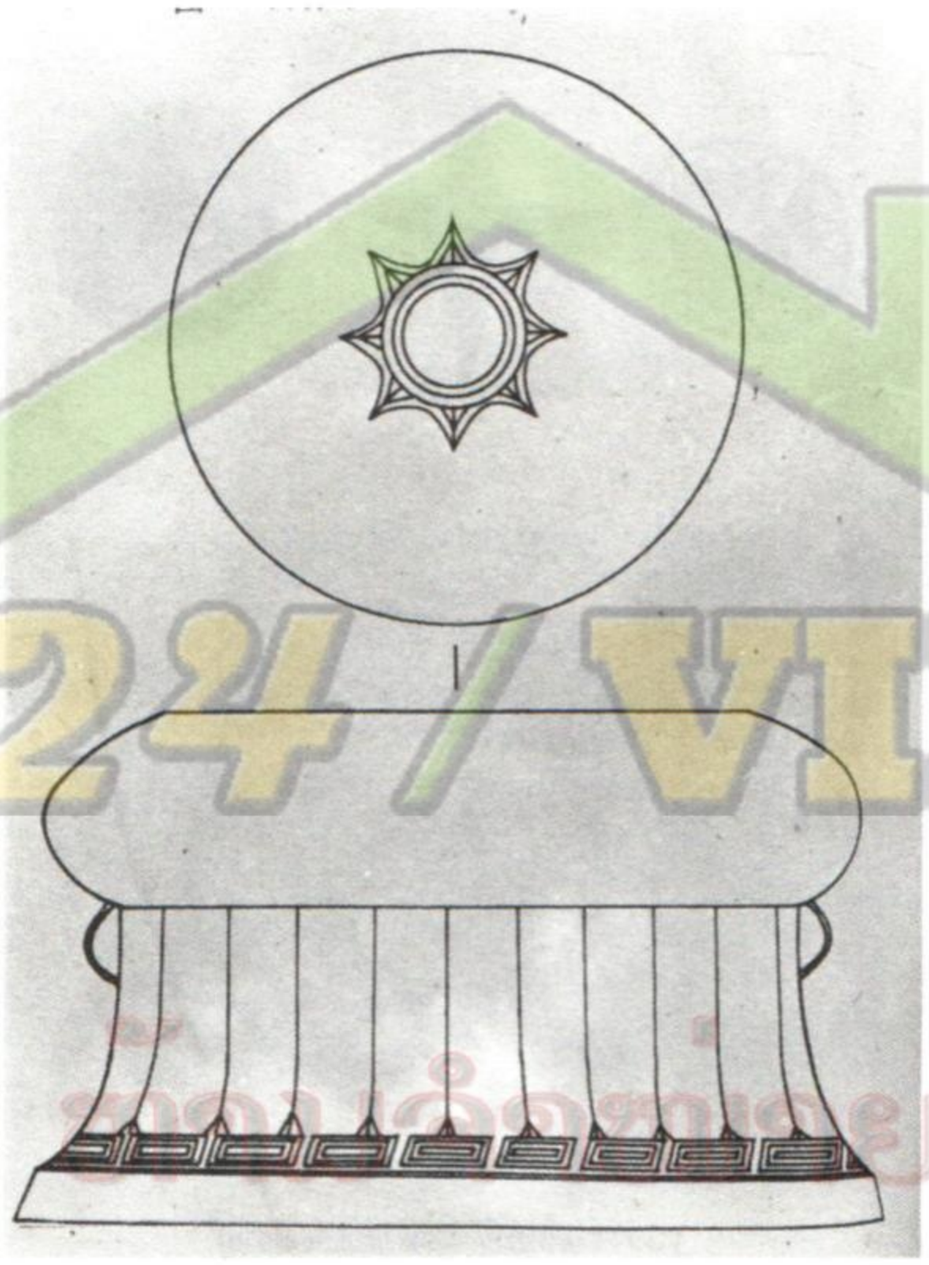
ลักษณะของลายตะวันบนมโหระทึกยุคต่าง ๆ

ลายตะวันบนมโหระทึกเป็นส่วนนูนขึ้นอยู่ตรงกลางหน้ากลอง ส่วนใหญ่ประกอบด้วยดวงตะวันกลม ๆ รัศมีพุ่งออกโดยรอบ และมีวงแสงล้อมเป็นชั้น ๆ ระหว่างวงแสงนั้นจะมีลวดลายอื่น ๆ ประดับ ลายตะวันบนมโหระทึกแต่ละยุคมีรายละเอียดต่างกันออกไปบ้าง ดังต่อไปนี้

มโหระทึกแบบว่านเจียป้า

เป็นมโหระทึกยุคเริ่มแรก บางลูกไม่มีลายตะวัน บางลูกมีเฉพาะลายตะวันกลม ๆ ไม่มีรัศมีพุ่งออกรอบ ๆ บางลูกก็มีครบทั้งดวงตะวัน รัศมี และวงแสงรอบนอก

รูปแบบยังไม่แน่นอน

ลายตะวันบนหน้ากลองมโหระทึกแบบว่านเจียป้า

มโหระทึกแบบสือไจ้ซาน

รูปแบบแน่นอนแล้ว ลายประกอบด้วยดวงตะวัน รัศมี และวงแสงรอบนอก

ดวงตะวันกับรัศมีรวมเป็นลายเดียวกัน ไม่มีขอบเขตเส้นแบ่งระหว่างดวงตะวันกับรัศมี จำนวนรัศมีมีตั้งแต่ ๘ แฉกถึง ๑๖ แฉก แต่ที่พบมากที่สุดคือรัศมี ๑๒ แฉก

มโหระทึกแบบเหลิงสุ่ยซง

ลายตะวันโดยพื้นฐานแล้วเหมือนกับลายตะวันบนมโหระทึกแบบสือไจ้ซาน เพียงแต่ว่าจำนวนรัศมีโดยส่วนใหญ่แล้วมีจำนวนคงที่ ๑๒ แฉก

มโหระทึกแบบหมาเจียง

ลายตะวันโดยพื้นฐานแล้วก็เหมือนแบบเหลิงสุ่ยซง จำนวนรัศมีมีจำนวน ๑๒ แฉกคงที่ ที่ต่างไปจากแบบเหลิงสุ่ยซงคือบางลูกมีรัศมีเหมือนปลายหอก บางลูกมีรัศมีที่นูนเป็นสันแหลม สองลักษณะนี้ไม่มีปรากฏในมโหระทึกแบบเหลิงสุ่ยซง

ที่อธิบายไว้ข้างต้นเป็นลักษณะของลายตะวันบนมโหระทึกสาย "เตียน" (ยูนนาน) ต่อไปจะกล่าวถึงมโหระทึกสาย "เยว่ย" (กวางสี) ซึ่งลักษณะของลายตะวันต่างออกไป

มโหระทึกแบบเปยหลิว

ดวงตะวันกลมนูนออกมาหนามาก รัศมีพุ่งออกจากขอบของดวงตะวัน รัศมีลักษณะแหลมเล็กเหมือนเข็ม บางลูกรัศมีแหลมเล็กยาวมาก จำนวนรัศมีส่วนใหญ่มี ๘ แฉก บางลูกมี ๖ แฉก ๑๐ แฉก

มโหระทึกแบบหลิงซาน

ลักษณะใกล้เคียงกับแบบเปยหลิว แต่ดวงตะวันกลมและเล็ก ๆ รัศมีก็เล็กเพรียวกว่าแบบเปยหลิว บางลูกรัศมียาวจนแทงผ่านวงแสงรอบในสุด (วงแสงโดยทั่วไปมีวงใหญ่สามวง) บางลูกปลายรัศมีแตกเป็นแฉก จำนวนรัศมีแบบ ๑๐ แฉกพบมากที่สุด แต่ก็มีที่พบแบบ ๑๑ แฉก ๑๒ แฉก ๑๔ แฉก

มโหระทึกแบบซีเหมิ่ง

แบบนี้คือมโหระทึกที่แพร่หลายอยู่ในไทย พม่า ลาว ลักษณะก็ใกล้เคียงกับแบบข้างต้น ตรงโคนรัศมีใหญ่ ปลายรัศมีเรียวแหลมเล็ก จำนวนรัศมีนิยม ๘ แฉก ๑๒ แฉก ๑๖ แฉก

ลักษณะของลวดลายตะวันที่เปลี่ยนแปลงไปนั้น นอกจากจะเกี่ยวพันกับยุคสมัยและองค์ประกอบอื่น ๆ ของมโหระทึกแล้ว ก็ยังน่าจะผูกพันกับเขตพื้นที่ที่สร้าง กลุ่มชนและวัฒนธรรมของกลุ่มชนที่สร้าง

ด้วย

ซึ่งรายละเอียดพวกนี้จะต้องค้นคว้าศึกษากันต่อไป (ตอนนี้ยังไม่มีใครทำ...ว่างั้นเถอะ)

ต่อไปก็มาถึงปัญหาทำไมจึงมีลายตะวันตรงใจกลางหน้ากลองและลายตะวันสื่อความหมายอะไร

ความจริงปัญหาข้อนี้ ตอบแบบถามกลับไปว่า ใครจะไปรู้เล่าโว้ย ...ก็จบ

แต่เพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการ (ฮา) ต้องโมเมอธิบายไป (ไม่งั้นไม่สมมาดบักหนาน...ฮา)

สมมติฐาน คำตอบของบักหนานมีดังต่อไปนี้

๑.ตอนเริ่มแรกอาจไม่มีความหมายอะไรเลย มันเป็นปัญหาเทคโนโลยีน่ะครับ การหล่อหม้อ ภาชนะหรือมโหระทึก (รูปร่างยุคแรก ๆ เหมือนหม้อคว่ำ) ตรงก้นหรือหน้ากลองมันจะเกิดรอยแผลเป็นจุดเล็ก ๆ มโหระทึกแบบว่านเจียป้ารุ่นแรก ๆ ที่ไม่มีลายตะวันจะเห็นรอยแผลเป็นจุดเล็ก ๆ อยู่

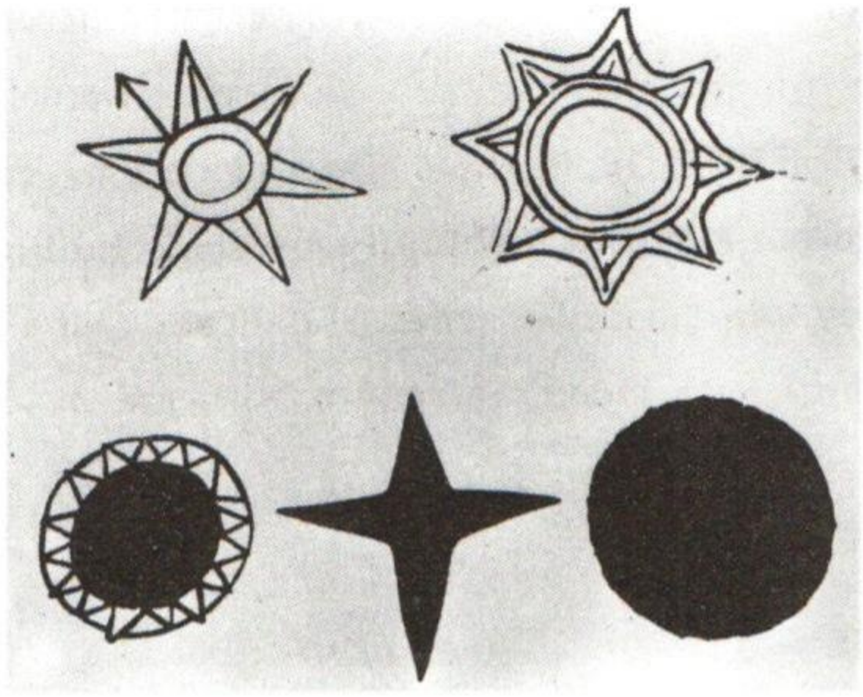
ต่อ ๆ มาก็เลยใส่ลายนูนกลม ๆ ให้มันสวยไปเสียเลย

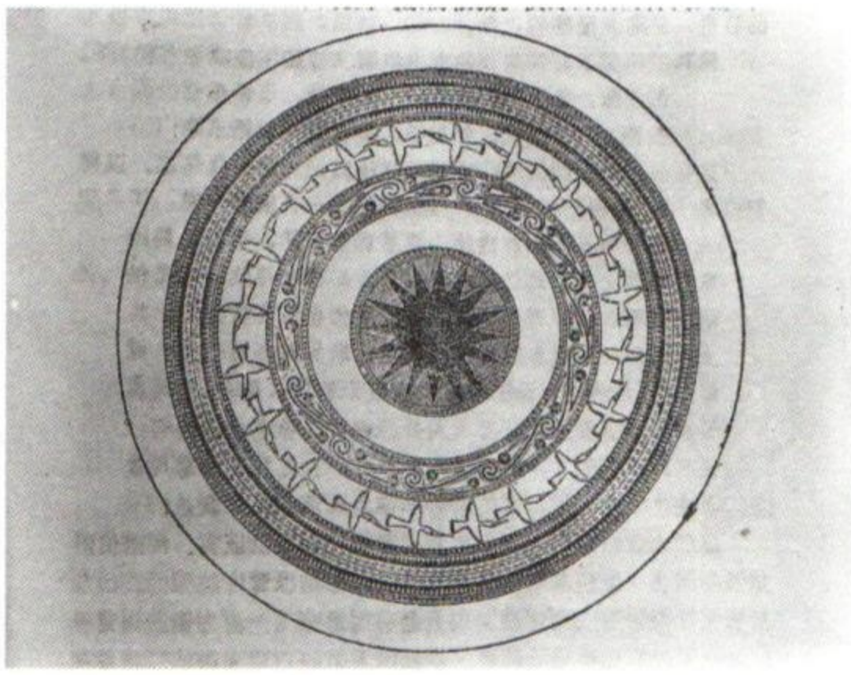
๒.พวกที่เชื่อทฤษฎีมโหระทึกพัฒนามาจากหม้อเขาว่า รูปร่างของมโหระทึกรุ่นแรกสุดเมื่อหงายเอาก้นขึ้น มันคล้ายคลึงภาชนะประเภทหม้อมาก และมโหระทึกรุ่นนั้นก็มีรอยเขม่าไฟที่หน้ากลองเสียด้วย เขาก็เลยสรุปว่ามโหระทึกแปลงมาจากหม้อ (รายละเอียดไว้เขียนในตอนต่อ ๆ ไป)

ส่วนลายตะวันนั้น เขาว่าตอนเริ่มแรกมิได้หมายถึงตะวัน

ตรงกลางหน้ากลอง (หรือหม้อ) เป็นจุดที่ตั้งไฟถูกไฟตรงที่สุด ลายกลม ๆ ที่มีรัศมีแยกไปสี่แฉกนั้น เขาว่าหมายถึง **ไฟและเปลวไฟ**

๓. ต่อมามโหระทึกกับภาชนะจำแนกแยกบทบาทกันชัดเจนแล้ว คนก็คิดอะไรซับซ้อนขึ้น ลวดลายที่ประดับมโหระทึกก็ประณีตสวยงามขึ้น ลายตรงกลางหน้ากลองก็ประดิษฐ์ให้เป็นรูปดวงตะวัน มีรัศมี มีวงแสง

หน้ากลองมโหระทึกซีหลิน (แบบสือไจ้ซาน)

คนปัจจุบันเลยอธิบายว่า กลุ่มชนที่สร้างและใช้มโหระทึกนั้น **นับถือเคารพบูชาดวงอาทิตย์** ซึ่งก็เป็นเรื่องธรรมดาของคนโบราณทุกเผ่าพันธุ์ก็บูชาดวงอาทิตย์เป็น "เทพ" กันทั้งนั้น

สัญลักษณ์ดวงอาทิตย์บนหน้ากลอง นอกจากเป็นการเคารพบูชาพระอาทิตย์แล้ว ก็ยังมีนัยว่า "เจ้าของ" มโหระทึก (ยุคแรกเริ่มนั้นประมุขหรือหัวหน้าเผ่า ถึงจะมีมโหระทึกครอบครอง) เป็นดั่งเทพพระอาทิตย์ด้วย

ต่อ ๆ มาถึงยุคที่อารยธรรมจีนเข้าผสมปนเปมากอย่างมโหระทึกแบบหมาเจียง หน้ากลองมีรูปสิบสองนักษัตรแสดงถึงรอบระยะกาลหมุนเวียน รัศมีดวงตะวันมีสิบสองแฉกคงที่ หมายถึงรอบระยะสิบสองเดือนของปี

๔. อธิบายด้วยทฤษฎีของเสียงและเครื่องดนตรี ตรงใจกลางหน้ากลองเป็นจุดที่ดีจึงต้องทำให้หนานูนเพื่อความทนทาน และเพื่อทำให้เสียงไพเราะเสนาะก้องกังวานด้วย ก็เช่นเดียวกับฆ้อง ทำไมต้องมีปุ่มนูนออกมา ลายนูนตรงกลางทำขึ้นเพื่อให้เสียงเป็นไปตามที่ต้องการ ส่วนรัศมีที่กระจายออกไปรอบ ๆ นั้น เป็นสัญลักษณ์ของเสียงที่กระจายออกไปรอบทิศทาง

เอาสมมติฐานหลัก ๆ สี่ข้อคงพอแล้ว ฉบับหน้าจะเล่าถึงลวดลายอื่น ๆ บนหน้ากลองต่อ

สมเด็จพระศรีนครินทรา๙๕ พรรษา

เทพ สุนทรศารทูล

◎ สมเด็จพระเจ้าย่า
ยี่สิบเอ็ดตุลาลง
สิบแปดกรกฎทรง
แดนดุสิตฟากฟ้า
◎ ภาคภูมิใจไพร่ฟ้า
สมเด็จรัตนนารี
สมภพร่วมปถพี
เก้าสิบห้าปีแคล้ว
◎ ชนชั้นทุกชาติเชื้อ
ต่างประณตบูชา
เป็นมนุษย์กึ่งเทวา
เป็นเทพดุสิตเข้า
◎ อัศจรรย์ชนชาติเชื้อ
ชนต่างด้าวแดนใน
นับล้านต่างหลั่งไหล
อยู่ห่างหมื่นไมล์ลี้
◎ มานั่งมานอบน้อม
มานั่งหลั่งน้ำตา
มาเคารพสักการ์
มากล่าวสรรเสริญซ้อง
◎ ดั่งดวงสุริยะเลี้ยว
หมู่วิหคนกกา
อาลัยพระสุริยา
บินกลับรวงรังร้อง
◎ มหาชนนับสิบล้าน
ชาวป่าชาวเขาไกล
ต่างทราบต่างโศกกษัย
ดั่งสุริยาลับฟ้า
◎ สุริยันพลันลับหล้า
วันรุ่งพระสุรีย์
แต่สมเด็จพระศรี
ลับล่วงมิคืนหล้า
◎ สายน้ำมิกลับย้อน
สมเด็จมิคืนวัง
ดอยตุงจะมืดดัง
มองมิเห็นแม่แก้ว

ยืนยง ยิ่งนา
สู่หล้า
เสด็จสู่ สวรรค์เฮย
เพ่งพื้น สยามภูมิ ฯ
ประชาชี
เลิศแล้ว
สยามประ เทศเฮย
คลาดเมื้อ เมืองสวรรค์ ฯ
ศาสนา
ค่ำเช้า
ในโลก มนุษย์เฮย
สู่ห้วง สรวงสวรรค์ ฯ
ชาวไทย
เทศนี้
เคารพ ศพเอย
ลาศเข้า มาวัง ฯ
บูชา
ตกท้อง
บรมศพ ท่านแฮ
โศกเศร้า ในทรวง ฯ
ลับผา
กู่ก้อง
ยามลับ โลกเฮย
เรียกเศร้า สุริยน ฯ
อาลัย
สุดหล้า
สมเด็จ ย่าเอย
จวบสิ้น สูญกัลป์ ฯ
ราตรี หนึ่งเฮย
เยี่ยมฟ้า
นคเรศร์
ชั่วฟ้า ดินสลาย ฯ
คืนหลัง
อีกแล้ว
เดือนดับ
แม่ฟ้า ดังฝัน ฯ

◎ อัศจรรย์ในโลกนี้
สมเด็จลับลาโลก
ชาวสยามวิปโยค
ประดุจไมยราบหญ้า
◎ ร้อยปีมีเช่นนี้
ปวงมนุษย์นับล้านไป
ทูลทรัพย์นับล้านใน
มีแต่สมเด็จไท้
◎ ท่องเที่ยวมาทั่วพื้น
เที่ยวโปรดชนชาวไพร
อดอยากยากเข็ญใจ
ไร้โอกาสวาสนาน้อย
◎ พระทรงช่วยปลอบน้ำ
แม้นยากแค้นทรพล
เจ็บป่วยทุพพลคน
ยังพบพระแม่ฟ้า
◎ ได้เฝ้าพระเบื้องบาท
เจ็บป่วยพระแม่บน
ส่งแพทย์รักษาจน
จึงไพร่พลทั่วหน้า
◎ อาลัยพระแม่ฟ้า
ปวงไพร่พลแสนโศก
ปวงชนก่นวิปโยค
ดั่งสุริยันจันทรเจ้า
◎ รำพันมิสุดสิ้น
สมเด็จพระราชชนนี
ดั่งเพชรรัตน์จรัสศรี
ลอยลับกลับคืนเข้า
◎ อีกหลายศตวรรษแม้
ยากจักหารัตนนารี
ประดุจ พระแม่ศรี
ยากจักหาแม่แก้ว

นรโศก เศร้าเฮย
ลับฟ้า
เย็นเยือก
เหี่ยวพื้น ปถพี ฯ
อีกไฉน
กราบไหว้
งานพระ ศพนา
ท่านแล้ว องค์เดียว ฯ
ดินไทย
ไพร่ด้อย
เจียนขาด แล้วเฮย
นั่งน้อม ล้อมองค์ ฯ
ใจชน
ไพร่ข้า
อัปภาคย์
โปรดเอื้อ เฟื้อเขา ฯ
ยุคล
ฟากฟ้า
หายขาด
ประณตน้ำ พระทัย ฯ
ลาโลก
สุดเศร้า
ยิ่งแม่ ตนเอย
จากสิ้น สูญกัลป์ ฯ
คำกวี
นาถเจ้า
ส่องโลก
ม่านฟ้า แลหาย ฯ
หมื่นปี
เลิศแล้ว
นคเรศร นี้เอย
เกิดเกล้า ชาวสยาม ฯ

พระพุทธรูปมิ่งเมือง

พระพุทธรูปบนพระมาลาเบี่ยง

ศ.ดร.ม.ร.ว.สุริยวุฒิ สุขสวัสดิ์

พุทธลักษณะ

พระพุทธรูปที่ประดิษฐานรายรอบพระมาลาเบี่ยงประกอบด้วยพระพุทธรูปในสองอิริยาบถคือ พระพุทธรูปประทับยืน และพระพุทธรูปประทับนั่ง พระพุทธรูปประทับยืนเป็นพระพุทธรูปทรงเครื่อง พระพักตร์ค่อนข้างกลม แย้มสรวล ทรงศิราภรณ์เป็นชฎามุกุฏซ้อนกันสามชั้น ทรงกุณฑลรูปตุ้ม ประทับยืนตรงแสดงอภัยมุทราด้วยพระหัตถ์ทั้งสอง ทรงกรองศอ พาหุรัด ทองกร และทองพระบาทจำหลักลาย รัดประคดประดับเครื่องเพชรพลอย มีอุบะขนาดสั้นห้อยประดับกับทั้งมีชายภูษารูปหางปลาห้อยย้อยลงมาเบื้องหน้าทับบนอันตรวาสก

สำหรับพระพุทธรูปประทับนั่งนั้น มีพระพักตร์คล้ายคลึงกับพระพุทธรูปประทับยืน ทรงศิราภรณ์และเครื่องอาภรณ์ละม้ายกับพระพุทธรูปประทับยืน เพียงลดรายละเอียดบางอย่างเช่น ความอลังการของชฎามุกุฏลงเป็นอาทิ พระพุทธรูปประทับนั่งเหล่านี้ครองอุตราสงค์ห่มเฉียง เปิดพระอังสาขวา ด้วยปรากฏขอบอุตราสงค์พาดผ่านพระอังสาซ้ายเฉียงลงมาทางด้านขวา พระพุทธปฏิมาประทับนั่งทั้งหมดประทับนั่งในท่าวีราสนะ พระชงฆ์ขวาซ้อนเหนือพระชงฆ์ซ้าย แสดงธยานะมุทราพระหัตถ์ขวาซ้อนเหนือพระหัตถ์ซ้ายกับทั้งในพระหัตถ์นั้นมีสิ่งของบางอย่างซึ่งทรงถืออยู่

ประวัติ

พระพุทธรูปทองคำ ๒๑ องค์* รายรอบพระมาลาเบี่ยงนี้ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ รับสั่งว่าคนทอดแหได้พบพระพุทธรูปดังกล่าวในลำแม่น้ำมูล ซึ่งอาจจะตรงกับบริเวณวังปลัด แขวงเมืองนครราชสีมา ต่อมาพระยานครราชสีมานำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช พระองค์จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้อัญเชิญพระพุทธรูปเหล่านี้ประดิษฐานรอบพระมาลาเบี่ยงที่ทรงสร้างขึ้น

สำหรับลักษณะทางประติมานวิทยาเชื่อว่า พระพุทธรูปประทับนั่งซึ่งถือวัตถุบางอย่างซึ่งอาจได้แก่หม้อน้ำมนต์ไว้ในพระหัตถ์นี้ อาจหมายถึงพระพุทธเจ้าไภษัชคุรุไวฑูรยประภาอันมีความหมายถึง พระพุทธเจ้าผู้มีแสงสว่างประดุจแก้วไพฑูรย์ผู้เป็น

ศิลปะ : เขมรแบบบายน ราวพุทธศตวรรษที่ ๑๘

ขนาด : พระมาลาสูง ๒๐ เซนติเมตร เส้นผ่าศูนย์กลางปีกพระมาลา ๓๗.๕๐ เซนติเมตร

พระพุทธรูปยืน ๑ องค์ สูง ๖.๘๐ เซนติเมตร พระพุทธรูปนั่ง ๒๐ องค์ หน้าตักกว้าง ๒.๑๐ เซนติเมตร สูง ๓ เซนติเมตร

วัสดุ : ทองคำ

ปัจจุบัน : ประดิษฐานภายในพระที่นั่งจักรพรรดิพิมาน ในหมู่พระมหามณเฑียร

พระพุทธเจ้าที่ทรงรักษาโรคภัยไข้เจ็บทั้งปวง ความนิยมนับถือพระพุทธเจ้าองค์นี้เจริญสูงสุดในรัชกาลของพระเจ้าชัยวรมันที่ ๗ มหาราชองค์สุดท้ายของราชอาณาจักรเขมรในราวพุทธศตวรรษที่ ๑๘ ด้วยเหตุที่ศิลาจารึกในรัชกาลของพระองค์กล่าวว่าพระเจ้าชัยวรมันที่ ๗ ทรงสร้างอโรคยศาลาจำนวน ๑๐๒ แห่งทั่วพระราชอาณาจักร ในบรรดาอโรคยศาลาเหล่านี้คงสร้างขึ้นทั้งในประเทศกัมพูชาและในดินแดนของราชอาณาจักรไทยในปัจจุบัน

อโรคยศาลานี้ได้อุทิศถวายพระพุทธเจ้าไภษัชคุรุไวฑูรยประภาทั้งสิ้น

* ในหนังสือสาส์นสมเด็จ พระนิพนธ์สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ กับสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ระบุจำนวนพระพุทธรูปรอบพระมาลาเบื้องว่ามี ๒๘ องค์

เรื่องจากปก
COVER STORY

ภูวดล สุวรรณดี...เรื่อง
สุรินทร์ มุขศรี...ภาพ

ตามหามรดก อาเซียน

สู่ทุ่งแห่งดวงวิญญาณ

คุณอุทิน บุนยาวง นักเขียนลาว ได้ส่งบทโศกนาฏกรรม "คราบน้ำตาบอมบี ๒๐ ปีสันติภาพในลาว" มาที่ กอง บ.ก. ศิลปวัฒนธรรม บรรยายสภาพเคราะห์กรรมต่าง ๆ ของประชาชนลาวในแขวงเชียงขวางจากระเบิดที่หลงเหลือมาแต่ครั้งสงครามเวียดนาม เวียนกันอ่านทั่วถ้วนแล้วต่างน้ำตาซึม

ประกอบกับในวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๓๘ นี้ เป็นวันที่สำคัญยิ่งของลาว เป็นวันครบรอบ ๒๐ ปีของการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบกษัตริย์มาสู่ระบอบสังคมนิยม สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งกว่าจะมีวันนี้ได้ประชาชนลาวต้องหลั่งเลือด เข่นฆ่ากันเอง เพียงเพราะอุดมการณ์ที่แตกต่างกัน

และที่เชียงขวางนี้มีแหล่งอารยธรรมเก่าแก่สำคัญอยู่แห่งหนึ่งคือ ทุ่งไหหิน ที่ยังเป็นปริศนาอันลึกล้ำดำมืดในทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีที่ใคร ๆ ก็อยากไปเห็น

๑ สัปดาห์ก่อนสุริยาดับ ผมและทีมศิลปวัฒนธรรมจึงได้ไปเยี่ยมยามลาวอีกครั้ง ณ ดินแดนที่บอบช้ำเพราะถูกย่ำยีจากคนแปลกหน้า

เชียงขวาง แหล่งอารยธรรมโบราณ สุสานของสงครามในลาว

.....

ค า

ไม่ว่าจะเปรียบว่าหลุมเหล่านี้เป็นหลุมกอล์ฟ หลุมอุกกาบาต เบ้าชนมครกที่ไม่เป็นระเบียบ รอยบุหรี่บนพรมสีเขียว หลุมอะไรก็ตามที ความจริงอย่างหนึ่ง มันเป็นสัญลักษณ์ของความปวดร้าวในอดีต

เพียงสามในสี่ของชั่วโมง จากเวียงจันท์ถึงเชียงขวาง ยนบินขนาด ๑๗ ที่นั่งของสายการบินลาวพาคณะของเราทั้ง ๕ ชีวิต มุ่งสู่ทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ข้ามที่ราบ, ทุ่งนาที่ข้าวกำลังออกรวง, แม่น้ำงึมที่เลื้อยเหมือนงู, ท้องน้ำเวิ้งว้างของเขื่อนน้ำงึม ซึ่งผลิตไฟฟ้ามาขายบ้านเรา, เทือกเขาที่ปรากฏร่างมหึมาของภูเบี้ย ยอดเขาที่สูงที่สุดของลาว ๒,๘๑๙ เมตร

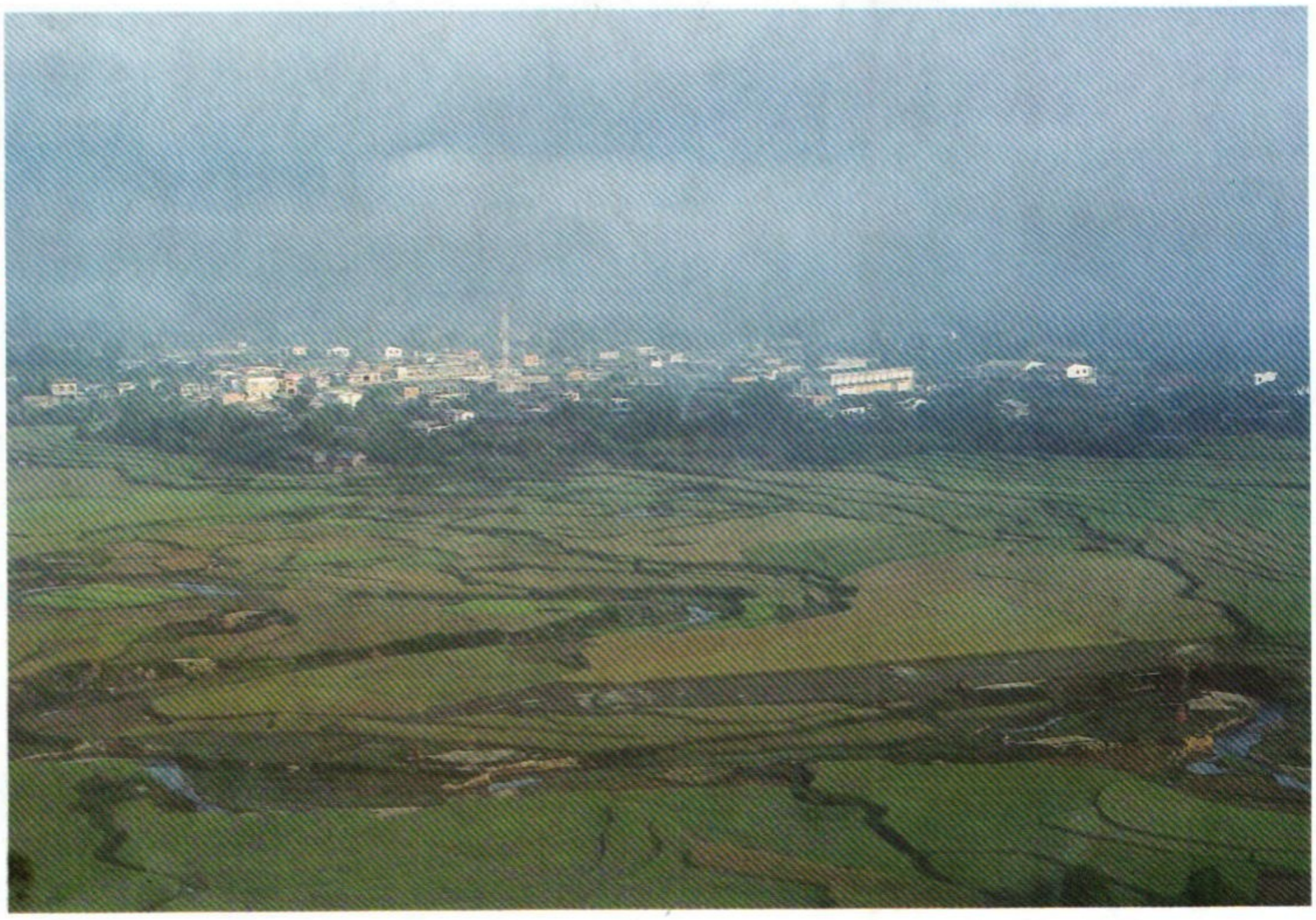
ก่อนจะเข้าเขตที่ราบกว้างใหญ่ของเชียงขวาง พลันสายตาของผมก็หยุดชะงักจับจ้องกับสิ่งหนึ่งบนผืนดินเบื้องล่าง มันดูเหมือนหลุมอุกกาบาต หรือรอยด่างไหม้บนพื้นพรมสีเขียวนับร้อยนับพันรอย อันเกิดจากความสะเพร่าของสิงห์อมควัน มลทินแผ่นดินเหล่านี้ คือหลุมระเบิดที่เครื่องบินอเมริกามาหว่านไว้ในสมัยสงครามปลดปล่อยลาว (ยุคเดียวกับสงครามเวียดนาม) แล้วนกกระจอกที่หลงตนว่าเป็นพญาอินทรีก็จากไป

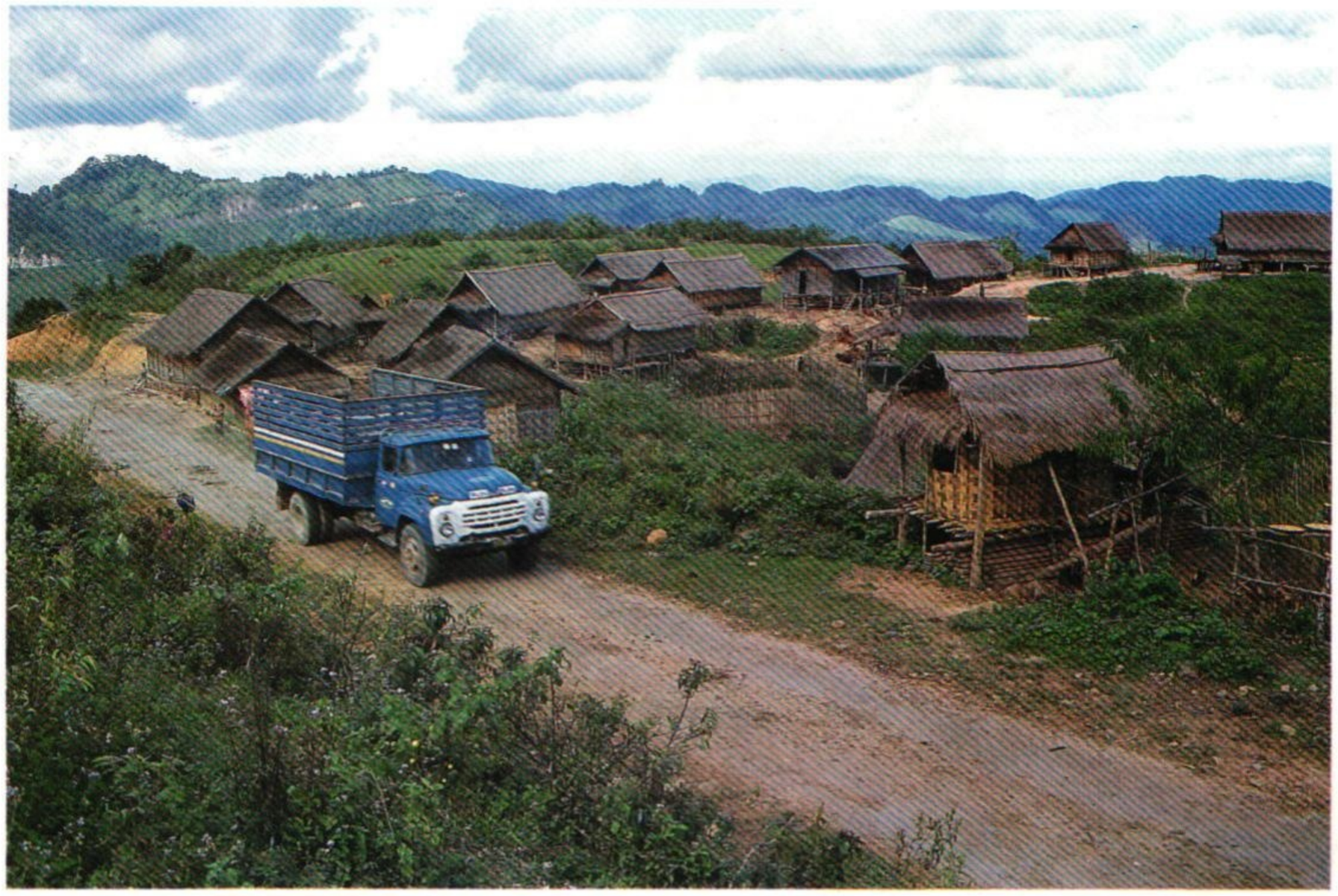
ไกด์สองพี่น้องตระกูลดวง ได้แก่ ดวงถาวรและดวงสายใจ แถมนามสกุลก็ยังเป็นดวงอีกคือ "ดวงพระจันทร์" จากบริษัท ทัวร์ อินเตอร์-ลาว สาขาเชียงขวาง มารอรับเราที่สนามบินทุ่งไหหิน เมืองโพนสะหวัน ทั้งสองพาเราไปยังสำนักงานในตัวเมืองเพื่อจัดเตรียมสัมภาระและอาหาร เรามีเวลาไม่นานนักจึงต้องรีบออกเดินทางกันทันที

ผมมองไปรอบ ๆ ตัว ดูสภาพเมืองโพนสะหวัน สิ่งที่เตะตาครั้งแรกก็คือ ฝุ่น เมืองโพนสะหวันเต็มไปด้วยฝุ่นจากการก่อสร้างอาคารและขยายถนน

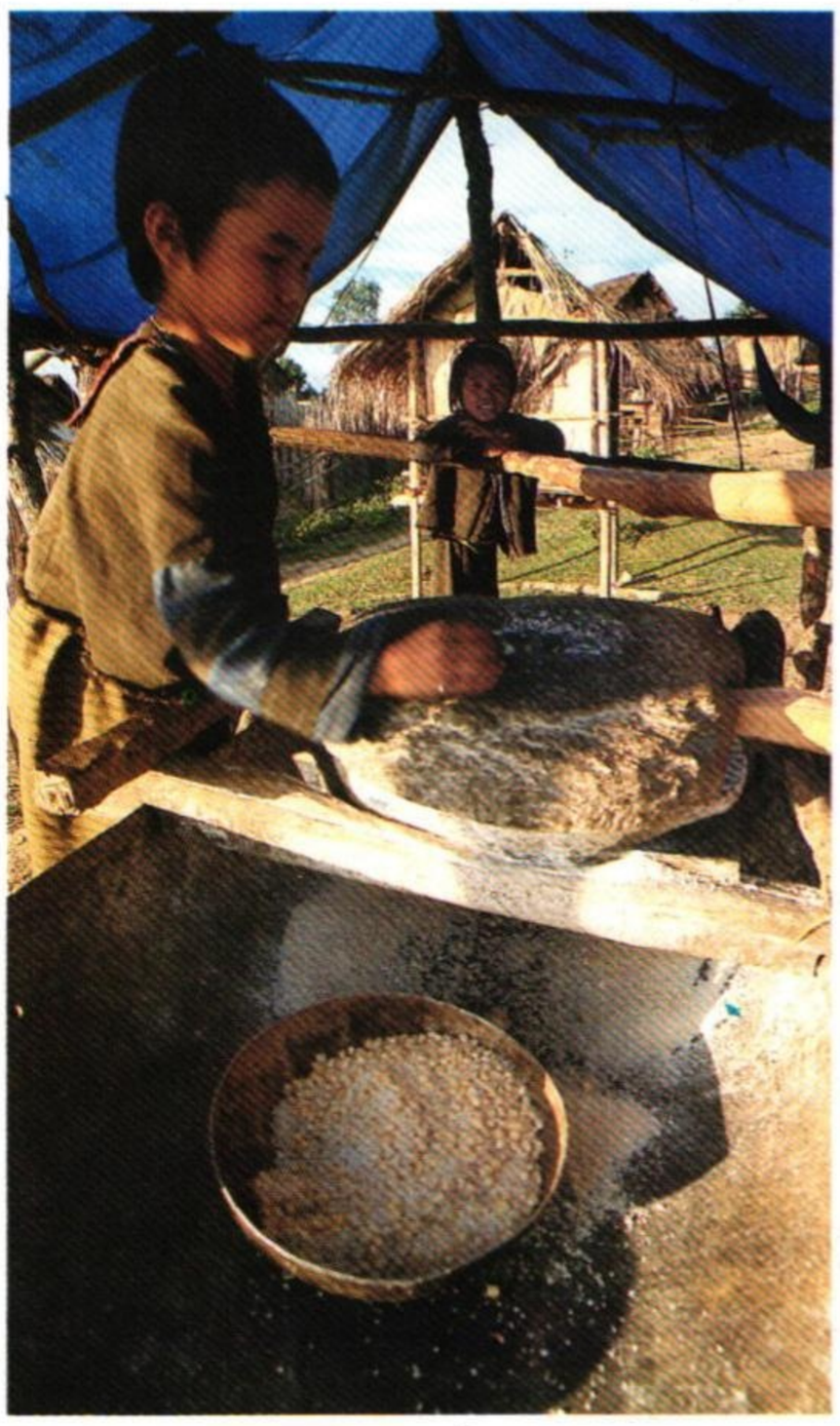
โพนสะหวันเดิมเป็นเพียงหมู่บ้านหนึ่งของเมืองแปก (แปก หมายถึง ต้นสนสองใบซึ่งชอบขึ้นในเขตหนาว) หลังสิ้นเสียงสงคราม ที่ทำการแขวงซึ่งเคยอยู่ที่เมืองพวนก็ได้ย้ายมาตั้งอยู่ที่เมืองแปกนี้ เนื่องจากสภาพภูมิประเทศของเมืองพวนนั้นไม่เอื้ออำนวยต่อการเจริญเติบโตของบ้านเมือง เพราะตั้งอยู่ในที่ราบแคบ ๆ และโอบล้อมด้วยภูเขารอบด้าน แต่เมืองแปกนั้นยังมีที่ราบให้เมืองขยาย มีสนามบินให้ยนบินขึ้นลงสะดวก และ

ตัวเมืองโพนสะหวัน ตึกอาคารบ้านเรือนที่เห็น เพิ่งสร้างเมื่อ ๑๔ ปีนี้เอง

หมู่บ้านชมุริมเส้นทางหมายเลข ๖ พาหนะที่เขาใช้มีม้า จักรยานและมอเตอร์ไซค์ นาน ๆ จะมีรถใหญ่วิ่งมาสักคัน

เด็กมังโม่ข้าวโพดด้วยเครื่องมือพื้นบ้าน

เป็นฐานทัพที่มั่นสำคัญของขบวนการปลดปล่อยลาว ดังนั้นจึงมีการบูรณะฟื้นฟูเมืองเป็นการใหญ่ผ่านมา ๑๕ ปีแล้ว ปัจจุบันมีชื่อเป็นทางการว่า เมืองโพนสะหวัน

สถานที่แห่งแรกที่เราจะไปก็คือ โรงเรียนบ้านนาปา เมืองคำ ที่นั้นเรามีนัดกับ "มรดกอเมริกา"

สงครามลับที่เปิดเผย

เพราะเหตุใดเราจึงเลือกมาเยี่ยมยามโรงเรียน?

ผมชื่นใจอย่างหนึ่งว่า ทุกหมู่บ้านที่เรานั่งรถผ่านมามีโรงเรียนประจำ แต่ทราบข่าวมาว่าขณะนี้ประสบปัญหาหนึ่งคือขาดแคลนครู

เราไม่ได้อาสามาเป็นครูที่นี่ แต่เรามาเพราะมีเรื่องน่าเศร้ามากกว่าการอัตคัดครูเสียอีก

ใต้พื้นดินที่เด็กน้อยย่าง ใต้ฝ่าเท้าที่ผู้เฒ่าเหยียบ มีมัจจุราชเงียบแฝงกายอยู่ มันเป็นทรัพย์สินมรดกที่ "ชาติขาว" ทิ้งไว้ให้ โดยคนลาวไม่เต็มใจรับ ทุกครั้งที่มันเปล่งเสียงคำรามความรันทดเศร้าสลดจะปรากฏบนใบหน้าของผู้ใกล้ชิด

มันคือ ระเบิด (ไม่จำกัดเวลา) **"บอมบี"**

สมัยสงครามเวียดนาม ทั่วทั้งอินโดจีนร้อนระอุด้วยไฟสงคราม ความได้เปรียบทางสภาพภูมิประเทศของเชียงขวาง

หมู่บ้านชมุในชำเหนือ ชาวบ้านยังมีวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม เหมือนชนบทไทยสมัยก่อน

ปัจจุบันโพนสะหวัน เร่งระดมซ่อมสร้างสาธารณูปโภคต่าง ๆ เป็นการใหญ่ เพื่อรองรับความเจริญเติบโตตัวเมืองจึงเต็มไปด้วยฝุ่น

ทำให้เชียงขวางกลายเป็นสมรภูมิสู้รบที่รัฐบาลลาวซึ่งมีอเมริกาหนุนหลังพยายามแย่งชิงมาจากขบวนการปะเทดลาวหรือลาวฝ่ายซ้าย อเมริกานั้นทุ่มทุนมากกับพื้นที่นี้ ปล่อยเครื่องบินมาทิ้งบอมบ์ปูพรม ซึ่งมีปริมาณมากกว่าสงครามที่ไหน ๆ ในโลก ผู้คนไม่อาจทนอยู่ในที่โล่งแจ้ง หรือตามหมู่บ้าน ริมน้ำลำธารได้ ต้องหนีไปอยู่ตามป่าตามเพิงผาหรือถ้ำแบบมนุษย์โบราณ บ้างก็พากันอพยพไปอยู่เมืองอื่น เช่น เวียงจันท์ หรือฮานอยในเวียดนามเหนือ

การทิ้งบอมบ์ของอเมริกาในเชียงขวางนี้ถือกันว่าเป็นยุทธการลับ ๆ แต่กลับเป็นความลับที่ปิดกันให้แซด จึงมีผู้เรียกสงครามนี้ว่า "สงครามลับที่เปิดเผย"

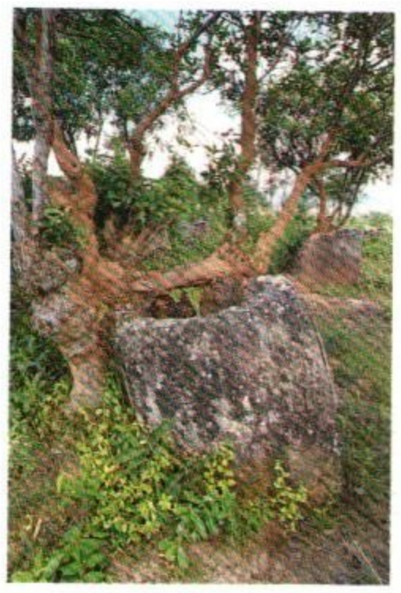
และเมื่อสงครามสงบ มันก็ไม่จบเพียงแค่นั้น บอมบีจำนวนมหาศาลที่ยังไม่ระเบิดก็ฝังอยู่ใต้ดิน คอยซ้ำเติมผู้ไม่รู้อีโหน่อีเหน่

ในเชียงขวาง ข่าวร้ายมักมาจากโรงเรียน หรือท้องไร่ท้องนา ไม่เด็กน้อยก็ชาวนาต้องเสียชีวิตเพราะระเบิดบอมบีอยู่เสมอ

ด้วยเหตุนี้ เราจึงไปที่โรงเรียนบ้านนาปา เพราะทราบว่ามีการเก็บกู้ระเบิดที่โรงเรียนแห่งนี้

เราไปถึงช่วงพักเที่ยง ผมเข้าไปทักทายพูดคุยกับทีมงานเก็บกู้ระเบิด ซึ่งกำลังเปิบข้าวอยู่พอดี ด้วยภาษาลาวที่กระท่อนกระแท่น ลาวหนึ่งคำไทยสองประโยค ก็พออ้อมแอ้มสื่อสารกันรู้เรื่อง ได้ความว่า

ทีมเก็บกู้ระเบิดมีทั้งหมด ๒๐ คน ล้วนเป็นชายหนุ่มจากเมืองต่าง ๆ ของเชียงขวาง พวกเขาอาสาเข้ามาเสี่ยงกับความตาย เพื่อแลกกับค่าจ้างเพียงเดือนละ ๒๐,๐๐๐ กีบ หรือประมาณ ๖๐๐ บาท ทุกคนต้องใช้ชีวิตกินนอนร่วมกัน การเก็บกู้ระเบิดแต่ละแห่งกินเวลาหลายเดือน เพราะมีบอมบีอยู่มากมายเหลือเกินใต้ผืนดินเชียงขวาง ซึ่งทุกคนรู้แก่ใจว่าจะกู้ระเบิดให้หมดได้นั้นยาก แต่ถึงอย่างไรพวกเขาจำต้องน้อมรับสภาวะเช่นนี้ เพราะ "ยังดีกว่าเฮ็ดไร่เฮ็ดนา"

ในเชียงขวาง ตามยอดดอยยังมีไหหินกระจัดกระจายซ่อนตัวอยู่ตามพุ่มไม้และป่าเขาอีกหลายแห่ง

ภารกิจที่ไม่มีวันจบสิ้นนี้ได้รับการขยายความจาก **นายกราแฮม พิทเชิร์ด** (Graham Pitchard) ผู้เชี่ยวชาญการเก็บกู้ระเบิดชาวอังกฤษ ว่า

การเก็บกู้ระเบิดในลาวนั้นเพิ่งเริ่มเมื่อปีที่แล้วนี่เอง (๑๙๙๔) โดยองค์การมิตรภาพเมนโนนาย (Mennonite Central Committee) อันเป็นองค์การ NGO ได้ระดมเงินทุนจากนานาประเทศ นำมาว่าจ้างกลุ่มเก็บกู้ระเบิด (Mines Advisory Group หรือ MAG) ให้เก็บกู้ระเบิด แล้วทาง MAG ก็นำอาสาสมัครลาวมาฝึกหัดกรรมวิธีการเก็บกู้ระเบิด ซึ่งขณะนี้มีบุคลากรทั้งสิ้นเพียง ๒๐ คน สำหรับพื้นที่รับผิดชอบทั้งแขวงเชียงขวาง

ก่อนที่ MAG จะเข้าไปเก็บกู้ระเบิดที่ใดนั้น MAG จะส่ง "ทีมโฆษณาศึกษาชุมชน" เข้าไปในท้องที่ต่าง ๆ เพื่อเก็บกำข้อมูลนำมาพิจารณาว่าพื้นที่ใดที่ MAG ควรจะเข้าไปช่วยเหลือก่อน ซึ่งโดยมากจะเป็นโรงเรียนของเด็กน้อย

ทีมงาน MAG สาธิตวิธีการกู้ระเบิดให้เราชม เริ่มจากใช้เครื่องตรวจหาโลหะกวาดไปตามพื้นดิน เมื่อพบบอมบี เจ้าหน้าที่จะใช้เหล็กแหลมทิ่มไปยังจุดนั้นอย่างระมัดระวังเปิดหน้าดินให้เห็นบอมบี แต่จะไม่เคลื่อนย้ายระเบิด แล้วก็ทำเครื่องหมายตำแหน่งที่พบบอมบี เมื่อพบหลาย ๆ ลูก ก็ทำลายเสียครั้งหนึ่งโดยนำ T.N.T. ก้อนเท่ากำปั้นมาผูกเข้ากับสายชนวน แล้ววางทับบนบอมบี จากนั้นนำกระสอบดินปิดทับอีกชั้นหนึ่ง เพื่อป้องกันมิให้สะเก็ดระเบิดกระเด็นไปไกล ถอยให้ห่างจากรัศมีระเบิดราว ๑๐๐ เมตร แล้วจึงจุดชนวนระเบิด

เสียงกัมปนาทกึกก้องทั้งหมู่บ้าน

ก่อนที่ MAG จะเข้ามาที่โรงเรียนนี้ มีเด็กนักเรียนเสียชีวิตไปแล้ว ๒ คน บอมบีมีอานุภาพสังหารร้ายแรง เหยื่อเคราะห์ร้ายจึงมีโอกาสรอดน้อยเต็มที

สองเดือนที่ผ่านมา MAG เข้ามากู้ระเบิดที่โรงเรียนบ้านนาปาเพียงแห่งเดียว ทำลายบอมบีไปแล้วกว่าร้อยลูก ซึ่งยังเหลือบอมบีอีกมากในพื้นที่แค่ ๒-๓ ไร่ นับประสาอะไรกับทั้งแขวงเชียงขวาง ลำพังกำลังที่มีอยู่นี้ ชาตินี้ไม่รู้จะกู้หมดหรือเปล่า คนรุ่นหลังก็ยังต้องรับกรรมที่ไม่ได้ก่ออยู่ต่อไป

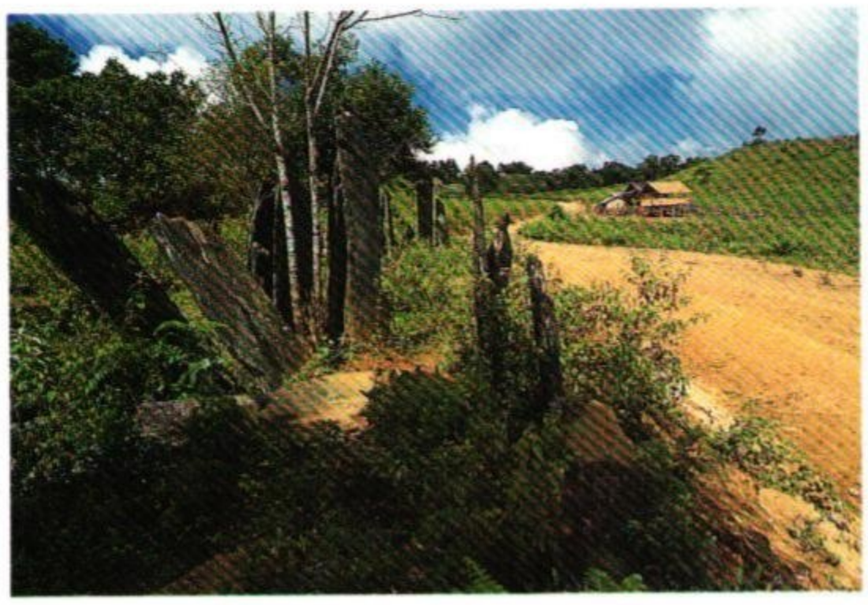
ผมได้คุยกับ**พ่อเฒ่าดา** วัย ๖๓ ปี อดีตทหารขบวนการปะเทดลาว โดยผ่านล่ามคนลาว อดีตทหารฝ่ายขวา ซึ่งเคยถูกส่งมาฝึกทหารที่ลพบุรี จึงสามารถพูดไทยได้ชัดเจน

เฒ่าดาระบายความทุกข์ยากสมัยสงคราม การสูญเสียญาติพี่น้องและพลัดพรากถิ่นที่อยู่อาศัย ด้วยน้ำตาคลอเบ้า ผม

ททท. ลาว จัดให้ไหหินบ่อนแรกเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นหน้าเป็นตาของเชียงขวาง

สภาพที่น่าเป็นห่วงของแหล่งหินตั้งในชำเหนือเนื่องจากมีถนนตัดผ่าน

ถามเฒ่าดาว่า ปัจจุบันยังรู้สึกโกรธฝ่ายขวาอยู่หรือไม่ เฒ่าดาตอบว่า ไม่แล้ว แต่...แต่ยังเคียดแค้นอเมริกาอยู่

รอยแผลเป็นในความทรงจำจากสงครามนั้นยากจะลบเลือน

บ่ายแก่ ๆ เราลาเฒ่าดา มุ่งหน้าสู่แขวงซำเหนือ ด้วยเส้นทางหมายเลข ๖ เส้นทางโฮจิมินห์ สายยุทธศาสตร์สำคัญระหว่างทางเราแวะดูถ้ำปิว มีเรื่องเล่าขานกันว่า ช่วงสงครามชาวบ้านหนีเข้าไปหลบระเบิดอยู่ในถ้ำนี้ และกว่า ๔๐๐ ชีวิตต้องฝังร่างอยู่ในถ้ำแห่งนี้ เนื่องจากเครื่องบินอเมริกายิงจรวดเข้าไปในถ้ำ

เราไม่ได้เข้าไปในถ้ำ เพราะเกรงว่าจะมืดเสียก่อนที่จะถึงที่พัก จึงออกเดินทางต่อ ถึงกระนั้น บ.ก.สุจิตต์ ก็ตั้งข้อสังเกตว่า ถ้ำปิวนี้น่าจะเป็นศูนย์บัญชาการแห่งหนึ่งของขบวนการปะเทดลาว

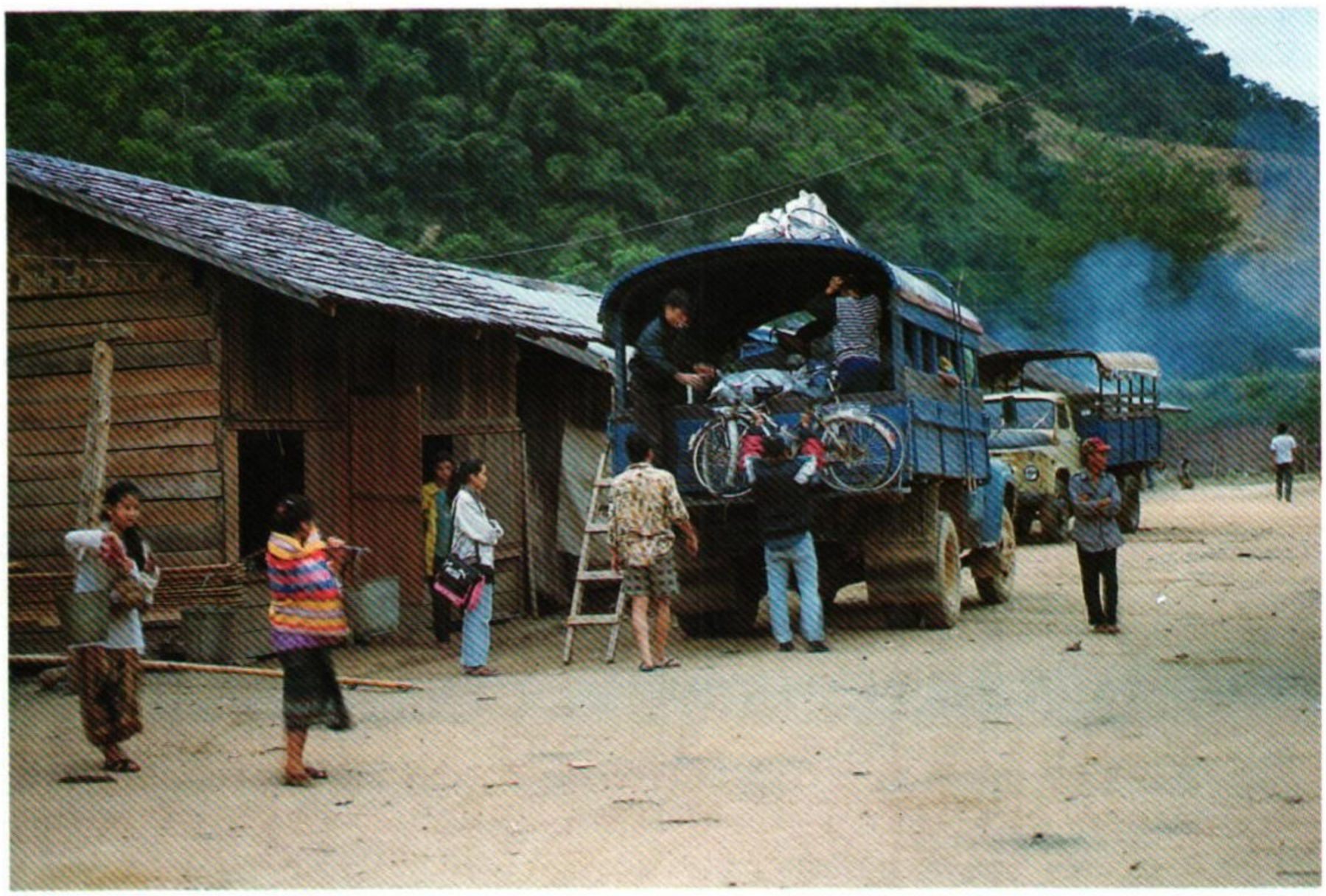
เราทั้ง ๗ คน มี บ.ก.สุจิตต์ คุณอุทิน (นักเขียนลาว) คุณสุรินทร์ (ช่างภาพ) น้องการะเกด ชูชาติ (โชเฟอร์) ดวงสายใจ และผม อัดกันอยู่บนรถจี๊ปรัสเซีย Oaz คันเดียว พากันโขยกเขยก ขึ้น ๆ ลง ๆ ข้ามเขาลูกแล้วลูกเล่านับไม่ถ้วนมุ่งหน้าไปแขวงซำเหนือ เพื่อไปดู "หินตั้ง" อารยธรรมเก่าแก่ ๓,๐๐๐ ปี

การเดินทางต่างสถานที่ ต่างปัจจัย แม้ระยะทางจะเท่ากัน การถึงที่หมายก็ผิดกัน ในเมืองไทยระยะทาง ๖๐ กว่ากิโลเมตร อาจใช้เวลาไม่ถึงชั่วโมง แต่จากโรงเรียนบ้านนาปาถึงบ้านน้ำเนิน ต้องใช้เวลาถึงสามเท่า

เราถึงบ้านน้ำเนินตอนใกล้ค่ำ เนื่องจากเราไม่สามารถเดินทางให้ถึงแหล่งหินตั้งได้ภายในวันเดียว จึงหยุดพักกลางทาง

บ้านน้ำเนิน อยู่กลางหุบเขา เป็นจุดต่อรถประจำทางสำหรับผู้ที่เดินทางไปมาระหว่างเชียงขวางกับซำเหนือ ที่นี่จึงมีที่พักรับรอง ริมห้วยน้ำเนินซึ่งไหลไปลงทะเลเวียดนาม คืนนั้นเรา

ท่ารถประจำทางบ้านน้ำเนิน

เมืองพวน เมืองหลวงเก่าของแขวงเชียงขวาง สมัยสงครามเวียดนาม เมืองพวนถูกบอมบ์ขนาดหนัก บ้านเรือน และวัดวาอารามพังทลาย ผู้คนอพยพออกจากเมือง เมืองพวนกลายเป็นเมืองร้าง ปัจจุบันเมืองพวนเป็นเพียงเมืองเล็ก ๆ อันสวยงามกลางหุบเขา เจดีย์ด้านซ้ายคือ พระธาตุฝุ่น

อาบน้ำจากลำธารสายนี้ที่เย็นเฉียบเหมือนเพิ่งละลายจากน้ำแข็ง กระแสน้ำเย็นได้ด้วยก้อนหิน ดิน ต้นไม้ ใจมนุษย์เย็นได้ด้วยการดับไฟสงคราม

เสียงเพลงไทยดังออกมาจากบ้านหลังหนึ่ง เป็นที่รู้กันของชาวน้ำเนินว่า ใกล้ถึงเวลาวิดีโอฉาย คืนนี้ยังคงฉายเรื่อง "อยากหยุดตะวันไว้ที่ปลายฟ้า" พ่อค้าหัวใสนำวิดีโอละครไทยเข้ามาฉายปิดวิกเรียกเก็บเงิน ละครหรือเพลงไทยเป็นที่นิยมชมชอบของคนลาวมาก ตั้งแต่ผมมาลาวไปที่ไหน ๆ ก็ได้ยินแต่เพลงไทย เป็นปฏิกิริยาลูกโซ่ คล้าย ๆ กับคนไทยเห่อวัฒนธรรมฝรั่งนั่นแหละ

.....

อย่าไว้ใจแม่ค้า อย่าเชื่อฟ้าซำเหนือ

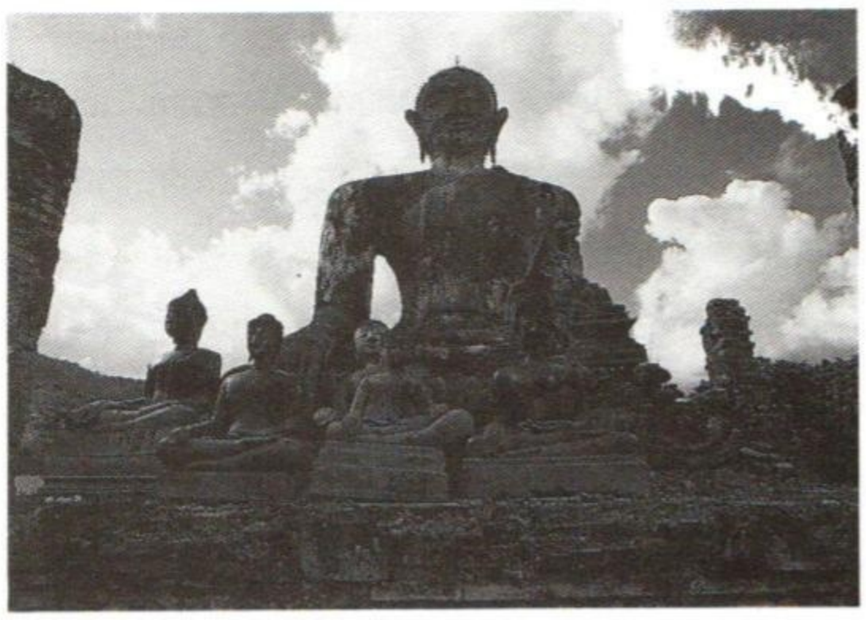
สุภาษิตข้างต้น ชูชาติเปรียบเทียบให้เราฟังในตอนรุ่งสางเมื่อเราเริ่มเดินทางไปดูหินตั้งที่ซำเหนือ

สภาพภูมิประเทศของซำเหนือเป็นภูเขาสลับซับซ้อน อากาศตอนกลางวันกับกลางคืนแตกต่างกันมาก ช่วงเช้ามีหมอกปกคลุมหนาทึบ เย็นอาจจะมีฝนตกก็ได้ ด้วยเหตุนี้ชูชาติจึงนำสภาพดินฟ้าอากาศที่แปรปรวนของซำเหนือไปเปรียบกับแม่ค้า ซึ่งก็ไม่ใช่ทุกคนหรอก เพียงแต่หยิบมาพูดกันเล่น ๆ

เมื่อคืนที่น้ำเนิน บนโต๊ะข้าวใต้หลังคามุงด้วยฟ้าเดือนมืด เรากินข้าวแลง (มื้อเย็น) กันอย่างออกรส รสชาติข้าวเหนียว "เฮ็ดไร่" อร่อยกว่าข้าวเหนียวที่ผมเคยกินมา เป็นข้าวเหนียวพันธุ์พื้นเมือง เมล็ดกลมป้อม สีออกแดง ๆ เพราะตำด้วยครกมือ หรือครกกระเดื่อง รสมันออกหวานปะแล่ม ๆ ผมเผลอกับความอร่อยขนาดกินข้าวเหนียวเปล่า ๆ ก็ยังได้ ยิ่งได้เบียร์ลาวด้วยแล้ว ยิ่งทวีความสนุกสนาน

ชูชาติ โชเฟอร์ไม่ธรรมดา วัย ๓๐ กว่าปี ย้อนประวัติชีวิตของเขาจนผมอดทึ่งไม่ได้ บิดาของชูชาติอยู่ในขบวนการปลดปล่อย ชูชาติถูกส่งไปร่ำเรียนในจีนและรัสเซีย ก่อนที่จะมาเป็นผู้จัดการฝ่ายบัญชีของธนาคารชาติลาว แล้วลาออกมาประกอบธุรกิจอยู่ในเชียงขวาง นอกจากประสบการณ์ชีวิตที่

แม้วัดจะถูกทำลายเพราะสงคราม แต่พระธรรมยังติดตามและอยู่ในใจชาวเชียงขวางอยู่เสมอ ในภาพคือซากวิหารวัดเพียวัด เมืองพวน

ต้นตระกูลของช่อฟ้า

เยาวชนในเชียงขวางโชคดีที่ได้เติบโตท่ามกลางธรรมชาติที่บริสุทธิ์ แต่ก็มีเด็กอีกหลายคนที่ต้องเสียชีวิตก่อนวัยอันควรเพราะโดนระเบิด

ชูชาติผ่านมาอย่างโชกโชน เรื่องความรู้ทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีลาว ชูชาติก็รู้รอบและรู้ลึก จำได้แม้กระทั่งชื่อนักบินอเมริกันที่ยิงจรวดใส่ถ้ำปิ้วที่เราแวะเมื่อวานนี้ จนกระทั่งเราตั้งฉายาเขาว่า "ชูชาติ สวัสดิ์ศรี" เมืองลาว เพราะเพิ่นรู้มากจริง ๆ การมาเยือนเชียงขวางครั้งนี้นับว่าเราโชคดีที่ได้ร่วมทางกับเขา

เราจากน้ำเนินแต่เช้าตรู่ ฝากความไว้วางใจให้กับชูชาติ ซึ่งขับรถคู่ใจอย่างชำนาญ ไต่ลัดเลาะไปตามไหล่เขาตามเส้นทางหมายเลข ๖ อากาศยามเช้าเย็น มีหมอกปกคลุมหนา แม้แต่หมู่บ้านริมทางก็เห็นแต่หลังคาเพียงเลือน ๆ ตลอดทางมีหมู่บ้านของลาวเทิง คือ ขมุ และลาวสูง คือ ม้ง อยู่เป็นระยะ พวกนี้เฮ็ดไร่ ปลูกข้าวไร่ ข้าวโพด และกัญชา ฝาบ้านทำด้วยฟากไม้ไผ่หลังคามุงหญ้าคาหรือไม้แป้นเกล็ด ที่ยอดจั่วมีไม้ไข้วกัน หรือที่ทางภาคเหนือของไทยเรียกว่า "กาแล" นั่นแหละ แต่ที่นี่เอิ้นว่า "แปเฮือน" จะบอกว่าอิทธิพลของกาแลทางภาคเหนือของไทยมาไกลถึงนี้ก็คงไม่ใช่ แต่มันเกิดจากธรรมชาติของสถาปัตยกรรม

ชูชาติชี้ให้ดูหลุมข้างทาง เป็นหลุมที่ขุดเข้าไปในผนังภูเขาข้างถนน ขนาดตัวคนเข้าไปซุกอยู่ได้ มีอยู่เป็นจุด ๆ ริมเส้นทางหมายเลข ๖ มันคือหลุมหลบภัยของชาวบ้านในช่วงสงคราม

ดีนะที่การจราจรในกรุงเทพฯ ได้สร้างภูมิคุ้มกันให้ผมบ้าง การนั่งรถติดต่อกัน ๓ ชั่วโมง จึงเป็นเรื่องขี้ปะติ๋ว อีกทั้งสองข้างทางไปซำเหนือยังมีธรรมชาติให้รื่นรมย์ อากาศก็เย็นสบายโดยไม่ต้องพึ่งพาเครื่องปรับอากาศ เพราะมีแอร์ธรรมชาติอยู่แล้ว ในที่สุดเราก็ถึงแหล่ง**หินตั้ง**

คนลาวเรียกหินตั้งว่า "หลักหิน" มันกระจัดกระจายอยู่ตามสันภู ในเขตเมืองหัวเมือง แขวงซำเหนือ ริมถนนสายป่าคา-นาแล ซึ่งเพิ่งตัดใหม่ผ่าเข้าไปในดงหินตั้ง จึงมีเศษหินตั้งหักระเกะระกะตามสองข้างถนน

จากการนั่งรถสำรวจ สอดส่ายสายตา มีกลุ่มหินตั้งเรียงรายอยู่ข้างถนนเป็นระยะทางกว่า ๑ กิโลเมตร ยังไม่นับตามสันภูอื่นที่ชาวบ้านบอกว่ายังมีอีกหลาย โดยเฉพาะที่ภูแจแล

หินตั้งปักอยู่เป็นกลุ่ม แต่ละกลุ่มประกอบด้วย ๓ ลักษณะ คือ หลักหิน สูงตั้งแต่ ๑-๒ เมตร หลุมกว้าง ๑ เมตร และแผ่นหินรูปวงกลม ขนาดปิดปากหลุมพอดี ซึ่งรอบ ๆ หลุมจะมีหลักหินหลายหลักปักอยู่

บ.ก.สุจิตต์อธิบายว่า หินตั้งพวกนี้ คือสถานที่ประกอบ

พิธีกรรมการฝังศพ และหลักหินก็เป็นบรรพบุรุษของเสมาหินทุกวันนี้

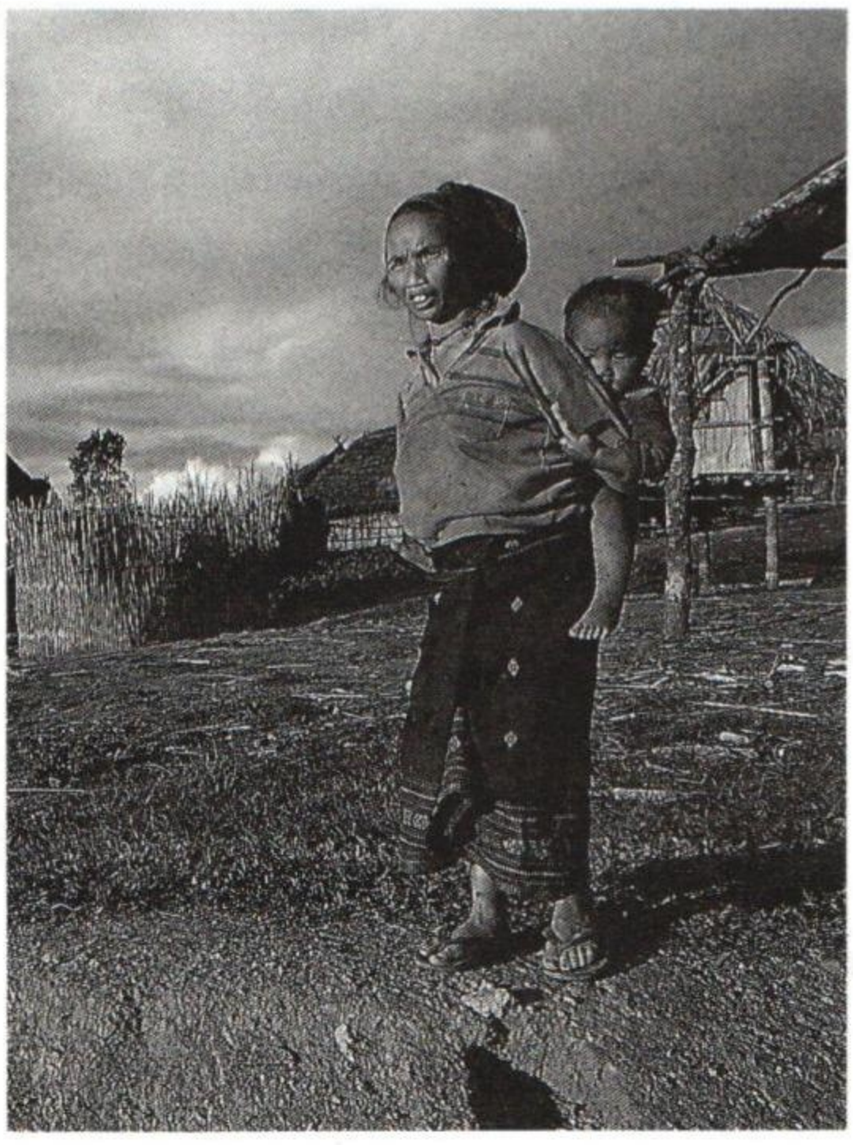
ผมไม่รู้สึกเสียดายเลยที่นั่งรถมาเป็นวัน ๆ เพื่อให้ได้เห็นอารยธรรมดั้งเดิมของชนดั้งเดิมในอุษาคเนย์ แต่ก็ยังเสียดายอยู่บ้าง สภาพหินตั้งในปัจจุบันหักล้มระเนระนาด เนื่องจากมีถนนตัดผ่าน ถ้าปล่อยไว้อย่างนี้อีกไม่นาน เราคงต้องสูญเสียหลักฐานสำคัญไป

หลังจากชื่นชมอารยธรรมโบราณประมาณ ๑ ชั่วโมง เราก็รีบบึ่งรถกลับ ถึงเมืองโพนสะหวันเมื่อตะวันตกดิน บริษัททัวร์จัดให้เราพักกันที่โรงแรมภูผาแดง อยู่บนยอดภูเตี้ย ๆ มองเห็นเมืองโพนสะหวันทั้งเมือง

ตอนค่ำในห้องอาหารของโรงแรม ผู้เชี่ยวชาญ MAG ที่เราพบเมื่อวานมานั่งสังสรรค์กินเหล้ากับเพื่อนฝูงฝรั่งด้วยกัน เจ้าของโรงแรมนี้เป็นคนฝรั่งเศสที่มาได้เมียลาว โรงแรมนี้จึงเสมือนแหล่งพบปะของฝรั่งในเชียงขวาง เสียงหัวเราะของพวก MAG ทำให้ผมหวนนึกถึงมื้อเที่ยงเมื่อวันวานที่โรงเรียนบ้านนาปา

ด้วยเงินเดือนเพียง ๖๐๐ บาท พวกเขาต้องการข้าวเหนียวจิ้มแจ่วแกล้มด้วยเขียดย่าง มากกว่าวิสกี้

.....

ประชาชนลาวประกอบด้วยกลุ่มคนแตกต่างกันมากมายหลายชนชาติ ทั้งม้ง ซมุ เย้า อะข่า อีก้อ ไทยดำ ไทยขาว เป็นต้น ชีวิตความเป็นอยู่ยังแอบอิงกับธรรมชาติ

ทุ่งไหหิน ถิ่นเมืองพวน

คริสโตเฟอร์ มุลลิน กล่าวไว้ใน Asia Magazine ฉบับประจำวันที่ ๑๒ พ.ค. ๒๕๑๗ ว่า ตั้งแต่ปี ๒๕๐๗-๒๕๑๕ ปริมาณลูกระเบิดที่อเมริกาทิ้งในประเทศลาวทั้งหมดมีจำนวนถึง ๒,๕๐๐,๐๐๐ ตัน

พื้นที่ที่ได้รับความเสียหายหนักก็คือ เชียงขวาง

ตามทุ่งหญ้า ท้องนา และบ้านเรือน ยังมีร่องรอยของสงครามติดตรึงอยู่ **ไหหิน** ก็พลอยโดนลูกระเบิดแตกหัก

นักท่องเที่ยวที่มาเชียงขวาง ย่อมไม่มีใครที่ไม่รู้จักไหหิน ความโด่งดังของเชียงขวางอย่างหนึ่งก็คงจะเป็นเพราะ**ทุ่งไหหิน**นี้เอง

ครั้งที่ขบวนการปะเทดลาวบุกเข้ายึดทุ่งไหหินคืนจากลาวฝ่ายขวาได้สำเร็จนั้น ทุ่งแห่งนี้จึงได้รับการขนานนามอีกชื่อว่า **"ทุ่งแห่งความกล้าหาญ"**

ย้อนหลังไปเมื่อประมาณ ๒,๐๐๐-๓,๐๐๐ ปีที่แล้ว ทุ่งไหหินคือสถานที่ประกอบพิธีกรรมฝังศพครั้งที่สองของคนโบราณ ด้วยการแกะหินให้เป็นไห เป็นที่ใส่กระดูกและเครื่องสังเวย

แม้กาลเวลาจะห่างกัน แต่ก็มีความเหมือนกันในสองยุคสมัย เป็น "ทุ่งแห่งดวงวิญญาณ"

ในเชียงขวาง แหล่งที่มีไหหินมีด้วยกัน ๓ จุดใหญ่ ๆ

ไหหินบ่อนแรก คือ **ไหหินบ้านอ่าง** ห่างจากโพนสะหวันประมาณ ๗ กิโลเมตร เป็นจุดที่มีไหหินมากที่สุดกว่า ๒๐๐ หน่วย

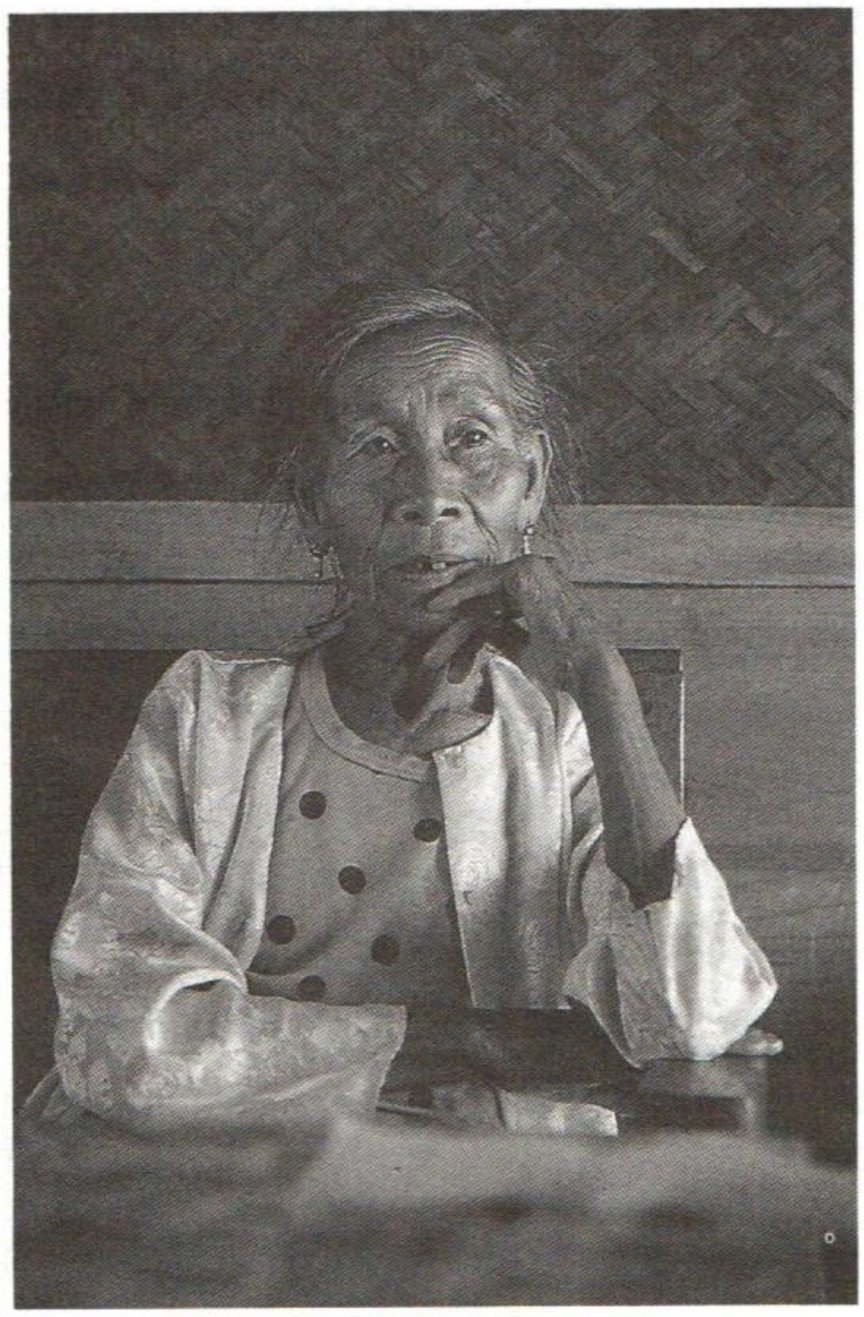
ไหหินบ่อนที่สอง คือ **ไหหินบ้านนาโค้** ห่างจากโพนสะหวันไปทางเมืองพวน ๒๐ กว่ากิโลเมตร มีไหหิน ๖๐ กว่าหน่วย

ไหหินบ่อนที่สาม คือ **บ้านเชียงดี** อยู่ใกล้ ๆ กับไหหินบ่อนที่สอง มีไหหิน ๑๐๐ กว่าหน่วย

ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวจะรู้จักไหหินบ่อนแรกมากที่สุด เพราะอยู่ใกล้เมือง การเดินทางก็สะดวกสบาย และก็มีไหหินมากกว่าอีกสองบ่อน

สภาพภูมิประเทศที่ไหหินตั้งอยู่นั้นคล้าย ๆ กัน คือตั้งอยู่บนเนินเขาเตี้ย ๆ แต่เด่น ไม่ไกลจากหมู่บ้านและที่ราบ อันแสดงถึงลักษณะการตั้งถิ่นฐานของเจ้าของวัฒนธรรมไหหินนี้

เมื่อเสร็จจากการชมไหหินทั้งสามบ่อน ดวงถาวรซึ่งวันนี้

แม่เฒ่าสิง-ทองดี บุญปัญญา อายุ ๘๐ ปี ชาวเมืองพวน ที่อพยพไปอยู่เมืองเวียงจันท์ในสมัยสงคราม

รับอาสาพาเราเที่ยวก็ชวนเราไปเยี่ยมบ้านเกิดของเขาที่เมืองพวน

เมืองพวน เมืองคูน และเมืองเชียงขวาง สามเมืองคือเมืองเดียวกัน เป็นเมืองหลวงเดิมของแขวงเชียงขวาง อยู่ห่างจากเมืองโพนสะหวันมาทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ราว ๓๖ กิโลเมตร ตั้งอยู่บนที่ราบเล็ก ๆ ห้อมล้อมด้วยภูสูง มีน้ำพวนเป็นสายเลือดใหญ่ เป็นเมืองศูนย์กลางของคนพวน ซึ่งมีไม่น้อยที่อพยพมาอยู่เมืองไทย เมืองพวนในปัจจุบันกำลังก่อร่างสร้างตัวบนซากสงคราม ซากปรักหักพังของตึกอาคารสมัยอาณานิคมขนาบสองฝั่งของถนนสายหลัก ซากโบราณสถาน วัดวาอาราม เจดีย์ร้างตามยอดดอยเล็ก ๆ เช่น พระธาตุฝุ่น พระธาตุจอมเพชร และพระธาตุหลวง บ่งบอกถึงความรุ่งเรืองในอดีต หน้าตาของเมืองพวนนั้นเสมือนหญิงสาวที่รอวันฟื้นไข้ แต่ก็ยังคงเค้าความงามในอดีต

ดวงถาวรพาเราซอกแซกไปตามมุมต่าง ๆ ของเมือง ที่วัดเพียวัด มีซากวิหารใหญ่หลังหนึ่ง ตัวอาคารพังทลายเหลือเพียงพื้น และเสาวิหาร บนฐานชุกชีของพระประธานปั้นใหม่ เราแปลกใจกับภาพที่เห็น พระพุทธรูปสำริดศิลปะล้านช้าง ๔-๕ องค์ สภาพค่อนข้างสมบูรณ์ถูกปล่อยให้ตากแดดตากลม

เราถามดวงถาวรว่า "ทำไมคนที่นี่ไม่กลัวหายหรืออย่างไร"

ดวงถาวรตอบแบบยิ้ม ๆ ว่า "คนที่นี่เขาไม่ขโมยพระพุทธรูปกันหรอก"

แหม ถ้าเป็นเมืองไทยละก็ ป่านนี้คงมีญาติโยมแย่งกันอัญเชิญท่านไปประดิษฐานในพิพิธภัณฑ์ส่วนบุคคล หรือไม่ก็พาท่านไปทัวร์ต่างประเทศนานแล้ว ไม่ปล่อยให้ท่านต้องตกระกำลำบากหรอก!

เรากลับเมืองโพนสะหวันเมื่ออาทิตย์เริ่มโรยรา

.....

ฝูงเมฆบดบังทัศนียภาพจนมองไม่เห็นภูเบี้ย ผมเอะใจเมื่อกัปตันพาเราบินออกนอกเส้นทางที่เราเคยมาเมื่อสองสามวันก่อนเพื่อพาแอร์โฮสเตสไปดูการซ่วงเรือ (แข่งเรือ) ในแม่น้ำเบื้องล่าง

เชียงขวาง ทำให้ผมรู้สึกว่าเหมือนได้กลับบ้านเกิด พบปะญาติพี่น้องที่จากกันไปนาน แม้ผมจะไม่มีเชื้อพวนก็ตาม เขากับผมพูดภาษาเดียวกัน เข้าใจกันได้ด้วยรอยยิ้ม ซีกโลกหนึ่งไปไกลด้วยเทคโนโลยี แต่อีกซีกหนึ่งคนเชียงขวางยังใช้ส้วมหลุมกันอยู่ แน่นอนถ้าผมมาเชียงขวางครั้งใหม่ คงมีอะไรเปลี่ยนไปอีกหลายอย่าง

บอมบียังเป็นภัยเงียบของชาวเชียงขวางที่ทุกวันนี้กำลังเดินเล่นอยู่บนความตาย การเก็บกู้ระเบิดในเชียงขวางนั้นดำเนินไปอย่างล่าช้า ด้วยบุคลากรที่มีไม่เพียงพอ ซึ่งสัมพันธ์กับเงินทุนช่วยเหลืออันน้อยนิด ผมไม่รู้ว่า หลังจากวันที่ผมจากมา จะต้องเสียอีกกี่ศพ เพื่อลบรอยสงคราม

เชียงขวางกำลังเติบโต กลิ่นหอมหวนของทรัพยากรธรรมชาติดึงดูดให้มีนักลงทุนเข้ามากอบโกย แต่จะมีใครสักคนช่วยเหลือพวกเขาด้วยความจริงใจ

เอ้า! นักการเมืองคนที่เข้าไปสร้างรีสอร์ทในเชียงขวางช่วยลุกขึ้นตอบให้ชื่นใจหน่อยซิ!

จาก คำสิงห์ ศรีนอก ถึง “อุทิน บุนยาวง”

อุทิน บุนยาวง จัดได้ว่าเป็นตัวหลักหนึ่งในแวดวงวรรณกรรมของลาวปัจจุบัน มีชื่อเสียงและได้รับการยกย่องในฐานะนักเขียนเรื่องสั้น เรื่องของเขาหลายเรื่องได้รับการแปลออกเป็นภาษารัสเซีย เวียดนาม อังกฤษ ญี่ปุ่น ฯลฯ

ในพากย์ไทยเราเอง หนังสือรวมเรื่องสั้นของเขาสองเล่ม **ปลาช่อนโลภมาก** (ปลาค่อโลภา) และ**เมื่อแม่จากไป** (แพงแม่) ก็ได้รับการแปลออกตีพิมพ์และได้รับการต้อนรับด้วยดีในหมู่ผู้อ่าน

เรื่องสั้นเรื่องหนึ่งของอุทินคือ “เสียงจากทุ่งไหหิน” เสียงคร่ำครวญของเหยื่อสงครามถูกนำไปแปลเป็นภาษาอังกฤษ เพื่อใช้โฆษณาเรียกร้องให้นานาประเทศหันมาสนับสนุนเงินทุนช่วยเหลือการเก็บกู้ระเบิดในแขวงเชียงขวาง

นอกเหนือจากงานประเภทเรื่องสั้น ในฐานะของบุคคลที่ผ่านชีวิตมาโดยตลอดในระยะเวลาของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมของประเทศ จากยุคทุนนิยมล้าหลัง (จินตนาการเก่า) กระทั่งก้าวเข้าสู่สังคมนิยมเต็มรูปแบบและท้ายสุดสู่ยุคจินตนาการใหม่ อุทิน บุนยาวงก็ได้มีผลงานด้านสารคดีในเชิงประวัติศาสตร์ของสังคมที่ผ่านมาอย่างน่าสนใจศึกษาไว้หลายบท ที่เด่น ๆ ก็มีบทรายงานสภาพชีวิตและจิตใจของประชาชนในท่ามกลางเปลวไฟของสงครามปลดปล่อยในหนังสือชุด **มูลเชื้อการต่อสู้** ในชื่อ **เสียงก้องของลัทธิวีระชนปฏิวัติ** อันเป็นเสมือนบทกล่าวนำก่อนจะถึงเรื่องราวของ**บอมบี** อันปรากฏในศิลปวัฒนธรรมฉบับนี้

จากคำแนะนำตัวเองในหนังสือเล่มหนึ่งของเขา อุทินบอกว่าเขาเกิดปีพุทธศักราช ๒๔๘๕ ที่เมืองบ่อแตน แขวงไชยะบุรี ฝั่งขวาของแม่น้ำโขงด้านที่ติดกับจังหวัดเลยและพิษณุโลก อายุ ๑๐ ขวบ เดินทางจากบ้านสู่นครหลวงเวียงจัน เข้าเรียนชั้นประถมที่โรงเรียนวัดไต แล้วต่อชั้นมัธยมและอุดมที่วิทยาลัยเวียงจัน จบแล้วออกประกอบอาชีพ ผ่านงานหลายอย่างก่อนจะเข้าสู่โลกหนังสือ

ก่อนการปลดปล่อย เคยได้รับทุนมาศึกษาดูงานหนังสือพิมพ์ในกรุงเทพฯ มีโอกาสได้พบปะสนิทสนมกับนักหนังสือพิมพ์รุ่นราวคราวเดียวกันหลายท่าน อาทิ คุณขรรค์ชัย บุนปาน คุณสุจิตต์ วงษ์เทศ เป็นต้น

ภายหลังการเปลี่ยนแปลง ในห้วงเวลาหนึ่งเขาได้รับเลือกร่วมเดินทางไปคัดสรรและแปลวรรณกรรมคลาสสิคของรัสเซียสู่ภาษาลาว ณ กรุงมอสโก

อุทิน บุนยาวง เป็นคนหนึ่งในคณะบุกเบิกก่อตั้งวารสาร **วันนะสิน** อันเป็นวารสารภายใต้การดูแลกำกับของกระทรวงแถลงข่าวและวัฒนธรรม

ปัจจุบันเขาได้ลาออกจากราชการแล้ว แต่ก็ยังคงทำงานทางด้านวรรณกรรมต่อไป

คราบน้ำตา บอมบ์

๒๐ ปีสันติภาพในลาว

อุทิน บุนยาวง
เขียนเป็นภาษาลาว
สมชาย นิลอาธิ
(ถอดเป็นภาษาไทยและอธิบายศัพท์)

ค.ศ. ๑๙๙๕ (พ.ศ. ๒๕๓๘) สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีอายุครบ ๒๐ ปี ระบอบการปกครองใหม่นี้ สถาปนาใหม่ขึ้นภายหลังสงครามอันยืดเยื้อยาวนานได้ยุติลง

สงครามดังกล่าวชาวโลกรู้จักกันในนาม**สงครามเวียดนาม** (Viet-Nam War) แต่ความจริงมันคือ**สงครามอินโดจีน** เพราะไฟสงครามลามไปทั่วทั้ง ๓ ประเทศ คือ ลาว, เวียดนาม และกัมพูชา และได้ดับมอดลงในปี ๑๙๗๕ (พ.ศ. ๒๕๑๘)

สงครามยุติลงแล้วก็จริง แต่ผลย้อนหลังของสงครามก็ยังทำลายชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนตลอดมา โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ที่เกิดลุนหลังสงครามเป็นโศกนาฏกรรมที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องอยู่ในบางขงเขตของประเทศลาว เฉพาะอย่างยิ่งอยู่**ภูเพียงเชียงขวาง** อันเป็นที่ตั้งของ**ทุ่งไหหิน**อันลือชื่อ

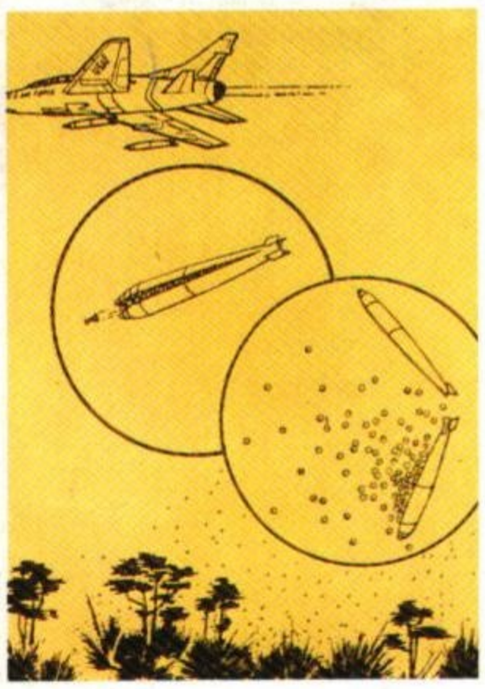
ภูเพียงแห่งนี้มีธรรมชาติอันสวยงาม คล้ายคือกับท้องทุ่งในประเทศอังกฤษ มีโบราณวัตถุที่สำคัญคือ **ทุ่งไหหิน** อันเป็นฝีมือของมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์ และมีความสำคัญในฐานะเป็นจุดยุทธศาสตร์ทางทหาร ดั่งนี้ภูเพียงเชียงขวางจึงเป็นสมรภูมิเลือดมาหลายยุคหลายสมัย เป็นเหตุให้ประชาชนในขงเขตนี้ ซึ่งเรียกกันว่า **ไทพวน** ต้องประสบเคราะห์กรรมลำบากตลอดเวลาอันยาวนาน

เด็ก ๆ กับ "มรดกอันตราย"

และถูกกวาดต้อนไปหลายแห่งหลายหน จำนวนหนึ่งถูกกวาดไปอยู่ในหลายจังหวัดของประเทศไทย ในศตวรรษที่ ๑๙ ผู้สืบเชื้อสายไทพวนคนหนึ่ง ซึ่งมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันดีทั้งในไทยและในลาวก็คือ ท่านสุจิตต์ วงษ์เทศ นักเขียนและนักค้นคว้า ผู้มีทัศนะและฝีปากคมคาย เจ้าของทฤษฎี จ.ป.ล.

เรือบิน B 52 กำลังเทระเบิดลง

"กล่องเหล็ก" ไขออกกลางอากาศ แล้วบอมบีที่บรรจุอยู่ข้างในก็กระจายไปตามหน้าดิน แล้วก็แตกขึ้น แต่จำนวนหนึ่งยังไม่แตก มีประมาณ ๒๐-๓๐%

หลักฐานพยานของความโหดเหี้ยมของสงครามในศตวรรษที่ ๒๐ นี้ ยังปรากฏให้เห็นอยู่ทั่วไปนั้นก็คือ **ขุมระเบิด**ที่ยั่งยายไปตามผืนแผ่นดินจนเหลือคณานับ เป็นบาดแผลแห่งแผ่นดินอันเกิดจากความขัดแย้งของกำลังต่าง ๆ ทั้งภายในและต่างประเทศ ที่พยายามยึดเอาจุดยุทธศาสตร์แห่งนี้ไว้ในกำมือของตน

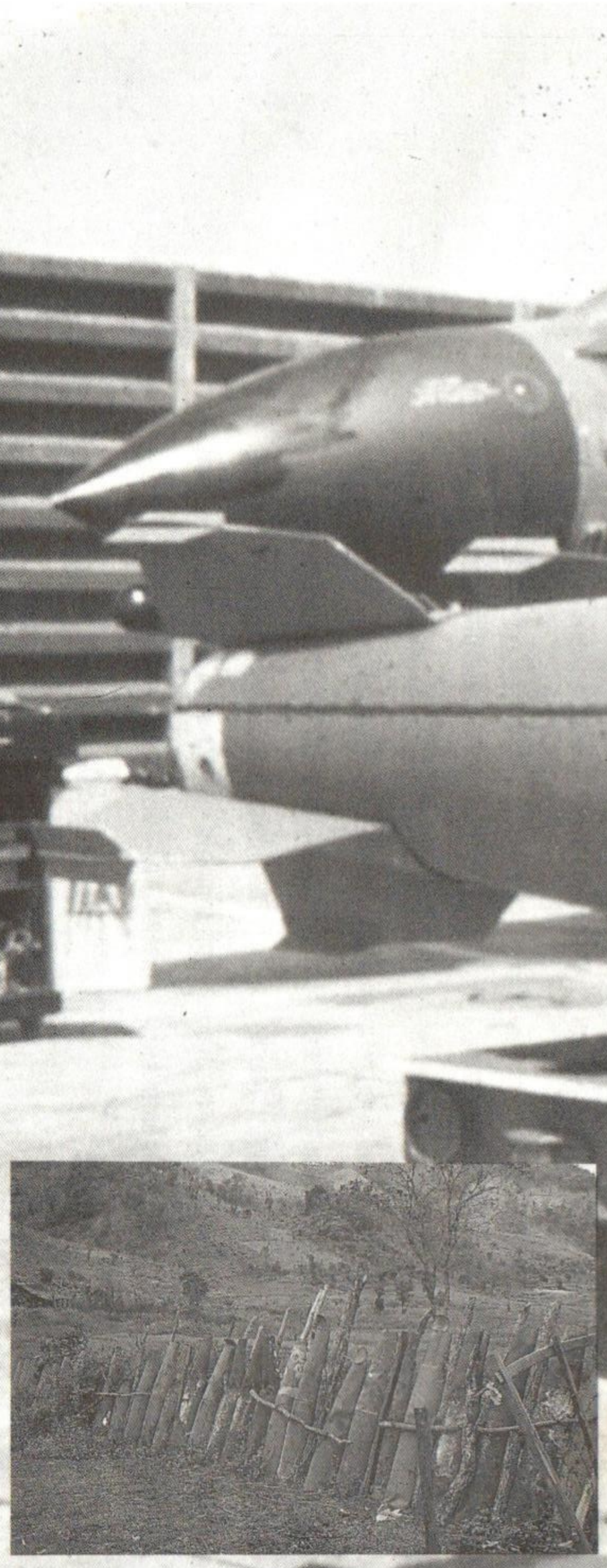
หลักฐานอีกชนิดหนึ่งซึ่งเปรียบเหมือนพญามัจจุราชก็คือ "บอมบี" (บมบี) ที่เดียรดาษอยู่ตามผืนแผ่นดินและสังหารคนโดยไม่เลือกหน้า แม้กระทั่งเด็ก ๆ ผู้บริสุทธิ์ ซึ่งไม่มีส่วนรับรู้หรือรับผิดชอบใด ๆ กับสงคราม

ไม่เป็นเรื่องแปลกประหลาดเลยที่บอมบีมีให้เห็นอยู่ทุกแห่งหน ทั้งนี้เพราะตลอดระยะสงครามนั้น เครื่องบินอเมริกาได้ทิ้งระเบิดลงใส่ลาวนับแต่ปี ๑๙๖๔ (๒๕๐๗) ไปจนถึงปี ๑๙๗๓ (๒๕๑๖) รวมทั้งหมด ๕๐๐,๐๐๐ เที่ยวบิน (Planeloads) เมื่อคิดเฉลี่ยแล้วตลอดเวลา ๙ ปี ของสงครามทางอากาศ เครื่องบินได้ทิ้งระเบิดลงในลาวทุก ๆ ๘ นาที

การต่อสู้กันด้วยอาวุธอยู่ในลาวนั้นยุติลงในปี ๑๙๗๓ (๒๕๑๖) คือสองปีก่อนที่จะมีการสิ้นสุดสงครามอยู่เวียดนามและกัมพูชา ระเบิดที่ทิ้งลงจำนวนมากคือ ชนิด Anti-personel cluster bomblets หรือที่คนลาวเรียกว่า **"บอมบี"** (บมบี : bombie) มีขนาดเท่าลูกเทนนิส คาดกันว่า ๒๐-๓๐% ของจำนวนบอมบีไม่ได้แตกทันทีทันใดเมื่อตกถึงดิน แต่เมื่อใช้ของแข็งทุบหรือเอาไฟเผา มันจะระเบิดและสังหารผู้อยู่ใกล้รัศมีได้ หรือบางลูกเพียงแต่ไปแตะต้องมันก็ระเบิดเลย ผู้เชี่ยวชาญระเบิดบอกว่าขึ้นอยู่กับการหมุนอ้อมตัวของบอมบีเอง คือเมื่อตกจากอากาศ ถ้าลูกใดหมุนอ้อมตัวได้ ๒,๔๐๐ รอบ มันก็ระเบิดเลย มีหลาย ๆ ลูกถูกเก็บไปโยนเล่น โดยเด็ก ๆ ที่ไร้เดียงสา แต่ก็บ่เป็นหยังและมีบางลูกที่เพียงแต่ถูกเคลื่อนย้ายหน่อยเดียวหรือถูกโยนไปเพียงบาดเดียว มันก็ระเบิดขึ้นเลย เนื่องจากว่าบอมบีที่วางอยู่ตามหน้าดินนั้น อาจหมุนอ้อมตัวได้ ๒,๓๙๙ รอบแล้ว ใครไปแตะต้องก็แม่นถึงคราวชะตาขาด

แขวงเชียงขวาง เป็นเขตที่ถูกทิ้มระเบิดหนักหน่วงที่สุดคือ จำนวน ๓๐๐,๐๐๐ ตัน คิดเฉลี่ยแล้วพลเมืองของแขวง (ในขณะนั้น) ได้รับคนละ ๒ ตัน ปัจจุบันแขวงเชียงขวางย้ายที่ว่าการแขวงไปตั้งอยู่ที่**โพนสวรรค์** (โพนสะหวัน) อันเป็นเมืองน้อย ๆ ห่างจากทุ่งไหหินประมาณ ๒ กิโลเมตร เมืองนี้กำลังขยายตัวและมีประชาชนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากมีคนหลั่งไหลกลับคืนสู่ถิ่นเดิม เมื่อมีคนเพิ่มขึ้นก็มักจะเกิดอุบัติเหตุเพราะระเบิดมากขึ้น เมื่อคนไปสับช่าวดินเพื่อทำการเกษตร แล้วก็ไปสับถูกบอมบีที่ฝังอยู่ในดิน ดังนี้จึงเกิดมีโครงการเก็บกู้ระเบิดที่ได้ปฏิบัติงานมาแต่ท้ายปี ๑๙๙๔ (๒๕๓๗) โดยมีสำนักงานอยู่โพนสวรรค์

โครงการนี้ดำเนินงานโดย **องค์การมิตรภาพเมนโนนาย** (Mennonite Central Committee) อันเป็นองค์การที่ไม่ขึ้นกับรัฐบาล (NGO) ซึ่งมีสำนักงานศูนย์กลางอยู่รัฐเพนซิลวาเนีย สหรัฐอเมริกา สมทบกับ**กลุ่มที่ปรึกษาด้านระเบิด** (Mines Advisory Group) อันเป็นองค์การเพื่อมนุษยธรรมของอังกฤษ โครงการเริ่มต้นด้วย

การฝึกอบรมพนักงานท้องถิ่นจำนวน ๑๐ คน ให้รู้จักเทคนิคการตรวจหาระเบิดที่ฝังอยู่ในดิน แล้วต่อมาก็ลงสู่สนาม

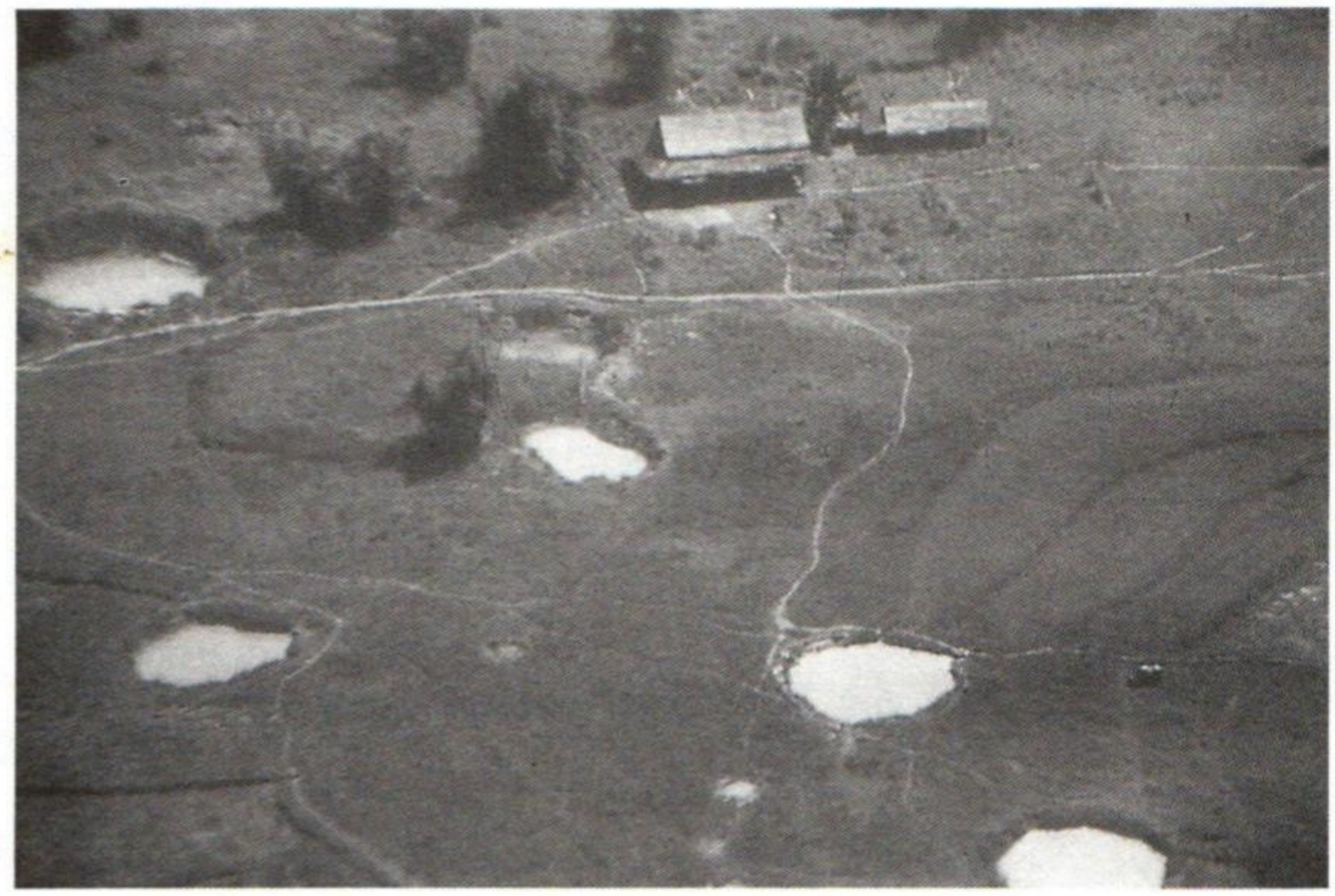
ต้นเดือนมิถุนา ๑๙๙๕ (๒๕๓๘) ข้าพเจ้ามีโอกาสเดินทางไป "ชม" บอมบีตามผืนแผ่นดินเชียงขวาง และสังเกตการณ์เก็บกู้ระเบิด ซึ่งกำลังดำเนินไปตามจุดสำคัญ ๆ เช่น โรงเรียน, สถานที่ปลูกสร้างของรัฐบาล และแหล่งชุมชนบางแห่ง

จากโพนสวรรค์ไปหาบ้านนานู (นาหนู?) นั้นไกลประมาณ ๑๒ กิโลเมตร ก่อนจะถึงบ้านดังกล่าว พวกเรา (หมายถึงทีมเก็บกู้ระเบิดและคณะผู้สังเกตการณ์) จอดรถไว้ริมทางดินแดง เพราะเห็นเครื่องหมายเป็นแผ่นยาว ๆ บาง ๆ สีขาว สีตองเหลืองปลิวสะบัดอยู่บนปลายไม้ยาวประมาณแขนหนึ่งที่เสียบอยู่หน้าดิน มันคือที่หมายบอกว่ามีบอมบี พวกเราเดินออกจากริมทางไม่ถึงสิบก้าว ก็เห็นบอมบีพ้นออกจากหน้าดินส่วนหนึ่ง มันเป็น**ขี้เหมี้ยง** จึงกลมกลืนกับสีของพื้นดินแห่งนี้ ถ้าดูอย่างผิวเผินมันก็คือดั่งก้อนหินธรรมดาที่พ้นออกมาจากหน้าดิน ดั่งนี้ชาวบ้านที่ผ่านไปมา จึงไม่สังเกตเห็นอันตรายนี้เลย

มันคือบอมบีขนาดลูกเทนนิส ซึ่งราษฎรบ้านนานูคนหนึ่งพบเห็นแล้วมาแจ้งต่อทีมเก็บกู้ระเบิดให้ทราบ วางอยู่ข้างกันนั้นยังมีลูกปืนชนิด M-19 สองลูก มีผู้พบเห็นลูกปืนดังกล่าวนี้อยู่บริเวณใกล้เคียงอันเป็นพุ่มไม้ แล้วเก็บมารวมกันไว้บ่อนนี้ ก่อนที่พวกเราจะมาถึง ห่างออกไปประมาณ ๕๐ เมตร ยังมีบอมบีอีกลูกหนึ่ง เผยโฉมหน้าออกจากพื้นดิน ตามหลักการแล้วห้ามแตะต้องหรือเคลื่อนย้าย ถึงว่ามันจะเป็นขี้เหมี้ยงหรือว่าจมอยู่ในดินมาแล้ว ๒๐ กว่าปี เพราะมันยังสามารถสังหารผู้คนได้อยู่

ชาวบ้านอีกคนหนึ่งมาบอกว่า พบระเบิดอยู่ริมทุ่งนา พวกเราจึงเดินไปประมาณ ๔๐๐ เมตร ก็ถึงบ่อนมีระเบิด มันคือลูกปืนครกที่ยังมีส่วนท้ายหรือหมากเฟืองคาอยู่ ห่างออกไปไม่ไกลเท่าใดมีอีกลูกหนึ่ง ยังอยู่ในกล่องที่แช่น้ำอยู่ร่องเหมือง ข้าพเจ้าพยายามอ่านข้อความที่เขียนไว้จึงรู้ว่ามันคือผลิตภัณฑ์อเมริกา ระเบิดที่พบเห็นเหล่านี้จะต้องทิ้งไว้กับที่โดยมีเครื่องหมายบอกไว้ แล้วต่อมาจึงทำลายทีหลัง

ฟากหนทางด้านซ้ายมือ เป็นโนนภูหัวโล้นที่มีหญ้าสีเขียวลามไปสุดสายตา ทิวทัศน์นั้นงามจับใจดึงดูดให้ผู้พบเห็นอยากไปเดินเที่ยวเล่นหรือไปปิกนิก แต่ว่าบอมบียังมีให้เห็นอยู่ คือมีเครื่องหมายบอกไว้ ๑๒ แห่ง เจ้าหน้าที่เก็บกู้ระเบิดบอกว่า เคยเก็บกู้มาแล้วครั้งหนึ่งตามโนนภูแห่งนี้ แต่ไม่หมดเป็นสักที เมื่อชาวบ้านไปเลี้ยงวัวเลี้ยงควายหรือผ่านไปมา ก็จะพบเห็นโดยบังเอิญแล้วก็หมายบอกไว้ บอมบีที่พ้นออกจากหน้าดินนี้ ถ้าไม่ไปเคลื่อนย้ายหรือไปทุบด้วยของแข็ง มันก็จะไม่เป็นอันตราย

บาดแผลของแผ่นดิน

พวกเราเดินขึ้นไปถึงจอมภูหัวโล้น ซึ่งมีต้นไม้สีเขียวขึ้นอยู่สองสามต้น ที่นี้เป็นขุมคลองเก่าซึ่งตื้นเขินแล้วและมีหญ้ารก พนักงานเก็บกู้ระเบิดคนหนึ่งที่เป็นคนท้องถิ่นนี้บอกว่า เป็นขุมคลองทหารไทยเมื่อปลายทศวรรษที่ ๖๐ เป็นที่ทราบว่า มีทหารไทยสู้รบเคียงบ่าเคียงไหล่กับทหารฝ่ายขวาของลาวเมื่อต่อสู้กับฝ่ายกำลังปฏิวัติ

พวกเรานั่งชมวิว มองไปยังภูหัวโล้นที่อยู่ห่างออกไปประมาณ ๓ กิโลเมตร แล้วพยายามนับขุมระเบิดอยู่ตามเป็นภูแห่งนั้น พบว่าในเนื้อที่ประมาณ ๒๐๐ x ๒๐๐ เมตร มีขุมระเบิด ๒๒ ขุม เป็นระเบิดขนาด ๒,๕๐๐-๓,๐๐๐ ปอนด์ แสดงว่าโนนภูแห่งนั้น ถูกระเบิดหนักสมควร

บอมบีที่พบเห็นตามโนนภูที่กล่าวมานี้ จะถูกทำลายกับที่ในขั้นต่อไป แต่จะต้องบอกประชาชนในท้องถิ่นรู้ก่อนล่วงหน้า เพื่อให้เขาเจ้าระมัดระวังและไม่นำสัตว์เลี้ยงไป

โฉมหน้าของบอมบีที่ฝังอยู่ใต้ดินมากว่า ๒๐ ปี

เจ้าหน้าที่กำลังค้นหาบอมบีที่ฝังอยู่ใต้ดินด้วยเครื่องตรวจหาโลหะ

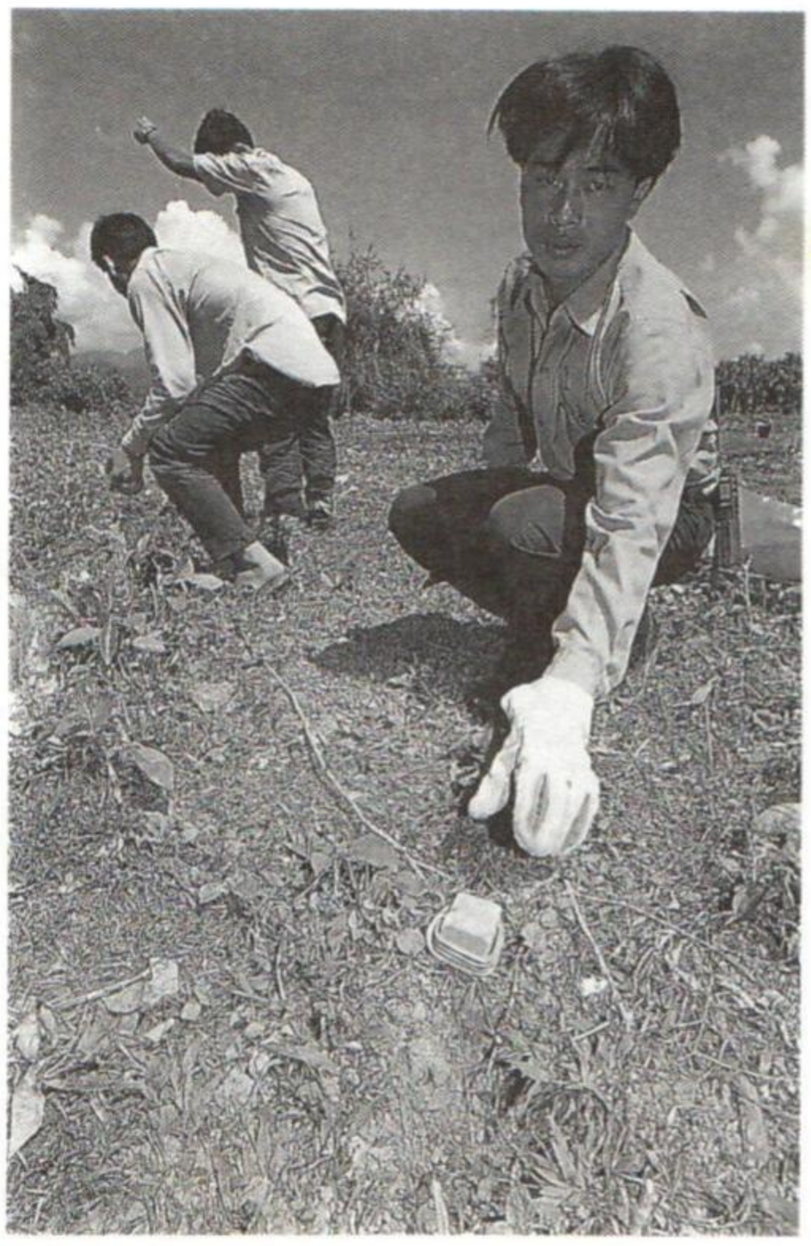

เมื่อพบบอมบี เจ้าหน้าที่อีกคนจะใช้เหล็กแหลมเซาะดินออกอย่างระมัดระวัง เปิดให้เห็นบอมบี

จากนั้นนำ T.N.T. ขนาดเท่ากำปั้น ซึ่งต่อกับสายชนวนวางทับบนบอมบี แล้วทับด้วยกระสอบดินอีกทีหนึ่งเพื่อป้องกันสะเก็ดระเบิดกระเด็นไปไกล

ใกล้บริเวณนั้น ๆ

สถานที่อีกแห่งหนึ่งที่พวกเราไปดูก็คือ โรงเรียนบ้านอินแปง (อินทร์แปลง) ซึ่งอยู่ห่างจากโพนสวรรค์ ๔๘ กิโลเมตร อยู่ตรงปากประตูเข้าห้องเรียนสองห้อง มีบอมบีสองลูก ลูกหนึ่งไกลจากประตู ๔ เมตร และอีกลูกหนึ่ง ๕ เมตร จากการบอกเล่าของครูคนหนึ่งต่อทีมเก็บกู้ระเบิดว่า

โรงเรียนนี้สร้างตั้งขึ้นเมื่อปี ๑๙๘๐ (๒๕๒๓) แต่แรกก็ได้มีการค้นพบบอมบีหลายร้อยลูกและได้เอาไปทิ้งลงขุมระเบิดที่อยู่อ้อมโรงเรียน แล้วก็เอาดินถม เป็นการเก็บกู้เท่าที่เห็นตามหน้าดิน ดั่งนี้ตกมาปี ๑๙๙๔ (๒๕๓๗) ได้เกิดระเบิดแตกอยู่ใกล้เสาธง ขณะที่นักเรียนทำอนามัยลานสนามโรงเรียน เป็นแต่บุญที่ไม่มีผู้ใดเสียชีวิต เพียงแต่บาดเจ็บจำนวนหนึ่ง

นี้แสดงว่าใต้ดินของลานสนามโรงเรียนยังมีบอมบีอยู่อีกจำนวนมาก เพื่อความปลอดภัยของนักเรียน จึงมีการเก็บกู้ระเบิดอย่างละเอียดลออ โดยใช้เครื่องมือทันสมัยตรวจค้นไปตามหน้าดินทุก ๆ ตารางนิ้ว การปฏิบัติงานของทีมเก็บกู้ระเบิดได้เริ่มต้นแต่กลางเดือนพฤษภาเป็นต้นมา เมื่อพวกเราไปถึงนั้น มีการค้นพบบอมบีอยู่ใต้ดินแล้ว ๑๒ ลูก รวมทั้งสองลูกที่อยู่ตรงปากประตูเข้าห้องเรียนดังกล่าวมาแล้ว

ขั้นตอนการตรวจค้นก็คือ แบ่งเนื้อที่ดินออกเป็นตอน ๆ กว้าง ๑ เมตรและยาว ๕๐ เมตร แล้วใช้เครื่องมือทันสมัย (Electronic metal detector) ค่อย ๆ ตรวจไปบนหน้าดิน เมื่อมีวัตถุที่เป็นโลหะอยู่ใต้ดิน เครื่องมือก็จะส่งสัญญาณเป็นเสียงดัง เมื่อรู้ตำแหน่งของวัตถุหรือระเบิดแล้ว ผู้ใช้เครื่องมือนี้จะถอยออกห่างประมาณ ๒๐ กว่าเมตร แล้วก็มีอีกคนหนึ่งในชุดสนาม ใส่เสื้อแจ็กเก็ตป้องกันตัว ใส่หมวกป้องกันกระทบและถือเหล็กแหลมเข้าไปแทนที่ คนนี้นอนหมอบลงแล้วใช้เหล็กแหลมจิ้มดินอย่างระมัดระวัง การปฏิบัติงานเสี่ยงกับความตายเริ่มขึ้นประมาณ ๑๐ นาที เขาก็พบสิ่งที่ค้นหา แล้วเอามันออกมาจากดิน ข้าพเจ้าเข้าไปใกล้ ๆ แล้วจับดู มันคือสะเก็ดระเบิดใหญ่เท่าสามนิ้ว ซึ่งอาจมาจากระเบิดขนาด ๓,๐๐๐ ปอนด์ที่ทิ้งรอยไว้เป็นขุมอยู่อ้อมแอ้มโรงเรียนนี้ก็เป็นได้

การค้นตรวจดำเนินไปโดยพนักงานคนลาวที่ได้รับการฝึกอบรมมาแล้วเป็นอย่างดี ทุก ๆ เสียงสัญญาณที่เครื่องมือบอกนั้นจะต้องค้นหา ดังนี้จึงมีการพบทั้งสะเก็ดระเบิด, เศษโลหะและตัวบอมบีเอง ถ้าเป็นบอมบี เสียงสัญญาณจะดังแรงและเมื่อค้นพบจะต้องไม่เคลื่อนย้ายมัน มีแต่จะทำลายกับที่นั้นเลย เมื่อพวกเราไปถึงไม่นานก็มีการค้นพบบอมบีลูกหนึ่ง ซึ่งอยู่ห่างจากประตูเข้าห้องเรียนประมาณ ๑๒ เมตร มื้อนั้นเป็นวันพักโรงเรียน จึงเป็นโอกาสเหมาะสำหรับทำลายบอมบีกับที่ ผู้เชี่ยวชาญอังกฤษชื่อ กราแฮม พิทเชิร์ด (Graham Pitchard) ซึ่งมีประสบการณ์เก็บกู้ระเบิดอยู่ประเทศอิรัก และกัมพูชามาแล้วทำหน้าที่ทำลายบอมบีลูกนี้

ขั้นต้นเขาเอาวัตถุระเบิดพลาสติกสีเหลือง คล้ายคือผึ้งถูกขางไฟวางทาบลงบนบอมบี ต่อมาก็เอา ที. เอ็น. ที. ๒๐๐ กรัม (T.N.T.) วางยองเทิงเติมอีก แล้วต่อสายไฟออกไปให้พ้นรัศมีอันตราย เอาถุงดินเต็งลงอีกสามถุง ต่อมากราแฮมกับผู้ช่วยสอง-สามคน ลากสายไฟไปไกลประมาณ ๑๐๐ กว่าเมตร แล้วบังอยู่หลังอาคารโรงเรียน ส่วนข้าพเจ้ากับเพื่อนอีกสองคนไปอยู่ห่าง ๆ ประมาณ

๓๐๐ เมตร เมื่อทุกอย่างเตรียมพร้อม กราแฮมให้สัญญาณแล้ววินาทีต่อมาเสียงระเบิดก็ดังขึ้น มีควันกุ้มขึ้นเหนือโรงเรียน บอมบีลูกนั้น ซึ่งอยู่ตรงปากประตูเข้าห้องเรียนถูกทำลายกับที่ กราแฮมบอกว่า ที่ต้องเอาถุงดินเต็งลงก่อนการระเบิดนั้นก็เพื่อไม่ให้สะเก็ดฟังไปไกล

ดอน แม็กโดนอลด์ (Don Macdonald) หัวหน้าคณะผู้เชี่ยวชาญบอกว่า นับแต่เริ่มโครงการมาได้ทำลายบอมบีไปแล้ว ๔,๒๐๐ ลูก เขาพาพวกเราไปโนนภูที่อยู่เหนือโรงเรียน หน้าดินเป็นภูหัวโล้นมีแต่หญ้าเขียวปกคลุม แต่ท่ามกลางหญ้าเขียวนั้นมีบอมบีกระจายอยู่ทั่วไป มันพ้นหน้าดินออกมาให้เห็นสิบกว่าลูกในเนื้อที่ประมาณ ๑๐,๐๐๐ ตารางเมตร ถ้าใช้เครื่องมือทันสมัยตรวจค้นดูแล้ว อยู่ใต้ดินก็ยิ่งจะมีจำนวนหลายเท่า แต่ต้องปล่อยไว้ก่อน เพราะปัจจุบันเน้นใส่บริเวณลานสนามโรงเรียนให้ปลอดภัยสำหรับเด็กนักเรียน คือปัญหาสำคัญ

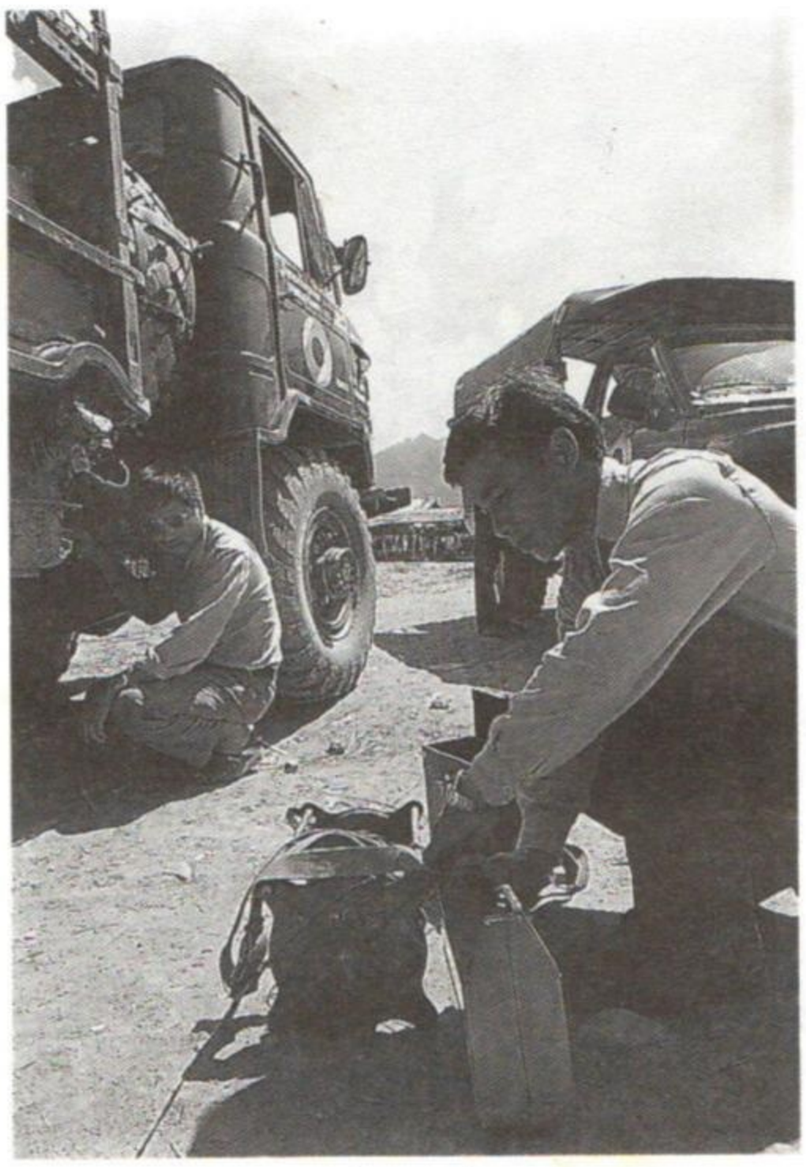
โรงเรียนแห่งหนึ่งที่ทีมเก็บกู้ระเบิดได้ตรวจค้นพบบอมบีมากคือ โรงเรียนคังยาว (บ้านโตน) คือในเนื้อที่ ๘,๙๗๐ ตารางเมตร มีบอมบี ๒๙๗ ลูก และได้ทำลายหมดแล้ว แต่เนื่องจากบอมบีกระจายไปทั่วผืนแผ่นดิน การใช้เครื่องมือทันสมัยตรวจค้นไปทุกตารางนิ้วนั้น เป็นเวียกงานที่ลำบากและต้องใช้เวลานาน อาจนานเป็นหลายสิบปีหรืออาจเป็นศตวรรษ ถ้าจะให้ผืนแผ่นดินแห่งนี้ปลอดจากบอมบีอีหลี

ปกติบอมบีจะฝังอยู่ใต้ดินลึกประมาณ ๕ เซนต์ หรือ ๑๐ เซนต์ และลึกที่สุดเท่าที่เคยพบมาคือ ๑๕ เซนต์ ขั้นต้นนั้นบอมบีจะกระจายอยู่ตามหน้าดิน แต่เวลาผ่านไปยี่สิบกว่าปีดินเลยถมกลายเป็นระเบิดใต้ดิน และกลายเป็นพญามัจจุราชทันที เมื่อใดมีคนเอาจก (จอบ) หรือเสียมขุดดินแล้วไปกระทบเข้าโดยบังเอิญ

เท่าที่มีการบันทึกไว้ มีผู้ได้รับเคราะห์ร้ายจากอุบัติเหตุบอมบีแตกใส่จำนวน ๙๗๓ คน ในนี้มีผู้เสียชีวิตแล้ว ๔๕๑ คน

บางกรณีก็เป็นเรื่องเศร้าเสียใจสุดที่จะพรรณนา ดังโศกนาฏกรรมที่เกิดขึ้นกับครอบครัวของ**ท้าวคำ** ราษฎรบ้านนาโอ คือวันที่ ๒๕ พฤศจิก ๑๙๙๓ (๒๕๓๖) บอมบีได้แตกใส่ท้าวคำขณะเฮ็ดเวียกอยู่ทุ่งนาจนเสียชีวิต ปล่อยให้นางสีดา ผู้เป็นเมียกับลูก ๔ คนเป็นกำพร้า เผชิญโลกอยู่เบื้องหลัง

ต่อมาไม่ถึงปี **นางสีดา**ก็มารับเคราะห์กรรมคือกันอีก คือในวันที่ ๑๐ มิถุนา ๑๙๙๔ (๒๕๓๗) นางสีดาไปเสียหญ้าตามคันนา เลยไปถูกบอมบีแตกใส่นางเสียชีวิตทันที

ปล่อยให้ลูก ๔ คนเป็นก่ำพอย ซึ่งผู้กกอายุ ๘ ปี และผู้หล้าอายุเพียง ๒ ปี

นางจันทะลี (จันทรี) กำลังเป็นสาว นางทำนาช่วยพ่อแม่มาหลายปี แต่ปัจจุบันนี้นางทำนาไม่ได้อีกแล้ว เพราะตาบอดเนื่องจากถูกบอมบี ขณะที่นางเอาจกขุดดินอยู่ทุ่งนาน้องสาวของนางจันทะลีคนหนึ่งเสียชีวิตกับที่ เพราะสะเก็ดระเบิดเจาะเข้าที่หน้าอก โศกนาฏกรรมเกิดขึ้นเมื่อเดือนกรกฎ ปี ๑๙๙๓ (๒๕๓๖) ครอบครัวของนางเคยเสียอ้ายมาแล้วคนหนึ่งในปี ๑๙๗๖ (๒๕๑๙) เพราะบอมบี เขาอายุเพียง ๑๑ ปี

แม่ตู้คำเมือง ชาวบ้านหนองเป็ด เคยเสียลูกสาวกกเพราะบอมบีเมื่อสมัยสงคราม แต่เมื่อสงครามยุติลงได้ยี่สิบกว่าปีแล้ว ลาว (หล่อน/เธอ) ซ้ำมาเสียลูกสาวอีกคนหนึ่งในเวลาที่ลูกสาวคนนี้ไปเฮ็ดเวียกอยู่ที่ทุ่งนาและถูกบอมบี

ถอยห่างให้พ้นรัศมีระเบิดประมาณ ๑๐๐ เมตร แล้วก็จุดชนวน

ระเบิดชนิดต่าง ๆ ที่พบในเชียงขวาง

แตกใส่ ลูกสาวคนนี้กำลังถือพา!!

ท้าวพัน อายุ ๒๐ ปี ราษฎรบ้านนานู มีรอยแป้วอยู่ที่ตีน ลาว (เขา) บอกว่าเมื่ออายุประมาณ ๕ ปี น้องชายชื่อท้าวพัง อายุ ๓ ปี เก็บบอมบีแล้วเอามาโยนเล่นกับหมู่เด็กน้อยเพื่อนบ้านใกล้กัน บอมบีแผลงฤทธิ์ระเบิดขึ้น ทำให้ท้าวพังกับหมู่อีกสองคนเสียชีวิต พร้อมกันนั้นเรือนสองหลังถูกไฟไหม้ โชคดีที่ท้าวพันรอดชีวิตมาได้ เพียงแต่บาดเจ็บที่ตีนเท่านั้น

ทีมอาสาเก็บกู้ระเบิดกำลังเปิบข้าวเหนียวมื้อเที่ยง การเก็บกู้ระเบิดทั้งแขวงเชียงขวางอยู่ในความรับผิดชอบของพวกเขาเพียง ๒๐ คน ไม่มีนักขายประกันชีวิตคนไทยกล้ามาคุยกับพวกเขา

ในเชียงขวาง ชาวบ้านนำฝักหรือกล่องเหล็กของบอมบีมาใช้ประโยชน์ต่าง ๆ นานา เช่น ทำเสาบ้าน เสาเล้าข้าว (ยุ้งข้าว) รัว หรือรางให้อาหารสัตว์

เด็กเผ่าม้งสองอ้ายน้อง จูงควายไปเลี้ยงตามทุ่งหญ้า ผู้อ้ายอายุ ๖ ปี ชื่อว่า **เชียยา** ผู้น้องอายุ ๔ ปี ชื่อว่า **ภูยา** ขณะไปตามทางเลยเห็นบอมบี เชียยาจับบอมบีแล้วโยนไปให้น้อง แต่น้องรับไม่ได้ บอมบีตกถึงดินแล้วระเบิดขึ้น สองอ้ายน้องเสียชีวิต เมื่อเดือนพฤศจิก ๑๙๙๓ (๒๕๓๖) บ่อนที่สองอ้ายน้องพบเห็นบอมบีนั้นอยู่ใกล้กับที่ตั้งสำนักงานโครงการเก็บกู้ระเบิดนี้เอง แต่เวลานั้นสำนักงานยังไม่ได้เกิดขึ้น

อุบัติเหตุเนื่องจากบอมบีระเบิดนั้น มีแนวแปลก ๆ ที่ชาวบ้านเล่าต่อ ๆ กันมา กรณีหนึ่งคือใช้ขวานผ่าฟืนขวานไม่ถูกไม้ แต่เสียบลงดิน เลยไปถูกบอมบีที่อยู่ใต้ดินทำให้เกิดระเบิดขึ้น อีกกรณีหนึ่งชาวนาดังไฟอยู่ตามลานดิน เพื่อปรุงแต่งอาหาร เมื่อไฟร้อนเลยทำให้บอมบีอยู่ใต้ดินเกิดระเบิดขึ้น เรื่องดังกล่าวนี้เป็นความจริง เพราะว่าบอมบีนั้นมีเดียรดาษอยู่ทุกแห่งทุกหน โอกาสที่คนจะไปเจอกับมันนั้นมีเปอร์เซ็นต์สูง

ดังนี้ชีวิตของประชาชนในขงเขตที่กล่าวมานี้ จึงถูกข่มขู่อยู่ตลอดเวลา ตราบใดที่ประชาคมโลกไม่ตั้งหน้ายื่นมือเข้ามาช่วยแก้ไขหรือกำจัดสิ่งเศษเหลือสงครามเหล่านี้ให้หมดไปอย่างสิ้นเชิง

รัฐบาล ส.ป.ป.ล.ได้พยายามขวนขวายหาแหล่งทุนเพื่อจะดำเนินการเก็บกู้ระเบิดอย่างเป็นระบบและอย่างทั่วถึง เพราะพื้นที่ bombie ที่มีความเสี่ยงต่ออันตราย นั่นมีถึง ๕๐ % ของประเทศ คือแต่เหนือสุดถึงใต้สุด นับแต่แขวงอุดมไชย, หลวงพระบาง, หัวพัน, เชียงขวาง, เวียงจันท์, บอลิคำไชย, คำม่วน, สะหวันนะเขต, สาละวัน, เชกอง, จำปาศักดิ์ และอัตตะปือ

มาเมื่อเดือนสิงหา ๑๙๙๕ นี้ รัฐบาลลาวได้ตกลงกับองค์การสหประชาชาติเพื่อการพัฒนา (UNDP) และองค์การยูนิเซฟ (UNICEF) จัดตั้งกองทุนพิเศษขึ้นเพื่อทำการสำรวจประเมินผลในขอบเขตทั่วประเทศ เมื่อทราบตัวเลขคาดคะเนแล้วก็จะมีข้อสะดวกในการดึงดูดทุนจากนานาชาติและองค์การสาขาอื่น ๆ

ส่วนกัมพูชานั้นได้มีการขวนขวายหาแหล่งทุนที่ประสบผลสำเร็จยิ่ง คือ ได้ปีละไม่ต่ำกว่า ๑๐ ล้านดอลลาร์ เพื่อมาดำเนินโครงการเก็บกู้ระเบิดนับแต่ปี ๑๙๙๒ เป็นต้นมา องค์การที่รับผิดชอบก็คือ ศูนย์ดำเนินเก็บกู้ระเบิดแห่งกัมพูชา ซึ่งเป็นองค์การใหญ่และเคลื่อนไหวอย่างกว้างขวางในกัมพูชา แต่เนื่องจากยังมีการสู้รบกันอยู่ต่อมาระหว่างกำลังรัฐบาลกับเขมรแดง เจ้าหน้าที่สากลที่เกี่ยวข้องกับการเก็บกู้ระเบิดกล่าวว่า จำนวนระเบิดที่กำลังทั้งสองฝ่ายวางใส่ใหม่นั้น มีหลายกว่าที่เก็บกู้ออกหลายเท่า

ระหว่างวันที่ ๒-๔ มิถุนา ได้มีกองประชุมสากลที่พนมเปญ เพื่อเว้าถึงปัญหาระเบิดที่ฝังอยู่ใต้ดินในประเทศต่าง ๆ มีผู้แทนเข้าร่วม ๓๐๐ กว่าคนจาก ๔๑ ประเทศ กองประชุมจัดขึ้นโดยบรรดาองค์การ NGO โดยได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่จากรัฐบาลกัมพูชา จุดประสงค์ก็เพื่อดึงดูดความสนใจของชาวโลกให้หันกลับมาสนใจปัญหานี้อย่างจริงจัง

ระเบิดที่เป็นตัวปัญหาในกัมพูชา มีชนิดใหม่ ๆ ซึ่ง

แตกต่างจากที่อยู่ในประเทศลาว เนื่องจากสงครามในลาวยุตินานแล้ว เท่าที่พบเห็นในแขวงเชียงขวางนั้น ส่วนใหญ่เป็น bomblet หรือที่ภาษาฝรั่งเศสว่า "bombe a billes" แล้วลาวก็เว้าสั้น ๆ ว่า "bombie" ซึ่งขนาดเท่าลูกเทนนิส ก่อนกระจายไปทั่วผืนแผ่นดินนั้น มันอยู่ในกับหรือกล่องเหล็กรูปกลมยาว หรือเอิ้นว่า "ฝัก" ก็ได้ (อังกฤษว่า POD) กับหนึ่งจะมีบอมบีประมาณ ๔๐๐ ลูก กับนี้จะถูกทิ่มจากเรือบินและไขออกในกลางอากาศ เพื่อให้บอมบีกระจายไปบริเวณกว้างแล้วแตกขึ้นทำลายทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่ใกล้ตัว แต่บอมบีนี้ก็ไม่แตกทั้งหมด

ผู้ผลิตเองกล่าวว่า มีจำนวน ๑๐ % ที่ไม่แตก แต่ผู้เชี่ยวชาญเก็บกู้ระเบิดอยู่ลาวเชื่อว่า ๒๐-๓๐ % ที่ไม่แตก ดังนี้มันจึงเดียรดาษอยู่ทั่วไปและตกมาเป็นมรดกอันตรายของประชาชนลาวรุ่นเกิดใหม่ใหญ่ลุน ส่วนกับเหล็กหรือฝักเหล็กนั้นแยกออกเป็นสองส่วนตกลงกระจายอยู่ตามหลักรั้ว ซึ่งจะพบเห็นได้ทั่วไปในชนบทที่แขวงภาคเหนือ จำนวนหนึ่งก็ถูกขายออกเป็นเศษเหล็กไป

บอมบีเหล่านี้มีหลายชนิดที่พบเห็นทั่วไป ก็มี : BLU 24, BLU 26, BLU 61, BLU 63, BLU 49, BLU 45/B นอกจากบอมบีแล้ว อยู่ตามพื้นดินยังมีระเบิด มีลูกปืนครก ลูกปืนใหญ่ ขนาดต่าง ๆ เช่น ๒๐ ม.ม. ไปจนฮอด ๑๓๐ ม.ม. แต่ระเบิดเหล่านี้ก็ไม่อันตรายเท่าบอมบี

สถิติผู้เคราะห์ร้ายเป็นเด็กน้อยที่อายุต่ำกว่า ๑๕ ปี มีถึง ๔๒.๕๕ % เด็กเหล่านี้พบเห็นบอมบีแล้วก็เอามาโยนเล่นต่างหมากบานอย่างไร้เดียงสา ทำให้ผู้เป็นพ่อแม่เป็นห่วงกังวลหลายที่สุด

ดังนี้องค์การยูนิเซฟ (UNICEF) จึงสนใจปัญหานี้เป็นพิเศษ ระหว่างชายกับหญิงนั้น สถิติบอกว่า ผู้ชายประสบเคราะห์ร้ายหลายกว่า คือ ๗๗.๗ % ที่เป็นดังนี้ก็เพราะผู้ชายนอกจากเฮ็ดเวียกตามทุ่งนาแล้ว ยังไปแกะเอาดินระเบิดเพื่อใช้ในกิจกรรมบางอย่าง หรือเอาเป็นเศษเหล็กไปขาย แล้วก็ประสบอุบัติเหตุตาย นับเป็นจำนวน ๑๐.๘ %

เพื่อป้องกันไม่ให้เด็กไปเล่นกับความตายก็ได้มีหน่วยงานไปเผยแผ่วิธีจัดการกับบอมบี เวลาไปพบเข้ากับมันวิธีที่ดีที่สุดคือ ห้ามแตะต้องและให้ไปแจ้งต่ออำนาจการปกครอง เพื่อจะได้รายงานให้ทีมเก็บกู้ระเบิดมาทำลายผลในต่อไป

แต่เด็กในชนบทที่เหยียบอยู่เทิงแผ่นดินที่เต็มไปด้วยระเบิด หรือบอมบีชนิดต่าง ๆ นั้นเป็นปัญหาหนักใจ เพราะพ่อแม่ไม่อาจติดตามไปทุกบาดย่าง เด็กอาจจะเลี้ยงวัวเลี้ยงควายตามทุ่งหญ้า เมื่อไปพบกับบอมบีก็ถือเป็นของเล่น แต่มันเป็นการเล่นกับความตาย เถิงว่าการเล่นเที่อนี้อาจอันตราย แต่วันหนึ่งหรือนาทีใดนาทีหนึ่ง มันอาจแผลงฤทธิ์ขึ้นมาแล้วความโศกเศร้าก็เป็นของผู้อยู่ข้างหลัง

เรื่องที่จะให้ผืนแผ่นดินลาวปลอดจากบอมบีหรือระเบิดชนิดต่าง ๆ นั้น อาจจะใช้เวลานับเป็นศตวรรษ และกว่าจะถึงเวลานั้น อุบัติเหตุหรือโศกนาฏกรรมยังจะเกิดขึ้นอีกไม่ว่ามื้อนี้ มื้ออื่น และมื้อต่อ ๆ ไป

เด็ก ๆ รีบอุดหูเมื่อรู้ว่าจะมีการทำลายบอมบี

"น้ำใจวันชาติที่ ๒ ธันวา มั่นยืน" ในลาวจะพบเห็นป้ายนี้อยู่ทั่วไปตลอดทั้งปี วันที่ ๒ ธันวา เป็นวันเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่ของลาวจากระบอบกษัตริย์มาเป็นระบอบสังคมนิยม

คำศัพท์ที่ใช้ในเรื่อง

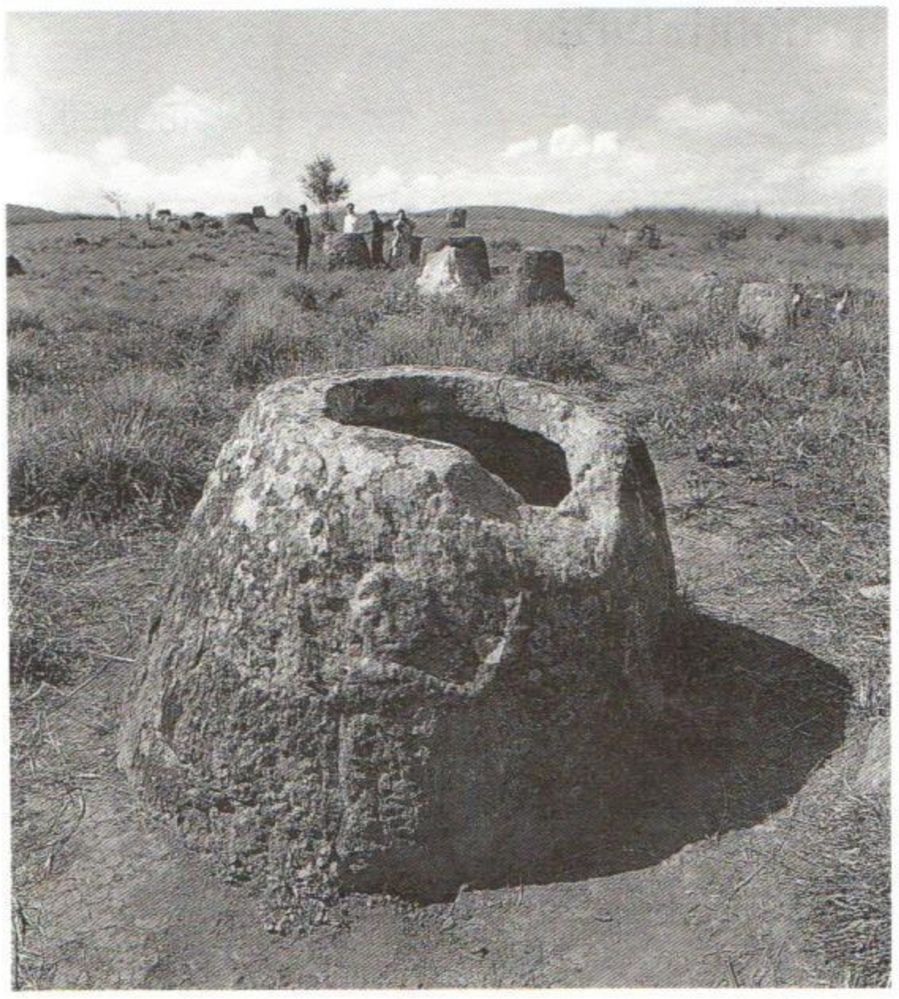
บอมบี = ระเบิดลูกเล็ก ๆ (BOMBIE)
โพนสะหวัน = โพนสวรรค์
ลุนหลัง = ภายหลัง
ขงเขต = เขต, บริเวณ
ภู = ภูเขา
ภูเพียง = ที่ราบบนภูเขา, สันแปของภูเขา
ขุม = หลุม
ทิ่ม = ทิ้ง
หมุนอ้อมตัว = หมุนรอบตัวเอง
บาดเดียว = ครั้งเดียว, ทีเดียว
พวม = กำลัง
สับช่าวดิน = ฟันดินเพื่อปรับพื้นที่ทำนาทำไร่, หักร้างถางพง
ขี้เหมี้ยง = ขี้สนิม
หมากเฟือง = มะเฟือง
เป้นภู = เนินภู
ทำอนามัย = ทำความสะอาด
เด่น = ลานดิน, ลานสนาม
หมูบ = หมอบ
อ้อมแอ้ม = เลาะ ๆ, ใกล้ ๆ, ใกล้เคียง
โลด = ทันทีทันใด
ดน = นาน
มื้อ = วัน
วันพัก = วันหยุด
เฮ็ด = ทำ
ขางไฟ = ลนไฟ
เทิง = บน, ข้างบน
วางยองเทิงตื่ม = วางทับไว้ข้างบน, วางเพิ่มเติมไว้ข้างบน
เต็ง = ขัน, กดทับ
ควันกุ้มขึ้น = ควันไฟพวยพุ่งขึ้น
ฟ้ง = ฟุ้งกระจาย, กระเด็น
เวียกงาน, เฮ็ดเวียก = ทำงาน
อีหลี = จริง ๆ, อย่างแท้จริง
จก, บักจก = จอบ
คือกัน = เหมือนกัน

เสียหญ้า = ถอนหญ้า, ดายหญ้า
ก่ำพอย = กำพร้าทั้งพ่อและแม่
ผู้กก = คนโต, คนหัวปี
ลูกสาวกก = ลูกสาวคนโต
อ้าย = พี่ชาย
ผู้หล้า = คนสุดท้อง
ย้อน = เพราะ, เนื่องจาก
ซาว = ยี่สิบ (จำนวน ๒๐)
ถือพา = กำลังมีครรภ์
รอยแป้ว = รอยด่าง, ด่างพร้อย
หลิ้น = เล่น
หมู่ = เพื่อน, พรรคพวก
สองอ้ายน้อง = สองพี่น้อง
ดังไฟ = ก่อไฟ
เอ้ประดับ = ประดับตกแต่ง
แตกวาก = แตกหัก
เอิน = เรียก
ยั่งยาย = กระจัดกระจายอย่างเป็นระเบียบ
แคม = รอบ, ริม
บ่อน = ที่, แห่ง
เหยียบอยู่เทิง = เหยียบอยู่บน
เที่อนี้ = ครั้งนี้
ไปจนฮอด = ไปจนถึง
เฮ็ดเวียก = ทำงาน
วางใสใหม่ = วางเพิ่ม
เกิดใหม่ใหญ่ลุน = คนที่เกิดทีหลัง
เล่นต่างหมากบาน = เล่นแทนลูกบอล
เถิง = ถึง
เทิง = บน

หินตั้งกับไหหินในลาว

เป็นฝีมือ “ขมุ” หรือใครกันแน่?

สุจิตต์ วงษ์เทศ...เรื่อง
สุรินทร์ มุขศรี...ภาพ

ไหหินที่มีรูปคนแกะสลัก ทำท่ากางแขนเหมือนท่ากบ คล้ายคลึงกับภาพเขียนสีรูปคนที่เขาจันทร์งาม อ.สีคิ้ว จ.นครราชสีมา

คุณดวงเดือนบอกว่าในประเทศลาวไม่ได้มีแค่ไหหินที่ทุ่งไหหิน แขวงเชียงขวาง, แต่ยังมี**หินตั้ง**ในแขวงหัวพันด้วย, แล้วเอาภาพถ่ายสีกับสไลด์ออกมาให้ดูเป็นหลักฐาน. ผมเห็นภาพหินตั้งแล้วตื่นเต้น เพราะเป็นหลักฐานเก่าแก่สำคัญมาก จึงขออนุญาตยืมไปพิมพ์เป็นรูปประกอบในหนังสือท้าวฮุ่งฯ (ท่านผู้อ่านคงเห็นภาพในหนังสือแล้ว). จากนั้นผมก็นัดหมายว่าจะไปดูด้วยตาตนเอง แต่ขอให้หนังสือท้าวฮุ่งฯ เสร็จ และให้หมดฝนเสียก่อน เพราะในช่วงฝนตกย่อมไม่สะดวกอย่างยิ่ง.

ครั้นฝนทางลาวหยุดตกอันเป็นช่วงก่อนจะเกิดสุริยุปราคาราวหนึ่งสัปดาห์ ผมและกองบรรณาธิการคือคุณ**สุรินทร์ มุขศรี** (ช่างภาพ) กับคุณ**ภูวดล สุวรรณดี** (ผู้สื่อข่าว) ก็ไปนอนค้างคืนอยู่นครเวียงจันท์เพื่อรอขึ้นเครื่องบินไปแขวงเชียงขวาง. แต่คุณดวงเดือนต้องรับแขกจากต่างประเทศ จึงมอบหมายให้ “สามี” คือคุณ**อุทิน บุนยาวง** (นักเขียนเรื่องสั้นชั้นดีของลาว) เป็นผู้นำทางไปคราวนี้.

คุณอุทินผู้นี้กรุณาเขียนสารคดีเรื่อง **“บอมบี”** ให้ “ศิลปวัฒนธรรม”. ฝ่ายคุณ**สุมิตรา จันทร์เงา** บรรณาธิการบริหาร, เห็นเป็นเรื่องสำคัญที่จะเสนอท่านผู้อ่านจึงมอบหมายให้คุณสุรินทร์กับคุณภูวดลไปบันทึกภาพและรายงานเพิ่มเติมให้เห็นจริงเห็นจังกว้างขวางขึ้นไปอีก. คุณอุทินจึงพาพวกเราไปดูการกู้ “บอมบี” ก่อน (กรุณาดูภาพและอ่านรายงานที่คุณสุรินทร์และคุณภูวดลบันทึกมาในเล่มนี้).

เสร็จเรื่อง “บอมบี” ก็ออกเดินทางต่อไปตามถนนหมายเลข ๖ สายที่เชื่อมระหว่างแขวงเชียงขวาง-แขวงหัวพัน. หนทางไกลมากและขึ้นเขาตลอด ตกเย็นย่ำต้องนอนค้างกลางทางซึ่งเป็นที่พักประเภท **“โรงเตี๊ยม”** กลางดงพงป่าริมลำน้ำ ชื่อ**น้ำเนิน**ในหุบเขาสูงหนาวเย็นที่มีผู้บอกว่าเป็นถิ่นของชาว “ไทขาว” และ “ไทแดง” ตั้งหลักแหล่งอยู่.

แต่ผมยังไม่พบ “ไทแดง” เพราะไปถึงตอนค่ำแล้ว จึงพบแต่ “ไทขาว” ปลูกโรงเตี๊ยมให้เช่าค้างแรมชั่วคราวและขายอาหารให้คนเดินทาง. คืนนี้เองที่ผมได้กินข้าวเหนียว “เฮ็ดไฮ่” ของเผ่าขมุอย่างเอร็ดอร่อย เพราะอ่อนนุ่มอย่างยิ่ง.

หินตั้งบนภูดอย แขวงหัวพัน

เช้าตรู่วันรุ่งขึ้นต้องนั่งรถไต่เขาต่อไปตามเส้นทางโฮจิมินห์สมัยสงครามเวียดนาม มีหมู่บ้านตั้งอยู่เป็นระยะ ๆ ห่าง ๆ กัน มีทั้งหมู่บ้านลาวเทิงเป็นพวก**ขมุ**และหมู่บ้านลาวสูงคือ**ม้ง**. ราว ๆ ก่อนเที่ยงก็ถึงจุดหมายที่ต้องการคือ :

หินตั้ง (Megaliths) อยู่ริมถนนลูกรังสายป่าข่า-นาแล (เป็นถนนตัดใหม่แยกจากถนนหมายเลข ๖ สายเชียงขวาง-หัวพัน) เขตเมืองหัวเมือง, แขวงหัวพัน, ส.ป.ป. ลาว. ถนนสายนี้ตัดเฉียดและเฉี่ยวแหล่งหินตั้งที่อยู่บนเนินภูดอยสูงกว่าระดับน้ำทะเลประมาณ ๕๐๐ เมตร ทำให้เศษหินตั้งบางกลุ่มหักพังกระเด็นกระดอนออกมากองอยู่ริมถนน.

เท่าที่นั่งรถผ่านขึ้นเนินภูดอยนี้แล้วต่อไปเนินภูดอยโน้น ผมเห็นซากหินตั้งต่อเนื่องไปเป็นระยะ ๆ ซ่อนอยู่ในสุมทุมพุ่มไม้เป็นทางยาวเกินกว่าหนึ่งกิโลเมตร. เมื่อช่วยกันสอบถามชาวบ้านที่ตั้งหลักแหล่งอยู่แถบนั้น ก็ได้ความว่ามีหินตั้งในลักษณะเดียวกันซ่อนอยู่ในพุ่มไม้ใบหนาบนเนินภูดอยลูกอื่น ๆ อีกมากมายนับร้อยนับพันกลุ่ม. ภูดอยที่เป็นศูนย์กลางของหินตั้งชื่อ**ภูแจ้แล้**อยู่ไม่ไกลแต่เป็นภูสูงกว่าลูกอื่น ๆ ในบริเวณนั้น ถ้าจะปีนขึ้นไปสำรวจก็ต้องนอนค้างกลางป่าจริง ๆ โดยไม่มีโรงเตี๊ยม ซึ่งผมยังไม่พร้อมจะทำอย่างนั้น.

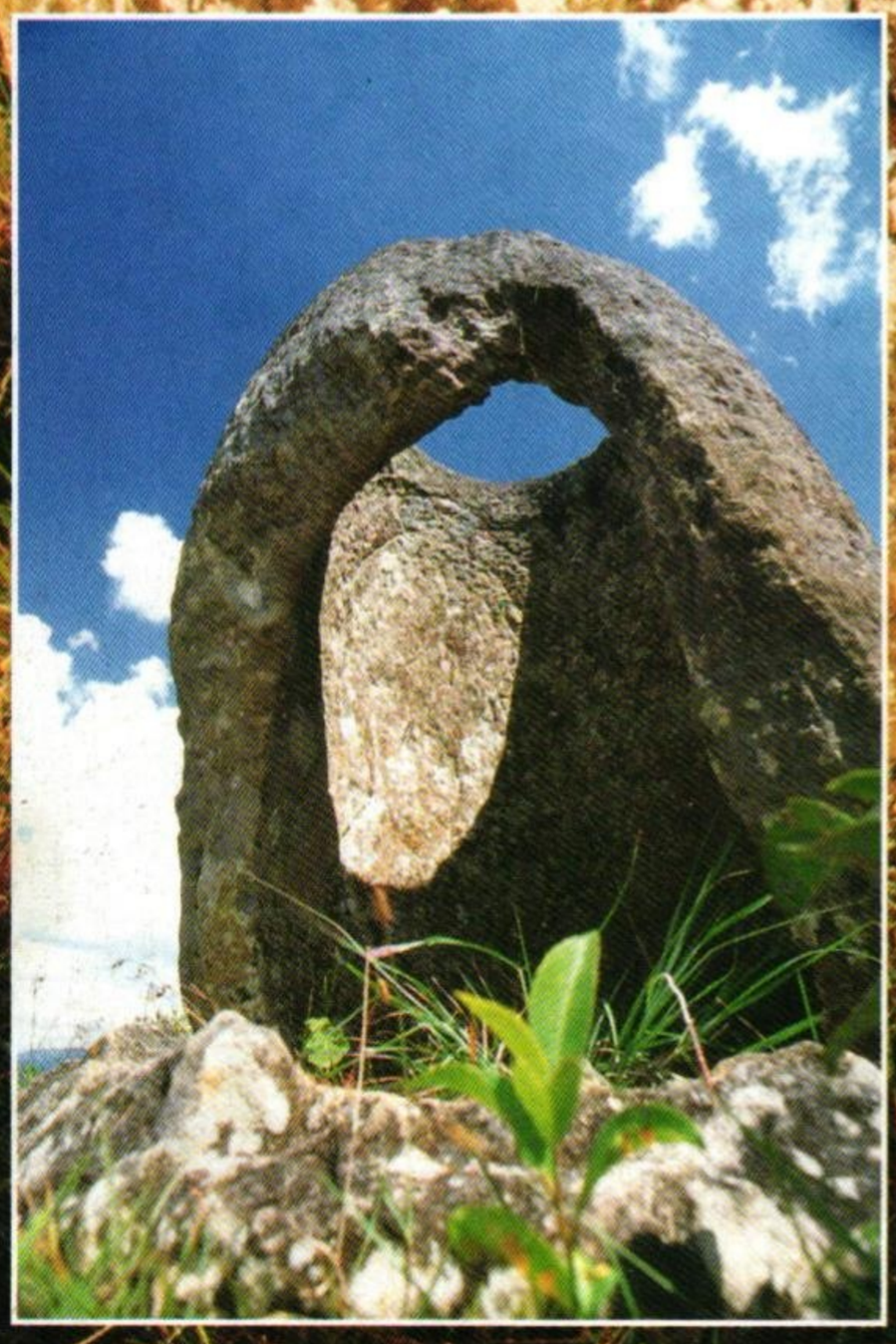
เมื่อผ่านหินตั้งกลุ่มหนึ่งคะเนว่าจะเป็นกลุ่มใหญ่สุดเท่าที่เห็นคราวนี้ จึงให้จอดรถแล้วลงเดินขึ้นเนินไปสำรวจตรวจสอบดู ก็ปรากฏว่าเป็นกลุ่มใหญ่จริง ๆ. เท่าที่เห็นตอนนั่งรถผ่านก็แลดูว่าเป็นหินตั้งกลุ่มใหญ่แล้วทีเดียว ครั้นเดินเข้าไปในพงไม้ยังมีต่อเนื่องหลบอยู่ในพุ่มไม้อีกนับไม่ถ้วน. ที่นับไม่ถ้วนเพราะหินไม่ตั้งอย่างที่ควรจะตั้ง แต่หักล้มระเนระนาดพาดไปพาดมาเกะกะ บางส่วนหักล่มจมดินก็มี.

เท่าที่มองเห็นหินตั้งกลุ่มหนึ่ง ๆ มักประกอบด้วย ๓ ส่วนคือ เสาหินหรือหลักหิน, ฝาหินหรือแท่นหิน, และหลุมดินหรือรูพญานาค.

เสาหิน ชาวลาวบางคนเรียก**หลักหิน** เป็นหินปูนธรรมชาติคล้ายปีกไม้ รูปร่างไม่แน่นอน, บางอันแบนบางอันไม่แบน, ไม่เรียบ, ปลายเกือบแหลมก็มี ปลายตัดก็มี. เสาหินเหล่านี้มีหลายขนาดตั้งแต่เท่าคนจนสูงกว่าคนจริง แต่ข้างหนึ่งปักลงไปในดิน. กลุ่มหนึ่งมีไม่แน่นอนน้อยกว่า ๑๐ เสาก็มี มากกว่า ๑๐ เสาก็มี. เสาหินเหล่านี้ปักล้อมรอบหลุมดินเป็นรูปเกือบครึ่งวงกลม แต่ก็ไม่แน่เสมอไป.

ไหหินบ่อนแรก
บ้านอ่าง
อยู่ใกล้ ๆ
กับสนามบินทุ่งไหหิน
เมืองโพนสะหวัน
เป็นบ่อนที่มีไหหินมากที่สุด
ถึง ๒๐๐ กว่าหน่วย

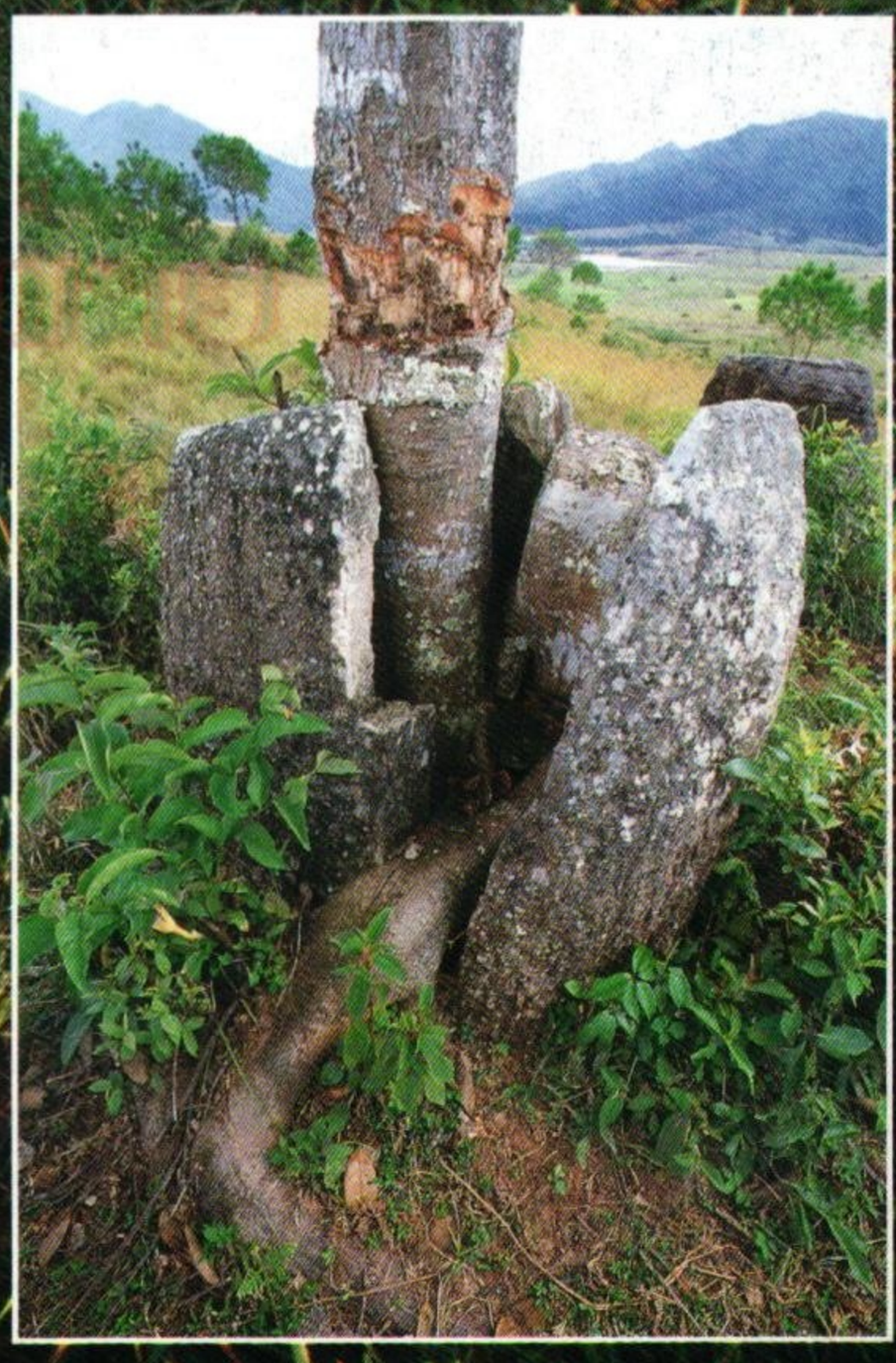
ไหหินจำนวนมากแตกหักเพราะโคนระเบิด

ไหหินบ่อนแรก

ฝาปิดปากไห แกะหินเป็นรูปวงกลมซ้อนกัน

ไม่มีสิ่งใดที่จีรังยั่งยืน

ฝาหิน บางคนเรียก**แท่นหิน** เพราะเป็นแผ่นหินไม่เรียบ. เป็นหินชนิดเดียวกับเสาหิน ถากเป็นรูปวงกลมไม่สม่ำเสมอ บางอันวางอยู่บนก้อนเส้าเตี้ย ๆ บางอันวางอยู่ใกล้ปากหลุมดิน เข้าใจว่าแต่เดิมเป็นฝาปิดหลุมดิน.

หลุมดิน บางคนเรียก**รูพญานาค** เป็นหลุมวงกลมสม่ำเสมอทุกหลุม ลึกประมาณหนึ่งเมตร มักจะอยู่ท่ามกลางเสาหินที่ปักล้อมรอบเกือบครึ่งวงกลม แต่บางกลุ่มปักไม่แน่นอน.

นักโบราณคดีฝรั่งเศสเคยเข้ามาขุดค้นบริเวณหินตั้งเมื่อนานหลายปีมาแล้ว. คุณดวงเดือน บุนยาวเล่าว่าการขุดค้นครั้งนั้นพบกระดูกฟันของมนุษย์มีร่องรอยเผาไหม้, กำไลหิน, และของใช้อื่น ๆ ที่ทำด้วยหิน. สิ่งของทั้งหมดฝังรวมอยู่ในหลุมตื้น ๆ เบื้องหน้าเสาหินแล้วปิดด้วยแผ่นหินรูปวงกลม. นักประวัติศาสตร์และนักโบราณคดีลงความเห็นว่า เสาหินตั้งและหลุมที่ปิดด้วยแผ่นหินนี้เป็นที่ฝังศพของบรรพบุรุษ. เมื่อมีพิธีศพจะมีการฆ่าวัวควายเซ่นไหว้วิญญาณบรรพบุรุษ. เสาหินเป็นที่ผูกเชือกล่ามควายที่นำมาฆ่า เสาหินจึงกลายเป็นแหล่งศักดิ์สิทธิ์ เพราะมีวิญญาณของสัตว์ที่ถูกฆ่ากับวิญญาณของบรรพบุรุษสิงอยู่เพื่อคอยดูแลปกป้องคุ้มครองลูกหลานสืบมา.

ปัจจุบันมีถนนตัดผ่านแหล่งหินตั้งแห่งนี้ จนน่าเป็นห่วงว่า อีกไม่นานคงกลายเป็นเพียงเศษหินแตก ๆ หัก ๆ ธรรมดา

หินตั้งปักเป็นรูปครึ่งวงกลมรอบ ๆ หลุมหรือรูพญานาค

ชาวลาวแถบนั้นเล่ากันว่าเสาหินนี้แต่ก่อนสูงใหญ่กว่าที่เห็นในปัจจุบัน แต่ได้หักพังลง. เรื่องนี้มีนิทานเล่าขานสืบต่อกันมาแล้วคุณดวงเดือนจดไว้ให้ผมอ่านเล่นว่าดังนี้ :

"หัวหน้าชนเผ่าพื้นเมืองคนหนึ่งชื่อ **"หาดอัง"** ได้ออกความคิดสร้างค่ายหิน จึงระดมกำลังออกขุดเอาหินมาฝังเป็นรั้วป้องกันบ้าน. ฝ่ายเมืองที่อยู่รอบข้างเห็นว่าหาดอังมีกำลังมาก อีกทั้งมีค่ายเสาหินหนาแน่นก็เกรงกลัว คิดจะตีเมืองเอาด้วยกำลัง. แต่เมื่อปรึกษาหมอโหร (หมอหูฮา) ได้ความว่าจะใช้กำลังตีเอาไม่ได้ จึงวางแผนส่งชายหนุ่มที่เฉลียวฉลาดมารับใช้อยู่ด้วย. ในที่สุดชายหนุ่มก็ได้เป็นลูกเขยหาดอัง เมื่ออยู่นานพอสมควรก็ได้เรียนรู้การสร้างค่ายเสาหิน. วันหนึ่งในขณะที่ลูกเผ่าของหาดอังขนเสาหินมาฝังนั้น คนเหล่านี้ก็พากันปีนขึ้นไปบนยอดเสาเพื่อมองดูข้าศึกศัตรู. เมื่อพ่อเฒ่าหาดอังปีนขึ้นไปบนเสาหินที่สูงที่สุดนั้น ฝ่ายลูกเขยก็ชักชวนเพื่อนคนอื่น ๆ ที่อยู่ข้างล่างให้ช่วยกันล้มเสาหินลง พ่อเฒ่าหาดอังจึงเสียชีวิต และเสาหินก็แตกหักเป็นหลายท่อนกระจัดกระจายอย่างที่เห็นในปัจจุบัน".

ในประเทศไทยพบหินตั้งอย่างนี้หรือไม่? มี, ทั้งในอีสานและบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำอิง จังหวัดเชียงราย-พะเยา แต่ขนาดไม่ใหญ่โตและจำนวนไม่มากเท่าที่พบในลาว.

อาจารย์ศรีศักร วัลลิโภดม (แห่งมหาวิทยาลัยศิลปากร) ได้สำรวจและศึกษาในดินแดนอีสานแล้วพบว่า ในยุคเริ่มแรกก่อนรับพระพุทธศาสนามนุษย์ใช้หินตั้งปักกำหนดเขตศักดิ์สิทธิ์. แต่ที่สำคัญที่สุดใช้กำหนดที่ฝังศพบุคคลสำคัญของเผ่าพันธุ์โดยไม่กำหนดจำนวน, ตำแหน่ง, และทิศทางแน่นอน. เป็นระบบความเชื่อในคตินับถือผีบรรพบุรุษที่กลุ่มชนทั้งหลายในภูมิภาคอุษาคเนย์ถือปฏิบัติสืบต่อกันมาตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ ประมาณ ๓,๐๐๐ ปีมาแล้วจนถึงทุกวันนี้. ครั้นยุคหลังรับพระพุทธศาสนาแล้วเมื่อประมาณหลัง พ.ศ. ๑๓๐๐ จึงปรับเปลี่ยนหินตั้งให้เป็น**เสมาหิน**ปักกำหนดเขตพระอุโบสถหรือสถานที่ทำพิธีกรรมในพระพุทธศาสนาแล้วมีการแกะสลักเป็นลวดลายสัญลักษณ์ต่าง ๆ. เสมาหินจำนวนมากมีขนาดสูงใหญ่เท่าตัวคน, บางหลักสูงกว่าตัวคน, มีรูปร่างสัดส่วนแน่นอน. มีรูปสลักต่าง ๆ ด้วย เช่น รูปดอกบัว, สถูปเจดีย์, ชาดก, และพุทธประวัติ ฯลฯ. ฉะนั้นจึงมีความศักดิ์สิทธิ์ในตัวเอง เพราะมีความหมายแทนการสร้างสถูปเจดีย์, ชาดก, และพุทธประวัติ, อุทิศไว้แก่พระพุทธศาสนาหรือเท่ากับได้ทำบุญอุทิศส่วนกุศลแก่ญาติพี่น้องที่ล่วงลับไปแล้ว. เสมาหินในอีสานที่พัฒนามาจากหินตั้งเหล่านี้มีหลายแบบมากกว่าภาคอื่น ๆ ในสยามประเทศ. แสดงว่าเสมาหินเป็นวัฒนธรรมโบราณที่มีความเก่าแก่และมีลักษณะพิเศษเป็นของตนเองโดยเฉพาะ ทั้งยังเป็นต้นกระแสพัฒนาการให้มีใบเสมาแบบต่าง ๆ ในประเทศไทยทุกวันนี้ เพราะสิ่งเหล่านี้ไม่เคยมีในคติอินเดียและลังกา. (***แอ่งอารยธรรมอีสาน***, *สำนักพิมพ์มติชน. ๒๕๓๓).*

หินตั้งคงจะมีอยู่ทั่วไปในลาว แต่ยังไม่มีการสำรวจอย่างละเอียดและกว้างขวางพอ บางส่วนก็คงจะมีพัฒนาการเป็นเสมาหินเช่นเดียวกับอีสาน เพราะพบเสมาหินจำนวนหนึ่งที่เวียงจันท์.

เมื่อเดินวนดูหินตั้งจนพอใจแล้วก็พากันย้อนกลับทางเดิมอันระหกระเหินบนภูดอยกลับไปนอนที่เมืองโพนสวรรค์ แขวงเชียงขวาง.

ไหหินที่ทุ่งหญ้า แขวงเชียงขวาง

รุ่งขึ้นอีกวันหนึ่งที่เมืองโพนสวรรค์ แขวงเชียงขวาง เป็นบริเวณทุ่งหญ้ากว้างใหญ่สุดสายตาสูง ๆ ต่ำ ๆ งามเหมือนอยู่ในยุโรป. บางคนบอกว่าเหมือน "สวิตเซอร์แลนด์" แต่ผมไม่เคยเห็นสวิตเซอร์แลนด์ จึงบอกว่านี่แหละ **"สวิตเซอร์ลาว"** ของแท้และดั้งเดิม เพราะมี "แผล" อยู่ทั่วไป. รอย "แผล" เหล่านี้คือหลุมระเบิดที่เกิดจากฝีมือของ "สัตว์สงคราม".

ไหหิน อยู่บริเวณที่เรียกกันภายหลังจนถึงทุกวันนี้ว่า**ทุ่งไหหิน**, ฝรั่งเรียก Plain of Jars, เขตเมืองโพนสวรรค์ แขวงเชียงขวาง.

เท่าที่สำรวจพบในเขตเมืองโพนสวรรค์ ไหหินมีอย่างน้อย ๓ กลุ่มกระจายอยู่บนเนินเตี้ย ๆ ห่างไกลกัน. กลุ่มใหญ่อยู่ใกล้สนามบินเมืองโพนสวรรค์มีนับร้อยใบ แต่อีกสองกลุ่มเล็กกว่าอยู่ไกลออกไปราวสิบกิโลเมตร. ผมขอให้คนนำทางพาไปดูทุกกลุ่มทำเอาเดินเป๋ไปเหมือนกัน.

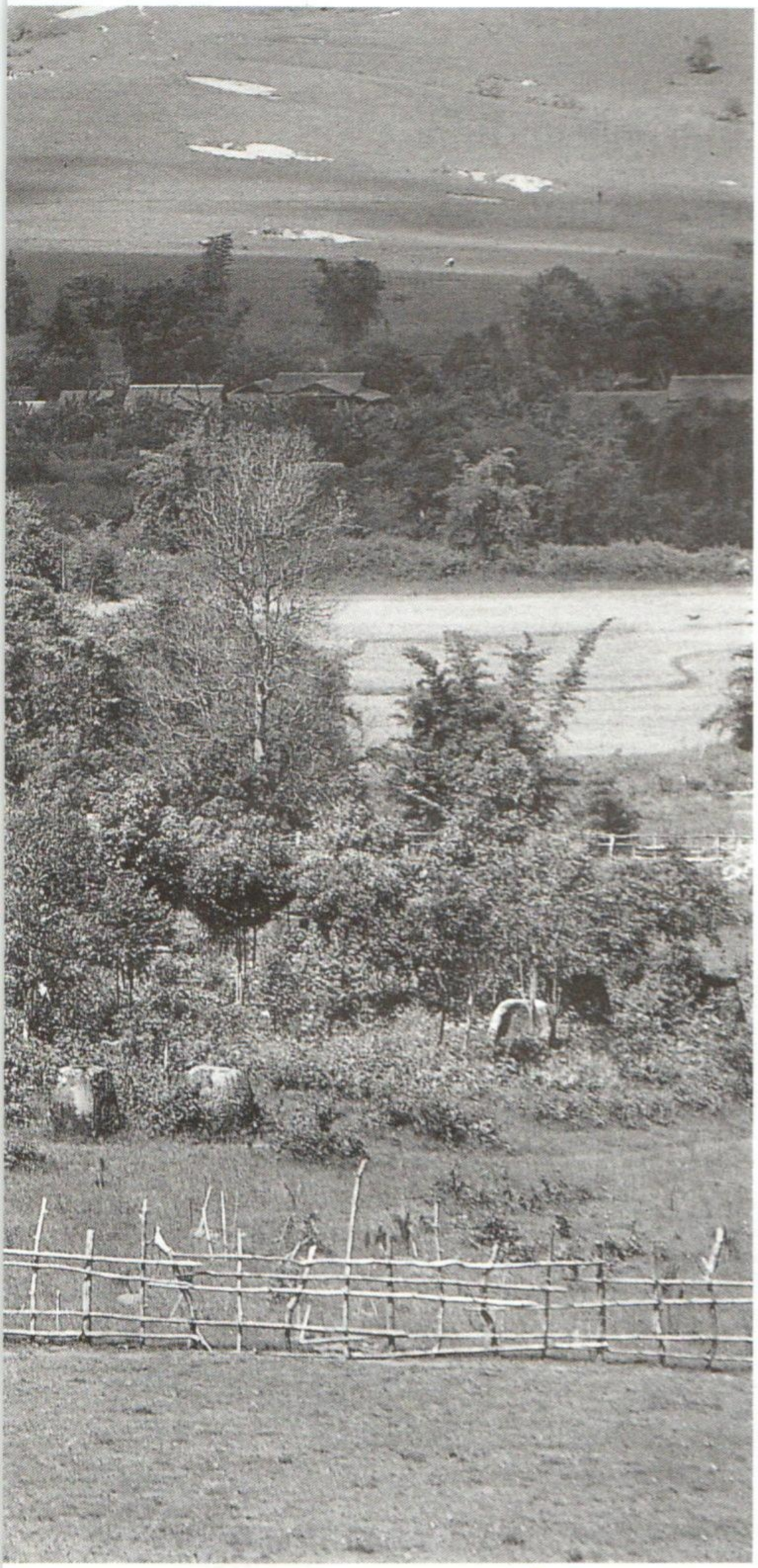
ไหหินเป็นเครื่องมือหินชนิดหนึ่งทำจากแท่งหินขนาดใหญ่โต รูปทรงส่วนมากกลม แต่มีรูปเหลี่ยมบ้าง. เพราะเหตุที่แท่งหินเหล่านี้เจาะคว้านให้ข้างในกลวงเหมือนไห (หรือตุ่ม) ใส่น้ำหรือใส่ปลาแดก ทำให้ชาวบ้านทั่วไปเรียกว่า "ไหหิน". กลุ่มที่ (๑) กับกลุ่มที่ (๓) ซึ่งอยู่ไกลกัน มีขนาดไล่เลี่ยกันคือส่วนมากสูงประมาณ ๑ เมตร ที่สูงมากกว่านั้นมีน้อย แต่กลุ่มที่ (๒) อยู่บนยอดเขาเตี้ย ๆ สูงมากกว่า ๒ เมตร บางใบสูงถึง ๒.๕๐ เมตร. ผมปีนขึ้นไปดูแล้วยังงง ๆ ว่ามนุษย์สมัยก่อนใช้อะไรฉุดลากขึ้นไป.

สภาพไหหินปัจจุบันไม่ได้แตกต่างจากเมื่อ ๑๐๐ ปีกว่ามาแล้ว เพราะผมเห็นไหหินในสภาพเดียวกับที่พระวิภาคภูวดล (James Fitzroy McCarthy, เจ้ากรมแผนที่คนแรกของสยามอยู่ในสมัยรัชกาลที่ ๕) เคยเดินทางมาสำรวจเพื่อทำแผนที่ราชอาณาจักรสยาม แล้วเดินบกผ่านมาพบไหหินที่เมืองโพนสวรรค์ แขวงเชียงขวางนี้ ดังมีรายงานอยู่ใน "บันทึกการสำรวจและบุกเบิกในแดนสยาม" *(นาวาอากาศโทหญิงสุมาลี วีรวงศ์ แปล, พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๓๓)* ดังนี้ :

เมื่อ พ.ศ. ๒๔๒๗ (ค.ศ. ๑๘๘๔) เป็นช่วงต้นแผ่นดินพระพุทธเจ้าหลวง

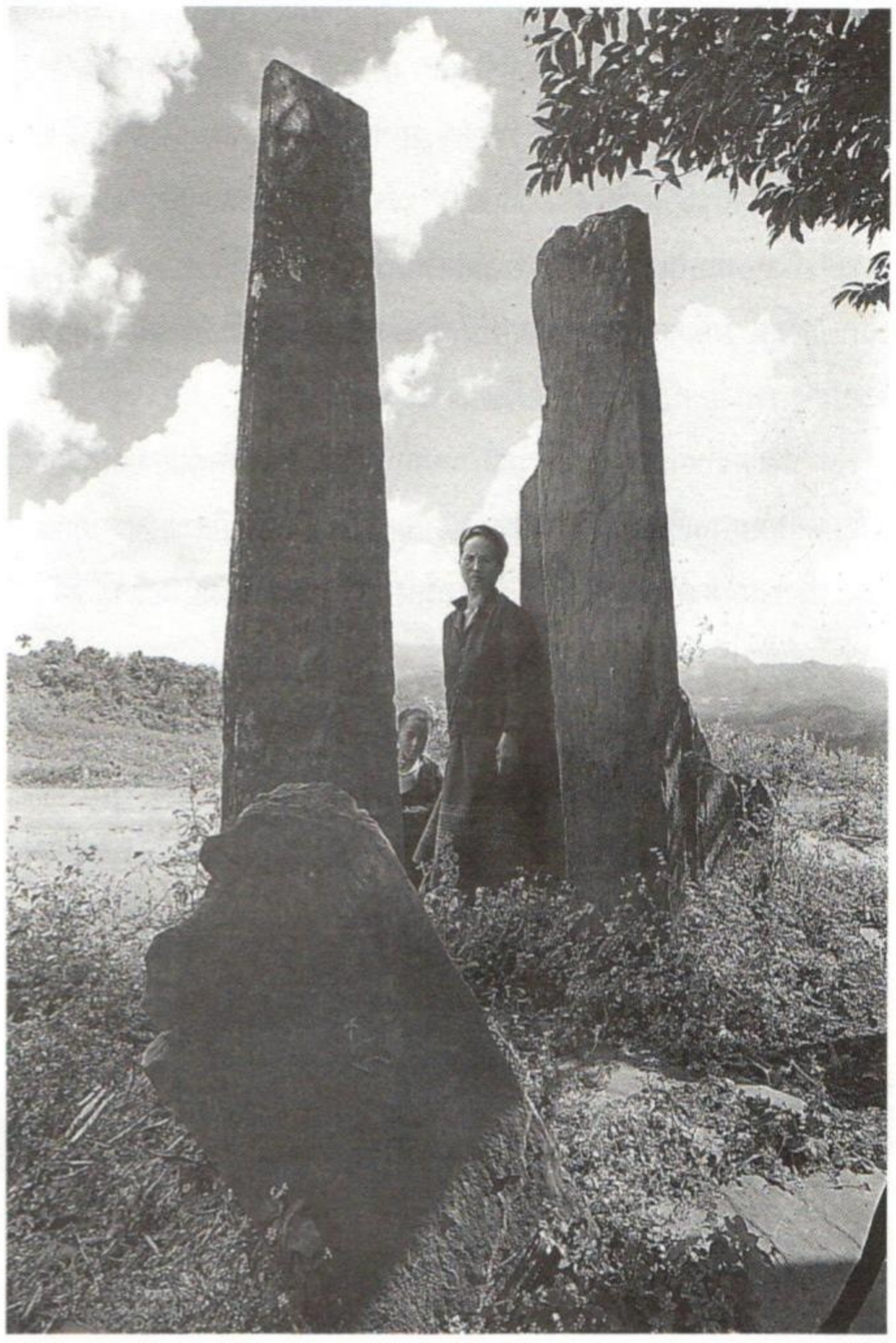

พระวิภาคฯ มาสำรวจครั้งแรกแล้วมีบันทึกว่า "ไหหินขนาดยักษ์ บางใบตั้งอยู่บางใบก็ตะแคง บ้างก็แตกเป็นเศษเล็กเศษน้อย รอบ ๆ นั้นมีร่องรอยว่าดินถูกขุด เราขุดดินได้ไหใบหนึ่งพบร่องรอยเผาถ่านกับลูกกระพรวนทำด้วยเหล็กขึ้นสนิม..." อีก ๙ ปีต่อมาเป็น พ.ศ. ๒๔๓๖ (ค.ศ. ๑๘๙๓) พระวิภาคฯ เดินทางมาสำรวจอีกครั้งหนึ่ง แล้วพบว่า "มีไหหินขนาดใหญ่อยู่จำนวนหนึ่ง แต่ไม่ใหญ่มากหรือสมบูรณ์เท่ากลุ่มอื่น ๆ (ที่ได้พบ) ในหุบห้วย บางใบที่แตกเห็นมีปุ่มควอทซ์ติดอยู่ในเนื้อด้วย ตามลาดเนินมีหินก้อนกองอยู่มากเขละขละ เข้าใจว่าไหหินทั้งหลายนั้นก็จะทำมาจากก้อนหินเหล่านี้เอง...", "เราค่อย ๆ ขุดดินได้ไหใบหนึ่ง ดู

เหมือนจะมีการขุดดินข้างใต้ไหพวกนี้ทุกใบมาแล้ว และคงเป็นเหตุที่ทำให้มันเอียงเช่นนั้น เราได้พบไหดินเผาฝีมือหยาบ ๆ ใบหนึ่ง ข้างในบรรจุดินเหนียวและลูกปัดอำพัน อีกใบหนึ่งบรรจุโกศกระดูกฝีมือดีสีออกขาว มีรอยแตก เห็นได้ชัดว่าเคยมีผู้ขุดค้นมาก่อนแล้ว ได้เห็นเหล็กท่อนหนึ่งซึ่งเข้าใจว่าเป็นเครื่องมือของ

ไหหินบ่อนที่สาม บ้านเชียงดี ภูมิประเทศที่ไหหินตั้งอยู่ มักอยู่บนยอดดอยเตี้ย ๆ ใกล้หมู่บ้านที่ราบ และลำธาร

หินตั้ง หรือหลักหิน ริมถนนสายป่าคา-นาแล เขตเมืองหัวเมือง แขวงซำเหนือ แหล่งประกอบพิธีกรรมทางวิญญาณ เสมาหินก็วิวัฒนาการมาจากหินตั้งเหล่านี้

นักขุดรายก่อน ๆ ...".

ไหหินเหล่านี้ทำขึ้นมาเพื่อใช้ในพิธีศพของคนเมื่อประมาณ ๓,๐๐๐ ปีมาแล้ว เพราะพบเศษกระดูกคนที่เผาแล้วและเครื่องมือเครื่องใช้อื่น ๆ ที่มักใช้ในพิธีศพบรรจุอยู่ในไหหิน.

นอกจากพระวิภาคฯ จะพบสิ่งของในพิธีศพแล้ว นักโบราณคดีชาวฝรั่งเศสที่เข้ามาศึกษายังพบเถ้าถ่านที่เข้าใจว่าเป็นกระดูกมนุษย์ และสิ่งอื่น ๆ เช่น ขวานหินขัด, ลูกปัดแก้ว, เครื่องปั้นดินเผา, เครื่องประดับทำด้วยสำริด, และเครื่องมือเหล็ก, ทั้งหมดบรรจุอยู่ในไหหิน. **บนฝาไหมีการจำหลักลวดลายเป็นรูปคนและรูปสัตว์อย่างหยาบ ๆ เช่นรูปแมว, หรือรูปสัตว์เลื้อยคลาน.** บางทีก็พบหม้อหรือไหดินเผาบรรจุกระดูกมนุษย์ฝังไว้ใกล้ ๆ ไหหินด้วย *(สงวน รอดบุญ, **ประวัติศาสตร์ศิลปลาว**, ๒๕๒๖, หน้า ๓).*

ไหหินกลุ่มที่ (๑) มีไหหินใบหนึ่งสลักรูปคนบนผิวด้านนอก รูปคนสลักหินมีรูปเดียว ทำท่ายืนยกแขนงอที่ข้อศอก และคล้ายจะแบมือด้วย. รูปสลักนี้คล้ายภาพเขียนรูป "คนครึ่งกบ" ที่ผาลายของพวกจ้วงมณฑลกวางสีในจีน ต่างกันแต่รูปสลักบนผิวไหหินไม่งอเข่าย่อขา แต่จะคล้ายภาพเขียนสีรูปคนที่ทำท่ายกแขนทั้งสองพบในภาคอีสาน เช่นที่เขาจันทร์งาม อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา *(สุจิตต์ วงษ์เทศ, **คนไทยอยู่ที่นี่ ที่อุษาคเนย์**, จัดพิมพ์โดยมหาวิทยาลัยศิลปากร ร่วมกับ สำนักพิมพ์ศิลปวัฒนธรรม, ๒๕๓๗).*

นอกจากนั้นการทำรูปสัตว์อย่างหยาบ ๆ โดยเฉพาะสัตว์เลื้อยคลานย่อมคล้ายคลึงกับภาพเขียนสียุคก่อนประวัติศาสตร์ที่พบทั่วไปในอีสานและภาคกลางบางแห่ง รวมทั้งคล้ายคลึงกับเครื่องมือเครื่องใช้ใน "วัฒนธรรมบ้านเชียง" ที่มีรูปเหล่านี้อยู่ด้วย.

เมื่อไหหินที่แขวงเชียงขวางทำขึ้นใช้ในพิธีศพก็ย่อมเกี่ยวข้องกับหินตั้งที่แขวงหัวพัน. ในพิธีศพของกลุ่มหินตั้งมีหลุมดินและมีฝาปิดทำด้วยหินรูปวงกลม ที่ไหหินก็มีฝาปิดทำด้วยหินรูปวงกลมเช่นเดียวกัน. เป็นไปได้หรือไม่ว่า**ไหหินก็คือหลุมดินที่มนุษย์ทำขึ้นให้เป็นสัญลักษณ์ของโลกบาดาลคืออีกโลกหนึ่งของคนตาย?**

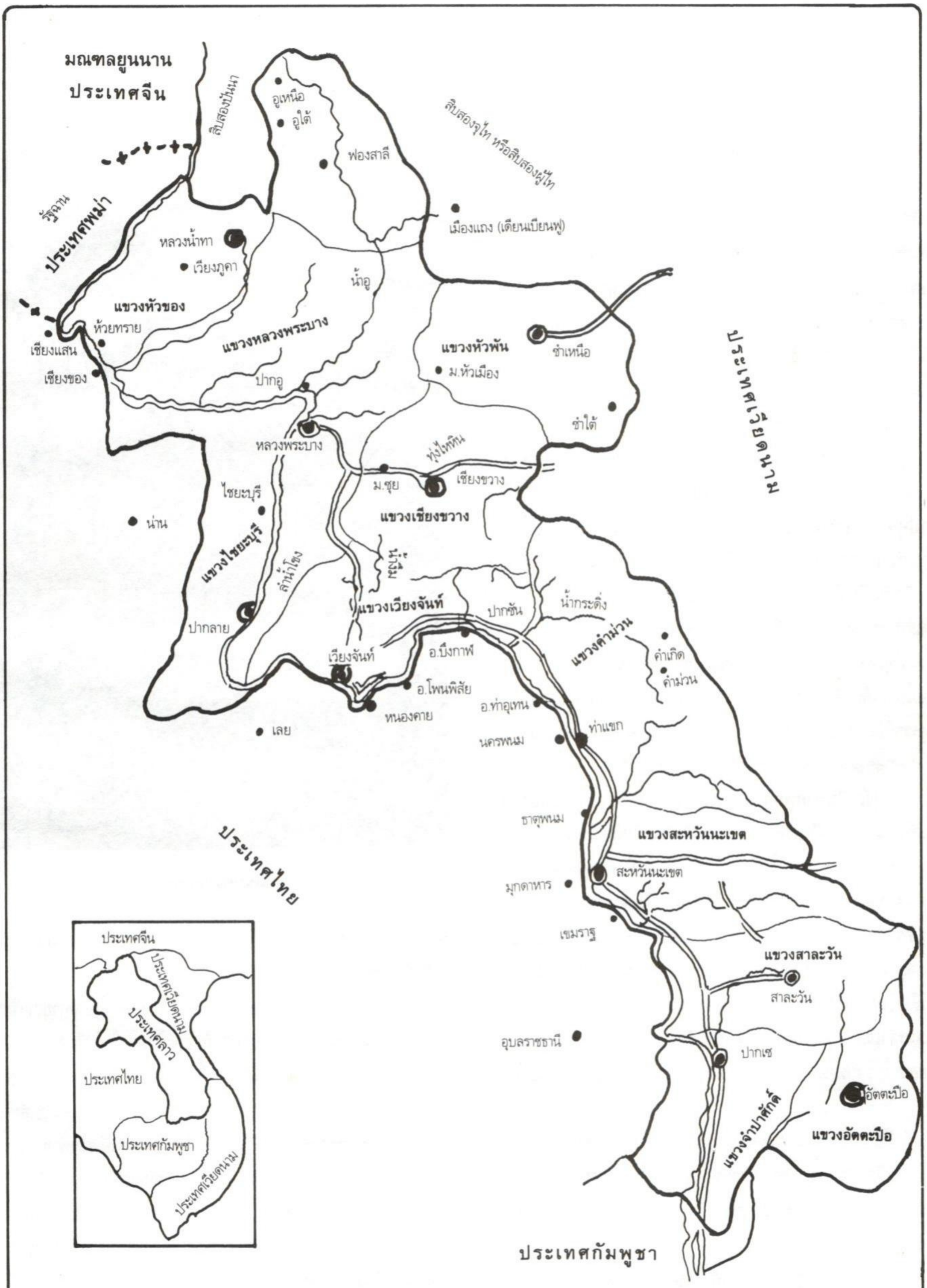
คนทำหินตั้งกับไหหินเป็นพวกไหน?

บริเวณแถบที่มีหินตั้งกับไหหินในเอกสารจีนโบราณเรียกว่าพวก**เย่ฉาง** มีมาตั้งแต่ประมาณ พ.ศ. ๔๐๐-๕๐๐ มีการส่งทูตไปเมืองจีนครั้งสุดท้ายเมื่อราวต้นคริสต์ศักราชคือ พ.ศ. ๕๔๓. เอกสารจีนโบราณบันทึกอีกว่าหลังจากนั้นบริเวณนี้มีชื่อว่า**ถางหมิง** อยู่ในพงศาวดารสามก๊ก ส่งทูตไปเมืองจีนเมื่อประมาณ พ.ศ. ๗๗๐ (พร้อมกับทูตจากฟูนันและหลินยี่หรือจามปาในเวียดนาม). นักวิชาการจำนวนหนึ่งเชื่อว่าชื่อเย่ฉางกับถางหมิงขอบเขตสำคัญอยู่ในเขตลาวทั้งหมดและอีสานของไทยต่อเนื่องถึงเวียดนามตอนกลางและตอนเหนือ โดยเฉพาะตรงที่เป็นแขวงเชียงขวางของลาวทุกวันนี้ *(เซินซี่, แปลเป็นภาษาไทยโดย ประสาน ภัทรวัณณ์, "ประวัติศาสตร์ลาวสมัยโบราณจากเอกสารจีน", **ศิลปวัฒนธรรม**, มีนาคม ๒๕๓๐, หน้า ๑๐๖-๑๑๕).*

แต่ชื่อเย่ฉางกับถางหมิงในเอกสารจีนโบราณไม่ได้ระบุเผ่าพันธุ์ จึงไม่รู้ได้ว่าคนทำหินตั้งกับไหหินเป็นพวกไหน?

มีเอกสารไทย-ลาวอย่างน้อย ๒ เล่มพยายามบอกเล่าถึงกลุ่มชนที่มี

แผนที่ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ประเพณีหินตั้งคือ, (๑) **ตำนานเมืองสุวรรณโคมคำ**ระบุชื่อพวก **"กรอม"** (หรือ "กุรุวงศากุมาร" หรือ "ผีเสื้อ" หมายถึงคนพื้นเมืองบนที่สูงไม่รู้จักปลูกข้าวในที่ลุ่ม) มีความสามารถขนศิลามาก่อล้อมเป็นกรอมรั้วปราการที่อยู่อาศัยในป่าเลี้ยงชีพด้วยอาศัยหัวมันและผลไม้. และ (๒) **พงศาวดารเมืองเงินยางเชียงแสน**กล่าวถึงประเพณีใช้หินตั้งไว้ด้วยว่า ขุนจอมธรรมกำหนดเขตแดนเมืองภูกามยาว (พะเยา) โดยใช้ "หินหลักไก่" เป็นแดน, บางแห่ง "ฝังหินไว้นั้นสามลูกให้เป็นคติภายหน้าชั่วลูกชั่วหลาน" เป็นแดน, บางแห่งมี "เขา ๗ ก้อนเส้า" เป็นแดน.

แต่ก็ยังไม่รู้อีกนั่นแหละว่าเป็นพวกไหน?

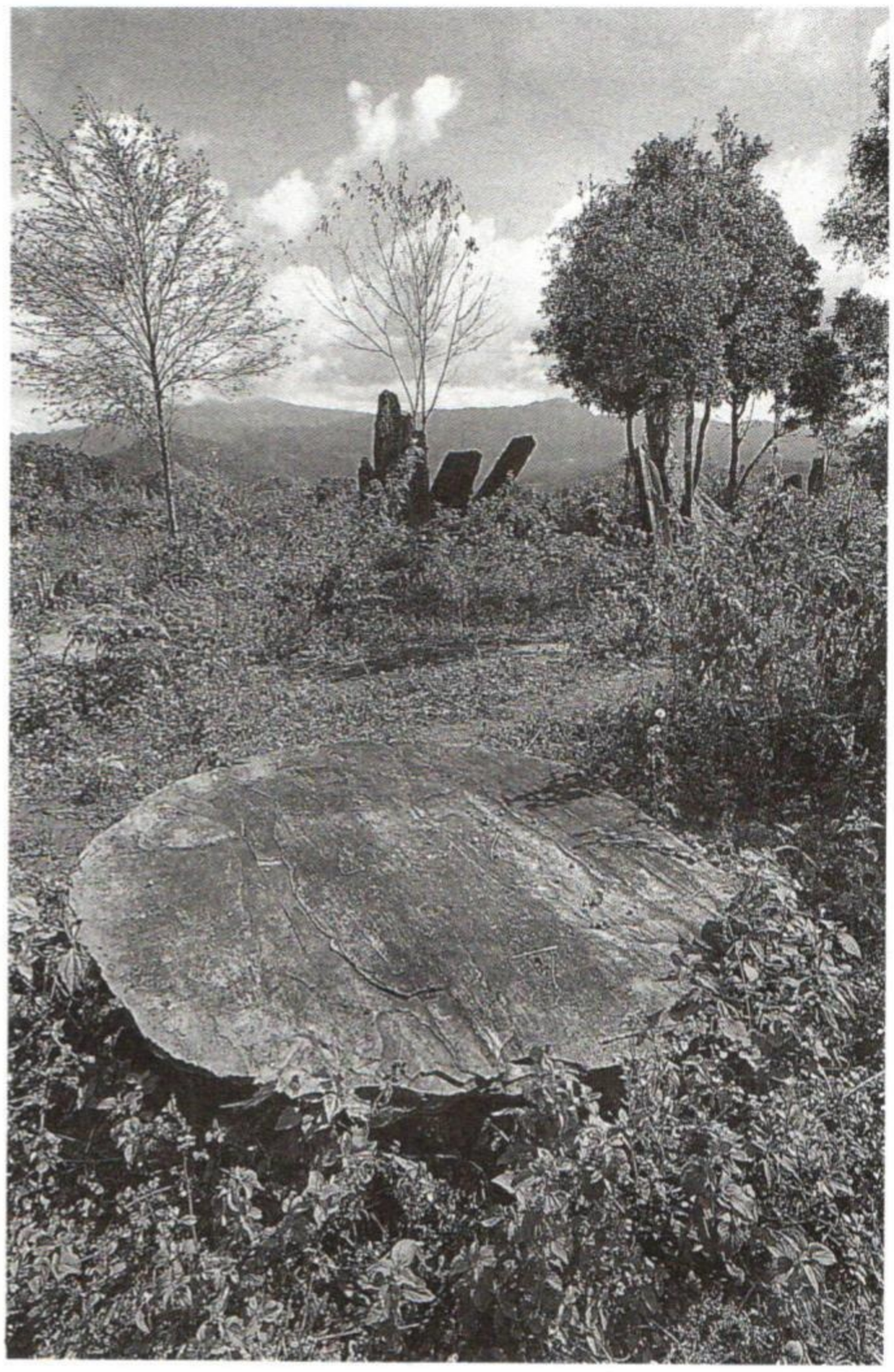
มีร่องรอยบางอย่างอยู่ในบันทึกของพระวิภาคภูวดลบอกว่าคนพื้นเมืองดั้งเดิมของแขวงเชียงขวางเป็น**ขมุ**หรือ**ข่าปทุม** แถบเมืองพวนเคยมีชื่อว่า**เมืองข่าปทุม.** และอีกตอนหนึ่งพระวิภาคฯ ไปพบพวกขมุที่เชียงใหม่ "เราได้พบขมุกลุ่มหนึ่งขนกลองโลหะงาม ๆ มาด้วย กลองเหล่านี้ประดับรูปกบสลักไว้รอบขอบจึงมีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า "กลองกบ" ชาวกะเหรี่ยงแดง (Red Karen) เป็นผู้ทำ ชาวสยามนำมาใช้ตีเฉพาะในพิธีหลวง เรียกว่ากลองมโหรทึก พวกขมุเหล่านี้สู้อุตส่าห์ทำงานหนักนับปี ๆ ด้วยความทะเยอทะยานอยากได้กลองแบบนี้กลับไปบ้านที่หลวงพระบาง". แสดงว่ามีพวกขมุเต็มไปหมดในดินแดนลาว และขมุพวกนี้ยังรักษาประเพณีตีกลองกบเพื่อขอความอุดมสมบูรณ์ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์มาจนถึงสมัยรัชกาลที่ ๕ กรุงรัตนโกสินทร์.

ขมุจัดเป็นพวกพูดภาษาตระกูลมอญ-เขมร พวกนี้ยกย่องท้าวฮุ่งหรือขุนเจืองเป็นวีรบุรุษและมีความเชื่อว่าไหหินคือ"ไหเหล้าเจือง".

มหาสิลา วีระวง (นักปราชญ์ลาว) เล่าว่าเมื่อท้าวฮุ่งหรือขุนเจืองทำสงครามกับพวกแกว แล้วตีเอาเมืองปะกันคือเมืองเชียงขวางของแกวได้ ท้าวกว่าเจ้านครปะกันตายในสนามรบ. เมื่อท้าวฮุ่งฯ ได้เมืองปะกันแล้วก็ทำการฉลองชัยชนะอยู่ที่เมืองปะกันถึง ๗ เดือน ในการฉลองครั้งนี้ท้าวฮุ่งฯ สั่งให้ทำเหล้าไหเลี้ยงไพร่พลเป็นอันมาก ไหหินที่อยู่ในแขวงเชียงขวางจึงถือกันว่าเป็น **"ไหเหล้าเจือง"** ต่อมาจนทุกวันนี้ *(**ประวัติศาสตร์ลาว**, แปลเป็นภาษาไทยโดยสมหมาย เปรมจิตต์, จัดพิมพ์โดยสถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, พ.ศ. ๒๕๓๕, หน้า ๒๕).*

เมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๗ สมัยต้นแผ่นดินรัชกาลที่ ๕ พวก**ข่าแจะ**ในแขวงหัวพัน (ชำเหนือ) รวมกันลุกขึ้นต่อสู้กับอำนาจของราชสำนักกรุงสยาม. **ข่าแจะ**เป็นชื่อรวมที่ลาวใช้เรียกข่าหลายพวก เช่น ข่าขัด, ข่าฮอก, ข่าเม่ด, ฯลฯ รวมทั้งข่ามุหรือขะมุ (ขมุ).

การต่อสู้เมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๗ ครั้งนั้นพวกข่ามีหัวหน้าชื่อพระยาพระกับพระยาว่าน อาศัยจังหวะที่พวกฮ่อยกมารุกรานดินแดนหลวงพระบางและหัวพัน

แผ่นหินวงกลมปิดปากหลุม

ห้าทั้งหกจนทางราชสำนักกรุงสยามต้องส่งกองทัพภายใต้การบัญชาของเจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรีขึ้นไปปราบฮ่อเป็นการใหญ่.

เหตุที่เกิดการกบฏขึ้นนั้น เล่ากันว่าที่เมืองเชียงขวาง (โคลงท้าวฮุ่งฯ เรียกเมืองปะกัน) มีไหหินเรียกว่า "ไหเจือง" ถ้าเอาน้ำใส่ลงไปในไหหินจะกลายเป็นเหล้า พวกข่ากับพวกลาวถือเป็นไหศักดิ์สิทธิ์. ต่อมามีข่าฉลาดคนหนึ่งเห็นว่าชาวข่าต้องตกเป็นข้าทาสใช้สอยของชาวลาวมานาน จึงคิดจะรวบรวมพวกข่าตั้งตนเป็นอิสระ ไม่ขึ้นแก่พวกลาวต่อไป ก็เอาพริกตำให้ละเอียดแล้วชวนพวกข่าเอาน้ำเทลงไปเพื่อเอามาทาถูชโลมตัว. พวกข่าเชื่อว่าผีฟ้าที่พวกเขานับถือใช้ให้ข่าผู้นั้นมาเป็นตัวแทน จึงพากันมาเข้าพวกด้วยเป็นอันมาก แล้วยกข่าผู้นั้นให้เป็นพระยาพระ มีหัวหน้ารองลงมาคือพระยาว่าน, พระยาโคตมะ, พระยาราช ฯลฯ ต่างแยกย้ายกันไปปล้นสะดมพวกลาว, พวกผู้ไท, โดยใช้หน้าไม้อาบยางน่องเป็นอาวุธ. พวกลาวกับพวกผู้ไทตามบ้านตามเมืองต่าง ๆ สู้ไม่ได้ ต้องล้มตายเป็นอันมาก มี

พวกข่าคนหนึ่งเกิดความสงสารพวกลาวกับพวกผู้ไท จึงแอบมาบอกวิธีแก้พิษยางน่องให้ว่า ถ้าถูกหน้าไม้พิษอาบยางน่อง ให้เอาปูนามาตำพอกดูดพิษก็จะพ้นความตาย. ครั้นต่อมาพวกข่าปล้นชาวบ้าน ชาวบ้านก็แก้ไขได้ทุกครั้ง ฝ่ายพวกข่าเห็นว่าอาวุธของตนไม่ศักดิ์สิทธิ์จึงหลบหนีไป *(บุญช่วย ศรีสวัสดิ์,* ***ราชอาณาจักรลาว,*** *๒๕๐๓, หน้า ๑๖๐-๑๖๑).*

วิธีการต่อสู้ของผู้นำข่าผู้นี้ใช้วิธีเดียวกับผู้นำโบราณทั่วไป คือประกาศตัวเป็น**ธรรมิกราช**ซึ่งหมายถึงอ้างตัวเป็น (ขุน) **เจือง** มีคำเรียกสมัยนั้น**ข่าแจะเจือง** มีความหมายเท่ากับ "ผีบุญ". พวกข่ายังนับถือ**ผีเจือง**เป็นสรณะมาจนถึงทุกวันนี้ และยังมีความเชื่อมั่นว่าขุนเจืองจะกลับมาเป็นเจ้าธรรมิกราชอีก. ฉะนั้นเมื่อกองทัพจากราชสำนักสยามปราบปรามได้ แล้วจับหัวหน้าข่าผู้ก่อการกบฏมาตัดหัวเสียบประจานไว้กลางทุ่งนา จึงมีคำประกาศว่าเพื่อ **"ให้โจรข่าแจะจำอย่าทำเจือง"**. เหตุการณ์ตอนนี้มีกลอนนิราศเมืองหลวงพระบาง (แต่งโดยนายร้อยเอกหลวงทวยหาญรักษา (เพิ่ม) เมื่อ พ.ศ. ๒๔๒๘) พรรณนาว่า :

o เมื่อเวลาต่อสู้อยู่กับฮ่อ
รบศึกฮ่อรอไข้กันใหญ่ยับ
กลับเป็น**เจือง**เคืองข้อทรยศ
คุม**ข่าแจะเจือง**ปล้นเป็นคนพาล
มาตั้งค่ายรายรำรินนำล้อม
เข้าเขตแคว้นแดนเมืองซ่อนสิงขรดู
มันเที่ยวบุกรุกรานชาวบ้านหนี
เที่ยวเลียบลาดกวาดต้อนทุกบ่อนไป
พวกเจ้าเมืองกรมการบ้านเมืองซ่อน
จะเข้าป่าล่าไปมิได้คิด
o แม่ทัพฟังดังไฟมาไหม้สุม
จึงประชุมควาญช้างพวกต่างวัว
รวมได้คนพลอาสาห้าสิบเศษ
จะขอฆ่าฝ่าฟันให้บรรลัย
เลือกนายทัพจับไข้ไม่เป็นสำ
จะให้คุมโยธาคิดบิดเป็นเกลียว
ต้องเคี่ยวเข็ญเป็นเวลาเข้าตาทัพ
แกกลัวงกตกประหม่าก็ลาเลย
ถึงค่ายข่าตาตื่นออกตื่นเต้น
จะถูกผิดกิจการสถานใด
เป็นสามวันหวั่นไหวมิได้ลด
ข้าก็สู้อยู่ในค่ายมิพ่ายพัง
ในปีจอเดือนเจ็ดไม่เสร็จสรรพ
ยังมีทัพ**แจะ**ทบมารบราน
คือกบฏอ้ายหัวหน้าพระยาว่าน
พลประมาณร้อยเศษสังเกตดู
เรียกห้วยห้อมฮึกหาญจะขานสู้
ดังจะจู่โจมจับเอาทัพไชย
ไล่ต้อนตีชิงเสบียงมาเลี้ยงไพร่
ชนชาวไพรพรั่นตัวกลัวชีวิต
วิ่งสลอนน่าสลดระทดจิต
ด้วยเกรงฤทธิ์ข่ารบจะหลบตัว
ด้วยไข้รุมทหารรอนลงนอนทั่ว
ช่วยจับตัว**แจะเจือง**ที่เคืองใจ
ต่างก้มเกศนอบนบสบสมัย
มิทันให้พริบตาเวลาเดียว
ได้เจ้ากล่ำปากกล้าแต่ตาเหมียว
ดูหน้าเชียวถอดสีไม่มีเสบย
จึงจำรับรีบไปมิได้เฉย
ด้วยไม่เคยคิดสู้กับผู้ใด
แกเข้าเต็นยิงยัดให้ตัดษัย
ไม่เข้าใจยิงกลุ้มสุ่มตะรัง
ยิงจนหมดลูกดินสิ้นหลายถัง
แกยิ่งสั่งลูกดินส่งให้จงทันฯ
o แม่ทัพแจ้งแคลงใจเห็นไม่จบ
พอเล็บแจไข้จางสร่างขึ้นพลัน
พอถึงค่ายรายคนเข้าค้นดัก
ปืนใหญ่วางกลางเนินบนเผินพิง
แตกทลายกระจายจบศพไม่นับ
ทหารห้อมล้อมรายเข้าค่ายคุม
อ้ายหัวโจก**แจะข่า**ถูกขาทบ
ทิ้งอาวุธยุทธหัตถ์กระจัดกระจาย
ได้คนครัวมั่วหมู่อยู่ในรก
แล้วเผาค่ายไฟกระพือฮือละออง
ถึงแม่ทัพคำนับแจ้งแสดงสดับ
ไปตัดศอเสียบไว้ในทุ่งนา
มัวแต่รบนอนเร้นในเต็นมั่น
ก็จัดสรรปืนใหญ่ให้ไปยิง
คอยรบกักกันไว้มิให้วิ่ง
พอได้ดิ่งกระตุกปับดังฉับฮุม
บ้างหนีลับหลบไพล่ลงในหลุม
ไล่ตะลุมบอนล้างให้วางวาย
ไม่สู้รบจับริบเอาฉิบหาย
ออกเรี่ยรายกลางชลาเก็บมากอง
สามสิบหกชายหญิงทั้งสิ่งของ
พวกครัวร้องไห้ร่ำก็นำมา
จึ่งบังคับให้เอาตัวอ้ายหัวหน้า
ให้โจรข่าแจะจำอย่าทำเจือง

เพราะความเชื่อต่อท้าวฮุ่งหรือขุนเจืองและไหเหล้าเจืองสืบมานานจนทุกวันนี้ ทำให้น่าสงสัยว่าพวก**ข่า**ต่าง ๆ โดยเฉพาะ**ข่ามุ**ที่เรียกกันภายหลังว่า**ขมุ**คือพวกที่ทำหินตั้งกับไหหิน.

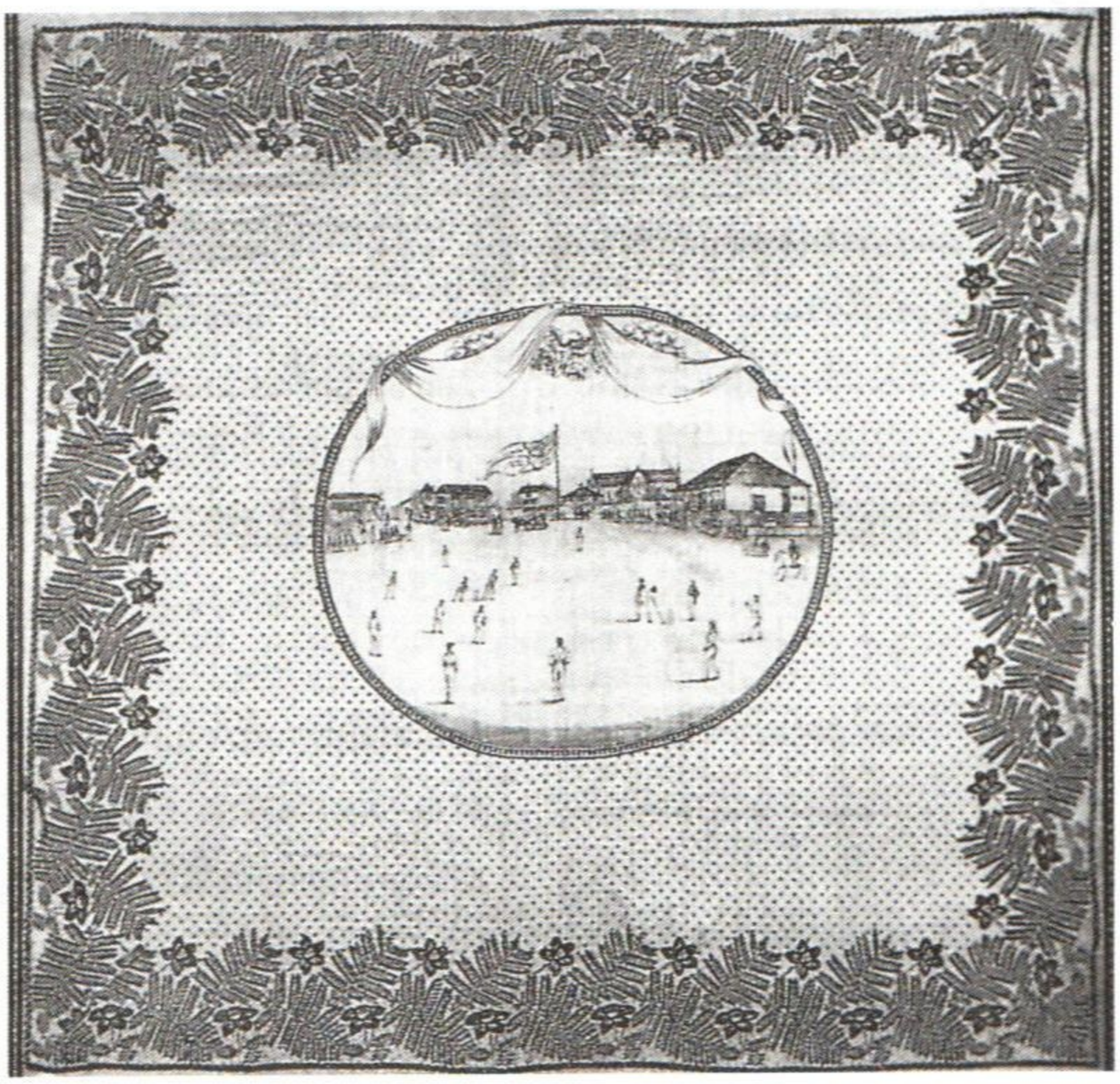
ลาวปัจจุบันมีพวกขมุมากที่สุด ข้าวเหนียว "เฮ็ดไฮ่" ของพวกขมุก็อร่อยที่สุดด้วย เพราะนุ่มเนียนและหอมหวานเหมือนเนื้อข้าวสาลีคือข้าวโพดทีเดียว.

แต่ต้องฟังหูไว้หูนะครับ เรื่องอย่างนี้สรุปยาก. ผมเพียงตั้งข้อสังเกตไว้ให้ท่านผู้อ่านเก็บไปช่วยกันคิดเล่นเพลิน ๆ เท่านั้น เอาจริง ๆ เข้าอาจมีตระกูลไทย-ลาวบ้างก็ได้ที่มีส่วนทำหินตั้งกับไหหิน แต่ข้อสำคัญอย่าลืมพวกข่าในตระกูลมอญ-เขมรก็แล้วกัน.

สนุกกับของเก่า

วิวัฒนาการของการสะสม

ชนิตร ภู่กาญจน์

งานฝีมือบนผ้าไหม
ศตวรรษที่ ๑๙
ซื้อขายกันในราคา ๑,๓๐๐ ปอนด์

นักสะสมที่เพลิดเพลินอยู่กับการสะสมจะไม่รู้ตัวเองเลยว่า ตัวเองนั้นเริ่มต้นเป็นนักสะสมตั้งแต่เมื่อไร และนักสะสมดังกล่าวนี้จะไม่รู้สึกตัวอีกเหมือนกันว่า ในบ้านมีสิ่งของที่ตัวเองสะสมไว้มากน้อยแค่ไหน เพราะของเก่าทุกชิ้นที่นักสะสมเก็บเอาไว้จะถูกผูกพันเอาไว้ด้วยความสนใจระหว่างผู้สะสมกับของเก่าในทุกวันจนเกิดความเคยชินว่า ของเก่าเหล่านั้นคือสมาชิกคนหนึ่งในบ้าน

ด้วยเหตุนี้เองที่ทำให้กาลเวลาของการสะสมค่อย ๆ ผ่านเลยมาเรื่อย ๆ อย่างไม่เป็นที่เบื่อหน่ายของนักสะสม

ต้นตอแห่งการสะสมจะเริ่มขึ้นในกลุ่มของคนร่ำรวยมาก่อน โดยเฉพาะตามประวัติศาสตร์การสะสมของชาวอังกฤษระบุเอาไว้ว่า **ชาวอังกฤษ**ที่ร่ำรวยใจเย็นอย่างมากต่อการที่จะสะสมสิ่งของเก่า ๆ เอาไว้ในบ้านโดยไม่อนาทรร้อนใจว่าจะสร้างความยุ่งยากให้แก่ตนเองหรือไม่

ซึ่งผิดกับคนที่มีฐานะยากจน ที่จะมองเห็นของทุกอย่างในบ้านเป็นของเกะกะที่จะขจัดออกไปจากบ้านหากมันสร้างประโยชน์ให้กับการได้ขจัดออกไป

เมื่อการสะสมเกิดขึ้นในกลุ่มของคนที่มีฐานะร่ำรวย แน่นอนที่สุดว่า การจะให้ของเก่ากระจายออกมาสู่สังคมข้างนอกจึงเป็นเรื่องยากลำบาก ด้วยเหตุนี้เองในยุคนั้น ทุกคนจึงยอมรับว่าการจะหาของเก่าสักชิ้นมาไว้ในบ้าน **"ผู้ขาย"** จะมีความสำคัญมากกว่า **"ผู้ซื้อ"** เพราะผู้ซื้อจะต้องเอาใจผู้ขายในทุกสิ่งทุกอย่าง เนื่องจากผู้ซื้อต้องการสิ่งของภายในบ้านที่เขาไม่ต้องการจะให้หลุดหายออกไปจากบ้านของเขา

ตอนช่วงของกลางศตวรรษที่ ๑๗ ผู้ดีชาวอังกฤษหลายคนจะต้อนรับนักซื้อของเก่าภายในบ้านด้วยความรู้สึกที่ **"ไม่ใช่นักซื้อ"** หมายถึงว่า ผู้ซื้อเองก็ไม่แสดงตัวอย่างโจ่งแจ้งให้เจ้าของบ้านรับทราบว่าจะมาซื้อของเหลือใช้ภายในบ้าน เพราะการประกาศตัวเองออกไปว่าจะมาซื้อของเก่าในบ้าน ผู้ซื้อจะถูกไล่ตะเพิดออกไปอย่างไร้ความหมาย

ดังนั้นกลวิธีที่นักซื้อของเก่าจะได้ของเก่าออกมาจากบ้านผู้ดีชาวอังกฤษ นักซื้อจะต้องอาศัยฟอร์มของผู้ดีด้วยกันมาเป็นตัวเชื่อมโยงที่จะต้องพูดคุยกันในเรื่องต่าง ๆ แล้วจึงค่อย ๆ เรียบเคียงมาชมเชยและให้ความสนใจต่อสิ่งของที่อยู่ในบ้าน จนถึงขั้นขอนำเอาไปเป็นที่ระลึก

ในยุคศตวรรษที่ ๑๗ นั้น บรรดาของเก่าที่ถูกยกออกไปจากบ้านผู้ดีชาวอังกฤษจะได้รับคำตอบว่า "มอบให้แก่เพื่อนเพื่อมิตรสัมพันธ์"

เมื่อเกิดการถ่ายเทจากบ้านหนึ่งไปสู่อีกบ้านหนึ่ง ศิลปะจากของเก่าจึงค่อย ๆ เผยแพร่กระจายออกสู่สังคมที่หลากหลายมากขึ้น คือแทนที่ศิลปะโบราณจะอยู่ในบ้านของผู้ดีชาวอังกฤษเพื่อให้ผู้ดีได้เชยชมเท่านั้น กลายเป็นว่าศิลปะเหล่านั้นสามารถกระจายออกมาสู่ชนชั้นกลางได้โดยนักสะสมที่ต้องการจะเล่นแร่แปรธาตุปล่อยสินค้าจากแห่งหนึ่งไปสู่อีกแห่งหนึ่ง ในระบบของการทำธุรกิจ

จวบจนกระทั่งมาถึงปี ๑๗๗๐ การกระจายและการซื้อขายของเก่าจึงค่อย ๆ เพิ่มมากขึ้น ผู้ดีชาวอังกฤษเริ่มมองเห็นว่าสิ่งของที่อยู่ในบ้านนั้น สามารถทำเงินให้แก่ตัวเองได้ไม่น้อย

โดยเฉพาะการได้รับคำยกย่องว่า "เป็นนักสะสม" มีส่วนสร้างแรงซื้อขายให้เพิ่มมากขึ้น เพราะผู้ดีชาวอังกฤษหลายคนเริ่มประกาศตัวให้สังคมรับรู้ว่า ในคฤหาสน์ของตัวเองนั้นมีของเก่ามากมาย สมกับเป็นตระกูลเก่าที่เต็มไปด้วย

สภาพตลาดซื้อขายของเก่าบนถนน PORTOBELLO

ร้านขายของเก่าซึ่งมีอยู่กลาดเกลื่อนในปี ๑๙๖๙

24/7 ขัดแย้งจำหน่าย

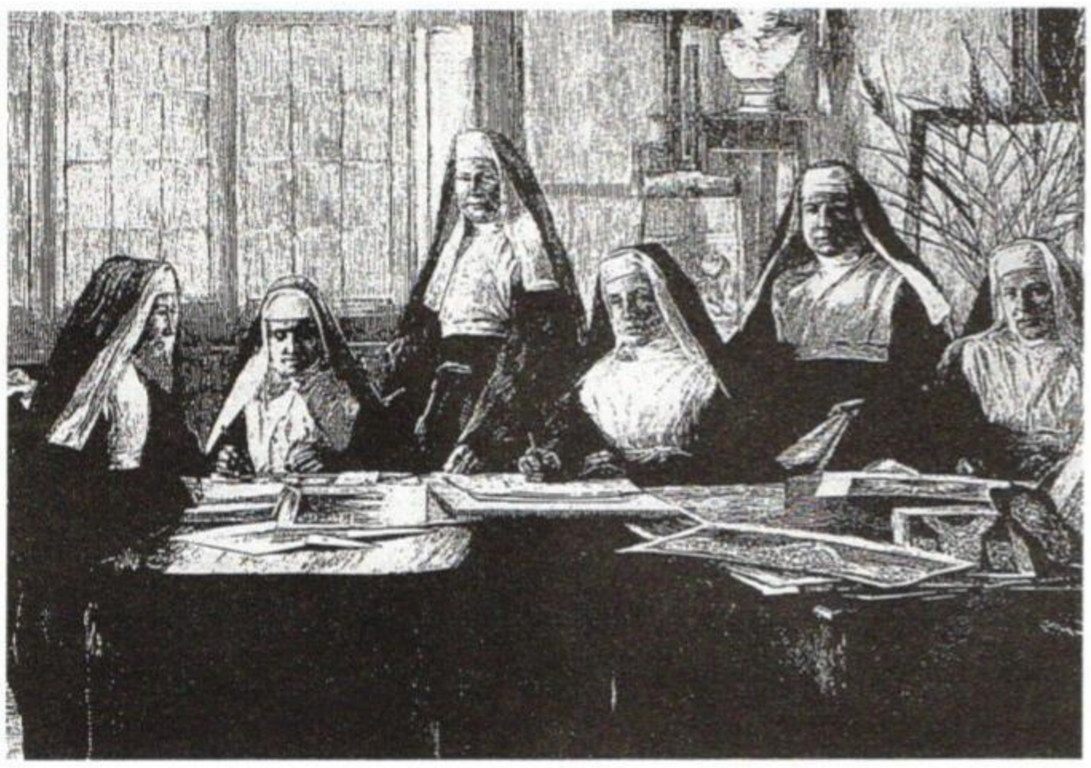
ศิลปะทางวัฒนธรรม

ในช่วงระยะปี ๑๗๗๐-๑๘๓๐ จึงเป็นยุคทองของนักสะสมที่มีการสับเปลี่ยนถ่ายเทของเก่าจากตลาดหนึ่งสู่ตลาดหนึ่งอย่างรวดเร็ว

เพราะความที่ชาวอังกฤษมีประวัติของครอบครัวที่มั่นคง และสืบทอดตระกูลกันมาอย่างต่อเนื่องที่เป็นระบบ คนอังกฤษจึงกลายเป็นจุดสนใจของนักสะสมมากที่สุด หลายคนต่างเพ่งมองถึงคนอังกฤษต่อการที่จะได้ของเก่าสักชิ้นภายในบ้านของคนเหล่านั้น

และผู้ดีชาวอังกฤษเองก็เป็นคนที่ละเอียดอ่อนอยู่กับความเป็นศิลปะ คนอังกฤษจึงกลายเป็นคนที่สะสมของเก่าตัวสำคัญของวงการนักสะสม

ดังจะเห็นได้จากช่วงปี ๑๘๕๐ นักสะสมชาวอังกฤษตื่นตัวกับการสะสมของเก่าอย่างมากถึงขนาดออกตระเวนกว้านซื้อของเก่าจากประเทศต่าง ๆ ทั่วยุโรป โดยเน้นในเรื่องของเฟอร์นิเจอร์ และรูปวาดจากฝีมือของจิตรกรชื่อดัง ๆ ของยุโรป

ภาพวาดรูปแม่ชีกำลังออกแบบผ้าลูกไม้ใน IRELAND ปี ๑๘๘๐

เพราะการตื่นตัวและเก็บสะสมของเก่าของคนอังกฤษนี่เอง ทำให้แวดวงของนักสะสมเริ่มมองเห็นถึงธุรกิจที่เป็นนักสะสมมากขึ้นกว่าการเป็นคนรักศิลปะเพียงอย่างเดียว

จนกระทั่งย่างเข้าสู่ปี ๑๘๗๐ **ชาวอเมริกัน** ซึ่งกลายเป็น "เศรษฐีใหม่" ของโลก หันมาให้ความสนใจกับศิลปะโบราณ พวกเขาค่อย ๆ หอบเงินออกจากบ้านเข้าไปสู่แวดวงของนักสะสม

แล้วก็เริ่ม ซื้อ ซื้อ ซื้อ ทุกอย่างที่ตัวเองต้องการ โดยไม่คำนึงว่าราคาจริงของมันอยู่ในระดับใด

พวกเศรษฐีเป็นพวกพูดเข้าใจยากมานานแล้ว

วงการนักสะสมในยุคปี ๑๘๗๐-๑๘๘๐ ราคาซื้อขายของเก่าถูกปั่นกันจนมันหยดติ๋ง จากเศรษฐีใหม่ชาวอเมริกัน

ในช่วงนั้นชาวอเมริกันจึงเป็นตัวนำในตลาดของเก่าที่เด่นที่สุดของตลาดโลก

จากการกว้านซื้อของบรรดาเศรษฐีใหม่แห่งโลกนี่เอง ทำให้นักสะสมเกิดอาการตื่นตัวในด้านของการวิตกกังวลขึ้น เพราะศิลปะโบราณจากหลายประเทศถูกเปลี่ยนมือจากถิ่นเดิมสู่ดินแดนใหม่

ทำให้นักอนุรักษ์ที่เป็นห่วงภาพพจน์ของประเทศจะสูญหายไป เริ่มตื่นตัวที่จะต้องยื้อยุดฉุดกระชากเอาศิลปะของตัวเองกลับคืนมา

จึงเกิดภาวะการแย่งชิงของเก่ากันขึ้นในลักษณะที่น่าเป็นห่วง อันเป็นเหตุทำให้ราคาของเก่าถูกตั้งขึ้นโดยนักธุรกิจ สูงเกินกว่าที่ทุกคนจะคาดคิด

เพราะการ "เก็บซื้อ" ในครั้งนี้มิใช่เกิดขึ้นจากพ่อค้ากับพวกเศรษฐีเท่านั้น แต่เป็นการ "แย่งซื้อ" กันระหว่างภาครัฐและเอกชน เนื่องจากมีรัฐบาลในประเทศยุโรปหลายแห่งจำเป็นต้องควักเงินก้อนโตมาซื้อศิลปะเก่าของตนกลับคืนเพื่อนำเอาไปเก็บไว้ในพิพิธภัณฑ์เพื่อให้ลูกหลานภาคภูมิใจกับประวัติความเป็นชาติของตนเอง

และยิ่งของเก่ามีราคาสูงมากขึ้นเท่าไร ความต้องการของนักสะสมก็ยิ่งมีมากขึ้นเท่านั้น เพราะของเก่าไม่ใช่สินค้าที่มีคุณค่าแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ของเก่ากลายเป็นภาพลักษณ์ที่เชิดชูหน้าตาของผู้เป็นเจ้าของด้วยว่า เขามีสมรรถภาพในการสะสมมากเพียงใด

แกลเลอรี่หลายแห่งยอมประมูลภาพเขียนจากจิตรกรมือดีด้วยเงินที่คนจนเห็นแล้วแทบสลบ เพราะรู้ตัวเองว่าชาตินี้ทั้งชาติเขาไม่มีโอกาสที่จะมีเงินเท่านั้นไว้ในครอบครอง

โดยเฉพาะประเทศเจ้าภาพอย่างอังกฤษ และประเทศที่ได้ชื่อว่า ศิลปินอย่างเยอรมัน จำเป็นต้องออกโรงมาแข่งขันกับเศรษฐีใหม่ชาวอเมริกันอย่างถึงเลือดถึงเนื้อ

วงการใช้เงินเพื่อสะสมของเก่า กลายเป็นการกระจายเงินที่สุรุ่ยสุร่ายที่สุด ทางด้านทฤษฎีของนักการเงินการธนาคาร ส่วนในแวดวงของนักสังคม มองพวกนักสะสมเหล่านี้ว่า เป็นผู้งมงายกับภาพเก่า ๆ อย่างไม่ลืมหูลืมตาว่าความพอดีมันจะอยู่ตรงไหน

ความเคลื่อนไหวของความนิยมของเก่าไม่จางหายไปในหมู่ของนักสะสมแม้กาลเวลาจะล่วงเลยมาสู่ศตวรรษที่ ๑๙

หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ราคาของเก่าในตลาดการค้ายังคงถูกกำหนดขึ้นโดยผู้ซื้อ และวงการค้าของเก่าเริ่มขยายตัวกว้างออกไปทางด้านของธุรกิจมากยิ่งขึ้น ดังจะเห็นได้ว่า ตอนหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ นั้น อังกฤษยอมยกของเก่าส่งไปขายยังประเทศสหรัฐอเมริกาและออสเตรเลีย โดยไม่หวั่นไหวต่อการครหานินทาของคนอังกฤษด้วยกัน

ในปี ๑๙๖๙ ตลาดค้าของเก่าถูกเปิดขึ้นอย่างกับเปิดซูเปอร์มาร์เก็ต มีร้านค้าของเก่าที่ประกาศตัวเองว่า ขายเฉพาะของเก่าเปิดขึ้นตามริมถนนโดยทั่ว ๆ ไป

โดยเฉพาะในปี ๑๙๘๘ เพราะความที่ความสนใจของการค้าของเก่ามีมากขึ้น ทำให้เกิดงานแสดงและซื้อขายของเก่าที่มโหฬารขึ้นใกล้กับเมือง PLYMOUT ในเดือนมกราคม ซึ่งถือว่าเป็นงานที่ใหญ่มากทั้งจำนวนสินค้าและจำนวนคนที่มาร่วมงาน

ความนิยมจนเกือบจะกลายเป็นความบ้าคลั่งของนักสะสม ถูกบันทึกเอาไว้ว่า มีการปั่นราคากันเกินขนาดบนถนน PORTOBELLO ราคาซื้อขายโต๊ะ DAVENPORT ที่เคยซื้อได้เพียง ๒๐-๒๕ ปอนด์ ถูกตั้งราคาใหม่ถึง ๘๐๐-๑,๐๐๐ ปอนด์ และกล่องดนตรีที่มีราคาซื้อขายเพียง ๕๐ ปอนด์ ต้องกลายเป็น ๑,๕๐๐-๓,๐๐๐ ปอนด์

เพราะความตื่นตัวของการค้าที่ระเบิดออกมาในลักษณะเช่นนี้นี่เอง เป็นเหตุทำให้นักสะสมมือสมัครเล่นเปลี่ยนสภาพของตัวเองกลายเป็นนักสะสมมืออาชีพไปโดยปริยาย

การสะสมถูกสืบทอดต่อมาเรื่อยจนถึงปัจจุบันนี้ เพราะเสน่ห์ของการสะสมอยู่ตรงที่การประเมินค่าตายตัวของสิ่งสะสมไม่ได้นี่เอง ที่ทำให้วงการตลาดของนักสะสมจำเป็นต้องตื่นตัวอยู่เสมอ

เพราะใครก็ตามที่ก้าวเข้าไปสู่แวดวงนี้ไม่มีความตื่นตัว โลกของนักสะสมผู้นั้นอาจจะแคบกว่านักสะสมทั่ว ๆ ไปอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ส.ค.ส. 2539

● สวัสดีปีใหม่ให้อิ่มหนำ
"ต้นโพธิ์" นำคุณภาพมากราบไหว้
ให้อยู่ดีมีโชคปราศโรคภัย
ลูกหลานได้สุขสมเป็นร่มโพธิ์ ฯ

ต้นโพธิ์
อาหารไทยรสถึง

๔๓ ถนนพระอาทิตย์ บางลำพู

โทรศัพท์ ๒๘๐-๐๔๕๒ และ ๒๘๑-๖๘๙๙

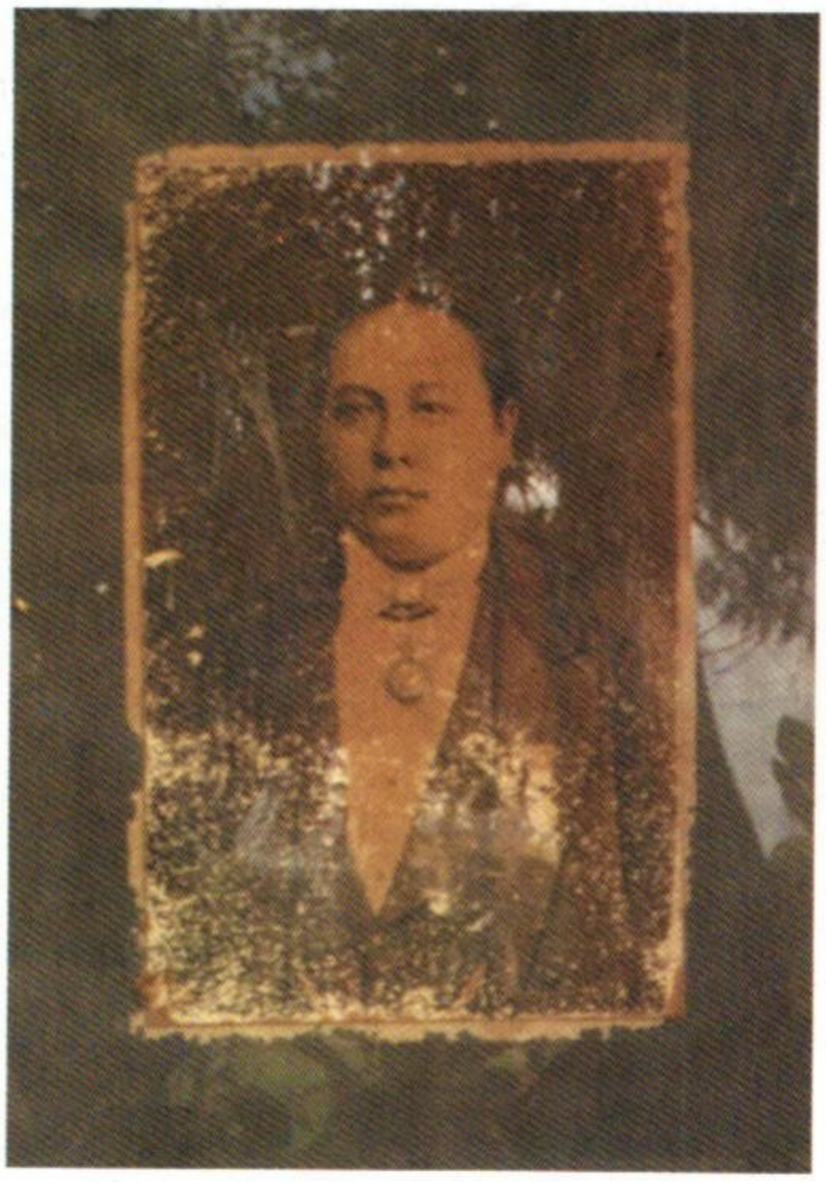
ภาพเก่าเล่าตำนาน

พระปรีชากลการ (สำอาง อมาตยกุล) อดีตผู้ว่าราชการเมืองปราจีนบุรี ถ่ายระหว่าง พ.ศ. ๒๔๑๗-๒๔๒๒

เอนก นาวิกมูล ถ่าย (ก๊อปปี้) จากศาลเจ้าพ่อสำอาง ใต้ต้นสำโรง ริมถนน หน้ากองกำกับการตำรวจภูธรจังหวัดปราจีนบุรี อ.เมือง จ.ปราจีนบุรี เมื่อวันอังคารที่ ๒๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๓๖ ของเดิมไม่มีรายละเอียดใด ๆ

พระปรีชากลการ (สำอาง อมาตยกุล) เป็นผู้มีความรู้ทางด้านการถ่ายรูป การทำแก๊ส และการช่างต่าง ๆ ภายหลัง ร.๕ โปรดเกล้าฯ ให้ไปตั้งเครื่องจักรทำทองที่เมืองกบินทร์บุรี จ.ปราจีนบุรี แล้วถูกประหารชีวิตเมื่อ พ.ศ.๒๔๒๒ ข้อหาฉ้อโกงทอง-ทำทารุณเลขหัวเมือง และแต่งงานกับคนต่างประเทศ (คือแฟนนี นอกซ์ ธิดาของกงสุลนอกซ์ ชาวอังกฤษ) โดยไม่ได้รับพระบรมราชานุญาต เป็นเรื่องใหญ่โตมากของยุคนั้น

ในหนังสือ "๓๓๑ ปีสกุลอมาตย์ และ ๗๓ ปีแห่งการพระราชทานนามสกุล อมาตยกุล ๒๕๒๙" พิมพ์เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๙ ในหน้า ๕๙-๖๑ มีประวัติของพระปรีชากลการไว้ยาวพอสมควร เมื่อนำมาบวกกับข้อมูลในหนังสือเล่มอื่น สรุปได้ดังนี้

เป็นบุตรของ**พระยากระสาปน์กิจโกศล (โหมด อมาตยกุล ช่างถ่ายรูปชาวไทยคนแรก) กับคุณหญิงพลับ**

เกิดวันอาทิตย์ แรม ๑๓ ค่ำ เดือน ๙ ปีฉลู จ.ศ. ๑๒๐๓ พ.ศ. ๒๓๘๔

ถูกประหารชีวิต ที่วัดหลวงปรีชากูล ซึ่งพระปรีชาฯ สร้างไว้ วันประหารต้องค้นจากหนังสือ ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ ๘ ปูมโหร ของจมื่นก่ง ศิลป์ (หรุ่น) ได้ว่าประหารเมื่อ **บ่าย ๔ โมง วันจันทร์ ขึ้น ๑๑ ค่ำ เดือนอ้าย ปีเถาะ จ.ศ.๑๒๔๑** เทียบปฏิทิน ๑๕๐ ปี เท่ากับ**วันจันทร์ที่ ๒๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๒๒** อายุ ๓๘ ปี

พระปรีชาฯ มีภรรยา ๗ คนคือ พลับ, ลม้าย, แฟนนี นอกซ์, เหลี่ยม, สิน, จีน, หลี มีบุตรธิดาหลายคน

รายละเอียดเกี่ยวกับคดีพระปรีชากลการ อ่านได้จากหนังสือ **ตัวจึงตายเพราะได้เมียฝรั่ง** ที่**จุมพนันท์** แปลจากต้นฉบับภาษาอังกฤษ และสำนักพิมพ์ศิลปวัฒนธรรมนำมาพิมพ์เมื่อ พ.ศ.๒๕๒๖, หนังสือ **สมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์** โดย ณัฐวุฒิ สุทธิสงคราม สำนักพิมพ์แพร่พิทยา (ดูเล่ม ๒ มียืดยาว) และหนังสือ **จดหมายเหตุพระราชกิจรายวัน** (ดูฉบับ จ.ศ. ๑๒๔๑ และดูภาค ๙)

ในหนังสือ ตัวจึงตายฯ อ้างข้อเขียนจากหนังสือ ประวัติการและความทรงจำของรองอำมาตย์โท หลวงบำรุงรัฐนิการ (บุศย์ อเนกบุณย์) ว่าเมื่อฟันคอพระปรีชาฯ แล้ว เจ้าพระยามหินทรศักดิ์ธำรง (เพ็ง เพ็ญกุล) แม่กองก็ลุกขึ้นรำ พลางร้องว่า "พ้นทุกข์พ้นร้อน" ถึง ๒ ครั้ง จากนั้นเพชฌฆาตก็เชือดคอให้หลุดจากตัว (ฟันไม่ขาด) ไปเสียบไม้ และทิ้งศพคาไว้ ๓ วันจึงเอาไปฝังที่วัดหลวง

พิจารณาปีถ่ายรูป เนื่องจากในประวัติบอกว่าท่านเคยได้รับพระราชทานตรามัณฑนาภรณ์ (ตริยาภรณ์มงกุฎไทย หรือมงกุฎสยาม ชั้นที่ ๓) เมื่อ **พ.ศ. ๒๔๑๗** ห้อยกับแพรแถบ คล้องคอ **ภาพนี้ท่านคล้องตราอยู่ด้วย จึงควรถ่ายระหว่าง พ.ศ.๒๔๑๗-๒๔๒๒ ไม่ปีใดก็ปีหนึ่ง** ส่วนเหรียญที่ติดบนอกซ้ายนั้น ควรเป็นเหรียญบุษปมาลา (ยังค้นไม่ได้ว่ารับพระราชทานเมื่อปีใด) ซึ่งเป็นเหรียญที่ ร.๕ ทรงสถาปนาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๑๒ เพื่อพระราชทานแก่ศิลปินหรือผู้มีฝีมือการช่าง (โปรดสังเกตว่า มีการใช้สีถ่านวาดแต่งเติมในภาพเล็กน้อย)

ศาลเจ้าพ่อสำอางมีผู้ไปกราบไหว้สักการะเสมอ

เอนก นาวิกมูล : บรรยาย

ภาพเก่าเล่าตำนาน

ภายในห้างขายยาท่าเตียน สี่กั๊กพระยาศรี ราว พ.ศ. ๒๔๕๑ หรือหลังจากนั้นไม่นาน

ภาพจากหอจดหมายเหตุแห่งชาติ บรรยายสั้น ๆ ว่า ห้างขายยาท่าเตียน ไม่มีรหัสภาพ

ในภาพ แลเห็นตู้กระจกรุ่นเก่า และเครื่องเวชภัณฑ์ต่าง ๆ วางอยู่อย่างเป็นระเบียบ มีตัวหนังสือตรงมุมขวาล่างว่า "TATIAN DISPENSARY ห้างขายยาท่าเตียน"

จากหนังสือแคตตาล็อกของร้านซึ่งหน้าปกพิมพ์ว่า

"หนังสือจำหน่ายโอสถและสินค้าของห้างขายยาท่าเตียน สี่กั๊กพระยาศรี กรุงเทพฯ พิมพ์ที่โรงพิมพ์กรุงเทพฯ เดลิเมล์" (ห้องสมุดเอนก นาวิกมูล) ไม่ระบุปีพิมพ์ ทราบประวัติคร่าว ๆ ของห้างนี้ว่า ก่อตั้งในสมัย ร.๕ (ไม่ระบุปี และชื่อเจ้าของ) เดิมอยู่ที่ท่าเตียน จึงตั้งชื่อว่า ห้างขายยาท่าเตียน ครั้น พ.ศ. ๒๔๕๑ ย้ายไปตั้งที่สี่กั๊กพระยาศรีก็ยังคงยึดชื่อเดิมไม่เปลี่ยนแปลง

เจ้าของห้างมาอยู่ในประเทศสยามกว่า ๑๒ ปีแล้ว เมื่อแรกตั้งห้างนั้นทางห้างได้รับหน้าที่ผสมพระโอสถถวาย ร.๕ และเจ้านายทั้งฝ่ายหน้าฝ่ายใน

เดือนพฤศจิกายน ร.ศ. ๑๒๗ เท่ากับ พ.ศ. ๒๔๕๑ ได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ใช้ตราแผ่นดิน (ร.๕ ติดหน้าร้านได้ เช่นเดียวกับตราครุฑในสมัยหลัง) และ พ.ศ. ๒๔๕๔ ได้รับพระบรมราชานุญาตให้ใช้ตราของสมเด็จพระพันปีหลวงด้วย (หมายถึง สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนี พันปีหลวง - เฉลิมพระปรมาภิไธย เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๕๓)

ตั้งแต่หน้าแรก ทางห้างได้ลงรูปถ่ายเล็ก ๆ ไม่ค่อยชัดและไม่มีคำบรรยาย ๒ รูปคือ

๑. รูปตัวตึกสองชั้นที่ทาสีเป็นเส้น ๆ เหมือนทางม้าลาย อยู่ติดถนนใหญ่ซึ่งอยู่บริเวณสี่แยกพระยาศรี มีป้ายร้าน และตราสำคัญเฉพาะแบบแรกแบบเดียวติดอยู่เหนือประตูทางเข้า

๒. รูปภายในร้านซึ่งได้แก่รูปเดียวกับที่นำมาลงพิมพ์ครั้งนี้

เชื่อได้ว่าทั้งสองรูปควรถ่ายในคราวเดียวกัน หลังจากได้รับพระราชทานตราแผ่นดินเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๑ แล้ว นั่นคือต้องถ่ายราว พ.ศ. ๒๔๕๑ หรือหลังจากนั้นไม่นาน ส่วนหนังสือแคตตาล็อกนั้นต้องพิมพ์หลัง พ.ศ. ๒๔๕๔ ที่ได้รับพระราชทานตราที่ ๒ แล้ว

รูปถ่ายหน้าร้านซึ่งพบในหอจดหมายเหตุแห่งชาติ ๒ แบบ คือ แบบติดตราเดียว กับติด ๒ ตรา จะนำมาเขียนถึงในโอกาสต่อไป

เอนก นาวิกมูล : บรรยาย

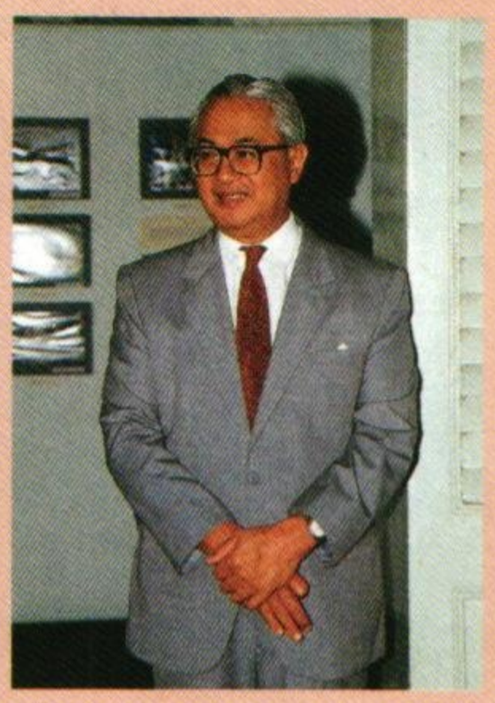
SAWASDEE HOLIDAYS CO.,LTD.

สวัสดีฮอลิเดย์

ร. 255-6746-8, 641-4747

สวัสดีฮอลิเดย์

"เที่ยวประทับใจ ได้สาระ กับมืออาชีพ"

ศ.ม.จ.สุภัทรดิศ ดิศกุล ทรงนำบรรยายพิเศษ

เพียงคณะเดียว

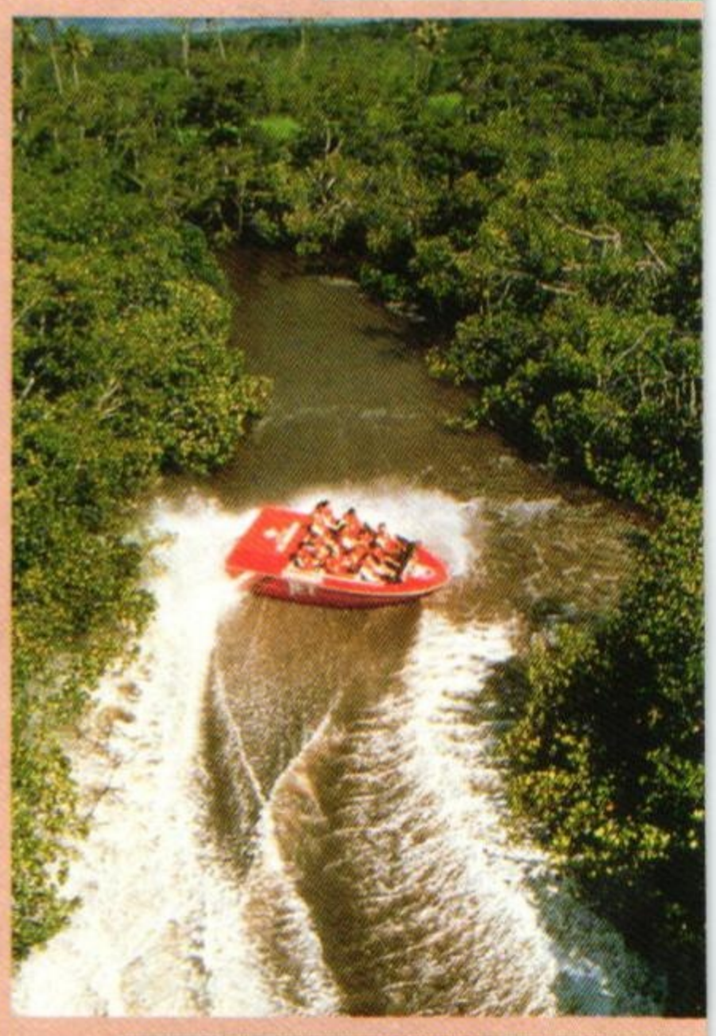
เยือนเขมร ๔ วัน ๒๓-๒๖ ธันวาคม

พนมเปญ-นครวัด-นครธม-มายน-ตาแก้ว-พิมานอากาศ-เม่บุญ

แปรรูป-ปักสีจำกรง-เสียมราฐ-ตลาดผสาร์ตะละปุง

พิเศษสุด "แมคโดนัลด์ โปรโมชั่น"

๑. ออสเตรเลีย-โกลด์โคสต์-นิวซีแลนด์ ๘ วัน (๒, ๒๓, ๓๐ ธ.ค.)	๔๓,๙๐๐.- บาท
๒. ออสเตรเลีย-ซิดนีย์-นิวซีแลนด์ ๘ วัน (๖, ๒๐, ๒๗ ธ.ค.)	๔๔,๙๐๐.- บาท
๓. ออสเตรเลีย-ซิดนีย์-บลูเมาท์เท่น-นิวซีแลนด์ ๑๐ วัน (๖, ๒๐, ๒๗ ธ.ค.)	๔๙,๙๐๐.- บาท
๔. นิวซีแลนด์ เกาะเหนือ-เกาะใต้ ๘ วัน (๖, ๒๐, ๒๗ ธ.ค.)	๔๓,๙๐๐.- บาท
* พม่า ๔ วัน ย่างกุ้ง-ชเวดากอง-หงสาวดี	๒, ๗, ๒๘ ธ.ค.
* พม่า ๔ วัน ย่างกุ้ง-ชเวดากอง-หงสาวดี-พุกาม-มัณฑะเลย์	๒, ๘, ๓๐ ธ.ค.
* แกรนด์ออสเตรเลีย ๘ วัน	๔, ๒๓ ธ.ค.
* นิวซีแลนด์ ๘ วัน เจาะลึกเกาะเหนือ-เกาะใต้ พักโรงแรมห้าดาว	๒๔ พ.ย.
* ออสเตรเลีย-นิวซีแลนด์ ๑๐ วัน	๔, ๑๗ ธ.ค.
* แคนาดา ๘ วัน พักที่น้ำตกไนแองการ่า	๒๖ ธ.ค., ๑ ม.ค.
* แอฟริกาใต้ ๘ วัน พักเดอะพาเลซ	๒๑ พ.ย., ๕, ๒๖ ธ.ค.
* อังกฤษ-ฝรั่งเศส-สวิส ๑๐ วัน	๒๙ ธ.ค., ๑๒, ๒๖ ม.ค.
* อิตาลี-สวิส ๘ วัน	๒๘ ธ.ค., ๓๑ ม.ค.

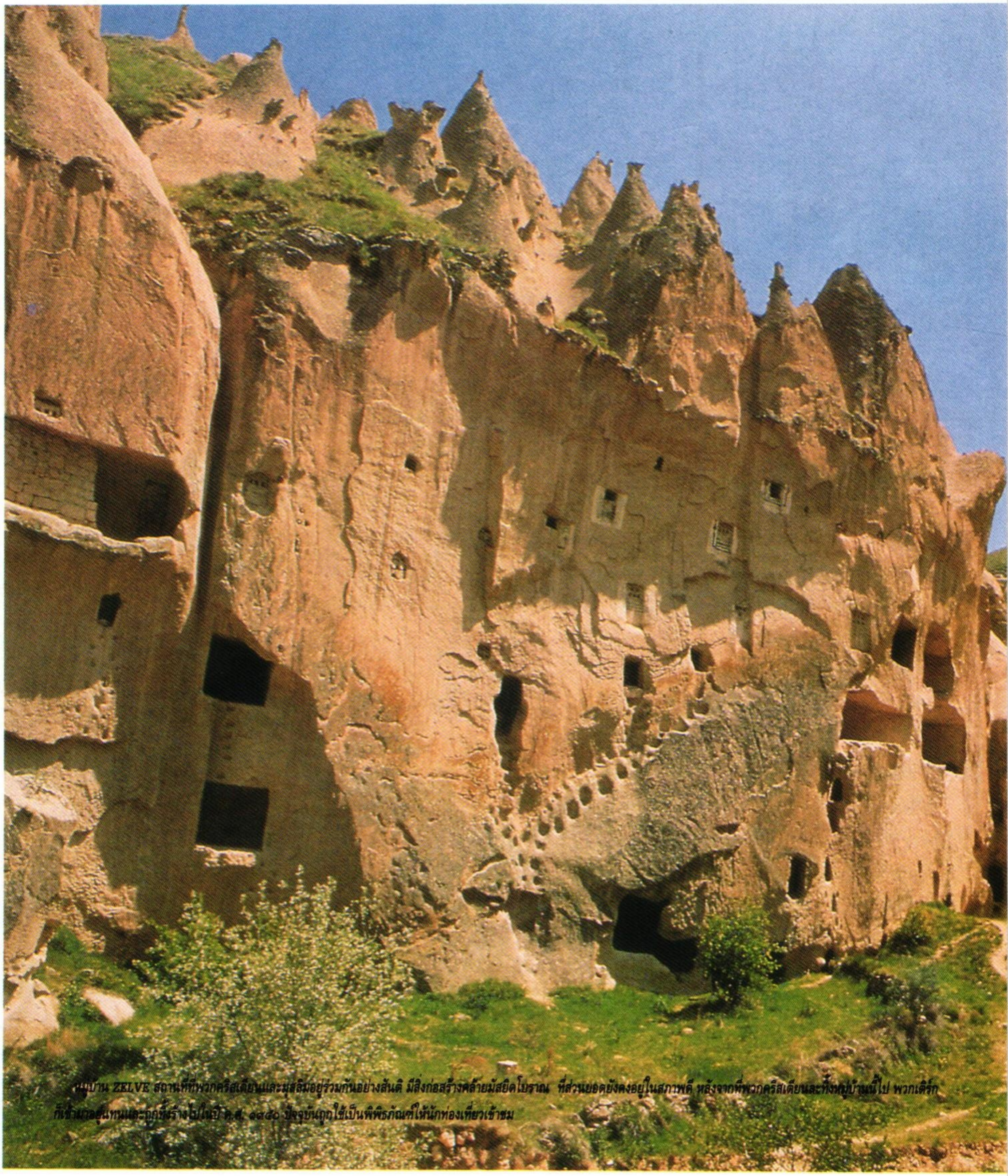

ใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยว เลขที่ ๑๑/๑๖๙

๖๐๔/๓ ชั้น ๔ พันธุ์ทิพย์พลาซา ประตูน้ำ กทม. ๑๐๔๐๐

โทร. ๒๔๔-๖๗๔๖-๘, ๒๕๖-๐๓๗๑-๒, ๒๕๒-๓๔๒๒-๓, ๒๕๒-๒๔๕๒ แฟกซ์ ๒๕๔-๖๗๔๙, ๒๕๖-๐๓๗๓

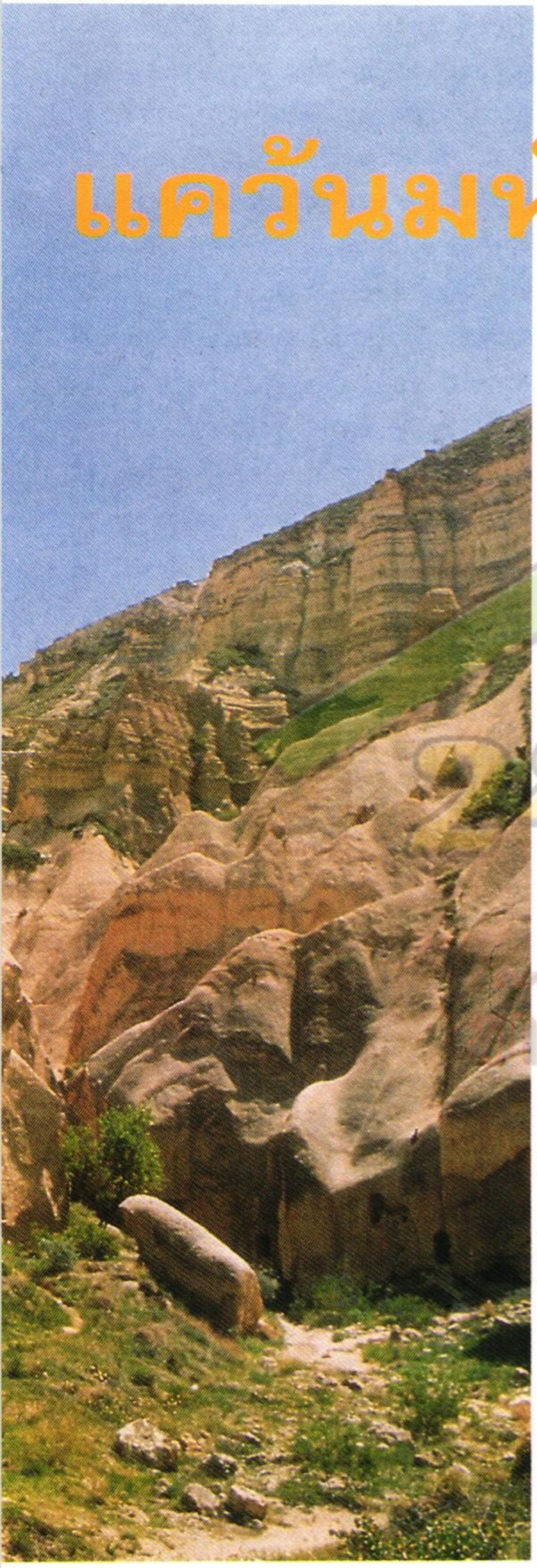
สาขาลำปาง โทร. (๐๕๔) ๓๑๐-๔๐๓ แฟกซ์ ๒๑๘-๘๒๔

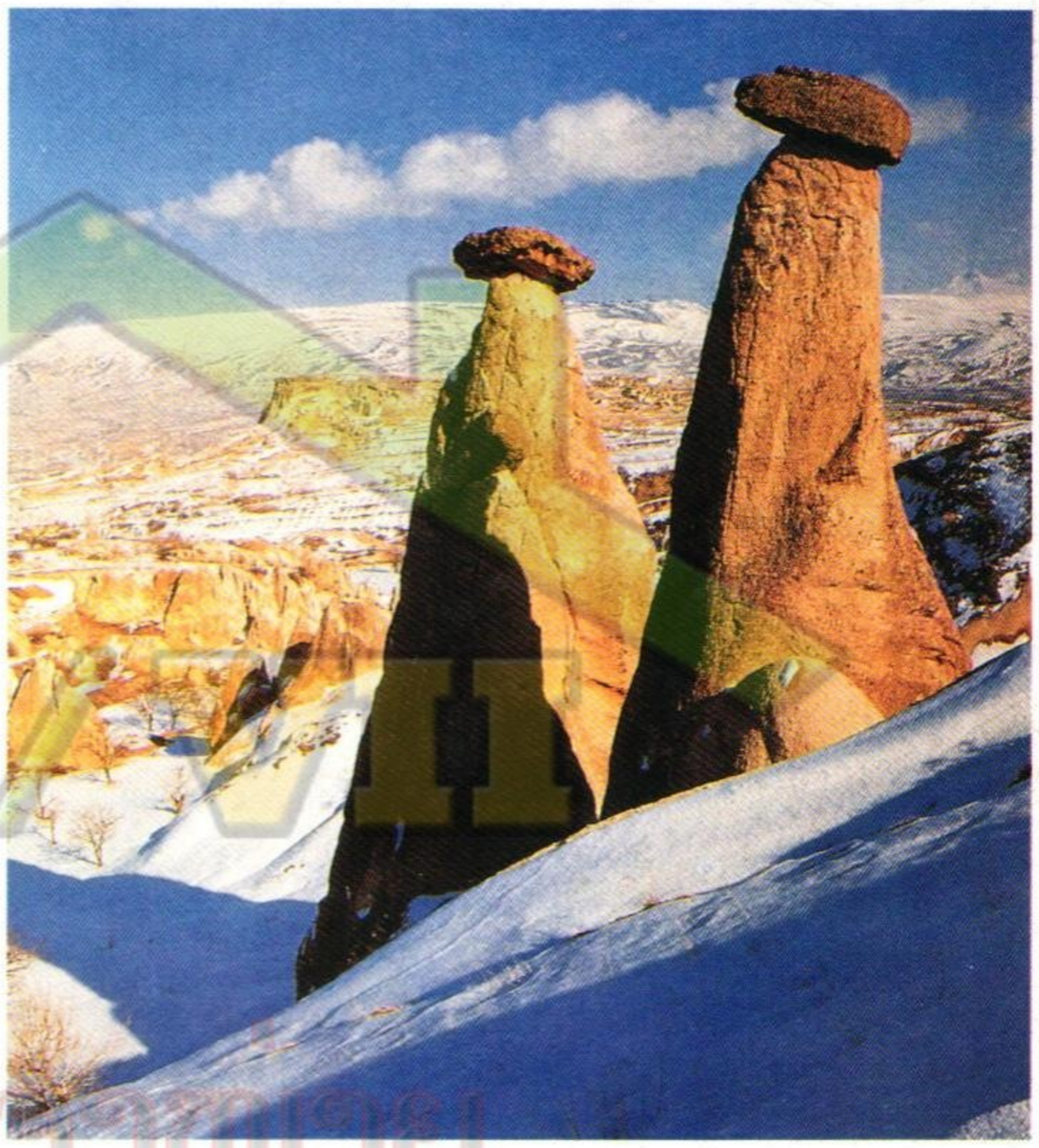

หมู่บ้าน ZELVE สถานที่ที่พวกคริสเตียนและมุสลิมอยู่ร่วมกันอย่างสันติ มีสิ่งก่อสร้างคล้ายมัสยิดโบราณ ที่ส่วนยอดยังคงอยู่ในสภาพดี หลังจากที่พวกคริสเตียนละทิ้งหมู่บ้านนี้ไป พวกเติร์กก็เข้ามาอยู่แทนและถูกทิ้งร้างไปในปี ค.ศ. ๑๙๕๐ ปัจจุบันถูกใช้เป็นพิพิธภัณฑ์ให้นักท่องเที่ยวเข้าชม

คาปาโดเกีย : แคว้นมหัศจรรย์ในตุรกี

มุกหอม วงษ์เทศ

ทัศนียภาพของ fairy chimneys ที่คาปาโดเกีย ช่วงเดือนธันวาคมถึงมกราคม หิมะเริ่มปกคลุมไปทั่ว อากาศหนาวจัดถึง -๑๔ องศาเซลเซียส ในเวลากลางวัน บางครั้งก็มีพายุหิมะและหิมะทับถมหนาถึง ๓๕-๔๐ เซนติเมตร

แคว้นคาปาโดเกีย (Cappadocia) ของตุรกีเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของโลก ที่รวมความมหัศจรรย์ทั้งทางประวัติศาสตร์ ธรรมชาติ และมนุษยชาติ มีความน่าตื่นตาตื่นใจ ประทับใจเต็มไปหมด และแน่นอนที่ทาง บ.ใบทรัพย์ ท่องเที่ยว ย่อมไม่พลาดรายการสุดยอดนี้

แคว้นคาปาโดเกียอยู่บริเวณตอนกลางของดินแดนอนาโตเลียอันกว้างใหญ่ ความแปลกประหลาดมหัศจรรย์งดงามของธรรมชาติที่นี่ เริ่มตั้งแต่ดินแดนแถบนี้เมื่อหลายล้านปีก่อน มีการระเบิดของภูเขาไฟทำให้ลาวาไหลไปทั่วบริเวณ จนเมื่อภูเขาไฟสงบและลาวาเย็นตัวลง ผู้คนก็เริ่มเข้ามาตั้งถิ่นฐาน พวกแรก ๆ คือพวกฮิตไทต์เจ้าเก่านั่นเอง จากนั้นก็มีการผ่านมาผ่านไป การสู้รบระหว่างผู้คนกลุ่มต่าง ๆ

หมู่บ้าน CAVUSIN หมู่บ้านที่มีสถาปัตยกรรมเก่าแก่ มีบ้านและโบสถ์ของนักบวชในศาสนาคริสต์ ซึ่งสร้างขึ้นระหว่างศตวรรษที่ ๑-๑๐ โดยการขุดเจาะเข้าไปในหน้าผาหิน ภายในมีภาพเขียนสีเฟรสโก

คณะ บ.ใบทรัพย์ ออกจากเมืองหลวงแองการาตอนประมาณบ่าย ๒ ใช้เวลากว่า ๕ ชั่วโมงจึงถึงแคว้นคาปาโดเกีย และเข้าพักที่โรงแรมในเมืองที่มีชื่อน่ารัก เหมือนเมืองอูบุดในบาหลีว่า "อูรกุ๊ป" (Urgup) หรือ "กูฟุบ" จากการบริการไวน์แบบไม่อั้นบนรถของใบทรัพย์ เพื่อเพิ่มความสนุกสนานระหว่างเส้นทางอันยาวไกล จนเกิดอาการฟุบ

แล้วเช้าตรู่วันต่อมาทุกคนก็ตื่นตะลึงอย่างไม่คาดฝันกับหิมะที่ปกคลุมขาวโพลนไปทั่วทั้งเมือง เพราะเมื่อตอนมาถึงวันวานไม่มีวี่แววหิมะให้เห็นแม้แต่น้อย แล้วก็รู้กันต่อมาว่าหิมะที่นี่ละลายเร็วมากจากความหนาประมาณครึ่งฟุตในช่วงเช้า จะไม่เหลือให้เห็นเลยในตอนบ่าย ในวันนี้จะเป็นการท่องเที่ยวในที่สำคัญตามเมืองต่าง ๆ ในแคว้นคาปาโดเกีย ซึ่งอยู่ใกล้ ๆ กันหมด ได้แก่ หมู่บ้าน "โกเรมี่" ซึ่งเป็นพิพิธภัณฑ์กลางแจ้งเพื่อชมหมู่บ้านชาวคริสต์โบราณ ในบริเวณหุบเขา "เซเว" ตระเวนดูปล่องควันแห่งเทพนิยาย (Fairy Chimney) ของเมือง "อูรกุ๊ป" ไปเมือง "อาวาโนซ" ซึ่งเป็นศูนย์กลางเครื่องปั้นดินเผา และเมือง "อชิสา" ที่มีภูเขาดินปนทรายรูปร่างแปลกประหลาดตามธรรมชาติ

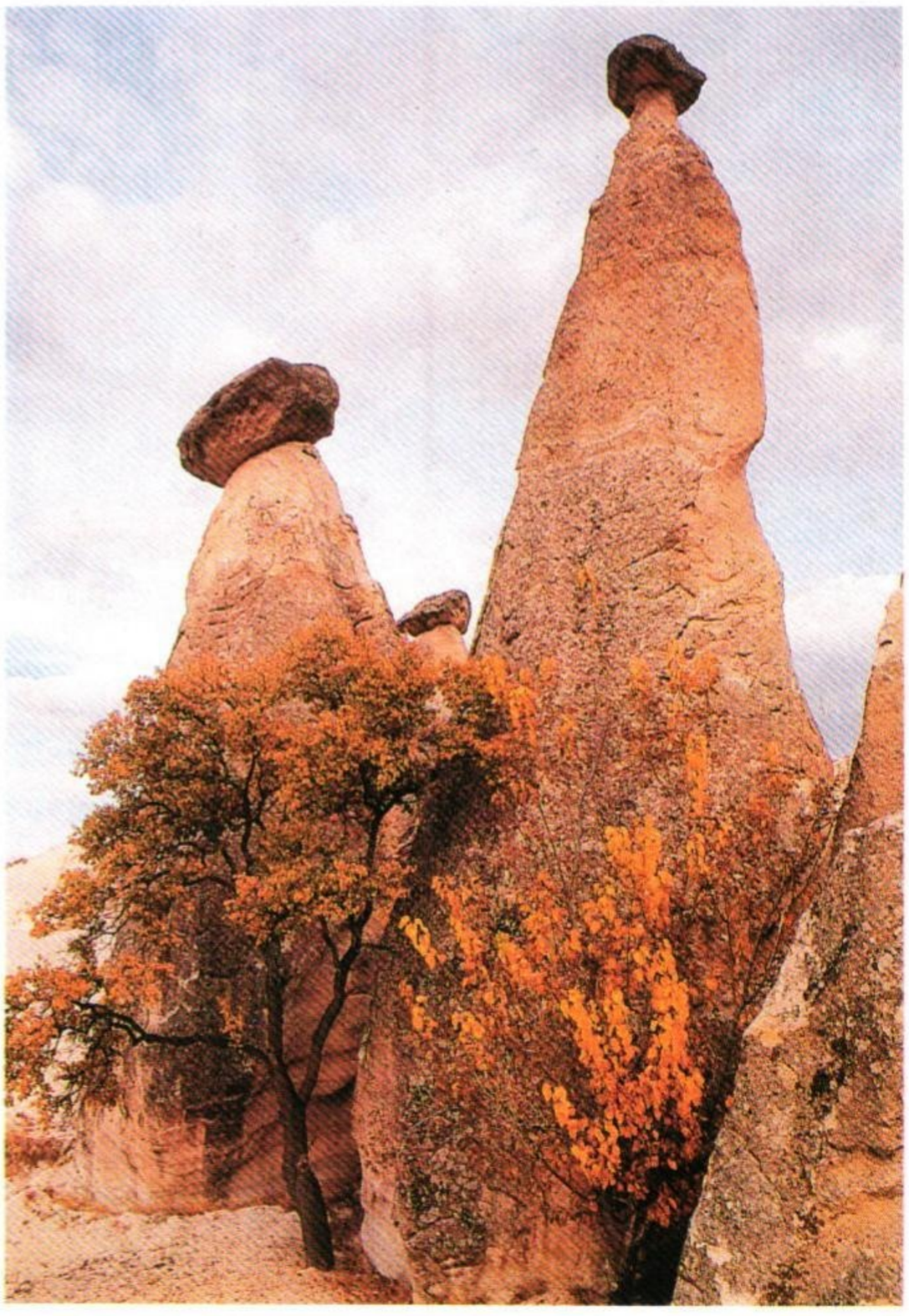
ความสำคัญของแคว้นคาปาโดเกียในอดีตคือ การเคยเป็นศูนย์กลางของคริสต์ศาสนา เมื่อสานุศิษย์ของพระเยซูหลบหนีจากดินแดนปาเลสไตน์ไปตามที่ต่าง ๆ เพื่อเผยแพร่ศาสนาคริสต์ ศาสนาคริสต์เติบโตอย่างรวดเร็วในแคว้นคาปาโดเกีย การสร้างศาสนสถานหิ้งบูชาต่าง ๆ ในสมัยนั้นต้องทำอย่างหลบ ๆ ซ่อน ๆ จะไม่มีสิ่งก่อสร้างสำคัญที่ใหญ่โต จะมีก็แต่สถานที่บูชาเล็ก ๆ กระจัดกระจาย โดยส่วนมากจะอยู่ในหุบเขา ในถ้ำที่หาเจอยาก ที่เป็นเช่นนั้นเพราะในสมัยนั้นคริสต์ศาสนายังถูกต่อต้านมาก

ต่อมาในยุคกษัตริย์คอนสแตนตินแห่งจักรวรรดิโรมันตะวันออก หรือไบแซนไทน์ คริสต์ศาสนาก็ได้รับการปลดปล่อย อย่างไรก็ตาม พวกโบสถ์คริสต์ภาพเขียนเรื่องราวในคัมภีร์ไบเบิลต่าง ๆ ก็ต้องเผชิญอุปสรรคมากมายในยุคต่อต้านรูปเคารพ และเมื่อพวกมุสลิมเข้ายึดครองอำนาจในตุรกี

ที่น่าสนใจคือการ (ทน) อยู่ด้วยกันของคริสต์ และอิสลาม ซึ่งเห็นได้จากการมีโบสถ์คริสต์ และสุเหร่าอิสลามมากมายสร้างอยู่ในบริเวณเดียวกัน และในเวลาเดียวกันในคาปาโดเกียนี้ แต่การเข้ามาของพวกมุสลิมก็ไม่ได้ถึงกับทำให้คริสต์ศาสนาถึงกาลล่มสลาย เพียงแต่ไม่อาจขยายตัวต่อไปได้เท่านั้น ชุมชนคริสต์ก็ยังอยู่ด้วยกันกับชาวมุสลิมเรื่อยมา จนคริสต์ศาสนาในคาปาโดเกียมาถึงจุดจบเมื่อสมัยตุรกียุคใหม่ต้นศตวรรษที่ ๒๐ นี้เอง

บริเวณที่เป็นหมู่บ้าน **"โกเรมี่"** และปล่องควันแห่งเทพนิยาย เกิดจากกระบวนการทางธรรมชาติเมื่อหลายพันปีมาแล้ว คือหลังจากลาวาที่ทะลักท้วมท้นไปทั่วเย็นแข็งลงแล้ว อาณาบริเวณแถบนี้ก็เผชิญกับการกัดเซาะอย่างรุนแรงมหาศาลจากลมและน้ำเป็นเวลาหลายร้อยปี ผิวหน้าดินถูกชะพัดพาไป

"ASK VADISI" หรือหุบผาแห่งความรัก อีกสถานที่หนึ่งที่มี fairy chimneys ปรากฏอยู่

เหลือโขดหินที่สามารถต้านทานการกัดเซาะพัดพาได้โผล่ขึ้นมา

หินก้อนเล็ก ๆ สีเข้มที่แปะอยู่บนแท่งหินมหึมาเหมือนหมวกใบเท่ ก็คือผิวหน้าที่แข็งเหลือรอดมาได้ กลายเป็นปล่องควันแห่งเทพนิยายที่คนในอดีตเจาะเข้าไปอยู่อย่างฉลาดอย่างที่เห็นอยู่ ความแปลกประหลาดของปล่องควันแห่งเทพนิยาย ที่มีรูปร่างเหมือนเครื่องปิดปากปล่องควัน ทำให้เป็นที่มาของตำนานเก่าแก่ว่า ปล่องควันนี้เคยเป็นที่อยู่ของเหล่าภูตนางฟ้าเทพยดาที่มีอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์

หมู่บ้านโกเรมี่ คือหุบเขาที่คนเจาะเข้าไปอยู่ภายใน และทำเป็นโบสถ์ด้วย เป็นศูนย์กลางที่สำคัญของคริสต์ศาสนา โดยมีโบสถ์ถึงประมาณ ๔๐๐ โบสถ์ ผู้คนที่นี่ก็ยังดำเนินชีวิตอย่างใกล้ชิดกับถ้ำหินและปล่องควัน แม้ปัจจุบันรัฐบาลจะให้คนขยับขยายมาอยู่เบื้องล่างมากขึ้น เพราะกลัวมันจะพัง ถ้ำหินเหล่านี้มีความมหัศจรรย์ในการรักษาอุณหภูมิ ในฤดูร้อนที่คาปาโดเกียจะร้อนมาก ฤดูหนาวก็หนาวมาก แต่ภายในถ้ำนี้จะมีอุณหภูมิที่ไม่ร้อนไม่หนาวเกินไป ประมาณ ๖-๗ องศาในฤดูหนาว และสูงขึ้นเล็กน้อยในฤดูร้อน ในสมัยก่อนจะมีคนอยู่ภายในปล่องควันเยอะแยะ เป็นหินที่เจาะง่าย เจาะเป็นเฟอร์นิเจอร์ที่วางของได้

สถาปัตยกรรมโบสถ์และภาพเขียนทางคริสต์ศาสนา อีกทั้งระบบสาธารณูปโภค การขุดอุโมงค์น้ำที่กักเก็บน้ำ และโดยเฉพาะการขุดเป็นเมืองใต้ดินที่ลึกลับซับซ้อนมีมากมายถึงเกือบ ๔๐ เมือง ยังไม่นับถึงเมืองใต้ดินที่อาจขุดค้นพบอีกในอนาคต เป็นตัวอย่างอันเก่าแก่สำคัญที่สุดของฝีมืออันเหลือเชื่อผู้คนในยุคสมัยนั้น

รถพาตระเวนชมภูมิประเทศที่แปลกตาประหลาดใจไปเรื่อย ๆ ตามถนนอย่างดีเชื่อมหุบเขาต่าง ๆ แวะลงชมวิวทิวทัศน์ตามจุดแวะเป็นระยะ ๆ ภายใต้หิมะโปรยและลมกระโชกแรงจนลืมตาไม่ขึ้น ตามหุบเขาช่องเขาหลายแห่งเหล่านี้มีป้ายเตือนแบบหนึ่งที่น่าสนใจใคร่รู้เป็นรูปร่มกาง หลายคนคาดเดาต่าง ๆ นานาว่า “คงหมายถึงใครที่มาถึงตรงนี้ก็ให้กางร่มมั้ง” หรือ “ระวังร่มปลิว” ความจริงคงจะเป็นว่า บริเวณที่เป็นช่องเขาที่เขามีป้ายเตือนนี้จะมีลมกระโชกแรงมาก และคงมีคนถือร่มผ่านไปมาถูกลมกระโชกกระชากร่มไปให้น่าโมโหลม น่าเสียดายร่มเลยต้องมีป้ายเตือนเอาไว้

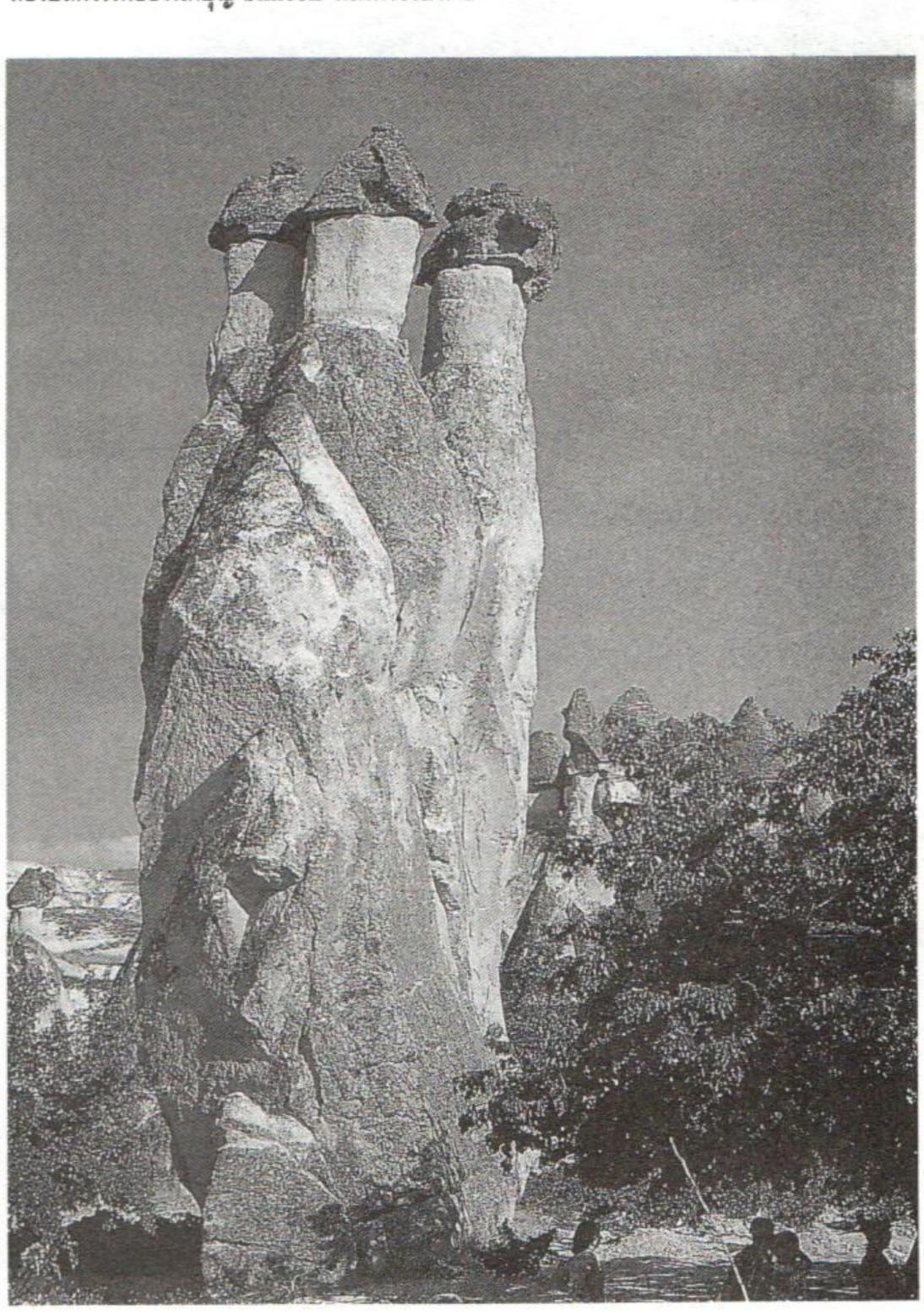
หัตถกรรมพื้นเมืองที่โด่งดังขึ้นชื่อของแคว้นคาปาโดเกีย และโดยเฉพาะเมืองอาวาโนซคือ **เครื่องปั้นดินเผา** และ**การทอพรม** ซึ่งกระจัดกระจายไปทั่วตุรกี

ที่โรงงานพรมชื่อ "Sentez Factory" ซึ่งมีทั้งพรมทำด้วยมือและทำด้วยเครื่อง เป็นโรงงานขนาดใหญ่ทำอย่างดีเยี่ยม เพราะได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลที่ต้องการส่งเสริมศิลปะพื้นเมืองให้เฟื่องฟู ไม่ปล่อยให้ตกอับเป็นที่อับอายแก่นานาอารยประเทศ และแน่นอนเพื่อขายและส่งออกทั่วโลกด้วย

เจ้าหน้าที่ประจำโรงงานพรมที่มีหน้าที่ต้อนรับแขกนักท่องเที่ยว อธิบายทุกสิ่งทุกอย่างอย่างตั้งอกตั้งใจ และคล่องแคล่วเหลือกำลัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการต้อนรับผู้มาเยือนด้วย “ชาแอปเปิ้ล” (Apple Tea) ซึ่งดูเหมือนจะเป็นเครื่องดื่มประจำชาติ หรือเครื่องดื่มอื่น ๆ ที่มีให้เลือกอันเป็นธรรมเนียมประเพณีที่มีไมตรีจิตของชาวเติร์ก ที่น่าประทับใจยิ่ง เพราะไม่ใช่ที่โรงงานพรมแห่งเดียว แต่แทบทุกที่ที่ไปเยือนโดยไม่จำเป็นต้องซื้อของ แม้แต่ในร้านค้าอุดอู้เล็ก ๆ ในอิสตันบูล ต่อราคากันหน้าดำหน้าแดงเสร็จไม่ซื้อ ก็ยังอุตส่าห์ถามว่า ต้องการชาแอปเปิ้ลไหมครับ หรือขอเลี้ยงเครื่องดื่มอะไรสักหน่อยได้ไหมครับ

การทอพรมด้วยมือของตุรกีมีพัฒนาการมากว่า ๒,๐๐๐ ปี และยังทำอย่างต่อเนื่องจนทุกวันนี้ โดยมักทำกันเป็นครอบครัว เป็นหมู่บ้านเหมือนในไทย ลักษณะพิเศษเฉพาะตัวของวิธีการทอพรมคือการใช้วิธีการทอแบบ "double knot" หรือที่เรียก "Turkish knot" ซึ่งจะทำให้พรมแน่น แข็งแรง และทนทานมาก เพราะพรมที่ยิ่งทำปมให้แน่นมากเท่าไหร่ ก็จะยิ่งมีคุณภาพดีและทนทาน

"PASA BAGLARI" fairy chimney ที่มี ๓ ปล่อง ภายในถูกเจาะเป็นห้อง ๒ ห้อง ห้องหนึ่งเป็นห้องปลีกวิเวกของนักบุญ Simeon ในศตวรรษที่ ๔

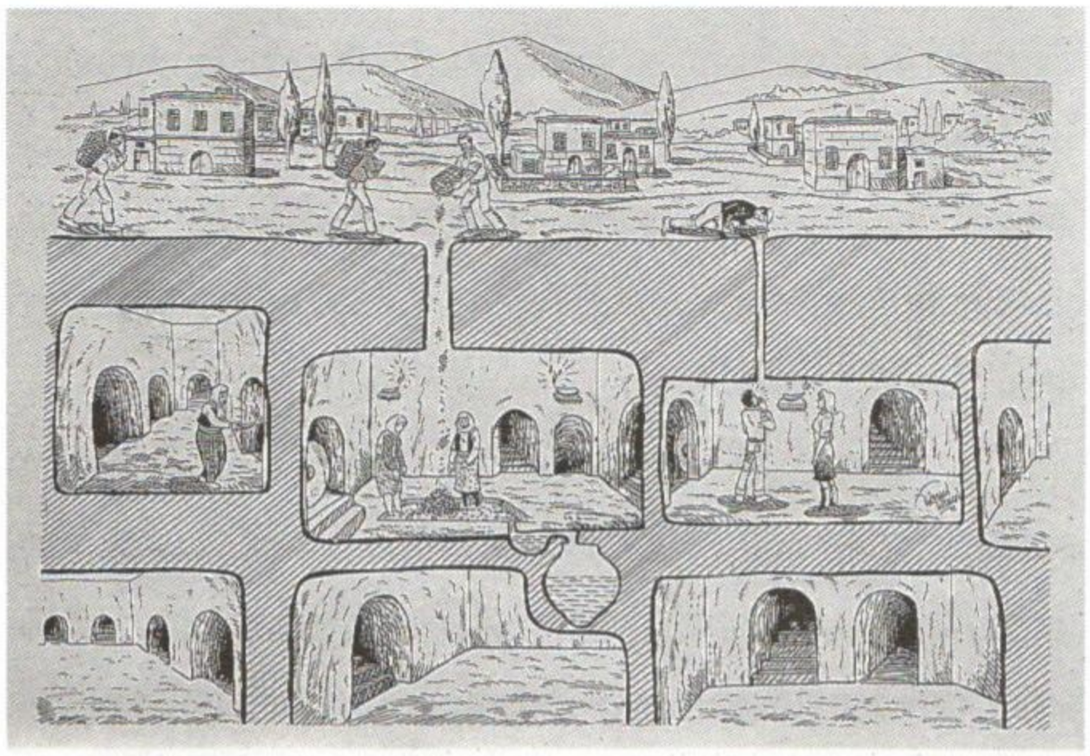

มากเท่านั้น

สีที่ย้อมจะบอกถึงแหล่งผลิตพรม โดยเฉพาะพรมโบราณที่ใช้สีธรรมชาตินั้น สีจะสวยงามมากกว่าสีวิทยาศาสตร์หลายเท่าตัว และเป็นสีที่ดีที่สุด ดูมีชีวิตชีวา ลวดลายที่มีมากเป็นหลัก คือรูปทรงลายเส้นเรขาคณิต ส่วนรูปคน สัตว์ ต้นไม้ จะพบกระจัดกระจายสอดแทรกตามลายเส้นเรขาคณิต พรมที่ทำด้วยมือในปัจจุบันก็อาศัยรูปทรงลวดลายจากสมัยโบราณมาทำขึ้นใหม่ รวมทั้งการออกแบบใหม่ ๆ ด้วย โดยจะมี ๓ แบบตามวัสดุที่ใช้คือ **ขนแกะ ฝ้าย** และ**ไหม** แต่ใช้เทคนิคการทอแบบเดียวกันคือ "double knot"

เจ้าหน้าที่ยอดนักพูดคนนี้อธิบายให้ข้อมูลอย่างจริงจังว่า ที่จริงแล้วพรมตุรกีนั้นดีมากพอ ๆ กับพรมเปอร์เซีย และอาจจะดีกว่าด้วย แต่คนไม่ค่อยรู้จักเท่าพรมเปอร์เซีย เพราะการประชาสัมพันธ์ไม่ดีเท่า อีกทั้งพรมตุรกีผืนแรกที่ค้นพบนั้นก็เก่าถึง ๕๐๐ ปีก่อนคริสตกาล ซึ่งเก่ากว่าของเปอร์เซียด้วยซ้ำ สรุปคือเหนือกว่าทั้งคุณภาพและประวัติศาสตร์ แต่อ่อนประชาสัมพันธ์ ว่างั้นเถอะ

ภาพวาดแสดงห้องต่าง ๆ ภายในนครใต้บาดาลและการทำเหล้าองุ่นตามวิธีดั้งเดิม ในห้องชั้นแรกของเมืองเหล่านี้จะมีสภาพที่เหมาะสมแก่การเก็บบ่มเหล้าองุ่น จึงพบว่ามีการทำเหล้าองุ่นและเก็บไว้ในห้องชั้นแรกของทุกเมืองที่ค้นพบ

ทางเดินภายในเมืองใต้บาดาล ทางเดินเหล่านี้สูงประมาณ ๑๖๐-๑๗๐ เซนติเมตร เชื่อมไปสู่ห้องหับต่าง ๆ ที่อยู่ใต้ดิน ทางเดินและห้องเหล่านี้เกิดจากฝีมือของมนุษย์ ซึ่งต้องมีความรู้ความสามารถทางสถาปัตยกรรมเป็นอย่างดีทั้งเรื่องโครงสร้างและระบบระบายอากาศ เพราะห้องเหล่านี้มีจำนวนมากมายและมีหลายชั้นอยู่ลึกลงไปใต้พื้นดินถึง ๗๐-๘๔ เมตร

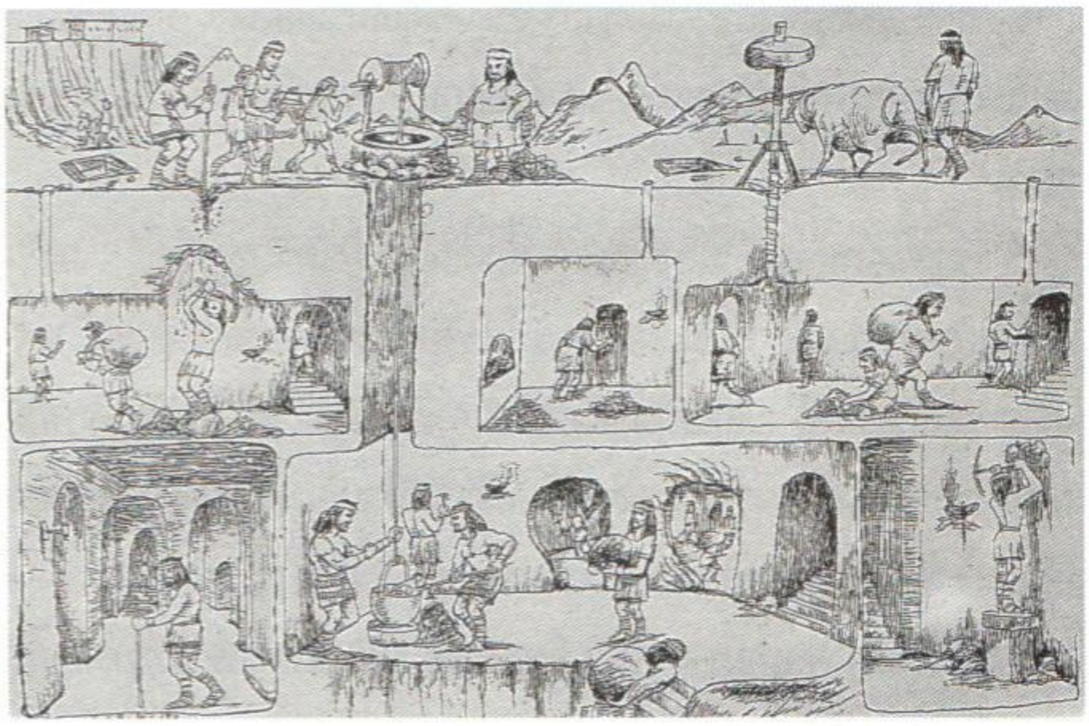
ภายในนครใต้บาดาลเมือง DERINKUYU มีทั้งหมด ๙ ชั้น เชื่อว่าสถานที่นี้เป็นที่หลบภัยของพวกคริสเตียนจากพวกอาหรับที่เข้ามารุกรานในศตวรรษที่ ๖ และ ๗ มีทั้งโรงเรียนสอนศาสนา สถานที่ประกอบพิธีรับศีล ครัว ห้องเก็บเสบียงและอาวุธ ห้องนอน ห้องอาหาร และห้องเก็บเหล้าองุ่น

พรมที่ดีที่สุด ทำยากที่สุด ใช้เวลานานที่สุด และแพงที่สุด คือ พรมทอมือทำจากไหม

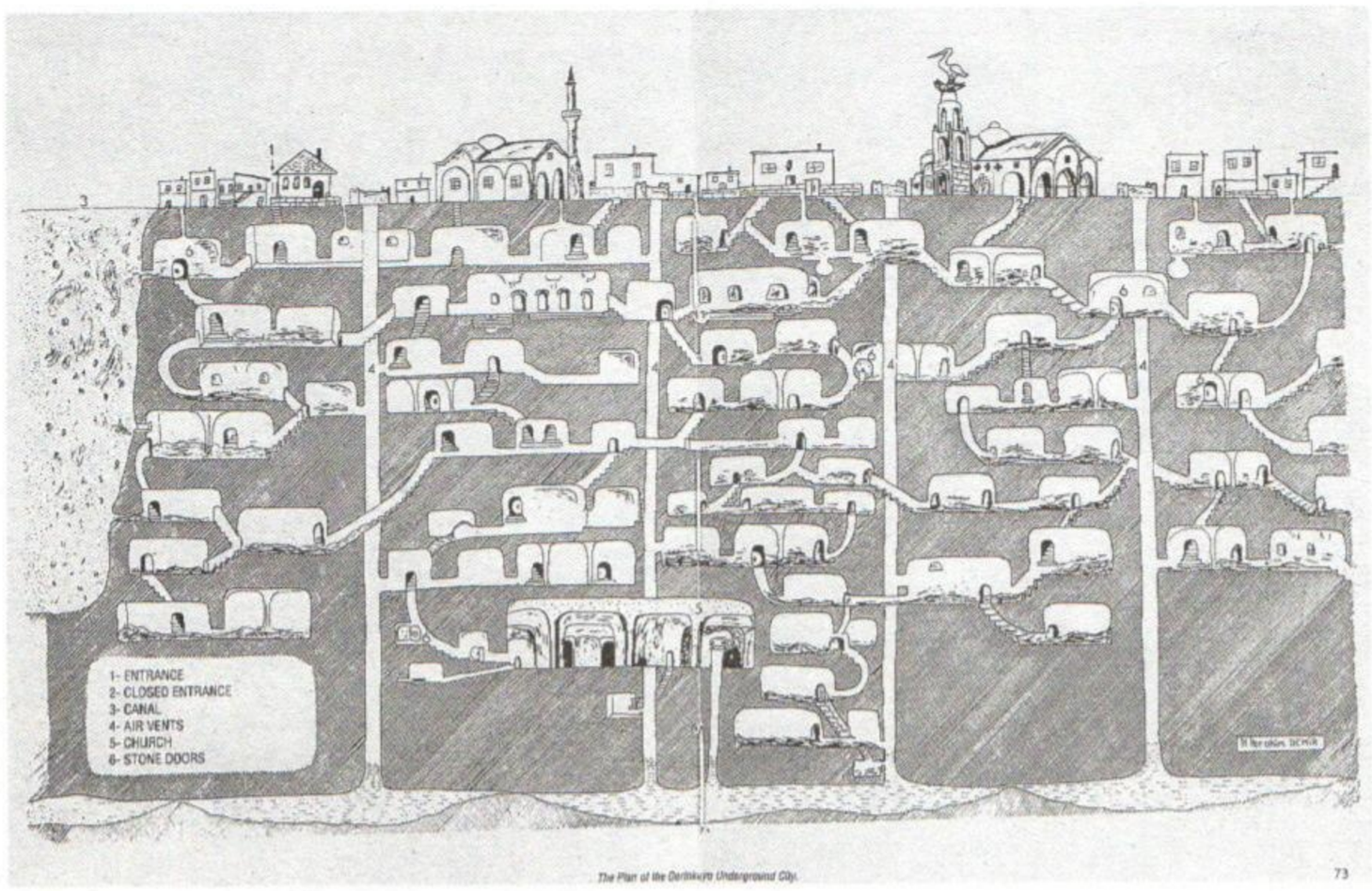
พรมขนแกะอย่างดีนั้น ภายใน ๑ ตารางเซนติเมตร มีปม (knot) ถึง ๑๐๐ ปม ราคาแพงเพราะใช้แรงงานมาก ขนาดเท่าพรมเช็ดเท้าก็ใช้เวลากว่า ๘ เดือนจึงจะเสร็จ อีกทั้งต้องคนมีฝีมือทำด้วย ส่วนพรมทำจากไหมนั้นถือเป็นสุดยอดพรมทีเดียว เพราะสวยงาม ละเอียด ประณีตที่สุด ภายใน ๑ ตารางเซนติเมตร มีปมมากถึง ๒๐๐-๔๐๐ ปม ผืนขนาด ๑ คูณ ๒ ฟุต ใช้เวลาทำประมาณ ๒ ปี สงสัยทอได้วันละตารางเซนต์เดียว ราคาแพงเป็นแสนบาท

แม้จะรู้ว่าไม่มีปัญญาซื้อ เจ้าหน้าที่คนนี้ก็กุลีกุจอออยากจะให้ผู้มาเยือนได้ชมพรมผืนที่ดีที่สุด แพงที่สุดของโรงงานนี้ ทำจากไหมบริสุทธิ์ (pure silk) มาจากเมืองเฮเรเก (Hereke) ซึ่งเป็นเมืองที่ผลิตพรมทำจากไหมบริสุทธิ์ที่ดีที่สุดและมีชื่อเสียงที่สุดในโลก โดยตระกูลโอซิเปค (Ozipek) ซึ่งเป็นครอบครัวที่ทอพรมสืบเนื่องมาแต่อดีตได้ยอดเยี่ยมที่สุดในโลก และมีเรื่องราวอยู่ในหนังสือกินเนสส์บุ๊คด้วย ขนาด ๒ คูณ ๒ ฟุต มีปม ๔๐๐ ปมใน ๑ ตารางเซนต์ ใช้เวลาทำ ๔ ปี มูลค่าประมาณ ๘ แสนบาท

พรมมากมายมหาศาลที่ทางโรงงานนำมาให้ชม และที่มีโชว์อยู่ตามห้องต่าง ๆ ล้วนมีลวดลายสีสันสวยงามน่าพิศวงทั้งสิ้น พรมที่ทำด้วยเครื่องจะเห็นแตกต่างจากทอด้วยมืออย่างชัดเจน ว่าสู้ไม่ได้ พรมดี ๆ ก็เหมือนศิลปวัตถุอื่น ๆ ที่คนจน และคนรสนิยมสูง กระเป๋าต่ำ ไม่มีสิทธิ์ เพราะพรมที่ดีพอจะดูได้นั้นอย่างต่ำราคาเป็นหมื่นขึ้นไปทั้งนั้น แต่พรมที่ดีผืนหนึ่งต้องใช้ฝีมือ ความอุตสาหะอดทน ใช้เวลาแรมปี จึงถือเป็นเรื่องที่ช่วยไม่ได้จริง ๆ

ภาพวาดที่แสดงวิธีการสร้างและเทคโนโลยีของกลุ่มคนที่สร้างนครใต้บาดาล

แผนผังนครใต้บาดาลของเมือง DERINKUYU

เมื่อถามถึงยอดขาย เจ้าหน้าที่คนเดิมตอบว่า โรงงานนี้ขายได้ปีละประมาณ ๖,๐๐๐ ผืน แต่แบบพรมทำจากไหมอย่างดีที่สุดคือ แบบมีปม ๔๐๐ ปม ตั้งแต่อยู่มา ๑๒ ปี ขายได้ ๒ ผืนเท่านั้น

ขนลูกแกะเป็นวัสดุที่นิยมที่สุดในการทอพรม เพราะตุรกีเต็มไปด้วยแกะและลูกแกะ และทุ่งหญ้าบริเวณที่ราบสูงอนาโตเลียที่ใช้เลี้ยงแกะ ทำให้ขนแกะมันเปล่งปลั่งสวยงามและทนทาน และที่เลือกมาทำพรมก็ต้องเอาขนที่แข็งแรงและนุ่ม

จากโรงงานพรมก็ไปโรงงานเครื่องปั้นดินเผา ด้านหน้าทางเข้าโรงงานเป็นเหมือนถ้ำเล็ก ๆ แคบ ๆ แต่เมื่อเดินเข้าไปกลับเป็นทางเลี้ยวลดคดเคี้ยวขึ้น ๆ ลง ๆ ขุดเป็นอุโมงค์ ไปสู่ห้องใหญ่น้อยต่าง ๆ เป็นแบบเมืองใต้ดินนั่นเอง ตามฝาผนังแขวนจานดินเผาที่มีลวดลายเขียนสีแบบพื้นเมืองใหญ่เล็กนับเป็นร้อยเป็นพันใบไปตลอดทาง บางอย่างก็วางตามทางเดินเป็นกอง ๆ ไม่มีใครสนใจไยดี เหมือนไม่มีราคา จนถามราคาจึงรู้ว่ามีตาหามีแวไม่ พวกที่แขวนที่วางเต็มไปหมดเนี่ย "มีราคา" มีมากเสียด้วย

การทำเครื่องปั้นดินเผาก็เป็นสมบัติความรู้ที่ถ่ายทอดกันประจำตระกูลและทำสืบต่อกันมาหลายร้อยปี ลวดลายที่วาดบนจานก็อาจแบ่งได้เป็น ๒ ยุค คือ ลวดลายยุคพวกเซลยุกเติร์กตั้งแต่ศตวรรษที่ ๑๔ สมัยจักรวรรดิไบแซนไทน์ และลวดลายยุคพวกออตโตมันเติร์ก ตั้งแต่ศตวรรษที่ ๑๖-๑๙ โดยใช้ดินแดงผสมน้ำเป็นวัตถุดิบ

ภายในโรงงานใต้ดินโบราณนี้มีกรรมวิธีทุกอย่าง ตั้งแต่ปั้น อบ เขียนลวดลาย และชักเงา มีการสาธิตการปั้นต่าง ๆ ให้ดูด้วยฝีมือผู้ชำนาญการ ที่ปั้นไม่ว่าจะเป็นอะไรก็แล้วแต่ ถ้วยโถโอชาม แจกัน กาน้ำ เสร็จสมบูรณ์สวยงามในพริบตา แถมโชว์ความชำนาญด้วยการปั้นฝากาน้ำวางไว้ก่อน แล้วปั้นกาน้ำทีหลัง แล้วให้ทุกคนทายว่าจะวางได้พอดีกันหรือไม่ แล้วก็ค่อย ๆ หยิบมาวางใส่ให้ดูว่ามันวางได้พอดิบพอดีแนบเนียนสนิทประดุจวัดมาแล้วล่วงหน้า ด้วยสีหน้าเฉยเมยที่ตีความได้ว่า ให้หลับตาทำกี่ใบขนาดไหนก็ได้พอดีแบบนี้แหละ ทำจนเบื่อแล้ว

หัวหน้าของโรงงานนี้ก็อัธยาศัยดีช่างพูดเช่นกัน พาชมอธิบายขั้นตอนต่าง ๆ และไม่ลืมธรรมเนียม ที่จะบริการเครื่องดื่ม โดยถามทีละคนว่าต้องการเครื่องดื่มอะไรแล้วคอยจด ซึ่งส่วนใหญ่ก็จะเลือกชาแอปเปิ้ล เพราะติดใจในรสชาติ

เครื่องปั้นดินเผาเขียนลายต่าง ๆ มีทั้งทำด้วยเครื่อง และทำด้วยมือ ราคาและความงามก็ต่างกันลิบ จานเขียนลายที่ทำด้วยมือขนาดยิ่งใหญ่ ก็ยิ่งแพงหลายหมื่นบาท สีที่ใช้เน้นเป็นหลักคือ สีฟ้า สีน้ำเงิน สีเขียว โรงงานใต้ดินโบราณนี้ มีกล่องหูหิ้วสำหรับบรรจุจานอย่างดีทุกขนาด ป้องกันการกระแทก และรับบัตรเครดิตหลายแบบสุดทันสมัย

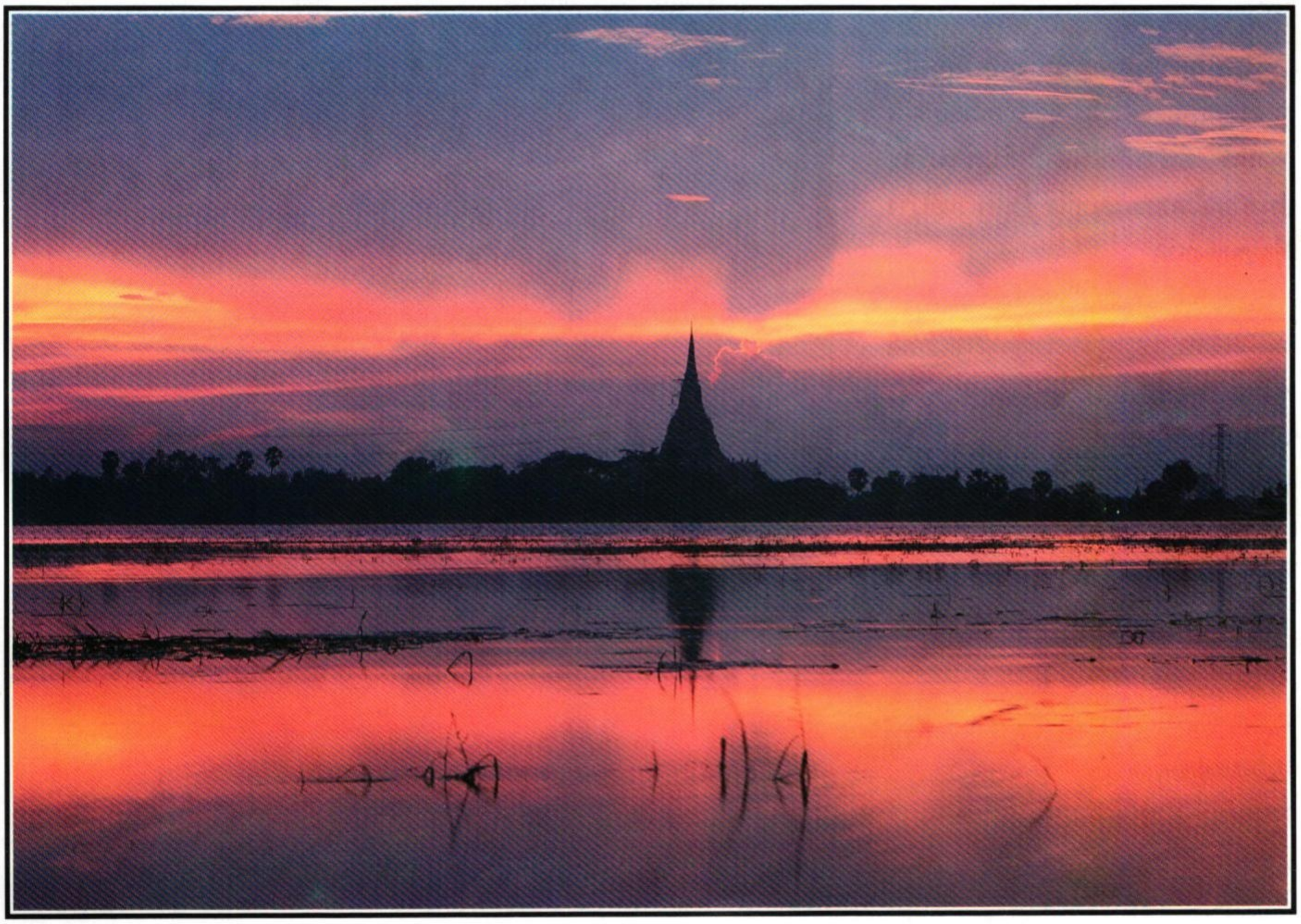
ตามทางและเมืองต่าง ๆ ที่ผ่านมาไม่ค่อยเห็นชาวเติร์กบนถนนหนทาง มีแต่นักท่องเที่ยวต่างชาติ ทั้งฝรั่งและเอเชีย เพราะช่วงนี้ยังไม่ถึงฤดูเกษตรกรรม ชาวสวนชาวไร่จึงอยู่แต่ในบ้าน และผู้คนส่วนใหญ่ของที่นี่ทำงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยว โดยเฉพาะทำงานในโรงแรมซึ่งมีทั้งขนาดเล็กขนาดกลางอย่างถี่ยิบตามถนนในเมือง

แสดงให้เห็นถึงการท่องเที่ยวอันแสนสะพรั่งของแคว้นคาปาโดเกียและทั่วตุรกี

ทิพยรูปริมทาง

ทุ่งภูเขาทอง

สรินทร์ มขศรี
ภาพ/บรรยาย

ทิพย์...ตะวันพลันวาบวับ
ทุ่ง...อดีตย้อนเย็นตา
ภูเขา...แหล่งนครา
ทอง...ย่อมทิพย์แห่งผู้

จับฟ้า
ยิ่งล้ำ
อันเลิศ ล้วนงาม
คู่แคว้นอยุธยา

ภาพเปรียบเทียบเรือนกลางนาแบบต่าง ๆ ในลาว

ใหม่ ๆ พบว่าเสือภูเขาของตนพยศเอาเรื่องทีเดียว โดยเฉพาะยามต้องเปลี่ยนเกียร์เพื่อไต่เนินที่ทั้งลื่นและชันมากนั้น จำเป็นต้องใช้ความชำนาญมากกว่าการปั่นเล่นตามถนนในเมืองหลายเท่านัก ผลปรากฏว่าทั้งสองเสือต้องลงจูง และอาศัยตอนลงเนินฝึกเปลี่ยนเกียร์ให้คุ้นกับรถ จนทำท่าจะเข้าขากันได้ดี กลับมีปัญหาใหม่ขึ้นอีกคือ ดินเหนียวที่เกาะติดล้อรถ ดันขึ้นไปอัดแน่นอยู่ในบังโคลนเหนียวหนืบจนวิ่งต่อไม่ได้ ต้องค่อย ๆ เอาไม้แคะออก พอวิ่งไปสักครู่ก็ติดอีก เห็นท่าว่าจะไปไม่ถึงชายแดนก่อนค่ำแน่ สองหนุ่มจึงตัดใจถอดบังโคลนโยนทิ้งไว้ข้างทาง

ส่วนตัวกระผมโชคดีที่ไม่มีบังโคลนติดมาตั้งแต่รับรถออกจากร้าน ยอมทนเปรอะเอาหน่อย ดีกว่าต้องถอดทิ้งกลางทางเช่นนี้

การเดินทางช่วงแรกบนถนนฝั่งไทย ให้บทเรียนกับนักปั่นหน้าใหม่อย่างพวกเราหลายอย่าง ทักษะการเปลี่ยนเกียร์ การใช้เบรก การประคองรถขึ้นและลงเขา พวกเราต่างทำได้คล่องแคล่วขึ้นและมั่นใจว่าจะพารถถึงที่หมายได้ไม่ยาก

คืนนั้นเราต้มมาม่าใส่ปลากระป๋องกินอย่างเอร็ดอร่อย ทั้งเหนื่อยทั้งหิว ขนมนมเนยที่พอหาได้จากร้านค้าตรงชายแดนซึ่งเพื่อนเราอุตส่าห์ปลุกพ่อค้าให้ตื่นขึ้นมาขาย ถูกกวาดเข้าท้องจนอิ่มแปล้ จนได้เวลางีบจึงกางเต็นท์นอนใต้เพิงร้านค้า พอคุ้มหนาวคุ้มน้ำค้างไปได้หนึ่งคืน

จุดผ่านแดนสู่เมืองเงินตรงด่านห้วยโกร๋นนี้ ถือเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อผ่อนปรนให้ชาวบ้านตามชายแดนได้ไปมาหาสู่ทำการค้าขายกันได้อย่างเสรี และมีทีท่าว่าจะเป็นจุดเชื่อมสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจที่สำคัญ เมื่อถนนหนทางได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้นในเวลาอันใกล้นี้

ทุกเสาร์อาทิตย์จะมีตลาดนัดที่ชายแดนฝั่งไทย มีสินค้าจากจีนผ่านเข้ามาทางนี้มากกว่าสินค้าลาว แต่สินค้าไทยดูเหมือนจะได้รับการอุดหนุนจากคนลาวอย่างอุ่นหนาฝาคั่งเป็นพิเศษ

นอกจากเข้ามาจับจ่ายซื้อสินค้ากันตามปกติแล้ว คนลาวยังนิยมมาหาหมอที่โรงพยาบาลฝั่งไทยกันมากยามป่วยไข้อาการหนัก ๆ เกินกำลังโรงหมอของลาวเอง จะพากันกระเตงใส่รถเข้ามารักษาถึงอำเภอทุ่งช้าง ผมได้สนทนากับผู้ป่วยรายหนึ่งซึ่งพบกันที่เมืองหงสา พี่แกอุตส่าห์ข้ามน้ำข้ามเขาเดินทางจากเมืองไชยบุรีมาตั้งสามวันเพื่อเข้ารักษาตัวที่โรงพยาบาลฝั่งไทย จึงต้องขอยกย่องคุณความดีที่เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลทุ่งช้างได้กระทำไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

เราเสียเวลากับขั้นตอนการตรวจเอกสารผ่านแดนอยู่ครู่ใหญ่ ซึ่งผมเข้าใจเอาเองว่า คงไม่ค่อยมีนักท่องเที่ยวเข้ามาบ่อยนัก โดยเฉพาะมาแบบซ้ำเหมาอย่างพวกเรา เจ้าหน้าที่ลาวจึงซักถามละเอียดเป็นพิเศษ และค่อนข้างงงที่ทราบว่าพวกเราจะนำจักรยานเข้าไปจนถึงหลวงพระบาง

โชคดีที่ในกลุ่มเราสองคนพูดลาวพอรู้เรื่อง ทำให้การเจรจามีบรรยากาศดีขึ้น และเอกสารต่าง ๆ ก็ถูกต้องครบถ้วน จึงปล่อยให้เราผ่านเข้าโดยสะดวก และฝากอวยพรให้ไปได้ตลอดรอดฝั่งทั้งคนทั้งรถ

ปั่นออกจากด่านได้ไม่นานนักเห็นร้านขายของริมทางอยู่สองสามแห่ง จึงแวะเติมพลังงานมื้อเช้า ด้วยอาหารพื้นเมืองแท้ ๆ เป็นข้าวเหนียวไร่กับไก่งวงนึ่งจิ้มแจ่ว รสแซบหลายจนฟาดข้าวเหนียวเกือบหมดหวด (ประมาณ ๒ ก.ก.)

เส้นทางช่วงนี้ยังคงเป็นโคลนลูกรังที่เหนียวเฉอะแฉะมาก เพราะทางการลาวเพิ่งให้สัมปทานปรับถนนใหม่ พวกเราปั่นบ้าง จูงบ้าง แวะถ่ายรูปทิวทัศน์และโหวกเหวกทักทายกับผู้คนริมทางบ้าง สักพักก็ถึงทางแยกเข้าเมืองเงิน

สภาพเมืองเงินไม่ใหญ่โตอย่างที่เราคิดไว้นัก เข้าใจว่าหมู่บ้านคงกระจายอยู่ตามหุบเขา หรือริมน้ำเงินและน้ำยาง ซึ่งเป็นเหมือนสายเลือดหลักมากกว่าอยู่ตามริมถนน ผมพยายามมองหาช้างอย่างที่เคยอ่านเจอในหนังสือ อสท. ซึ่งเคยมาที่นี่และเล่าว่าคนเมืองเงินเลี้ยงช้างไว้ใช้งานเหมือนกับควายทางบ้านผม พยายามมองเท่าไหร่ก็ไม่เห็นสักตัวจึงสอบถามจากเด็กแถวนั้น ได้ความว่าเขาปล่อยให้ช้างหากินอยู่ในป่ากันหมด เพราะช่วงนี้ไม่มีงานที่ต้องใช้ช้าง

เราแวะชมวัดสองแห่ง เพื่อคารวะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำเมือง ตามธรรมเนียมผู้มาเยือน ตั้งใจว่าจะหาเก็บภาพชีวิตผู้คนงาม ๆ ในเมืองเงินไว้ให้มากที่สุด แต่เกรงใจเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งคอยติดตามเรามาหนึ่งท่าน เพื่อคอยบอกว่าตรงไหนถ่ายภาพไม่ได้บ้าง เราจึงเปลี่ยนแผนออกเดินทางต่อมุ่งเข้าเมืองหงสา ทั้งที่ในใจนึกเสียดายเหลือเกิน

ด้วยความสะเพร่า คาดการณ์เอาเองว่าริมทางน่าจะมีของขายเช่นตามชนบทของบ้านเรา จึงมีเฉพาะน้ำในกระติกติดรถเท่านั้นได้ช่วยกลั้วคอ หล่อเลี้ยงให้กำลังงานกับสองขาจนใกล้ค่ำ

ดูจากแผนที่เราทำเวลาได้ไม่ดีนัก เหลือระยะทางอีกกว่าครึ่งจึงถึงเมืองหงสา เหตุหนึ่งเป็นเพราะเราประเมินเส้นทางผิดพลาด ไม่คิดว่าถนนจะสูงชันขนาดนี้ เราต้องปรับโซ่ผ่านเฟืองซึ่งทดแรงมากสุดเพื่อขึ้นเนินมาตลอด อาการปวดเสียวที่ต้นขาชักกำเริบบ่อยขึ้น จนรู้สึกว่า ๑๘ เกียร์ที่ติดมากับรถ จะน้อยไปเสียแล้ว

ความเหนื่อยและความหิวคืบคลานเข้ามาพร้อม ๆ กับเงามืดของแมกไม้ที่ปกคลุมเส้นทางอยู่เบื้องหน้า หากโชคไม่ช่วยเราคงต้องนอนเอาน้ำกลั้วท้องกันอยู่กลางป่าแน่ แต่ช่างบังเอิญแท้ ทันทีที่เราโขยกจักรยานผ่านเนินสุดท้ายมาได้ก็ได้ยินเสียงเครื่องจักรดังอยู่ในหุบเขาไม่ไกลนัก

ความหวังและเรี่ยวแรงเริ่มกลับมาอีกครั้ง อย่างน้อยก็มั่นใจได้ว่า คืนนี้จะไม่ต้องนอนเปลี่ยวอยู่กลางป่าอย่างแน่นอน จักรยานสามคันแข่งกันถลาลงเนินราวกับอาการของนกนางแอ่นโฉบเล่นลม และตรงริมห้วยที่ปลายเนินนั้นเราพบกลุ่มคนงานสร้างสะพานของบริษัทพิษณุโลกการช่างที่ได้สัมปทานสร้าง

ทางสายนี้ กำลังกุลีกุจอเก็บเครื่องไม้เครื่องมือ ขณะที่บางส่วนกำลังอาบน้ำล้างเนื้อตัว เตรียมเข้าที่พักเพื่อหุงหาอาหารสำหรับค่ำนี้

น้ำ...เป็นสิ่งแรกที่เราถามหาใส่ท้อง พร้อมกับขอปันบางส่วนใส่กระปุกติดรถไว้เผื่อหนทางข้างหน้า มีข้อน่าสังเกตคือชาวบ้านที่นี่ต้องต้มน้ำไว้ดื่ม ขณะต้มจะใส่รากไม้บางอย่างเข้าไปด้วยเพื่อกำจัดเชื้อไข้ป่าที่ยังชุกชุมอยู่มาก เป็นเหตุให้น้ำมีสีชาและรสเฝื่อนเล็กน้อย

นายช่างผู้อาวุโสภายหลังว่าเป็นคนลำปาง เห็นอาการเราหิวโซมากแบ่งกล้วยป่ามาให้ ๕ ลูก เพื่อนคนเมืองที่ไม่ชอบกล้วยเลย กระเดือกเข้าไปสองลูก พร้อมเอ่ยปากชมว่า...ไม่เคยกินกล้วยที่ไหนอร่อยเท่านี้มาก่อนเลย ผมเห็นอาการแล้วก็เชื่อเหลือเกินว่าแกสามารถกินได้หมดหวีแน่ หากหามาประเคนให้ตอนนี้ได้

เห็นพวกเราจริงใจกับการกินขนาดนั้น นายช่างจากเมืองรถม้าเดินเข้าครัวหิ้วข้าวเหนียวออกมา ๑ กระติบ พร้อมต้มปลา ๑ ชาม บอกว่าเหลือจากมื้อเที่ยงช่วยจัดการให้หมดที ได้ยินเท่านั้นแหละ ทั้งสามเสือรีบนั่งล้อมวงกันพรึบพรับครู่เดียวทุกอย่างก็เรียบร้อยตามประสงค์ผู้ให้ทาน

ระหว่างจัดการกับอาหาร นายช่างได้แนะนำให้ไปค้างแรมที่แคมป์ใหญ่ซึ่งอยู่ถัดไปอีก ๕ กิโลเมตร ที่นั่นมีเรือนพักและน้ำท่าสะดวกกว่าตรงนี้ สามหนุ่มตกลงใจรับข้อเสนออย่างไม่กังขา ระยะทางที่เหลือถือว่าน้อยมากหลังจากเติมพลังข้าวเหนียวไปเมื่อสักครู่

ระหว่างทางเราพบหมู่บ้านเล็ก ๆ แห่งหนึ่ง จึงแวะซื้อหาเสบียงเผื่อไว้วันรุ่งขึ้น ผมแปลกใจที่เห็นผ้าทอมือแบบไทยลื้อวางขายที่ร้านค้าในหมู่บ้านทั้งที่มีหูกทอผ้าอยู่ใต้ถุนบ้านเกือบทุกหลัง ถามไถ่ได้ความว่าทอขายให้กับคนไทย ซึ่งจะเอารถเข้ามารับซื้อทีละมาก ๆ แม่ค้าบางรายจะนำไหมและฝ้ายมาจ้างให้สาว ๆ ในหมู่บ้านทอตามลวดลายที่ต้องการ แล้วนำไปโฆษณาขายฝั่งไทยว่าเป็นฝีมือคนลาวแท้ก็มี

เราเข้าถึงแคมป์ใหญ่ของบริษัทพิษณุโลกการช่าง เป็นเวลาอาหารค่ำพอดี จึงพลอยได้อิ่มหนำสำราญอย่างเต็มคราบพร้อมที่พักซึ่งดีเกินคาด ขณะจัดแจงที่นอน เจ้าหน้าที่ลาวเข้ามาขอตรวจเอกสาร คงเห็นเราเป็นแขกใหม่ไม่ค้นหน้าและมาแบบแปลก ๆ ต้องเจรจากันอยู่ครู่หนึ่ง จึงได้เข้านอนอย่างถูกระเบียบ (ของลาว)

ระยะทางไปเมืองหงสาเหลืออีกราว ๒๐ กิโลเมตร เรารีบออกเดินทางต่อกันแต่เช้า อาการเมื่อยขบ อิดโรยที่หลงเหลือจากเมื่อวานเริ่มคลายเข้าที่ หลังจากออกแรงโยกผ่านหล่มแรกไปได้ กลุ่มหมอกบริเวณนี้ค่อนข้างหนาแน่นมาก เข้าใจว่าส่วนหนึ่งคงเป็นผลมาจากถ่านหินลิกไนต์ ซึ่งฝังตัวอยู่มากมายในเทือกเขาแถบนี้

แม้อากาศภายนอกค่อนข้างเย็น แต่ความร้อนจากการถ่ายเทพลังงานในร่างกายช่วยขับเหงื่อเม็ดโตซึมผ่านรูขุมขนจนเสื้อยืดเปียกชุ่มไปทั้งตัว

เราถึงยอดดอยแก้วจุดสูงสุดของเส้นทางสายนี้ตอนใกล้เที่ยง ริมทางมีศาลาสร้างไว้บนหน้าผาให้พักชมวิว และยามอากาศโปร่งจะมองไปได้ไกลถึงเมืองหงสา เราฉวยโอกาสพักเหนื่อยและหยิบไข่ต้มออกมาแบ่งกันกินเป็นการฉลองชัย เพราะจากนี้ไปจะเป็นทางลงเนินตลอด แทบไม่ต้องออกแรงปั่นอีกเลย

ความรู้สึกสนุกสนานที่สุดของการใช้เมาเทนไบค์ น่าจะเป็นช่วงลงเขานี่เอง บรรดาความเหน็ดเหนื่อยอ่อนล้าที่มีมาก่อนหน้านั้นหายไปเป็นปลิดทิ้ง เราสามคันขี่ร่อนลงเนินมาด้วยความเร็วสูง จนเกือบลืมนึกถึงอันตรายจากความคึกคะนองเช่นนี้

สำคัญที่สุดคืออันตรายจากสภาพถนนที่ไม่พร้อม ทั้งกรวดหินเม็ดโต ทั้งแอ่งน้ำ โคลนลื่น และร่องรอยล้อรถยนต์ที่พันโซ่วิ่งตะกุยดินเป็นร่องลึกปาดไปปาดมา ล้วนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายได้ทั้งสิ้น

ผมเจอกับตัวเองจนได้ เพราะปล่อยรถจี้ก้นเพื่อนจนเกินไป โคลนกระเด็นเข้าตาแบบเต็ม ๆ ต้องเบรกจนล้มคว่ำไปกองในโคลน จึงได้คิดว่าทำไมนักปั่นจึงต้องใส่แว่น และควรหลีกเลี่ยงการขี่จี้กันลงเนิน ซ้ำร้ายเจ้าเพื่อนซี้ที่เป็นต้นเหตุยังไม่รู้ตัว ปล่อยรถร่อนลงเนินหายไปอย่างไม่เหลียวหลังมามองด้วยซ้ำ

ก่อนถึงเมืองหงสาสัก ๓ กิโลเมตร มีแยกทางซ้ายมือเข้าไปยังโครงการไทย-ลาวลิกไนต์ สามารถมองเห็นกลุ่มอาคารได้แต่ไกล

โครงการนี้เป็นการลงทุนของนักธุรกิจไทยกลุ่มงานทวี ร่วมกับทางการลาว เปิดเหมืองลิกไนต์เพื่อขายให้การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย พร้อมกับสร้างโรงไฟฟ้าขนาดเล็ก เพื่อใช้ในเมืองเงินและเมืองหงสาอีกหนึ่งโครงการ

คนงานในเหมืองส่วนมากเป็นชาวไทย เราจึงรู้สึกอบอุ่นใจที่ได้แวะทักทายไต่ถามสารทุกข์สุกดิบกัน และได้รับทราบถึงความยากลำบากเมื่อครั้งเข้ามาบุกเบิกสำรวจแรกใหม่ ๆ ซึ่งขณะนั้นยังไม่มีถนนต้องอาศัยช้างและการเดินเท้าเป็นหลัก จึงต้องมีทหารลาวเป็นกองร้อยคอยคุ้มกัน และคอยกู้กับระเบิดตามทางเดิน

ที่น่ายินดีด้วยอีกอย่างคือ ทางเหมืองได้ทำโครงการสวนเกษตรตัวอย่างเพื่อให้ความรู้ด้านการปลูกผัก ผลไม้แก่คนลาว เพราะสภาพที่เป็นอยู่ เมืองหงสามีขายเฉพาะพืชผลจากธรรมชาติ ทางเหมืองยังต้องสั่งซื้ออาหารจากฝั่งไทย จึงเสียเวลาและค่าขนส่งแพงมาก ยิ่งในอนาคตเมื่อเปิดเหมือง คนงานจะยิ่งมาก การแนะนำให้คนลาวรู้จักปลูกผักขายให้กับเหมือง ย่อมเป็นการมองการณ์ไกลอันแยบยลยิ่ง

ถัดจากแยกเข้าเหมืองไม่ไกลนัก เราข้ามห้วยเล็ก ๆ แห่งหนึ่ง น้ำใสไหล

ระรินจนอดใจไม่ไหว พากันจูงเมาเทนไบค์ลงไปแช่อยู่กลางน้ำ ชำระล้างทั้งคนทั้งรถ ให้พอดูได้บ้าง ไม่อายคนลาวเขาว่างั้นเถอะ

จักรยานเมาเทนไบค์ยังเป็นของแปลกสำหรับคนเมืองนี้ ยิ่งเห็นเราพ่วงของพะรุงพะรัง เสื้อผ้าเลอะเทอะมอมแมมด้วยแล้ว ยิ่งให้ความสนใจเป็นพิเศษโดยเฉพาะกับเด็ก ๆ ทุกครั้งที่แวะจอดตามหมู่บ้าน จะมีเด็กมาห้อมล้อมมุงดูเสมอ

เราไม่สบายใจนักที่กลายเป็นจุดสนใจจนเกินเหตุ ทั้งที่ก่อนมาได้ตั้งใจไว้ว่าจะพยายามทำตัวให้กลมกลืนที่สุด ชุดขี่จักรยานและอุปกรณ์อื่น ๆ ที่มีสีฉูดฉาด จึงไม่นำมาใช้ในลาวเลย

ที่เมืองหงสามีโรงแรมอยู่สองแห่ง เป็นแบบอาคารรวมชั้นเดียว มีห้องเรียงกันตามทางยาวหนึ่งแห่ง และโรงแรมซึ่งสร้างแยกเป็นหลังแบบบังกะโลอีกแห่งหนึ่ง เราเลือกพักโรงแรมที่เป็นห้องแถว เพราะราคาถูก คืนละ ๘๐ บาท นอนได้ ๓ คน ที่นอน หมอน มุ้ง สะอาดสะอ้านดี แถมวิวด้านหลังโรงแรมยังมองเห็นแนวลำธาร หมู่บ้าน และทุ่งนา กว้างไกลออกไปจนถึงเนินพระธาตุประจำเมือง

ข้อดีของการพักโรงแรมคือ ตัดรำคาญเรื่องการทำเอกสารเข้าเมืองไปได้ เพราะเจ้าหน้าที่โรงแรมเป็นภาระจัดการให้เสร็จสรรพ พร้อมทั้งดูแลเรื่องอาหารการกินให้เป็นอย่างดี โดยไม่เกี่ยงว่าเราเป็นแขกเพียงห้องเดียวในคืนนั้น

รุ่งขึ้นผมพยายามติดต่อเรื่องเข้าหลวงพระบาง แต่ทางการหงสาเกรงว่าจะมีปัญหา เพราะการเข้าเมืองด้านนี้ยังไม่ประกาศเป็นด่านสากล ตามกฎหมายลาวอนุญาตให้เดินทางเข้ามาเฉพาะเขตนี้เท่านั้น การข้ามไปเที่ยวทางหลวงพระบาง ต้องทำเรื่องขอเป็นกรณีพิเศษ

ความฝันที่จะหอบหิ้วจักรยานข้ามไปนอนริมโขงที่หลวงพระบาง เป็นอันยกเลิก เราจึงใช้เวลาที่เหลือชอกแชกตามหมู่บ้าน ซึ่งมีเรื่องราวแปลกหูแปลกตาให้รับรู้มากมาย ความเป็นอยู่อย่างเรียบง่ายของชีวิตผู้คนที่นี่สะท้อนถึงอีกมุมหนึ่งของความสุขที่หาได้ไม่ง่ายนักในสังคมเมือง

ผมชอบโรงนาของชาวบ้านแถบนี้เป็นพิเศษ ส่วนใหญ่สร้างด้วยไม้ไผ่ฝีมือเรียบ ๆ มีหลายขนาดและหลายรูปทรง บางหลังใช้อยู่อาศัยกันอย่างถาวร

พื้นที่นามีไม่มากนัก เพราะเป็นเมืองในหุบเขา การปรับปรุงพื้นที่ลาดเอียงให้ปลูกข้าวได้ เป็นวิทยาการอันน่าชื่นชม นาแถบนี้จะทำเป็นแปลงเล็ก ๆ ทดน้ำให้ไหลลงเป็นชั้น ๆ คล้ายนาแบบขั้นบันไดของชาวเขา เมื่อมองแต่ไกลจะเห็นแปลงข้าวทับซ้อนสลับกันไปมาอย่างไม่เป็นระเบียบนัก...แต่น่าชม

สังเกตจากการตัดถนนของเมืองหงสา แสดงว่ามีการจัดผังเมืองใหม่เพื่อรองรับความเจริญที่จะเกิดขึ้นพร้อมกับเหมืองลิกไนต์ และโรงไฟฟ้า ปัจจุบันค่าครองชีพยังค่อนข้างถูก อาหารการกินยังหาง่าย ผัก ปลาที่วางขายในตลาด มั่นใจได้ว่าปลอดสารพิษ ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ ขณะที่ผักหลายชนิดหาไม่พบในตลาดบ้านเราแล้ว

ส้มตำ...เป็นอาหารอย่างเดียวที่ราคาแพงอย่างไม่น่าเชื่อ เทียบปริมาณก็พอกับที่ขายในบ้านเรา ปลาร้าและมะละกอก็ไม่น่าหายาก แต่ราคาจานละ ๒๕ บาท ผมเดาเอาเองว่าส้มตำน่าจะเป็นของแปลกในเมืองนี้ เพราะที่สังเกตเห็นมีขายไม่กี่แห่ง ส่วนที่ขึ้นราคาได้ขนาดนั้นคงเนื่องจากแม่ค้าตาหวานที่นั่งขายอยู่มากกว่า

น่าสนใจอีกอย่างคือ ในเมืองนี้ชาวบ้านทำเหล้าไว้ดื่มเองได้อย่างไม่ต้องหลบซ่อน เห็นมีเครื่องต้มเหล้าอยู่ตามใต้ถุนบ้านหลายหลัง บางบ้านกรอกใส่ขวดตั้งโต๊ะวางขายอยู่ริมถนน ไม่ทราบว่าต้องเสียภาษีหรือไม่ แต่ทำให้ได้คิดหลายอย่าง บ้านเราขืนทำเช่นนี้มีหวังถูกจับแน่ และผมยังหาเหตุผลตอบชาวบ้านได้ไม่ถนัดปากนัก หากเขาจะถามว่า การต้มเหล้าไว้กินเองผิดตรงไหน ข้าวก็ของเขา น้ำก็ของเขา ฟืน ไฟ ที่ใช้ต้มก็ของชาวบ้านเขาทั้งสิ้น แต่กินไม่ได้ เป็นเรื่องผิดกฎหมาย

คืนสุดท้ายในเมืองหงสา พวกเราขี่จักรยานย้อนกลับมาขอนอนที่เหมืองลิกไนต์ ซึ่งได้รับความอนุเคราะห์บ้านพัก พร้อมอาหารเย็นอีก ๑ มื้อ

ก่อนที่ทุกคนจะหลับใหลด้วยความอ่อนล้า เรานอนพูดคุยถึงเรื่องราวต่าง ๆ ที่ได้พบเห็นมาตลอดการเดินทางครั้งนี้ แม้จะด้วยเวลาอันสั้น แต่อิ่มเอมด้วยความรู้สึกดี ๆ มากมาย ความบริสุทธิ์ สงบเย็นของธรรมชาติและผู้คนในเมืองนี้ ทำให้เราเข้าใจโลกขึ้นอีกมาก

และผมเชื่อเหลือเกินว่า...ความรู้สึกดี ๆ ที่เรามีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดนั้น ย่อมติดตามหล่อเลี้ยงจิตใจเราไปได้ทุกหนทุกแห่งจนแม้แต่ใน...ความฝัน

มนต์เมืองเหนือ

นิวัติ กองเพียร

ขอยืมชื่อเพลงของสมยศ ทัศนพันธ์ มาเป็นชื่อเรื่อง เพราะเห็นว่าเข้ากันกับภาพเขียนเชิงสังวาสจากจิตรกรรมฝาผนัง**วัดภูมินทร์ จังหวัดน่าน**

จิตรกรรมฝาผนังที่วัดภูมินทร์ถือเป็นงานเด่นที่สุด และคงเหลืออยู่เกือบสมบูรณ์ทุกผนัง ผู้เชี่ยวชาญทางจิตรกรรมฝาผนังบอกไว้ว่าเขียนขึ้นราวสมัยรัชกาลที่ ๕ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ รวมสมัยกับวัดหนองบัวและวัดช้างค้ำ ลักษณะพิเศษของจิตรกรรมวัดภูมินทร์แตกต่างจากทางภาคกลาง จัดเป็นสกุลช่างล้านนาหรือสกุลช่างภาคเหนือโดยเฉพาะ

ความพิเศษของการเขียนจิตรกรรมที่ฝาผนังแห่งนี้คือเครื่องแต่งกาย โครงสี ภาพหนุ่มสาวที่กำลังเกี้ยวพาราสี เครื่องใช้ไม้สอยภายในบ้าน

อาคารของวัดภูมินทร์สร้างเป็นทรงจัตุรมุข จึงเกิดมีผนังที่ต้องเขียนจิตรกรรมมากกว่าโบสถ์ปกติ เพราะแต่ละด้านมีผนังมากถึง ๓ ด้าน เรื่องราวที่เขียนขึ้นในวิหารจัตุรมุขของวัดภูมินทร์ เขียนเป็นเรื่องคัทธกุมารชาดก และมีภาพพุทธประวัติเป็นภาพขนาดใหญ่เขียนไว้เหนือประตูทั้ง ๔ ด้าน มีเรื่องเนมีราชชาดกเขียนไว้ที่ผนังด้านทิศใต้และด้านทิศตะวันตก

ถ้าดูจากภาพเขียนจะเห็นว่าช่างเขียนได้ถ่ายทอดการเขียนเรื่องเครื่องแต่งกายอย่างละเอียด ผู้หญิงจะนุ่งผ้าชิ่นลายน้ำไหล คาดอกด้วยผ้าแถบ บางคนก็ห่มผ้าสไบ เกล้าผมมวยปักปิ่นที่ติ่งหูเจาะรูสอดไว้ด้วยแผ่นทองซึ่งม้วนเป็นมวนกลมยาว

ภาพที่สอง

ส่วนผู้ชายจะสักขาลายสีดำ ตั้งแต่ใต้เข่าขึ้นไปถึงเอวก็มี มองดูแล้วคล้ายกับเป็นเครื่องชั้นใน แล้วนุ่งผ้าโจงกระเบนทับ ใส่เสื้อแขนกระบอกคอปิด คาดผ้าทิ้งชายที่เอว มีบางคนผูกผ้าโพกหัวแบบคนพื้นเมือง แต่ส่วนใหญ่ผู้ชายจะไว้ผมทรงมหาดไทย แต่ผู้หญิงยังคงมุ่นมวยเกล้าอยู่

ของใช้พื้นบ้านต่างต่างมีอยู่ครบครัน เช่นครุ ลงรักสีดำอย่างคตินิยมของคนเมือง กี่ทอผ้า เป็นแบบกี่กระตุก ทอผ้าเป็นลายน้ำไหลอันเลื่องชื่อ

ร้านน้ำ ที่ตั้งตรงเฉลียงหน้าบ้านยังมีให้เห็นอยู่มาก ซึ่งเป็นประเพณีของชาวเหนือที่ต้องวางหม้อน้ำดื่มสำหรับผู้มาเยือนหรือผู้คนที่ผ่านทางไปมาอาศัยดับกระหาย เป็นการแสดงน้ำใจอันเอื้ออารีต่อกัน

ย่ามสำหรับสะพายใส่ของก็มีให้เห็นหลายแบบหลายลาย ส่วนใหญ่จะเป็นลายเส้นตรง วิธีใช้ก็มีให้ได้ดู บางคนก็สะพายไหล่ บางคนใช้สองใบก็หาบหรือคอนกันไป น้ำเต้าที่ใช้เป็นภาชนะเก็บน้ำสำหรับดื่มใช้สำหรับการเดินทางของคนบนภูเขาด้วย

นับว่าจิตรกรรมที่วัดภูมินทร์แห่งนี้ได้บันทึกเรื่องราวความเป็นอยู่ของคนล้านนาในสมัยนั้นไว้อย่างดี อันกำลังเสื่อมสลายไปจากเมืองเหนือแล้ว

ความสวยงามและชีวิตประจำวันที่น่ารักสวยงามเห็นจะเป็นภาพการเกี้ยวพาราสีกันของหนุ่มสาว มีประดับประดาไว้เกือบทุกผนัง ล้วนสวยงามน่าชมแทบทุกรูป ที่นำมาอวดกันนี้เป็นภาพเพียงสองสามภาพที่งดงามได้อารมณ์อย่างยิ่ง

ภาพแรก เป็นภาพหญิงสาวนั่งเก้าอี้ขาสิงห์ สูบบุหรี่ขี้โย นุ่งผ้าถุงลายน้ำไหล คล้องผ้าแถบพาดชายไว้ด้านหลัง จากช่วงเอวขึ้นไปจึงเปลือยเปล่าขาวนวล เท้าแขนอ่อนหยัก มือที่ยกขึ้นกับปลายนิ้วที่คีบบุหรี่เป็นท่าที่อ่อนช้อยงดงาม ด้วยลีลาแห่งหญิงสาว เก้าอี้ขาสิงห์ปนฝรั่งเล็กน้อยไม่มีพนัก เป็นการจัดท่านั่งที่สวยงามน่าชมเย้ายวนใจยิ่ง

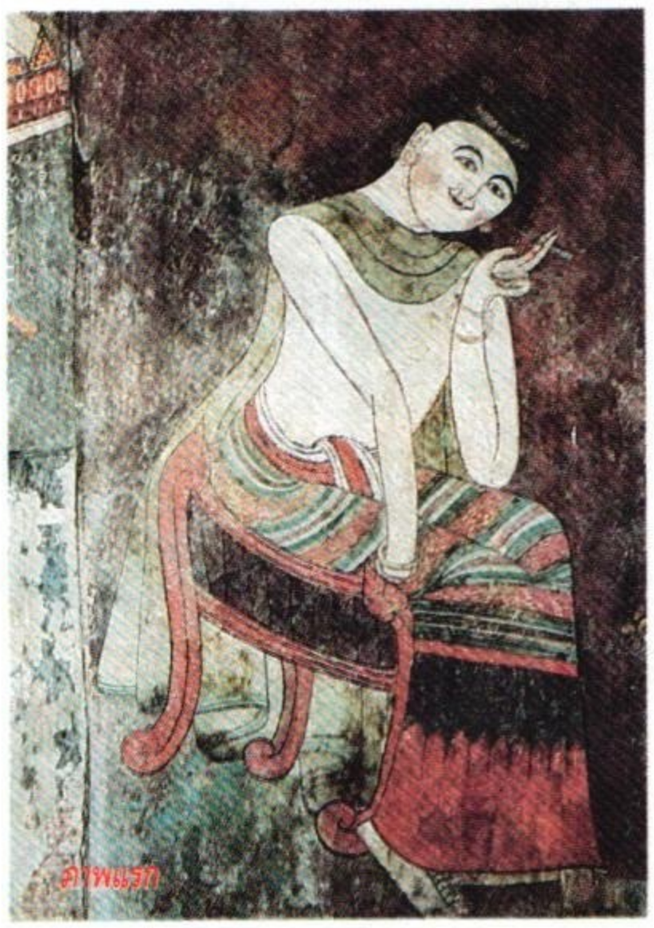
ภาพที่สอง เป็นภาพขยายจาก

ภาพสุดท้าย

ภาพใหญ่ที่เขียนท่าทางของสาวเหนือได้งดงามอีกรูปหนึ่ง การแต่งกายเหมือนอย่างภาพแรก แต่ท่าทางเซ็กซี่กว่ามาก เพราะเป็นท่าธรรมชาติของความเป็นผู้หญิงรักสวยรักงาม เธอกำลังใช้มือทั้งสองข้างตกแต่งทรงผมมุ่นมวยเกล้าสูงเพื่อเอาดอกไม้เสียบมวยผม แขนที่ยกขึ้นทั้งสองข้างทำให้เต้าเต่งชูชันกลมกลึง เอวที่คอดนั้นก็รับกันงามเหลือเกิน ดูแล้วก็นึกถึงภาพสาวเหนือตัวจริง ถ้าได้เห็นเช่นนี้คงเป็นบุญตาหนักหนา

แม้ดูจากรูปนี่ก็ทำให้จินตนาการงามเพริศ

ภาพสุดท้ายนี้เป็นภาพสำคัญ และเป็นประเพณีการลงข่วงของชาวล้านนา ซึ่งสาวสาวจะมานั่งปั่นฝ้ายที่ลานบ้านตอนหัวค่ำ หนุ่มหนุ่มก็แวะเวียนมาเกี้ยวพาราสี บางคนก็หอบเอาเครื่องดนตรีมาขับเพลงบรรเลงให้สาวเจ้าหลงใหล มักคุ้นลุ้นได้ก็จับมือถือแขน

ภาพแรก

แต่ในรูปนี้เจ้าหนุ่มล่วงเลยเกินกว่าจับมือถือแขน เพราะกอดรัดฟัดเหวี่ยงแนบแน่นกุมกำเอานมต้มเต็มไม้เต็มมือ แถมหอมแก้มกระซับจนสาวเจ้าสาวไหมค้างคา แต่ก็ยิ้มยวนชวนใจด้วยรสรักละมุนหวาน สะเทิ้นสะท้านกายไม่กล้าจะไหวติง เจ้าหนุ่มก็ได้ท่ากอดรัดจนเต็มกำลัง รั้งใจไว้ไม่อยู่แล้ว

ค่ำคืนนี้ช่างงดงามเหลือเกิน
แล้วพรุ่งนี้จะมาใหม่

บ้านนี้มีชีวิต

HOME OF LIFE

หม่อมราชวงศ์ปรียนันทนา รังสิต ทายาทผู้สืบทอดเจตนารมณ์สานต่อลมหายใจวังวิทยุ

ยามสายในวันอากาศโปร่งใสหลังจากที่กรุงเทพมหานครถูกปกคลุมด้วยม่านหมอก สายฝนเป็นเวลาหลายเดือน เป็นช่วงเวลาที่เหมาะอย่างยิ่งในการมาเยือนวังวิทยุ ด้วยความกรุณาจาก**หม่อมราชวงศ์ปรียนันทนา รังสิต** ผู้เป็นทายาทรุ่นหลานสืบทอดความมีชีวิตตามเจตนารมณ์ของบรรพชนอย่างสมบูรณ์ไม่มีสิ่งใดเปลี่ยนแปลง

วังวิทยุจึงเป็นเสมือนภาพวาดที่อยู่ในความทรงจำของราชสกุลรังสิตที่ไม่เคยจางหายไปจากความรู้สึกในกลิ่นอายของความรัก ความผูกพัน ความอบอุ่นเมื่อหวนระลึกถึงคราใด

เฉกเช่นคุณหญิงปรียนันทนา ธิดาคนเล็กในหม่อมเจ้าปิยะรังสิต รังสิต และหม่อมเจ้าวิภาวดี รัชนี (พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวิภาวดีรังสิต) เธอเป็นผู้สานใยรักให้วังวิทยุดำรงคู่กาลเวลาตราบนานเท่านาน แม้ทุกสิ่งทุกอย่างรอบ ๆ วังจะเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยแล้วก็ตาม

เกิดวงวิทยุ... ร่มเงาความผาสุกราชสกุลรังสิต

อินประไพ...เรื่อง

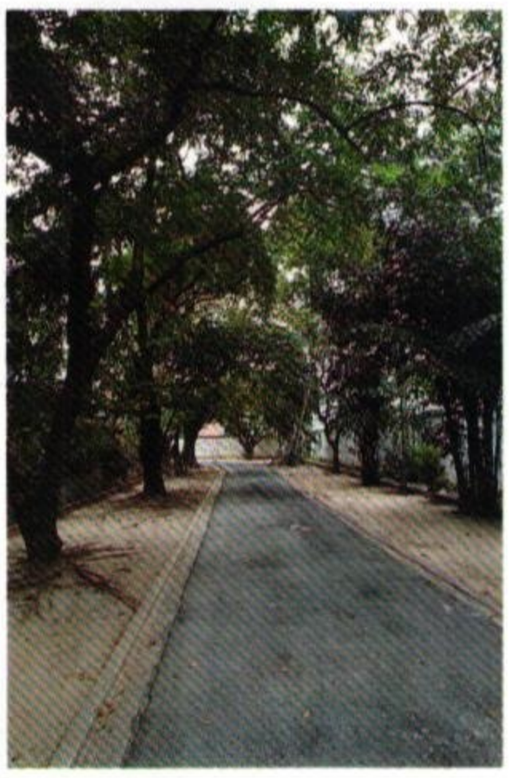
สุรินทร์ มุขศรี...ภาพ

กิ่งก้านต้นไทรแผ่ปกคลุม หยัดยืนคู่วังวิทยุมาเนิ่นนาน คือความจริงที่บ่งบอกได้ว่าวังวิทยุมีความสงบสุขเพียงใด ดุจภาพจิตรกรรมที่งามยิ่ง

ประตูไม้สีน้ำตาลเข้มกลมกลืนกับแมกไม้สีเขียวเสริมให้ตำหนักมีความสวยงามคลาสสิคยิ่งนัก

บริเวณทางเข้าวังวิทยุจากด้านหน้าริมถนนวิทยุร่มครึ้มด้วยแมกไม้ใหญ่สองข้างทาง เป็นสิ่งที่ไม่น่าเชื่อว่าจะปรากฏให้เห็นท่ามกลางความพลุกพล่านของถนนด้านนอก

ริมถนนวิทยุใน พ.ศ. ปัจจุบันแออัดด้วยการจราจรผู้คนเพิ่มจำนวนมากขึ้น เพราะกลายเป็นย่านธุรกิจ วังวิทยุที่เคยอวดโฉมความงามในอดีต บัดนี้ถูกบดบังด้วยตึกสูงระฟ้ารอบด้าน

อาณาบริเวณกว้างใหญ่ไพศาลของวังวิทยุร่มครึ้มด้วยแมกไม้สีเขียวน้อยใหญ่จัดแต่งเป็นสัดส่วนสวยงาม ตัวตำหนักเป็นรูปทรงสถาปัตยกรรมแบบยุโรป ยุคสมัยต้นรัชกาลที่ ๖ ดูคลาสสิคภายใต้โทนสีขาวสลับดำ ลวดลายต่าง ๆ ที่ประดับตามประตู หน้าต่าง หรือแม้แต่เหล็กดัดล้วนมีความประณีต

คุณหญิงกล่าวว่า วังวิทยุแห่งนี้เป็นวังใหม่ของราชสกุลรังสิต ซึ่งย้ายมาจากวังเก่าหรือวังไม้ที่ริมถนนหลวงฟากตอนใต้ตรงกันข้ามกับโรงเรียนเทพศิรินทราวาส วังไม้แห่งนี้พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้ารังสิตประยูรศักดิ์สมเด็จกรมพระยาชัยนาทนเรนทร (ราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และเจ้าจอมมารดาหม่อมราชวงศ์เนื่อง สนิทวงศ์) ได้รับพระราชทานที่ดินจากพระราชบิดาเพื่อสร้างตำหนักที่ประทับ

ต่อเมื่อสภาพถนนหลวงเริ่มแออัดด้วยผู้คน ร้านค้า สมเด็จกรมพระยาชัยนาทนเรนทรจึงมีพระประสงค์ที่จะปลูกสร้างวังใหม่

จากหนังสือ "เกิดวังไม้" ที่หม่อมเจ้าปิยะรังสิต รังสิต ได้ทรงเขียนไว้มีตอนหนึ่งกล่าวถึงวังวิทยุ ว่า...

"เสด็จพ่อทรงวางแผนไว้นานพอสมควรในการที่จะสร้างวังใหม่ เพราะได้ทรงซื้อที่ดินริมถนนวิทยุไว้แล้วตั้งแต่วันที่ ๒๙ กันยายน ๒๔๖๔ จากฝรั่งชื่อ ยี. เค. ไรต์ และที่เสด็จพ่อทรงโปรดที่ริมถนนวิทยุมากเพราะในเวลานั้นยังเป็นท้องนาอยู่ ทางทิศตะวันออกเป็นทุ่งนาตลอดไปถึงคลองพระโขนง เรียกได้ว่ามองไปสุดลูกหูลูกตาก็เห็นแต่ท้องนา"

หลับตาแล้วนึกถึงถนนวิทยุในครั้งกระนั้นได้อย่างเห็นภาพ คุณหญิงกล่าวต่อไปว่า การย้ายบ้านของท่านพ่อจึงเป็นการเปลี่ยนแปลงในชีวิตอย่างมากจากเด็กเมืองกรุงมาสู่บ้านกลางทุ่งนา

การออกแบบก่อสร้างวังวิทยุ หม่อมเจ้าปิยะรังสิต รังสิต ทรงเขียนเล่าไว้ในหนังสือ "เกิดวังไม้" ว่า...ข้าพเจ้ามีความเสียใจอย่างยิ่งที่ไม่ทราบรายละเอียดมากเท่าที่ควร

เพราะไม่ได้สนใจทูลถามเสด็จพ่อ ยังจำได้แต่ว่าทรงมอบการออกแบบก่อสร้างให้ช่างชาวสวิส CHARLES BEGUELIN จัดทำ และงานสร้างตำหนักใหม่จึงนับว่าเป็นงานร่วมกันระหว่างเสด็จพ่อซึ่งเป็นผู้ทรงแสดงพระประสงค์ออกความคิด ส่วนนายเบเกอแลงเป็นเพียงผู้จัดทำตามหลักวิชาการ ส่วนผู้รับเหมาก่อสร้างคือ นายซี กิมฮะ (กรจาตุรจินดา)...

คุณหญิงกล่าวเสริมว่า เหตุที่เสด็จปู่คือสมเด็จกรมพระยาชัยนาทนเรนทรทรงปลูกสร้างวังแบบสถาปัตยกรรมยุโรป ไม่โปรดตำหนักเรือนไม้เหมือนเช่นวังไม้นั้นก็เพราะว่า เสด็จปู่ทรงเก็บสะสมศิลปวัตถุโบราณไว้เป็นจำนวนมาก

โดยเฉพาะทรงสนพระทัยศิลปะไทย เช่น ภาพเขียนรูปรามเกียรติ์และชาดก ฉากลงรักปิดทอง ท่านทรงได้มาจากวัดต่าง ๆ ด้วยการแลกกับของใหม่หรือทรงซื้อมา รวมทั้งฉากกั้นห้องของเจ้านายสมัยเก่า ๆ เขียนเป็นภาพชาดกและภาพเรื่องอิเหนา ทรงสะสมตู้พระอภิธรรม และอื่น ๆ อีกมาก

ศิลปวัตถุโบราณเหล่านี้จำเป็นต้องเก็บรักษาไว้ในอาคารที่สามารถควบคุมความร้อนความหนาวให้อยู่ในระดับคงที่ได้ เพราะหากเก็บไว้ที่วังไม้ สิ่งเหล่านี้อาจชำรุดเสียหายได้ เพราะเต็มไปด้วยประตู หน้าต่าง และไม่สามารถควบคุมความชื้นได้ด้วย ที่สำคัญพระองค์ท่านไม่สามารถจะแขวนโชว์ศิลปะที่ท่านรักได้

ปัจจุบันวังไม้เสด็จปู่ได้ประทานให้เป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนสายปัญญา

และได้โยกย้ายมาประทับวังวิทยุต้นเดือนพฤศจิกายน ๒๔๖๘ แล้วทุกชีวิตแห่งราชสกุลรังสิตก็เริ่มต้น ณ วังวิทยุ ด้วยความรัก ความผูกพัน บรรยากาศเต็มไปด้วย

ประติมากรรมรูปปั้นสาวน้อยหาบน้ำ ประติมากรรมกลางแจ้งที่ให้ความคลาสสิคเหมาะสมกับตำหนัก

ความงามอีกด้านหนึ่งของวังวิทยุ

ลวดลายบานหน้าต่างที่เก๋ไก๋และงามแบบสงบ

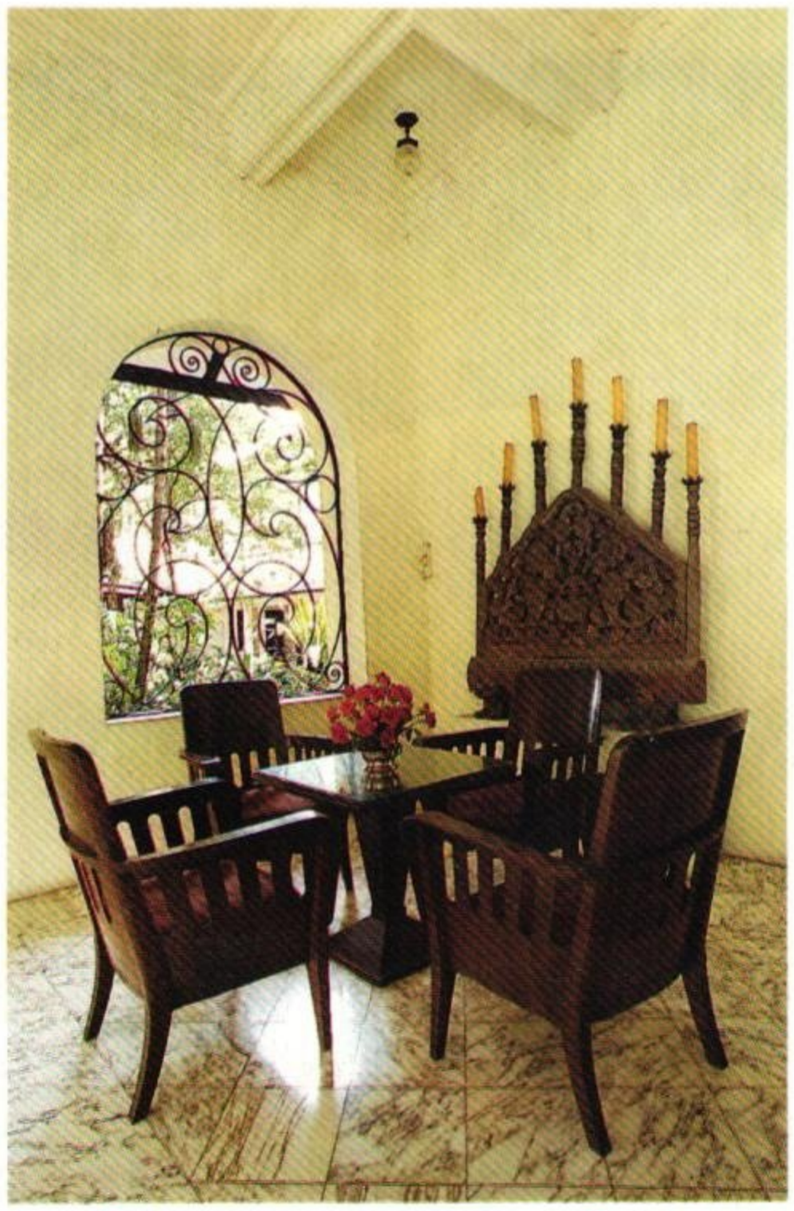

ประตูด้านหน้าตำหนักเรียบง่าย เก๋ คลาสสิค

ความอบอุ่น ผาสุก ด้วยองค์พระประมุขของวังทรงสร้างร่มฉัตรปกเกศให้ลูกหลานทุกคนมีความสุขตราบถึงปัจจุบัน

แม้วังวิทยุจะล่วงผ่านมาหลายยุคสมัย ผ่านลมหนาว และสายฝนมากว่า ๗๐ ปี แต่สถาปัตยกรรมยังคงความงาม ความสงบร่มเย็น อย่างไม่เคยเปลี่ยนแปลง

มุมรับรองผู้มาเยือนด้านหน้าตำหนัก

"ท่านพ่อทรงรักษาวังอย่างไร ดิฉันก็ยังคงรักษาไว้เหมือนเดิมทุกอย่างเช่นกัน เพราะดิฉันมีใจรักในงานศิลปะเช่นเดียวกับเสด็จปู่ ท่านพ่อและท่านแม่ จึงจำเป็นต้องบำรุงรักษาไว้ให้คงเดิมทุกอย่างเพื่อที่จะเปิดเป็นพิพิธภัณฑ์ส่วนตัวในอนาคต และต้องการที่จะเก็บสิ่งเหล่านี้เพื่อลูกหลานต่อไป และอยากให้คนรุ่นหลังมีโอกาสได้เห็นบ้านเก่า ๆ ในใจกลางเมือง เพราะต่อไปคงหาดูยากขึ้นทุกที"

คุณหญิงปรียนันทนากล่าวด้วยน้ำเสียงเรียบ ๆ แต่เต็มไปด้วยความมุ่งมั่นก่อนที่เธอจะขอตัวเพื่อไปประกอบภารกิจการงานเช่นทุกวัน ปล่อยให้เราได้มีโอกาสชมวังวิทยุตามลำพังด้วยความรู้สึกคล้าย ๆ กับว่าหลุดเข้ามาอยู่อีกโลกหนึ่งทีเดียว

เพราะเมื่อกลับออกมาสู่ภายนอกวัง ทุกอย่างก็เหมือนเดิม ความเงียบสงบหายไป มีเพียงแสงแดดที่แผดเผา รถชัฏไปด้วยป่าคอนกรีต มองหาความงามไม่มี หวนระลึกถึงภาพที่ว่าถนนวิทยุคือท้องนา ซึ่งก็เหลือเพียงความทรงจำ

หากมีเพียงเสี้ยวหนึ่งของบ้านหลังนี้ที่เป็นเสมือนภาพวาดขนาดใหญ่ให้เราได้มองผ่านไปสู่อดีต และเห็นชีวิตเต้นเร่า ผ่านหน้าเราไปฉากแล้วฉากเล่า

กิน-ดื่ม
RENDEZVOUS

คาเฟ่ เดอ ตั้งเต

วิเสท วิมาดา

“เย็นนี้เจอกันที่ “ตั้งเต” ร้านอาหารที่สี่แยกบางขุนพรหม หัวมุมถนน ตรงข้ามแบงก์ชาติ ฝั่งท่าเรือ ร้านใส ๆ ที่เราว่าจะเข้าตั้งหลายครั้ง แต่ก็มีเหตุต้องคลาดทุกที”

เรามาถึงที่หมายแต่หัววัน ด้วยใคร่จะได้สัมผัส “ตั้งเต” ว่าเป็นฉันใดหลังจากที่เมียง ๆ มอง ๆ มาปีกว่า เพราะเป็นร้านกรุกระจกใสไปหมดทั้งร้าน จึงไม่อยากกินข้าวแบบออกอากาศ ใครเดินผ่านไปมาเป็นเห็นหมด เผลอ ๆ จะมาชะโงกดูว่าเรากินอะไรอีกแน่ะ

ยามนี้สนธยาค่อย ๆ แต้มแต่งท้องฟ้าเป็นสีส้มชริม ๆ ด้านนอกยวดยานมิค่อยขวักไขว่เท่าใดนัก เนื่องจากเป็นวันหยุดสุดสัปดาห์ที่ปลายเดือนยังไม่มาเยือน ซ้ำเป็นวันหยุดของหนุ่มสาวชาวแบงก์ชาติอีกย่านนี้เลยยิ่งเงียบกันไปใหญ่

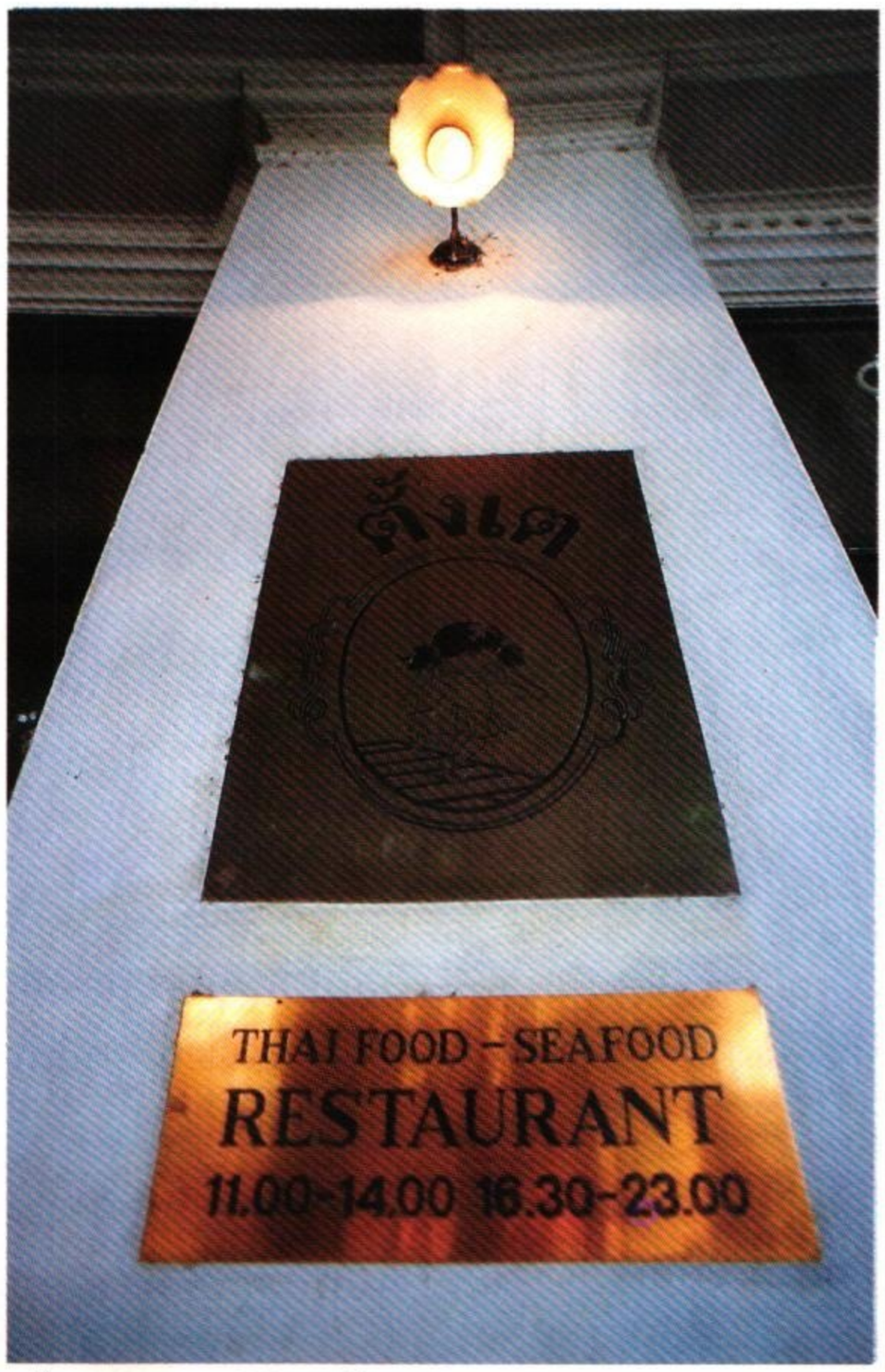
หน้าร้านถ้าไม่ตั้งใจมองกันจริง ๆ มักไม่เห็น ด้วยมีตู้โทรศัพท์ ๓ ตู้บังหน้าร้านพอดิบพอดี ดีแต่มีป้ายร้านทำด้วยไม้แผ่นเบ้อเร่อโชว์อยู่ ณ ตรงนี้เมื่ออดีตเป็นเหมือนฟู้ดเซ็นเตอร์ขายอาหารแบบพื้น ๆ อาทิ ลาบ ส้มตำ น้ำตก อาหารจานเดียวตามสั่ง มาเช้งให้ “ตั้งเต” ก็เมื่อประมาณ ๓-๔ ปีมานี่เอง สิ่งที่หลงเหลือมีเพียงบริการรับเย็บปะเสื้อผ้าที่มาตั้งจักรอยู่บริเวณหน้าร้าน

ภายในร้านจัดแต่งแบบเรียบง่าย โปร่งสบายด้วยเป็นห้องแถวเก่าเพดานสูง อบอุ่นด้วยแสงไฟสีส้มจากโคมสาดจับตามจุดต่าง ๆ ของร้านอย่างได้จังหวะ ผนังแต่งด้วยภาพถ่ายขาว/ดำ เป็นเหตุการณ์บ้านเมืองเมื่อยุค ๑๔ ตุลา บ้างเป็นภาพถ่ายในสตูดิโอ ฝีมือของ **เทวิน จรรยาวงษ์** เจ้าของร้าน อดีตบรรณาธิการฝ่ายภาพของเดอะ เนชั่น

จานแนะนำ จานข้างหน้าคือ “ฉู่ฉี่กุ้ง” ตามด้วย “เปรี้ยวหวานปาท่องโก๋” ส่วนที่แอบอยู่ข้าง ๆ คือ “ปลาช่อนลุยน้ำตก”

ไม่เพียงความใสกระจ่างของกระจกที่กรุอยู่รอบร้าน โต๊ะเก้าอี้ที่เป็นเหล็กดัดสีดำยังรองด้วยกระจกใส โปร่งแบบต้องตาฝรั่งให้เข้ามาใช้บริการเป็นประจำ ด้วยบรรยากาศคุ้นเคยราวกับเป็นร้านกาแฟในประเทศฝรั่งเศส แต่เน้นบริการอาหารไทยแบบโฮมเมด จานต่อจาน รสจัดแบบไม่ออมมือ ประกาศศักดาความแซบของพริกขี้หนูตำรับไทย ๆ ที่พาเอาฝรั่งนั่งปาดเหงื่อกันเป็นทิวแถวแม้จะนั่งอยู่ในห้องปรับอากาศก็ตามที

"ตั้งเต" ของแท้ต้องมีโลโก้แบบนี้

ประสงค์อาหารฝรั่งก็มีบริการบ้าง ประเภทสเต็ก สลัด ฯลฯ ทั้งนี้เทวินแถลงว่าไม่ได้มีไว้เพื่อเอาใจลูกค้าฝรั่ง แต่มีไว้เป็นตัวเลือกสำหรับลูกค้าคนไทย แน่นอน กับลูกค้าฝรั่งเราก็ยังคงเชียร์อาหารไทย

และเหตุที่เทวินเป็นคนที่สนุกกับการลงครัวมาตั้งแต่ตัวเล็กตัวน้อย ชอบที่จะหยิบเอาอาหารแต่ละอย่างมาประสมประสานเพื่อค้นหาความกลมกลืน ที่นี่จึงมีเมนูให้เลือกมากมาย เช่นจานหวาน ๆ

โปร่ง ๆ แบบนี้แหละสไตล์ "ตั้งเต"

แสนจะป๊อปปูล่าอย่าง **"พระจันทร์กระดาษ"** เมนูเด็ดที่เทวินได้ความคิดมาจากเปาะเปี๊ยะแต่เอามาปรุงโฉมเสียใหม่ แทนที่จะม้วนแบบเปาะเปี๊ยะทั่วไป ก็มาทำเป็นแผ่นกลม ๆ ๒ แผ่นประกบไส้เปาะเปี๊ยะที่ครบทั้งกุ้งสับ, หมูสับ, วุ้นเส้น ปรุงรสครบเครื่อง แล้วทอดพอเหลือง เป็น appetizer จิ้มน้ำจิ้มบ๊วย ให้รสชาติที่กรอบกลมกล่อมแบบพายของฝรั่ง

แต่ถ้าจะเอาแซบ เมนูที่พลาดไม่ได้คือ **"ปลาช่อนลุยน้ำตก"** ไม่เปียกไม่แฉะแต่อย่างใด เพราะน้ำตกที่ว่า เป็นน้ำตกแบบเนื้อน้ำตก แต่เปลี่ยนจากเนื้อมาเป็นความกรอบอร่อยของปลาช่อนทอดกรอบชิ้นโต เป็นแกล้มก็ได้เป็นกับก็เพลิน ส่วนเรื่องรสชาตินะรึ ถ้าไม่จัดจ้านจนต้องแอบซี้ดซ้าดก็ไม่ใช่ "ตั้งเต" น่ะสิ

อีกจานกรอบเล็ก ๆ ที่เข้ากันได้ดีกับข้าวสวยร้อน ๆ ..."**ฉู่ฉี่กุ้ง**" เข้มด้วยพริกแกงข้นด้วยหัวกะทิ ที่ราดฉ่ำมาบนร่างกุ้งตัวเขื่องชุบแป้งทอด โรยหน้าอีกหน่อยด้วยใบมะกรูดหั่นฝอยและพริกเหลือง แค่ร่อนผ่านจมูกก็มองตาเป็นมันแล้ว

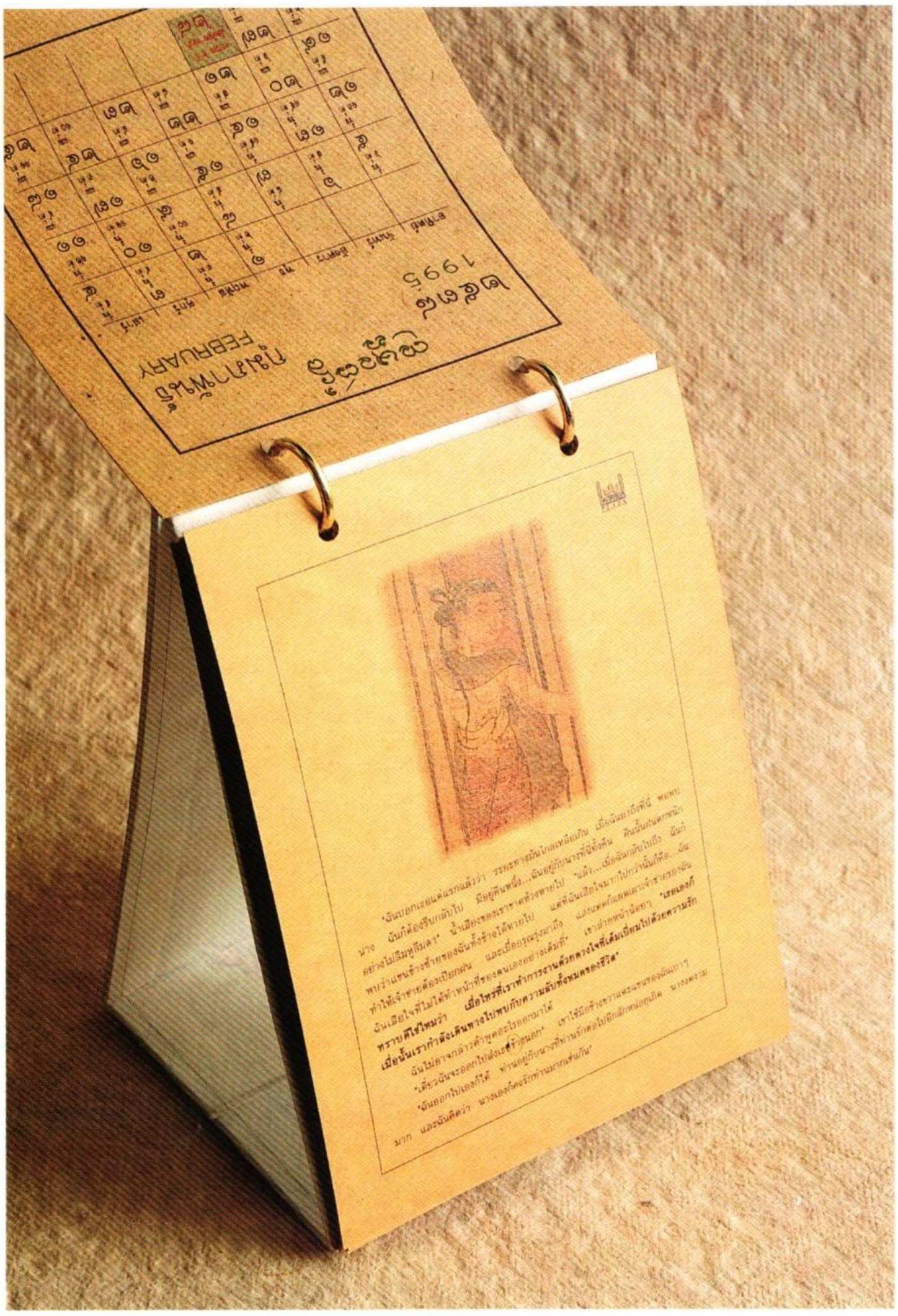
ตบท้ายด้วยอาหารไทยหน้าลูกครึ่ง คือ **"เปรี้ยวหวานปาท่องโก๋"** เป็นการฉีกความคุ้นเคย ปรับเปลี่ยนจาก "เปรี้ยวหวานกุ้งชุบแป้งทอด" ตำรับคุณแม่ถวิล จรรยาวงษ์ มาใช้แป้งปาท่องโก๋ผ่ากลางเล็กน้อย แล้วยัดไส้หมูบด (ปรุงรส) ทอดด้วยไฟอ่อนจนเหลืองถ้วนทั่ว ๆ พอสุกได้ที่มันก็จะเผยอปากพองาม หน้าตาไม่ต่างจากฮอตด็อก นำขึ้นจาน แยกน้ำเปรี้ยวหวานไว้ต่างหาก เพื่อคงรสชาติปาท่องโก๋ไม่ให้ฉ่ำน้ำก่อนเข้าปาก

ชิมก็แล้ว กินก็แล้ว เจ้าเพื่อนตัวดีก็ยังไม่โผล่หน้ามาให้เห็น ปล่อยให้นั่งมองกล้วยไม้ตะกร้ามหึมาบนเพดาน มีเสียงบรรเลงเปียโนเป็นเพื่อน

...นัดแล้วไม่เป็นนัดแบบนี้ วันหน้าต้องให้เลี้ยงเสียให้เข็ด ที่ "ตั้งเต" นี่แหละ เพราะเทวินบอกว่ามีสถานที่ให้จัดเลี้ยงกลุ่มโตขนาด ๒๐ คนสบาย ๆ แต่ต้องโทร.มาก่อนล่วงหน้าที่ ๒๘๑-๙๔๒๖

Budweiser®
KING OF BEERS®

ชุบชีวิตจิตรกรรมฝาผนัง ปลุกสำนึกอนุรักษ์ศิลปะไทย

"ฉันอยากรู้จักชีวิตชาวบ้านในฝาผนังนี้จังเลย" ฉันรำพึงกับตนเองพร้อมถอนหายใจ ขณะเฝ้ามองภาพวาดบนฝาผนังในพระวิหารลายคำด้วยความสนใจ

ฉับพลันทันใดนั้นเอง! ตัวของฉันก็ต้องชาวาบ ขนลุกกรูเกรียวไปหมดทั้งร่างด้วยมีเสียงกระซิบอันอ่อนโยนดังมาจากฝาผนังเบื้องหน้าฉันนั่นเอง! และแทนที่คนขี้กลัวอย่างฉันจะตกใจแล้ววิ่งหนีไป...ตรงกันข้าม...ฉันกลับถูกตรึงอยู่กับที่ ด้วยแววตาอันอ่อนเอื้อของชายหนุ่มไว้หนวดเบื้องหน้า

"คุแม่นางที่นั่งสูบบุหรี่ขี้ใยนั่นสิ" เขาอดนั่งคอยๆ ฉันเลยนั่งตาม และเมื่อลองนั่ง ฉันจึงรู้ว่าบัดนี้ ตัวของฉันเหลือเล็กนิดเดียว เล็กกว่าตัวของเขาเสียอีก พราวนี้ฉันตกใจยิ่งกว่าคราวก่อน รีบเอามือทาบอก เพราะนี่ดีที่ทั้งใจยังทำงานเหมือนเดิม "เธอวานางองค์ใหม่" ดวงตาของเขาเปลี่ยนประกายวับวับทีเดียว

"อาตมาก ท่านทองรักนางหรือ" ฉันหลุดปากออกไป เพราะดวงตาของเขาแท้ๆ "ไม่หรอก ฉันมีนางผู้เป็นดวงใจของฉันแล้ว แต่...แต่ นางอยู่ไกลจากที่นี่มาก" "ฉันอยากเห็นหน้านางจังเลย"

เขานิ่งอึ้น ไม่มีคำตอบ และถ้าดูไม่ผิด ดวงตาของเขาเศร้าหมองลงอย่างน่าใจหลายเปลี่ยนเรื่องขึ้นทันที "เมื่อกี้ เธอจะถามอะไรฉันนี่ใช่หรือ"

....และแล้ว "ฉัน" ก็หลุดเข้าไปในโลกแบน ๆ ด้านซ้ายของวิหารลายคำ วัดพระสิงห์วรวิหาร จังหวัดเชียงใหม่ ด้วยฤทธิของหนุ่มไว้หนวดผู้ทำหน้าที่เป็นมหาดเล็กของเจ้าชาย ซึ่งกำลังจะเดินทางไปเมืองของท้าวสามลเพื่อให้นางรจนาเลือกคู่

เรื่องราวข้างต้นเป็นส่วนหนึ่งใน "เรื่องสั้น มีหัวใจ" ที่ปรากฏอยู่บนหน้าปฏิทินทั้งสิบสองแผ่น ชุด **"ปฏิทิน มีชีวิต"** ของ**ศูนย์สรรพสินค้าเชียงอินทร์พลาซ่า**

เป็นอีกรูปแบบของการร่วมรณรงค์อนุรักษ์จิตรกรรมฝาผนังไทย โดยชี้ให้เห็นคุณค่ามรดกไทย ที่ **ลดาวดี วนะวิทย์** ได้ใช้ปากกาต่างไม้กายสิทธิ์ เนรมิตภาพจิตรกรรมฝาผนังให้มีชีวิตด้วยมนต์แห่งจินตนาการ เรียงร้อยเรื่องราวสื่อผ่านเส้นสีจากปลายพู่กันของภาพเขียนบนฝาผนังด้านซ้ายของวิหารลายคำ จังหวัดเชียงใหม่

ภาพประกอบในแต่ละหน้าปฏิทินสรรมาจากภาพจิตรกรรมฝาผนังเรื่อง "สังข์ทอง" แล้วมาร้อยเรียงเป็นเรื่องสั้นเน้นการให้ความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตของชาวล้านนาในยุคนั้น เปรียบเทียบเชิงเสียดสีกับสภาพที่เปลี่ยนแปลงไปของสังคมยุคปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการแต่งกาย อาหารการกิน ที่อยู่อาศัย ในสังคมที่ไม่มีเขตปลอดบุหรี่ ผู้คนแลล้วนกินเมี่ยงเสร็จแล้วก็จุดบุหรี่ขี้โยประสานกันพ่นควันปุ๋ย ๆ เป็นกลุ่มขาว ทั้งชายหญิง ส่วนเด็ก ๆ ก็สนุกสนานกับการเล่นชักเย่อและลูกช่วงกลางท้องทุ่ง

วิธีการนี้ถ้าจะเปรียบก็เหมือนกับการขายแบบ soft sale คือปูภาพชีวิตอันสุขสงบของสังคมกลุ่มหนึ่งเมืออดีต ที่ได้รับการถ่ายทอดลงบนฝาผนังมานานนับร้อยปี แต่กำลังจะสลายไปตามกาลเวลา โดยการแทนความรู้สึกของการพลัดพราก, การสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก กับการค่อย ๆ สูญสลายของภาพจิตรกรรมฝาผนังเหล่านั้น เป็นการกระตุ้นความรู้สึกนึกคิดให้ตระหนักถึงคุณค่าของมรดกชาติ ซึ่งก็คือการขายความคิด (ให้ช่วยกันอนุรักษ์ศิลปะของชาติ) แบบนุ่ม

แน่นอน ถ้าดูผาด ๆ ปฏิทินของเชียงอินทร์พลาซ่า ก็แค่ปฏิทินแนวอนุรักษ์อีกชิ้นที่หยิบเอาเอกลักษณ์สำคัญของเชียงใหม่ คือ ภาพจิตรกรรมฝาผนังที่วัดพระสิงห์ งานจิตรกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ชิ้นเยี่ยมของเชียงใหม่ มาแสดงบนกระดาษรีไซเคิล ต่อเมื่ออ่านเรื่องราวที่กำกับบนหน้าปฏิทินแต่ละแผ่น จึงรับรู้ถึงความมีชีวิตอันเป็นหัวใจสำคัญของปฏิทิน ที่ปลุกเร้าสำนึกให้ร่วมกันอนุรักษ์มรดกของชาติ ซึ่ง...

อาจจะเพียงชั่วหยิบจับปฏิทินขึ้น

อ่าน แล้วลืมเลือนความรู้สึกนั้น แต่ก็เป็นวูบหนึ่งเป็นก้าวแรกที่ปลูกสำนึกของการอนุรักษ์ศิลปะไทยขึ้นในจิตผองเรา

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าหญิงเฉลิมเขตรมงคล

ศันสนีย์ วีระศิลป์ชัย

ผู้ที่เกิดมาเป็นเจ้านั้นคนทั่วไปถือว่า เป็นผู้มีบุญมาเกิดหรือเป็นผู้ที่ทำบุญมาดีในชาติปางก่อน จึงเกิดมาเพื่อเสวยสุขรับผลบุญที่ตนเองได้เคยประกอบไว้

ถ้าคิดแต่เพียงเท่านี้ ชีวิตของ**พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าหญิงเฉลิมเขตรมงคล** ก็ถือได้ว่าทรงเป็นผู้ทำบุญมาอย่างดีเยี่ยมในชาติปางก่อน และในชาตินี้ทรงเกิดมาเพื่อเสวยผลบุญนั้นอย่างแท้จริง เพราะทรงเป็นเจ้านายผู้หญิงที่กล่าวกันว่า มีบุญที่สุด นับแต่ทรงเกิดมาเป็นธิดาของสมเด็จเจ้าฟ้าที่มีความสำคัญยิ่งในแผ่นดิน คือ**จอมพลสมเด็จพระราชปิตุลาบรมพงศาภิมุข เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ กรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช** ซึ่งเป็นสมเด็จเจ้าฟ้าพระเจ้าน้องยาเธอร่วมครรโภทรที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสนิทเสน่หาและมีพระเมตตามากที่สุด และเมื่ออภิเษกสมรส ก็ทรงเป็นพระชายาของสมเด็จเจ้าฟ้าที่มีพระคุณสมบัติพร้อมพรั่งเป็นที่หมายปองของสตรีที่มีโอกาสทั่วไป คือ**พลเอกสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ายุคลทิฆัมพร กรมหลวงลพบุรีราเมศวร์** ประการสำคัญคือ ทรงเป็นพระชายาพระองค์เดียวของพระสวามี ในขณะที่เจ้านายสมัยนั้นล้วนมีหม่อมห้ามเป็นจำนวนมากทุกพระองค์ และตลอดพระชนม์ชีพไม่ว่าจะทรงประสงค์สิ่งใด เป็นต้องได้สิ่งนั้น

แม้ว่าพระองค์เจ้าหญิงเฉลิมเขตรจะทรงกำพร้ามารดา เมื่อพระชนมายุได้เพียง ๒ ชันษากว่า ๆ แต่ทรงได้รับสิ่งทดแทนคือ ความรักอย่างล้นเหลือจากพระบิดา ซึ่งส่วนหนึ่งน่าจะเป็นเพราะทรงพระเมตตาที่เป็นกำพร้าแต่ยังเยาว์ อีกส่วนหนึ่งคือ พระธิดาพระองค์นี้เป็นเสมือนตัวแทนความรักที่ทรงมีต่อหม่อมแม้นมารดาของพระองค์หญิง

ความรักที่สมเด็จพระราชปิตุลาฯ ทรงมีต่อหม่อมแม้นนั้นเป็นที่เล่าลือกันในสมัยนั้นว่า เป็นรักที่แท้จริงมั่นคงและยืนยาว เริ่มจากความรักที่เร่าร้อนของวัยหนุ่มที่เอาแต่พระทัยพระองค์เอง ถึงกับทรงใช้กำลังทหารพาคุณแม้นธิดาเจ้าพระยาสุรวงศ์ไวยวัฒน์เสนาบดีชั้นผู้ใหญ่ในขณะนั้น หนีมาโดยพลการ แต่ความรักที่ทรงมีต่อหม่อมแม้นนั้นไม่เคยจืดจางจนแม้ชีวิตคุณแม้นจะหาไม่แล้วก็ตาม

ด้วยเหตุนี้ เมื่อหม่อมแม้นถึงแก่อนิจกรรม แม้จะทรงมีหม่อมคนใหม่ แต่ก็ทรงทุ่มเทความรักความเอาพระทัยใส่ต่อพระธิดากำพร้าอย่างที่เรียกว่า *"ทรงเป็นลูกที่สุดรักสุดสวาทของพระบิดา"* สิ่งใดที่เป็นความสุขและความปรารถนาของพระธิดา ถ้าไม่เหลือความสามารถแล้วพระองค์เจ้าหญิงเฉลิมเขตรเป็นต้องได้

เมื่อย่างเข้าสู่วัยสาว ซึ่งเป็นเวลาที่จะต้องทรงมีครอบครัวเป็นหลักฐานนั้น เป็นเวลาเดียวกับที่สังคมสตรีสาวสูงศักดิ์ในสมัยนั้นกำลังชู่ช่ากันอยู่ด้วยเรื่องคู่ครอง ปรากฏหลักฐานเกี่ยวกับบรรยากาศในการหาคู่ของสาวชั้นสูงสมัยนั้น ในลายพระหัตถเลขาของพระองค์เจ้าหญิงนภาพรประภา ที่ทรงมีถึงสมเด็จฯ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ พระนัดดา ความตอนหนึ่งว่า

"...ทูนหม่อมที่ว่า เมื่อไรจะได้กลับมา เมียเขาคอยอยู่ออกส้า ๆ ไปในกรุงเทพฯ มีสี่องค์เท่านั้นไม่พอแย่งกัน...ในหมู่นั้นไม่ทราบว่าอะไรกัน เต็มหูไปด้วยเรื่องหาเมียหาผัวออกกลุ้มไปทั้งนั้น..."

สมเด็จเจ้าฟ้าฯ กรมหลวงลพบุรีราเมศวร์ เป็น "ทูนหม่อม" พระองค์หนึ่งซึ่งได้ชื่อว่าทรงเป็น "เจ้าฟ้าหนุ่มเนื้อหอม" ที่สุดพระองค์หนึ่งในยุคนั้น เพราะทั้งทรงเป็นนักเรียนนอกและยังทรงเป็นพระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ประสูติแต่พระอัครชายาเธอพระองค์เจ้าสายสวลีภิรมย์ กรมขุนสุทธาสินีนาฏ ภายหลังโปรดสถาปนาเป็น พระวิมาดาเธอ กรมพระสุทธาสินีนาฏ ปิยมหาราชปดิวรัดา ซึ่งทรงทั้งเห่อและหวง เนื่องจากเป็นพระราชโอรสเพียงพระองค์เดียว เล่ากันว่าเมื่อครั้งสมเด็จชายเสด็จจากประเทศอังกฤษกลับมาเยี่ยมบ้านชั่วคราว พระมารดาทรงเกณฑ์แต่ข้าหลวงรุ่นใหญ่วัยชรา และข้าหลวงรุ่นเล็กวัยเด็กยังไม่เดียงสาคอยรับรับสั่งเท่านั้น หม่อมเจ้าหญิงพูนพิศมัย ดิศกุล ทรงเล่าเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า

"...แต่ทุกครั้งที่สมเด็จชายเสด็จกลับออกไปแล้ว เราเด็ก ๆ มัก

จะถูกพวกสาว ๆ คอยจับตัวซักไซ้ไล่เลียงว่า ได้ยินท่านรับสั่งว่าอะไรบ้าง ทรงออกชื่อใครบ้าง เราก็ตอบได้แต่ว่าไม่รู้ ไม่ได้ยิน ซึ่งเป็นความจริง เพราะไม่ได้เอาใจใส่ แต่ก็สงสัยว่าทำไมถูกถามนัก จนต่อมาอีกสักหน่อยหนึ่ง จึงได้รู้ว่าท่านทรงกำลังเลือกคู่กันอยู่..."

แม้ว่าพระองค์เจ้าหญิงเฉลิมเขตรจะไม่ทรงอยู่ในข่ายสังคม "...เรื่องหาเมียหาผัว..." แต่คำโบราณที่กล่าวว่า เนื้อคู่แล้วย่อมจะไม่แคล้วกันนั้น เป็นความจริงที่สุด ดังที่พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงสรรพสาตรศุภกิจ ทรงเล่าให้หม่อมเจ้าหญิงพูนพิศมัย ดิศกุล ฟังว่า

"...ในงานออกร้านวัดเบ็ญจมบพิตร เจ้านายหนุ่ม ๆ อยากดูผู้หญิงก็ไม่กล้า เราต้องจัดการให้ ลุงนั่งอยู่กับพวกหนุ่ม ๆ หน้าร้านเรียกสาว ๆ ให้เข้าไปรับแจก บางคนทำดัดจริตกระมิดกระเมี้ยน เพราะมีหนุ่ม ๆ อยู่ด้วย แต่พอถึงยายบี้ (ทรงหมายถึงพระองค์เจ้าหญิงเฉลิมเขตร์) แกก็ทำหน้าเป๋อ เข้าไปหมอบกราบเอาเงินแจก แล้วยังซ้ำกราบเจ้านายหนุ่ม ๆ นั้นเสียด้วย สมเด็จชายก็เลยพอพระทัยว่าไม่มีจริต..."

ความไม่มีจริตของพระองค์หญิงนั้นก็น่าจะเกิดจากความบริบูรณ์พูนสุขทั้งจากความรักที่พระบิดาทรงมอบให้ และจากทรัพย์ศฤงคารต่าง ๆ จนไม่เว้นช่องให้ความทุกข์ใด ๆ เข้ากล้ำกราย น้ำพระทัยจึงงดงามบริสุทธิ์ แสดงออกทางอากัปกิริยาที่เป็นธรรมชาติ คือความไม่มีจริต ซึ่งเป็นสิ่งดึงดูดพระทัยสมเด็จชายที่กำลังทรงอยู่ในแวดวงของสาว ๆ ที่มีจริต

และจากความ "สมน้ำสมเนื้อ" กันนี่เอง ทำให้ความรักของทั้งสองพระองค์เดินทางไปสู่จุดหมายอย่างราบรื่น

สมเด็จฯ เจ้าฟ้าฯ กรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช ทรงเล่าถึงงานอภิเษกสมรสระหว่างสมเด็จชายและพระองค์หญิง ว่า

"...ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าคุณจอมมารดาแพ (เจ้าคุณพระประยูรวงศ์) พาพระบุตรีของพระองค์คือ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเฉลิมเขตรมงคล ไปพระราชทานสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ายุคลทิฆัมพร กรมขุนลพบุรีราเมศวร์ เป็นนางห้ามสะใภ้หลวงตามธรรมเนียม พิธีอย่างใหม่ที่ใช้กันอยู่ ไม่มีการซู่ซ่าอันใด เมื่อวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๔๕๐..."

พระองค์ชายและสมเด็จหญิง ทรงใช้ชีวิตอย่างที่เรียกกันสามัญว่า "ผัวเดียวเมียเดียว" และเนื่องจากสมเด็จชายทรงรับราชการเป็นกำลังสำคัญ สำหรับการปกครองแบบเทศาภิบาล ซึ่งเป็นระบบที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงริเริ่ม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าตามแบบอารยประเทศ สมเด็จชายจึงทรงต้องเสด็จไปประจำการที่มณฑลต่าง ๆ ในตำแหน่งสมุหเทศาภิบาลมณฑลนครศรีธรรมราช และอุปราชปักษ์ใต้ พระองค์เจ้าหญิงจึงต้องเสด็จตามพระสวามีไปยังท้องที่ต่าง ๆ

แม้จะได้ชื่อว่าทรงมีครอบครัวแล้ว แต่สมเด็จหญิงก็ยังคงมีวิถีปฏิบัติองค์เช่นเดิม ซึ่งเป็นเรื่องที่แตกต่างจากสตรีในยุคเดียวกันซึ่งจะต้องทำหน้าที่แม่บ้านแม่เรือน และหากมีผู้มาเตือนให้ทรงปฏิบัติองค์ให้เป็นแม่บ้านที่ดี ก็จะรับสั่งต่อคำเตือนเหล่านั้นว่า

"เกิดมาก็เป็นลูกเจ้าฟ้าเมื่อแต่งงานก็มาเป็นเมียเจ้าฟ้า จะให้รู้จักขัดกระได ไชรูท่อได้อย่างไร"

เมื่อสมเด็จชายทรงสิ้นพระชนม์ใน พ.ศ.๒๔๗๕ นั้น พระองค์หญิงก็ยังทรงมีพระชนมายุไม่มากนัก แต่ก็ด้วยความที่เป็นคนมีบุญจึงทรงสามารถดำเนินชีวิตต่อมาด้วยความสุขกับงานที่ทรงพอพระทัยคืองานด้านศิลปะการแสดง และสามารถที่จะทำงานที่ทรงรักได้ดังพระทัยปรารถนา เพราะทรงมีปัจจัยพรั่งพร้อม ไม่ว่าจะเป็นพระสติปัญญาหรือกำลังทรัพย์ ล้วนส่งเสริมให้การดำเนินงานเจริญก้าวหน้า เริ่มแต่ทรงฝึกละครข้าหลวงตั้งเป็นคณะนาฏดุริยศิลปิน จัดแสดงภายในวัง เมื่อตามเสด็จพระสวามีไปประทับ ณ มณฑลปักษ์ใต้ ก็ทรงจัดตั้งวงดนตรี มีข้าหลวงเป็นนักดนตรีประจำคณะ ในส่วนพระองค์ทรงซอด้วง ต่อมาทรงหันมาสนพระทัยในศิลปะรำไทย ทรงตั้งคณะนาฏศิลป์ชื่อ "ชูนาฏดุริยศิลป" นอกจากนี้ยังทรงมีความสามารถในการเขียนบทละคร ทั้งละครรำและละครพันทางซึ่งเป็นที่นิยมกันในสมัยนั้น บทละครที่ทรงเขียนมีเรื่อง ปันหยีมิสาหรัง หรือบทละครจากนวนิยายเรื่อง รุ่งฟ้าดอยสิงห์ เป็นต้น

พระองค์หญิงสิ้นพระชนม์เมื่อวันที่ ๒๓ มกราคม พ.ศ.๒๕๐๐ พระชันษา ๖๕ พรรษา

แต่หากจะใช้คำพูดของสามัญชนว่า ทรงสิ้นบุญ ก็ชะรอยจะไม่ถูกต้องนัก เพราะพระโอรส ๓ พระองค์ของสมเด็จหญิงคือ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าภาณุพันธุ์ยุคล พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเฉลิมพลทิฆัมพร และพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอนุสรมงคลการ ทรงเป็นตัวแทนเสวยบุญมาจนปัจจุบัน

ส. ศิวรักษ์ กับรางวัลยิ่งใหญ่ "The Right Livelihood Award"

ในเดือนตุลาคมที่ผ่านมา หลายคนคงทราบข่าวการได้รับรางวัลอันทรงเกียรติ **"The Right Livelihood Award"** ของนายสุลักษณ์ ศิวรักษ์ หรือ **ส. ศิวรักษ์** กันบ้างแล้ว

หลายคนอาจจะไม่คุ้นหูกับชื่อของรางวัลนี้เท่ากับชื่อผู้ได้รับรางวัล ทั้ง ๆ ที่รางวัลนี้เป็นรางวัลที่มีเกียรติคุณไม่แพ้รางวัลยิ่งใหญ่เช่นรางวัลโนเบล ถึงกับได้ขนานนามอีกชื่อหนึ่งว่า Alternative Noble เลยทีเดียว

รางวัลนี้มีกำเนิดมาจากที่เดียวกับรางวัลโนเบลคือ ประเทศสวีเดน ประเทศในกลุ่มคาบสมุทรสแกนดิเนเวียที่ส่วนใหญ่ประเทศในแถบนี้จะเป็นประเทศอุตสาหกรรม แต่ในสวีเดนยังคงสภาพดินแดนของภูผา ป่าเขา แม่น้ำลำธาร เนื่องจากพลเมืองของประเทศเป็นผู้ตระหนักถึงความสำคัญของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตลอดมา จึงไม่น่าแปลกที่ในดินแดนนี้จึงมีการมอบรางวัลต่าง ๆ มากมายนอกจาก ๒ รางวัลที่กล่าวถึง

ผู้ก่อตั้งรางวัลนี้คือ นักเขียน นักสะสมแสตมป์ชาวสวีดิช-เยอรมัน ชื่อ Jacob Von Uexkull เขาก่อตั้งรางวัลนี้ขึ้นในปี ค.ศ. ๑๙๘๐ ด้วยความสนใจในสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของโลกในช่วงสงครามเวียดนามกำลังเบ่งบาน มีคำถามมากมายที่เหล่าปัญญาชนยุโรปพยายามหาคำตอบจากสงครามนี้ ไม่ว่าสงครามนี้เกิดขึ้นมาเพราะอะไร ใครต้องการให้เกิด เกิดขึ้นเพื่อใคร ความชอบธรรมของสงครามนี้ใครเป็นผู้ครอบครอง ธรรมชาติที่เป็นปัจจัยสำคัญต่อสรรพชีวิตในพื้นที่นั้นจะได้รับผลกระทบขนาดไหน อย่างไร มีการเดินขบวนต่อต้านสงครามเวียดนามเกือบทุกอาทิตย์ในใจกลางกรุงสตอกโฮล์ม Jacob ก็เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมต่อต้านสงครามเวียดนามด้วย แม้ว่าเขาจะมีพื้นเพมาจากชนชั้นสูง แต่การเข้าร่วมกิจกรรมนี้ทำให้เขาเข้าสู่ทางแห่งปัญญาแสวงหาคุณค่าและความหมายเกี่ยวกับมนุษย์และโลกธรรมชาติมากขึ้น ความคิดของเขาพอสรุปได้ดังนี้

๑. มนุษย์เป็นเผ่าพันธุ์ที่มีความเลวร้ายต่อธรรมชาติ ถ้าไม่ช่วยปลุกสามัญสำนึกให้มนุษย์รู้และรักษาธรรมชาติที่มนุษย์ได้อาศัยอยู่ ในอนาคตไม่ช้าก็เร็วความหายนะจะเกิดกับมนุษย์เอง

๒. สังคม-เศรษฐกิจ และการเมืองโลกเป็นสภาวะที่ประเทศกำลังพัฒนาได้รับผลจากการกระจายแบ่งปันทรัพยากรที่ไม่เป็นธรรม นั่นคือความแตกต่างอย่างมากระหว่างประเทศยากจนกับประเทศร่ำรวย ความแตกต่างนี้จะเข้าขั้นวิกฤตและนำความเลวร้ายมาสู่มนุษย์

๓. สภาวะการเกิดขึ้นของสงครามเป็นสภาพที่คงเป็นคลื่นใต้น้ำอยู่ สงครามอาจเกิดขึ้นได้ทุกมุมโลก อาวุธนิวเคลียร์ก็อาจจะถูกนำมา

ใช้ในการทำลายล้างอีกเมื่อใดก็ได้

๔. ประเทศตะวันตกเป็นประเทศอุตสาหกรรมเป็นสังคมบริโภค เป็นสังคมที่เจริญก้าวหน้าทางด้านวัตถุสูง แต่ผู้คนขาดความอบอุ่นและที่พึ่งทางใจ

ด้วยแนวคิดของ Jacob เขาจึงได้นำแสตมป์ที่สะสมไว้มานานแล้วมีค่าออกจำหน่าย เงินที่ได้ก็นำมาจัดเป็นกองทุนรางวัล The Right Livelihood Award โดยเริ่มแจกรางวัลในปี ค.ศ. ๑๙๘๐ เป็นปีแรก

รางวัลนี้มีจุดประสงค์ในการมอบแก่บุคคลหรือองค์กรใดก็ตามที่มีเนื้อหาและเป้าหมายกิจกรรมดังนี้

๑. เพื่อเสริมสร้างและพิทักษ์รักษาให้สภาวะของโลกธรรมชาติดีขึ้นเรื่อย ๆ อย่างเป็นรูปธรรม ไม่ว่าจะเป็นดิน น้ำ ลม พืชพันธุ์ และสรรพสัตว์ต่าง ๆ ที่อาศัยอยู่ในโลกนี้

๒. เพื่อต่อต้านความรุนแรงการใช้อาวุธและอำนาจแก้ปัญหาสังคมการเมือง ต่อต้านอาวุธนิวเคลียร์และสงครามทุกรูปแบบ หาทางยุติความขัดแย้งโดยสันติวิธี การต่อต้านจะต้องเป็นวิธีการที่มีข้อเสนอและทางออกของปัญหาที่เป็นรูปธรรม

๓. เพื่อสร้างสรรค์แนวทางและวิธีการแก้ปัญหาความยากจนแร้นแค้นในประเทศกำลังพัฒนา รวมทั้งกระบวนการสร้างสรรค์ความชอบธรรม สร้างสิทธิและเสรีภาพเพื่อคนหมู่มากอย่างเป็นรูปธรรม

การประเมินคุณค่าในการมอบรางวัลนั้นจะมีข้อแตกต่างจากรางวัลโนเบล กล่าวคือรางวัลโนเบลจะใช้มาตรฐานแนวทางของชาวตะวันตก โดยเน้นความสำคัญที่ผลงานของบุคคลหรือองค์กรใด ๆ ว่ามีผลงานอะไร มีคุณค่ามีความหมายต่อโลกต่อมนุษยชาติแค่ไหนและอย่างไร แต่รางวัล The Right Livelihood Award ให้ความสำคัญต่อผลงานโดยพิจารณาในส่วนของงานที่กำลังทำอยู่ และแนวโน้มการสร้างสรรค์ต่อไปข้างหน้าด้วย โดยไม่ถือเอาบรรทัดฐานการวัดคุณค่าของงานตามแนวทางตะวันตกเสมอไป หากได้เปิดกว้างต่อวิธีการในแนวทางอื่น ๆ ด้วยและให้ความสำคัญว่า องค์กรหรือบุคคลนั้น ๆ เมื่อได้รับรางวัลไปแล้วจะมีศักยภาพในการสร้างผลงานต่อ ๆ ไปได้ขนาดไหนและอย่างไร

การประกาศชื่อบุคคลหรือองค์กรที่ได้รับรางวัลจะมีขึ้นในเดือนตุลาคมของทุกปี ตลอดระยะเวลา ๑๐ กว่าปีที่รางวัลนี้จัดตั้งขึ้นมา มีองค์กรและบุคคลต่าง ๆ ที่ได้รับเกียรติจากรางวัลนี้ และ ส. ศิวรักษ์เป็นคนไทยคนแรกที่ได้รางวัลนี้ ด้วยคณะกรรมการตัดสินเห็นว่า เขาเป็นผู้เคลื่อนไหวเพื่อการพัฒนาสังคมไทยให้ไปสู่ความเป็นประชาธิปไตย มีความยุติธรรมและความเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมในการต่อสู้เพื่อสิทธิมนุษยชน สิทธิเสรีภาพและประชาธิปไตย แม้ว่าบางครั้งต้องตกเป็นจำเลยในคดีความต่าง ๆ ด้วยคำวิพากษ์วิจารณ์ที่ขัดแย้งกับผู้กุมอำนาจในยุคต่าง ๆ

นอกจากผลงานที่เขาได้สร้างไว้แล้ว แผนงานในอนาคตของเขาก็ต้องถูกพิจารณาด้วยเช่นกัน ซึ่ง ส. ศิวรักษ์ได้กำหนดไว้ ๒ โครงการ โครงการแรกเป็นการต่อต้านลัทธิบริโภคนิยมที่กระจายอยู่ทั่วโลกในขณะนี้ เขาเห็นว่าคนในยุคปัจจุบันนี้มีชีวิตอยู่เพื่อหาเงินมาใช้เสพใช้ซื้อวัตถุฟุ่มเฟือยที่ล่อหลอกคนด้วยกลวิธีการโฆษณาต่าง ๆ ทำให้คนเห็นแก่ตัวมากขึ้น จะทำอะไรก็นึกถึงผลได้ผลเสียของตัวก่อน การต่อสู้กับลัทธินี้เขาจะใช้วิธีแบบพุทธ สู้แบบธรรมโดยร่วมกับผู้นับถือศาสนาคริสต์และอิสลาม ซึ่งแม้ว่าจะต่างศาสนากัน ใช้รูปลักษณ์ สัญลักษณ์ต่างกัน แต่ก็มีหลักการแบบเดียวกัน รวมตัวต่อต้านลัทธิบริโภคนิยมนี้

อีกโครงการหนึ่งก็คือ โครงการเสมสิกขาลัย อันเป็นทางเลือกใหม่ที่ต่างไปจากระบบการศึกษาเดิมที่ทำให้เยาวชนขาดความภาคภูมิใจและเชื่อมั่นในตนเอง โครงการนี้จะริเริ่มกระบวนการศึกษาแนวใหม่ให้คนมีความรู้คู่ความดี โดยจะเปิดตัวอย่างเป็นทางการในวันที่ ๑๒ ธันวาคม ที่จะถึงนี้ ที่หอประชุมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และได้รับเกียรติจากนายสาทิศ กุมาร ชาวอินเดียที่ไปตั้งรกรากอยู่ประเทศอังกฤษ และมีส่วนผลักดันอย่างมากต่อแนวคิดใหม่ ๆ ในอังกฤษ ด้วยดำรงตำแหน่งอธิการบดีวิทยาลัยชูมากเกอร์อันโด่งดังและบรรณาธิการนิตยสาร Resurgence ของอังกฤษมาร่วมปาฐกถาในหัวข้อ "Spiritual Ecology"

กว่า ๓๐ ปีในการเคลื่อนไหวของ ส. ศิวรักษ์ เราคนไทยรู้กันเป็นอย่างดีถึงความยิ่งใหญ่ของเขา แต่รางวัล The Right Livelihood Award ที่เขาได้รับ ช่วยย้ำความยิ่งใหญ่ของเขาแก่ชาวโลก

ฟังเนอ
คำค่าแก้วควรเวียง

เจียงดาว วงศ์ลายคำ

ฟังเนอนางนาฏเจ้า จอมพิงค์
งามแม่ สาวเมืองระมิงค์ แม่นแล้ว
เยาะหย้องทิพย์คำญิง งามหยาด เมืองเอ่
อวดเอี่ยงนางแว่นแก้ว จากฟ้ามาเมือง
คำเหลืองคือแผ่นผ้า เพียรศิลป์
จ่องจกออกจากจินต์ แม่เจ้า
ดวงดอกบอกลายอินท์ เมืองเอก งามเอ่
เสื้อซิ่นบ่งบอกเบ้า แบบนี้ล้านนา
เมินมาหมองหม่อนเศร้า ศรีสลาย
ผ้านุ่งญิงฤๅชาย เบ่าแจ้ง
ตีนจกจกตีนหมาย มาบ่า งามเอ่
ลางหมู่โพกหัวแสร้ง ประดิษฐ์สร้างศิลป์สยอง
ลางคนหย้องอย่างเจ้า จอมเรือง
ลางหนุ่มแต่งเป็นเจือง เจิดฟ้า
ลางสาวแต่งสาวเมือง สวรรค์ใหม่ งามเอ่
ลางหมู่แต่งอย่างบ้า เอี่ยงอ้างอวดงาม
งามพ่องามอวดสร้อย คอคำ
งามแม่สร้อยเงินงำ เหงี่ยงห้อย
งามพ่อโพกหัวนำ คำหน่อง งามเอ่
งามดอกคำเงินร้อย ช่อซ้องสุมหัว
ฟังเนอตัวนาฏเจ้า จอมญิง
ตกแต่งหื้อสมคิง ค่าแก้ว
ฟังเนอม่อนชายระมิงค์ เวียงใหม่ ฟังเนอ
รู้แต่งรู้หย้องแล้ว แม่นแล้วคนเมือง

ต้นไม้ผู้ยิ่งใหญ่

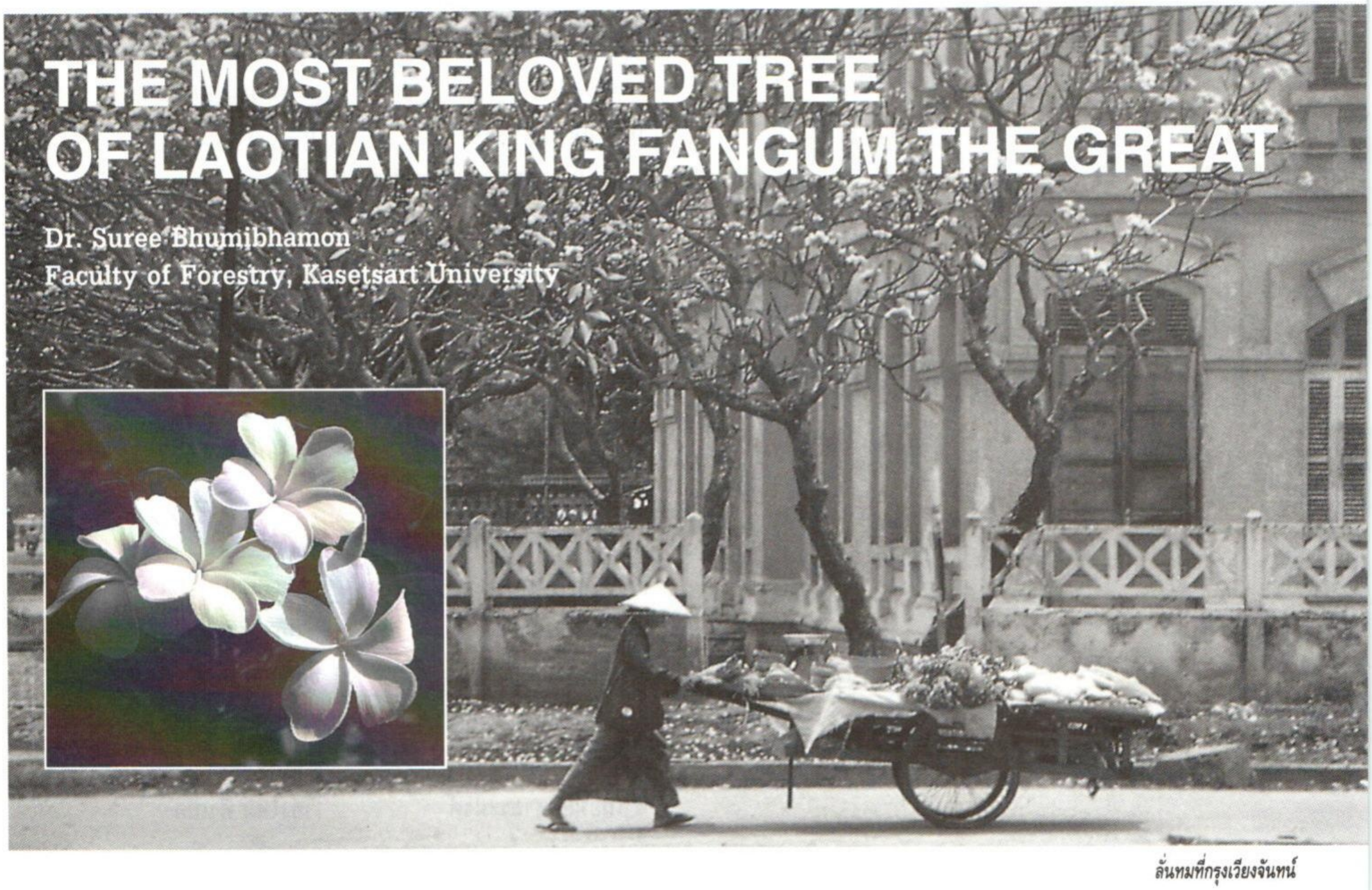
THEIR BELOVED TREES

ต้นไม้โปรดของเจ้าฟ้างุ้มมหาราชของลาว

๑

ดร.สุรีย์ ภูมิภมร

คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

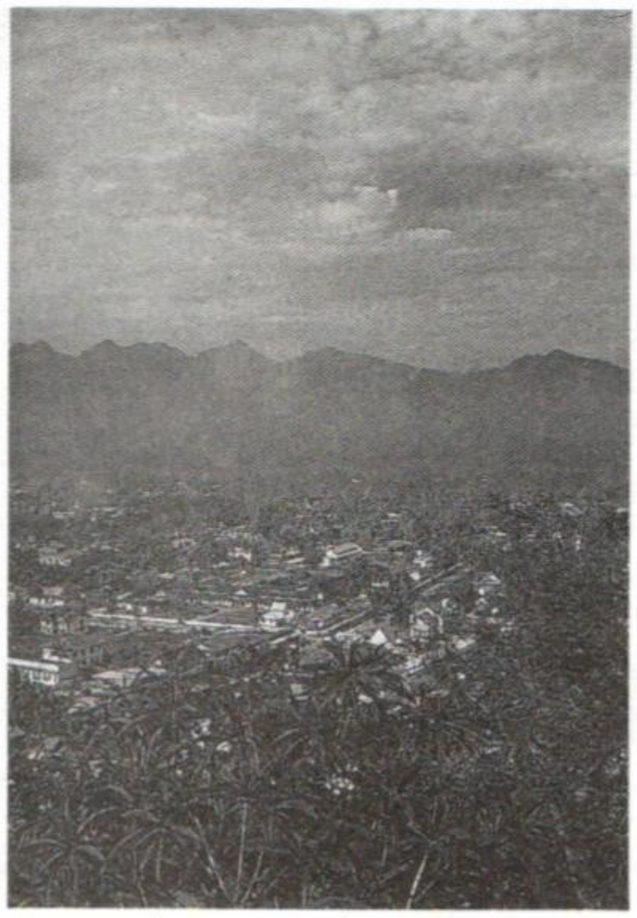

ลั่นทมที่กรุงเวียงจันทน์

The paper describes the early history of Laos since the period prior to the reign of King Fangum the Great. The King was brave and dedicated to the unification of the nation. During his period, King Fangum occupied more land than any other Laotian King. His plan to remove the thick bamboo groves surrounding Pai Nam City (thorny bamboo city) to attack it reflected his talent in fighting. To achieve his plan he ordered his followers to shoot arrows with gold-plated tips into the bamboo groves and waited until the people cut all the bamboo culms down in searching for the gold. Then he attacked-the city easily. The city was later renamed Vieng Kham (the city of gold) and later renamed again as Vientiān (the city of the moon). In his life time, King Fangum planted Ficus religiosa but he loved Plumeria acutifolia the most. Laotians named this plant Champa Kao, and it has, since then, become the Laotian National Tree.

ไทยและลาว เป็นพี่น้องกัน

นักประวัติศาสตร์ไทยส่วนใหญ่ลงความเห็นว่าลาวและไทยนั้นได้ร่วมประวัติศาสตร์กันในช่วงแรก ต่อมาไทยและลาวต่างอพยพไปอยู่คนละที่ จึงทำให้มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมอยู่บ้าง นักสร้างถนนและสนามบินอย่างนายเติม วิพากย์พจนกิจ ผู้ใช้วันเวลาของบั้นปลายแห่งชีวิตเขียนหนังสือประวัติศาสตร์ของลาวและอีสาน ได้ยืนยันว่าไทยหรือลาวเป็นพี่น้องกัน (มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ เอกสารวิชาการหมายเลข ๑/๒๕๓๐ หน้า ๑๐)

ลั่นทมบนไหล่เขาที่หลวงพระบาง

ดร.ปัญญา บริสุทธิ์ (๒๕๒๑ ชนชาติต่าง ๆ ในแหลมอินโดจีน มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ แปลจาก G. Ccedes. 1962. Les Peuples de la Peninsule Indochnose. Dunos. Paris) ได้เรียบเรียงว่าหากพิจารณาจากหลักฐานของยุคก่อนประวัติศาสตร์ จะพบยุคหินเก่าที่หลวงพระบางในลาวน้อยมาก ส่วนมากเป็นยุคหินใหม่ที่มีอิทธิพลมาจากภายนอกอินโดจีน

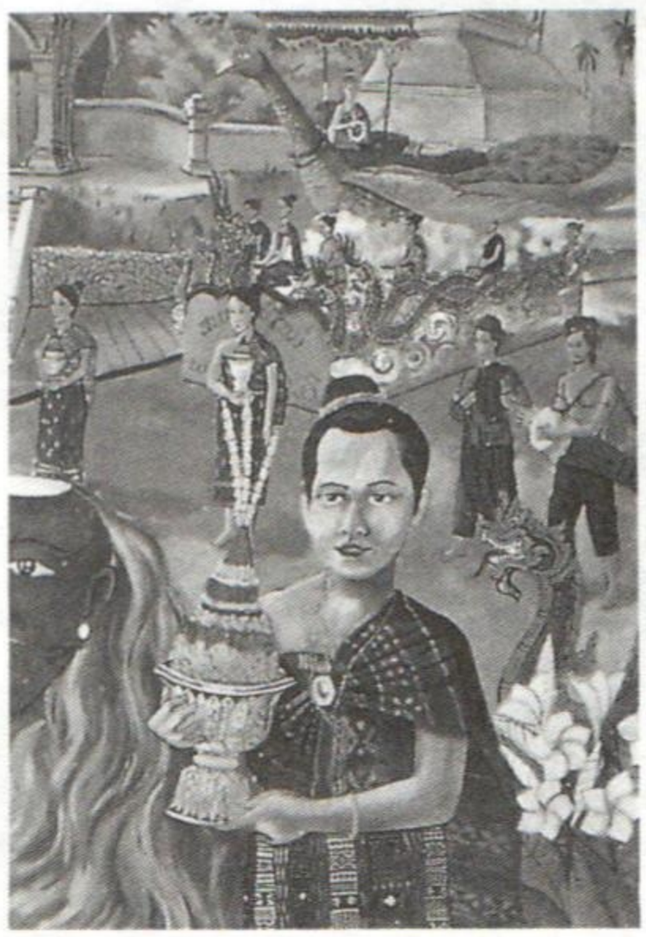
กระนั้น ลาวก็มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน มีสถาบันพระมหากษัตริย์ปกครองประเทศ และเป็นประเทศหนึ่งที่ร่ำรวยในวัฒนธรรมและศิลปกรรม

ยุคขุนบรม และตำนานน้ำเต้า

กษัตริย์ลาวในยุคแรก ๆ คงจะไม่มีกษัตริย์องค์ใดของลาวจะยิ่งใหญ่กว่าขุนบรมและเจ้าฟ้างุ้ม

ขุนบรมนั้นคนลาวเรียกว่า**ขุนบูลม** เป็นพระมหากษัตริย์แห่งประเทศล้านช้าง ราชโอรสของพระองค์คือขุนลอหรือขุนชัวได้มาตั้งเมืองอยู่ที่เชียงทอง (บริเวณดังกล่าวมีต้นทองกวาวหรือ Butea monosperma Ktze ขึ้นอยู่) ในพงศาวดารไทยเรียกเมืองเชียงทองนี้ว่า ศรีสัตนาคนหุต (เกี่ยวข้องกับนาคเจ็ดเศียร)

จากรัชสมัยของขุนลอ ลาวมีกษัตริย์ปกครองประเทศติดต่อกันถึง ๒๒ พระองค์ ประกอบไปด้วย ๑๖ ขุน ๔ ท้าว และ ๒ พญา จากนั้นจึงมาถึงแผ่นดินของเจ้าฟ้างุ้ม ผู้เป็นมหาราชของลาว และเป็นพระมหากษัตริย์ที่ปกครองดินแดนลาวได้กว้างใหญ่ที่สุด จึงเห็นสมควรที่จะยกย่องสรรเสริญสืบไป

ภาพคนดั้งเดิมของหลวงพระบางมีดอกลั่นทมสีขาว

ในพงศาวดารล้านช้างมีเรื่องราวของตำนานนิยาย "พระรถเมรี" เจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรีเขียนไว้ว่า มีพระเจดีย์เก่าแก่ซึ่งมีธาตุเมรี ในสวนแถน บริเวณฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขง แต่ถูกฝรั่งเศสทำลายเสีย (เติม วิพากษ์พจนกิจ. ๒๕๓๐. ประวัติศาสตร์ลาว. อ้างแล้ว หน้า ๒)

คนลาวเรียกเทวดาว่าพญาแถน ฉะนั้นสวนแถนจึงอาจเรียกว่าเป็นสวนเทวดา มีเรื่องราวที่คนลาวได้เล่าให้ลูกหลานฟังว่า สมัยก่อนโน้น ปูลางเชิง ขุนเด็ก และขุนคาน ได้สร้างเมืองในที่ราบลุ่ม ทำนาได้ข้าว จับปลาได้ปลา แต่ไม่รู้จักการเซ่นไหว้ ผีจึงบันดาลให้เกิดน้ำท่วม ทั้งสามคนเอาลูกหลานนั่งแพขึ้นไปเมืองแถน (สวรรค์)

แม้ว่าที่เมืองแถนนั้นจะมีความเป็นอยู่ที่สะดวกสบายก็ตาม ปูลางเชิง ขุนเด็ก และขุนคานยังมีความรู้สึกที่มุ่งมาดปรารถนาจะกลับมาโลกมนุษย์ พญาแถนจึงให้ลงมาอยู่ตำบลนาบ่อน้อยอ้อยหนู พร้อมกับให้ควายมาช่วยทำนา

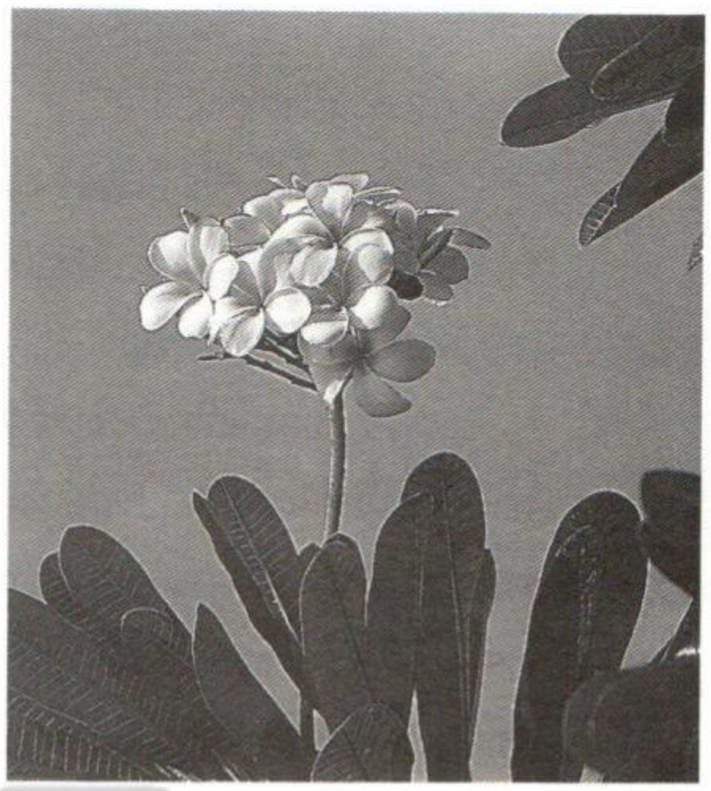
ต่อมามีน้ำเต้าเกิดขึ้นในนา เป็นน้ำเต้าผลใหญ่ ปูลางเชิงและท่านขุนทั้งสองจึงได้เจาะน้ำเต้าโดยใช้เหล็กที่เผาไฟจนแดง และสิ่ว เมื่อเจาะแล้ว พบว่ามีคนออกมามากมายจากน้ำเต้า พวกที่ออกมาจากรูสิ่วจะมีผิวขาวเป็นพวกไทลาว พวกออกมาทางรูที่เจาะด้วยเหล็กเผาไฟจะมีผิวคล้ำ เป็นพวกข่าหรือลาวเทิง

บางตำนานก็ว่า น้ำเต้าลูกใหญ่นี้แหละที่ข่าพี่ชายใหญ่ผิวคล้ำออกมาจากน้ำเต้าที่ยังร้อนอยู่ ถัดมาเป็นพี่ชายรองหรือภูน้อย และคนน้องที่มีผิวขาวเป็นลาวลุ่มเพราะออกมาเมื่อน้ำเต้าเย็นแล้ว ข่าเป็นข้าทาสของลาว พวกนี้เวลาล่องแพมาตามลำน้ำ ผิวจะต่างกัน ลาวชอบแพไม้ไผ่ แต่ข่าทำแพหนังสัตว์ ยามหิวพวกข่าตัดเอาหนังที่แพมาต้มกับปลีกล้วย ทำให้พวกปลีกล้วยริมฝั่งลำน้ำนัวโมโห ปลีกล้วยจึงเอาปลายชี้ฟ้าตั้งแต่นั้นมา

ตำนานเมืองแถนของผู้ไทลาวกล่าวว่าเทวดาและนางฟ้า ๕ คู่มาจุติที่เดียนเบียนฟู เมื่อลงมาจากเขา คู่แรกไม่ยอมอาบน้ำ จึงมีผิวคล้ำ จนเป็นต้นตระกูลข่า อีกสี่คู่อาบน้ำกลายเป็นคนไทย คนลาว คนไทยูนนาน และผู้ไท (ไทดำ ไทแดง) ในเวียดนาม

ปูลางเชิงและท่านขุนเมื่อเจาะน้ำเต้าแล้ว จึงได้จัดการฝึกอบรมแก่คนเหล่านั้นให้รู้จักการทำนา ทอผ้า และเพศวิทยา แต่จำนวนคนมีมากดั่งเม็ดทรายหรือมากหลายดั่งน้ำ พญาแถนจึงให้ขุนครูและขุนครองทำการปกครองและต่อมาก็ส่งขุนบรมให้มาปกครองโดยตรง ส่งพระวิษณุกรรมมาสร้างเมือง รวมทั้งสอนให้คนรู้จักพืชสมุนไพร

เมื่อมีการจัดการคนไปได้ระยะหนึ่งแล้ว พญาแถนได้สั่งขุนบรมว่าอย่าไปรบกวนท่านอีก ปัญหาที่สร้างขึ้นมาเองต้องแก้กันเอง คนลาวบันทึกไว้ว่า เมื่อถึงยุคของการพึ่งตนเอง ขุนบรมต้องเดินหน้า ช่วงนี้จึงเป็นช่วงที่คนลาวเรียกว่า "สร้างบ้านก็เปรื่อง สร้างเมืองก็ฮุ่ง ฝูงไพร่ก็ไถนา ฝูงข่าก็ฟันไฮ่"

ขุนบรมมีลูกเจ็ดคน จึงขอร้องให้ลูกสามัคคีกัน ไม่ให้รบรากัน ใครรบกันขอให้ต้องล้มเหลวในชีวิต โดยสอนว่า หากใครรบรากัน ขอให้มีอันเป็นไปโดยเร็ว

"ปลูกไม้อย่าทันตาย ปลูกหวายอย่าทันหลอน"

ราชวงศ์ของขุนบรมได้ปกครองลาวสืบต่อกันมา กษัตริย์องค์ที่ยี่สิบสองนั่นคือพญาลังธิราช และองค์ที่ยี่สิบสามคือพญาสุวรรณคำผง ซึ่งได้รับการสถาปนาเป็นพระเจ้าสุวรรณคำผง พระองค์มีโอรส ๑ องค์ชื่อขุนยักษ์ฟ้า

ชีวิตของเจ้าฟ้างุ้ม

เจ้าฟ้างุ้ม เป็นโอรสของขุนยักษ์ฟ้า พระบิดาของเจ้าฟ้างุ้มนี้บางทีเสด็จปู่เรียกว่าผีฟ้า เนื่องจากชอบไปยุ่งเกี่ยวกับนางกำนัลของพระองค์ จนต้องถูกพระองค์ขับออกจากเมือง ขุนยักษ์ฟ้าพร้อมด้วยเจ้าฟ้างุ้มราชโอรส ได้ออกเดินทางไปด้วยกัน

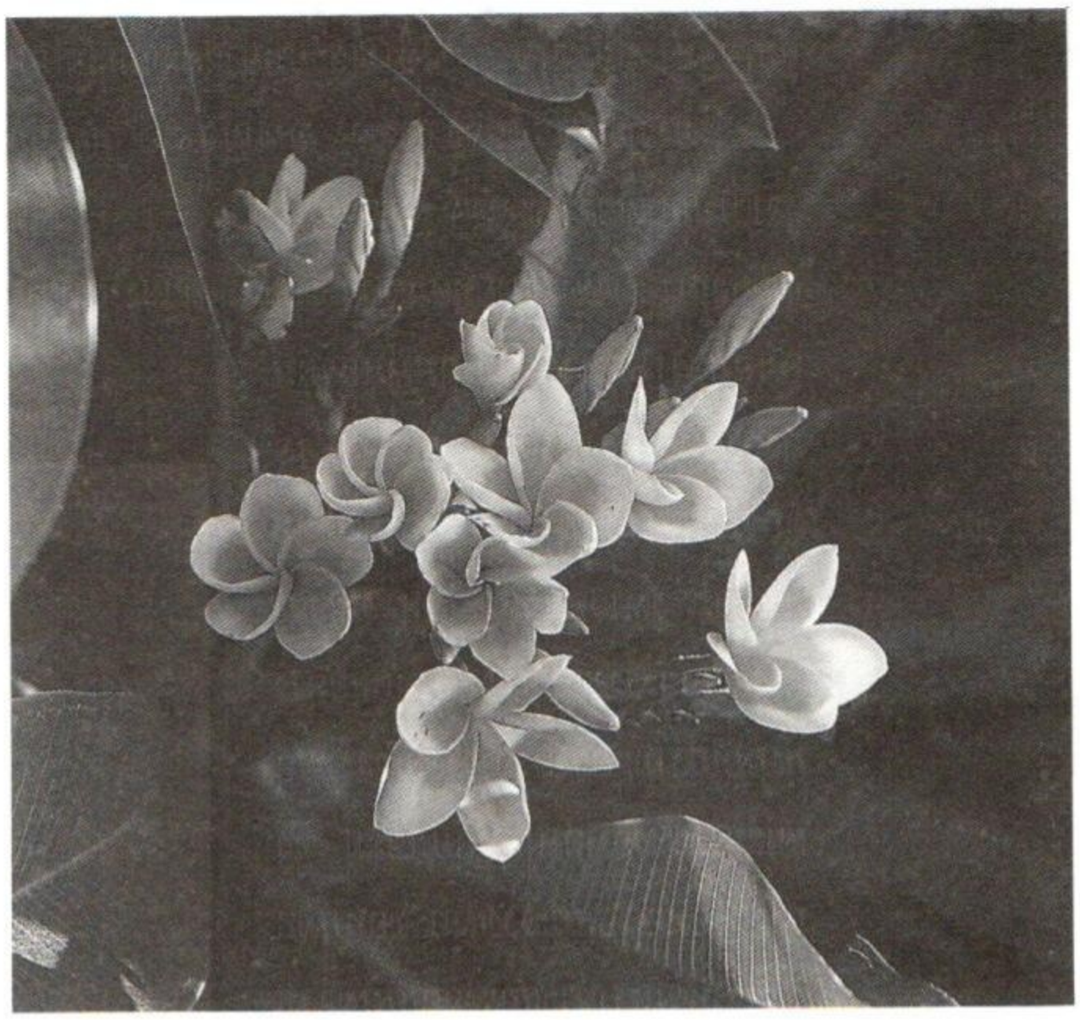
เจ้าฟ้างุ้มนี้เมื่อประสูติมีพระทนต์เต็มพระโอษฐ์ และมีทั้งหมด ๓๓ ซี่ เจ้าฟ้างุ้มเป็นผู้ที่กรนดังและเสียงกรนของพระองค์ดังประดุจเสียงดนตรี ซึ่งโหรหลวงเห็นว่าจะนำเหตุร้ายมาให้กษัตริย์ จึงถูกเนรเทศออกไปพร้อมพระบิดา ทั้งสองพระองค์เดินทางออก

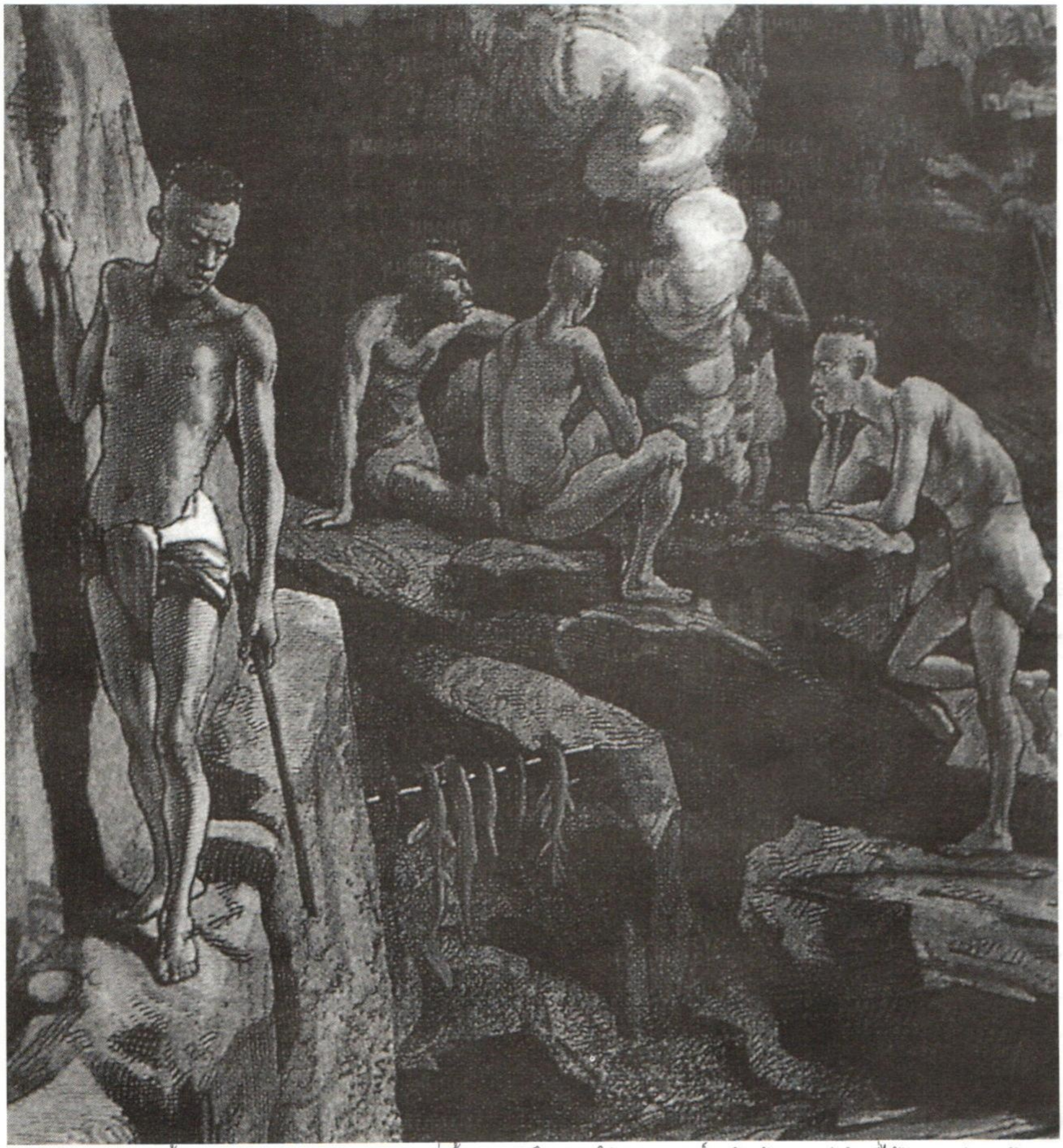
จากเมืองพร้อมด้วยผู้ติดตามที่จงรักภักดี และใช้แพไม้ไผ่ล่องไปตามลำน้ำโขงจนถึงน้ำตกหลี่ผี

ที่บริเวณน้ำตกหลี่ผีเป็นเขตของวัด ทั้งสองพระองค์และเหล่าข้าราชบริพารได้ทรงพบกับพระปาสมันต์ และพำนักอยู่กับท่านเป็นเวลาเจ็ดปี จนเจ้าฟ้างุ้มเติบใหญ่

เพราะเสียงกรนที่ไพเราะของเจ้าฟ้างุ้มนี้เอง พระปาสมันต์จึงได้นำเจ้าฟ้างุ้มเข้าถวายตัวกับราชสำนักอินฐะปัตของพระเจ้าศิริอนุราช กษัตริย์เขมรที่นครธม พระองค์ทรงมีพระเมตตาและทรงให้โอกาสแก่เจ้าฟ้างุ้ม ในการเรียนรู้ศิลปวิทยาในวังเขมร จนเจ้าฟ้างุ้มมีพระชนมายุได้สิบหกพรรษา จึงได้อภิเษกกับเจ้าหญิงคำหยาดหรือพระนางยอดแก้ว

ในปี พ.ศ. ๑๓๒๙ เจ้าฟ้างุ้มในขณะนั้นมีพระชนมายุได้สามสิบสามปี พระองค์พร้อมด้วยทหารกองหนึ่งเข้าตีปากกอบ ที่ริมฝั่ง

ชาวประมงลาว ในอดีต

แม่น้ำชี และชนช้างกับพระยาพรหมทัต ซึ่งสิ้นพระชนม์ใน สนามรบหลวงพระบาง จากนั้นจึงเข้ายึดวังของเสด็จปู่ สถาปนาตนเองเป็นกษัตริย์ของล้านช้าง ทรงพระนามว่า "พญาฟ้างุ้มแหล่งหล้าธรณี" ช่วงนี้เป็นช่วงที่ตรงกับวันเวลาของการสถาปนากรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี

หลังจากนั้นอาณาจักรของล้านช้าง ภายใต้การนำของเจ้าฟ้างุ้ม จึงขยายแสนยานุภาพออกไปด้วยการตีเมืองต่าง ๆ ให้มาสวามิภักดิ์ต่อล้านช้าง การตีเมืองที่ได้รับการกล่าวขวัญกันมากที่สุดคือการตีเมืองไผ่หนาม

ไผ่หนาม

ในครั้งนั้นเจ้าฟ้างุ้มได้ให้พระราชโอรสชื่อ ท้าวอุ่นเฮือน ยกทัพไปตีเมืองศรีโคตบอง เมืองห้วยหลวง และเมืองไผ่หนาม ท้าวอุ่นเฮือนตีได้เพียงสองเมือง เหลือเมืองไผ่หนามที่มีต้นไผ่หนาม

(Bambusa arundinacea Willd) ขึ้นอยู่หนาแน่นจนหมดปัญญาที่จะเข้าตีเมืองได้ เจ้าฟ้างุ้มจึงรับสั่งให้เบิกเอาทองจากพระคลังสมบัติทำเป็นแผ่นแล้วหุ้มหัวลูกศร จากนั้นจึงยิงเข้าไปในกอไผ่ที่ล้อมรอบกำแพงเมือง เมื่อยิงไปทั่วแล้ว จึงรับสั่งให้ถอนทัพ คงเหลือเพียงกองสอดแนมไว้คอยปล่อยข่าวว่ามีทองอยู่ในกอไผ่ ชาวบ้านได้ออกมาค้นหาทองจึงรู้ว่าข่าวที่ว่าเป็นความจริง ข่าวยิ่งกระพือออกไปมากขึ้น ชาวบ้านได้ใช้มีดพร้าโค่นกอไผ่หนามรอบเมืองเพื่อค้นหาทองอยู่ระยะหนึ่ง ครั้นเมื่อชาวบ้านโค่นกอไผ่รอบเมืองหมดแล้ว เจ้าฟ้างุ้มได้ยกทัพหลวงออกไปปราบเมืองไผ่หนามได้โดยง่าย

ต่อมาเมืองไผ่หนามเมื่อไม่มีไผ่แล้วจึงได้เปลี่ยนชื่อเป็นเมืองเวียงคำ ซึ่งก็หมายถึงว่าเมืองที่มีทองนั่นเอง และต่อมาก็เปลี่ยนเป็น **"เวียงจันทน์"**

ในแผ่นดินของเจ้าฟ้างุ้ม พระองค์ทรงขยายอาณาเขตได้กว้างใหญ่ไพศาล ทางเหนือติดกับเมืองเชียงขวาง ทางใต้ติดกับแก่งหลี่ผี ภาคตะวันออกจรดภูไม้เนิ่ง ส่วนภาคตะวันตกจนถึงภูสามเส้าในเขตเพชรบูรณ์ นับได้ว่าไม่มีอาณาจักรของลาวจะยิ่งใหญ่กว่านี้อีกแล้ว

ปลูกต้นพระศรีมหาโพธิ์

การขยายอาณาจักรของเจ้าฟ้างุ้มได้รับรู้กันไปทั่ว พระเจ้าแผ่นดินแห่งอินฐะปัตนครของเขมรได้ทูลเชิญให้ไปเยี่ยมเยียนเพื่อสร้างสันถวไมตรีต่อกัน ทรงขอร้องให้เจ้าฟ้างุ้มยุติการขยายอาณาจักรและหันหน้าเข้าสู่บวรพระพุทธศาสนา เจ้าฟ้างุ้มเห็นด้วย และได้นิมนต์พระอาจารย์มหาเถระป่าสมันต์ ผู้เคยชุบเลี้ยงพระองค์มาเป็นสังฆราชของอาณาจักรล้านช้าง รวมทั้งได้อัญเชิญพระพุทธรูป "พระบาง" กลับไปล้านช้างด้วย

ขณะที่เดินทางผ่านเมืองเวียงคำ หรือเมืองไผ่หนามเดิม เจ้าครองนครเวียงคำได้ทูลขอ "พระบาง" จากเจ้าฟ้างุ้ม เพื่อให้อยู่เป็นพระคู่บ้านคู่เมืองของชาวเวียงคำ เจ้าฟ้างุ้มก็ทรงยินยอม

ครั้นเมื่อพระองค์ได้เดินทางกลับไปถึงล้านช้างแล้ว ทรงสร้างวัดป่าสมันต์ และปลูกต้นพระศรีมหาโพธิ์ (Ficus religiosa) ริมหนองปราสาท พระศรีมหาโพธิ์ที่ทรงนำมาจากเขมรนี้เป็นพระศรีมหาโพธิ์ที่ได้นำมาจากลังกา จึงนับว่าเป็นมหามงคลแก่ชาวล้านช้างเป็นที่ยิ่ง

พระศรีมหาโพธิ์ยืนต้นตระหง่านในแผ่นดินล้านช้างได้ถึง ๕๔๒ ปี และได้โค่นล้มลงเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๔๒

จำปาขาวคือต้นไม้โปรด

ต้นไม้ที่เจ้าฟ้างุ้มทรงโปรดนั้นคนลาวเรียกกันว่า **ต้นจำปาขาว** ตั้งแต่ยุคของเจ้าฟ้างุ้มเป็นต้นมา ต้นจำปาขาวนี้ได้รับการยกย่องให้เป็นไม้ประจำชาติลาว ส่วนต้นไม้ที่คนไทยเรียกต้นจำปา (Michelia champaca Linn) นั้น คนลาวเขาเรียกว่า จำปาแดง

ต้นจำปาขาวของลาวนี้ คนไทยเรียกว่าต้นลั่นทม (Plumeria acutifolia Poir) เป็นไม้ในตระกูล Apocynaceae ไม้ชนิดนี้เป็นไม้ที่นำเข้ามาจากประเทศเม็กซิโกและกลุ่มประเทศละตินอเมริกา ในอดีตได้มีการนำไม้จำปาขาวเข้ามาปลูกจากหลายเส้นทาง

เส้นทางสายแรกที่ได้มีการนำเอาจำปาขาวเข้ามาคือการเอาเข้ามาผ่านอินเดีย นำเข้ามาปลูกตามวัดวาอาราม จะเห็นว่าชื่อทั่วไปของไม้ชนิดนี้ฝรั่งเรียกว่า Pagoda tree หรือ Temple tree ขอมโบราณจึงมีความผูกพันกับไม้ชนิดนี้มาก จึงเชื่อว่าน่าจะเป็นจุดที่มีการกระจายออกไปสู่พื้นที่อื่น ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมทั้งลาวด้วย เพราะมเหสีของเจ้าฟ้างุ้มนั้นเป็นธิดาของราชวงศ์นครวัต และผู้ที่นำไปปลูกในลาวก็คือเจ้าฟ้างุ้มนั่นเอง

ต้นจำปาขาวนี้เป็นลั่นทมดอกขาว คนอีสานก็เรียกจำปาขาว คนเหนือเรียกว่าจำปาลาว คนใต้เรียกจำปาขอม เขมรเรียกจำไป หรือจำปาชอ คนมาเลย์เรียกบุหงา กัมโพชา คนเกาะชวาเรียกกัมโพชา พิจารณาจากชื่อที่เรียกกันจะเห็นว่ามีการยอมรับว่า ต้นลั่นทมนี้มาจากเขมร และนำเข้ามาโดยคนอินเดีย

เส้นทางสายสองคือ การนำเอาจำปาขาวเข้ามาจากละตินอเมริกา โดยทหารสเปน และนำไปปลูกที่เกาะฟิลิปปินส์ คนไทยทางภาคใต้ได้นำสายพันธุ์นี้เข้ามาในประเทศไทยพร้อม ๆ กับการนำเข้าต้นกระถินบ้าน ในการปลูกของสเปนจะปลูกต้นจำปาขาวเป็นไม้ประดับและเป็นพืชสมุนไพร (George Bradley McFarland. 1944. Thai - English Dictionary. Stanford University Press. หน้า ๗๓๗ -

๗๓๘) เพราะใช้ปรุงเป็นยารักษาโรคลำไส้พิการของม้า ขณะที่กระถินบ้านนำเอาเข้ามาเพื่อเป็นอาหารม้าของกองทัพสเปนในฟิลิปปินส์

ไม้จำปาขาวเป็นไม้ยืนต้นขนาดเล็ก ลำต้นมีเปลือกเรียบมีสีเขียวอมเทา แตกกิ่งมากแต่เปราะ เมื่อกิ่งหักจะมีน้ำยางสีขาวไหลออกมา ใบเดี่ยวเป็นรูปหัวหอก ปลายใบแหลม ใบหนามีสีเขียวเข้ม ดอกสีขาวออกเป็นช่อ กลางดอกมีสีเหลือง ผลมีฝักยาว เมล็ดมีปีก

ไม้จำปาขาวนี้เข้ายาได้หลายส่วน อาทิ ใบใช้รักษาโรคหืด คนลาวจึงนิยมเอาใบมาอบกรอบแล้วกินเป็นยา ดอกจำปาขาวใช้ทำธูปหรือผสมกับพลูใช้เป็นยาแก้ไข้ เปลือกใช้เป็นยาถ่าย ส่วนเนื้อไม้ใช้เป็นยาแก้ไอ ยางจากลำต้นใช้เป็นยาถ่ายหรือรักษาโรคไขข้ออักเสบ

จำปาขาวเป็นไม้ที่มีความผูกพันกับคนหลายชนชาติ คนลาวปลูกจำปาขาวไว้ตามรั้วบ้านเพื่อสะดวกในการเก็บดอก คนลาวนิยมนำดอกจำปาขาวมาลอยในน้ำหอม (น้ำอบ) เพื่อใช้ในพิธีรดน้ำดำหัว และใช้สรงน้ำพระในเทศกาลวันสงกรานต์ โดยจะมีการทำสะพานที่ตกแต่งด้วยพญานาค ส่วนของลำตัวพญานาคนี้จะเซาะเป็นร่องเพื่อให้ชาวบ้านได้เทน้ำแช่ดอกจำปาขาวลงไป น้ำมงคลนี้จะไหลไปตามรางไม้ และสรงพระพุทธรูป จากองค์พระพุทธรูป น้ำมงคลนี้จะไหลต่อลงไปสู่ภาชนะเก็บน้ำ คนลาวส่วนใหญ่จะตักน้ำนี้เพื่อเอากลับไปบ้านเรือนตนเอง บางคนก็เอาไปอาบเพื่อให้เป็นมงคล บางคนก็เอาไปลูบไล้พอเป็นพิธี นอกจากนี้ คนลาวยังนิยมเอาดอกจำปาขาวมาประดับตกแต่งให้สวยงามในเครื่องบายศรีสู่ขวัญ

คนไทยปลูกจำปาขาว (ลั่นทมขาว) ไว้ตามวัดวาและสุสานเพื่อเป็นเครื่องหมายของการแสดงถึงความอาลัยแก่คนที่ตายแล้ว เช่นเดียวกับคนชวา เขาจะเอาดอกจำปาขาวมาลอยน้ำเพื่อใช้ในพิธีอาบศพ

บทเศร้าในบั้นปลาย

ในปี ๑๓๗๐ ราชินีคำหยาดของเจ้าฟ้างุ้มได้สิ้นพระชนม์ ยังความเศร้าโศกมาสู่พระองค์เป็นที่ยิ่ง กษัตริย์ที่เคยเข้มแข็งมีเกียรติยศอันเกรียงไกร กลับอ่อนแอและสิ้นหวังในบั้นปลายแห่งชีวิต

เจ้าฟ้างุ้มทรงได้มอบภาระงานการบริหารประเทศให้กับเหล่าทหารที่สนิท ซึ่งล้วนแล้วแต่เคยรบเคียงบ่าเคียงไหล่ด้วยกันมาเป็นเวลานาน แต่พวกเขาเหล่านั้นกลับเห็นเป็นช่องทางในการกอบโกยความมั่งคั่งของแผ่นดิน เมื่อการบริหารเหลวแหลก ผลเสียก็ย่อมตกมาถึงพระองค์

บทเรียนจากเรื่องราวของเจ้าฟ้างุ้ม เหมือนผู้ยิ่งใหญ่ทั้งหลายในโลกอีกหลายคน คนเหล่านี้แม้จะประสบความสำเร็จในการทำงานและมีเกียรติยศสูง ต่างก็มาสิ้นหวังในชีวิตบั้นปลาย

เจ้าฟ้างุ้มคงจะทรงลืมบทกลอนลาวโบราณที่เขียนเตือนสติให้กษัตริย์และเหล่าข้าราชบริพารทั้งหลายให้มุ่งมั่นทำความดีอย่างไม่สิ้นสุด เพราะไม่ว่าจะเป็นกษัตริย์หรือข้าราชบริพาร เมื่อได้ทำความดีแล้ว ผลดีจะตอบสนอง ดังกลอนลาวโบราณที่ว่า

อุทยานงามดอกไม้ แต่หัวที
สำหรับชุกชุมดี ปลุกปั้น
ดอกบานงามใสสี สุทธเจต
กษัตริย์เสวราชห้องนั้น อยู่พร้อมสุดเกษม

ในสภาพที่เจ้าฟ้างุ้มทรงอ่อนแอในบั้นปลายแห่งชีวิต เจ้าฟ้างุ้มได้ถูกเนรเทศไปอยู่เมืองน่าน สองปีต่อมา ณ ที่ประทับเมืองน่าน เจ้าฟ้างุ้มได้เสด็จสวรรคต เป็นอันจบความยิ่งใหญ่ของมหาราชลาว

ดอกจำปาขาวยังส่งกลิ่นหอมอบอวลไปทั่วลำน้ำโขง เสมือนหนึ่งเตือนคนลาวให้รำลึกถึงความหาญกล้าของพระองค์ ผู้ทรงรวมลาวเอาไว้เป็นอาณาจักรที่ยิ่งใหญ่ บทเพลง "โอดวงจำปา" ที่เด็กลาวร้องกันในปัจจุบัน บอกถึงความรักบริสุทธิ์เสมือนหนึ่งเป็นการรำลึกถึงพระองค์

ประวัติศาสตร์ลาวบันทึกว่า ไม่เคยมีผู้นำที่ยิ่งใหญ่ของลาวอีกเลยที่จะเสมอเหมือนเจ้าฟ้างุ้ม กษัตริย์ผู้ได้สร้างความเกรียงไกรให้แก่อาณาจักรล้านช้าง และให้เกียรติยศแก่คนลาวมาจวบจนปัจจุบันสมัย

ต้นกัลปพฤกษ์

นก สัสกน

ทุกมุมเมืองมีต้น กัลปพฤกษ์
อยากได้สิ่งใดนึก แห่งนั้น
บ้านเมืองสุขสบายตรึก ตรองเหตุ
ราวหยาดจากสวรรค์ชั้น เทิดกู้มนุษย์ชน

ผู้คนไหลหลั่งเข้า อธิษฐาน
ชั้นหนึ่งมีอาหาร ทิพย์ให้
ซูเปอร์มาร์เก็ตสถาน รายรอบ
มีเครื่องมือเครื่องใช้ มากล้วนจงเอา

มีเสื้อผ้าสำเร็จ- รูปเรียง รายนา
มีหนังสือเครื่องเสียง ครบถ้วน
มีสวนสนุกสนานเพียง งานเทศ กาลพ่อ
มีครบทุกสิ่งล้วน เลือกได้ตามใจ

ต้นกัลปพฤกษ์คือห้าง สรรพสิน ค้านั่น
คนต่างมายลยิน หลากล้น
ราวฝันจักเจิดจินต์ จริงแน่
คือยุคสมัยโลกพ้น พร่างฝ้าเลือนสมัย

1001 IDEAS

เสียงเพรียกอัปสรสวรรค์

เสน่ห์สุดซึ้งของเขมรก็คือศิลปะขอมที่แฝงอยู่ในโบราณสถานต่าง ๆ โดยเฉพาะในปราสาทศิลา

นอกจาก "นครวัด" สัญลักษณ์หนึ่งเดียวที่ประกาศความเป็นเขมรเด่นชัดที่สุดแล้ว บรรดาอัปสรสวรรค์นางกำนัลแห่งเทวาลัยก็อยู่ในดวงใจของคนทั้งโลกไม่แพ้กัน

ภาพจำหลักบนกำแพงปราสาทถูกถ่ายทอดออกมาเป็นทั้งภาพถ่าย ภาพเขียน ภาพปั้น งานสลักไม้ รูปหล่อสัมฤทธิ์ ฯลฯ

ราวกับจะปลุกเธอให้ตื่นขึ้นมามีชีวิตร่ายรำยั่วเย้าอยู่เบื้องหน้า

แต่ละนางทรวดทรงงามอร่ามตา
อกตูมตั้งตึงเต่งเปล่งปลั่งราวจะแตกปริ
เอวคอดเว้าเย้ายวน
สะโพกผายชวนให้นึกถึงนางยามเยื้องกรายดอกไม้ไหว
โอหล่า ล้า...
นี่ล่ะที่ทำให้ภาพจำหลักหินนวลนางสวรรค์มันปลาบด้วยรอย สัมผัสจากน้ำมือมนุษย์

ในตลาดผสาร์ตะละปุง ซึ่งเปรียบเสมือนศูนย์การค้ามหึมาหนึ่งเดียวของกรุงพนมเปญ มีของทุกอย่างให้เลือกซื้ออย่างเพลิดเพลิน ทั้งเครื่องทอง เครื่องเงิน พลอย อัญมณี และงานหัตถกรรมที่ระลึกสารพัดรูปแบบ

งานหล่อโลหะราคาถูกมีมากจนลานตา

เราพบนางอัปสราใหญ่น้อยรอคอยให้สั่นกระดิ่งอยู่กลางกองโลหะสัมฤทธิ์รูปร่างต่าง ๆ เพียบ

คิดถึงภาพจำหลักหินวูบขึ้นมา จับต้องลองดู
เสียงกังวานใสดังไปไกล

คล้ายเสียงเพรียกจากเทวาลัย ให้นางกลับไปสถิต ณ สถาน

กันกรุ ชาวกรุงเก่า

ดนัย เยาหะรี เรื่อง
สุรินทร์ มุขศรี ภาพ

ถ้าต้องการพิสูจน์ความเป็นชาวกรุงเก่าขนานแท้และดั้งเดิมของใครคนใดแล้ว ต้องขอดูกันให้ถึงก้นพกก้นห่อของเขาด้วย ว่ามี*พระพิมพ์ กรุกรุงเก่า*เก็บรักษาไว้อย่างมิดชิดบ้างหรือไม่

เหมือนอย่าง**คุณยายจี๊ด ศุภนัตร์** ที่สุดแสนจะน่ารักของผมเป็นต้น

คุณยายจี๊ดปีนี้อายุอานามก็ล่วงมาถึง ๙๐ ปีแล้ว ยิ่งพิจารณาการแต่งเนื้อแต่งตัวแบบนุ่งโจงกระเบนตลอดไม่ว่าจะไปไหนมาไหนก็ยิ่งเชื่ออย่างสนิทใจตามคำบอกเล่าของคุณยายว่า คุณยายเป็นชาวกรุงเก่า เกิดที่นี่ เติบโตที่นี่ มีครอบครัว มีลูก หลาน เหลน อยู่ที่นี่ไม่เคยโยกย้ายไปไหนเลย

คุณยายจี๊ดมีพระพิมพ์ปางลีลาเนื้อชิน จากกรุพระปรางค์ วัดราชบูรณะ อยู่องค์หนึ่ง

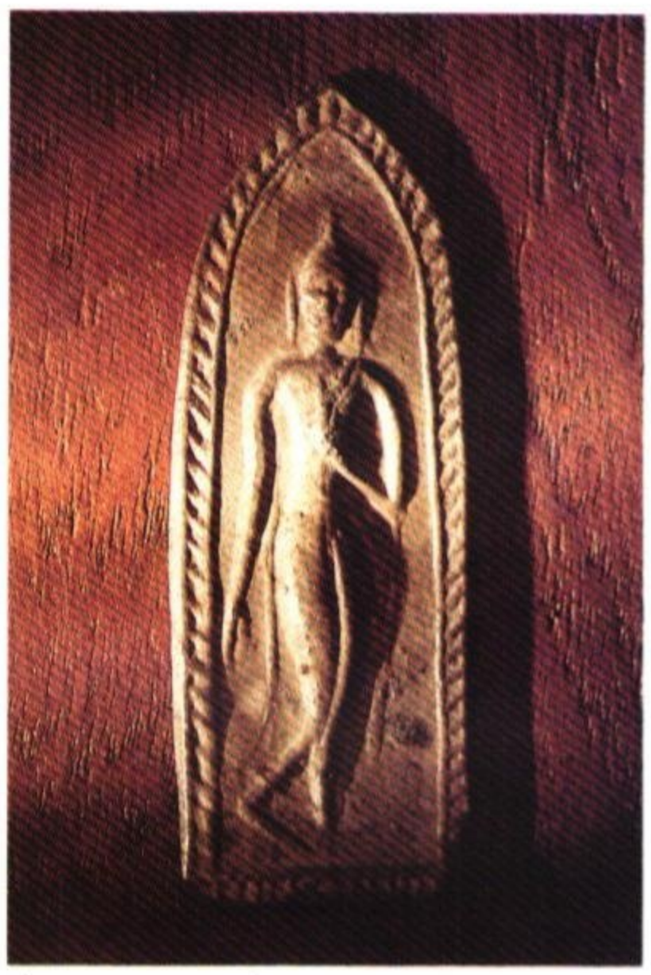
พระพิมพ์องค์นี้ คุณยายจี๊ดได้มาเมื่อครั้งกรมศิลปากรมาทำการเปิดกรุแห่งนี้อย่างเป็นทางการ และคุณยายคงเก็บรักษาไว้บนหิ้งบูชาตลอดมา สภาพผิวขององค์พระพิมพ์จึงสมบูรณ์เหมือนเมื่อครั้งถูกนำขึ้นมาจากกรุใหม่ ๆ อย่างไรอย่างนั้น

อันที่จริงกรุงเก่า หรือพระนครศรีอยุธยามีพระพิมพ์ที่ขึ้นชื่อลือชาอยู่มากมายหลายกรุ แต่ไม่มีกรุไหนมีเรื่องราวเอิกเกริก เกริกไกรเทียบเท่าการเปิดกรุพระปรางค์วัดราชบูรณะได้สักแห่ง

วัดราชบูรณะ เป็นวัดที่สร้างขึ้นเมื่อครั้งกรุงศรีอยุธยาตอนต้น บนเนื้อที่ถวายพระเพลิงศพ เจ้าอ้ายพระยา และเจ้ายี่พระยา ปรางค์ประธานเป็นปรางค์ขนาดใหญ่ มีฐานล่างกว้างถึง ๔๕ เมตร องค์ปรางค์ก่อด้วยศิลาแลงเรียงซ้อนกัน แล้วเปลี่ยนเป็นเรียงด้วยอิฐ ตรงส่วนที่เริ่มเป็นยอดปรางค์

ผู้โปรดให้ทรงสร้างคือ พระบรมราชาธิราชที่ ๒ (เจ้าสามพระยา) พระมหากษัตริย์องค์ที่ ๘ แห่งกรุงศรีอยุธยา

ดังนั้นถ้าไล่เรียง พ.ศ. นับตั้งแต่แรกสร้างจนถึงปี ๒๓๑๐ อันเป็นปีเสียกรุงครั้งที่ ๒ วัดราชบูรณะ จะมีอายุรวม ๓๔๓ ปี ยิ่งหากนับรวมถึงปัจจุบัน วัดราชบูรณะยิ่งมีอายุอานามยืนนานถึง ๕๗๑ ทีเดียว

พระปรางค์วัดราชบูรณะ จ.พระนครศรีอยุธยา

ฉะนั้น ถ้าเราจะสรุปว่า พระพิมพ์ปางลีลาเนื้อชินของคุณยายจี๊ดองค์นี้มีอายุเกิน ๕๐๐ ปีด้วย คงไม่ผิดข้อเท็จจริงด้วยประการฉะนี้

นอกจากนั้นหลักฐานทางโบราณคดียังช่วยยืนยันข้อสันนิษฐานข้างต้นด้วย กล่าวคือ จากการสำรวจและศึกษาลักษณะของกรุเมื่อคราวกรมศิลปากรได้ดำเนินการเปิดกรุอย่างเป็นทางการใน พ.ศ. ๒๕๐๐ นั้น พบว่า กรุพระปรางค์วัดราชบูรณะได้ทำขึ้นในคราวเดียว ไม่มีร่องรอยการเปิดเพื่อบรรจุของเพิ่มเติม พระพุทธรูปและพระพิมพ์ที่พบในกรุพระปรางค์วัดราชบูรณะจึงเป็นพระที่ถูกสร้างขึ้นในสมัยเดียวกันกับการสร้างพระปรางค์ คือ พ.ศ. ๑๙๖๗ นั่นเอง

ส่วนปฐมเหตุที่ทำให้พระกรุในพระปรางค์วัดราชบูรณะแตกกรุออกมาสร้างบรรทัดฐานใหม่ให้กับประวัติศาสตร์ศิลป์ของพระพิมพ์และพระพุทธรูปสมัยอยุธยาก็คือ ในราวเดือนกันยายน พ.ศ. ๒๕๐๐ ได้มีคนร้ายกลุ่มหนึ่งได้ทำการลักลอบขุดกรุพระปรางค์วัดราชบูรณะและสามารถขโมยของมีค่าจำพวกเพชรนิลจินดา เครื่องทอง พระพุทธรูป และพระพิมพ์ไปจำนวนไม่เบา แต่เจ้าพนักงานสามารถติดตามจับตัวคนร้ายมาลงโทษได้ หลังจากนั้นจึงมีการเปิดกรุอย่างเป็นทางการได้ทรัพย์สมบัติอันประมาณค่ามิได้ของแผ่นดินมากมาย นับเฉพาะที่เป็นพระพุทธรูปบูชา และพระพุทธพิมพ์ ซึ่งกรมศิลปากรได้ตรวจนับเก็บเป็นแบบ ๆ มีถึงกว่า ๓๐๐ แบบ และเป็นพระเนื้อชินส่วนใหญ่จำนวนนับแสน ๆ องค์

ครั้งนั้น กรมศิลปากรได้คัดเลือกนำพระพิมพ์ส่วนหนึ่งที่แบบพิมพ์ซ้ำกันจำนวนมาก ๆ ออกจำหน่ายให้แก่ประชาชนผู้สนใจ เพื่อนำรายได้ไปสมทบทุนสร้างพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เจ้าสามพระยาขึ้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยาด้วย ปรากฏว่ามีผู้ให้ความสนใจอย่างล้นหลาม จนพระพิมพ์ที่กรมศิลปากรนำออกจำหน่ายหมดลงในปี พ.ศ. ๒๕๐๓ ชนิดไม่เหลือแม้แต่องค์เดียว

"คุณยายจี๊ด ศุภนัตร์" จึงได้พระพิมพ์ลีลาเนื้อชินองค์งามของกรุพระปรางค์วัดราชบูรณะมาครอบครองด้วยประการฉะนี้ มิใช่ได้มาด้วยการลักลอบขุดกรุนะครับ

กรุพระปรางค์วัดราชบูรณะ เป็นกรุที่พบพระพุทธรูปบูชา พระพุทธพิมพ์เนื้อชิน รวมทั้งเนื้อทองคำมากมายยิ่งกว่าวัดไหน ๆ เท่าที่กรมศิลปากรเคยขุดพบมา นับเป็นเครื่องสะท้อนให้เห็นความมีพระราชศรัทธาต่อพระพุทธศาสนาอย่างล้ำลึกของสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ ๒ (เจ้าสามพระยา) จึงพระราชทานพระราชทรัพย์สร้างพระพุทธรูป พระพิมพ์ทองคำ และพระพิมพ์เนื้อชินมากมายถึงขนาดนี้ ทั้งยังสะท้อนให้เห็นถึงความมั่งคั่งบริบูรณ์ของกรุงศรีอยุธยาเมื่อครั้งกระนั้นอย่างชัดเจนอีกด้วย

จึงต้องขอชมเชยคุณยายจี๊ด ศุภนัตร์ ไว้ ณ บรรทัดนี้ว่า ไม่เสียทีที่เกิดเป็นชาวกรุงเก่าเลยจริง ๆ

ศิลปะวิเศษ

นางคุ้มผู้แสนงาม

นิวัติ กองเพียร

นางคุ้มเป็นชื่อของภาพเขียน ที่ชาวบ้านเรียกขานกันสืบต่อมา แต่ไม่มีใครรู้ว่านางคุ้มนั้นคือใคร แต่ทุกคนก็ยืนยันว่าเห็นรูปนางคุ้มรูปนี้อยู่มาตั้งแต่สร้างหอพระไตรปิฎกหลังงาม ของวัดมหาธาตุ จังหวัดยโสธร

ไปพบรูปนางคุ้มราวปี พ.ศ. ๒๕๒๓ ในหอพระไตรปิฎกกลางสระน้ำ นำออกมาเช็ดทำความสะอาดแล้วถ่ายรูปเก็บเอาไว้ หลงใหลและชื่นชมความงามของภาพนี้มานาน มีโอกาสได้มายโสธรคราวใดก็มักมาเยี่ยมชมความงามของเธอเสมอ แม้กลับไปแล้วก็ยังคิดถึงเธออยู่มิรู้วาย

รูปนางคุ้มแสนงามนี้อยู่ในหอพระไตรปิฎก จึงสมควรเล่าประวัติเป็นประเดิมสักเล็กน้อย หอพระไตรปิฎกหลังงามนี้ตั้งอยู่กลางสระน้ำ พระครูหลักคำ (กุคำ) เป็นพระที่เรียนพระไตรปิฎกแตกฉานมาแต่เมืองเวียงจันท์ ได้อัญเชิญพระไตรปิฎกและพระคัมภีร์ต่างต่าง เดินทางจาริกเผยแผ่พระธรรมล่องเรือลงมาตามแม่น้ำโขงจนมาถึงเมืองอุบล ตรงอำเภอโขงเจียม แล้วลัดตัดเข้าลำน้ำชี ล่องขึ้นมาเมืองยโสธร เห็นทำเลวัดทุ่งสว่างร่มรื่น ก็ขอขึ้นมาพัก แล้วช่วยกันสร้างหอพระไตรปิฎกเพื่อเก็บพระธรรมคัมภีร์ต่างต่างที่นำมาด้วย

รูปนางคุ้มนั้นสันนิษฐานว่าคงมากับตู้พระธรรมคัมภีร์ หรือหลังจากนั้น ก็คงไม่นานนัก หรืออาจเป็นรูปผู้อุปถัมภ์พระศาสนาสร้างพระคัมภีร์ จึงเขียนรูปไว้เป็นสำคัญ

ตำนานที่รับฟังมาจากอดีตเจ้าอาวาสและชาวบ้านคนแก่คนเฒ่าก็รู้มาเท่านี้ แต่รูปเขียนชิ้นนี้มีความพิเศษตรงที่เขียนอย่างช่างจีนเขียนกระจก เรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า **REVERSE PAINTING ON GLASS** ช่างเขียนที่มาเขียนก็คงเป็นช่างจีนสมัยนั้น เพราะสมัยนี้หาคนเขียนวิธีการเช่นนี้ยากแล้ว

ภาพนี้งามทั้งการใช้สีและการใช้เส้น ทั้งองค์ประกอบโดยรวม เป็นภาพที่ให้อารมณ์ฝัน นางแบบเอนตัวหาช่างเขียนปล่อยอารมณ์ตามสบาย วางท่าสง่างาม อ่อนหวาน เอียงหัวเล็กน้อย เส้นพลิ้วงามตรงลำคอและเส้นรอบศีรษะวางเอียงมุมได้เหมาะงามละมุนละไม มือขวายกขึ้นอวดลีลา กรีดตวัดปลายเล็บเรียวของนิ้วก้อย กึ่งลูบไล้ กึ่งสะกิดสะเกา กึ่งประคองตรงเส้นใต้คาง มือซ้ายปล่อยทอดลงสบายสบาย พาดเรียวนิ้วแตะเพียงแผ่วเบาตรงเท้าแขน เป็นท่วงท่าที่งดงามแสดงความรู้สึกเขินอายเล็กน้อย แต่จริตที่แฝงอยู่นัยน์ตานั้นชวนมองนัก ท่าทางที่กรีดนิ้วนั้นเหมือนนางงิ้วบนตัวเอก เพียงเห็นลำคอระหงกับลำแขนอ่อนช้อยก็งามนักแล้ว

ช่างเขียนตวัดลากเส้นวงหน้าอย่างเร็วและแม่นยำ ทั้งเส้นหน้าผากและเส้นคิ้ว เส้นรอบตาที่หรี่ปรือ เส้นจมูกที่คมสัน แม้เส้นมุมปาก งามทุกเส้น แม้ลวดลายที่ช่างวางโครงสีบนเสื้อก็ง่ายง่ายแต่งดงาม เครื่องประดับทรงผม แสดงให้เห็นถึงรสนิยมของนางแบบว่าเป็นผู้หญิงมีฐานะ รสนิยมดี ทั้งตุ้มหู กำไล ดอกไม้แซมผม รวมกันเข้าอย่างประสานกลมกลืนและละเอียดอ่อนยิ่ง

ภาพนางคุ้มนี้งามยิ่งที่เส้น ยิ่งมองยิ่งรู้สึกงาม เส้นเรียว่นิ้ว เรียวแขน แม้แต่ซอกเล็บ เส้นที่งามยิ่งคือเส้นไหล่อันกลมกลึง ที่ขับให้เส้นใบหน้าละมุนละไมเด่นชัดลอยตัว การนั่งเอียงหน้าเล็กน้อยช่วยทำให้ไหล่กลมกลึงดูแข็งแรงมีพลังมากขึ้น

นางแบบสวมเสื้อจีนสวยหรู คอตั้งขลิบด้วยเลื่อมทอง ลวดลายที่เขียนลงเสื้อมีความประณีตบรรจงลายปักที่คอเข้ากับแขนเสื้อและเครื่องประดับ ลายที่งามกว่าที่อื่นอื่น คือลายสีครามบนเนื้อผ้าแพร แสงสว่างที่ทาบบนแขนเสื้อสะท้อนหักมุมไปยังแขนอีกด้าน ช่วยเสริมความงามของลวดลายและสีครามให้มีโทนที่แตกต่าง หลากหลายอ่อน-เข้ม ละมุน

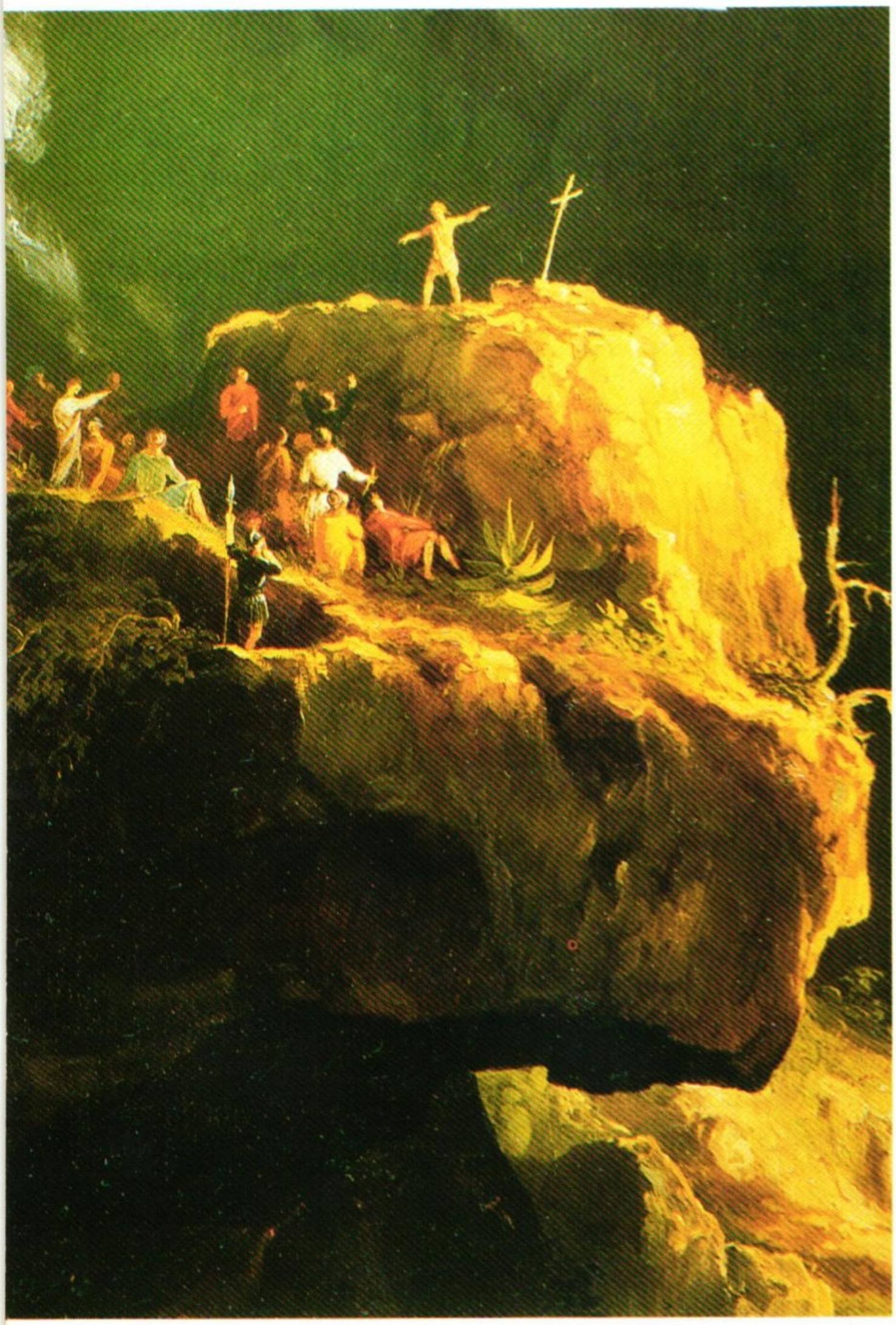
โปรดชมพื้นสีบลูด้านหลังนางแบบ ไล่ระยะความหนาของสีจากเข้มไปอ่อน ทาบไปบนไหล่ที่บอบบางน่าทะนุถนอมให้ชวนมองยิ่ง ความงามล้ำลึกของสีโทนบลูในภาพทำให้นึกถึงท้องฟ้างามเมื่อยามสดใส ดูแล้วชวนฝัน

ความสำคัญที่สุดของภาพนี้คือ จุดเล็กเล็กขาวขาวเหมือนหยดน้ำที่เกาะบนกระจก จุดเล็กเล็กนี้คือพื้นผิวธรรมชาติของกระจก เพียงช่างใช้สีเข้มระบายด้านหลังกระจก จุดเล็กเหมือนหยดน้ำนี้ก็จะปรากฏออกมาโดยอัตโนมัติ ทำให้เกิดความงามพิเศษของวิธีวาดกระจกแบบศิลปะจีน

การเขียนลายบนกระจกนี้ช่างต้องมีความชำนาญเป็นพิเศษ เพราะช่างวาดทางด้านในของกระจก เมื่อผู้ชมภาพชมด้านนอก จะเห็นตรงกันข้าม ช่างจึงต้องนึกสลับซ้ายขวาให้แม่นยำ ยิ่งการวาดมือให้งามนั้นเป็นการวาดที่ยากที่สุด

ถ้าสังเกตดีดีจะเห็นเส้นโครงหน้าผากที่ช่างทิ้งไว้ เส้นนี้ทิ้งไว้โดยบังเอิญ ให้เห็นเป็นไรอ่อนของปุยผมที่ดกดำ

รูปเขียนนางคุ้มหายไปจากหอไตรกลางสระน้ำเสียแล้ว (พ.ศ. ๒๕๓๗) เมื่อนักเล่นของเก่าหันมานิยมภาพจีนที่เขียนบนกระจก ใครซื้อไปจากโจรศาสนาก็คงไม่จำเริญ นำมาคืนไว้ที่เดิม เสียชีวิตจะได้เป็นสุขอยู่เป็นมนุษย์ร่วมโลกต่อไป

"SAINT JOHN IN THE WILDERNESS"
สีน้ำมันบนผ้าใบ เขียนขึ้นในปี ค.ศ.๑๘๒๗
ขนาด ๓๖x๒๘"

"โคล" เป็นศิลปินที่มีบทบาทสำคัญที่สุดคนหนึ่งในวงการศิลปะของอเมริกาในช่วงของศตวรรษที่ ๑๙ เขาเป็นผู้บุกเบิกการนำวัฒนธรรมของยุโรปไปสู่อเมริกา นอกจากนี้ยังมีส่วนร่วมในการพัฒนาวัฒนธรรมของชาวอเมริกันอย่างแท้จริงด้วย โคลเป็นศิลปินที่ทำตัวเสมือนผู้เชื่อมช่องว่างระหว่างประชาชนในด้านของวัฒนธรรม ไม่เพียงเท่านั้น "โคล" ยังเป็นผู้ก่อตั้งสกุลช่าง "HUDSON RIVER SCHOOL" ซึ่งมีศิลปินที่เขียนเฉพาะภาพทิวทัศน์เป็นสมาชิกเท่านั้น

เหตุที่เรียกว่า "HUDSON RIVER SCHOOL" ก็เพราะว่าศิลปินในกลุ่มนี้จะเขียนภาพทิวทัศน์ของหุบเขาที่มีชื่อว่า "HUDSON RIVER VALLEY" สภาพภูมิประเทศแถบนี้เป็นทิวเขายาวไกลสุดลูกหูลูกตา มีความงามน่าประทับใจ โคลและศิลปินกลุ่มดังกล่าวเลือกเขียนภาพทิวทัศน์ทั่ว ๆ ไปในอเมริกาด้วยเช่นกัน การเขียนภาพทิวทัศน์ของโคลมีลักษณะเป็นแบบอุดมคติ ถึงแม้จะมีความเหมือนจริงในธรรมชาติ แต่การแสดงออกค่อนข้างจะเน้นในเนื้อหาสาระทางด้านศีลธรรม ศาสนา และแฝงความรู้สึกอันละเอียดอ่อนอันเป็นความรู้สึกในลักษณะของกวีอยู่ด้วย

"โคล" ให้ความสำคัญกับการใช้แสง เงา สี และรูปทรง ซึ่งต้องสัมพันธ์กับเรื่องราวเนื้อหาในภาพ ในทรรศนะของโคลนั้น งานศิลปะควรเป็นสื่อนำคนดูให้มุ่งสู่โลกแห่งจิตวิญญาณ ศิลปะเปรียบเสมือนสื่อกลางที่ช่วยในการเสริมสร้างจริยธรรมให้กับประชาชนคนดู

ภาพเขียนของ "โคล" มีส่วนกระตุ้นให้ศิลปินในสังคมเริ่มเล็งเห็นสิ่งสำคัญ ซึ่งก่อเป็นรูปแนวคิด ๒ แนว คือ ประการแรก ศิลปินต่าง ๆ เริ่มสนใจในสภาพแวดล้อมและทิวทัศน์ของประเทศสหรัฐอเมริกา ประการที่สองคือความสนใจในศาสนา "โคล" สามารถที่จะนำสิ่งสองสิ่งมาผสมผสานกันไว้ในภาพเขียนของเขา ส่วนหนึ่งจะยกย่องความงามและความยิ่งใหญ่ของธรรมชาติ อีกส่วนหนึ่งนั้นจะแทรกเหตุการณ์หรือบุคคลสำคัญในคริสต์ศาสนา

หลังจากปี ค.ศ. ๑๘๒๕ เป็นต้นมา ผลงานของ

"โคล" เริ่มเป็นที่ประจักษ์แก่คนทั่วไป ภาพทิวทัศน์ของเขาแม้จะมีความเหมือนจริงโดยส่วนรวมก็ตาม แต่ในแง่ของอารมณ์ความรู้สึกที่ผู้ดูได้สัมผัสนั้น จะเป็นในแนวโรแมนติค ซึ่งเห็นได้จากการที่ศิลปินเน้นหรือปรุงแต่งสภาพบรรยากาศการใช้สีสัน แสง เงา ให้เกินไปจากความเป็นจริง ทั้งนี้เพื่อต้องการโน้มน้าวจิตใจตลอดจนความรู้สึกของคนดูให้คล้อยตาม หรือเกิดอารมณ์สะเทือนใจเกิดความรู้สึกร่วมไปกับภาพด้วย

ภาพเขียนของ "โคล" นั้น หากพินิจพิจารณาในแง่ของการใช้ฝีมือแล้ว คงไม่มีใครปฏิเสธได้ว่า เขามีฝีมือในการเก็บส่วนละเอียดต่าง ๆ ในภาพได้อย่างวิจิตรบรรจง ประกอบกับความช่างสังเกตรวมทั้งความเข้าใจในธรรมชาติอย่างลึกซึ้ง เขาจึงสามารถถ่ายทอดธรรมชาติและปรากฏการณ์ต่าง ๆ ในธรรมชาติ เช่น สภาพของหินผา หรือพายุทอร์นาโด ลงในภาพเขียนของเขาให้ดูเป็นจริงเป็นจังอย่างหาตัวจับได้ยาก ภาพเขียนของโคลมักจะมีขนาดใหญ่ ธรรมชาติที่เขาสร้างสรรค์ขึ้นนั้นจึงดูยิ่งใหญ่และมีพลังอำนาจเหนือจิตใจมนุษย์ ภาพทิวทัศน์ของโคลให้ความรู้สึกในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นความงาม ความลึกลับ ความสงบ ความสันโดษ และความน่ากลัว ซึ่งมักจะมีคละเคล้าปะปนกันไปเสมอ ๆ

ธรรมชาติในภาพเขียนของศิลปินผู้นี้มิใช่เป็นภาพธรรมชาติซึ่งเป็นทิวทัศน์ธรรมดา ๆ ยังมีอีกสิ่งหนึ่งที่มีคุณค่ามากสำหรับคนทุกรุ่นที่ได้พบเห็น สิ่งนั้นคือความพยายามของเขาที่จะให้ศิลปะเป็นสื่อนำมนุษย์ให้มุ่งเข้าสู่โลกแห่งความสันติสุข ด้วยการมีสิ่งยึดเหนี่ยวอันมั่นคง และสิ่งนั้นจะเป็นอื่นไปมิได้นอกจากศีลธรรมและศาสนา ภาพที่เกี่ยวข้องกับศาสนานั้นจะเป็นส่วนหนึ่งที่แทรกอยู่ในภาพทิวทัศน์

ในระหว่างปี ค.ศ.๑๘๓๐ และปี ค.ศ.๑๘๔๐ นั้น "โคล" ได้พยายามชวนเชิญให้ศิลปินอเมริกันที่กำลังหลงใหลอยู่กับรูปแบบศิลปะของยุโรป ได้หันกลับมามองตนเอง นั่นคือการเขียนภาพที่แสดงความเป็นอเมริกัน ภาพที่เขียนนั้นควรเป็นภาพธรรมชาติหรือทิวทัศน์ต่าง ๆ ในอเมริกา เพราะนอกจากจะเป็นการบันทึกสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นแล้ว ยังเป็นการแสดงให้เห็นถึงชีวิตของชาวอเมริกันที่ผูกพันอยู่กับสัจธรรมทางศาสนา ความสำนึกของศิลปินที่มีต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และความเชื่อมั่นในศาสนาของโคลนั้น ดูเหมือนว่าจะส่งผลถึงศิลปินรุ่นหลัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งศิลปินในช่วงของปี ค.ศ. ๑๙๗๐ เป็นต้นมา แม้กระทั่งก่อนหน้านั้นคือในช่วงหลังของศตวรรษที่ ๑๙ ก็มีศิลปินอเมริกันหลายท่านหันเข้าหาเรื่องราวในงานศิลปะที่เป็นเรื่องธรรมชาติเช่นกัน

นอกเหนือจากการเขียนภาพทิวทัศน์ของอเมริกันและภาพที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับคริสต์ศาสนาแล้ว "โคล" ยังเขียนภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการเมือง เนื้อหาเกี่ยวกับวัฏจักรของชีวิตด้วย ภาพบางภาพสะท้อนให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรือง และความเสื่อมของอารยธรรมของมนุษย์

อาจเป็นไปได้ว่า "โคล" ได้เดินทางไปยุโรปหลายครั้ง ได้ศึกษา

"THE ARCHITECT'S DREAM"
สีน้ำมันบนผ้าใบ
เขียนขึ้นในปี ค.ศ.๑๘๔๐

ตลอดจนได้เห็นความเป็นไปในด้านต่าง ๆ ของอารยธรรมในยุโรปจึงทำให้เกิดความบันดาลใจเขียนภาพแสดงสัจธรรมในสังคมมนุษย์ขึ้น ดังจะเห็นได้จากภาพชุด "THE COURSE OF EMPIRE" ซึ่งแบ่งออกเป็น ๕ ภาพ แสดงเหตุการณ์ต่าง ๆ นับตั้งแต่การกำเนิดของอารยธรรม ความอุดมสมบูรณ์ ความเจริญสูงสุด จนกลายมาเป็นการทำลายล้าง และตกอยู่ในสภาพโดดเดี่ยวอ้างว้างในที่สุด

ภาพที่ "โคล" เขียนขึ้นแต่ละภาพนั้นเป็นภาพที่ได้มาจากจินตนาการและประสบการณ์ของเขาเอง ความหมายลึก ๆ ที่ซ่อนอยู่เบื้องหลังของการเขียนภาพชุดนี้ขึ้นมานั้นคือ ความต้องการของ "โคล" ที่จะแสดงปฏิกิริยาและความคิดที่มีต่ออารยธรรมของอเมริกันในระหว่างปี ค.ศ.

๑๘๓๐ ถึงปี ค.ศ. ๑๘๔๐ เขาคงต้องการจะชี้ให้เห็นถึงสิ่งที่เป็นสัจธรรม เช่น เมื่อมีการเกิดก็ย่อมมีการดับ เมื่อมีความเจริญจนถึงจุดสูงสุดก็ย่อมจะมีความเสื่อมเป็นธรรมดา "โคล" ปรารถนาให้งานของเขามีสาระให้แง่คิดแก่ผู้ชม และที่สำคัญนั้นเขาต้องการให้ศิลปะเป็นสิ่งช่วยยกระดับจิตใจของคนให้สูงขึ้น

ภาพ "THE ARCHITECT'S DREAM" เป็นภาพเขียนในแนวโรแมนติค ในภาพจะเห็นสถาปนิกผู้หนึ่งกำลังนั่งเอนกายพิงกองหนังสืออยู่บนแท่นใหญ่ ซึ่งมีลักษณะเป็นยอดเสาแบบตัด สถาปนิกผู้นี้มีลักษณะท่าทางเหมือนกับกำลังฝัน หรือกำลังตกอยู่ในภวังค์ ตามองตรงไปเบื้องหน้าอย่างไร้จุดหมาย ณ เบื้องหน้านั้นมีอาการหลากยุคสมัย ซึ่งเป็นเสมือนตัวแทนของประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมของซีกโลกตะวันตก ทางซ้ายมือของภาพนั้นความจริงแล้วจะต้องมีโบสถ์ในยุคของโกธิคตั้งอยู่ ส่วนทางด้านขวามือของภาพคือริมน้ำนั้น จะเห็นสถาปัตยกรรมของอียิปต์ สังเกตได้จากเสาและหัวเสารูปทรงคล้ายกลีบบัว สถาปัตยกรรมของกรีก โรมัน พีระมิดของอียิปต์เห็นได้เลือนรางในพื้นหลังของภาพ สิ่งที่สำคัญที่สุดสิ่งหนึ่งในภาพคือ ตัวอาคารที่มีโดมอยู่ตรงยอด แท้จริงแล้วอาคารนี้เป็นสัญลักษณ์แทนเมืองโคลัมบัสอันเป็นเมืองสำคัญของรัฐโอไฮโอ ในสหรัฐอเมริกา

ภาพเขียนชิ้นนี้มีขนาดใหญ่ "โคล" ต้องการให้ภาพทิวทัศน์อันประกอบด้วยสถาปัตยกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ตั้งอยู่เป็นระยะไกลสุดตาหาจุดจบแทบไม่ได้ ภาพนี้เป็นภาพแห่งความฝันของสถาปนิก เป็นความฝันที่มีต่อความเปลี่ยนแปลงของประเทศสหรัฐอเมริกาในอนาคตข้างหน้า สถาปนิกฝันที่จะสร้างสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ อย่างไม่มีที่สิ้นสุด สถาปัตยกรรมเหล่านั้นจะถูกสร้างขึ้นแทนป่าเขาอันรกร้างไร้ประโยชน์ เป็นความต้องการของสถาปนิกที่จะสร้างสรรค์ความเจริญทางด้านวัตถุ

"โคล" นำภาพของสถาปัตยกรรมในยุคต่าง ๆ มาใส่รวมกันไว้ในภาพเดียวกันก็เพื่อต้องการชี้ให้เห็นว่าตัวอย่างที่ดีในอดีตย่อมเป็นหนทางนำมาซึ่งความก้าวหน้าและความสำเร็จในอนาคต สถาปนิกในภาพนี้เป็นตัวแทนของสถาปนิกทั้งหลายที่มีความสำนึกในหน้าที่ของเขาที่มีต่อสังคมและสำนึกถึงความสำเร็จอันยิ่งใหญ่ของมนุษย์ในกาลเวลาที่ผ่านมา อาจเป็นไปได้ว่า "โคล" ฝันที่จะเห็นประเทศสหรัฐอเมริกามีอารยธรรมใหม่ ซึ่งเป็นของตนเองในอนาคตข้างหน้า ด้วยการนำเอาอารยธรรมเก่าของยุโรปมาปรับปรุงและนำมาเป็นแนวทางการสร้างอารยธรรมของตน ภาพเขียนชิ้นนี้เป็นภาพความฝันของศิลปินที่จินตนาการและสมมติให้ตนเองเป็นสถาปนิก ภาพนี้เป็นภาพที่ได้รับความนิยมสูง เป็นภาพที่น่าสนใจมากทีเดียว

ส่วนภาพ "ST. JOHN IN THE WILDERNESS" เป็นภาพที่แสดงให้เห็นถึงความยิ่งใหญ่ของธรรมชาติ ซึ่ง "โคล" ถือว่าเป็นฝีมือการสร้างสรรค์ของพระผู้เป็นเจ้า ภาพทิวทัศน์ของเขาเป็นภาพที่แฝงไว้ด้วยจิตวิญญาณ ความเชื่อมั่น และความศรัทธาดังจะเห็นได้จากการที่ "โคล" เอาเรื่องราวและเหตุการณ์ทางคริสต์ศาสนามาแทรกไว้ เซนต์จอห์น ยืนอยู่บนโขดหินตรงหน้าผาแห่งหนึ่ง เข้าใจว่ากำลังสั่งสอนกลุ่มคนให้ระลึกถึงพระผู้เป็นเจ้า เบื้องหลังของเซนต์จอห์นมีไม้กางเขนอันเป็นสัญลักษณ์สำคัญของคริสต์ศาสนาตั้งตระหง่านอยู่ "โคล" สร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมอันเป็นธรรมชาติอย่างแท้จริง เพื่อช่วยเสริมคำสั่งสอนของเซนต์จอห์นให้มีความศักดิ์สิทธิ์น่าเชื่อถือยิ่งขึ้น

"โคล" จงใจเน้นให้พระสาวกของพระเยซูเป็นจุดเด่นของภาพ ด้วยการใช้สีออกโทนเหลืองน้ำตาลตัดกับสีเข้มของขุนเขาที่อยู่เบื้องหลัง การใช้สีและน้ำหนักตัดกันในลักษณะนี้ทำให้ความสำคัญของเซนต์จอห์น และไม้กางเขนมีมากขึ้น หากเทียบดูสัดส่วนระหว่างคนในภาพและธรรมชาติล้อมรอบนั้นจะเห็นได้ว่า มนุษย์เป็นเพียงส่วนเล็ก ๆ ส่วนหนึ่งของธรรมชาติเท่านั้น

ผลงานสร้างสรรค์ของ "โคล" นั้นมีมากมาย และในช่วงปลายของชีวิต เขาได้ตัดสินใจละทิ้งความเจริญรุ่งเรืองของชีวิตในเมืองมุ่งสู่ MT. DESERT ISLAND ในมลรัฐเมน อันเป็นสถานที่ที่เพียบพร้อมไปด้วยความงดงามทางธรรมชาติ บรรยากาศอันสงบสุขไร้ความวุ่นวายสับสน

และที่นั่น โคลได้ใช้เวลาส่วนใหญ่ของเขาอุทิศให้กับการสร้างสรรค์งานศิลปะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเขาได้ผลิตงานวาดเส้นไว้เป็นจำนวนมาก

“ชมเสือเต้น”

๑

อ้ายเสือ...ปี๊ป

เขื่อน
สูงเพียงแหงนคอเงยแม่เหวย!...วัง
ก็กูเพียงคนเถื่อนอยู่เรือนป่า
เป็นไพร่ฟ้าหน้าดำก็ช้ำเอา
น้ำแห้งแล้งฝนพอทนสู้
ไข้เจ็บเหน็บหนาวก็เข้าใจ
ห่างไกลปืนเที่ยงจากเวียงวัง
เป็นคนเถื่อนป่าดงในพงพี
แต่แนะเฮ้ย! วังเขื่อน ณ เถื่อนพนม
เมื่อมึงรักนักเลงต้องเกรงใจ
กูก็ศักดิ์อ้ายเสือสืบเชื้อสาย
มากุมเหงหมายยึดทำฮึดฮัด
ชุมกูกูก็รักในชุมกู
ดาบเถอะเกลอฟาดกันให้ลั่นปฐพี
มาวางเขื่อนเงื่อนงำไร้คำตอบ
บ๊ะ! หมางใจเกลอแก้วเสียแล้วมิตร
จะกักน้ำป่าไพรที่ไหลล่อง
จะปั้นปูนพูนคัน-บันดาลดล
ใช่ว่ากูงี่โง่เป็นโคเขลา
วังเขื่อนเรือนคอกที่งอกเงย
เสือมันเต้นเสียแล้วอ้ายแก้วเกลอ
เมื่อมึงรักนักเลง ก็อย่าเกรงชะงัก

คล้ายเหมือนป้อมปราการตระหง่านตั้ง
จะเลียบผ่านทวารบังก็คันเท้า
ตามประสาย่าปู่ที่อยู่เก่า
เป็นพันธุ์เผ่ากร้านกร่ำก็ช้ำไป
น้ำพรูท่วมท้นพอทนได้
ป่าไพรภัยหลากย่อมมากมี
ห่างกระทั่งแสงไสวจากไฟสี
ก็วิถีคนเถื่อน ณ เรือนไพร
ให้กูก้มหมอบราบคอยกราบไหว้?
มึงใครและกูใครต้องให้ชัด
อยู่ชุมลายพาดกลอนใช่จรจัด
หากดาบกูต้องตวัด...ก็บัดนี้
เมื่อเสือสู้แน่ะเฮ้ย! มิเคยหนี
มึงมีดีกูก็มีซึ่งชีวิต
มาขีดขอบเขตรื้อถืออภิสิทธิ์
เขื่อนศักดิ์สิทธิ์ไร้คำตอบย่อมชอบกล
แต่ผืนป่าสักทองจะล่องหน!
แต่ห้ามคนตรวจสอบ...อ้ายปอบเอ๊ย!
เห็นเป็นเต่าเง่างั่งกระมังเหวย
เกลอเอ๋ยเกลอกูอดสูนัก
ดาบเบ้อเร่อด้ามขลังกำลังกวัก
กูจะชักฝักดาบต้อนรับนักเลง...

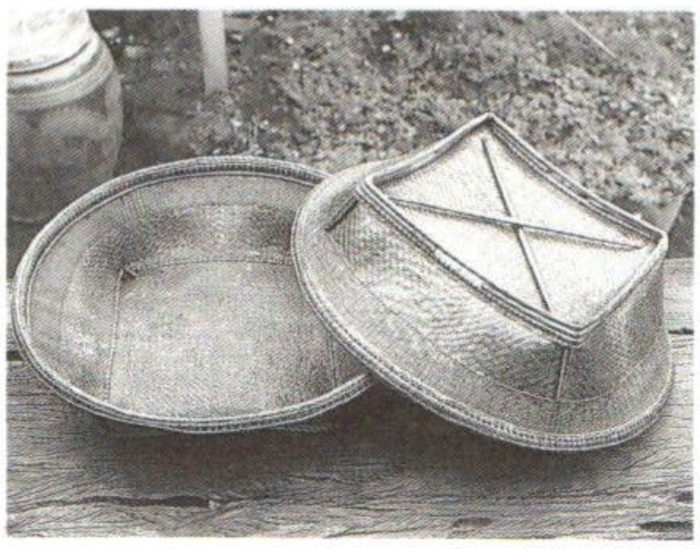
ตะกร้า
และป้านชา
ยกดอกพิกุล
ฝีมือนางสงวน จำปาเงิน
ชาวบ้านโพธิ์พระยา
อ.เมือง

เครื่องจักสานสุพรรณบุรี

พยูร โมสิกรัตน์

เมื่อสิบปีก่อนผู้เขียนเคยไปตระเวนตามชนบทเมืองสุพรรณบุรี เห็นชาวบ้านทำเครื่องจักสานอยู่มากหลายท้องที่ ไม่ว่าจะเป็นอำเภอเมือง บางปลาม้า ศรีประจันต์ สามชุก สองพี่น้อง รู้สึกชื่นชอบฝีมือช่างหลายราย และที่ชอบมากก็คือความแข็งแรงทนทานของผลิตภัณฑ์

โดยทั่วไปช่างชาวสุพรรณทำของระดับคุณภาพ ไม่สุกเอาเผากิน ที่บ้านมีเครื่องจักสานจากสุพรรณใช้อยู่สามสี่ชิ้น สิบปีแล้วยังไม่ชำรุด ต่างจากของราชทัณฑ์ อายุอ่อนกว่านี้ แต่หูขาด หวายถักขอบขาดเกือบทุกใบ

กระจาดหาบสานทึบด้วยตอกเส้นจิ๋ว ผลงานนางเปลื้อง ศรีสุข ชาวบ้านดอนโพธิ์ทอง อ.เมือง

แม้ว่าเครื่องจักสานเมืองสุพรรณส่วนใหญ่จะเป็นของดีมีคุณภาพ ทั้งด้านความงามและความแข็งแรงทนทาน แต่เราไม่ค่อยพบเห็นในท้องตลาด แม้ในตัวเมืองสุพรรณเอง ร้านขายเครื่องจักสานในตลาดบางร้านไม่มีของสุพรรณวางขาย มีแต่ของอ่างทอง ชัยนาท อยุธยา ชลบุรี

เครื่องจักสานสุพรรณบุรี นอกจากทำดีมี

คุณภาพแล้ว บางอย่างบางแบบก็แปลกกว่าที่อื่น เช่นข้องกบ เท่าที่ไปดู ๆ มาก็ยังไม่พบแหล่งอื่นนอกจากสุพรรณบุรี เครื่องสานของ**นายสงวน ยางทอง** มีลักษณะเฉพาะตัว แม้จะใช้ลายขัดเป็นพื้นแต่ก็มีความงามด้วยสัดส่วน รูปทรง พื้นผิวที่เกิดจากการกำหนดขนาดเส้นตอก สีของตอก ซึ่งใช้ตอกผิวกับตอกรองผิวจัดวางได้จังหวะ ยังไม่เคยเห็นช่างที่ไหนทำแบบนี้ ฝาชีเมืองสุพรรณก็ยังเป็นฝาชีทรงกรวยแบบโบราณ แม้ที่พนัสนิคมจะยังทำฝาชีทรงกรวยด้วย แต่ของพนัสนิคมทรงเตี้ยกว่าและมักสานยกดอกพิกุล ส่วนของสุพรรณมีทั้งสานโปร่งและสานทึบ

ช่างสานฝีมือดีชาวสุพรรณเท่าที่รู้จักมีอยู่หลายท่าน ล้วนแต่เป็นผู้อาวุโสทั้งสิ้น หลายท่านคงไม่อยู่ถึงวันนี้แล้วก็ได้

ช่างฝีมือดีที่อยากเอ่ยนามให้ปรากฏไว้ ณ ที่นี้ นอกจากนายสงวนก็มีอาทิ **นางสงวน จำปาเงิน** ชาวโพธิ์พระยา ส่วนมากท่านจะสานกระเป๋า ตะกร้า และป้านชายกดอกพิกุล **นายพูน พันธ์แตง** สานกระจาด ฝาชี แต่เลิกไปนานแล้ว **นายทองม้วน กองสินแก้ว** ชาวสวนแตง สานของใช้ในครัวเรือนได้ทุกอย่าง แต่ไม่ทำเป็นอาชีพ ที่จริงนายทองม้วนเป็นคนมีศิลปะนิสัย มีญาณด้านความงาม แม้จะสานของใช้งานหนักที่ไม่จำเป็นต้องประดิดประดอย แต่นายทองม้วนก็ได้แสดงให้เห็นว่าเป็นคนมีนิสัยทางศิลปะ ด้วยการกำหนดส่วนทรง ขนาดเส้นตอก

(บน) ไซหรือเสือ ฝีมือนายทองม้วน กองสินแก้ว ชาวบ้านสำดำ สวนแตง (ล่าง) ผลงานแบบต่าง ๆ ของนายสงวน มีทั้งตะกร้า กระจาด รูปลักษณ์ค่อนข้างแหวกจากพื้นบ้าน

ที่พอเหมาะกับขนาดของผลิตภัณฑ์ ความประณีตในการเหลาตอก การผูกขอบ เป็นต้น

นางปิ่นแก้ว แสงจันทร์ฉาย ชาวบ้านแหลมสานได้หลายอย่าง เช่น กระเช้า กระเป๋า ตะกร้า ฝาชี กระทายฝีมือประณีต งานเด่นคือสานยกดอกและการถักขอบ ถักสัน **นางเปลื้อง ศรีสุข** ชาวบ้านดอนโพธิ์ทอง สานกระจาด พัดใบตำลึง กุ้ง และของเล่นตอนที่ไปคุยกับท่าน ท่านบอกว่าสานไม่ไหวแล้ว ไม่มีเรี่ยวแรงแม้จะนั่ง ยายเปลื้องสานกระจาดด้วยตอกเส้นเล็กจิ๋ว ทำให้เห็นความมานะอันยิ่งใหญ่ของท่าน กระตุ้นเราให้มุ่งขึ้นบ้าง

นายฉันและนางลิ้นจี่ วงศ์พิทักษ์ ตลอดจนอีกหลายท่านในตำบลองครักษ์ สานยกดอกได้พอ ๆ กับช่างพนัสนิคม ที่นี่เคยได้รับการส่งเสริม แต่พักหลังซา ๆ กันไป จนเลิกสานกันเกือบหมด **นางบาง แซ่โอ และนางยิ้น มัจฉา** สองแม่ลูกชาวศรีประจันต์ ถนัดสานลายตาจีน ฝีมือการสานการถักประณีตเรียบร้อย ยังมีช่างฝีมือดีอีกมากแต่งานที่ทำเป็นของใช้ที่ไม่จำเป็นต้องทำอย่างประณีตวิจิตรบรรจง เช่น นายไข่ ชิ้ววงศ์ ทำข้องกบ นายเช้า ขันทอง ทำเข่งเป็ดเข่งไก่ นายจวน จันเจริญ ทำกระชัง นายเล็ก ขำอรุณ ทำกระบุง ฯลฯ

ไปเที่ยวสุพรรณ เห็นบ้านเมืองของเขา เห็นผลงานแม้จะเป็นของชาวบ้าน และถ้าสนใจผู้คนกับผลงานอยู่บ้าง ต้องยอมรับว่าเมืองนี้เป็นที่เกิดของคนคุณภาพ ไม่ว่าจะเป็นทางการเมือง การปกครอง การสื่อสาร การศึกษา การศาสนา

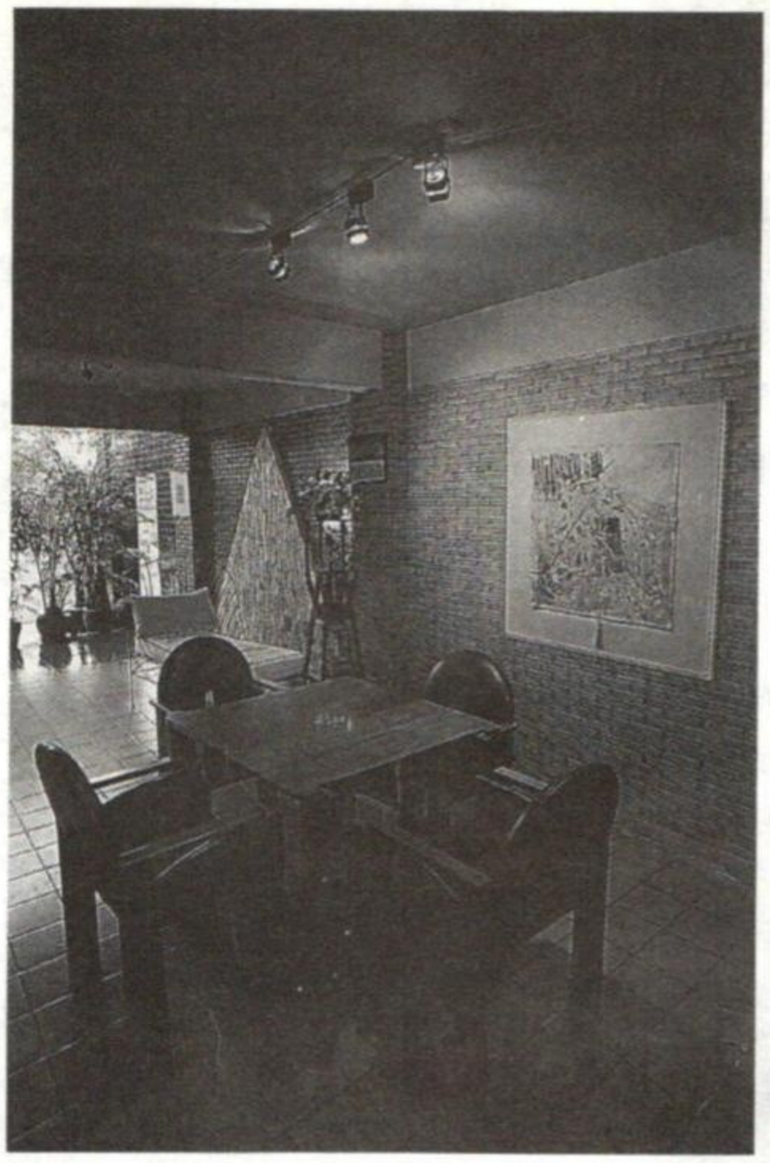
และโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านศิลปวัฒนธรรม

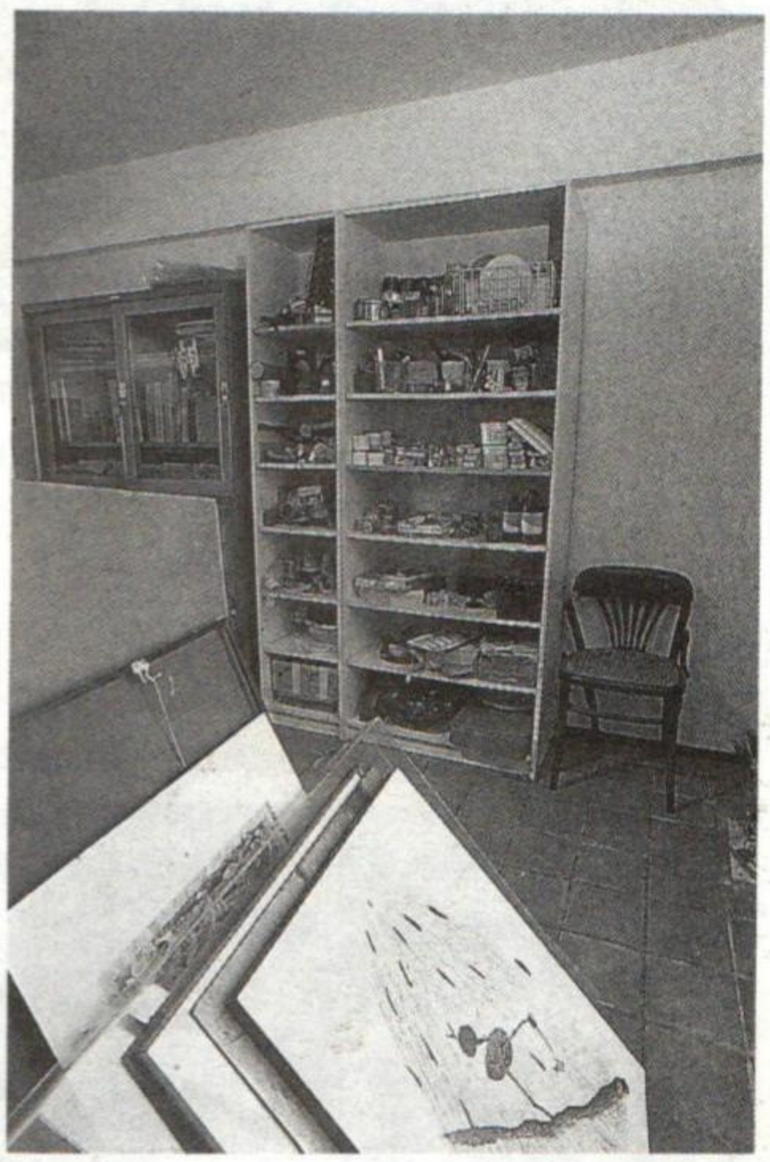

National
MC-3600

ธรรม แต่มันก็เป็นปรากฏการณ์หนึ่งของวัฒนธรรมเรา"

แต่ก็คงปฏิเสธไม่ได้ว่าวิธีการใช้เทคนิคก็เป็นอีกส่วนหนึ่งที่เข้ามาเสริมให้งานน่าสนใจมากขึ้น เทคนิคการพิมพ์ของเขาจึงต่างไปจากคนอื่น ๆ "งานพิมพ์ของผมจะไม่ค่อยเป็น tradition ในวงการภาพพิมพ์เท่าไร วิธีการของผมจะฉีกแนวออกมาจากทั่ว ๆ ไป พิมพ์ทับซ้อนบ้าง ใช้กระดาษที่ต่างจากคนอื่น ๆ บ้าง ผมใช้กระดาษสาซึ่งราคาถูกเป็นงาน hand made แต่ละแผ่นมันจะมีบุคลิกของมันต่างกันไป ขาดบ้าง วิ่นบ้าง แต่มันสื่อถึงธรรมชาติ ขณะที่กระดาษที่เขาใช้กันทั่วไปมันสำเร็จรูปจากโรงงานเหมือนกันหมดทุกแผ่น ผมรู้สึกว่ามันขาดจิตวิญญาณ"

อาจกล่าวได้ว่า งานของถาวร โกอุดมวิทย์ ประกอบด้วย ๓ สิ่งสูงสุดที่ศิลปินทุกคนต้องการคือ หนึ่ง ความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีความเป็นตัวของตัวเอง สอง การแสดงออกในจิตวิญญาณแห่งเชื้อชาติ ความเชื่อ ศาสนาที่สื่อให้เห็นถึงภูมิปัญญาของมนุษย์ไม่ว่าจะแสดงออกถึงความไม่ศิวิไลซ์ และสาม ความเป็นสากลในการสื่อสารด้วยภาษาของศิลปะโดยไม่อยู่ในขอบเขตจำกัดของเชื้อชาติ ภาษาใด ๆ เขาได้ก้าวเข้ามาอยู่ในกระแสของสิ่งที่ศิลปินทุกคนใฝ่ฝัน บนเส้นทางนี้เขาได้พบส่วนที่เป็นตัวตนของเขา เขาสร้างสิ่งที่ไม่มีความหมายให้มีความหมายขึ้นจากพื้นฐานของธรรมชาติที่เรียบง่ายมาสู่ความเชื่อในจิตวิญญาณ จากความเป็นวัตถุที่เป็นพื้นฐานมาสู่ความมีคุณค่าอันยิ่งใหญ่ในความเป็นสากล

ส่วนหนึ่งของผลงานที่นำมาตกแต่งบ้าน

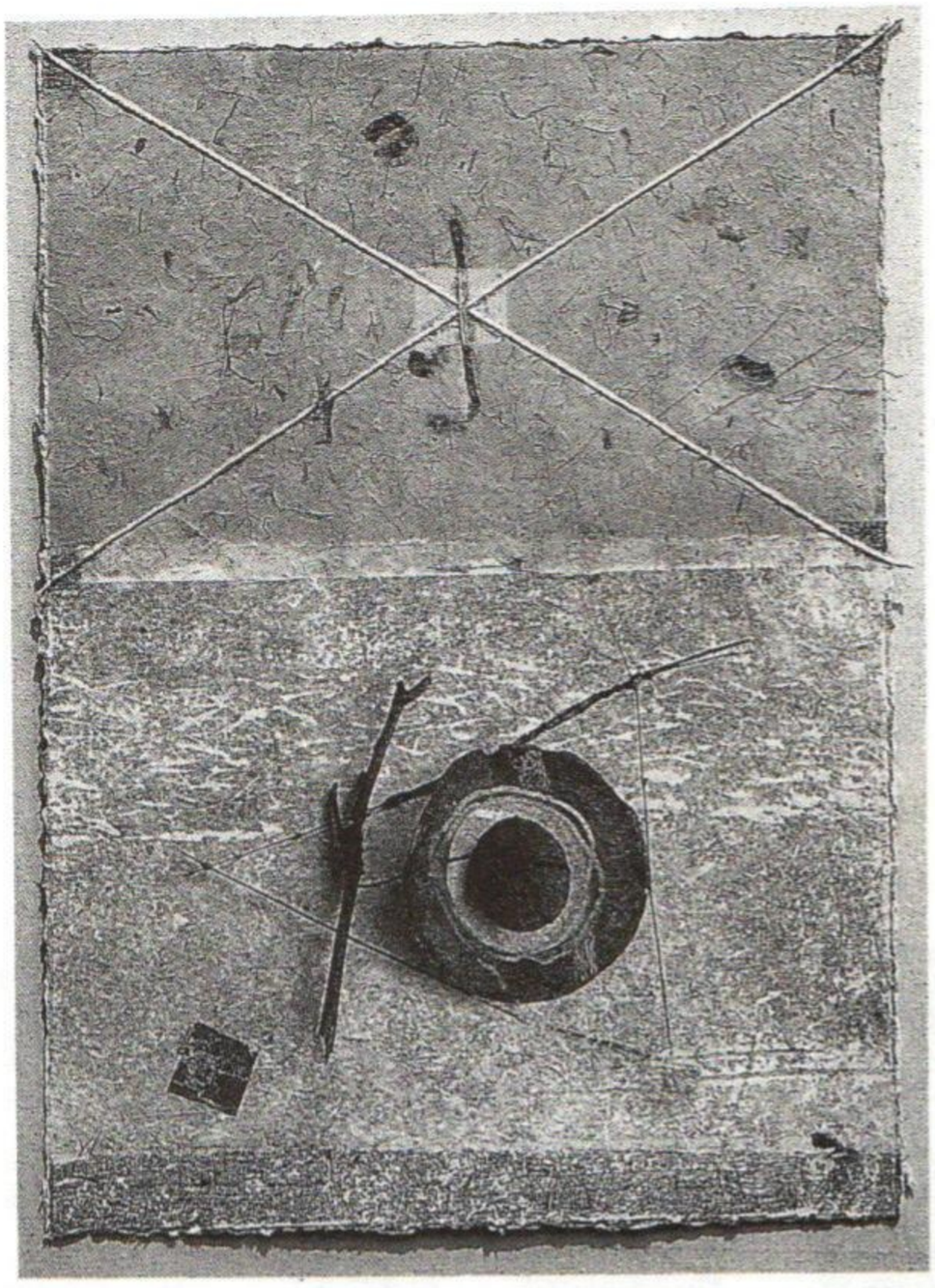
ทุกวันนี้ถาวร โกอุดมวิทย์ยังคงผลิตงานศิลปะออกแสดงอย่างสม่ำเสมอ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ผลงานชุดล่าสุด FETISH จัดแสดงที่ NOB GALLERY ประเทศญี่ปุ่น เมื่อต้นปีนี้ก็ได้รับความสนใจเป็นอย่างมากในดินแดนอาทิตย์อุทัย ซึ่งเขาให้ความเห็นว่า

"ในแวดวงศิลปะภาพพิมพ์บ้านเราไม่ค่อยมีการ promote เท่าไร ทั้งที่เกียรติภูมิที่เราได้รับ วงการศิลปะภาพพิมพ์ต่างชาติเขายกย่องเรามาก ไม่ใช่แค่ผมคนเดียวแต่หมายถึงมาตรฐานศิลปะภาพพิมพ์ในบ้านเรา เขายอมรับมาก บ่อยครั้งที่งานแสดงศิลปะภาพพิมพ์ของโลกที่เขากล่าวถึงประเทศไทย เขาสงสัยว่าทำไมงานภาพพิมพ์ของเราถึงดี สงสัยว่าเรามีปัจจัยอะไรที่ทำให้งานภาพพิมพ์โดดเด่น ในการแสดงภาพพิมพ์ครั้งสำคัญ ๆ ของโลก มีงานของไทยเข้าร่วมเยอะและได้รางวัลบ่อย ขณะที่ประเทศในภูมิภาคเดียวกับเราไม่มีโอกาสนี้แม้แต่บางประเทศในยุโรปก็ยังไม่เคย"

อีกปัจจัยหนึ่งที่ถาวรเห็นว่ามีความสำคัญคือ สตูดิโอในการทำงานภาพพิมพ์ เนื่องจากเป็นงานที่ต้องใช้เทคนิควิธีการต่าง ๆ มากมาย อุปกรณ์และเครื่องมือก็ราคาแพง ศิลปินไม่ทุกคนที่จะมีสตูดิโอ มีแท่นพิมพ์เป็นของตนเอง การผลิตงานจึงไม่สามารถทำได้อย่างเต็มที่ รวมทั้ง GALLERY ดี ๆ ที่จะแสดงผลงานด้วย

แม้ว่าถาวรจะโชคดีกว่าศิลปินคนอื่น ๆ ที่มีสตูดิโอเป็นส่วนตัว แต่ความตั้งใจอีกประการของเขาก็คือการสร้างสตูดิโอและ GALLERY ที่สมบูรณ์แบบสักแห่งด้วยทุนทรัพย์ของตนเอง และบนเส้นทางศิลปะนี้เขาคงไม่หยุดการเดินทางของเขาเพียงเท่านี้ ยังคงมีสิ่งที่รอการค้นพบจากเขาอยู่อีกมาก

แต่จะเป็นสิ่งใดนั้น เราคงต้องรอดูจากผลงานของเขา

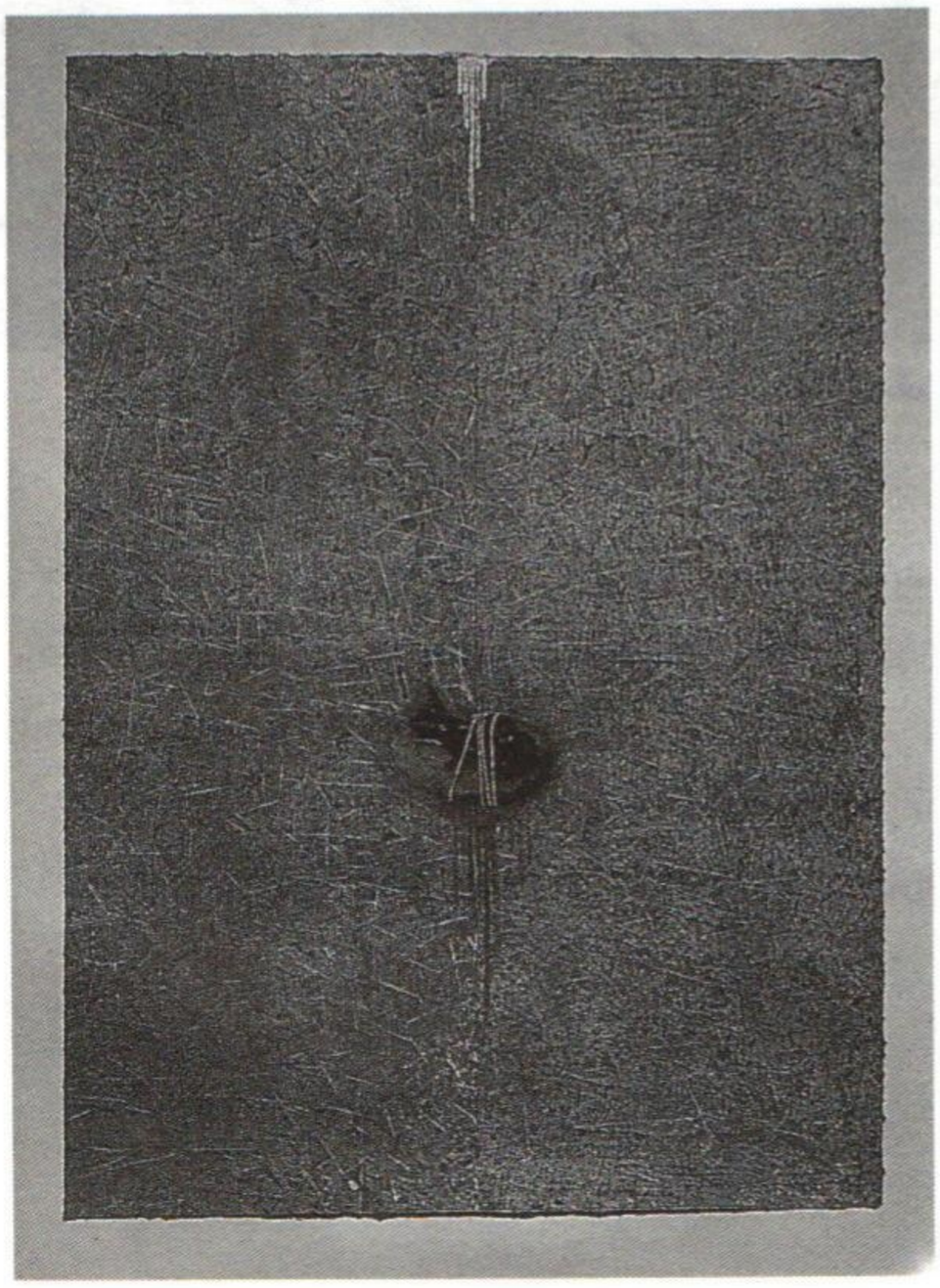

ภาพ SYMBOLS IN RITUAL 1992/5

รางวัลชนะเลิศการแสดงภาพพิมพ์นานาชาติ '๘๔ ประเทศยูโกสลาเวีย

ผลงานชุดล่าสุด FETISH

จัดแสดงที่ NOB GALLERY เมือง OKAZAKI ประเทศญี่ปุ่น

THAVORN KO-UDOMVIT

THE FACULTY OF PAINTING, SCULPTURE AND GRAPHIC ARTS, SILPAKORN UNIVERSITY, BANGKOK 10200, THAILAND. TEL. 221-0820

STUDIO : P. PHASUK VILLAGE 54/241 SOI 3 PINKLAO-NAKHON CHAISRI RD. TALINGCHAN, BANGKOK 10170, THAILAND. TEL. 448-3626, FAX. 448-3176

BORN : JULY 31, 1956. BANGKOK, THAILAND.

EDUCATION : M.F.A. SILPAKORN UNIVERSITY, BANGKOK, THAILAND.

FELLOWSHIP : ASIAN CULTURAL COUNCIL (J.D.ROCKEFELLER 3RD) U.S.A.

TEACHING AND LECTURING :

1982 - THE FACULTY OF PAINTING, SCULPTURE AND GRAPHIC ARTS, SILPAKORN UNIVERSITY, BANGKOK.

1987-89 - CHULALONGKORN UNIVERSITY, BANGKOK, THAILAND.

1987 - NAGOYA UNIVERSITY OF FINE ARTS, JAPAN.

WORKSHOP :

1983 - ROBERT BLACKURN'S PRINTMAKING WORKSHOP NEW YORK, U.S.A.

1988 - CLUB MEDITERRANEAN ASIAN ARTS FESTIVAL CHERATING, MALAYSIA.

1989 - FUKUOKA ART MUSEUM, FUKUOKA, JAPAN.

PRESENT :

ASSISTAN PROFESSOR OF THE FACULTY OF PAINTING, SCULPTURE AND GRAPHIC ARTS, SILPAKORN UNIVERSITY, BANGKOK.

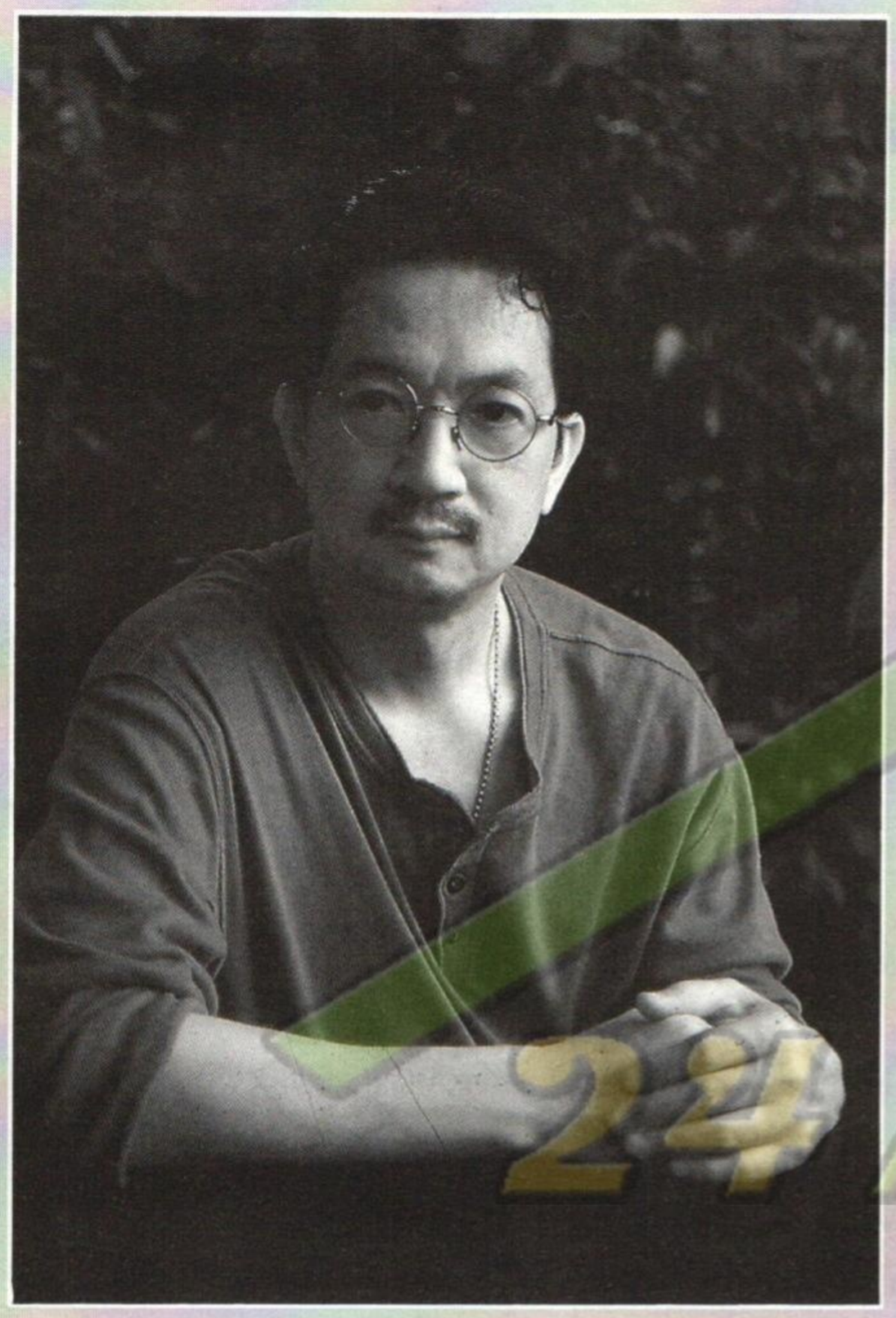
AWARDS :

1979 - 2ND PRIZE, GRAPHIC ARTS, 25TH NATIONAL EXHIBITION OF ART, BANGKOK, THAILAND.

1980 - SPECIAL COMMENDED PRIZE, YOUNG ART IN ASIA NOW, HONG KONG.

2ND PRIZE, GRAPHIC ARTS, 26TH NATIONAL EXHIBITION OF ART, BANGKOK, THAILAND.

1981 - 3RD PRIZE, 5TH BUA LUANG ART EXHIBITION, BANGKOK, THAILAND.

- GRAND PRIZE, CONTEMPORARY ART EXHIBITION 1981, BANGKOK, THAILAND.

1982 - AWARD WINNER, CONTEMPORARY ART EXHIBITION, NATIONAL BANK, BANGKOK, THAILAND.

3RD PRIZE, GRAPHIC ARTS, 28TH NATIONAL EXHIBITION OF ART, BANGKOK, THAILAND.

2ND PRIZE, MIXED MEDIA, 28TH NATIONAL EXHIBITION OF ART, BANGKOK, THAILAND.

- HONORABLE MENTION, THAI FARMER BANK PAINTING COMPETITION IN COMMEMORATION OF RATTANAKOSIN BICENTENNIAL, BANGKOK, THAILAND.

SPECIAL AWARDS, X BIENNIALE OF GRAPHIC DESIGN, BRNO, CZECHOSLOVAKIA.

1984 - 3RD PRIZE, GRAPHIC ARTS, 30TH NATIONAL EXHIBITION OF ART, BANGKOK, THAILAND.

1986 - 1ST PRIZE, 10TH BUA LUANG ART EXHIBITION, BANGKOK, THAILAND.

- "FRIENDS OF BRADRORD ART GALLERIES AND MUSEUM" PRIZE, 9TH BRITISH INTERNATIONAL PRINT BIENNIALE, BRADFORD, ENGLAND.

1987 - 3RD PRIZE, GRAPHIC ARTS, 33RD NATIONAL EXHIBITION OF ART, BANGKOK, THAILAND.

1988 - GRAND PRIZE, 6TH SEOUL INTERNATIONAL PRINT BIENNALE, SEOUL, KOREA.

1989 - 1ST PRIZE,GRAPHIC ARTS, 35TH NATIONAL EXHIBITION OF ART, BANGKOK, THAILAND.

- GRAND PRIZE, 4TH ASIAN ART EXHIBITION IN BANGLADESH.

TRIENNALE PRIZE, 9TH NORWEGIAN. INTERNATIONAL PRINT TRIENNAL FREDRIKST AND NORWAY.

1991 - 1ST PRIZE, 4TH BIENNIALE EXHIBITION OF PRINTING, WAKAYAMA, JAPAN.

- FOUR EQUAL PRIZE AND SILVER PLAQUE, THE INTERNATIONAL BIENNIALE VARNA'91, BULGARIA.

BRONZE PRIZE, THE INTERNATIONAL BIENNIALE COMPETITION OF PRINT OSAKA 1991, JAPAN.

1992 - 1ST PRIZE, GRAPHIC ART, 38TH NATIONAL EXHIBITION OF ART, BANGKOK, THAILAND.

1993 - 2ND PRIZE, 5TH BIENNIALE EXHIBITION OF PRINTING, WAKAYAMA, JAPAN.

1994 - "THE REGULAR EXEQUO PRIZE" TNERNATIONAL PRINT TRIENNIAL'94, CRACOW, POLAND

- GRAND PRIX, 3RD GRAPHIC ARTS BIENNIAL BELGRADE'94, YUGOSLAVIA.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลีลาไทย

CLASSICAL THAI

จากจิตรกรรมแบบแผนประเพณี มาเป็นจิตรกรรมร่วมสมัยในปัจจุบัน (ตอนที่ ๒)

สันติ เล็กสุขุม

บทความนี้เป็นตอนที่ ๒ ต่อจากเรื่องเดียวกันในศิลปวัฒนธรรมฉบับก่อน ตอนที่ ๑ ได้กล่าวถึงความเป็นมาของจิตรกรรมไทยแบบประเพณี ซึ่งเหลือหลักฐานที่เขียนขึ้นเมื่อราว ๖-๗ ร้อยปีที่ผ่านมา ไล่เรียงแนวพัฒนาการมาโดยสรุปมาจนถึงจิตรกรรมร่วมสมัยในปัจจุบัน โดยมีประเด็นว่าเมื่อสังคมเปลี่ยน แรงบันดาลใจหรือแนวเรื่องที่เขียนก็เปลี่ยนไปด้วย รูปแบบลักษณะของศิลปกรรมซึ่งสอดคล้องกับแนวเรื่องจึงต่างไปจากเดิมด้วยเช่นกัน

ในที่นี้จะขอกล่าวถึงรายละเอียดเล็ก ๆ คือ**สินเทา** อันเป็นส่วนที่ประกอบอยู่ในภาพจิตรกรรมฝาผนังแบบประเพณีไทยโบราณ ซึ่งเป็นหนึ่งในหลายตัวอย่างที่สามารถนำมาสนับสนุนประเด็นดังกล่าวข้างต้นได้

ความหมายของคำว่า สินเทา เรียกตาม ๆ กันมา โดยที่ไม่ทราบความหมายแน่ชัด ความเป็นมาของศัพท์คำก็เลือนหายไปจนไม่ทราบกันด้วย ลักษณะของสินเทา คือแถบหยักฟันปลา ทำหน้าที่ครอบแบ่งฉากแบ่งตอน หรือแบ่งเรื่องราวที่ต่อเนื่องกันให้เป็นสัดส่วนให้ดูแล้วเข้าใจเรื่องราวได้ง่ายยิ่งขึ้น มีอยู่ให้เห็นได้เด่นชัดในจิตรกรรมฝาผนังของกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย

ก่อนจะกล่าวถึงสินเทาในภาพจิตรกรรมฝาผนัง ขอกล่าวถึงต้นแบบที่ค้นคว้าได้จากหลักฐานทางด้านประติมากรรมในศิลปะทวารวดี อายุกว่าพันปีมาแล้ว สินเทาทำหน้าที่คั่นจังหวะของฉากเหตุการณ์ในตอนเดียวกันเพื่อลวงตาให้เห็นเป็นมิติใกล้-ไกล

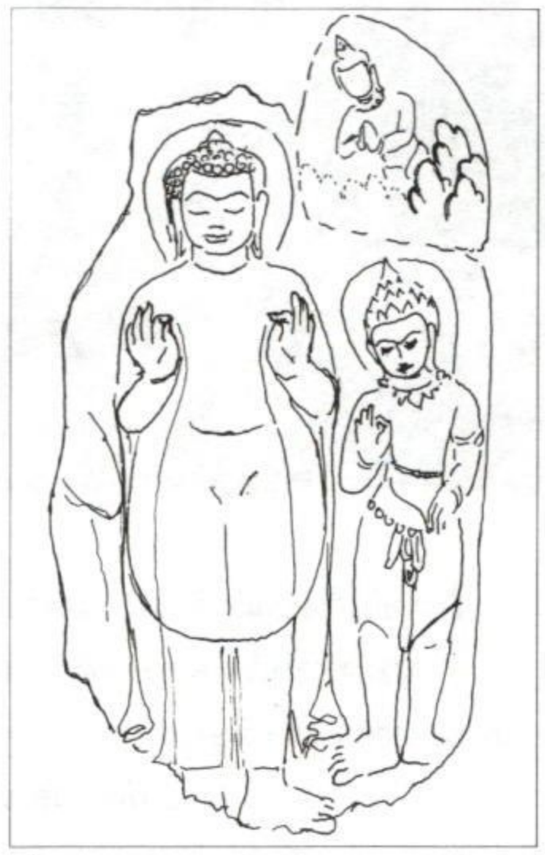
ประติมากรรมนูนต่ำ สลักจากหิน รูปพระพุทธองค์ในพระอิริยาบถยืน พระหัตถ์แสดงปางประทานเทศนาสั่งสอน มีรูปบุคคลชั้นสูงอยู่ทางซ้ายในอิริยาบถยืน เข้าใจว่าเป็นพุทธประวัติตอนพระพุทธองค์เสด็จลงจากสวรรค์ดาวดึงส์ ทางขวาของพระองค์ซึ่งชำรุดหายไปแล้วมีร่องรอยเหลืออยู่ คงมีรูปบุคคลชั้นสูงในอิริยาบถยืนอยู่อีก หากภาพบุคคลทางซ้ายที่เหลืออยู่เป็นพระอินทร์ ทางขวาก็ย่อมเป็นพระพรหม หรือโดยกลับกัน หากทางซ้ายคือพระพรหม ทางขวาก็ย่อมเป็นพระอินทร์ เพราะพุทธประวัติกล่าวถึงตอนเสด็จลงจากสวรรค์ดาวดึงส์ว่า พระพรหมและพระอินทร์นำหมู่เทวดาทั้งหลายตามลงมาส่งเสด็จ

รูปเทวดาตนหนึ่งอยู่ในท่าเหาะ สลักไว้เหนือฉากเหตุการณ์นี้ โดยเยื้องอยู่ทางซ้ายของรูป ตอนล่างของรูปเทวดาเหาะมีวงโค้งเล็ก ๆ สาม-สี่วงประกอบกันคล้ายรูปภูเขา หรือคล้ายก้อนเมฆที่ดูเป็นรูปสามเส้า หากรวมทั้งที่กะเทาะหายไปแล้ว คงเรียงต่อเนื่องกันเป็นแนวขวางจึงคั่นรูปเทวดาเหาะนี้ออกจากเหตุการณ์หลัก คือพระพุทธองค์และหัวหน้าเทวดา

แนวขวางคั่นเช่นนี้เป็นปกติสำหรับประติมากรรมเล่าเรื่องในศิลปะทวารวดี บางแห่งสลักเพียงวงโค้งคว่ำ เรียงต่อเนื่องตามแนวนอน และทำหน้าที่เช่นเดียวกับที่กล่าวมาข้างต้นเสมอ

รูปเทวดาในท่าเหาะที่ทำไว้ขนาดเล็ก เท่ากับความสำคัญลดลงด้วย เพราะรูปเทวดานี้เป็นเพียงส่วนประกอบของเหตุการณ์ แสดงถึงความต้องการของช่างที่ต้องการการผลักระยะลวงตาให้เห็นว่ามีมิติไกลลึกจากฉากเหตุการณ์หลัก เท่านี้น่าจะเพียงพอ แต่ช่างก็ยังเน้นด้วยการทำแนววงโค้งคล้ายรูปสามเส้าขวางไว้ด้วย จึงได้ผลที่สื่อความต้องการของช่างให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นไปอีก *(ภาพถ่ายและลายเส้นที่ ๑)*

ภาพถ่ายที่ ๑ และลายเส้น ต้นแบบของสินเทาในฉากพุทธประวัติสลักหิน นูนต่ำ ตอนพระพุทธองค์เสด็จลงจากดาวดึงส์ พบที่เมืองฟ้าแดดสงยาง จังหวัดบุรีรัมย์ ปัจจุบันอยู่ที่พิพิธภัณฑฯ พระนคร กทม. ศิลปะทวารวดี ราวพุทธศตวรรษที่ ๑๓-๑๔

แนวคล้ายสามเส้าเรียงกันตามนอนนี้เองที่เชื่อว่าคือต้นแบบ ซึ่งต่อมาจะปรับเปลี่ยนลักษณะเป็นสินเทาที่เป็นแถบสามเหลี่ยมหยักฟันปลา ที่เรียกกันว่าสินเทานิยมใช้ในภาพจิตรกรรมฝาผนังสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย

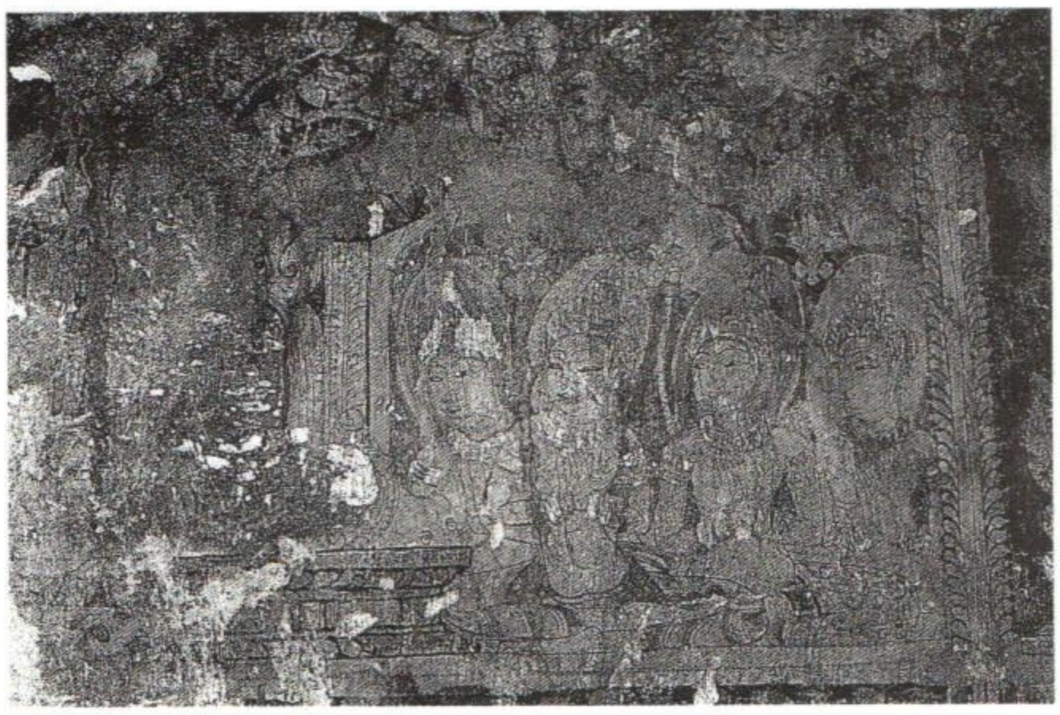
แต่ก่อนที่ลักษณะจะปรับเปลี่ยนไป แนวคล้ายสามเส้าเรียงกันตามนอนก็ยังมีที่ใช้อยู่ในจิตรกรรมฝาผนังสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้น คือที่ผนังกรุปรางค์วัดราชบูรณะ พระนครศรีอยุธยา เป็นภาพในเรื่องพุทธประวัติ ตอนพระพุทธองค์ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ภาพพระพุทธองค์ชำรุดเห็นเพียงเค้าโครง ทางซ้ายของพระพุทธองค์เป็นภาพของเหล่าเทวดาที่มาชุมนุมแสดงความชื่นชมยินดี เหนือขึ้นไป คงเป็นภาพหมู่เทวดาชั้นรอง เช่น นักสิทธิ์ คนธรรพ์ที่เหาะมาร่วมชุมนุมด้วย แบบแผนประเพณีที่สืบทอดกันมาเห็นได้จากภาพหมู่เทวดาชั้นรองเขียนไว้ขนาดเล็ก และแยกออกจากฉากเหตุการณ์หลักด้วยแนวที่เรียงกันของวงโค้งคล้ายรูปสามเส้า ซึ่งคราวนี้อาจดูคล้ายเป็นม่านคั่นไว้ น่าเสียดายที่แนวดังกล่าวชำรุดลบเลือนไปมากแล้ว *(ภาพถ่ายและลายเส้นที่ ๒)*

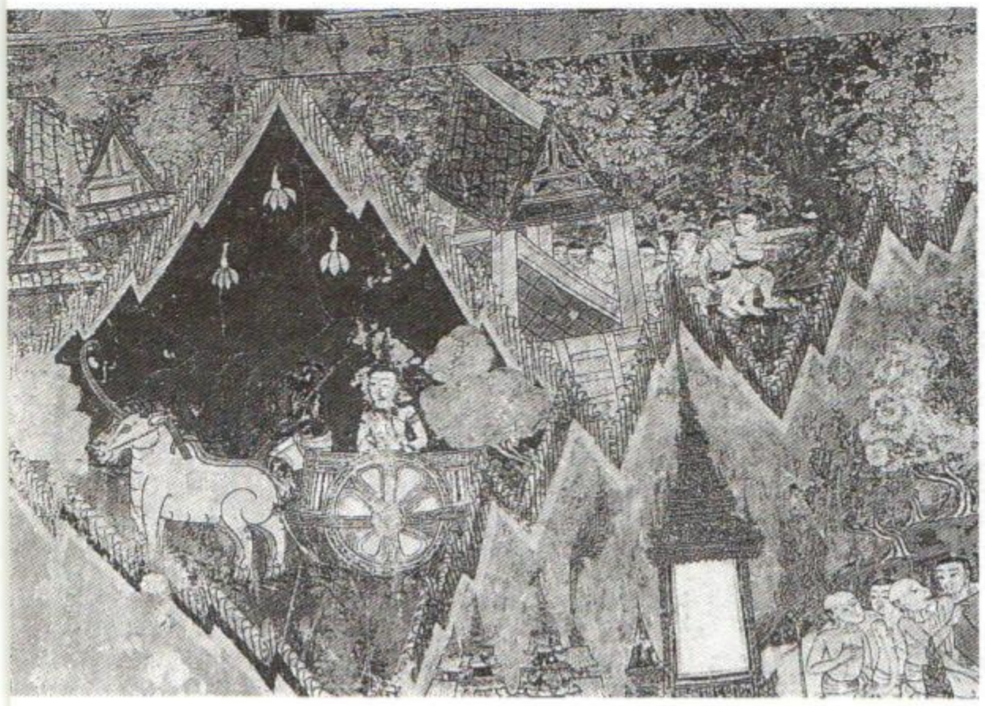
การที่ช่างเขียนในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้นยังใช้แนวคั่นตามนอน เพื่อแสดงมิติลวงตาทางด้านความลึกตามที่ช่างในอดีตสมัยทวารวดีได้ทำมาแล้ว มิใช่เป็นเรื่องแปลกสำหรับสาระของเรื่องราวที่เป็นอุดมคติเช่นเดียวกัน การสืบทอดทางศิลปะนั้นมีทั้งส่วนที่ทำซ้ำและส่วนคลี่คลายเปลี่ยนแปลงควบคู่กันเสมอ

แนวคล้ายสามเส้าเรียงกันเป็นแนวนอน เปลี่ยนแปลงลักษณะเป็นแถบหยักฟันปลา ที่รู้จักกันเรียกว่าสินเทา มีอยู่ในจิตรกรรมฝาผนังสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย ทำหน้าที่เพิ่มขึ้น เช่น แบ่งฉากเหตุการณ์แบ่งตอน หรือคั่นชาดกเรื่องหนึ่งจากชาดกอีกเรื่องหนึ่ง

ภาพถ่ายที่ ๒ และลายเส้น ต้นแบบของสินเทาในฉากพุทธประวัติตอนเหล่าเทวดามาชุมนุมกันเพื่อชื่นชมพระพุทธองค์เมื่อตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จิตรกรรมฝาผนังกรุปรางค์ (กรุที่ ๒) ปรางค์ประธานวัดราชบูรณะ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ศิลปะอยุธยาตอนต้น ราว พ.ศ. ๑๙๖๗

ภาพถ่ายที่ ๓

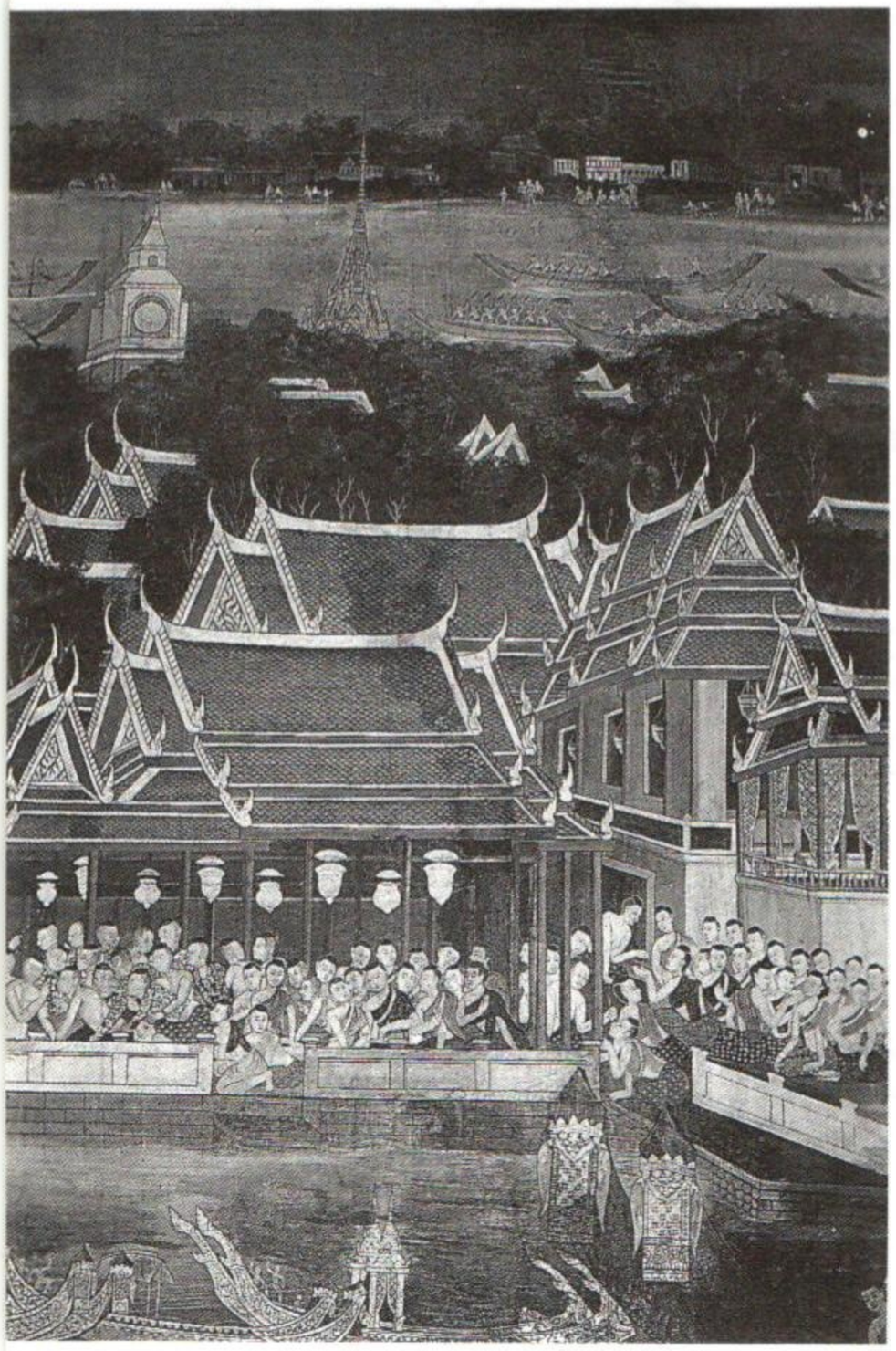
สินเทาประดับขอบนอกด้วยแถวเส้นคู่คล้ายแขนงไม้ สูง ๆ ต่ำ ๆ ครอบฉากล่างเป็นเหตุการณ์ตอนหนึ่งในเรื่องมหาชนกชาดก ตอนบนมีฉากซึ่งสินเทาครอบอยู่เช่นกันเป็นเหตุการณ์เรื่องเตมีย์กุมาร ตอนสุนันทสารถีขับเกวียนพาเตมีย์กุมาร (พระโพธิสัตว์) ไปฝังที่ป่าช้า

จิตรกรรมฝาผนังอุโบสถวัดช่องนนทรี เขตยานนาวา กทม. ศิลปะอยุธยาตอนปลาย ราวต้นพุทธศตวรรษที่ ๒๓

ภาพถ่ายที่ ๔

ภาพเล่าเรื่องจริง ซึ่งไม่มีสินเทา พระราชพิธีลอยประทีป ในเดือน ๑๒ ที่ท่าน้ำราชวรดิฐ

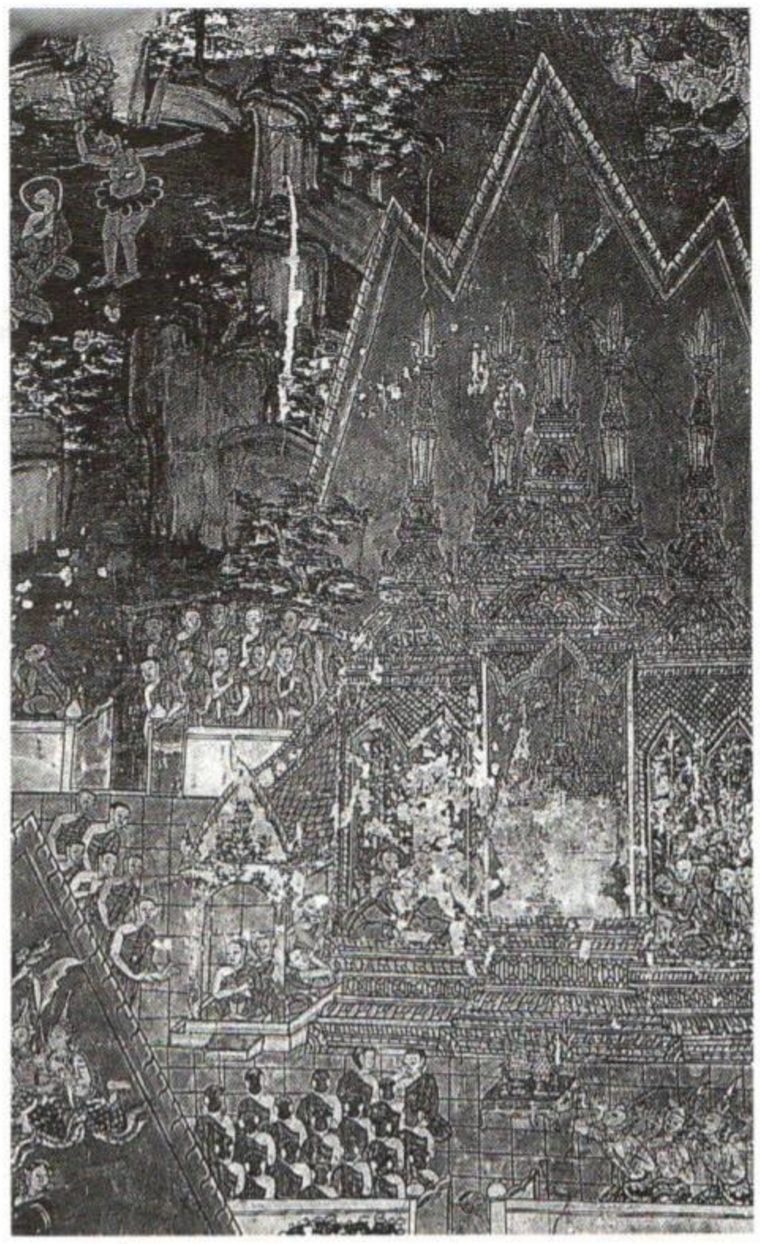
จิตรกรรมฝาผนังอุโบสถวัดราชประดิษฐ์ฯ เขตพระนคร กทม. เขียนขึ้นในรัชกาลที่ ๔

นอกเหนือจากหน้าที่เดิมที่เน้นมิติลึกของภาพ

น่าเสียดายว่าหลักฐานของจิตรกรรมสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนกลางไม่มีเหลือให้ตรวจสอบหัวต่อของการปรับเปลี่ยนลักษณะของสินเทา อย่างไรก็ตาม เมื่อเป็นแถบสินเทาในจิตรกรรมสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลายแล้ว ก็ยังมีลักษณะให้สังเกตแนววิวัฒนาการได้ว่า ก่อนที่จะสืบทอดมาเป็นแถบสิบเทาในจิตรกรรมสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้น หยักของแถบสินเทาประดับขอบนอกด้วยเส้นคู่เล็ก ๆ คล้ายแขนงไม้ ไล่เรียงสูง ๆ ต่ำ ๆ โดยตลอด *(ภาพถ่ายที่ ๓)*

จิตรกรรมสมัยต้นรัตนโกสินทร์ โดยเฉพาะในปลายรัชกาลที่ ๓ ความนิยมใช้สินเทาตามแบบแผนประเพณีเริ่มลดลงมากแล้ว เพราะช่างเขียนคำนึงในเรื่องของความสมจริงมากขึ้น ฉากทิวทัศน์ บ้านเรือนหรือปราสาทราชวัง แม้ยังเขียนตามแบบอย่างอุดมคติ ก็มักได้รับการจัดวางให้เป็นสัดส่วนแทนการใช้ประโยชน์จากสินเทา สินเทาที่ยังมีอยู่บ้างก็คลี่คลายมาโดยมีขอบนอกเรียบเป็นระเบียบยิ่งกว่าเดิม *(ภาพถ่ายที่ ๔)*

ภาพถ่ายที่ ๔

สินเทาขอบเรียบเป็นระเบียบ ครอบฉากเหตุการณ์หนึ่ง (ตอนล่างของภาพ) ออกจากเหตุการณ์ถวายเพลิงพระบรมศพของพระพุทธเจ้า ซึ่งมีสินเทาครอบอยู่เช่นกัน

จิตรกรรมฝาผนังอุโบสถวัดไชยทิศ ฝั่งธนบุรี กทม. สมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๓ (?)

สินเทาที่เคยมีอยู่ในฉากเหตุการณ์ของเรื่องอุดมคติตามแบบแผนประเพณี จะหายไปในที่สุดเมื่อแนวเรื่องอุดมคติเปลี่ยนมาเป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริง อันเป็นกระแสจากแวดล้อมที่ศิลปวัฒนธรรมตะวันตกแพร่หลายเข้ามาตั้งแต่ปลายรัชกาลที่ ๓ และเพิ่มมากยิ่งขึ้นเป็นลำดับ รูปแบบจิตรกรรมจึงปรับเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วควบคู่กับแนวเรื่องใหม่ ช่างเขียนตั้งใจเขียนภาพอย่างสมจริง ใช้วิธีการเขียนแบบตะวันตกในการผลักระยะลวงตาให้ดูใกล้-ไกลตามหลักทัศนียวิทยา หรือตามทัศนวิสัย *(ภาพถ่ายที่ ๕)*

กล่าวได้ว่า สินเทามีหน้าที่และลักษณะตามบริบทของภาพเขียนแนวอุดมคติ จึงเป็นส่วนเกินสำหรับภาพเขียนแนวสมจริงหรือในแนวใหม่ในสมัยนั้น สินเทาจึงต้องหายจากไปในที่สุด

หญิงชาวเล

ตรีเพชร พร้อมไพทูรย์

เธอไกวเปลคืนวันอย่างงันเงียบ
ใต้ผวยผ้าคลุมร่างผืนบางเบา
รอยสลักบนร่างเนื้อบางนิ่ม
แต้มด้วยสีหม่นไหม้แห่งไฟฟืน
ใครจะรู้ผู้รอว่าท้อแท้
ใครจะรู้เศษซากผู้จากไกล
ใครจะรู้อกเมียยามเสียผัว
เท่ารอยยังฝังคลื่นกล่อมคืนวัน
เธอไกวเปลคืนวันอย่างงันเงียบ
มองริ้วคลื่นคืนฝั่งกังสดาล
เธอกระเตงลูกน้อยคอยผัวกลับ
พันราตรีคลี่สายคลุมชายคา

ด้วยใบหน้าเฉยเรียบซ่อนแววเหงา
ใต้แสงเศร้าผกผันของวันคืน
คือรอยพิมพ์กร้านงานคล้ายลานคลื่น
ทาบด้วยแววขมขื่นเร้นทรวงใน
ใครจะรู้อกแม่ว่าโหยไห้
เธอซึ้งรสอาลัยด้วยใจนั้น
เท่าแววตามัวซัวสะอื้นอั้น
เท่าเธอผู้หนาวสั่นชั่วกาลนาน
ปาดพราวเยียบน้ำตาบนหน้ากร้าน
มองลำเรือแล่นผ่านม่านน้ำตา
ร้อยทิวาหรี่ดับลงกับท่า
จนลูกชายเติบกล้า...ออกทะเล

อัญชนะศักราช
ศักราชที่ไม่มีคนใช้

พิเศษ เจียจันทร์พงษ์

ปัจจุบันประเทศไทยใช้พุทธศักราชในการนับปีอย่างเป็นทางการ พุทธศักราชที่ใช้อยู่นี้เป็นการนับตามคติของลังกา ที่เริ่มนับจากปีที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพาน ใช้แพร่หลายอยู่ในประเทศที่นับถือพุทธศาสนาเถรวาทอย่างลังกา หรือลังกาวงศ์ ซึ่งนอกจากประเทศศรีลังกากับประเทศไทยแล้ว ประเทศอื่นก็มีลาว สหภาพพม่า และกัมพูชา

และในการนับปีพุทธศักราชนี้อาจแตกต่างกันอยู่ ๑ ปีได้ ตามวิธีการนับซึ่งบางประเทศอาจเริ่มนับ ๑ เลยในปีที่พระพุทธเจ้านิพพาน สำหรับประเทศไทยเริ่มนับ ๑ เมื่อพระพุทธเจ้านิพพานแล้วครบ ๑ ปี

แม้ว่าปัจจุบันประเทศไทยจะใช้พุทธศักราชอย่างเป็นทางการก็ตาม แต่ในอดีต ดังที่ปรากฏอยู่ในหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่เป็นลายลักษณ์อักษรนั้น พุทธศักราชจะไม่ถูกนำมาใช้โดยตรงเหมือนเช่นสมัยนี้ จะใช้ก็เพียงเป็นส่วนประกอบในการบอกศักราชประเภทอื่นในบางครั้งบางคราวเท่านั้น ที่บันทึกว่า ศักราชที่บันทึกไว้นั้น ตรงกับเวลาที่พระพุทธเจ้านิพพานไปแล้วกี่ปี

ศักราชอื่นที่ใช้ในหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของไทยนั้นคือ มหาศักราชกับจุลศักราช

มหาศักราช มีใช้อยู่ในศิลาจารึกรุ่นเก่าร่วมสมัยกับอาณาจักรขอมกัมพูชา ศิลาจารึกของสุโขทัยบางหลักกับเอกสารที่เป็นกฎหมาย

จุลศักราช เป็นศักราชที่ใช้อยู่ทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นศิลาจารึกของอยุธยา ล้านนา หรือสุโขทัย ตำนานพงศาวดารของล้านนา พงศาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับต่าง ๆ ฯลฯ

ศักราชทั้งสองนี้แม้จะมีเรื่องเล่าในลักษณะนิทานปรัมปราของล้านนา เช่น ตำนานสิงหนวัติเล่าว่า พระเจ้าตรีจักขุกรุงพุกาม เป็นผู้ตั้งมหาศักราชเมื่อ พ.ศ. ๖๒๒ (หรือ ๖๒๑) หรือพระเจ้าอนิรุธกรุงพุกามตั้งจุลศักราชขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๑๑๘๒ (หรือ ๑๑๘๑) ก็ตาม แต่โดยข้อเท็จจริงนั้น ศักราชทั้งสองมีพัฒนาการมาจากศักราชโบราณของพราหมณ์ในอินเดีย คือ**ศักราชกาลียุค** หรือ**นวติงสันติ** ที่มีอายุเก่ากว่าพุทธศักราชสองพันกว่าปี ซึ่งศักราชเหล่านี้เป็นศักราชทางโหราศาสตร์ที่มีความสัมพันธ์กับการโคจรของดวงดาวต่าง ๆ ในจักรวาล

ในเอกสารที่เป็นตำนานของล้านนานั้น มีศักราชชนิดหนึ่งโผล่เข้ามาคือ **อัญชนะศักราช** เป็นศักราชที่ไม่น่ามีใครเคยใช้ในโลกนี้ แต่ก็ทำความงุนงงให้แก่ผู้อ่านตำนานของล้านนาที่ปรากฏตัวเลขของศักราชชนิดนี้ขึ้นมา

ดังนั้น ในบทความนี้จึงจะเป็นการเล่าเรื่องที่มาของ**อัญชนะศักราช** ตลอดจนเอกสารที่ปรากฏศักราชนี้ขึ้นมา และข้อเสนอในการพิจารณาเกี่ยวกับสาเหตุที่มาของศักราชประหลาดนี้

เรื่องที่มาของอัญชนะศักราช

พระยาประชากิจกรจักร์ (แช่ม บุนนาค) กล่าวไว้ในหนังสือ**ประวัติศาสนา** ของท่านว่า ก่อนเวลาที่พระพุทธเจ้าทรงประสูติเล็กน้อย ที่กรุงเทวทหะมีกษัตริย์ทรงพระนามว่า พระเจ้าอัญชนะ มีพระชนิษฐาพระองค์หนึ่งไปเป็นพระมเหสีพระเจ้าสีหหนุแห่งกรุงกบิลพัสดุ์ ส่วนพระองค์ก็ได้พระชนิษฐาของพระเจ้าสีหหนุมาเป็นพระมเหสี ส่วนที่กรุงราชคฤห์มีกษัตริย์ทรงพระนามว่า พระเจ้าพาทิยะ กษัตริย์ทั้งสามนครสืบเชื้อสายมาจากพระเจ้ามหาสมมติตั้งแต่ครั้งปฐมกัลป์และเป็นพระสหายกัน

พระเจ้าอัญชนะนั้นมีพระอนุชาพระองค์หนึ่งถือเพศเป็นดาบส พระนามว่า กาลเทวิลดาบส ครั้งหนึ่ง กาลเทวิลดาบสได้ชักชวนให้กษัตริย์ทั้งสามนครลบศักราชเก่าเสียแล้วตั้งศักราชของตนเองขึ้นมาใช้ใหม่เรียกว่า อัญชนะศักราช แต่ในบางแห่งก็เรียกว่าศักราชของพระเจ้าสีหหนุ

พระเจ้าสีหหนุมีโอรสพระองค์หนึ่งคือพระเจ้าสุทโธทนะ มีพระชายาคือพระนางสิริมหามายา และต่อมามีพระชายาอีกองค์หนึ่งคือพระนางปชาบดี ทั้งสองเป็นพระธิดาของพระเจ้าอัญชนะ ต่อมาเมื่ออัญชนะศักราชได้ ๖๘ ปี พระโพธิสัตว์ได้ถือปฏิสนธิในครรภ์พระนางสิริมหามายา และมีพระประสูติกาลเมื่ออัญชนะศักราชได้ ๖๙ ปี ครั้นเมื่ออัญชนะศักราชได้ ๙๘ ปี พระโพธิสัตว์สิทธัตถะทรงออกผนวช และได้ตรัสรู้เป็นสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเมื่ออัญชนะศักราชได้ ๑๐๓ ปี จนถึงอัญชนะศักราชได้ ๑๔๘ ปีก็เสด็จดับขันธปรินิพพาน

เอกสารที่ปรากฏอัญชนะศักราช

ตัวเลขอัญชนะศักราชทั้ง ๕ ปีนี้ พระยาประชากิจกรจักร์กล่าวว่า อยู่ในหนังสือพิงคราชวงศ์ปกรณ์ ซึ่งจะเห็นได้ว่า อัญชนะศักราชตั้งขึ้นก่อนพุทธศักราช ๑๔๘ ปี (เพราะปีที่พระพุทธเจ้านิพพานนั้นคือปีที่เริ่มนับพุทธศักราช) และเมื่อนำตัวเลขพระชนมายุจากพุทธประวัติขณะที่ทรงออกผนวช ตรัสรู้ มาคำนวณก็จะได้ตัวเลขที่เป็นอัญชนะศักราชทั้ง ๕ จำนวน ตามหนังสือพิงคราชวงศ์ปกรณ์ที่พระยาประชากิจกรจักร์ยกมาอ้างอิง

หนังสือพิงคราชวงศ์ปกรณ์ของพระยาประชากิจกรจักร์นั้นก็คือ ตำนานของล้านนาที่เกี่ยวกับเรื่องราวที่มาของราชวงศ์พระเจ้ามังรายที่กล่าวว่า เมื่อจุลศักราช ๑ ซึ่งตรงกับ พ.ศ. ๑๑๘๑ หรือ ๑๑๘๒ ลวจังกราชเทพบุตรได้ไต่บันไดเงินลงมาจากสวรรค์ มาเป็นปฐมกษัตริย์ครองเมืองเชียงแสน มีเชื้อสายสืบต่อกันมาจนถึงพระเจ้ามังราย ผู้มาสร้างเมืองเชียงใหม่เมื่อ พ.ศ. ๑๘๓๙ หนังสือดังกล่าวนี้จะจารึกอยู่บนใบลานด้วยอักษรธรรมล้านนา และมีประเพณีการคัดลอกกันต่อ ๆ มาออกเป็นหลายฉบับ

เป็นที่น่าเสียดายว่า สมัยนี้ไม่มีโอกาสได้อ่านพิงคราชวงศ์ปกรณ์ฉบับของพระยาประชากิจกรจักร์ แต่ก็น่าจะมีสาระสำคัญเหมือนกันกับฉบับอื่น ๆ ที่มีการคัดลอกกันไปมา และอาจมีชื่อหนังสือเป็นอย่างอื่น ขณะนี้มีฉบับพิมพ์ที่อาจหาอ่านได้คือเรื่องราชวงศ์ปกรณ์พงศาวดารล้านนา ฉบับของพระเจ้าสุริยพงศ์ผริตเดช เจ้าเมืองน่าน พิมพ์รวมอยู่ในประชุมพงศาวดารภาคที่ ๙ และหนังสือชื่อตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ ฉบับพิมพ์ของคณะกรรมการจัดพิมพ์เอกสารทางประวัติศาสตร์ สำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๑๔ ซึ่งทั้งสองฉบับมีลักษณะเป็นการปริวรรตอักษรพื้นเมืองล้านนามาเป็นอักษรปัจจุบัน ทำให้ได้เนื้อหาตามที่เป็นต้นฉบับของเดิมจริง

อัญชนะศักราชที่ปรากฏอยู่ในเอกสารเรื่องราวที่มาของราชวงศ์มังรายนี้จะอยู่ในตอนต้นเรื่องที่มีการแต่งเลียนแบบหนังสือทีปวงศ์และมหาวงศ์ของลังกา คือจะกล่าวย้อนไปถึงเวลาปฐมกัลป์ที่พระโคตมะโพธิสัตว์ (คือที่ภายหลังต่อมาเป็นพระพุทธเจ้าของเราองค์ปัจจุบัน) ถือกำเนิดเป็นพระเจ้ามหาสมมติ หรือพระยาสมันตราช ผู้เป็น

ต้นวงศ์กษัตริย์ทั้งหลายในโลกสมัยนั้น ได้มีผู้สืบราชวงศ์ต่อ ๆ กันมานับหมื่นแสนพระองค์จนมาถึงศากยวงศ์ ซึ่งเป็นต้นราชวงศ์ของพระพุทธเจ้าของเราปัจจุบัน ก็จะถึงช่วงเวลาที่ใช้อัญชนะศักราช หลังจากนั้นจึงจะเริ่มเรื่องเข้าสู่ตำนานที่มาของราชวงศ์มังราย ซึ่งเป็นเวลาหลังจากพระพุทธเจ้านิพพาน ๑,๑๘๑ หรือ ๑,๑๘๒ ปี

อย่างไรก็ดี อัญชนะศักราชที่กล่าวถึงในตำนานที่มาราชวงศ์มังรายฉบับอื่น อาจแตกต่างไปจากฉบับของพระยาประชากิจกรจักร์ ที่มีการบอกอัญชนะศักราชจำนวน ๕ ครั้ง คือ เวลาการปฏิสนธิ ประสูติ ผนวช ตรัสรู้ และปรินิพพาน ดังเช่นตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ฉบับสำนักนายกรัฐมนตรี จะเล่าเรื่องพระเจ้าอัญชนะตั้งศักราชใหม่อย่างสั้น ๆ หลังจากนั้นจึงกล่าวถึงเหตุการณ์ที่ใช้อัญชนะศักราชเพียง ๓ ครั้ง คือ ปีที่ปฏิสนธิ ประสูติ และปรินิพพาน (น่าจะคัดลอกตกไป ๒ ครั้ง) และปีที่ปฏิสนธิกับประสูติก็นับได้ตัวเลขต่างกับฉบับของพระยาประชากิจกรจักร์ ๑ ปีด้วย ซึ่งก็คงเป็นเพราะมีวิธีการนับต่างกันระหว่างนับแบบปีย่างกับนับแบบเมื่อครบปี

ข้อสงสัยเกี่ยวกับอัญชนะศักราช

โดยปกติคนทั่วไปจะอ่านตอนต้นของตำนานอย่างข้าม ๆ ไม่สนใจ เพราะมิใช่สาระที่ต้องการทราบ และโดยอันที่จริงแล้ว อัญชนะศักราช ๕ ปีที่มีอยู่ในตำนานเรื่องนี้ก็ไม่มีความสำคัญอะไรเลย เพราะตามพุทธประวัติก็มีกล่าวอยู่แล้วว่า พระพุทธเจ้าทรงมีพระชนมายุเท่าใดเมื่อทรงผนวช ตรัสรู้ และปรินิพพาน แค่นี้ก็น่าจะเพียงพอในเรื่องเวลา ไม่เห็นจำเป็นที่จะต้องมีตัวเลขอัญชนะศักราชเข้ามาให้ยุ่งยาก แต่เมื่อมีขึ้นมาแล้วก็น่าจะมีความเกี่ยวข้องกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งแน่ ๆ

เรื่องที่เกี่ยวข้องกับอัญชนะศักราช

ตำนานของล้านนาอีกเรื่องหนึ่งคือ ตำนานสิงหนวัติ ซึ่งมีเรื่องว่า เจ้าชายสิงหนวัติเป็นเชื้อสายวงศ์กษัตริย์ที่สืบมาแต่พระยามหาสมันตราช เป็นโอรสองค์ที่สองของกษัตริย์เทวกาลแห่งกรุงราชคฤห์ ได้ส่วนแบ่งสมบัติจากบิดาให้มาตั้งเมืองใหม่ชื่อเมืองพันธุสิงหนวัติหรือเมืองโยนกนาคพันธ์ในอีกนามหนึ่ง ขึ้นบนที่ราบเชียงแสนตั้งแต่ก่อนที่พระพุทธเจ้านิพพาน คือก่อน พ.ศ. ๑ อยู่สืบกันต่อมาจนเกือบจะถึง พ.ศ. ๑๑๘๑ อันเป็นปีเริ่มจุลศักราช บ้านเมืองเกิดถล่มจมหายกลายเป็นที่เดี่ยวนี้เรียกว่า **หนองหล่ม** ผู้คนราชวงศ์ตายหมด ซึ่งจากเรื่องที่กล่าวจะเห็นได้ว่า เป็นการเล่าเรื่องให้เก่ากว่าตำนานที่มาของราชวงศ์มังราย และจากเนื้อความบางตอนก็ได้แสดงว่า เรื่องสิงหนวัติและเรื่องที่มาของราชวงศ์มังราย ผู้แต่งต้องการที่จะให้เป็นเรื่องที่สืบต่อกัน โดยมีตำนานสิงหนวัติเป็นตอนแรกของเรื่อง

ตำนานสิงหนวัติที่แพร่หลายเป็นที่รู้จักกันในวงการศึกษาด้านนี้ ฉบับหนึ่งได้รับการถอดความจากตัวอักษรพื้นเมืองนำมาพิมพ์รวมอยู่ในประชุมพงศาวดารภาคที่ ๖๑ ซึ่งมีการตัดข้อความตอนต้นที่เกี่ยวกับพุทธประวัติออกไป อีกฉบับหนึ่งพระยาประชากิจกรจักร์ ได้สรุปเก็บความมาเรียบเรียงไว้ในหนังสือพงศาวดารโยนกของท่าน การย่อความตัดทอนในตำนานฉบับพิมพ์ทั้งสองทำให้ขาดเรื่องราวพุทธประวัติที่จะนำมาเป็นเวลามาตรฐานเพื่อเปรียบเทียบไป และถึงแม้ตำนานฉบับพิมพ์ทั้งสองนี้จะมีการนำอัญชนะศักราชมาใช้ ผู้อ่านก็ไม่อาจรู้ได้ว่าเป็นศักราชอะไร มีเกณฑ์เปรียบเทียบเวลากับศักราชที่รู้จักกันอย่างไร

เหตุที่ผู้อ่านไม่อาจทราบได้ว่าเป็นอัญชนะศักราช ก็เพราะเรื่องพระเจ้าอัญชนะตั้งศักราชขึ้นใหม่นั้นเป็นความตอนหนึ่งที่ถูกตัดทิ้งไปเป็นประการหนึ่ง การที่มีตัวเลขศักราชปรากฏขึ้นในตำนานเรื่องนี้มิได้มีความบอกว่า

เป็นอัญชนะศักราชที่เท่านั้นเท่านี้ แต่จะกล่าวว่าเป็นมหาศักราชบ้าง เอ่ยแต่คำว่าศักราชเฉย ๆ บ้างประการหนึ่ง และประการสุดท้ายก็คือฉบับพิมพ์ทั้งสองได้มาจากต้นฉบับที่มีความบกพร่องเนื่องจากการคัดลอกแต่โบราณ ทำให้ตัวเลขศักราชในบางตอนไม่ตรงกัน อีกทั้งชื่อปีศกที่กำกับตัวเลข ก็ดูเหมือนว่าตั้งใส่เข้าไปอย่างนั้นโดยมิได้มีกฎเกณฑ์อย่างไร เมื่อเป็นเช่นนี้ ความรู้สึกของคนที่เห็นอัญชนะศักราชจากฉบับพิมพ์ทั้งสองนั้นจึงมีแต่ความสับสนอลเวง

จะว่าแต่ก่อนไม่มีใครเข้าใจศักราชที่ใช้ในตอนต้นของตำนานสิงหนวัติก็ไม่ถูกนัก เพราะปรากฏเรื่อง "หัวข้อที่ต้องการในตำนานเมืองเชียงแสน" ของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรณาณวโรรส สมเด็จพระสังฆราชในรัชกาลที่ ๖ ในหนังสือ**ประวัติศาสตร์ - โบราณคดี** ประมวลพระนิพนธ์ของพระองค์ท่านนั้น เป็นเรื่องที่พระองค์ทรงย่อความเรื่องตำนานสิงหนวัติจากต้นฉบับใบลานโบราณของพระองค์ท่านไว้ แต่พระองค์ทรงเรียกชื่อศักราชที่ใช้อยู่ในตอนต้นของตำนานนี้ว่า **ศักราชสีหนุ** เหตุที่เรียกชื่อเช่นนี้อาจเนื่องจากพระองค์ทรงให้เกียรติกษัตริย์กรุงกบิลพัสดุ์มากกว่าพระเจ้าอัญชนะแห่งกรุงเทวทหะผู้ร่วมกันตั้งศักราชใหม่ หรือมิเช่นนั้นก็เนื่องจากต้นฉบับตำนานสิงหนวัติบางฉบับจะระบุชื่อผู้ตั้งศักราชใหม่เพียงผู้เดียว คือระบุแต่พระนามพระเจ้าสีหนุแห่งกรุงกบิลพัสดุ์เท่านั้น โดยไม่มีการกล่าวถึงพระเจ้าอัญชนะ

ส่วนศักราชอื่นอีก ๒ ศักราชที่ใช้อยู่ในตำนานสิงหนวัติและเรียกชื่อว่า ทุติยศักราช หรือศักราชพระเจ้าอชาติศัตรู กับตติยศักราช หรือศักราชพระเจ้าตรีจักขุนั้น สมเด็จฯ กรมพระยาวชิรญาณวโรรสก็ทรงเข้าพระทัยเป็นอย่างดีว่าหมายถึงพุทธศักราชและมหาศักราชตามลำดับ ประกอบกับต้นฉบับตำนานที่พระองค์ทรงมีอยู่ น่าจะเป็นฉบับที่มีความคลาดเคลื่อนเนื่องจากการคัดลอกน้อย ด้วยเหตุนี้เรื่องย่อสิงหนวัติใน "หัวข้อที่ต้องการในตำนานเมืองเชียงแสน" จึงไม่มีความไขว้เขวเลย แต่เป็นที่น่าเสียดายว่า ตำนานสิงหนวัติฉบับนี้มิได้มีการปริวรรตเพื่อจัดพิมพ์แพร่หลายให้เป็นที่รู้จักกัน

อัญชนะศักราชในตำนานสิงหนวัติ

ปัจจุบันได้มีการพบต้นฉบับใบลานของตำนานสิงหนวัติฉบับอื่น ๆ เพิ่มขึ้น ที่ได้มีการปริวรรตเป็นอักษรปัจจุบันและมีการพิมพ์เผยแพร่แล้วเท่าที่ทราบมี ที่ใช้ชื่อว่า "ตำนานเมืองโยนกนครไชยบุรีศรีช้างแส่น ผูก ๑-๒-๓" ของวัดเจดีย์หลวง เชียงแสน เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๖ กับอีกฉบับหนึ่งในชื่อว่า "ตำนานเมืองเชียงแสน" ซึ่งพระธรรมวิมลโมลี รองเจ้าคณะภาค ๖ และเจ้าอาวาสวัดศรีโคมคำ จังหวัดพะเยา เป็นผู้ปริวรรต และจัดพิมพ์เนื่องในงานฉลองสมณศักดิ์ของพระคุณเจ้า เมื่อมิถุนายน ๒๕๓๘

ตำนานสิงหนวัติฉบับที่ค้นพบใหม่และมีการจัดพิมพ์ทั้งสองฉบับนี้ มีความคลาดเคลื่อนเนื่องจากการคัดลอกบ้างเป็นธรรมดา แต่เมื่อนำเอาฉบับพิมพ์แต่เดิมทั้งสองฉบับที่กล่าวแล้วมาเปรียบเทียบ ก็มีความพอเพียงที่จะปรับปรุงให้ถูกต้องได้ โดยเฉพาะในส่วนที่เป็นตัวเลขอัญชนะศักราชที่นำมาใช้กำกับเนื้อหาของตำนาน ดังจะกล่าวถึงต่อไปนี้หลังจากที่ได้มีการปรับปรุงแล้ว

อัญชนะศักราช ๑๗ ปีกดไจ้ สิงหนวัติอายุ ๑๘ ปี เดินทางจากกรุงราชคฤห์ ๔ เดือนถึงที่ราบเชียงแสน

อัญชนะศักราช ๑๘ ปีรวงเป้า สร้างเมืองพันธุสิงหนวัติเสร็จ เข้าอยู่

อัญชนะศักราช ๒๒ ปีดับไส้ สิงหนวัติปราบได้แผ่นดินล้านนาทั้งหมด

อัญชนะศักราช ๑๑๙ สิงหนวัติสิ้นพระชนม์เมื่ออายุได้ ๑๒๐ ปี พระยาพันธติ โอรสได้ครองเมืองต่อ

อัญชนะศักราช ๑๔๘ พระยาพันธติสิ้นพระชนม์ ปีเดียวกับพระพุทธเจ้านิพพาน

ดังนั้น เรื่องราวหลังจากนี้ตำนานจึงใช้พุทธศักราชกำกับเวลา ซึ่งมีชื่อเรียกในตำนานว่า ทุติยศักราช หรือ ศักราชพระเจ้าอชาติศัตรู

ตำนานสิงหนวัติได้มีการเล่าเรื่องพุทธประวัติสลับ โดยระบุเวลาการปฏิสนธิ ประสูติ ผนวช ตรัสรู้ และปรินิพพานของพระพุทธองค์เป็นอัญชนะศักราชด้วย คือ อัญชนะศักราชที่ ๖๘, ๖๙, ๙๘, ๑๐๓ และ ๑๔๘ ซึ่งตามคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาเล่าว่า การปรากฏของพระพุทธเจ้าใน ๕ ประการนี้ โลกจะมีปรากฏการณ์ที่เรียกว่า **ปัญจะมหาวิโลกนะ** ซึ่งตำนานสิงหนวัติเรียกเพี้ยนไปเป็น **มหาปัญจะวิโลกาละ** และบรรยายเหตุการณ์มหาปัญจะวิโลกาละซึ่งเกิดขึ้นที่เมืองพันธุสิงหนวัติ เมื่ออัญชนะศักราชที่ ๖๘, ๖๙, ๙๘ และ ๑๐๓ ติด ๆ กันตามลำดับ ๔ ครั้ง ดังนี้

"...แผ่นดินไหวหวั่น ฟ้าร้อง ดอยคราง ฝนตกน้ำใหญ่น้ำนอง ปุนอัศจรรย์ขนคิงลุกชุคนแล"

แต่เมื่อถึงศักราชที่ ๑๔๘ พระพุทธเจ้านิพพาน กลับไม่กล่าวปรากฏการณ์ "แผ่นดินไหวหวั่น ฯลฯ" ซึ่งควรจะมีอีกครั้งหนึ่งจึงจะครบปัญจะมหาวิโลกนะ (คงจะลืมกล่าวไป)

กล่าวโดยสรุป ในขณะที่ตำนานที่มาราชวงศ์มังรายใช้อัญชนะศักราช ๕ ครั้ง ในปีที่พระพุทธเจ้าปฏิสนธิ ประสูติ ผนวช ตรัสรู้ และปรินิพพาน เท่านั้น แต่ตำนานสิงหนวัติได้นำอัญชนะศักราชมาใช้กำกับเวลาเรื่องราวในตำนานด้วย แสดงว่าอัญชนะศักราชมีความเกี่ยวข้องกับตำนานสิงหนวัติอย่างแน่นอน

สรุป-อธิบายเหตุที่มีอัญชนะศักราช

พระเจ้าอัญชนะ สีหหนุ กาลเทวิลดาบส ปรากฏพระนามอยู่ในพุทธประวัติ เพราะเป็นพระญาติชั้นพระอัยการของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่เรื่องการลบศักราชเก่าตั้งศักราชใหม่นั้น ไม่พบในเอกสารที่เป็นของลังกา ไม่ว่าจะเป็นหนังสือทีปวงศ์ มหาวงศ์ หรือเรื่องพุทธวงศ์ในพระไตรปิฎก ฯลฯ เหตุนี้ผู้เขียนจึงขอตั้งเป็นสมมติฐานว่า เรื่องการตั้งศักราชใหม่ที่เรียกว่าอัญชนะศักราชหรือสีหหนุศักราชนั้น เป็นเรื่องที่แต่งเพิ่มเติมขึ้นในดินแดนล้านนานี้เอง และเป็นศักราชที่แต่งขึ้นให้แก่เรื่องสิงหนวัติโดยเฉพาะ กล่าวคือ

๑. เรื่องสิงหนวัติเป็นเรื่องที่เล่าให้เก่ากว่าพุทธศักราช มหาศักราช และจุลศักราช ที่ชาวล้านนารู้จัก จึงจำเป็นที่จะต้องสมมติศักราชใหม่ขึ้นมาใช้สำหรับลำดับเรื่องราว

๒. มีข้อสังเกตในตำนานสิงหนวัติที่มีการใช้อัญชนะศักราชอยู่ ๒ ครั้ง คือ อัญชนะศักราชที่ ๑๗ สิงหนวัติอายุ ๑๘ ปี กับอัญชนะศักราชที่ ๑๙ สิงหนวัติอายุ ๑๒๐ ปี จะเห็นว่าตัวเลขอายุของสิงหนวัติจะมากกว่าตัวเลขศักราชอยู่ ๑ ซึ่งหากมีแนวคิดว่า การนับอายุของผู้เขียนตำนานเป็นการนับแบบปีย่าง คือ เมื่อเกิดก็นับเป็น ๑ ขวบเลย ในขณะที่การนับศักราชนับแบบครบปีจึงจะนับ ๑ จึงแสดงว่าผู้เขียนตำนานต้องการที่จะบอกว่า **สิงหนวัติเกิดในปีที่ตั้งอัญชนะศักราช** นั่นเอง

ย้อนกลับมานึกถึงตำนานเรื่องที่มาของราชวงศ์มังรายที่กล่าวว่า ลวจังกราชไต่บันไดเงินจากสวรรค์ลงมาถือกำเนิดเป็นมนุษย์ครองเมืองเชียงแสน ตรงกับปีที่ "พระเจ้าอนิรุธ" ตั้งจุลศักราชนั้น ยิ่งทำให้เห็นชัดขึ้นว่า อัญชนะศักราชนั้น ผู้แต่งตำนานสิงหนวัติได้ตั้งขึ้นให้แก่สิงหนวัติไว้ใช้นั่นเอง โดยที่พระองค์มีโอกาสได้ใช้ ๑๒๐ ปี เหลือให้โอรสของพระองค์ได้ใช้อีก ๒๘ ปีก็หมดพอดี

อัญชนะศักราช จึงเป็นศักราชที่ไม่มีคนได้ใช้ เหมือนกับที่ใช้ศักราชชนิดอื่น ๆ ดังนี้แล

พระเจ้าตากสินมหาราชสดุดี

กาพย์ฉบัง ๑๖

ยี่สิบแปดธันวาคม วันเอกอุดม
ปราบดาภิเษกครองเมือง
วีรกรรมเกริกเกียรติลือเลื่อง ธ ทรงปลดเปลื้อง
ไล่พม่ามาปลั้นพ้นไทย
“กรุงศรีอยุธยา” มอดไหม้ ทรงสร้างเมืองใหม่
ชื่อว่า “กรุงธนบุรี”
ทุกก๊กทุกเหล่าที่มี ธ ทรงต่อตี
รวบรวมเป็นหนึ่งแผ่นดิน
“สมเด็จพระเจ้าตากสิน” เอกองค์อมรินทร์
กู้ไทยให้พ้นภัยพาล
ทวยราษฎร์แซ่ซ้องสักการ เทิดทูนภูบาล
เป็น “กษัตริย์” ขึ้นครองฉัตรชัย
ขอม,แขก,มอญ,ลาวแดนใด ภักดีจอมไท้
ล้วนส่งเครื่องราชบรรณาการ
ราชอาณาจักรแผ่ไพศาล ดั่งครองจักรวาล
เอาไว้ใต้เบื้องบาทา
สองร้อยปีผ่านนานมา เลื่อมใสศรัทธา
มิจางมิจากหัวใจ
ยี่สิบแปดธันวาชาวไทย กราบบาทภูวไนย
“ตากสินมหาราช” สดุดี

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ
ข้าพระพุทธเจ้า
นายสมชาย นทีประสิทธิพร

ท้าวสรนารี อนุสาวรีย์ "สามัญชน" คนแรก ในระบอบประชาธิปไตย

สายพิน แก้วงามประเสริฐ

อนุสาวรีย์คือสิ่งก่อสร้างที่สร้างขึ้นเพื่อระลึกถึงบุคคลผู้ทำประโยชน์ต่อประเทศชาติ ด้วยการสละกำลังกาย ความคิด หรือแม้ชีวิตเพื่อปกป้องประเทศชาติ หรืออนุสาวรีย์อาจสร้างขึ้นเพื่อระลึกถึงเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งเป็นพิเศษก็ได้ อนุสาวรีย์จึงถูกสร้างขึ้นอย่างมีจุดประสงค์ ซึ่งอาจเป็นการเชิดชูบุคคลหรือย้ำเตือนถึงเหตุการณ์ในอดีตที่ผู้สร้างให้ความสำคัญ

ด้วยเหตุที่อนุสาวรีย์เป็นสิ่งก่อสร้างที่มีความคงทน มีขนาดใหญ่สามารถมองเห็นได้ และตั้งอยู่ในที่สาธารณะ ดังนั้นผู้สร้างซึ่งมักได้แก่รัฐ จึงสามารถใช้อนุสาวรีย์เป็นเครื่องมือสื่อสารความรู้ ความคิด ทัศนคติ นโยบาย หรือความต้องการของรัฐไปยังประชาชนได้ **อนุสาวรีย์จึงทำหน้าที่รับใช้จุดมุ่งหมายทางการเมืองของผู้ปกครองเป็นสำคัญ**

ความเปลี่ยนแปลงคติการสร้างอนุสาวรีย์ของไทย

เดิมคติการสร้างอนุสาวรีย์ของไทยสร้างขึ้นตามความเชื่อทางพุทธศาสนาที่รับมาจากอินเดีย รูปลักษณ์ของอนุสาวรีย์จึงอยู่ในรูปของพุทธเจดีย์และสถูปเจดีย์ โดยเฉพาะสถูปเจดีย์สร้างขึ้นเพื่อบรรจุอัฐิของบุคคล สำหรับประเทศไทยมีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย หรืออาจจะก่อนหน้านั้น แต่นิยมสร้างกันมากในสมัยอยุธยา ขนาดของเจดีย์จะแสดงถึงฐานะของบุคคล ซึ่งประเพณีการสร้างสถูปเจดีย์ยังคงดำรงต่อมาถึงปัจจุบัน

การสร้างอนุสาวรีย์ที่เป็นรูปบุคคลมีตั้งแต่สมัยอยุธยา คือ**รูปปั้นพระเทพบิดร** ซึ่งเชื่อว่าเป็นพระรูปของพระเจ้าอู่ทอง

ส่วนในสมัยรัตนโกสินทร์ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดฯ ให้สร้างรูปเหมือน**นายนก** และ**นายเรือง**ที่เผาตัวเองเพื่อบูชาพระศาสนาจนตาย ไว้ที่หน้าอุโบสถวัดอรุณราชวราราม

นอกจากนี้ยังมีพระรูปเหมือนของ**สมเด็จพระสังฆราช (ญาณสังวร)** หรือที่เรียกว่า **"พระสังฆราชไก่เถื่อน"** ประดิษฐานที่วัดราชสิทธาราม (วัดพลับ) พระรูปของ**สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์** (ขุน) ประดิษฐานที่วัดโมฬีโลก ซึ่งรูปปั้นและพระรูปเหล่านี้ล้วนเกี่ยวเนื่องกับพุทธศาสนาทั้งสิ้น

ส่วนการทำพระรูปเหมือนของพระมหากษัตริย์ในราชวงศ์จักรี เริ่มปรากฏครั้งแรกในสมัยรัชกาลที่ ๔ หลังจากที่พระเจ้านโปเลียนที่ ๓ แห่งฝรั่งเศส ทรงส่งรูปปั้นของพระองค์และมเหสีมาถวาย พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงโปรดเกล้าฯ ให้ปั้นพระบรมรูปของพระองค์ส่งไปถวายตอบแทน ทำให้เกิดความนิยมปั้นรูปเหมือนของพระมหากษัตริย์ ดังที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้หล่อพระบรมรูปของพระมหากษัตริย์ ๔ รัชกาลขึ้น เมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๔ ธรรมเนียมการหล่อพระบรมรูปของพระมหากษัตริย์ที่สวรรคต

แล้วจึงได้กระทำสืบต่อมา

อย่างไรก็ตามอนุสาวรีย์ดังที่กล่าวมา ก็ยังไม่ใช่**อนุสาวรีย์แห่งชาติ** เพราะเมื่อเราเห็นรูปปั้นเราไม่ได้นึกถึงวีรกรรมของบุคคลเหล่านั้น แต่มักจะนึกถึงความศักดิ์สิทธิ์มากกว่า อีกทั้งรูปปั้นไม่ได้ตั้งอยู่ในที่สาธารณะ แต่อยู่ในที่ที่คล้ายกับศาล จึงน่าจะเรียกว่า **"รูปเคารพ"** มากกว่า **"อนุสาวรีย์"** ถ้าหากจะให้คำว่า **"อนุสาวรีย์"** มีความหมายตรงกับคำของฝรั่งว่า "monument" เนื่องจากอนุสาวรีย์ตามความหมายของตะวันตกจะไม่มีลักษณะเหมือนรูปเคารพ ที่มีความศักดิ์สิทธิ์หรือน่าเกรงขามอย่างไทย

"monument" ตามนัยยะของตะวันตกก็คือ **"อนุสาวรีย์แห่งชาติ"** โดยหมายรวมไปถึง **"พระบรมราชานุสาวรีย์"** และ **"อนุสาวรีย์บุคคลสำคัญ"**

อนุสาวรีย์แห่งชาติแห่งแรกคือ พระบรมราชานุสาวรีย์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พระบรมรูปทรงม้า) สร้างเสร็จและทำพิธีเปิดเมื่อวันที่ ๑๑ พฤจิกายน พ.ศ. ๒๔๕๑

อนุสาวรีย์นี้จัดเป็นอนุสาวรีย์แห่งชาติ เพราะนอกจากตั้งอยู่ในที่สาธารณะแล้ว พระบรมรูปที่ปรากฏยังทำให้ผู้พบเห็นระลึกถึงพระราชกรณียกิจของพระองค์ด้วย ซึ่งเป็นพระราชกรณียกิจที่ส่งผลต่อคนจำนวนมาก อดีตส่วนนี้จึงเป็นอดีตที่ถือว่าเป็นสมบัติร่วมกัน

นอกจากอนุสาวรีย์แห่งชาติจะปรากฏขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๕ แล้ว สมัยนี้คติการสร้างอนุสาวรีย์ยังเปลี่ยนแปลงไปคือ จากเดิมที่นิยมสร้างพระบรมรูปของพระมหากษัตริย์ที่สวรรคตแล้วเท่านั้นมาเป็นพระบรมรูปของพระมหากษัตริย์ที่ยังมีพระชนม์ชีพอยู่

นั่นคือ **พระบรมรูปทรงม้า**

คติการสร้างอนุสาวรีย์ได้เปลี่ยนแปลงไป

อย่างเด่นชัดมาก ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ จากเดิมที่มักเป็นอนุสาวรีย์ของพระมหากษัตริย์ เปลี่ยนมาเป็น **"สามัญชน"** ก็สามารถมีอนุสาวรีย์เป็นอนุสรณ์วีรกรรมได้

อนุสาวรีย์ของ "สามัญชน" คนแรกในประวัติศาสตร์ก็คือ อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๗

นอกจากนี้ท้าวสุรนารียังเป็น "ผู้หญิง" คนแรกที่มีอนุสาวรีย์เป็นอนุสรณ์วีรกรรมด้วย

ทำให้น่าเชื่อว่า การปรากฏตัวของอนุสาวรีย์แห่งนี้เกี่ยวเนื่องกับระบอบการปกครองแบบใหม่ หรือเหตุการณ์สำคัญภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ แล้ว

อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี : การสร้างภาพลักษณ์ของท้องถิ่น

อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีทำพิธีเปิดเมื่อวันที่ ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๔๗๗ ซึ่งห่างจากเหตุการณ์การต่อสู้ของชาวนครราชสีมาที่ทุ่งสัมฤทธิ์ เมื่อ พ.ศ. ๒๓๖๙ ถึง ๑๐๘ ปี แสดงให้เห็นว่าการปรากฏตัวของอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี น่าจะเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์สำคัญในช่วงเวลาหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองแล้วมากกว่าสร้างขึ้นเพื่อระลึกถึงวีรกรรมการต่อสู้ของชาวนครราชสีมาในอดีตเพียงเท่านั้น

เมื่อพิจารณาเหตุการณ์ที่น่าจะมีผลทำให้การสร้างอนุสาวรีย์นี้เกิดขึ้นคือ เหตุการณ์ "กบฏบวรเดช" ระหว่างวันที่ ๑๑ - ๒๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๗๖ เนื่องจากฝ่ายกบฏมีฐานกำลังสำคัญอยู่ที่เมืองนครราชสีมา ซึ่งภายหลังเหตุการณ์ครั้งนี้ข้าราชการทหารและพลเรือนของจังหวัดนครราชสีมาจำนวนมากถูกสอบสวน และถูกลงโทษในฐานที่ร่วมมือกับฝ่ายกบฏ โดยเฉพาะอำมาตย์เอกพระยานายกนรชน (เจริญ ปริยานนท์) สมุหเทศาภิบาล มณฑลนครราชสีมา ถูกสั่งลงโทษจำคุก ๒๐ ปี พร้อมทั้งถูกถอดยศ และบรรดาศักดิ์ ตลอดจนเรียกเครื่องราชอิสริยาภรณ์ต่าง ๆ คืน ส่วนพันเอกพระประยุทธอริยั่น (เชื้อ มโหตตร) ผู้บังคับการทหารบกนครราชสีมา ถูกสั่งลงโทษจำคุก ๑๖ ปี นอกจากนี้ยังมีข้าราชการทหาร และประชาชนถูกจับในฐานะให้ความร่วมมือกับฝ่ายกบฏอีกจำนวน ๒๓๕ คน ซึ่งส่วนมากน่าจะเป็นชาวนครราชสีมา เนื่องจากเมืองนี้เป็นฐานที่ตั้งสำคัญของฝ่ายกบฏ

ภายหลังเหตุการณ์กบฏบวรเดชแล้ว รัฐบาลมีคำสั่งให้พระยากำธรพายัพทิศ (ดิศ อินทโสฬศ) ปลัดมณฑลประจำจังหวัดลำปาง มาดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัดนครราชสีมา และทำการแทนสมุหเทศาภิบาลมณฑลนครราชสีมา ตั้งแต่วันที่ ๑๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๗๖ พร้อมทั้งให้พันโทพระเริงรุกปัจจามิตร (ทอง รักสงบ) ซึ่งขณะเกิดกบฏปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้บัญชาการกองรบของฝ่ายรัฐบาลดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการจังหวัดนครราชสีมา ตั้งแต่วันที่ ๒๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๗๖ และต่อมาเป็นผู้บัญชาการมณฑลทหารบกที่ ๓ บุคคลทั้งสองท่านดังกล่าวนี้ เป็นผู้เกี่ยวข้องกับการสร้างอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีโดยตรง

การที่ท่านทั้งสองคิดจะสร้างอนุสาวรีย์แห่งนี้ เนื่องจากภายหลังเหตุการณ์กบฏบวรเดชแล้ว ภาพลักษณ์ของชาวนครราชสีมาอยู่ในฐานะ **"กบฏ"** มีทหารและลูกเสือที่ไปจากกรุงเทพฯ พูดจาเสียดสี จนทำให้พันโทพระเริงรุกปัจจามิตรต้องออกแถลงการณ์ห้ามพูดจาเสียดสีคนนครราชสีมาว่าเป็น **"กบฏ"** หากผู้ใดขัดขืนจะลงโทษอย่างหนัก แสดงให้เห็นว่านอกจากในสายตาของบุคคลภายนอกเมืองจะมองชาวนครราชสีมาว่าเป็นกบฏแล้ว ชาวนครราชสีมาก็ตระหนักถึงภาพลักษณ์ของความเป็น **"กบฏ"** ของตนเองด้วย เพราะไม่เช่นนั้นคงไม่รู้สึกกระทบกระเทือนใจกับข้อกล่าวหานี้เท่าใดนัก ดังจะเห็นได้จากคำแถลงการณ์ของพันโทพระเริงรุกปัจจามิตร ซึ่งเป็นชาวนครราชสีมา

ส่วนฝ่ายรัฐบาลก็พยายามสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับท้องถิ่น ด้วยความพยายามหลีกเลี่ยงที่จะกล่าวหาชาวนครราชสีมาว่าเป็น **"กบฏ"** ด้วยการเน้นว่าที่ชาวนครราชสีมาร่วมมือกับฝ่ายกบฏครั้งนี้เป็นเพราะถูกหลอกลวง นอกจากนี้รัฐบาลยังได้จัดงานเผาศพให้กับทหารนครราชสีมาที่เสียชีวิตอย่างสมเกียรติ จัดงานทำขวัญเมืองให้ด้วย และเชิญชวนให้ทหาร ข้าราชการจากกรุงเทพฯ มาร่วมงาน โดยเฉพาะให้รัฐมนตรีมาร่วมงานครั้งนี้ด้วย

ความพยายามของชาวนครราชสีมาที่จะลบข้อกล่าวหา

ว่าเป็น **"กบฏ"** ปรากฏให้เห็นจากความพยายามที่จะสร้างขวัญและกำลังใจให้กับชาวเมือง โดยในระยะแรกผู้นำเมืองนครราชสีมาคือ พันโทพระเริงรุกปัจจามิตร และพระยากำธรพายัพทิศ ได้เชิญชวนให้ประชาชนบริจาคเงินสร้างพระประธานในอุโบสถวัดสุทธจินดา นอกจากนี้บุคคลทั้งสองยังเป็นผู้เสนอแนวคิดที่จะสร้างอนุสาวรีย์ขึ้นที่เมืองนครราชสีมาด้วย คือเมื่อวันที่ ๑๐ กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๗ (นับปีแบบเก่า) พระยากำธรพายัพทิศมีหนังสือถึงอธิบดีกรมศิลปากร ให้ออกแบบและปั้นรูปปั้นท้าวสุรนารี เพื่อไปประดิษฐานที่หน้าประตูชุมพล เมืองนครราชสีมา และยังเน้นว่าต้องการให้อนุสาวรีย์นี้เสร็จภายในเดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๗ ซึ่งเป็นเวลาเพียง ๓-๔ เดือนเท่านั้น สะท้อนให้เห็นความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องการให้อนุสาวรีย์แห่งนี้ปรากฏตัว แต่อนุสาวรีย์นี้ทำพิธีเปิดได้เมื่อวันที่ ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๔๗๗ (นับปีแบบเก่า) ห่างกำหนดการเดิมไม่นาน

ยิ่งไปกว่านี้ความจำเป็นเร่งด่วนของการปรากฏตัวของอนุสาวรีย์นี้ ยังปรากฏให้เห็นในลายพระหัตถ์ที่สมเด็จเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์มีถึงสมเด็จกรมพระยาดำรงราชานุภาพ เมื่อวันที่ ๒๓ มกราคม พ.ศ. ๒๔๗๗

...เกล้ากระหม่อมขอถวายรูปท้าวสุรนารีที่นายเฟโรจีปั้นอันตัดมาจากหนังสือพิมพ์มาเพื่อทอดพระเนตร ปั้นดีพอใช้เมื่ออ่านหนังสือใต้รูปว่าตั้งและฉลองแล้วก็ตกใจ อะไรหล่อแล้วเสร็จเร็วจริง ได้เห็นเมื่อต้นเดือนกำลังทำหุ่นปลาสเตอร์อยู่ยังไม่แล้ว จึงไปฟังข่าวที่นายเฟโรจี ได้ความว่าเอารูปปลาสเตอร์ทาเป็นสีทองสัมฤทธิ์ไปตั้ง...

ส่วนสมเด็จกรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงมีลายพระหัตถ์ตอบเมื่อวันที่ ๒๗ มกราคม พ.ศ. ๒๔๗๗ ว่า การที่เอารูปหุ่นปลาสเตอร์ทาสีทองไปตั้งก่อน เนื่องจากไม่มีทุนเพียงพอจะหล่อเป็นสัมฤทธิ์ จึงทำรูปปลาสเตอร์ไปตั้งเพื่อเรี่ยไรทำทุน

ความไม่พร้อมในด้านงบประมาณการก่อสร้าง ขณะที่ความคิดที่จะสร้างอนุสาวรีย์นี้เกิดขึ้นแล้ว ย่อมสะท้อนถึงความต้องการเร่งด่วนที่จะให้อนุสาวรีย์แห่งนี้เกิดขึ้น แสดงว่าท้องถิ่นต้องการให้อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี เป็นสื่อกลางที่จะแสดงให้รัฐบาลเห็นว่าชาวนครราชสีมายังคงจงรักภักดีต่อรัฐบาลกลางอันมีรัฐบาลประชาธิปไตยเป็นศูนย์กลาง

การเลือกที่จะสร้างอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี เนื่องจากความรับรู้เรื่องวีรกรรมท้าวสุรนารีอยู่ในฐานะตัวแทนของส่วนท้องถิ่น ที่จงรักภักดีต่อส่วนกลาง ขณะเดียวกันการที่เลือกที่จะสร้างอนุสาวรีย์ให้กับท้าวสุรนารี แทนที่จะเป็นบุคคลอื่น หรือเป็น **"บุรุษ"** คนใดคนหนึ่งในเมืองนี้ก็เพราะภาพลักษณ์ของเมืองนครราชสีมามักจะเป็นฐานที่ตั้งของฝ่ายกบฏเสมอ ในขณะเดียวกันไม่มีวีรบุรุษคนใดที่ได้สร้างวีรกรรมเพื่อต่อสู้กับฝ่ายกบฏ นอกจากท้าวสุรนารีเพียงเท่านั้น ทำให้ผู้นำเมืองนครราชสีมาจึงคิดที่จะสร้างอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีแทนที่จะเป็นอนุสาวรีย์ของบุคคลอื่น

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบต่าง ๆ แวดล้อมการสร้างอนุสาวรีย์แห่งนี้ กล่าวคือ

ประการที่หนึ่ง เหตุการณ์กบฏบวรเดชทำให้ชาวนครราชสีมาถูกประณาม และถูกกล่าวหาว่าเป็น "กบฏ"

ประการที่สอง บุคคลที่เป็นแกนนำในการก่อสร้างเป็นบุคคลระดับผู้นำท้องถิ่น และเป็นเชื้อสายเจ้าเมืองเดิมซึ่งคุ้นชินกับอำนาจและเกียรติยศอันผูกพันกับเมืองนครราชสีมาเป็นอย่างยิ่ง

ประการที่สาม ความเร่งด่วนในการก่อสร้าง ความคิดที่จะสร้างอนุสาวรีย์นี้เกิดขึ้นหลังกบฏบวรเดชเพียง ๑ ปี และใช้เวลาประมาณ ๔ เดือน อนุสาวรีย์นี้ก็ทำพิธีเปิดได้ ทั้ง ๆ ที่ยังไม่เสร็จสมบูรณ์

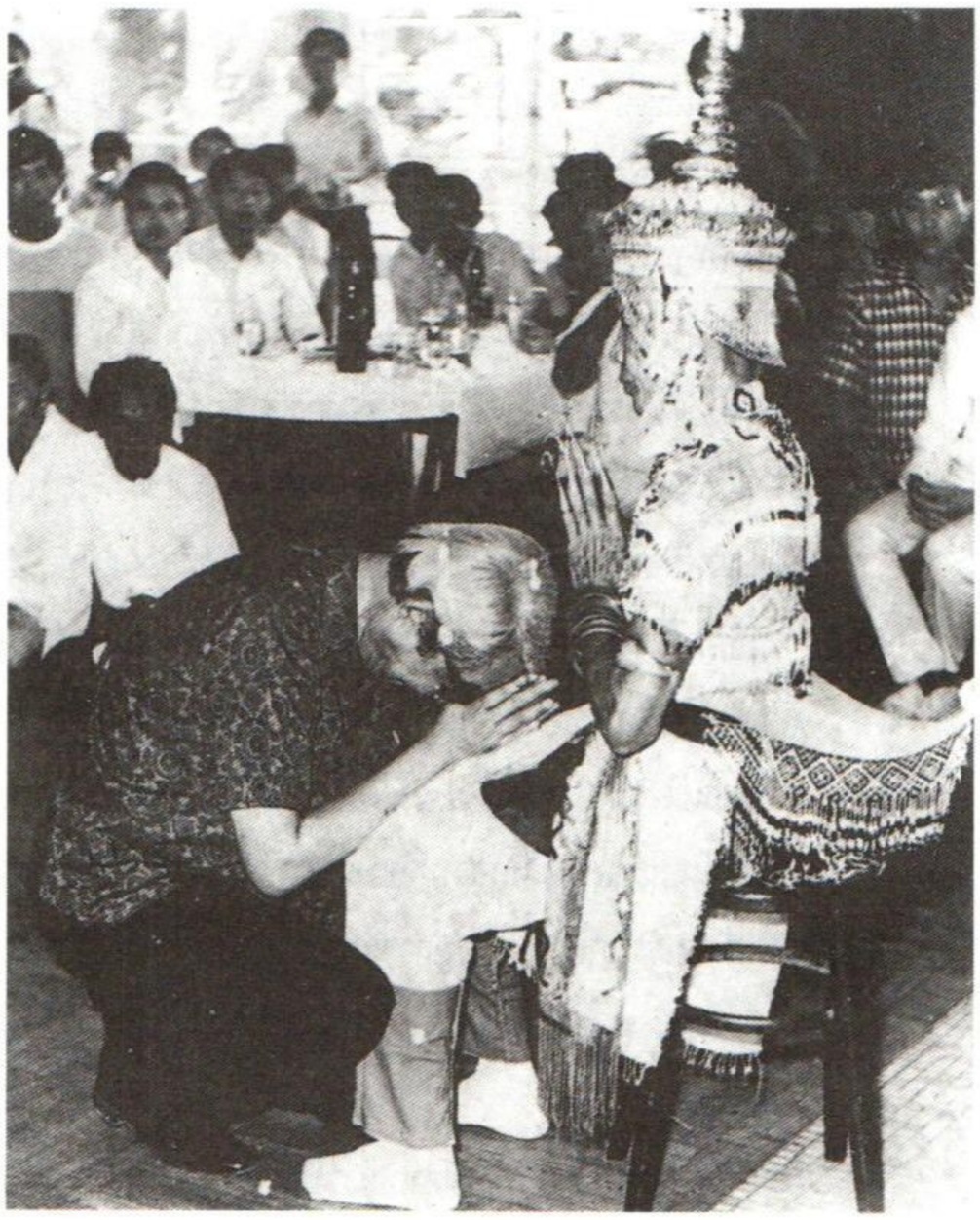
ประการที่สี่ งบประมาณที่ใช้ในการก่อสร้างล้วนมาจากการเรี่ยไรจากบุคคลในท้องถิ่น

และ**ประการสุดท้าย** บุคคลที่ร่วมพิธีเปิดทั้งประชาชนและผู้ร่วมงานอื่น ๆ ล้วนเป็นบุคคลในท้องถิ่น

ด้วยองค์ประกอบต่าง ๆ เหล่านี้ ทำให้เชื่อว่าการปรากฏตัวของอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี พ.ศ. ๒๔๗๗ เกิดขึ้นจากความพยายามของท้องถิ่นที่จะสร้างประวัติศาสตร์ร่วมกับส่วนกลางด้วยการเสนอหลักฐานทางประวัติศาสตร์ในรูปลักษณ์ของ "อนุสาวรีย์" ด้วยสารที่ว่า "ประวัติศาสตร์ของเมืองนครราชสีมาคือประวัติศาสตร์ของความจงรักภักดีต่ออำนาจรัฐที่กรุงเทพฯ"

ว่าออหอ...โนราน้ำตาไหล
โอ้คึกฤทธิ์คิดลึกล้ำเมธา
ครั้งอาจารย์ท่านนั่งเป็นนายก
ท่านเชิดชูรู้ซึ้งถึงศิลป์ไทย
"พุ่มเทวา" โนราหนึ่งซึ่งท่านชอบ
ขึ้นเวทีแห่งชาติประกาศผดุง
สู่วังราชนาดกรายรำฉายเฉิด
เทียบเทพกรายสายเสน่ห์พุ่มเทวา
จึงจารึกคึกฤทธิ์มีจิตเอื้อ
ศิลปินชูศิลปินศิลป์เชี่ยวชาญ
โอ้อาจารย์ท่านดับมาลับล่วง
โนราน้อมค้อมเศียรไหว้เวียนไป

อาจารย์ใหญ่ลับแล้วแน่วโหยหา
เสียงโนราคร่ำครวญหวนอาลัย
ให้อิ่มอกโนราจะหาไหน
ศิลป์ปักษ์ใต้ลือลั่นสนั่นกรุง
นำนบนอบยาตรเยื้องยิ่งเรืองรุ่ง
จากเมืองลุงเลิศหนอพ่อโนรา
หน้าพระพักตร์บรรเจิดบรรจงท่า
นับนานมาจนเห็นเป็นตำนาน
ท่านก่อเกื้อโนรามาขับขาน
ถึงบ้านนอกเสมอสมานสานศิลป์ไทย
เหลือแต่ปวงผลงานตระการสมัย
พระคุณให้จดจำทุกค่ำคืน...

ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช กราบขอพรพ่อขุนอุปถัมภ์นรากร

รอยอาลัย โนราโรย ถึง "คึกฤทธิ์"

ประพนธ์ เรืองณรงค์

บทกลอนข้างต้นนี้ ผู้เขียนน้อมประพันธ์เพื่อรำลึกถึง **ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช** เมื่อครั้งมีชีวิตอยู่ ท่านให้ความสำคัญแก่ศิลปินพื้นบ้าน โดยเฉพาะศิลปินโนราปักษ์ใต้ คือโนราพุ่มเทวา หรือโนราขุนอุปถัมภ์นรากร ชาวจังหวัดพัทลุง ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ นำโนราพุ่มรำถวายหน้าพระพักตร์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชณ พระราชวังสวนจิตรลดารโหฐาน โนราพุ่มเคยรำถวายรัชกาลที่ ๖ ถึงสองครั้งคือที่จังหวัดพัทลุงและจังหวัดสงขลา และเคยรำถวายสมเด็จเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์และพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเฉลิมพลทิฆัมพร

พูดถึงโนราในอดีตเป็นที่ยกย่องและยอมรับจากสังคมชาวใต้ จากจดหมายเหตุสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชเจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จฯ หัวเมืองปักษ์ใต้ ร.ศ. ๑๒๘ ทรงเล่าถึงโนราคลิ้ง ที่เมืองตรังไว้ว่า "นายคลิ้งนั้น เจ้าคุณรัษฎาก็ได้เคยใช้เป็นทนายสนิทอยู่เหมือนกัน ภายหลังจากเจ้าคุณไปเป็นกำนันแต่ไม่พอใจได้ลาออกจากตำแหน่งกำนันออกไปเล่นโนราตามเดิม นายคลิ้งเป็นคนช่างพูดมาก เจ้าคุณรัษฎาท่านเล่าว่าเมื่อลาออกจากตำแหน่งกำนันในกรมหลวงดำรงได้รับสั่งถามว่าเหตุไรจึงลาออก นายคลิ้งทูลชี้แจงว่า เป็นกำนันไหนจะสู้มโนห์ราได้ อย่าว่าแต่จะให้เป็นกำนันเลย ถึงแม้จะให้เป็นนายอำเภอหรือเจ้าเมือง หรือเทศาก็ไม่ต้องการ สู้เป็นมโนราห์ไม่ได้ เป็นมโนราห์จะฆ่าคน เฉี่ยนคน หรือทำอะไรก็ได้เท่ากับเทศา คือ ภายในโรงมโนห์รา เวลาเขาเป็นนายโรง อำนาจเขาเต็มที่ แต่เขาดีกว่า เทศายังมีคนถอดได้ ตัวเขาไม่มีใครถอดได้เลย"

บทพระราชนิพนธ์ยังเล่าถึงมโนห์ราต่อไปอีกว่า "เจ้าคุณรัษฎาเล่าว่าเมื่อแรก ๆ ท่านมาเป็นเจ้าเมืองตรังนี้ เป็นธรรมเนียมผู้ชายไปขอลูกสาวฝ่ายบิดามารดาถามก่อน ๒ ข้อ คือรำมโนห์ราเป็นหรือไม่ และขโมยควายเป็นหรือไม่ ถ้าไม่เป็นทั้ง ๒ อย่าง ไม่ยอมยกลูกสาวให้ เพราะบิดามารดาของผู้หญิงแลไม่เห็นว่าจะเลี้ยงเมียได้อย่างไร"

พฤติกรรมทั้งสองนี้ชี้ให้เห็นถึงชาวบ้านชอบคนมีใจเป็นนักเลง กล้าแสดงออก แต่การขโมยควายนั้นอาจยกตัวอย่างไปในทางลบ ถือเป็นเรื่องธรรมดาของสังคมสมัยนั้น

ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ กับโนราพุ่มเทวา

ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ได้เห็นลีลาท่ารำของโนราพุ่ม เมื่อครั้งท่านนำโขนธรรมศาสตร์ไปแสดง ณ จังหวัดสงขลา ด้วยความซาบซึ้งศิลปะอันล้ำค่า ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ เขียนไว้ในคอลัมน์ชอยสวนพลู น.ส.พ.สยามรัฐ ฉบับวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๑๔ ขอคัดมาเป็นบางตอน เช่น

"โนราพุ่มเทวา
แปลว่ารำสวยเหมือนเทวดา
ยังแปลเป็นฝรั่งยิ่งออกจะโก้
ไม่ใช่ Phoom the Great
แต่เป็น Phoom the Devine

ฟังแล้วจับใจพิลึก เพราะท่านขุนอุปถัมภ์ฯ นั้นถึงแม้จะมีอายุ ๘๐ ปีบริบูรณ์แล้ว แต่พอรัดเครื่องโนราสวมเทริดออกรำเข้ากับปี่กลองแล้วก็งามเหมือนเทวดาจริง ๆ"

"และพอผมได้แลเห็นท่านขุนอุปถัมภ์ฯ ออกรำ ผมก็ขนลุกเกรียวเพราะรู้ตัวว่าครูโนราที่ครูโขนเคยสั่งสอนให้เคารพกราบไหว้นั้นมาปรากฏตัวจริง ๆ เฉพาะหน้า"

โนราพุ่มเทวา

โนราพุ่มเทวา หรือพุ่ม ช่วยพูลเงิน เกิดเมื่อวันที่ ๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๓๔ ณ บ้านเกาะม่วง หมู่ที่ ๒ ตำบลดอนทราย อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

เมื่อเด็กชายพุ่มอายุ ๑๑ ขวบ ได้เรียนหนังสือกับพระครูกาเดิม (หนู) วัดวิหารเบิก ตำบลลำปำ อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง ต่อมาเด็กชายพุ่มกลับไปอยู่บ้านตามเดิม เพราะท่านพระครูเดินทางไปกรุงเทพฯ เป็นเหตุให้ชีวิตเด็กชายพุ่มหักเหเดินทางเข้าไปร่วมวงเป็นศิษย์โนราชุม บ้านปำพยอม อำเภอควนขนุน และโนราไข่ไก่ บ้านไม้เสียบ ตำบลวังอ่าง อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช

ก่อนจะออกโรงแสดง พอดีมารดาถึงแก่กรรม โนราพุ่มจึงอุปสมบทเป็นพระภิกษุ ณ วัดพิกุลทอง อำเภอควนขนุน เมื่อลาสิกขา อายุราว ๒๓ ปี โนราพุ่มจึงแสดงศิลปะที่ตนเองรักและได้รับการฝึกการเรียนมาอย่างเต็มที่ จากท่ารำอันอ่อนช้อยดุจเทพลีลา ประหนึ่งมนตราสะกดผู้ชมให้หลงใหล จึงได้รับสมญานามว่า โนราพุ่มเทวา ชื่อเสียงขจรขจายไปทั่วท้องถิ่นใกล้ไกล

เมื่ออายุ ๒๘ ปี โนราพุ่มแต่งงานกับ น.ส.แหม้ว ทองขุนดำ หลังจากนั้นท่านหยุดแสดงโนรา หันมาทำนาเลี้ยงบุตร ๕ คน และต่อมาเมื่ออายุ ๓๕ ปี ท่านได้รับเลือกเป็นกำนันตำบลท่าชะมวง อำเภอควนขนุน จากความเอาใจใส่ต่อหน้าที่ และความซื่อสัตย์สุจริต จึงได้รับบรรดาศักดิ์เป็นขุนอุปถัมภ์นรากร ท่านรับราชการนานถึง ๒๐ ปี จึงลาออกจากกำนันมาเป็นชาวบ้านธรรมดา และยังคงมีความขยันขันแข็ง ช่วยพัฒนาหมู่บ้านมาตลอด เคยได้รับเลือกเป็นคนขยันของชาติประจำตำบลท่าชะมวง และได้รับรางวัลแหนบทองคำจารึกว่า "คนขยันของชาติ" นอกจากนี้เคยช่วยแสดงโนราเพื่อการกุศลหลายครั้ง

โนราพุ่มเป็นครูของโนราหลายคณะ ที่สำคัญคือได้รับเชิญจากวิทยาลัยครูสงขลาไปช่วยฝึกโนราให้แก่อาจารย์และนักศึกษา โดยมี รศ.ภิญโญ จิตต์ธรรม เป็นผู้ประสานงานติดต่อให้ท่านมีโอกาสเผยแพร่ศิลปะแก่อนุชน ทำให้โนราพุ่มภูมิใจไม่น้อยถึงกับกล่าวว่า "พัทลุงไม่เห็นพ่อ แต่สงขลาเห็นพ่อ"

จากการไปเป็นผู้สอนโนราที่สงขลานี้เอง เป็นผลให้ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ มีโอกาสได้ชื่นชมศิลปะปักษ์ใต้อันสูงส่ง และทำให้โนราพุ่มเทวาได้เดินทางเข้ากรุงเทพฯ รำถวายหน้าพระที่นั่ง

โนราขุนอุปถัมภ์นรากร หรือโนราพุ่มเทวา ถึงแก่มรณกรรมเมื่อวันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๒๖ อายุ ๙๒ ปี ณ บ้านเกิดของท่าน

โนราร่วงโรย

โนราปัจจุบันหลังโนราพุ่มเทวาแห่งพัทลุงแล้ว โนรานับวันมีแต่ร่วงโรย ประจวบกับกระแสวัฒนธรรมการแสดงยุคใหม่เข้ามาบดบังรัศมีโนราอย่างน่าใจหาย แถมขาดผู้นำหรือผู้บริหารอย่าง ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ที่เข้าใจและส่งเสริมศิลปะพื้นบ้านอย่างแท้จริง ดูตัวอย่างการจัดงานเดือนปี ๒๕๓๘ ซึ่งเป็นงานประเพณีสำคัญของนครศรีธรรมราช ปรากฏว่าคณะกรรมการจัดงานไม่ได้บรรจุการแสดงโนราและหนังตะลุงดังเช่นปีก่อน ๆ กลับบรรจุวงดนตรีจากกรุงเทพฯ เข้าแทนที่ เพราะหวังเล็งกำไรจากผู้ชมรุ่นใหม่ซึ่งมีจำนวนมาก ต่อเมื่อชาวบ้านพากันประท้วงเพื่อให้ความสำคัญของศิลปะการแสดงพื้นบ้าน คณะกรรมการจัดงานจึงจำยอมคล้อยตาม นี่แหละครับ พอชี้ให้เห็นตัวอย่างถึงความร่วงโรยของโนรา

เมื่อถึงความร่วงโรยของโนราแล้ว ผู้เขียนขอแถมเล่าถึงโนราเติมแห่งเมืองตรัง ซึ่งเป็นโนราร่วมสมัยกับโนราพุ่มเทวา (โนราเติม อายุอ่อนกว่าราว ๒๐ ปี) โนราเติมต่างกับโนราพุ่มเทวาตรงที่โนราเติมถอดเครื่องโนราออกแล้วสวมชุดสากล ไม่เน้นการร่ายรำแต่เอาดีทางปฏิภาณโวหาร ขับกลอนรื่นไหลจับใจผู้ฟัง โนราอื่น ๆ อยากเลียนแบบบ้างแต่ทำไม่ได้เท่าโนราเติม ครั้นจะหันไปรำให้สวยงามอย่างโนราขุนอุปถัมภ์นรากร ก็ทำไม่ได้อีกเลยเคว้งคว้าง ในที่สุดถูกกระแสวัฒนธรรมการแสดงสมัยใหม่พัดพาให้จมหายหรือร่วงโรยไปตามกาลเวลา อย่างดีออกมาแสดงร่ายรำให้เห็นเป็นโนราบ้าง จากนั้นเปลี่ยนการแสดงเป็นดนตรีลูกทุ่ง เพื่อความอยู่รอดเป็นประการสำคัญ

จากโนราพุ่มเทวา ถึง ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช คงเหลือแต่ความทรงจำหรือตำนานแห่งความภูมิใจต่อโนราสำคัญของชาวใต้

ดวงตาและดวงใจ

ศิริน โรจนสโรช

เปรี้ยงเปรี้ยงเสียงสนั่น
ไฟฟ้าจากฟ้าดู
เด็กน้อยพลอยสะท้าน
ฟ้าร้องร่ำทำไม
หนาวนักนะแม่จ๋า
แอบอกอบอุ่นพลัน
สะพานลอยคือหลังคา
เสื่อผืนกับหมอนใบ
ฟังเพียงสำเนียงแม่
กล่าวกล่อมถนอมนอน
ฝันเถิดนะขวัญตา
กลิ่นเร้าเคล้ารัญจวน
ตาใสเริ่มหลับลง
ผืนผ้าหนาเพียงใด
ดวงตาอีกคู่หนึ่ง
ในบ้านอันโอฬาร์
หวั่นหวาดไหวผวา
หวิวในใจปลิดปลง
มืดมนทุกหนทาง
แม่ห่างพ่อจางจร
งานไหนนะแม่จ๋า
แสงเพชรคงพราวพราย
เพียงเงาความเหงาเงียบ
ห้องใหญ่ในบ้านงาม
น้ำฟ้ามาพรั่งพรู
น้ำตามาพรั่งใจ
ดวงตากี่คู่หนอ
ฝันใฝ่ได้เคียงครอง
งานเงินเงินและงาน
เงินงานฤาสานใย

และฝนพลันก็พรั่งพรู
สว่างวาบวะหวิวใจ
กับสายธารที่หลั่งไหล
ฟ้าโกรธใครที่ไหนกัน
แทบชีวาลูกอาสัญ
ซบสวรรค์อันอุ่นใจ
กั้นน้ำฟ้าและผองภัย
เจ้าดวงใจจงหลับนอน
อย่าเปลี่ยนแปรนะขวัญอ่อน
อย่าอาวรณ์ฟ้าฝนครวญ
ถึงมาลาที่อบอวล
ให้หวนหาฟ้าอำไพ
ด้วยมั่นคงประจักษ์ใจ
มิเทียมไออุ่นมารดา
ณ ฝั่งซึ่งตรงข้ามมา
เหมือนปราการอันมั่นคง
กับสายฟ้าที่ฟาดลง
แทบชีวาตม์จะขาดรอน
อกอ้างว้างและอาวรณ์
ให้ว้าเหว่เอกากาย
พรากเวลาแม่ห่างหาย
ในห้องหรูตรูตางาม
และเย็นเยียบเหมือนเย้ยหยาม
แต่เสื่อมทรามความสุขใจ
เด็กแลดูด้วยตาใส
และลามไหลนัยน์ตานอง
ยังเฝ้ารอและร่ำร้อง
ไออกอุ่นเพื่ออุ่นใจ
ฤาบันดาลความสดใส
ถักทอร้อยสร้อยอาทร

วทัญญู ปรัชญานนท์

มูลนิธิราชประชานุเคราะห์

เมื่อวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๔๓๗ เวลา ๑๗.๐๐ น. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จลง ณ บริเวณสระน้ำหลังอาคารชัยพัฒนา สวนจิตรลดา พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ นายสุเมธ ตันติเวชกุล กรรมการและเลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา นำ นายจุลพงศ์ จุลละเกศ ผู้ว่าการการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค และประธานชมรมวิศวะจุฬาฯ ๒๔๙๘ เฝ้าฯ น้อมเกล้าฯ ถวายเครื่องกังหันน้ำชัยพัฒนา เนื่องในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา พร้อมด้วยคณะชมรมวิศวะจุฬาฯ ๒๔๙๘ เฝ้าฯ เพื่อถวายการสาธิตการทำงานของเครื่องบำบัดน้ำเสียระบบส่งกำลังด้วยเกียร์มอเตอร์ และตรวจสอบประสิทธิภาพความพร้อมของเครื่องบำบัดน้ำเสีย

ร่ายยาว

ล่วงลุปีขาล วารสองห้าศูนย์ห้า จวบตุลามาสปลาย บังเกิดเหตุร้ายรุกรานคร่าผลาญทวยประชา คือมหาวาตภัย โหมกระหน่ำใส่ทางภาคใต้ เสียงร่ำไห้ร้องระงม คลื่นยักษ์โถมถมกระแทกย้ำ ซัดกระหน่ำเนิ่นนาน กวาดหมู่บ้านหายลงทะเล ศพเกลื่อนระเนระนาด เศษไม้เกลื่อนกลาดท้องนที สายอัสนีฟาดเปรี้ยงปร้าง มืดมัวอ้างว้างทั่วมณฑล ราษฎร์สับสนหวาดผวา พอปลายฟ้าเริ่มกระจ่างเหลือแต่ความอ้างว้างโดดเดี่ยว ดูเปล่าเปลี่ยวไปทั่ว ยังความหมองมัวมากแสนไทยทั่วแดนอาดูร ความสิ้นสูญเหลือคณานับ แหลมตะลุมพุกย่อยยับมลายหาย ลูกผัวกระจัดกระจายคนละทิศ ไม่มีแม้ผ้าติดพันกาย ไม่มีที่หลับสบายยามค่ำ ไม่มีข้าวสักคำยามหิว ใจวาบหวิวหวาดว้า ดั่งรอฝนจากฟ้า ดับร้อนเพลิงสุม

จิตรปทาฉันท์ ๑๖

เมื่อภยผ่าน **ทุขะราญรอน**
โศกบ่มิหย่อน **มนร้อนรุม**
ทั่วปฐพี **อคนีสุม**
ท้าว ธ ก็กลุ้ม **พระหทัยโทม**
อันทุขะราษฎร์ **สิก็ราชร่วม**
ดั่งภยรวม **ฆนหวดโหม**
เหมือนจะกระหน่ำ **บุรคามโครม**
ในฤดิโทรม **สิเทวษทรวง**
แสนจะอนาถ **ฤจะขาดสิ้น**
ทุกข์ตะละถิ่น **ภยใหญ่หลวง**
สุดทรมาน **บ่มิผ่านล่วง**
ท้าว ธ ก็ห่วง **ดุจเดียวกัน**
จึ่งพระประทาน **วรบัญชา**
สรรพสภา **พลแข็งขัน**
ร่วมบริจาค **บ่มิยากยั่น**
ไทยอนันต์ **พสุธาเดียว**

ร่ายยาว

คนไทยต้องไม่ท้อ สถานี อ.ส. ออกอากาศ ธ ทรงชวนทวยราษฎร์ร่วมพระองค์ บริจาคเงินลงขัน บริจาคของสารพันโดยเสด็จฯ รวมได้เบ็ดเสร็จกว่าสิบเอ็ดล้าน ทรงพระราชทานผู้ทุกข์ยาก ที่กำลังลำบากยากแสน น้ำใจไทยทั่วแดนร่วมอุทิศ ชุบชีวิตกลับชื่น ให้ยืนใหม่อีกครั้ง เงินยังเหลือสามล้านกว่า ทรงตั้งขึ้นมาเป็นมูลนิธิ ตามพระราชดำริสืบต่อมา ชื่อ ***"ราชประชานุเคราะห์"*** ไว้ช่วยเฉพาะผู้ทุกข์ยาก ช่วยเหลือจากภัยพิบัติ แก้ขัดสนทั่วพื้น ชีวิตใหม่ได้ฟื้น ด้วยพระจอมราม นั่นแล

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เสด็จพระราชดำเนิน ร่วมพิธีแรกนาขวัญ
ณ ท้องสนามหลวง

แรกนาขวัญ-มิ่งขวัญเกษตรกร

กลอน ๘

ประเดิมปีประเดิมวันเป็นขวัญข้าว
ประเดิมฤกษ์กสิกรรมประจำยาม
เริ่มปีเริ่มทำเริ่มดำหว่าน
ทรงปลุกเสกพันธุ์ข้าวแด่ชาวไทย
แล้วโปรดฯ ให้เจ้ากระทรวงเกษตรการ
เป็นพระยาแรกนาแห่งธานี
ทำพิธีเสี่ยงภูษาเลือกผ้านุ่ง
หรือจะแล้งน้ำท่าให้อาวรณ์
แล้วให้เจ้าพระโคแก้วพระโคขวัญ
ไถดะไถกลบจนครบงาน

โคลง ๔ สุภาพ

ครั้นไถสำเร็จถ้วน
จึ่งพาพระโคชัย
เสี่ยงทายอาหารใส่
พราหมณ์เป่าสังข์เจื้อยแจ้ว
พระพายพระพิรุณพร้อม
ชอุ่มหล้าชุ่มสากล
อุดมฤกษ์พืชมงคล
เย็นยิ่งยะเยือกชื้น

เป็นขวัญชาวเกษตรกรนครสยาม
สมเป็นนามพืชผลมงคลชัย
เริ่มสักการแม่โพสพสบสมัย
เอาชัยเอาฤกษ์เบิกพิธี
แทนพระองค์ลงดำหว่านวารดิถี
เป็นนาแรกแห่งปีจำเริญพร
จะมีน้ำหล่อบำรุงเหมือนปีก่อน
หรือจะท่วมดินดอนไม่เข้าการ
ลากจรดพระนังคัลพลันโปรยหว่าน
แห่ประสานเป็นมงคลพูนผลพลัน

โดยนัย
คู่แก้ว
สำรับจัด
กับทั้งทำนายถวาย
พรมมนต์
พ่างพื้น
โดยเด่น
จากใต้จรดเหนือ

งานชลประทาน สายพระเนตรที่ยาวไกล

กลอน ๘

พอหน้าแล้งน้ำก็แล้งจนแห้งผาก
พอหน้าร้อนทั้งไม้ไร่ตายเป็นเบือ
จะทำนาทำไร่ไม่ได้ผล
โอ้แหลมทองต้นตำรับทรัพย์ในดิน

กลอนดอกสร้อย

พระเอยพระจอมกษัตริย์
ด้วยสายพระเนตรท้าวที่ยาวไกล
ด้วยพระปรีชาสามารถฉลาดล้ำ
ให้สร้างเขื่อนเก็บน้ำฝนชลประทาน

กลอน ๖

พลันฝนบนฟ้ามาลิ่ว
ฝนหลวงตกชะพระราชทาน
โปรดฯ ให้ *เทพฤทธิ์* คิดค้น
ดับทุกข์ดับร้อนอ่อนใจ
แมกไม้ผลิใบระบัด
เดชะพระองค์ทรงธรรม์

พอหน้าน้ำน้ำก็หลากลำบากเหลือ
พอหน้าฝนน้ำเหลือเฟือท่วมนองดิน
จะเลี้ยงสัตว์เลี้ยงคนไม่ได้สิ้น
จะเป็นถิ่นรกร้างหรืออย่างไร

พระเป่าปัดป้องภัยให้ไทยได้
พระทรงช่วยประชาไทยให้สำราญ
ด้วยพระทรงแนะนำดำรัสชาน
ให้ขุดคลองส่งน้ำผ่านทุกย่านเอย

เมฆน้อยลอยปลิวล่วงผ่าน
บันดาลดับแล้งหมดไป
เปลี่ยนเมฆเป็นฝนให้ได้
ทั่วไทยชุ่มชื่นโดยพลัน
แตกซ่อซูชัดสดสรรพ์
ทั้งนั้นทั่วไทยไพบูลย์

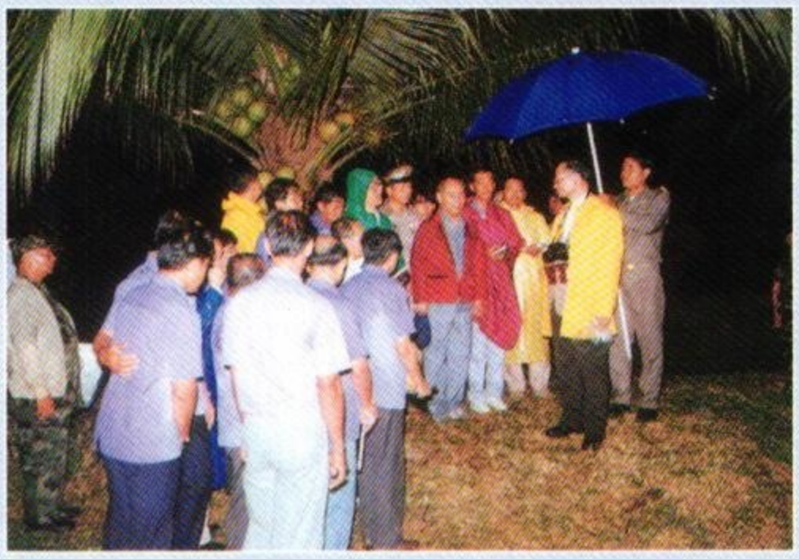

วันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๖ เสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตร
โครงการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝก
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
ในโครงการพัฒนาดอยตุง
อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย

วันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๓๖
ราษฎรน้อมเกล้าฯ ถวายผลไม้
ในวโรกาสที่เสด็จพระราชดำเนิน
ทอดพระเนตร
โครงการสถานีสูบน้ำ
และคลองระบายน้ำบ้านโคกกูแว
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
ตำบลพร่อน อำเภอตากใบ
จังหวัดนราธิวาส

กษัตริย์กับงานรักษาป่า

วันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๔๓๖
ทรงพระราชปฏิสันถารกับเจ้าหน้าที่โครงการ
ระหว่างการเสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตร
การดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
ตำบลกะลุวอเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส

กลอน ๖

ปลูกป่าปกเขาเหล่านั้น
รักษ์ป่ารักษ์น้ำจำรูญ
ท้องฟ้าป่าเขียวโขดเขา
ซึมซับน้ำใสไหลตาม

กลอนดอกสร้อย

พระเอยพระจอมจักร์
ทรงปลุกชาติปลุกศรัทธาประดามี
ทรงชวนให้รักน้ำรักธรรมชาติ
ปลูกป่าเก็บน้ำไว้เสียให้พอ

กลอน ๖

หลากหลายโครงการผ่านเกล้า
พระราชทานผ่านมา
ชาวเราชาวเขาเท่านั้น
เลิกทำไร่พเนจรร่อนไป
สร้างที่พำนักหลักแหล่ง
ทำไร่ปลูกไม้เพิ่มเติม

เพื่อพันธุ์ไม้ใหญ่ไม่สูญ
เพิ่มพูนผลผลิตติดตาม
เก็บเอาน้ำท้นล้นหลาม
เลี้ยงไทยทุกยามตลอดปี

ทรงตระหนักถึงภัยแล้งทุกแหล่งที่
ให้ร่วมกันเร็วรี่อย่ารีรอ
หยุดตัดป่าอย่างผูกขาดกันเถิดหนอ
เติมต่อหลั่งร่ายสายธารา

ทรงเฝ้าตริตรึกศึกษา
เพื่อเหล่าไพร่ฟ้าข้าไทย
ผูกพันพึ่งพาอาศัย
หยุดทำลายป่าใหญ่เช่นเดิม
เป็นที่เป็นแห่งสร้างเสริม
ริเริ่มรักป่าน่าชม

วันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๔๓๒
เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพาน
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ บ้านผานกเค้า
ตำบลห้วยยาง อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร

เสือพี
เพราะป่าปก

“ธัญญา ว.แพทยา”

ด้วยท่วงทีสงบสง่าน่าเกรงขาม
เสือซุ่มตามโคนไม้ในป่ากว้าง
คอยจับสัตว์กินเอง...เนื้อ...เก้ง...กวาง
ไม่เคยย่างพ้นป่าหวังฆ่าคน

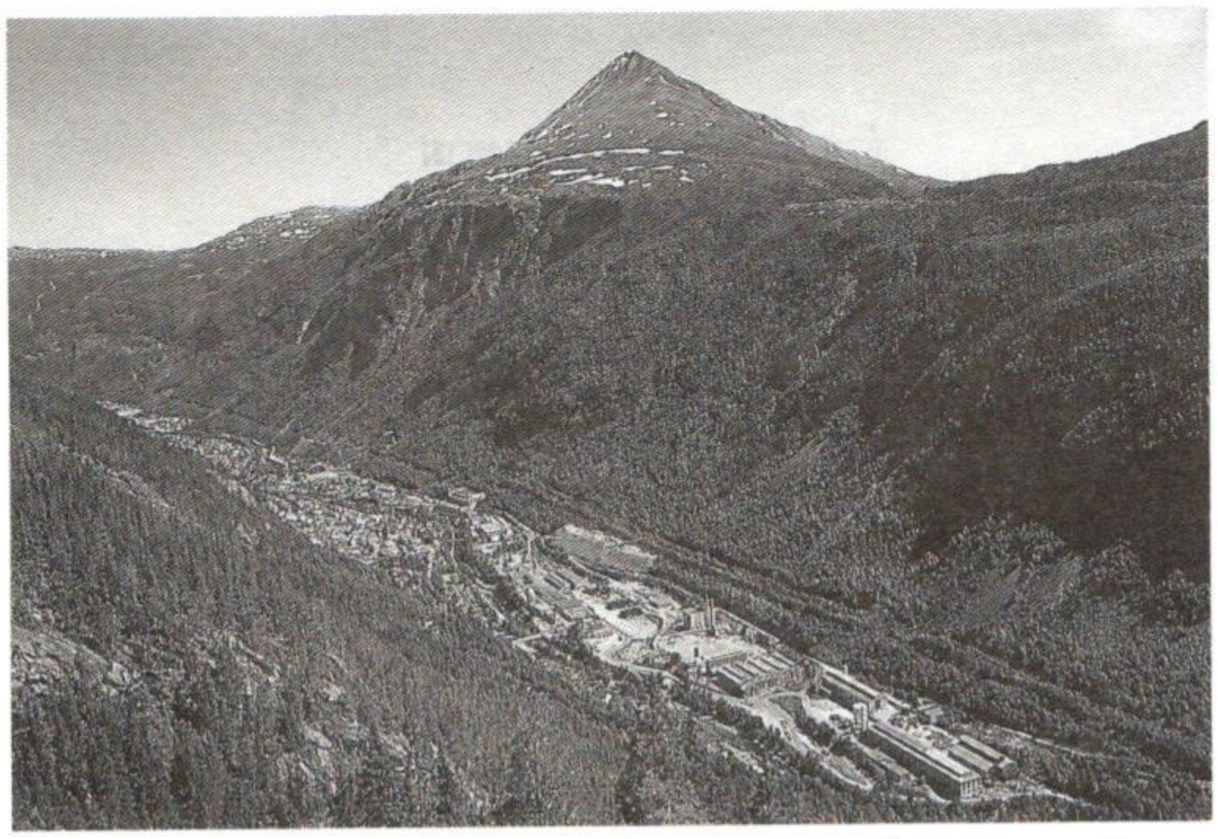
‘เสือพีเพราะป่าปก’ ยกมากล่าว
ชีวิตเสือยืนยาวอยู่ไพรสณฑ์
เกิดลูกหลานสืบสายลายเสือปน
ต่างสีขน-จุด-ลาย หลากหลายพันธุ์

‘ป่ารกเพราะเสือยัง’ ดั่งขานไข
สวยธารใสโตรกผาถ้ำงามลดหลั่น
พฤกษาใหญ่เสียดยอดสอดแซมกัน
เกลื่อนเถาวัลย์กระหวัดใกล้กล้วยไม้งาม

รุกขชาติดาษดื่นทั่วพื้นป่า
แซมดอกหญ้าพ่างแพรแลอร่าม
เสียงจากป่าเวลาค่ำเสือคำราม
ประกาศความยิ่งใหญ่ในพนา

อันเสือ ช้าง กวาง หมี มีไม่มาก
ใคร่ขอฝากทุกชีวิตอย่าคิดฆ่า
ช่วยเหลือสัตว์น้อยใหญ่ใจเมตตา
ร่วมรักษาพฤกษ์ไพรให้ยืนยง

ป่าจักคงสภาพป่าถ้าปกป้อง
ฝนฉ่ำนองดินอุดมสมประสงค์
อนุรักษ์สัตว์ไว้คู่ไพรพง
เพื่อดำรงคุณค่าป่าสมบูรณ์

ทิวทัศน์เมือง Rjukan เมืองในหมอก มองจากเคเบิ้ลคาร์ลงไปเห็นเมืองในหุบเขา

แค่ย้อนกลับไปเพียงแค่หกสิบชั่วอายุคนนับแต่คุณและผม จากที่นี่ ก็ถึงรุ่งอรุณของประวัติศาสตร์ตะวันตก. สงครามโลกสองครั้งในศตวรรษนี้เองเตือนใจเราว่า ยุโรปที่ "มีวัฒนธรรม" อยู่ห่างเพียงชั่วพริบตาเดียวจากยุคมืด. เราได้เดินทางเป็นระยะไกลฝ่าพายุมาจนถึงเกาะน้อย ๆ แห่งเสรีภาพนี้. บัดนี้เราต้องยอมรับเสียแล้วหรือ ว่าเราไม่สามารถหาทางควบคุมอาวุธต่าง ๆ ที่เราสร้างขึ้นสำหรับป้องกันตัวได้. สำหรับผู้รักเสรีภาพอนาคตเต็มไปด้วยภยันตรายและความท้าทาย.

นายอินทร์-ผู้ปิดทองหลังพระ

เมืองในหมอกที่นอร์เวย์

ตามรอย "นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ"

อัมพร จิรัฐติกร

ทางไป Rjukan หิมะขาวโพลนตลอดทาง

๑.

๕๐ ปีหลังการสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ ๒ ทั่วโลกพากันออกมา "พูด" เรื่องสงครามโลกครั้งที่ ๒ นับจากการผลักดันให้เยอรมันและญี่ปุ่นต้องออกมาขอโทษชาวโลก ต่อพฤติกรรมของตนในฐานผู้ก่อสงคราม

มาถึง "ชินด์เดอลิสส์" หนังที่สปีลเบิร์กเผยให้เห็นชะตากรรมของคนยิวในช่วงสงคราม

จนถึงหนังสืออย่าง "THE MAN CALLED INTERPID" เรื่องจริงลึก ๆ ของสงครามโลกครั้งที่ ๒ ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงแปลออกมาให้คนไทยได้อ่านกันในชื่อ "นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ"

ทำให้ข้าพเจ้าหันมาสนใจเรื่องของสงครามโลกที่ผ่านไปนับกึ่งศตวรรษขึ้น

มาทันที

เมื่อหยิบ "นายอินทร์ฯ" ขึ้นมาอ่าน ข้าพเจ้าได้รู้ว่าเรื่องราวทั้งหมดของเหตุการณ์สงครามโลกตั้งแต่ต้นจนจบ บรรจุอยู่ในหนังสือหนากว่า ๖๐๐ หน้าเล่มนี้

ได้รู้ว่าสงครามนั้นมีอะไรมากกว่าการรบในสนาม หากแต่เป็นการรบด้วยสมอง

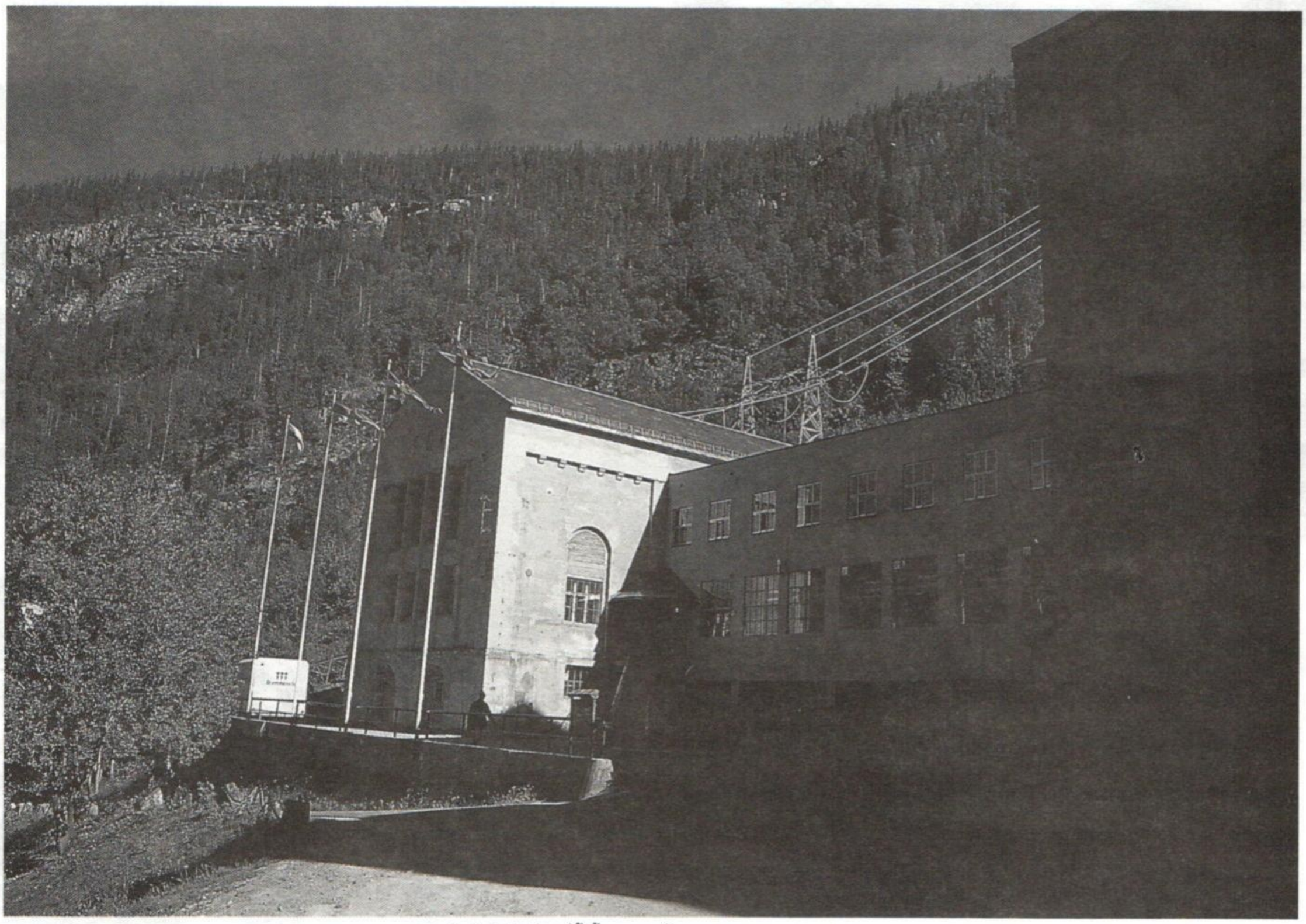
นายอินทร์ฯ เป็นบทบันทึกสงครามจากปากคำของวิลเลียม สตีเฟนสัน หัวหน้าข่ายราชการลับของอังกฤษ รหัสนาม INTERPID ผู้ตระหนักว่าพลังของการสืบความลับและจิตใจที่มุ่งหวังในสันติภาพ จะช่วยให้โลกพ้นจากหายนะที่มาพร้อมกับคนอย่างฮิตเลอร์

ปี ๑๙๒๒ ฮิตเลอร์เขียนแผนชวนเชื่อ "การต่อสู้ของข้าพเจ้า" ที่ต่อมากลายเป็นแผนการหลักเพื่อการทำลายล้างสังคมที่มีอยู่และการขึ้นครองโลก

สิบปีให้หลัง ฮิตเลอร์เผาหนังสือ หลอมอาวุธใหม่คือการโฆษณาชวนเชื่อภายใต้ตรรกะที่ว่า ความเท็จจะกลายเป็นความจริงถ้าย้ำแล้วย้ำอีก ซ้ำแล้วซ้ำอีก

เมษายน ปี ๑๙๓๙ ประธานาธิบดีรูสเวลท์ของสหรัฐส่งสารถึงฮิตเลอร์และมุสโสลินี เพื่อขอให้ทั้งคู่ให้คำมั่นที่จะไม่รุกรานประเทศอื่น ฮิตเลอร์หัวเราะใส่หน้าและตอบคำร้องด้วยน้ำเสียงเย้ยหยัน ถือเป็นการประกาศสงครามโดยปริยาย

๔ เดือนต่อมา เยอรมันบุกโปแลนด์ ตามมาด้วยเดนมาร์ก นอร์เวย์ ฮอลแลนด์ ฝรั่งเศสแบบสายฟ้าแลบ สงครามชิงเกาะอังกฤษเริ่มขึ้น ลากอเมริกาให้

โรงไฟฟ้าโรงใหม่ที่ตั้งขึ้นมาแทนที่โรงงาน VEMORK เมืองรูกัน

เข้ามาร่วมด้วยในท้ายที่สุด

ภายใต้อุดมการณ์ **"สวัสดิกะและค้อนกับเคียวจะแบ่งกันครองโลก"** เยอรมันดึงรัสเซียเข้ามาร่วมด้วย จนเนิ่นนานให้หลัง รัสเซียถึงรู้ว่าฮิตเลอร์คือจอมโกหก

ปฏิบัติการของนายอินทร์ การก่อตั้งหน่วยสืบราชการลับ ความร่วมมือระหว่างอังกฤษและอเมริกาทำให้สถานการณ์พลิกกลับจากการตกเป็นรองมาเป็น

ภาพจากหนังสือนอร์สก์ ฮิโดร น. ๑๔๘
สภาพเมืองรูกันหลังถูกบอมบ์
จากฝ่ายพันธมิตร

ฝ่ายได้เปรียบ ทำให้เห็นว่าสงครามยุคใหม่เปลี่ยนโฉมหน้าไปแล้ว มันคือสงครามแห่งข่าวสาร

หน้าประวัติศาสตร์ที่เปิดเผยอาจบันทึกไว้ว่าสหรัฐอเมริกาคือฮีโร่ แต่ "นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ" เผยให้เห็นว่า**ชัยชนะของอเมริกาได้มาจากการทำงานหนักของหน่วยสืบราชการลับอังกฤษที่มีนายอินทร์เป็นหัวหน้า**

ตลอดช่วงสงคราม นายอินทร์ต้องทำงานหนักในการขบคิดถอดรหัสของเยอรมัน ทำงานเสี่ยงตายในการตัดกำลังฝ่ายตรงข้าม การคิดค้นเรดาร์ **ความสำเร็จในการวางแผนการรบได้มาจากมันสมองของชายชื่อ INTERPID**

เบื้องหน้าของสงครามโลก ฉากการรบคือข้อมูลที่เปิดเผย แต่เบื้องหลังคือการจารกรรมข้อมูล สืบข่าวลับ ๕๐ ปีที่ผ่านมาน้อยคนนักที่จะรู้ว่าความเป็นความตายของสงครามครั้งนี้อยู่ที่วัตถุเคมีตัวหนึ่งที่มีชื่อเรียกทางเคมีว่า เฮวี วอเตอร์

ตัวเฮวี วอเตอร์เองมิได้เป็นส่วนหนึ่งของระเบิดปรมาณู แต่เป็นปัจจัยสำคัญในการวิจัยค้นคว้าหาวัสดุที่ต้องใช้สำหรับระเบิดนั้น

๒.

ฤดูหนาวปลายปี ๑๙๔๒ หนาวจัดที่สุดเท่าที่ชาวนอร์เวย์เคยประสบมา ชายสี่คนที่มีรหัสนามว่า "สวอล์โลว์" (Swallow) ถูกหย่อนลงมาทางอากาศให้มาประจำอยู่ในที่ตั้งบนภูเขาเหนือเป้าหมาย

ภายใต้หุบเขาที่ลึกเสียจนแสงอาทิตย์ในฤดูหนาวไม่เคยส่องลงไปถึงพื้น คำสั่งถูกร่างขึ้น :

"ทุกคนจะสวมเครื่องแบบ เข้าประจำที่มั่น เข้าโจมตีเวลา ๐๐.๓๐ น. คณะระเบิดจะต้องทำลายเครื่องทำให้เข้มข้น หากเกิดปะทะกันขึ้นก่อนถึงเป้าหมายคณะคุ้มกันจะเข้าปฏิบัติการแทน หากมีความจำเป็นแต่ละคนจะมียาเม็ด "เอ็ล" ๒ เม็ด ผู้ใดมีท่าจะถูกจับเป็นเชลย จะฆ่าตัวตาย"

ภาพจากโปสการ์ด
ประเทศนอร์เวย์หลังวันสิ้นสุด
สงครามโลกครั้งที่ ๒

ช่วงนั้นอังกฤษรู้ว่าเยอรมันกำลังวิจัยปรมาณูอยู่ สถาบันไกเซอร์วิลเฮล์มในเบอร์ลินใกล้จะถึงจุดสุดท้ายของการวิจัย หากคิดค้นระเบิดปรมาณูสำเร็จฮิตเลอร์คงบ้าและกล้าพอที่จะใช้อาวุธชนิดนี้

สวอล์โลว์ถูกส่งไปปฏิบัติการทำลายแหล่งผลิตเฮวี วอเตอร์ในที่ตั้งของ

โรงงานนอร์สก์ ไฮโดร ในนอร์เวย์ โรงงานเพียงแห่งเดียวที่ผลิตสารเคมีตัวนี้

สวอล์โลว์ปฏิบัติการสำเร็จ แต่ไม่กี่เดือนต่อมา เฮวี วอเตอร์กลับผลิตขึ้นมาได้อีกครั้ง อังกฤษสืบข่าวได้ว่า

"เยอรมันกำลังส่งเฮวี วอเตอร์ที่มีอยู่ไปทั้งหมด เข้าใจว่ามีจำนวนมากพอที่เบอร์ลินต้องการ"

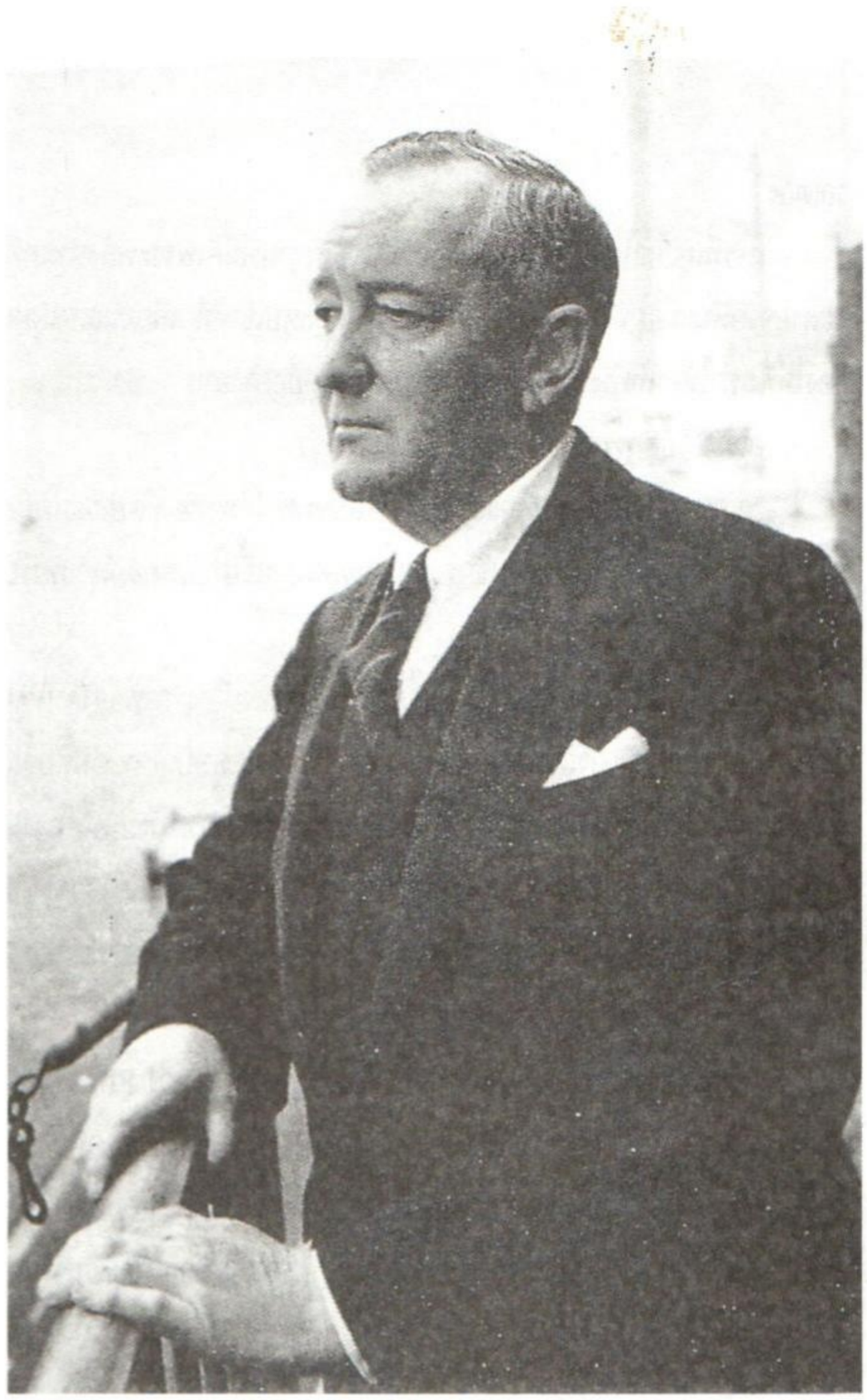
สวอล์โลว์ดำเนินการใหม่ที่บ้าบิ่นกว่าเดิม **หากปล่อยให้เรือบรรทุกเฮวี วอเตอร์ ๕,๐๐๐ ปอนด์ไปถึงที่หมายได้ เท่ากับเปิดโอกาสให้เยอรมันทำลายล้างโลกได้สมใจ** จึงเสี่ยงตายปฏิบัติการจมเรือนรกกลางทะเล

อย่างเงียบเชียบ ยอมแลกกับชีวิตลูกเรือนอร์เวย์ผู้ไม่รู้เรื่องรู้ราวที่ต้องมาพลอยตายไปด้วย

เวลาเดียวกันนั้น นายอินทร์ปฏิบัติการลักพาตัวนักวิทยาศาสตร์ปรมาณูคนสำคัญจากปลายจมูกฮิตเลอร์ให้มาเข้าร่วมโครงการปรมาณูของอังกฤษและอเมริกา

เพียงปีเศษ อาวุธชนิดใหม่ที่ทำให้โลกต้องตะลึงในอานุภาพของมันก็ทำ

ภาพจากหนังสือ นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ น.๓๔๐

บรรยายภาพ : วิลเลียม สตีเฟนสัน "นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ"

ขึ้นสำเร็จ ญี่ปุ่นเป็นหนูทดลองอาวุธครั้งนี้และสงครามโลกครั้งที่ ๒ ยุติลงทันทีในเดือนสิงหาคม ค.ศ. ๑๙๔๕

๓.

กลางฤดูร้อนเดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๘ โลกกำลังเฉลิมฉลองวันดีเดย์ วันที่พันธมิตรยกพลขึ้นบกที่นอร์มังดี เยอรมันพบความปราชัย ข้าพเจ้าได้ไปเยือนโรงงานที่เคยเป็นแหล่งผลิตวัตถุดิบสำหรับระเบิดปรมาณูที่เมืองรูกัน (Rjukan) ทางใต้ของประเทศนอร์เวย์

ในวันที่แดดอุ่น เรานั่งรถจากเมืองเข้าไปในหุบเขารูกัน เมืองที่ชื่อของมันมีความหมายว่าหมอก เมืองในหมอกซ่อนตัวอยู่ในหุบเขาที่เงียบและหนาวเย็น รูกันเคยเป็นที่ตั้งของน้ำตกที่มีชื่อเสียง น้ำตกที่ใหญ่ที่สุดของยุโรป เมื่อนอร์สก์ ไฮโดรมาตั้งโรงงานผลิตกระแสไฟฟ้าก็ปิดน้ำตกผันทางน้ำให้ไหลผ่านท่อ นำเอาพลังงานที่ได้ไปใช้ทำปุ๋ย ตั้งโรงงานอุตสาหกรรม และส่วนหนึ่งคือผลิตเฮวี

วอเตอร์

การที่นอร์สก์ ไฮโดรจำเป็นต้องมาตั้งโรงงานที่นี่ก็เพราะพลังน้ำตกที่ละลายจากหิมะมีอยู่ทั่วไป แต่ความหนาวเย็นและหุบเขาที่ลึกเสียจนแสงแดดส่องไม่ถึง ทำให้คนที่ทำงานอยู่ที่นี่ต้องการแสงอาทิตย์อย่างมาก

คณะปฏิบัติการลับของนายอินทร์บันทึกไว้ว่า

"ภูเขาบาห์เรนเป็นหุบลึกและชันมากเสียจนทำให้พระอาทิตย์ส่องไม่ถึงพื้นในฤดูหนาว และต้องใช้รถรางชักรอกพาพวกคนงานขึ้นไปบนยอดเขาเพื่อรับแสงสว่างประจำวัน"

ระหว่างที่นั่งรถรางคันเดิมขึ้นไปชมทัศนียภาพของเมือง ภาพของคนงานที่ต้องทำงานในหน้าหนาวและทุกวันจะต้องขึ้นมารับแสงแดดบนเขาซ้อนทับขึ้นมากับภาพเมืองในปัจจุบัน ข้าพเจ้าได้เห็นว่าในสงครามอันโหดร้ายนั้นมีความละเอียดอ่อนของชีวิตแฝงให้เห็นอยู่ด้วย มนุษย์ไม่ว่าเวลาใดก็ตามแสงสว่างเป็นสิ่งจำเป็นต่อชีวิต เมืองที่ปิดตัวเองจากโลกภายนอก ภายใต้การยึดครองของเยอรมัน ยังคงต้องการแสงสว่างอย่างที่มนุษย์ทั่วไปจะพึงมี

ทุกวันนี้เมืองรูกันยังคงมีเทศกาลที่เรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า **FINALLY SUN** ในที่สุดพระอาทิตย์ก็มา! ตลอดเวลา ๖ เดือน จากเดือนตุลาคมจนถึงมีนาคม ช่วงที่หิมะสะสมตัวช่วงเวลาที่พระอาทิตย์ไม่เคยส่องถึงพื้นเลย เมื่อหิมะละลาย แสงสว่างกลับมาอีกครั้งในเดือนเมษายน งานเฉลิมฉลองก็จะเริ่มขึ้นในวันที่ ๑๒ มีนาคม วันที่ถือเป็นสัญลักษณ์ว่าดวงอาทิตย์ได้กลับมาแล้ว

ข้าพเจ้าไม่มีโอกาสได้เข้าร่วมเทศกาลนี้ แต่ก็ได้ไปเยือนโรงงาน VEMORK โรงงานผลิตเฮวี วอเตอร์ ที่ปัจจุบันกลายเป็นพิพิธภัณฑ์จัดแสดงเรื่องราวต่าง ๆ ของโรงงาน ตั้งแต่เริ่มผลิต มาถึงยุคสงครามโลกและเมื่อสิ้นสุดสงครามโลก ทุกวันนี้ตัวโรงงานเองได้กลายเป็นตำนานหน้าหนึ่งในประวัติศาสตร์ไปแล้ว

บริษัท นอร์สก์ ไฮโดรที่คนไทยรู้จักกันในนามผู้ผลิตปุ๋ยเรือใบไวกิ้ง ตั้งโรงงาน VEMORK ขึ้นด้วยจุดประสงค์ที่จะทำการผลิตกระแสไฟฟ้า นำพลังงานไฟฟ้าที่ได้มาแยกธาตุเคมีเพื่อนำไปใช้ผลิตปุ๋ย กระดาษและอุตสาหกรรมผ้า ภายหลังจึงผลิตเฮวี วอเตอร์ขึ้นมาได้โดยบังเอิญ ทำให้สงครามแย่งชิงและกีดกันไม่ให้วัตถุเคมีชนิดนี้ไปตกอยู่ในมือของฝ่ายตรงข้ามเกิดขึ้น

ปัจจุบันโรงผลิตกระแสไฟฟ้า VEMORK เปลี่ยนมาเป็นมิวเซียมจัดแสดงเรื่องราวของตัวเอง VEMORK 2 เกิดขึ้นมาแทนในปี ค.ศ. ๑๙๗๑ ผลิตกระแสไฟฟ้าออกไปทั่วประเทศ โรงงานอุตสาหกรรมที่เคยจำเป็นต้องตั้งอยู่ใกล้แหล่งผลิตไฟฟ้า หมดความจำเป็นอีกต่อไป โยกย้ายตัวเองออกไปอยู่ใกล้แหล่งขนส่ง

วันนี้เมืองรูกันยังเป็นอาณาจักรของนอร์สก์ ไฮโดรที่ปิดตัวเงียบอยู่ในหุบเขาหิมะ รอคอยวันที่หิมะละลายพร้อมกับเวลาที่พระอาทิตย์มาเยือนในแต่ละปี

๔.

การมาเยือนเมืองรูกันในวันเวลาของความเงียบสงบยาวนานถึง ๕๐ ปี ทำให้ข้าพเจ้ากลับมาหวนนึกถึงว่า

แท้จริงแล้วอะไรคือความชอบธรรมของสงคราม และอะไรคือความถูกและผิด

มีใครที่เป็นผู้ร้ายและผู้ดีอย่างแท้จริงหรือไม่ในการสงคราม

การตัดหนทางมิให้เยอรมันผลิตระเบิดปรมาณู การก่อวินาศกรรม การลักพาตัวคือวีรกรรมที่ทำให้อังกฤษและอเมริกาคิดค้นปรมาณูล้างโลกได้สำเร็จ

แต่ความชอบธรรมของการใช้ระเบิดปรมาณูอาวุธร้ายแรงนี้ล่ะ ใครจะเป็นผู้ตัดสิน

นีลส์ โบห์ร นักวิทยาศาสตร์ชาวเดนมาร์ก ผู้คิดค้นเครื่องมือการแยกปรมาณูสำเร็จ อาจนั่งร้องไห้ในวันที่อเมริกาทิ้งระเบิดเมืองฮิโรชิมาและนางาซากิของญี่ปุ่น

ร้องไห้ให้กับวิทยาศาสตร์ที่รับใช้การเข่นฆ่าของมนุษย์

โลกหลังสงครามคือการสะสมอาวุธนิวเคลียร์ หรือ ๕๐ ปีที่ผ่านมาเรามิได้เรียนรู้อะไรจากสงครามเลย

การจารกรรมและการสืบความลับ ที่เคยเป็นยุทธวิธีของการต่อสู้เพื่อสันติภาพ บัดนี้ได้ถูกนำมาเป็นเครื่องมือของพวกบ้าคลั่งและขบวนการก่อการร้ายที่มีอยู่แทบทุกแห่งทั่วโลก

อาวุธนิวเคลียร์ถูกนำมาทดลองลูกแล้วลูกเล่า และการสะสมอาวุธกลายเป็นเครื่องมือข่มขู่ชาวโลกโดยปริยาย

วิลเลียม สตีเฟนสัน นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระเคยกล่าวไว้ว่า มนุษย์มีศัตรูที่น่าเกรงขามอยู่แล้ว คือความอดอยากยากจน โรคภัยไข้เจ็บและความไร้การศึกษา ผมปรารถนาที่จะเห็นการต่อสู้เพื่อสิ่งเหล่านี้มากกว่าสงคราม

ตามรอยวรรณกรรม

กวีนิพนธ์ญี่ปุ่น ฉันทลักษณ์หรือไร้ฉันทลักษณ์

ส. นพพร

กวีนิพนธ์ญี่ปุ่นเป็นรูปแบบที่งดงามที่สุดและแปลกจากกวีนิพนธ์ฝรั่งและไทย

น่าประหลาดยิ่งที่ ๑,๐๐๐ กว่าปีที่ผ่านไป กวีนิพนธ์ญี่ปุ่นไม่เปลี่ยนฉันทลักษณ์เท่าใดเคยแต่งไว้อย่างใดเมื่อ ๑,๐๐๐ กว่าปีมาแล้ว ก็ยังแต่งเช่นนั้น และเข้าใจว่าฉันทลักษณ์ญี่ปุ่นคงไม่เปลี่ยนไปอีกนานแสนนาน

คำถามจึงผุดขึ้นว่า เพราะเหตุใด ในขณะที่ไทยเคยมีกาพย์, โคลง, ฉันท์ และอื่น ๆ นานาชนิด ทำไมญี่ปุ่นจึงไม่มีรูปแบบต่างออกไปบ้าง แม้แต่ฝรั่งก็มี "โคลงกลอน" หรือฉันทลักษณ์นานาชนิด บางทีเราอาจต้องเข้าใจให้ชัดเจนว่า ในญี่ปุ่นกวีนิพนธ์ประดิษฐ์ขึ้นด้วยเทพยดาเพื่อติดต่อกับมนุษย์ ครั้งหนึ่งกวีนิพนธ์คือภาพลักษณ์แห่งสวรรค์ จึงไม่มีใครหาญกล้าเปลี่ยนสิ่งใดใหม่นัก ด้วยเหตุที่เป็นภาษาแห่งเทพยดานี่กระมัง กวีนิพนธ์ได้เป็นรูปการที่มีความคิดริเริ่มสูงสุด

แต่รูปแบบไม่ใช่เรื่องสำคัญแม้ว่าญี่ปุ่นจะคงรูปแบบแต่งฉันทลักษณ์ไว้ก็ตาม

สิ่งที่สำคัญคือเนื้อหาและผลสะเทือน

กวีนิพนธ์ คือการใช้ถ้อยคำอันจำกัด แต่สร้างจินตนภาพไม่จำกัด

กวีนิพนธ์เหมือนดวงอาทิตย์ มันไม่เปลี่ยนแปลงเคยหมุนรอบโลกอย่างใดก็ยังหมุนเช่นนั้น แต่แสงที่ฉายออกมาแตกต่างกัน ใบไม้สองใบในฤดูต่าง ๆ ไม่เหมือนกันฉันใด กวีนิพนธ์ก็เช่นนั้น

ใบไม้ไม่เคยแหวกออกจากรูปแบบของมัน แต่ผลสะท้อนย่อมแตกต่างจากกัน

กวีนิพนธ์ คือสิ่งที่เป็นธรรมชาติแก่ผู้ปกครองญี่ปุ่น โดยเหตุที่ผู้ปกครองคือโอรสแห่งสวรรค์ จักรพรรดิทรงมีหน้าที่เป็นเทพ หรือที่ฝรั่งเรียกว่า Muse แห่งศิลปะจึงฝึกปรือกวีนิพนธ์เพื่อสื่อสารแก่โลกมนุษย์

กวีญี่ปุ่น คือกวีญี่ปุ่น คือกวีญี่ปุ่น คือกวีญี่ปุ่น ฯลฯ หาใช่ถ้อยคำที่ดัดแปลงจากตะวันตกแต่อย่างใดไม่ ได้มีผู้พยายามเสี้ยมสอนและดัดแปลง แต่แล้วก็เป็นการดัดแปลงที่ไร้ประโยชน์ คนเราตัดเจียระไนเพชรได้หลายทาง บางคนเจียระไนสี่เหลี่ยมให้เป็นลูกบาศก์ เป็นแผ่นเป็นกระดุม บางคนตัดให้เป็นลูกประคำ แล้วโอ่ว่าทำด้วยเพชร แต่ญี่ปุ่นเห็นว่าไม่ใช่ เมื่อใดที่เปลี่ยนรูปแบบคำนั้น ๆ เมื่อนั้นก็เท่ากับเนื้อหาและกวีนิพนธ์หมดไป ยิ่งแปลยิ่งถอดความ กวีนิพนธ์ก็ล่มสลาย บางคนอาจอ้างว่าเมื่อเป็นเพชรแล้ว ความเป็นเพชรย่อมเป็นที่ประจักษ์แก่ทุกฝ่าย แต่นี่เป็นอุปมาที่อาจไกลไปหน่อย เพชรเป็นเพชรได้ในญี่ปุ่น ก็ต่อเมื่อรู้จิตวิทยาและการศึกษา เพชรเป็นตัวแทนแห่งความจริงทางปัญญามากกว่าตัวแทนทางวัตถุ

ความงามเชิงกวีนิพนธ์มีลักษณะเชื้อชาติและจิตวิทยา เป็นความงามประจำชาติมากกว่าความงามทั่วไป ดังนั้นการยอมรับความงามย่อมหยั่งรู้วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม เหมือนที่ฝรั่งคิดจะรู้จักฉันท์ไทย ต้องรู้ว่าไทย

ชอบซ้ำคำ, ชอบทวนคำ และภาษาไทยเล่นเสียงสำเนียงต่าง ๆ หาน้อยไม่

การเข้าใจยามาโต-ดามาชิ หรือจิตใจนิปปองของกวีนิพนธ์ญี่ปุ่น จำเป็นต้องทราบว่า เทพยดากับมนุษย์สังสรรค์กันอย่างเสรีทั้งในอดีตและทุกวันนี้ ญี่ปุ่นเขียนอักษรภาพ ไม่ใช่อักษรทั่วไป กวีนิพนธ์ คือแดนสุขาวดี หรือที่กรีซเรียกว่า Arcadia อันเป็นดินแดนที่สำราญที่สุด

ญี่ปุ่นไม่เคยเห็นว่ากวีนิพนธ์เป็นรองศิลปะอื่น และคิดเสมอว่าเหนือศิลปะอื่น ตั้งแต่จักรพรรดิลงมาถึงสามัญชนความสนใจในกวีนิพนธ์ไม่เคยจางลงเลย

ทุกวันนี้ผมไม่ทราบว่า ชมรมนักกลอนไทยมีกวีกี่คน-นักกลอนกี่คน สมาคมไฮกุของญี่ปุ่นเท่าที่ทราบมีสมาชิก ๒๐ ล้านคน และแต่ละคนเป็นกวีทั้งสิ้น

ทุกปี สมาคมกวีนิพนธ์ประจำสำนักพระราชวังประกวดการแต่งกวีนิพนธ์ พอสิ้นปีก็ส่งบทกวีไปที่สำนักราชเลขานุการ เท่าที่ทราบ กวีนิพนธ์ได้รับแต่ละปีตกประมาณ ๓๐,๐๐๐ กว่าชิ้น คนตัดสินเป็นคณะกรรมการกวีญี่ปุ่นเห็นว่า ไม่ใช่กวีสามัญแต่เป็นอัจฉริยะ หากเทียบกับไทยคงได้แก่ อังคาร กัลยาณพงศ์, ไพบูลย์ วงษ์เทศ, สุจิตต์ วงษ์เทศ, ขรรค์ชัย บุนปาน, คมทวน คันธนู, ไพวรินทร์ ขาวงาม และคนอื่น ๆ ที่ยิ่งใหญ่เชิงกวี

คนที่กำหนดเรื่องแต่งคือ**องค์จักรพรรดิ**เองเพื่อพิสูจน์ความเป็นอัจฉริยะทางกวีของผู้ประกวดเนื้อเรื่อง จึงมักเกี่ยวพันกับความงามทางธรรมชาติ เช่น หิมะตกใหม่ที่เขาฟูจิ, ต้นไพน์สะท้อนออกมาในน้ำนิ่ง, ต้นซีดาร์ใกล้วิหาร เป็นต้น

บางทีก็แต่งเป็นกลอนที่เรียกว่า **ทังคะ** กวีญี่ปุ่นไม่ใช้ถ้อยคำรุ่มร่าม ไม่ถกอย่างฟุ่มเฟือย และไม่ตัดรอนโดยใช้ความและคำซ้ำ ๆ กวีเขียนถึงจุดใดจุดหนึ่งโดยเฉพาะ แล้วสร้างให้เห็นภาพในใจ หากใช้คำอธิบายแบบฝรั่ง กวีนิพนธ์ญี่ปุ่นสนใจ being (การเป็นอยู่) มากกว่า doing (การกระทำ) ไม่สนใจว่ากวีนิพนธ์ของตนอธิบายสิ่งที่กำลังเกิด แต่พูดถึงสิ่งที่เป็นอยู่ ความคิดสำคัญคือ ไม่ต้องการเอาชนะหรืออธิบายธรรมชาติ แต่ต้องการผูกมัดทางความรู้สึกกับธรรมชาติ

จากประสบการณ์หนึ่งตัน ญี่ปุ่นก็ย่อให้เล็กเหมือนหนึ่งกรัมของเรเดียมนั้นเอง คนเป็นกวีต้องมีตาดวงโตที่เล็งเห็นการแตกกระจายในใจของอิเล็กตรอน

กวีญี่ปุ่นอาจคล้ายไทย ชอบเล่นคำ แต่คำที่เล่นด้วยไม่ซ้ำซ้อน เพราะใช้คำที่จำกัด ต้องเล่นเสียง บางทีก็เป็นศัพท์ที่ฝรั่งเรียกว่าภาษาหมอน (pillow-words) ใช้คำที่เป็นตัวบ่งชี้ให้เห็นเหลี่ยมต่าง ๆ ญี่ปุ่นฟังแล้วเข้าใจทันที ไม่ต้องถอดความ แต่เมื่อฝรั่งหรือไทยได้ยินแล้วอาจแปลกใจ การหมุนเปลี่ยนคำเพียงนิดเดียว ความหมายก็เปลี่ยนอย่างแรง

คนฝรั่งมักคิดว่า ดนตรีแห่งกวีนิพนธ์ญี่ปุ่นใช้ศัพท์ซ้ำซ้อน คล้ายกับกวีนิพนธ์กรีก แต่เสียงที่ซ้ำกลับมีความหมายที่ไม่ซ้ำ อาศัยอุปมาอุปไมยนี่เอง กวีนิพนธ์ได้รับชัยชนะและสร้างแรงสะเทือนสูงสุด หากต้องการฟังกวีนิพนธ์ญี่ปุ่น ครูญี่ปุ่นแนะให้นักเรียนต่างชาติฟังกวีนิพนธ์ฝรั่งบทหนึ่ง แม้ไม่ตรงกันนัก แต่สื่อความหมายทางใจคล้ายกัน :-

To see the world in a grain of sand,
And heaven in a wild flower,
Hold infinity in the palm of your hand,
And eternity in an hour,

ซึ่งเม็ดทรายรายผลึกจงนึกเห็น
ว่าโลกเร้นให้แลแต่ละผลึก
ทั้งสวรรค์อันไสวกลางไพรพฤกษ์
ล้วนผนึกแน่นในดอกไม้มวล
แล้วดึงกาลาวสานต์ที่ผ่านถือ
กลางใจมือโดยมือเก็บถือถ้วน
เพื่อสบซึ้งถึงนิรันดร์อันหลากล้วน
ให้เต็มสวนสบทั่วหนึ่งชั่วยาม

แม้ว่ากวีนิพนธ์ไม่ใช่ผลลัพธ์ของสิ่งแวดล้อม แต่ก็ได้อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมไม่น้อย รูปแบบของญี่ปุ่นครองอิทธิพลมากกว่าความคิดของญี่ปุ่น แต่เมื่อใดที่อยากเขียนงานที่เคร่งขรึมมักใช้รูปแบบของฉันทลักษณ์ที่เรียกว่า **ทังคะ** ส่วนฉันทลักษณ์แบบ**กลอนยาว**ในญี่ปุ่นไม่โด่งดังเท่าที่ควร สมัยหนึ่งศาสตราจารย์ทางวรรณคดีแห่งมหาวิทยาลัยโตเกียว ชื่อ อนุอุเอะ เทตสุจิโระ ตีพิมพ์งานชื่อกวีนิพนธ์ใหม่ใน ค.ศ. ๑๘๘๒ เพื่อยั่วให้กวีญี่ปุ่นเลิกเขียนฉันทลักษณ์แบบเก่า แล้วหันไปหาฉันทลักษณ์แบบฝรั่ง แต่แล้วก็ล้มเหลวโดยสิ้นเชิง ยิ่งฉันทลักษณ์ที่เน้นสัมผัส ยิ่งดึงดูดได้น้อยลง ยิ่งกลอนฝรั่งยิ่งเป็นของแปลกเกินไปสำหรับชาวญี่ปุ่น แม้แต่

กวีนิพนธ์ของรพินทรนาถ ฐากูร ก็ฟังเหมือนบทแปลจากภาษาอังกฤษมากกว่าบทกวี ยังไม่มีใครทดแทนรากเหง้าเดิมได้เลย

ถ้าถามว่าในรอบ ๕๐ ปีผ่านมา ใครเป็นกวีใหญ่ที่สุด หากตอบโดยระมัดระวังรอบด้านต้องขอพูดตรง ๆ ว่าจักรพรรดิเมอิจิของญี่ปุ่นเป็นกวีที่ยิ่งใหญ่ที่สุด ทิ้งงานไว้หลายพันชิ้น และทรงเป็นผู้สร้างความอุดมสมบูรณ์ให้แก่กวีญี่ปุ่น เป็นฝีมือระดับสูง หากเทียบกับพระมหากษัตริย์ไทยคงระดับฝีพระหัตถ์รัชกาลที่ ๒

ในญี่ปุ่นผู้หญิงเป็นกวีมากกว่าผู้ชาย ในขณะที่ในไทยนั้นผู้ชายมักเป็นกวีมากกว่าผู้หญิง ผู้ชายเขียนบทกวีนิพนธ์เพื่อเห็นแก่ศิลปะ หรือศิลปะเพื่อศิลปะ ส่วนผู้หญิงนั้นนักวิจารณ์หลายคนเห็นว่า **เขียนศิลปะเพื่อเผยให้เห็นชีวิตและความเป็นจริง ภาษามีจินตนาการของกวีและดนตรีในใจที่เหนือกว่าชายเสียอีก**

ในญี่ปุ่นนั้นความคิดของสตรีมักเป็นความคิดแบบกวี ภาษามีลักษณะประณีตและงดงามดังสังเกตเห็นได้จากกวีนิพนธ์ที่เรียกว่า **ทังคะ**

ทุกครั้งที่มีการประกวดกวีนิพนธ์โดยทางวัง ผู้หญิงมักได้คะแนนสูง สุ้มเสียงของสตรีดังสะท้อนอยู่ในบทกวีโดยไม่สูญเสียจังหวะดนตรีเลย มักชี้ให้เห็นความหมายแห่งวัยเด็ก และช่วงแห่งความสุข เช่นคราวที่คลอดลูก หรือเมื่อสมรส

สตรีท่านหนึ่งใช้นามปากกาว่า *เบียกคุเรน* แปลว่า *ดอกบัวบานไสว* มักเขียนถึงดอกไม้นานาพันธุ์ อันเป็นสัญลักษณ์แห่งศาสนา, ความงาม และชีวิต มีจังหวะที่ดูขำมีเสียงที่แปลกเปล่งไปจากกวีเดิม กวีบางคนเช่น โยซาโนะ อคิโกะ ชอบเขียนถึงดวงดาวที่วิ่งเข้าชนตัวเธอ และเขียนถึงสีต่าง ๆ **กวีญี่ปุ่นมักเขียนถึงขณะใดขณะหนึ่งมากกว่าเล่าเหตุการณ์ทั้งหมด** บางครั้งก็เขียนถึงดอกฝิ่นตกลงมาจากฟากฟ้า ผมเองออกจะแปลกใจที่บทกวีของนรินทร์ (อิน) ที่ว่า

ตราบขุนศิริข้น ขาดสลาย
รักบ่หายตราบหาย หกฟ้า

คล้ายคลึงกับกวีนิพนธ์ญี่ปุ่นอย่างยิ่ง ซึ่งเล่าว่า *ภูเขาไฟนั้นดับได้ คลื่นในมหาสมุทรอาจเงียบหายไป แต่ใครเล่าจะดับความรัก แต่ในญี่ปุ่นเป็นอารมณ์รักในขณะนั้นหาใช่ความรักระยะยาวแบบกวีนิพนธ์ไทยหรือฝรั่งไม่*

กวีนิพนธ์ของ**บารอน เนสคุโจ** มักพูดถึงความเงียบสงบของประเพณีพุทธ ซึ่งต่อสู้กับชะตากรรมและความตายด้วยการเสนอแง่มุมที่เชื่อมั่นยาวนานกว่าการตายจากไปของบทกวีเสียอีก บางบทก็เยาะเย้ยแม้แต่ดวงอาทิตย์

เพลงยาว หรือ**โดโดยตสุ** เป็นบทกวีที่ทุกชนชั้นนิยม บางทีก็เป็นทำนองแห่งความรัก (หรือฮะอุตะ) มีบทยั่วอารมณ์ได้วิเศษ แต่ยิ่งเขียนอย่างเลอเลิศเพียงใด แสดงว่าต่างฝ่ายเฉยเมยซึ่งกัน อันนับว่าต่างจากไทย ญี่ปุ่นเมื่อโกรธใครแทนที่จะใช้คำด่าทอ กลับใช้ภาษาสุภาพยิ่ง ๆ ขึ้น

หากอีกฝ่ายหนึ่งไม่รู้สึกก็ยิ่งสุภาพยิ่ง ๆ ขึ้นไปอีก จึงเป็นประเพณีที่แปลกจากฝรั่งและไทย แต่ส่วนใหญ่เป็นบทกวีแห่งความเหงา บทที่ร้องโดยเกอิชามักเป็นบทเกี่ยวกับความเศร้าที่ปราศจากชายผู้เหลียวแล

คำว่า**ฉันทลักษณ์**ญี่ปุ่นต่างจากฝรั่งและไทย ฝรั่งอาจมีสัมผัสบ้าง แต่เน้นที่จังหวะในการอ่าน ไทยเองมักมีสัมผัสในและนอก แต่ญี่ปุ่นเน้นที่รูปแบบและอารมณ์ ไม่มีบทเอื้อนอย่างไทย ฉันทลักษณ์มีความหมายด้วยการใช้คำจำกัดเพื่อสื่อจินตภาพที่ไม่จำกัดความข้อนี้อาจเป็นจริงทั่วโลก แต่โคลงกลอนญี่ปุ่นใช้**คำสั้น** ๆ เช่นยี่ ๒๑ คำ หรือ ๑๗ คำเท่านั้น จึงเป็นฉันทลักษณ์เฉพาะพิเศษอีกประการหนึ่ง ญี่ปุ่นเป็นดินแดนแห่งเทพธิดาผู้ดลใจความคิดแก่นักศิลปะ ดังที่ฝรั่งเรียกว่า Muses และ Muses นี้ ก็สนใจแต่รูปแบบที่ใช้กันมายาวนานนับพันปี แม้จะมีอารยธรรมใหม่หลั่งเข้ามา ยังไม่มีสิ่งใดเหนือไปกว่ากวีนิพนธ์แบบคลาสสิคเดิมได้เลย จึงอาจคล้ายกับไทยตรงที่มีผู้วิเคราะห์ว่า คนไทยบางส่วนชอบอธิษฐานต่อหน้าศาลเจ้าเป็นกลอนยาว ๆ การท่องบทกวีต่อหน้าศาลเจ้าดูสำคัญกว่าการท่องบทกวีของฝรั่งต่อหน้าถ้วยชาเสียอีก การอ่านบทกวีนิพนธ์ญี่ปุ่นนั้นต้องรู้ว่า มีขีดจำกัดมากกว่ากวีนิพนธ์ของจีนซึ่งใช้ถ้อยคำอย่างเสรี ในทุกบทกวีตัวอักษรทุกภาพดัดแปลงสอดคล้องกับสุ้มเสียงและความหมายที่เข้ากับหูตาและอารมณ์ของญี่ปุ่น แต่ละอักขระอาจมีหลายเสียงจึงต่างจากจีน ญี่ปุ่นเรียกว่า**โคโตบะ** แปลตรงตัวว่า **ใบไม้แห่งความคิด**

ศัพท์ฝรั่งที่เรียกว่า ความหลากหลายและจังหวะอันเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับกวี กลับไม่ปรากฏนักในญี่ปุ่น ความกระชับต่างหากที่เป็นตัวกำหนด ความยุ่งยากแบบฝรั่งของแต่ละบทเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้

เสียงขึ้น-เสียงลงไม่มีเลย หากมี คนญี่ปุ่นก็เห็นว่าตลก เปิ่นและเฉิ่มมากกว่าที่จะเข้าใจการเขียนสไตล์สุจิตต์ วงษ์เทศ ซึ่งร่ำรวยวิธีคิด-วิธีเขียน และการใช้

ข้ามจำหน่าย

ถ้อยคำที่แปลกและมีจังหวะแบบในภาษาไทยเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ ความเรียบง่ายและความกระชับเป็นอาภรณ์สำคัญของกวีนิพนธ์ญี่ปุ่น

ที่ใดก็ตามที่มีความคิดเรียบง่าย เขียนด้วยภาษาสวยแต่จำกัด ที่นั้นกวีนิพนธ์จึงบังเกิดขึ้น กวีนิพนธ์ญี่ปุ่นเป็นสิ่งทรงเสน่ห์มากกว่ายั่วอารมณ์ ดังที่วิสา คัญทัพ และคมทวน คันธนูชอบเขียนปลุกเร้าผู้คน

การสร้างสรรค์เชิงวรรณคดีที่คนไทยฝึกกันมามักเน้นที่ภาษา, ความในใจของผู้ประพันธ์, การถ่ายทอด และความคิดเชิงศิลป์ หรือแม้แต่ตำราสันสกฤตก็กล่าวว่า *"กวีแต่งกวีนิพนธ์เพื่อยศ ทรัพย์ศฤงคาร เพื่อค้นหาโวหาร เพื่อปลุกให้ผู้อื่นสบายใจ เพื่อสดุดีเทวดาและเพื่อใช้ในการสั่งสอน"* อาจดูเป็นเรื่องแปลกและแปร่งสำหรับผู้อ่านชาวญี่ปุ่นซึ่งไม่มีอารมณ์ร่วมเชิงนี้เท่าที่ควร

หากกล่าวตรง ๆ กวีนิพนธ์ญี่ปุ่นอาจมีความหลากหลาย เช่น การแปลกวีนิพนธ์ของที่อื่นแต่มีรูปแบบซ้ำเดิมและรูปแบบนี่เองที่ญี่ปุ่นตกเป็นทาส บททังคะและไฮคุเหมือนกันทั้งสิ้น แต่ละบทมีลักษณะเฉพาะของตน แต่กวีมีความเป็นเอกเทศ แม้จะใช้รูปแบบเดิมมานานแสนนานสำหรับชาวญี่ปุ่นแม้จนถึงทุกวันนี้ กวีนิพนธ์คือการสำแดงออกของเทพยดา ทุกคนพร้อมจะเคารพธรรมชาติมากกว่าปีนป่ายและค้นหาธรรมชาติ ศิลป์และศาสตร์ต่างจากกันเหมือนความรักและกายวิภาควิทยา

กวีนิพนธ์ญี่ปุ่นอาจมีข้อต่างเมื่อเทียบกับของไทยและฝรั่ง ตรงที่ไม่สนใจไยดีต่อความมีตัวตนและบุคลิกลักษณะ แต่ต้องการสร้างความประทับใจมากกว่าอย่างอื่น "ผู้ใหญ่คือผู้มีสิทธิแต่ไม่มีหน้าที่ เสรีภาพในแง่ศีลธรรมอันเป็นสิ่งที่ไม่ปรากฏนั้นเป็นสิ่งที่ดำรงอยู่ทุกแห่ง ดังนั้นปัจเจกบุคคลเป็นสิ่งที่ชาวญี่ปุ่นมองข้าม

กวีนั้นได้มีนักปราชญ์ญี่ปุ่นบรรยายว่า คือคนที่รักสิ่งต่าง ๆ *มากกว่าผู้คนทั่วไปและรักธรรมชาติยิ่งกว่ารักมนุษย์ กวีญี่ปุ่นไม่เขียนกลอนถึงมนุษยธรรม แต่พิจารณาถึงทุกมุมแห่งธรรมชาติด้วยความรัก เมื่อใดที่รักต้นไม้, ภูเขา, นก และท้องฟ้า สิ่งที่ตามมาคือความรักต่อมนุษย์และความเห็นใจระหว่างมุนษย์กับมนุษย์*

สังคมญี่ปุ่นนั้นหากใช้ศัพท์ฝรั่งต้องพูดว่าเป็นสังคม impersonal หรือ**ไร้ตัวตน** ด้วยเหตุนี้เองหากเทียบกับกรีก กวีนิพนธ์มีลักษณะทางปัญญาน้อยกว่ากวีนิพนธ์กรีก ญี่ปุ่นไม่มีโฮเมอร์, พลาโต้, โซโฟคลีสหรือธิวซีดิเดส ญี่ปุ่นสนใจแต่ความฝันหรือการต่อสู้ ในตะวันออกรสนิยมมักเป็นเรื่องของนิสัยมากกว่าในตะวันตก ความงามของญี่ปุ่นอยู่ที่ความเรียบง่าย มุ่งที่สุนทรียภาพและจิตใจมากกว่าวัตถุและการใช้งาน หากเข้าใจจุดเหล่านี้บ้าง เชื่อว่าในอนาคตข้างหน้า บทแปลของไทยจากภาษาญี่ปุ่นอาจกินความลึกซึ้งกว่าในปัจจุบัน และความเรียบง่ายนี้หาใช่ความเรียบง่ายทั่วไปไม่ แต่เป็นความเรียบง่ายของเทพยดาผู้รังสรรค์กวีนิพนธ์ และเป็นกวีนิพนธ์ที่มีแต่รูปแบบแห่งฉันทลักษณ์ซ้ำเดิมอย่างไม่รู้จักเบื่อหน่าย

หากเทียบกับวรรณคดีอังกฤษ จะสังเกตเห็นว่า กวีญี่ปุ่นจำเป็นต้องอาศัยเพื่อนฝูงที่ร่ำรวยมากกว่า เหมือนกับนักประพันธ์ชาวอังกฤษก็พึ่งคนรวยเพื่ออยู่รอด แต่วรรณคดีญี่ปุ่นในยุคกลางและยุคศักดินาดูขาดบุคลิกภาพที่เด่นชัด ความไม่เด่นชัดนี้เองได้กลายเป็นเสน่ห์อย่างหนึ่งของวรรณคดีญี่ปุ่น ตีความกันได้หลายทาง ไม่เป็นรูปแบบเฉพาะแบบของจีน ดังที่กำหนดออกมาแน่นอน แต่การเสียสละชีวิตเพื่อศักดิ์ศรีและชาติ ต้องถือว่าเป็นการเสียสละเพื่อเป็นเบี้ยหมากรุกแห่งวรรณคดีและศิลปะ และเป็นฮีโร่ทั้งในทัศนะเก่าและปัจจุบัน ทว่าแค่นี้อาจไม่เพียงพอ การตายอย่างฮีโร่ เป็นการตายอย่างมนุษย์ไม่ใช่การจากไปของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง แม้แต่ในรูปภาพ นก, ปลา มีพลังมากกว่าบุคคลใดบุคคลหนึ่ง

ความกลัวได้มีอิทธิพลต่อมนุษย์มากกว่าความรัก ความขัดแย้งระหว่างจินตนาการกับความฝันเฟื่องหรือ fancy คงอยู่ทั่วไป อาจเป็นเพราะญี่ปุ่นนับถือเทวดาหลายพันองค์ และเชื่อมั่นในการไร้ตัวตน ถ้าถามว่านับถือเทพยดากี่องค์ ต้องตอบว่าทั้งหมด ๘,๐๐๐ องค์ กวีนิพนธ์จึงไม่ยกระดับขึ้นสู่ความเป็นมนุษย์อย่างตะวันตก

ยุคที่ญี่ปุ่นโหดร้ายต่อประชากร เป็นยุคทองของวรรณคดี, กวีนิพนธ์ และศิลปะ ผมลองสังเกตดูในรัสเซียเอง ความโหดร้ายและวรรณคดีชั้นสูงเป็นสิ่งขัดแย้งกันและคงอยู่คู่กันเสมอมา หรือเพราะความโหดร้ายเป็นสภาพเบื้องต้นของจิตใจมนุษย์ เรื่องนี้นับว่าเป็นจริงในกรีซ, โรมันและยุคนาระ คนปกติที่ไร้จินตนาการ เมื่อเห็นความโหดร้าย จินตนภาพย่อมเบิกกว้างกว่าเดิม มีความฝันเฟื่องแรงกว่าเดิม และแรงกว่าข้อเท็จจริง **แม้แต่เหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม จนถึง ๖ ตุลาคมก็เป็นยุคที่ศิลปะแห่งกวีนิพนธ์เฟื่องฟูกว่ายุคอื่นในรัชกาลเดียวกัน** กวีญี่ปุ่นสนใจต่อภาพประทับใจมากกว่าความเห็น แม้แต่ตัวอักษร ๑๗ ตัว ก็ยังนับว่ามากไปด้วยซ้ำ

ดังเช่นบทกวี**วากะ** กล่าวว่า

หากฉันเด็ดเจ้าทิ้ง

มือข้านี้มีราคีคาว
สู้ปล่อยให้เจ้าบานไสวในท้องทุ่งเถิด
กวีบางท่านเช่น**อิสซา** ก็มีใจเมตตาต่อตัวหมัด ได้รจนาไว้ว่า
ตัวหมัดเจ้าตัวน้อย
ฉันขอวางเธอบนผลทับทิม
มีรสและเลือดดุจกายฉัน

คำว่า อา มีความหมายแรง เหตุเพราะประมวลความหอมทั่วโลกไว้ ความหอมเป็นอมตะและเป็นลักษณะกวี เช่นกวีบาโชหาได้มีชีวิตอยู่ต่อไปไม่ ว่างเปล่าและไร้ตัวตน แต่ความหอมนั้นเกิดภายในพริบตาเดียว ดังเช่น

อา ฉันอุทานว่า อา
สุดยอดแห่งถ้อยแถลงของข้า
ดอกซากุระแห่งขุนเขาโยชิโนโน้น

กวีนิพนธ์ญี่ปุ่นนั้นมีวิถีชีวิตแห่งการประจักษ์และวิธีตื่นเต้นของตน ไม่อาจเทียบกับไทยหรือฝรั่งได้ชัดเจน แม้ว่าเคยมีผู้เทียบกับกลอนขุนช้าง-ขุนแผนบ้างก็ตาม แต่ได้มีผู้แปลไว้อย่างดีเลิศ อาทิ อาเธอร์ วัลเลย์ และเอียน มอริส ญี่ปุ่นนั้นทำให้นึกถึงคำว่า Japan ซึ่งเหมือนกับเทพจานัส (Janus) มีสองใบหน้า ใบหน้าหนึ่งพระผู้เป็นเจ้าทรงสร้างอีกใบหน้าหนึ่งปรุงแต่งขึ้นเอง และทั้งสองในหน้าดำรงอยู่ในวรรณคดีมาช้านานแล้ว

แม้แต่ในบรรดาบทเพลงบันทึกเรื่องต่าง ๆ แต่โบราณก็รจนาไว้ว่า

"เข้าไปซี จะยิเมะ โอ! โอ! โอ! โอ!"

แต่ญี่ปุ่นเห็นเป็นสุ้มเสียงที่ไพเราะ ฟังสนิทหูยิ่งนัก คล้ายกับที่ไทยฟังดอกสร้อยสักวา

ในราวพุทธศตวรรษที่ ๑๘ หรือ ๑๙ การต่อกลอนสดคล้ายกับไทย มีแบบชาววัง ใช้คำไพเราะละเมียด แต่ฟังเศร้า กับแบบชนบทใช้คำเก่ ๆ ติดจะหยาบจะโลนอยู่บ้าง ทว่าเป็นเรื่องปกติ เนื้อหาแห่งกลอนสดชาวบ้าน คือชัยชนะแห่งสิ่งเคร่งเครียดเหนือสิ่งที่ดีแต่สนุกสนาน คำว่า **ไฮกุ** มาจาก **ไฮไก** แปลว่า ขบขัน, สนุกสบาย ใช้ในความที่ตรงข้ามกับ**วากะ** แปลว่าเคร่งเครียดเอาจริงเอาจัง กลอนที่โด่งดังที่สุดคล้ายกับกลอนของโมห์ราของไทย ชื่อเรื่องประมวลกลอนสดโลน ๆ แต่ในความโลนนั้นครองความละเมียดเชิงศิลป์อยู่ด้วย เช่น

"ขม ขมเป็นบ้าสุดขม
แถมยังตลกขม ๆ อีกด้วย"

บทร้อยกรองที่กวีญี่ปุ่นแม้ในปัจจุบันกว่า ๒๐ ล้านคนชอบท่อง เห็นจะเป็นนิราศ หรือถนนสายแคบแห่งโออุ แต่งโดย**บาโช** อีกท่านหนึ่งคือ **อิสซา** ท่านผู้นี้เขียนถึงหมัด, กบ, ยุง, นกกระจอก และแมงมุมตลอดจนชาวไร่ชาวนาด้วยหัวใจและธรรมชาติ บทหนึ่งเขียนอย่างไพเราะว่า

"ทำทุ่งนาทอผ้า
ดีกว่าแต่งบทกวี"

บทกวีอีกชั้นหนึ่งของบาโชรำพึงว่า :-

"ตัวข้าพระก็หาไม่ คฤหัสถ์ก็ไม่เชิง
นกยิ่งไม่ใช่ เป็นหนูก็หาไม่
แต่เป็นระหว่างพระและฆราวาส
อีกทั้งหนูและนกนั้นแล"

ญี่ปุ่นสนใจคำสั้น ๆ ไม่ใช้ศัพท์หรู ๆ ดูโลกประหนึ่งโลกเล็ก ๆ และมีโลกแห่งสุริยจักรวาลครอบอยู่ หรือดูโลกเหนือโลกดังคำพระของไทย

ตรงนี้นี่เองที่เป็นหัวใจสำคัญอีกประการหนึ่งของกวีนิพนธ์ญี่ปุ่น และเป็นบทกวีที่พาดพิงไปถึงฤดูกาลที่เปลี่ยนไป ไม่ว่าจะเป็นดอกซากุระ หรือแม้แต่ดวงจันทร์ในฤดูใบไม้ร่วง กล่าวโดยทั่วไป ความหมายมีความสำคัญเหนือลีลาอย่างใหม่ แม้มีการแก้ไขถ้อยสำนวนอยู่บ้าง ดังเช่น พระยาตรังปรุงสำนวนศรีปราชญ์ และนรินทร์ (อิน) ปรุงสำนวนพระยาตรัง แต่ญี่ปุ่นเห็นว่าการเปลี่ยนสำนวนแม้เพียงเล็กน้อย ก็เห็นมโนภาพยังความพึงใจให้แก่ผู้อ่านชั่วนิรันดร์

ผมเองออกจะแปลกใจทุกครั้งที่สนทนากับคนไทยที่ไปเรียนญี่ปุ่นนาน ๆ นับสิบปี ทั้งนี้เพราะคนเหล่านี้มักใช้ภาษาประดุจกวี มีลักษณะกำกวมในภาษาเยี่ยงชาวญี่ปุ่นทั่วไป

เราต้องไม่ลืมว่าความกำกวมเป็นหัวใจแห่งกวีนิพนธ์ แม้แต่เคนซาบูโร โอเอะ ผู้รับรางวัลโนเบลได้กล่าวปาฐกถาในวันรับรางวัลตั้งชื่อเรื่องว่า ญี่ปุ่น, ข้าพเจ้า และความกำกวม

“ปกากะยอ”

ราชบดินทร์ ประกายธรรม

ปกากะยอ
ทุกสายน้ำไพรพฤกษ์ลึกลำเนา
ปกากะยอ
ไก่บ้านขานขับรับเพลา
ปกากะยอ
รอยร่างหนทางเก่าเข้าต่อเติม
ปกากะยอ
คืนวันขับขุนเขาปลุกเร้าใจ
ปกากะยอ
จากดอยมาร้อยฝันด้นดั้นมา
ปกากะยอ
เจ็บปวดรวดร้าวหวังล้มทั้งยืน
ปกากะยอ
“ตุ๊ฮ่า” แอ่วสาวคาวกามา
ปกากะยอ
กลับถูกย่ำยียับประทับรอย
ปกากะยอ
มืดบอดหนวกใบ้ในมายา

ยอดดอยทาบทอเทือกขุนเขา
บทเพลงเก่าเล่าขานแต่นานมา
ไก่ป่าขันล่อเพลงไก่ป่า
แผ่นดินจะกลับท่าที่ทางเดิม
ธรรมชาติแผ่นดินก่อการต่อเสริม
เชื่ยวชาญศึกฮึกเหิมแห่งพงไพร
ดอกไม้ทอที่บ้านบานไสว
กริ่งกรีดหวีดไหวเพลงไผ่ลา
คืนขับเพลงคลอวันขวัญผวา
จากป่าจากสายน้ำจากค่ำคืน
ทุกข์ทางร้างรอก่อขมขื่น
กลับคืนผืนดอยด้อยราคา
ผิดต่อประเพณีผิดผีป่า
ซ่อนคราบน้ำตาบนผาดอย
สานฝันสายใยทอก่อเอื้อมสอย
ศรัทธาถ่อยเถื่อนทางกลับร้างลา
ร้างรอคืนหมองสนองตัณหา
คืนค่าคืนคนบนผาดอย
ปกากะยอ...ปกากะยอ...ฯ

สาร บัตรสมาชิกประชาชาติธุรกิจ
ประจำเดือน พฤศจิกายน 2538

ROBINSON

ห้างสรรพสินค้า โรบินสัน ส่วนลด 5% ในการชำระค่าสินค้าและบริการ ด้วยเงินสด ทุกสาขา ยกเว้นแผนกซุปเปอร์มาเก็ต ไฟฟ้า ผลิตภัณฑ์เอลน่า สุรา ยา ภัตตาคาร ฟาสต์ฟู้ต และร้านค้าในพื้นที่ให้เช่า ตั้งแต่ 1 พ.ย. 38 - 30 เม.ย. 39(กรุณาแสดงบัตรทุกครั้งที่ชำระเงิน)

โรงแรมเบล-แอร์ ปริ๊นเซส
สุขุมวิท ซอย 5 กรุงเทพฯ
โทร. (02) 253-4300
ห้องพัก **ลด 30%**
อาหาร **ลด 10%** (ยกเว้นเครื่องดื่ม)

โรงแรมชาลีน่า
รามคำแหง 65 โทร.(02)539-7111
ห้องพัก **ลด 50%**
ห้อง VIP Karaoke ลด 40%
อาหาร **ลด 5%**

โรงแรมสยามเบเวอร์ลี่
ถ.รัชดาภิเษก ห้วยขวาง กทม. โทร.(02)275-4397 - 4412
ห้องพัก คืนละ 1,000 บาท
อาหาร เงินสด **ลด 20%** บัตรเครดิต **ลด 15%**
(ยกเว้นบุฟเฟ่ต์กลางวันและข้าวต้ม)
ซักรีด เงินสด **ลด 20%** บัตรเครดิต **ลด 15%**

โรงแรมพะเยาโฮเต็ล
ถ.พหลโยธิน อ.เมือง พะเยา
โทร.(054)481-970 - 3 , (02)322-5393 - 4
ห้องพัก **ลด 20%** *

THE GALLERY Bar & Resteurant
ถ.เจริญราษฎร์ อ.เมือง เชียงใหม่
(053)248-601 - 2
อาหาร **ลด 10%**

โรงแรมเฟลิกซ์ ซิตี้อินน์ เชียงใหม่
ถ.ราชมรรคา เชียงใหม่
โทร.(053)270-710 - 6 , (02)255-5767 - 8
ห้องพัก **ลด 50%**
ซิตี้คาเฟ่ต์ **ลด 15%** (อาหาร , เปิดวิสกี้ต่างประเทศ)

โรงแรมแม่ปิง
ถ.ศรีดอนไชย ช้างคลาน เชียงใหม่
โทร.(053)270-160 - 80 , (02)237-7712 - 16
ห้องพัก **ลด 20-50%**
อาหารและเครื่องดื่มไม่มีแอลกอฮอล์ **ลด 10%**

โรงแรมแม่ยมธานี
ถ.ยันตรกิจโกศล อ.เมือง แพร่
โทร.(054)521-082 - 35
ห้องพักแสตนดาร์ด **ลด 45%** *
อาหาร **ลด 10%**

โรงแรมไพลิน
ถ.บรมไตรโลกนารถ พิษณุโลก
โทร.(055)252-411 - 5 , (02)215-7110
ห้องพัก **ลด 60%** อาหาร **ลด 10%**
ดิสโก้เธค **ลด 15%**
นวดแผนโบราณอบชาวน่า **ลด 10%**

โรงแรมเชียงใหม่ การ์เดน
ถ.ซุปเปอร์ไฮเวย์ อ.เมือง เชียงใหม่
โทร.(053)210-241 - 3 , (02)221-6510
ห้องพัก **ลด 60%** *
อาหาร (ไม่รวมเครื่องดื่ม) **ลด 10%**

โรงแรมเชียงใหม่ ฮิลล์
ห้วยแก้ว เชียงใหม่
โทร.(053) 210-030 - 4 , (02)260-0050
ห้องพัก **ลด 30 - 50%** * (เริ่ม ม.ค. 39)

โรงแรม ฮอลลิเดย์ การ์เดน
ห้วยแก้ว เชียงใหม่
โทร.(053)211-333 , (02)221-6510
ห้องพัก **ลด 30%** อาหาร **ลด 15%**

โรงแรม สวนบัวธานี รีสอร์ท
ถ.หางดง-สะเมิง หางดง เชียงใหม่
โทร.(053) 392-2177 - 8 , (02)392-2177 - 8
ห้องพัก ลด 40% * บริการรถรับ-ส่ง

โรงแรมเชียงใหม่ออคิด
ห้วยแก้ว เชียงใหม่
โทร.(053) 222-099 , (02)223-7848
ห้องพัก **ลด 30%**

โรงแรมลำปาง เวียงทอง
พหลโยธิน อ.เมือง ลำปาง
โทร. (054)225-801 - 2 , (02)671-2871
ห้องพัก **ลด 30%**
ห้องอาหารเวียงทิพย์และดริ้ง พาเลซ **ลด 10%**

โรงแรม เฟลิกซ์ ริเวอร์แคว รีสอร์ท
อ.เมือง กาญจนบุรี
โทร.(034)515-061 , (02)255-3410 - 9
ห้องพัก **ลด 50%**

โรงแรมริเวอร์แคว
ถ.แสงชูโต ต.บ้านเหนือ กาญจนบุรี
ห้องพัก **ลด 40%**
อาหารและเครื่องดื่มไม่มีแอลกอฮอล์ **ลด 10%**

โรงแรมรอยัล ปริ๊นเซส โคราช
ถ.สุรนารายณ์ อ.เมือง นครราชสีมา
โทร.(044)256-629 - 35
ห้องพัก **ลด 40%** อาหาร **ลด 10%**

โรงแรมหนองคาย แกรนด์ ธานี
ถ.หนองคาย-โพนพิสัย อ.เมือง หนองคาย
โทร.(042)420-033 , (02)237-6809 - 12
ห้องพัก **ลด 30%**

เกาะช้าง รีสอร์ท
โทร.(02)277-0975
ห้องพัก **ลด 20-30%** *

เกาะช้าง คาบาน่า
โทร.(02)277-6150
ห้องพัก **ลด 20-30%** *

วู้ดแลนด์ รีสอร์ท
ถ.พัทยา-นาเกลือ พัทยา ชลบุรี
โทร.(038)421-707 , (02)3922159
ห้องพัก **ลด 50%** *

โรงแรมแกรนด์จอมเทียน พาเลซ
หาดจอมเทียน พัทยา
โทร. (038)231-405 - 8 , (02)271-3613
ห้อง SUPERIOR 1,300 บาท พร้อมอาหารเช้า*
ห้อง DELUXE 1,600 บาท พร้อมอาหารเช้า*

โรงแรมทาวน์อินทาวน์ พัทยา
พัทยากลาง พัทยา ชลบุรี
โทร. (038)426-352 - 4
ห้องพัก **ลด 50%**
อาหารและเครื่องดื่ม **ลด 10%**

โรงแรมภูริมาศบีช
บ้านฉาง ระยอง
โทร. (038)630-382 - 5 , (02)392-7883 - 4
ห้องพักแบบจูเนียร์สวีท 2,400 บาท รวมอาหารเช้า *
อาหารและคาราโอเกะ **ลด 10%**

โรงแรมระยองไพนส์บีช
บ้านเพ อ.เมือง ระยอง
โทร. (038)651-636 - 40 , (02)259-9877
ห้องพัก **ลด 40%***

โรงแรม โนโวเทล ริมเพ รีสอร์ท
ถ.เพ-แกลง-กร่ำ อ.แกลง ระยอง
โทร.(038)641-678 , (02)233-0974
ห้องพักแบบ SUPERIOR ราคา **1,750 บาท**
วันอาทิตย์-พฤหัส * อภินันทนาการอาหารเช้าแบบอเมริกัน 2 ที่
(เริ่ม ม.ค.39)

โรงแรมสตาร์
ถ.ศูนย์การค้าสาย 4 อ.เมือง ระยอง
โทร. (038)614-901 - 7 , (02)236-6610
ห้องพัก **ลด 40%***

โรงแรมหัวหินแกรนด์ แอนด์พลาซ่า
ถ.เพชรเกษม ประจวบคีรีขันธ์
โทร. (032)513-230 - 4 , (02)255-3054
ห้องพัก **ลด 30-50%***

โรงแรมจันทร์สม ชุมพร
อ.เมือง ชุมพร
โทร. (077)502-502
ห้องพัก **ลด 35%***

ทราย รี ลอจ
หาดทรายรี ปากน้ำ ชุมพร
โทร. (077)502-023 , (02)258-6445
ห้องพัก **ลด 20%*** (เฉพาะเงินสด)
ดำน้ำ **ลด 30%*** (เฉพาะเงินสด)

โรงแรม โนโวเทล สมุย รีสอร์ท
สมุย สุราษฎร์ธานี
ห้องพัก SUPERIOR **ราคา 1,200 บาท**
พร้อมอาหารเช้าแบบอเมริกัน
รถรับ-ส่ง สนามบินเกาะสมุย-โรงแรม

โรงแรมเฉวง รีเจ้นท์ บีช รีสอร์ท
เกาะสมุย สุราษฎ์ธานี
โทร. (02)280-4425 - 7
ห้องพัก **ลด 30%** (เริ่มม.ค. 39)

ถาวรแกรนด์ พลาซ่า
ใจกลางเมืองภูเก็ต
โทร. (076)222-240 - 71 , (02)247-5150 - 7
ห้องพัก **ลด 40%**

ถาวรเบย์ รีสอร์ท
หาดนาคาเลย์-ป่าตอง ภูเก็ต
โทร. (076)340-486 , (02)247-5150 - 7
ห้องพัก **ลด 40%**

ถาวรปาล์ม บีช
หาดกะรน ภูเก็ต
โทร. (076)396-090 - 3 , (02)247-5150 - 7
ห้องพัก **ลด 40%**

โรงแรมกะตะบีช รีสอร์ท
ถ.รัษฎา อ.เมือง ภูเก็ต
โทร. (076)330-530 , (02)939-4062 - 4
ห้องพัก **ลด 30-50%**

โรงแรมเมโทรโพลภูเก็ต
ภูเก็ต
โทร. (076)215-050 , (02) 254-8197
ห้องพัก **ลด 40%**

โรงแรมจันทร์สมธารา
ระนอง
โทร. (077)811-511 , (02)448-6096
ห้องพัก **ลด 30%**

โรงแรมจันทร์ธารา รีสอร์ท
ระนอง
โทร. (077) 821-611 , (02)448-6096
ห้องพัก **ลด 30%**

โรงแรมยะลารามา
อ.เมือง ยะลา
ห้องพัก **ลด 50%**
ห้องอาหาร **ลด 10%** (เฉพาะอาหาร)
คลับ **ลด 20%** (ยกเว้นอาหาร)

บ้านสิริรังสฤษฎ์ /บ้านสิริโฮมแอนด์เซอร์วิส
ถ.พัฒนาการ สวนหลวง กทม.
โทร.(02)322-7723 - 27
ค่าเช่าบ้านพักและห้องพักอาศัย **ลด 40%**

ทัวร์กับสวัสดีฮอลิเดย์
- นิวซีแลนด์ 8 วัน เกาะเหนือเกาะใต้ รับส่วนลดพิเศษ 1,500 บาท
- แอฟริกาใต้ 8 วัน พักเดอะพาเลซ รับส่วนลดพิเศษ 2,000 บาท
- ยุโรปใต้ 12 วัน รับส่วนลดพิเศษ 2,000 บาท
โทร. (02) 255-6746-8

เอส ซี ซี ทัวร์
หมู่บ้านเสนาวิลล่า คลองจั่น บางกะปิ กทม.
โทร. (02)375-4382 - 3
แพ็คเก็จทัวร์ 2 ท่านขึ้นไป **ลด 5%**
รับจองที่พัก **ลด 10%**

SIAM COMPUTER / SIAM LANGUAGE
ถ.ราชเทวี กทม. โทร.(02)247-2345 - 54
หลักสูตรคอมพิวเตอร์ **ลด 10%**
หลักสูตรภาษาอังกฤษ **ลด 15%**

โรงพยาบาลจักษุ รัตนิน
ถ.สุขุมวิท 21 คลองเตย กทม.
โทร.(02)2580442 - 5
ผู้ป่วยนอก **ลด 10%** (ค่ารักษา , ค่าแว่น , คอนแทคเลนซ์)
ผู้ป่วยใน **ลด 10%** (ค่าห้อง , ค่าอาหาร , ค่ายาและเวชภัณฑ์)

โรงพยาบาลบางมด
ถ.พระราม 2 บางมด จอมทอง กทม.
โทร. (02)415-5835 - 9 , 416-0049 , 416-2017 - 21
ค่าห้องและค่ายา **ลด 10%**

สวนสัตว์ศรีราชา
ม.6 ต.สุรศักดิ์ อ.ศรีราชา ชลบุรี โทร.(038)338101 - 5
บัตรผ่านประตู **ลด 30%** (เฉพาะเงินสด)
อาหาร ลด **10%** (เฉพาะเงินสด)
ของที่ระลึก **ลด 10%**(เฉพาะเงินสด)

สวนอาหารท่าใหม่
ถ.เทียมร่วมมิตร ห้วยขวาง กทม.
โทร. (02)246-9354 - 5
เฉพาะอาหาร **ลด 10%** (ชำระเงินสด)
(ยกเว้นโต๊ะจีน,บุพเฟ่ต์)

ห้องอาหารอิตาเลี่ยน RUFFINO
อาคารลิพเปอตีพลาซ่า สุดซอยทองหล่อ สุขุมวิท 55
โทร. (02)381-2753
เฉพาะอาหาร **ลด 10%** ค่าเปิดขวดฟรี
อภินันทนาการอาหารเรียกน้ำย่อยพิเศษฟรี
เค้กวันเกิดฟรี

เอส อาร์ เรสเทอรอง
ถ.พัฒนาการ สวนหลวง กทม.
โทร.(02)722-6602 - 10
อาหารและเครื่องดื่มไม่มีแอลกอฮอล์ **ลด 10%**

ROYAL KITCHEN (Phaholyothin)
ชั้น 3 อาคารพหลโยธินเพลส พญาไท กทม.
(02)279-4822 - 5
สั่งอาหารโต๊ะจีนตั้งแต่ 6,000 บาท **2 โต๊ะ ฟรี 1 โต๊ะ**

สยาม บาร์ - บี - คิว
- สยามสแควร์ โทร.(02)255-2835 - 7
- รัชดา โทร.(02)277-5532 - 3
- ซีคอนสแควร์ โทร.(02)721-8727 - 8
- เซ็นทรัลปิ่นเกล้า โทร.(02)884-8298 - 9
ลด 10% เมื่อชำระเป็นเงินสด และ **5%** สำหรับบัตรเครดิต
ยกเว้นบุฟเฟ่ต์และเครื่องดื่ม(เริ่มตั้งแต่ 1 ม.ค. 39)

music one - the world of music
- Silom Branch (02)233-5327
- Bangkae 10 Branch (02)454-8656 - 7
- World Trade Branch (02)251-8232 - 3
- Ransit14 Branch (02) 958-0332 - 3
ลด 5%

ห้องอาหารเวียดนาม "บ้านเวียดนาม"
อาคารลิพเปอตีพลาซ่า สุดซอยทองหล่อ สุขุมวิท 55
โทร. (02)381-2761
เฉพาะอาหาร **ลด 10%** เปิดขวดฟรี
อาหารพิเศษฟรี เค้กวันเกิดฟรี

FOREST MEMBER CLUB,VIP KARAOKE
หน้าโรงภาพยนตร์โอเอ มักกะสัน กทม.
โทร.(02)245-3586
ลดค่าเปิดขวดและค่าห้องวีไอพี.คาราโอเกะ **10%** (เฉพาะเงินสด)

รุคส์ สปอร์ตคลับ ทุกสาขา
แคน แคน สนุ๊กเกอร์คลับ
ฟอเรสต์ สนุ๊กเกอร์คลับ
ลดค่าเกมส์ **10%** (เฉพาะเงินสด)

โทเทิ้ล เฮลธ์แคร์
(อาหารเสริมและเครื่องสำอาง)
ซ.ลาดพร้าว 128/1 บางกะปิ กทม.
โทร. (02) 375-9207
ลด 10% เมื่อซื้อสินค้า 1,500 บาทขึ้นไป

ร้านต้นโพธิ์ อาหารไทยรสถึง
ถ.พระอาทิตย์ บางลำพู (02)280-0452
ลด 15% (เฉพาะค่าอาหาร)

เกษร นวดแผนโบราณและอบสมุนไพร ชาวน่า
ถ.วิภาวดีรังสิต ซ. 2 (ซ.ม.หอการค้าไทย)
ลด 5% เฉพาะเงินสด

เลนโซ่ คอมมิวนิเคชั่น
โทร.(02) 375-2425 - 33
เครื่องบันทึกเงินสด SUMSUNG
รุ่น ER250 ปกติ 14,000 **ลดเหลือ** 11,000 บาท
รุ่น ER4640 ปกติ 23,500 **ลดเหลือ** 20,600 บาท

วัน คัลเลอร์
โทร. (01)431-1759
กล้องถ่ายรูป SAMSUNG (ของมีจำนวนจำกัด)
Auto-Focus , Auto Flash , Red-eye Reduction
- รุ่น AF-MINI R
(รุ่นไม่มีวันที่)ปกติ 5,300 บาท **ลดเหลือ 3,150 บาท**
(รุ่นมีวันที่) ปกติ 5,600 บาท **ลดเหลือ 3,450 บาท**
- รุ่น MAXIMA ZOOM 105 (38-105 mm)
ปกติ 7,500 **ลดเหลือ 5,800 บาท**

สั่งซื้อโดย พกง. หรือ ธนาณัติสั่งจ่าย ปณ.บางกอกน้อย ในนาม
คุณกิตติภพ วิกิจการโกศล
411/107 ซ.วัดรวกสุธาราม จรัญสนิทวงศ์บางขุนศรี บางกอกน้อย
กทม.10700

· ยกเว้นวันหยุดเทศกาลต่อเนื่อง / กรุณาสำรองห้องพักล่วงหน้า สนใจสมัครสมาชิกหนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจ และหนังสือพิมพ์ในเครือมติชน โทร.580-0021 ต่อ 3202,3203

ศึกษาภิวัตน์ :
อีกแล้วหรือนิตยสารเพื่อการศึกษา

วิภาพ คัญทัพ

"ศึกษาภิวัตน์" ชื่อขรึมขลังนี้เหมือนกับจะบอกว่าเป็นนิตยสารว่าด้วยเรื่องการศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์ จริงหรือ... หรือ "ศึกษาภิวัตน์" จะเป็นนิตยสารที่แสดงความหมายในตัวเองอย่างไร เป็นเรื่องที่น่าติดตามดูกันต่อไปว่า จะท้าทายตัวเองเหมือนชื่อหรือไม่ หรือเป็นเพียงชื่อที่ฟังดูเย้ายวนชวนสนใจ แต่แล้วว่ายวนอยู่ในอ่างใบเล็ก เหมือนที่คนในวงการอื่น ๆ มองดูการศึกษาบ้านเราอย่างปรามาสเสมอมา

อีกแล้วหรือนิตยสารเพื่อการศึกษา

ประโยคที่นำมาเป็นหัวเรื่องนี้ คงจะเป็นความรู้สึกร่วมกันของครูหลายคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งบรรณารักษ์ที่ทำหน้าที่อยู่ในห้องสมุดโรงเรียน

ผู้เขียนมีโอกาสได้ออกปฏิบัติงานด้านการตลาดร่วมกับเจ้าหน้าที่การตลาดหลายครั้ง พบว่าเมื่อเอ่ยปากประชาสัมพันธ์นิตยสารเพื่อการศึกษาครั้งใด ก็เกือบจะทุกครั้งที่ครูอาจารย์บ่นเป็นเสียงเดียวกันด้วยความห่วงใยว่า เกรงจะไปไม่รอดด้วยสาเหตุที่พอสรุปได้เป็นสองประการ คือ หนึ่งคนของเราไม่มีนิสัยรักการอ่านหนังสือ และสองยิ่งถ้ามาว่าด้วยเรื่องของการศึกษาเรียนรู้อะไรกันอย่างตรงไปตรงมาแล้วละก็ ยิ่งไม่อยากจะใส่ใจกันเลยทีเดียว

ด้วยมูลเหตุสองประการข้างต้นทำให้นายทุนขยาดที่จะลงมาเสี่ยงกับวงการนี้ เมื่อไฟแห่งปัญญายากแก่การกระพือพัดให้ลุกโพลง จึงสู้หันมาทำธุรกิจยั่วยุกิเลสตัณหาไม่ได้ เห็นผลเร็วและได้เงินทันใจกว่าเป็นไหน ๆ

เราจะชักชวนให้คนรักการศึกษาค้นคว้าได้อย่างไรหรือ

สำหรับเด็ก ๆ ไม่ว่าอย่างไรผู้ใหญ่ต้องแสดงให้เห็นก่อน ถ้าหากเห็นปัญหาแล้วในทางปฏิบัติกลับปล่อยให้ทุกอย่างเป็นไปตามกระแส ก็คงต้องทำใจลืมกันไปได้เลย เลิกพูดเลิกบ่น เลิกคิดถึงด้วยประการทั้งปวง

ครูอาจารย์หรือบรรณารักษ์หลายท่านจากหลายโรงเรียนบ่นให้ผู้เขียนฟังเสมอว่า เด็ก ๆ ไม่สนใจหนังสือเท่าที่ควร อย่างมากก็สนใจเรื่องเฉพาะหน้าที่จะเอาไปใช้แก้ปัญหา เป็นต้นว่าเรื่องที่จะต้องเอาไปทำรายงานส่งครู หรือเรื่องที่ต้องเอาไปใช้สอบสถาบันกวดวิชาที่แข่งกันผุดขึ้นมาหลายแห่งจึงร่ำรวย แห่งที่เป็นที่นิยมนั้นร่ำรวยมหาศาล ครูนอกระบบเหล่านี้ขี่รถเบนซ์ อยู่บ้านหลังใหญ่ ก็เพราะสอนกวดวิชา ซึ่งล้วนแต่สะท้อนว่าเด็กสนใจวิชาความรู้ไม่ใช่ที่เนื้อหาวิชาเสียแล้ว แต่เพื่ออะไรก็ลองช่วยกันคิดดู

วันหนึ่งผู้เขียนมีโอกาสได้พูดคุยกับเพื่อนนักวิชาการท่านหนึ่ง ซึ่งจบปริญญาตรีและปริญญาโทจากประเทศญี่ปุ่น เป็นคนไทยที่ไปใช้ชีวิตจากวัยรุ่นสู่วัยผู้ใหญ่ที่นั่น ขออนุญาตไม่เอ่ยนาม เมื่อกลับมาเมืองไทยได้ร่วมงานกับนักวิชาการไทยหลายท่าน

เขาผิดหวัง และว่านักวิชาการไทยเน้นเปลือกนอกมากกว่าเนื้อหาภายใน ที่บ่นเช่นนี้ใช่ว่าหาดีไม่ได้เลย แต่เสียใจที่ต้องมาเจอกับนักวิชาการดีแต่เปลือก ดีแต่พูดฟุ้งไปมากกว่าจะค้นคว้าวิจัยแสวงหาความจริงใหม่ ๆ ให้เจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไปในศาสตร์ที่ตนอุตส่าห์ร่ำเรียนมา

ห้องสมุดหลายแห่งมีครูอาจารย์เข้าไปใช้กันน้อยมาก ก็ในเมื่อครูอาจารย์ที่มีหน้าที่มีอาชีพเกี่ยวข้องกับการจัดการข้อมูลข่าวสารยังละเลยขาดการกระตือรือร้นที่จะรับข้อมูลใหม่ ๆ ในแต่ละวันแบบนี้จะหวังให้เด็กที่ไหนมารักการอ่านการศึกษาค้นคว้า เพราะอย่างไรก็ตาม เยาวชนมักจะก้าวตามผู้ใหญ่เสมอ เหมือนที่ผู้ใหญ่ทุกวันนี้ทำให้เด็ก ๆ พากันตื่นเวทีคอนเสิร์ต ตื่นดารา-นักร้อง ตื่นเงิน-ตื่นทอง ตื่นการบริโภควัตถุหรูหรา ตื่นวัตถุมัวเมาและแสวงหาโอกาสร่ำรวย โดยที่คิดถึงคุณธรรมแต่น้อยหรือไม่เลย

ทั้งนี้แหละทั้งนั้นก็เป็นเพราะผู้ใหญ่ในสังคมเราไม่ได้จริงจังต่อ "การสร้างสรรค์" หากแต่ทำงานเอาเกียรติทำเอาเงิน สนองตัณหาหรืออำเภอใจของตนเป็นที่ตั้ง ดังนั้นจึงไม่แปลกอะไรที่ครูอาจารย์หลายท่านที่มีไฟสร้างสรรค์ปรารภให้ผู้เขียนฟังอย่างอ่อนล้าเหนื่อยแรง ค่าที่ไม่ได้รับแรงสนับสนุนและกำลังใจจากผู้บริหารโรงเรียนเท่าที่ควร หนำซ้ำมากักกั้นความคิดให้ต้องชะงักชะลอ หากโรงเรียนไหนได้ผู้บริหารมีไฟเหมือนกันก็ดีไปหน่อย ยังมีโอกาสได้ทำอะไรออกมาบ้าง เหมือนอย่างโรงเรียนแห่งหนึ่งในกรุงเทพฯ ที่ประกาศให้มีชั่วโมงมีนาทีแห่งการอ่านหนังสือออกมา ผู้เขียนมีโอกาสได้ทราบเรื่องนี้ก็เพราะครูจากโรงเรียนนั้นกรุณาเล่าให้ฟัง แต่ขนาดนั้นแล้วเด็กก็ยังมองไม่เห็นความสำคัญของการอ่านเพื่อความรู้อยู่ดี

เด็กหลายคนในโรงเรียนเดียวกันนี้จึงนิยมนิตยสารแฟชั่นดารา หากใครบังเอิญเกิดมาหน้าตาน่ารักน่าเอ็นดู ก็ใฝ่ฝันว่าวันหนึ่งจะได้เป็นดาราเช่นเดียวกับรุ่นพี่ของเขาที่กำลังโด่งดังเป็นดาวเด่นอยู่ในฟากฟ้าบันเทิงไทย ดังที่เห็นกันอยู่ว่าดาราวัยรุ่นชื่อดังหลายคนยังอยู่ในวัยเรียน

ผู้เขียนเคยเป็น บ.ก.นิตยสารที่กอปรด้วยสีสันบันเทิง แฟชั่นเสื้อผ้า ดารา และสังคมหรูหราอะไรเหล่านี้มาก่อน ได้เห็นความฉาบฉวยตื้นเขินเห็นมายา และเห็นความจริงใจ ซึ่งในทุกวงการก็จะมีเหมือนกันหมด ตราบเท่าที่ยังต้องทำงานร่วมกับคน เพราะแม้แต่พระก็ยังมีทั้งนักหลอกลวงและนักปฏิบัติธรรม ผู้เขียนจึงไม่เคยปฏิเสธสิ่งสวยงามและสีสันบันเทิง หากแต่อยากให้ผู้คนมีทั้งสองอย่างอยู่ในตัวอย่างสมดุล พูดง่าย ๆ ก็คือว่า อยาก

เห็นนักวิชาการหรือครูอาจารย์สวยหรือหล่ออย่างนางแบบนายแบบ ไม่รู้ว่าฝันเกินไปหรือเปล่า แต่ก็ด้วยความเชื่อว่า คำว่าคุณภาพนั้นน่าจะประกอบด้วยทั้งสองส่วนคือ ทั้งเนื้อหา และรูปแบบ คนที่ได้รับการศึกษาแล้วน่าจะมีความสมบูรณ์พร้อมทั้งบุคลิก ร่างกาย จิตใจและความชาญฉลาดลุ่มลึก

แต่ในความเป็นจริงครูอาจารย์กลับมักดูหม่นหมอง ยิ่งที่มีภารกิจหนัก ๆ ประกอบเข้ากับภาระส่วนตัวส่วนครอบครัวด้วยแล้ว บุคลิกร่างกายและรสนิยมการตกแต่งที่ปรากฏออกมาดูแล้วไม่พิถีพิถัน ไม่สบายตา ไม่ก่อให้เกิดความปลาบปลื้มชื่นชมขึ้นในใจเยาวชนจนอยากจะเลียนแบบพฤติกรรม โลกของวิชาการจึงกลายเป็นโลกแห้งแล้งไร้สีสันสดใส ทั้งที่แท้จริงแล้วไม่น่าจะเป็นเช่นนั้นไปได้ จะว่าไปแล้วเศรษฐกิจ ชีวิตความเป็นอยู่ ความรู้และความงาม ประกอบกันเข้าเป็นเรื่องเดียวกันหมด ใช่แต่วงการครูอย่างเดียว วงการอื่นที่เกี่ยวข้องกัน อย่างสำนักพิมพ์หนังสือหรือผลิตสื่อการศึกษาก็พลอยตกอยู่ในสภาพการณ์อันเลวร้ายนี้ด้วย คืออยู่อย่างทรุดโทรมและอัตคัดขัดสนไม่น้อยไปกว่ากันเลย

เหตุใดวงการอื่นจึงเบ่งบาน

ปัจจุบันวงการใดที่เกิดความคึกคักเบ่งบานก็เพราะสภาพคล่องทางการเงิน มีผู้บริโภคเป็นตลาดขนาดใหญ่คอยสนับสนุน เมื่อผลงานเป็นที่นิยมในตลาดมาก ผู้ผลิตผลงานก็พลอยมีเศรษฐกิจดีชุ่มฉ่ำชื่นบานไปด้วยกัน มีกำลังใจผลิตงานได้มีคุณภาพเป็นที่ถูกใจยิ่งขึ้น เกิดความสวยงามลงตัวเพราะต่างตอบแทนให้กัน คึกคักไปด้วยกันทั้งผู้สร้างสรรค์และผู้บริโภค ดาราวัยรุ่นคนหนึ่งให้สัมภาษณ์ว่าทำงานมา ๔ ปี ขณะนี้ยังเรียนไม่จบหลักสูตรของมหาวิทยาลัย แต่มีเงินเก็บมากพอที่จะซื้อบ้านและซื้อรถคันใหญ่ให้พ่อแม่ ฟังแล้วน่าอิจฉาในความโชคดีนั้น ถึงวันนี้เขาจะผ่านอะไรมาอย่างไรไม่มีใครสนใจอดีตของเขาแล้ว

ฉะนั้นวัยรุ่นจำนวนไม่น้อยจึงพยายามถีบตัวเองขึ้นมา จะด้วยวิธีใดก็ได้ เพราะไม่มีใครสนใจความเป็นมา สังคมสนใจแค่ว่าวันนี้คุณประสบความสำเร็จแล้วหรือยัง โดยวัดที่วัตถุหรูหรา และชื่อเสียงการเป็นที่รู้จักของคน แม้แต่หน่วยงานของทางราชการก็ยังยอมรับเชิดชู เช่นยกให้เป็นเยาวชนดีเด่นของชาติอะไรอย่างนี้เลย เป็นต้น บังเกิดวัฒนธรรมการใช้ชีวิตอย่างใหม่ในหมู่เยาวชนคนรุ่นใหม่ คือให้ความสำคัญมากมายกับเปลือกนอก

แล้วอย่างนี้เยาวชนจะรักหนังสือ รักการศึกษาค้นคว้าไปเพื่ออะไร หนังสือทำให้ต้องคิดมาก ต้องใช้เวลาอยู่กับมันนาน และไม่ได้โลดเต้นแสดงออก ในยุคที่สื่อใช้ "ตาดูหูฟัง" กำลังเป็นที่นิยม เด็กจึงอ่านแต่น้อยเท่าที่จำเป็นหรือเฉพาะตำราที่ถูกบังคับให้อ่านให้เรียนกัน ผู้เขียนเคยเป็น บ.ก.นิตยสารเพื่อการศึกษานานถึงสี่ปีเต็ม ทำไปด้วยจิตใจที่รักการศึกษา หวังจะเชื่อมโยงสีสันบันเทิงเข้ากับข้อความรู้เพื่อให้เกิดความงดงามขึ้นในอีกรูปแบบหนึ่ง แต่ก็ทำได้ไม่ถนัดใจนัก และได้เรียนรู้ว่าในแวดวงนี้มีนักอนุรักษ์หัวเก่าที่พยายามจะดึงเข้ากรอบอันคับแคบ เป็นนักวิชาการประเภทคร่ำครึเร่อร่า ไม่ทันสมัย ผลจึงไม่เป็นที่ต้อนรับแก่นักอ่านหนังสือทั่วไปที่ชื่นชมเรื่องราวมีรสชาติชวนสนุก มีรูปแบบและสีสันอันจัดจ้านสะดุดตา ประกอบกับบริษัทไม่มีเจตนารมณ์จะผลิตนิตยสารเล่มนั้นเพื่อเป้าหมายทางการตลาดโดยตรง กลับเอาไปเพื่อแจกแถมร่วมในรายการอื่น ๆ จนหนังสือหมดคุณค่าในความเป็นตัวเอง แล้วหนังสือที่ไม่รู้จักการเชิญชวนโน้นน้าวให้คนสนใจอ่านนี้ก็ปิดตัวเองไปในที่สุด

คำตอบอยู่ที่ครู หรืออยู่ที่ใคร

เมื่อครูถามว่าอีกแล้วหรือนิตยสารเพื่อการศึกษา ครูคงไม่ต้องการคำตอบ แต่ครูคงหวังคงอยากให้มีนิตยสารเพื่อการศึกษาเป็นแหล่งข้อมูลความรู้ใหม่ ๆ เป็นที่สนใจของครู ของพ่อแม่ผู้ปกครอง ลูกศิษย์ลูกหา เป็นของทุกคน และเป็นศรีประดับวงการศึกษาอย่างสง่าภาคภูมิ

แต่ใครล่ะจะเป็นคนทำ ผู้ทำจะต้องมีทุนนั้นแน่นอน เป็นผู้รักการศึกษา เข้าใจธุรกิจ มีการจัดการที่ดี มีการประชาสัมพันธ์ มีการตลาด และมีการข่าวการจัดการข้อมูลที่เข้มแข็ง จึงจะสามารถเรียกร้องความสนใจจากผู้คนในวงกว้างได้ ไม่เช่นนั้นก็จะเหมือนกับเอกสารประชาสัมพันธ์ภายในองค์กรหรือหน่วยงานที่ผู้คนนอกวงไม่รู้สึกเกี่ยวข้องต้องเหลียวแล อย่างมากก็ทำได้แค่บอกเล่าเก้าสิบกันเองในวงอย่างคับแคบ ทั้งที่เรื่องการศึกษาเป็นหน้าที่ของมนุษย์ทุกคนไม่เฉพาะแต่ผู้อยู่ในวัยเรียนหรือพ่อแม่ที่มีบุตรหลานอยู่ในวัยเรียนเท่านั้น เราคงไม่ลืมว่าการศึกษาเป็นเรื่องของชีวิตและทั้งชีวิตจึงเป็นเรื่องสำคัญที่สังคมควรจะให้ความสนใจร่วมกันอย่างกว้างขวาง แต่เป็นเรื่องน่าแปลกที่ความจริงกลับตรงกันข้าม

จะอย่างไรก็ตามครูของเราควรจะต้องยื่นมือออกมาช่วยกันสนับสนุนก่อนใครอื่น ครูไทยมีจำนวนหลายแสน หากถึงเวลาช่วยกันคนละไม้ละมือ ความสำเร็จจะไปไหนเสียเล่า เมื่อประกอบเข้ากับนักทำหนังสือที่รู้จักพัฒนา "เนื้อหา" และ "รูปแบบ" ให้เป็นที่ต้องใจผู้คนในวงกว้างด้วยแล้ว ในที่สุดครูก็จะมีสื่อกลางกว้างขวางเป็นเวทีแห่งภูมิปัญญาเป็นเวทีต่อรองร้องทุกข์ และเรียกร้องความถูกต้องทำนองคลองธรรมในอีกหลายเรื่องหลายราว ทั้งนี้เพื่อสังคมที่ดียิ่งขึ้น และค้นพบคำตอบของ "การใช้ชีวิต" ที่ทรงคุณค่าอย่างแท้จริง ในวันหนึ่งข้างหน้านั้น...

หลังแฮนด์และหมวกกันน็อก ของชมัยพร แสงกระจ่าง ต่อนางสิงห์มอเตอร์ไซค์

ศรีจุฬาลักษณ์

คอวรรณกรรมจริงแล้วไม่รู้จักนาม *ไพลิน รุ้งรัตน์* **แห่งกลุ่มวรรณกรรมพินิจแล้วจะนับว่าเป็นนักอ่านวรรณกรรมนั้นคงเห็นจะยังไม่ได้**

และหากไม่รู้จักนาม **ชมัยพร แสงกระจ่าง** นั้นยิ่งมิต้องคิดเป็นอย่างอื่น

ชมัยพร แสงกระจ่าง นั้นเป็นนามจริงตามบัตรประชาชน แต่กับนามไพลิน รุ้งรัตน์ นั้นเป็นนามแฝงที่เธอกับข้อเขียนวิพากษ์วิจารณ์และพิเคราะห์ต่องานวรรณกรรม นับแต่เมื่อครั้งกลุ่มวรรณกรรมพินิจถือกำเนิดเมื่อ ๑๐ กว่าปีมาแล้ว

ชมัยพรเธอเคยบอกว่าเธอเป็นคนบ้านนอก มีพ่อเป็นชาวสวน มีแม่เป็นครูประชาบาล แห่งเมืองจันทบูร เกิดเมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๙๓

เมื่อจบมัธยมศึกษาเธอก็เข้าเรียนต่อระดับอุดมศึกษา กระทั่งสำเร็จการศึกษาจาก คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๔

ชีวิตในรั้วจามจุรีแห่งนี้เธอเข้าร่วมกิจกรรมในชมรมวรรณศิลป์ ทำวารสารและเริ่มเขียนเรื่องสั้นแล้ว นี้อาจจะเป็นได้ว่า ***"เพราะพ่อดิฉันเป็นคนชอบแต่งกลอน เวลาเมาก็ชอบท่องกลอนให้ฟังเป็นประจำ เราก็ติดในใจมาตลอด"*** *- (GM มิ.ย. ๓๑)*

พลันที่ถอดเสื้อครุย ทุกอณูในตัวเธอมันร้อนรุ่มแทบระเบิด และเธอก็เริ่มจับงานวิจารณ์วรรณกรรมอย่างเอาจริงเอาจัง เอาจริงเอาจังขนาดจับ "ความเงียบ" ของจอมยุทธ์ **สุชาติ สวัสดิ์ศรี** หรือ**สิงห์สนามหลวง** ขึ้นมาวิพากษ์วิจารณ์ และนับเป็นที่กล่าวขานถึงกันอยู่ไม่น้อยทีเดียว

เธอให้สัมภาษณ์กับ GM ไว้ว่า *"ถ้าเอากลับมาอ่านใหม่ จะเห็นเลยว่าเราเขียนอย่างไม่มีหลักวิชาการอะไรทั้งสิ้น นอกจากเป็นความไม่พอใจ เสียใจที่นักเขียนไม่เป็นไปตามใจคิด"*

และในกาละหนึ่งต่อมา หลังจากที่เธอได้ท่องอยู่ในบู๊ลิ้ม ประสบการณ์ทั้งหลายทั้งปวงได้กัดกร่อนความคิดจนเรียวแหลม

เรียวแหลมอย่างลึกซึ้ง อย่างเข้าใจในความเป็นไปแห่งวิถีวัฒนธรรมสังคมไทย

และเมื่อเข้าสู่วงการบู๊ลิ้มถึงระดับหนึ่ง เธอและเพื่อนพ้องนักกิจกรรมเมื่อครั้งอยู่ชมรมวรรณศิลป์จุฬาฯ ก็ร่วมกันก่อตั้ง "กลุ่มวรรณกรรมพินิจ" พร้อมกับให้กำเนิดนาม "ไพลิน รุ้งรัตน์"

เป็นไพลิน รุ้งรัตน์ และกลุ่มวรรณกรรมพินิจที่แวดวงวรรณกรรมเมืองไทยจะต้องบันทึกไว้อีกหน้าหนึ่งนั้นก็เห็นจะเป็นด้วยว่า ภาคหนึ่งของเธอเป็นนักวิพากษ์วิจารณ์ อีกภาคหนึ่งเธอเป็นนักเขียน

"นางสิงห์มอเตอร์ไซค์" เป็นอีกเรื่องราวหนึ่งที่มุมมองแตกต่างไปจาก "เส้นทางของแม่" เมื่อปี ๒๕๒๕

เป็นมุมมองเมื่อวัยที่มากขึ้นและด้วยบาดแผลจากประสบการณ์ และอย่างเข้าใจวิถีวัฒนธรรมของชีวิตคนไทย ณ ดินแดนอุษาคเนย์

ประกวดสารคดีไปเรียนซัมเมอร์คอร์สที่อังกฤษและนิวซีแลนด์

ดิฉันป่าวประกาศไปหลายครั้งแล้วว่าปี ๒๕๓๙ ที่กำลังจะมาถึงนี้เป็นปีแห่งการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความรอบรู้หลากหลายด้านของนิตยสาร "ศิลปวัฒนธรรม" เนื่องในโอกาสขึ้นปีที่ ๑๗

เราประเดิมด้วยการแจกดรรชนีค้นเรื่องไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะครบถ้วนถึงปีปัจจุบัน พร้อมกับเริ่มกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวทางด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมกับบริษัท สวัสดีฮอลิเดย์ จำกัด ผู้เชี่ยวชาญการท่องเที่ยวทางด้านนี้โดยเฉพาะ

ปรากฏว่าทัวร์ศิลปวัฒนธรรมของเราได้รับการต้อนรับอย่างล้นหลามจนตกอกตกใจไปตาม ๆ กัน ไม่ว่าจะเป็นรายการ **สวัสดีกัมพูชา-มหัศจรรย์แห่งนครวัด** หรือ**สวัสดีเมียนม่าร์**

รายการแรกนั้นแฟน ๆ "ท่านอาจารย์" ศ.ม.จ.สุภัทรดิศ ดิศกุล จองเข้ามาเกิน ๑๐๐ ที่นั่งซึ่งเรามีอยู่ ก็เลยต้องเข้าคิวรอที่เสริมซึ่งก็ยังไม่แน่ว่าจะได้ไปแน่นอนหรือไม่ ส่วนทัวร์พม่าตั้งใจว่าจะลองเริ่มเส้นทางใหม่กับกลุ่มนักท่องเที่ยวเล็ก ๆ ก็ทำเล็กไม่ได้เสียแล้ว เพราะจองกันมาเต็มเรียบร้อยสำหรับวีคเอนด์แรกคือ วันที่ ๒ - ๕ ธันวาคม เลยต้องขยายเพิ่มอีก ๒ รอบ คือ ๘ - ๑๑ ธ.ค. และ ๓๐ ธ.ค. ๓๘ - ๒ ม.ค. ๓๙ หากยังได้รับการตอบรับอย่างดียิ่งเช่นนี้ต่อไป เราก็คงต้องจัดซ้ำในโปรแกรมนี้ไปเรื่อย

สำหรับโปรแกรมต่อไปที่เชื่อว่าน่าสนใจไม่น้อยกว่านครวัดและกัมพูชาก็คือ **เวียดนาม**และ**บาหลี**ค่ะ

เราจะเริ่มเดินทางไปด้วยกันจากเส้นทางสั้น ๆ ใกล้ ๆ ตัวเราก่อน ค่อย ๆ เรียนรู้เรื่องวัฒนธรรมรอบบ้าน ซึ่งอันที่จริงก็เป็นหนึ่งเดียวกันทั้งอุษาคเนย์ ก่อนจะขยายไกลตัวออกไป แล้วเราก็จะมองเห็นภาพอดีตที่กำหนดปัจจุบันของเราได้แจ่มชัดขึ้นก่อนก้าวไปสู่โลกกว้าง

ดิฉันอยากจะให้ "ศิลปวัฒนธรรม" เป็นเพื่อนผู้รู้ใจของคุณผู้อ่านที่รักการเดินทางทุกท่านค่ะ

เดือนนี้เรามีกิจกรรมใหม่ให้ได้ร่วมสนุกกันอีก แต่ขอให้สิทธิ์เฉพาะผู้อ่านที่เป็นเยาวชนของเราเท่านั้นนะคะ

ทางสวัสดีฮอลิเดย์มาปรึกษาดิฉันว่า อยากให้รางวัลนักอ่านเยาวชนเป็นทัวร์รายการพิเศษไปเรียนซัมเมอร์คอร์สที่ประเทศอังกฤษและนิวซีแลนด์ ประเทศละ ๒ รางวัล รวม ๔ รางวัลในช่วงปิดภาคการศึกษาที่กำลังจะมาถึงในเดือนเมษายน ๒๕๓๙ นี้ มูลค่ารางวัลละ ๗๐,๐๐๐ บาท รวมแล้วก็ประมาณ ๒๘๐,๐๐๐ บาท ถือว่าเป็นเงินรางวัลก้อนใหญ่ทีเดียว

รายการซัมเมอร์คอร์สที่ว่านี้แบ่งเป็น ๒ เส้นทางหลัก ๆ คือ **ไปเรียนที่ประเทศอังกฤษ** เจ้าของภาษา กับไปที่ **ประเทศนิวซีแลนด์** ซึ่งก็ถือเป็นอังกฤษประเทศที่สองอีกแห่งเหมือนกัน เพราะชาวนิวซีแลนด์ปัจจุบันเป็นคนอังกฤษอพยพเสียส่วนใหญ่ และทั้งสองแห่งใช้เวลาเรียนเท่ากันคือ ๑ เดือนเต็ม ๆ

ถือว่าเป็นการเสริมสร้างประสบการณ์ให้ลูกหลานของท่านคุ้นเคยกับโลกกว้างและภาษากลางของโลกที่นับวันจะใช้สื่อสารกันมากขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งยังเป็นการเตรียมตัวให้พร้อมสำหรับการศึกษาขั้นสูงต่อไป

ที่อังกฤษนั้น จัดให้เรียนที่สถาบันสอนภาษาอังกฤษ INTER-LINK SCHOOL OF ENGLISH ที่เมืองบอร์นมัธ ซึ่งมีคอร์สพิเศษสำหรับชาวต่างชาติโดยเฉพาะ เปิดทำการสอนมานานกว่า ๒๐ ปีแล้ว โดยมีที่ปรึกษาคนไทยคอยดูแลช่วยเหลืออำนวยความสะดวกอย่างใกล้ชิด แต่จัดให้พักกับครอบครัวอังกฤษที่คัดสรรอย่างดีแล้วเพื่อให้ได้ฝึกภาษาอย่างเต็มที่

คอร์สที่เปิดสอนหลักสูตรซัมเมอร์นี้มี ๔ สัปดาห์ เรียนวันละ ๔ ชั่วโมง เวลาที่เหลือนั้นนำทัศนศึกษามหานครลอนดอน พิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งมาดามทูซ์โซ บริติชมิวเซียม เที่ยวเมืองบาธและสโตนเฮนจ์ ดูแท่ง

หินลึกลับ และชมเมืองสเตดฟอร์ดบ้านเกิดของเชคสเปียร์

ส่วนที่นิวซีแลนด์ เรียนภาษาอังกฤษคอร์สพิเศษที่ CROWN ENGLISH ในเมืองโอ๊คแลนด์ เฉพาะช่วงเช้าวันละ ๔ ชั่วโมงเช่นกัน มีอุปกรณ์ช่วยเหลือการเรียนการสอน โสตทัศนูปกรณ์ทันสมัยเช่นเดียวกับในอังกฤษ พร้อมกิจกรรมยามบ่ายฝึกกีฬาสเก็ตน้ำแข็ง ทัศนศึกษาเพิ่มเติมที่พิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำเคลลี่ ดาร์ตัน โรโตรัว ศูนย์วัฒนธรรมเมารี บ่อโคลนเดือด น้ำพุร้อน หนอนเรืองแสง ฟาร์มแกะและเล่นเลื่อนมหาสนุก LUGE พักกับครอบครัวที่คัดสรรแล้ว อบอุ่นปลอดภัย

ค่าใช้จ่ายเบ็ดเสร็จทุกอย่างทั้งตั๋วเครื่องบินไป-กลับ ค่าที่พักกับครอบครัว ค่าลงทะเบียนเรียนหนังสือ ทัศนศึกษาช่วงวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ พร้อมอาหารทุกมื้อ ค่ากิจกรรมพิเศษช่วงบ่าย ค่าใช้จ่ายอาจารย์ผู้ปกครองซึ่งดูแลตลอดเวลา ๗๐,๐๐๐ บาทถ้วน โดยผู้เดินทางจะต้องมีพาสปอร์ตที่อายุใช้งานได้ไม่ต่ำกว่า ๑ ปีค่ะ

แค่เห็นรายการ ดิฉันก็นึกอยากจะกลับไปเป็นเด็กอีกครั้งแล้วล่ะค่ะ

ปรึกษาผู้เกี่ยวข้องทั้งหมดแล้ว เราจึงกำหนดกติการ่วมกันว่าจะจัดประกวดการเขียนสารคดีขึ้นเพื่อส่งเสริมการอ่านและการเขียนในหมู่เยาวชนไทย มีรายละเอียดและกติกา ดังนี้

๑. ประกวดความเรียงหัวข้อ **"ราชสำนักสยามกับราชวงศ์อังกฤษ"** สำหรับนักเรียนระดับ ม.๑ - ม.๓ และ ม.๔ - ม.๖ ชิงรางวัลยอดเยี่ยมไปเรียนซัมเมอร์คอร์สที่ประเทศอังกฤษ ๑ เดือน ระหว่างวันที่ ๒๙ มี.ค.- ๒๙ เม.ย. ๓๙ รวม ๒ รางวัล มูลค่ารางวัลละ ๗๐,๐๐๐ บาท

๒. ประกวดความเรียงหัวข้อ **"วิกฤตเมืองกีวี เมื่อทะเลใต้เผชิญมหาภัยนิวเคลียร์"** สำหรับนักเรียนระดับ ม.๑ - ม.๓ และ ม.๔ - ม.๖ ชิงรางวัลยอดเยี่ยมไปเรียนซัมเมอร์คอร์สที่ประเทศนิวซีแลนด์ ๑ เดือน ระหว่างวันที่ ๒๘ มี.ค. - ๒๘ เม.ย. ๓๙ รวม ๒ รางวัล มูลค่ารางวัลละ ๗๐,๐๐๐ บาท

๓. สารคดีที่ส่งเข้าประกวดให้ส่งเป็นสำเนา ความยาวไม่เกิน ๖ หน้ากระดาษ A 4 เขียนตัวบรรจงหรือพิมพ์ดีด ส่งมายังกองบรรณาธิการนิตยสารศิลปวัฒนธรรม ภายในวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๙

๔. ต้องเป็นสารคดีที่เขียนขึ้นมาใหม่ด้วยตัวเอง มิได้ลอกเลียนอ้างอิงส่วนใดส่วนหนึ่งของผู้อื่น ใช้ภาษาที่ถูกต้องสละสลวย และนำเสนออย่างมีความคิดสร้างสรรค์

๕. ผู้ส่งสารคดีเข้าประกวดต้องเป็นสมาชิก "ศิลปวัฒนธรรม" เท่านั้น โดยให้ระบุชื่อพร้อมหมายเลขสมาชิกมากับเรื่องที่ส่งเข้าประกวด หากมิใช่สมาชิกหนังสือจะไม่ได้รับการพิจารณา พร้อมกันนั้นให้ระบุอายุ ชั้นเรียน ชื่อสถาบันการศึกษา ครูประจำชั้นและรหัสประจำตัวนักเรียนมาด้วย

๖. การส่งเรื่องเข้าประกวดสามารถเลือกเขียนได้ทั้ง ๒ หัวข้อ แต่ให้คัดเลือกสำนวนที่ดีที่สุดส่งเข้าประกวดได้เพียงหัวข้อละ ๑ สำนวนเท่านั้น

๗. ผู้ส่งบทความเข้าประกวดหากได้รับคะแนนยอดเยี่ยมทั้งสองหัวข้อ จะได้รับคัดเลือกให้ได้รางวัลเพียงรางวัลใดรางวัลหนึ่งเท่านั้น

๘. ผู้ได้รับรางวัลจะประกาศผลให้ทราบในนิตยสาร "ศิลปวัฒนธรรม" และหนังสือพิมพ์ในเครือ "มติชน" ภายในวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๓๙

๙. กรรมการตัดสินมีสิทธิ์ยกเลิกรางวัลได้ หากตรวจสอบพบว่าผู้ได้รับรางวัลคัดลอกเรื่องของผู้อื่นหรือมิได้เขียนความเรียงด้วยตัวเอง

๑๐. รางวัลนี้ไม่สามารถเปลี่ยนเป็นเงินสด หรือแลกเปลี่ยนให้ผู้อื่นเดินทางไปแทนได้ บอกกล่าวข่าวนี้ให้ลูกหลาน หรือนักเรียนในความรับผิดชอบของคุณครูทุกท่านทราบด้วยนะคะ ใครมีความสามารถทางด้านการขีดเขียน โอกาสมาถึงตัวแล้วค่ะ แค่ลงทุนนิดเดียวสมัครเป็นสมาชิก "ศิลปวัฒนธรรม" ๑ ปีก็ได้เข้าร่วมแข่งขันแล้ว

ถึงแม้จะไม่ได้รางวัล ก็ยังได้ความรู้ที่รื่นรมย์ติดตัวไปตั้ง ๑ ปีนะคะ

ส่วนใครที่สนใจรายละเอียดเพิ่มเติมของซัมเมอร์คอร์สนี้ กรุณาติดต่อโดยตรงที่บริษัท สวัสดีฮอลิเดย์ จำกัด โทร. ๒๕๕-๖๗๔๖-๘ และ ๒๕๒-๓๔๒๒-๓ ค่ะ

วงศาไทยเมือง ความคลุมเครือที่ชัดเจนขึ้น

ผู้สนใจประวัติศาสตร์คงรู้จักสิงหนติกุมาร (สิงหนวัติกุมาร)

ตำนานสิงหนติบันทึกว่าท่านอพยพไพร่เมืองรอนแรมมาจากเมืองไทยเทศ ตั้งบ้านแปงเมืองแถวเชียงแสน ชื่อว่านาคพันธุ์สิงหนติ หรือโยนกชัยบุรีศรีช้างแส่น เป็นบรรพบุรุษของเจ้าพรหมกุมาร ที่นักประวัติศาสตร์รุ่นเก่านับถือมากว่า เป็นมหาราชชาติไทยที่รุกไล่ขอมไปจากล้านนาประเทศ เป็นเอกราช และได้ชัยชนะอันสง่างามอย่างยิ่ง

เชื่อกันนานแล้วว่าสิงหนติกุมารอยู่ในราชวงศาไทยเมืองแห่งหนานเจา อันไกลโพ้น

เหตุใดจึงเป็นเช่นนี้?

คำตอบอยู่ที่พงศาวดารโยนก

มาดูกันหน่อย ไม่เสียเวลาดอก เรื่องของสิงหนติและวงศ์วานน่าทึ่งมาก ลึกลับซับซ้อน แฝงมนต์ขลังชวนติดตาม และเป็นแหล่งบันดาลใจของนักประวัติศาสตร์มานักต่อนัก แม้ว่าจะตัดส่วนที่เป็นปาฏิหาริย์ออกแล้ว

พระยาประชากิจกรจักร์ (แช่ม บุนนาค) ใช้เอกสารภาษาล้านนา แต่งพงศาวดารโยนก เล่าว่าสิงหนติเป็นบุตรของพระเจ้าเทวกาล ซึ่งเป็น *"พระมหากษัตราธิราช**ชาติไทยเมือง**องค์หนึ่ง...เสวยราชสมบัติ ณ เมืองไทยเทศ"*

ชะรอยท่านเกรงคนจะสงสัยถึงการแปลเอกสารชั้นต้นตรง**ไทยเมือง** จึงทำเชิงอรรถในพงศาวดารโยนก อ้างว่าได้ดึงเนื้อหาจากตำนานเดิมที่ว่า

*"ทีนี้จักกล่าวยัง**วงศาไทยเมือง**ก่อนแล"*

ตรงนี้เชื่อว่าน่าจะคัดจากตำนานสิงหนติ โปรดอ่านอย่างพินิจพิเคราะห์ อย่าเพิ่งเบื่อแต่แรก เพราะสำคัญ มีผู้นำไปอ้างต่อ ว่าสิงหนติอยู่ในราชวงศ์ไทยเมือง และมีผลต่อประวัติศาสตร์อย่างยิ่ง แม้ไม่ถึงขั้นมโหฬารก็ตาม

มาดูหน่อยว่าใครว่าอย่างไรบ้าง

เมื่อพงศาวดารโยนกตีพิมพ์แล้ว พระยาโกษากรณ์วิจารณ์ (บุญศรี ประภาศิริ) กรรมการชำระปทานุกรม ซึ่งรู้ภาษาจีนและเป็นที่พึ่งของนักประวัติศาสตร์หลายท่านก่อนวายชนม์ อธิบายใน "วิเคราะห์เรื่องเมืองไทยเดิม" เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๘ ว่า ราชวงศาไทยเมืองของสิงหนติ ก็คือราชวงศ์ไทยเมืองของสีนุโลแห่งหนานเจา เพราะมีหลักฐานว่า สีนุโลซึ่งเป็นเจ้าตระกูลเหมิง เมื่อมีอำนาจ ก็เอาสกุลตัวมาตั้งชื่อแคว้น เรียกตามสำเนียงจีนกลางว่า ต้าเหมิง และต้าเหมิงก็คือไทยเมืองนั่นเอง

ต้าเหมิงแปลว่า เหมิงใหญ่ พระยาอนุมานราชธนแต่ง "เรื่องของชาติไทย" ราว พ.ศ. ๒๔๘๓ อธิบายเข้าทีดีว่า สำเนียงกวางตุ้งนั้นเป็น ไต๋หม่ง เสียงใกล้เคียงกับไทยเมืองของสิงหนติ ต้าเหมิง จึงได้แก่ไทยเมือง ชี้ว่าสิงหนติกับสีนุโลอยู่ในสกุลเดียวกัน

พระยาโกษากรณ์วิจารณ์เคยตั้งข้อสังเกตด้วยซ้ำว่า สีนุโล กับสิงหนตินั้นคล้ายกันมาก แทบจะเป็นคนเดียวกัน

ถ้าเชื่อตำนาน ก็ต้องว่าสิงหนติมาจากยูนนาน จิตร ภูมิศักดิ์ ชี้ว่าเมืองไทยเทศของพระยาเทวกาลนั้น ไทยลาวถือว่าเป็นเมืองฮ่อมาแต่โบราณ ดังโคลงเรื่องท้าวฮุ่ง ก็เรียก แขกจากเมืองไทยเทศว่าฮ่อ

และนี่นับเป็นหลักฐานอันแข็งแกร่งที่พิสูจน์ว่าไทยมาจากหนานเจา ในเมื่อสิงหนติมาจากเมืองฮ่อ ซ้ำมีสกุลเดียวกับสีนุโล ก็ต้องว่าอย่างนี้

คำถามก็คือ จำเป็นหรือที่จะต้องเชื่อว่าสิงหนติอยู่ในสกุลเดียวกับสีนุโล แม้อาจจะเชื่อตำนานว่า สิงหนติมาจากเมืองฮ่อ?

เอาเข้าจริง ๆ แล้ว ผู้เขียนตะขิดตะขวงใจที่จะเชื่อเช่นนั้น

ผู้เขียนพบว่าไทยลาวส่วนมากใช้คำว่าไทยเมืองมานานเนกาเล ก่อนตำนานสิงหนติถูกเขียนด้วยซ้ำ แปลว่าไพร่พลเมือง ดังโคลงเรื่องท้าวฮุ่งเรียก พลเมืองที่หม่นหมอง ยาม ขุนเจือง จวนจะรบแพ้ท้าวฮ่วนและแถนลอ ว่าไทยเมืองดังนี้

แล้วแล่นม้า ทันที ทุกทาง
***ไทยเมือง**หมองชู่เชียง ปานไข้*

อาจารย์บรรจบ พันธุเมธา ที่เคยย่ำดินแดนแห่งสิบเก้าเจ้าฟ้าถึงแม่น้ำมาว แหล่งกำเนิด "กษัตริย์ไทยตระกูลเสือ" ที่แกร่งไกร อธิบายใน "กาเลหม่านไตในรัฐฉาน" ว่า ไต๋ (ไทย) ในภาษาไทยใหญ่ส่วนมาก หมายถึงคนธรรมดาสามัญที่ไม่ใช่เจ้า ดังที่เรียกว่า "ข้าไพไต๋เมิ้ง" ซึ่ง*ข้าไพ่* ก็คือข้าไพร่ และ*ไต๋เมิ้ง* ก็คือไทยเมืองนั่นเอง

ในล้านนานั้น ไทยเมืองเป็นไพร่พลเมือง ถูกเรียกว่าข้าไพร่ไทยเมือง หรือไพร่บ้านไทยเมือง บ่อยครั้งถูกเรียกตรง ๆ ว่าไทยเมือง ไม่ได้เป็นศัพท์สูงส่ง หรือมีร่องรอยว่าเคยเป็นราชวงศ์ของสิงหนติเลย

แม้ความข้างต้นไม่หนักแน่นพอจะพิสูจน์ว่าสิงหนติอยู่นอกสกุลไทยเมือง แต่ทำให้ผู้เขียนมีมานะศึกษาต่อ เพราะอยากรู้จริง ๆ

ในที่สุดเห็นว่าพงศาวดารโยนกให้ความรู้อย่างอเนกอนันต์ แต่ไม่ใช่เอกสารชั้นต้น ผิดพลาดได้ และก็ผิดมาแล้ว เช่น เปลี่ยนชื่อปฐมกษัตริย์แห่งเชียงใหม่ เป็น เมงราย ทำให้นักเรียนทั้งประเทศเรียกพระยามังรายว่า เมงราย กระทั่งเกิดกิ่งอำเภอพญาเม็งราย อย่างไม่น่าจะยอมรับได้ (ไม่ทราบว่าเป็นอำเภอหรือยัง แต่ถ้ารำลึกพระคุณของกษัตริย์พระองค์นั้น หรือเห็นแก่ประโยชน์การศึกษาของอนุชน อยากวอนทางการให้เปลี่ยนชื่อเสียให้ถูกต้อง)

ผู้เขียนเห็นว่า หากพงศาวดารโยนกขัดแย้งกับเอกสารภาษาล้านนาส่วนมาก ก็ควรใช้เอกสารล้านนาเป็นหลัก จึงตรวจสอบตำนานสิงหนติภาษา

ล้านนาที่พิมพ์เผยแพร่สามฉบับ ล้วนมีต้นฉบับเดียวกัน ต่างกันเพียงผู้คัดลอกและถ้อยคำไม่มาก และได้ความรู้ใหม่ที่น่าระทึกใจ

ลองดูทีละฉบับเป็นไร ตรงต้นกำเนิดสิงหนติที่เชิงอรรถพงศาวดารโยนกอ้างถึง***วงศาไทยเมือง*** นั่นแหละที่อยากให้ดู

ตำนานสิงหนติ ฉบับหอสมุดแห่งชาติ กล่าวถึงตรงนี้ว่า

*"ที่นี้จะกล่าวยัง**วงศาไทยเมืองหนึ่ง**ก่อนแล ยามนั้นมหาศักราชได้ ๑๗ ตัว ปีกดไจ้ ยังมีมหากษัตริย์ฮ่อตนหนึ่งชื่อว่าเทวกาล ว่าอั้น เป็นใหญ่กว่าไทยทั้งหลาย"*

จะเห็นว่าตำนานฉบับนี้มิได้ระบุว่า สิงหนติอยู่ในวงศาไทยเมือง (ราชวงศาที่ชื่อไทยเมือง) เพียงแต่เกริ่นว่าต่อไปนี้จะกล่าวถึงวงศา หรือตระกูล หรือเผ่าพันธุ์ที่เป็นไทย ณ เมือง ๆ หนึ่งเท่านั้น เพราะคำว่า***หนึ่ง*** นั้นอยู่ท้าย***เมือง*** จึงเป็นคุณศัพท์ขยาย***เมือง*** แปลโดยรวมว่าเมือง ๆ หนึ่ง ซึ่งเป็นเมืองของสิงหนติและวงศ์วาน ดังนั้น ***วงศาไทยเมืองหนึ่ง*** จึงไม่ได้แปลว่าวงศาไทยเมืองวงศาหนึ่งแต่อย่างใด ถ้าอ่านต่อจะเห็นภาพดีขึ้น

พลิกดูอีกฉบับชื่อว่า ตำนานสิงหนติโยนกชัยบุรีศรีเชียงแสน ฉบับหนังสาปั๊บลั่นที่คุณสงวน โชติสุขรัตน์ ได้มาจากขุนนิวรณ์โรคาพาธ (หน่อเมือง ไชยวรรณ) อำเภอแม่สาย เชียงราย กล่าวถึงความตอนเดียวกันว่า

*"ที่นี้จะกล่าวยัง**ไทยวงศาเมืองหนึ่ง**ก่อนแล ยามนั้นมหาศักราชได้ ๑๗ ตัว ปีกดไจ้ ยังมีมหากษัตริย์องค์หนึ่งชื่อว่าเทวกาล ครองราชสมบัติเป็นใหญ่แก่ไทยทั้งหลาย"*

นี่ก็ตรงกัน คือกล่าวถึงวงศาที่เป็นไทยของเมือง ๆ หนึ่งเท่านั้น และจงใจใช้คำว่า***ไทยวงศา*** จะกลับตาลปัตรเป็นวงศาไทยเมืองไม่ได้

ตำนานสิงหนติอีกฉบับหนึ่ง ชื่อตำนานเชียงแสนฉบับวัดป่าสักน้อย อำเภอสันกำแพง เชียงใหม่ ปริวรรตโดย ดร.อุดม รุ่งเรืองศรี ว่าดังนี้

*"ที่นี้จักกล่าว**วงสาไทยก่อน**แล ยามนั้นมหาสักกราชได้ ๑๗ ตัว ปีกดไจ้ วันนั้นมีมหากระสัตตน ๑ ชื่อว่าเทวกาละ ว่าอั้น เป็นใหญ่กว่าไทยทั้งหลาย"*

นี่ก็ชัดอีก ไม่ปรากฏราชวงศาที่ชื่อไทยเมือง มีแต่***วงสาไทย*** ที่แปลว่าวงศาที่เป็นไทย

ชาวล้านนาโบราณไม่มากก็น้อยคุ้นเคยกับวงศ์เชื้อเจ็ดตนของเจ้าหนานทิพย์ช้าง ถ้าอ่านชินกาลมาลีก็รู้จัก มังราวเส หรือราชวงศ์มังรายของพระยามังราย แม้กระทั่งลาววงศ์ของลวจังกราช แต่ไม่มีวงศาไทยเมืองในความรับรู้

ผู้เขียนไม่อาจตรวจสอบเอกสารชั้นต้นของพระยาประชากิจกรจักร์ (แช่ม บุนนาค) ไม่ทราบว่าอยู่ที่ไหน แต่มาตรว่ามีจริงและระบุถึงราชวงศาไทยเมือง ก็ไม่อาจหักล้างเอกสาร ส่วนใหญ่จึงน่าจะผิดมากกว่า เช่นคัดลอกผิด หรือการปริวรรตหายหกตกหล่น ดูง่าย ๆ เช่นถ้าเอกสารดั้งเดิมเหมือนกับตำนานสิงหนติ ฉบับหอสมุดแห่งชาติที่มีความว่า *"ที่นี้จะกล่าวยัง**วงศาไทยเมืองหนึ่ง**ก่อนแล"* แต่หาก***หนึ่ง***ถูกลืมปริวรรตสำนวนเดิมจะเปลี่ยนเป็น *"ที่นี้จะกล่าวยัง**วงศาไทยเมือง**ก่อนแล"* แค่นี้ก็พอที่คนจะเข้าใจผิด และเดินหลงถ้ำมืด จะต้องอ่านหลายฉบับเปรียบเทียบกัน แสงแห่งวิชาจึงปรากฏ

ถึงตรงนี้ ขอสรุปว่า ไม่มีวงศาไทยเมือง และสิงหนติไม่ได้มีสกุลเดียวกับสีนุโลแห่งหนานเจาตามที่เข้าใจกัน

ส่วนถ้าจะถามว่าสิงหนติมาจากเมืองฮ่อจริงหรือไม่ ขอพักยก ไม่มีปัญญาตอบ บอกแล้วไงว่าเรื่องของสิงหนตินั้นน่าฉงนสนเท่ห์ และลึกลับซับซ้อน ยืนยันไม่ได้ง่าย ๆ ว่าเป็นขาวหรือดำ

กชกร นันทพันธ์
๒๓๐/๖๒ ถ.ลาดพร้าว ซอย ๑ เขตจตุจักร
กทม. ๑๐๙๐๐

ตอบ

เอาเป็นว่าไม่มี "วงศาไทยเมือง" มีแต่ "วงศาไทย" "เมืองหนึ่ง" ขอบพระคุณที่ช่วยชี้ทางบรรเทาทุกข์

แต่ไม่หมดทุกข์ เพราะสงสัยตามมาว่า ถ้ามี "วงศาไทย" แล้วจะมี "วงศาลาว", "วงศาลัวะ", "วงศาฯ" อื่น ๆ ไหม? และคำว่า "ไทย" ที่อยู่กับ "วงศา" หมายถึงอะไร?

เมื่อพักยกหายเมื่อยหายขบแล้ว กรุณาอธิบายให้หมดทุกข์ด้วยเถิด

"ยุติ" ได้ แต่ "ไม่" ยุติ

ในวารสารศิลปวัฒนธรรม ฉบับที่ ๑๒ ปีที่ ๑๖ ประจำเดือนตุลาคม ๒๕๓๘ ได้มีจดหมายเขียนมาเกี่ยวกับคำปฏิเสธ "บ่, ไม่" โดยให้เหตุผลว่า

"การยืมคำภาษาอื่นมาใช้ในภาษาของตนเสียงเพี้ยนไปจากภาษาเดิมนั้น ไม่มีกำหนดกฎเกณฑ์ สุดแต่ปากจะพาไป" ประโยคดังกล่าวจะว่าจริงก็จริง จะว่าไม่จริงก็ไม่จริง

ที่ว่าจริงเพราะเมื่อไทยยืมคำมาจากภาษาเขมร ไทยย่อมดัดแปลงเสียงให้ได้เสียงที่ถนัดตามลิ้นในภาษาตน ยิ่งเป็นคำสองพยางค์ด้วยแล้วโอกาสที่จะมีเสียงเปลี่ยนแปลงไปจากภาษาเดิมยิ่งมีมาก

ที่ว่าไม่จริงเพราะถึงไทยจะดัดแปลงเสียงแต่ก็ใช่ว่าจะไม่มีเหตุผลหรือกฎเกณฑ์เอาเสียเลย อย่างเสียง "ร" เป็น "ล" นั้นก็ไม่แปลก เพราะไทยไม่ชอบเสียงรัวลิ้น เห็นได้ในภาษาพูดในชีวิตประจำวัน หรืออย่าง ดฺราบ, ดอราบ เป็น ตราบ ก็สามารถอธิบายได้ เพราะเสียง ด (เสียงก้อง) เปลี่ยนเป็น ต (เสียงไม่ก้อง) นั้น เกิดขึ้นมากมายกับภาษาในโลกนี้ อย่างภาษา Diwo Ai-cham เทียบกับภาษาไทย da^1 เป็น ตา dja^1 เป็น ตรา ที่ผมเห็นไกลหน่อย

จดหมาย ถึงบรรณาธิการ

คือ ชุนัง เป็น เชือกหนัง อย่าลืมว่าคำดังกล่าวเป็นคำเฉพาะใช้เรียกชื่อสถานที่ ชื่อสถานที่ในภาษาไทยเองเมื่อใช้ไปนาน ๆ เสียงก็ยังเพี้ยนได้ เช่น หัวลำโพง มีผู้กล่าวว่ามาจาก "วัวลำพอง" คลองสามเสน มีผู้กล่าวว่ามาจาก "คลองสามแสน" หรือ สำเพ็ง มีผู้กล่าวว่ามาจาก "สามแพร่ง" แล้วประสาอะไรกับ "บางชุนัง" ซึ่งคนไทยไม่รู้ความหมายจะถูกลากเข้าเป็น "บางเชือกหนัง" ไม่ได้ ส่วนคำว่า "มิน, มืน" ผมก็ไม่คิดอยู่ดีว่าจะเพี้ยนเป็น "ไม่" ได้

ถ้าภาษาหมักและจ้วงเต่อเป่า ยังไม่หนักแน่นพอในการยืนยันว่า "ไม่" เป็นภาษาไทยแล้ว ผมอยากจะใช้หนังสือ A Handbook of Comparative Tai ของอาจารย์ลีฟางก้วย มาให้ข้อมูลเพิ่มเติม ในหนังสือคำว่า "ไม่" อยู่ในแนวเทียบดังนี้ ไทย mai B2 ลุงโจว mii B1 โปอ้าย mii A2 คำดังกล่าวไม่สามารถสืบสร้างเสียงในระดับ Proto-Tai ได้ อาจารย์ลีได้ใช้เครื่องหมาย ? ไว้ ที่สร้างไม่ได้เพราะไทยกับโปอ้าย (ไทยเป็นกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ SWT ในขณะที่โปอ้ายเป็นภาษาในกลุ่มเหนือ NT) มีเสียงวรรณยุกต์ที่ส่อเค้าว่าคำดังกล่าวพัฒนามาจากพยัญชนะเสียงก้อง *m̥ ในขณะที่ลุงโจว (กลุ่มกลาง CT) ส่อเค้าว่ามาจากพยัญชนะเสียงไม่ก้อง *m แต่เมื่อไปดูภาษาลุงหมิง (กลุ่มกลาง CT) จะพบว่าคำดังกล่าวมีวรรณยุกต์ ๒ เสียง คือ mii B2 กับ mii C1 เห็นได้ว่าวรรณยุกต์และพยัญชนะต้นในคำแรก เมื่อสืบสร้างไปในระดับ Proto-Tai แล้วมีพัฒนาการตรงกับ "ไม่" ของไทย

พิจารณาในเรื่องสระอีเป็นสระไอ จะพบว่าสระอีและไอในภาษาไทยนั้น สามารถเกิดในคำร่วมเชื้อสายคำเดียวกันได้ พิจารณาแนวเทียบต่อไปนี้

คำศัพท์	ไทย	ลุงโจว	โปอ้าย
ไร่	rai B2	lai B2	lii B2
ไฟ	fai A2	fai A2	fii A2

เห็นได้ว่าภาษาโปอ้าย คำที่มีสระอีสามารถเป็นคำที่มีสระไอในภาษาไทยได้ ดังนั้น mii ในโปอ้ายจึงเป็น mai ในภาษาไทยได้ แต่จะเห็นได้ว่าคำว่า "ไม่" ในภาษากลุ่มกลางตามแนวเทียบนี้ควรเป็นสระไอเหมือนไทย แต่กลับไปเป็นสระอีเหมือนกลุ่มเหนือ อย่างไรก็ตามพิจารณาแนวเทียบดังต่อไปนี้

นี้	nii C2	nai? C2	nii C1
			nai C1
ดี	dii A2	dai A2	nii A2

เห็นได้ว่าภาษาไทย (SWT) กลับไปเหมือนกับภาษาโปอ้าย (NT) ทั้ง ๆ ที่ควรมีสระเหมือนกับภาษาลุงโจว (CT) ดังนั้นสระอีกับไอในภาษาไทยจึงอาจจะเกิดสับที่กันได้ แม้แต่ในภาษากลุ่มเดียวกัน สระทั้งสองยังเกิดได้ในคำร่วมเชื้อสายคำเดียวกัน ไทย (SWT) นี้ ไทใหญ่เมืองนาย (SWT) ไน่ โปอ้าย (NT) nii C1 อูหมิง (NT) nai C2

คำในภาษาไทยที่มีเสียงไม่เป็นไปตามปฏิภาคในแนวเดียวกันนั้นมีอยู่จำนวนหนึ่งอาจจะเป็นเครื่องบ่งชี้ว่าในภาษาไทยโบราณ คำดังกล่าวมีความซับซ้อนทางเสียงหรืออาจเป็นคำที่ยืมมาจากภาษาจีนโบราณ เมื่อดูคำว่า "ไม่" ในภาษาจีนโบราณ (Ancient Chinese ของ Karlgren) แล้วพบว่า คำดังกล่าวเกือบทั้งหมดขึ้นต้นด้วยพยัญชนะเสียงก้องนาสิก คือ *'mj i̯ᵉ, miet, mu̯ât, mu̯ət, mâk, miu̯ (คำหลังนี้พัฒนาเป็นคำปฏิเสธในภาษากวางตุ้งคือ mou) นี่อาจเป็นคำตอบที่ดีที่พบคำว่า mai[3] ในภาษา Iu Mien หรือเย้าด้วย เพราะเย้าคงไม่ได้ยืมคำนี้มาจากเขมรแน่

ที่ผมเขียนมานี้โปรดอย่าคิดว่าผมเขียนมาเพื่อต่อล้อต่อเถียง โปรดคิดเสียว่าผมเขียนมาเพื่อให้ข้อมูลเพิ่มเติมแก่ท่านผู้อ่านก็แล้วกัน ผมไม่ได้ร่ำเรียนมาทางภาษาศาสตร์การเขียนเรื่องที่เกี่ยวกับภาษาก็นับว่าเสี่ยงพอสมควร เพราะยิ่งเขียนก็อาจจะยิ่งผิด ดังนั้น ผมจึงขอยุติเรื่อง "บ่, ไม่" ไว้เพียงเท่านี้ ต่อไปก็เป็นหน้าที่ของท่านอื่น ๆ แล้วละครับ

จำนงค์ ทองภิรมย์

๕๐ หมู่ ๕ ถนนพระรามที่ ๒

แขวงจอมทอง เขตจอมทอง

กรุงเทพฯ ๑๐๑๕๐

ตอบ

คุณจำนงค์ "ยุติ" ได้ แต่เรื่องนี้ยัง "ไม่" ยุติ

ล้านนามีนานับล้าน

ตามจดหมายของเภสัชกรหญิงธเนตร ชาญธนะวัฒน์ จากเมืองเชียงใหม่ ถึง บ.ก. "ศิลปวัฒนธรรม" เล่มเดือนตุลาคม ๒๕๓๘ ถามปัญหาว่า ชื่อเดิมของเมืองเชียงใหม่ที่คนสมัยใหม่ถกเถียงกันว่าที่ถูกเป็น "ล้านนา" บ้าง, "ลานนา" บ้าง พร้อมกับขอเชิญนักประวัติศาสตร์บางท่านช่วยตอบให้ด้วยนั้น

แม้ผมจะมิได้มีชื่ออยู่ในรายการของท่านที่ได้รับเชิญก็ตาม แต่ผมเห็นว่าการทำสาธารณประโยชน์นั้น ไม่จำเป็นต้องรอให้เขาเชิญชวน เพียงแต่เรามี "จิตสำนึก" ว่า "น่าจะเป็นสาธารณประโยชน์" แล้ว ก็ลงมือทำได้เลย

ผมจึงขอถือวิสาสะตอบคำถามของเภสัชกรหญิงธเนตรว่า ตามที่บรรณาธิการ "ศิลปวัฒนธรรม" ตอบว่า "ใครใครใช้ลานนา ก็ให้ใช้ลานนา, ใครใครใช้ล้านนา ก็ให้ใช้ล้านนา" นั้น เป็นการถูกต้องแล้ว เพราะคำตอบของอาจารย์ประเสริฐ ณ นคร นั้น ก็ถูกต้องแล้วในแง่ของ "อักษรศาสตร์" แต่คำตอบของ บ.ก.ก็ถูกต้องแล้วเช่นกันในแง่ของความหมายที่ว่า "มีที่นามาก"

ที่ผมตอบเช่นนี้ก็เพราะว่าในนิยายอิงประวัติศาสตร์เรื่อง "ท้าวแสนปม" ซึ่งหลายท่านคงจะได้อ่านผ่านตามาแล้วนั้น ก็มิได้หมายความว่า "ท้าวแสนปม" ท่านมีปม (ซึ่งเป็นโรคผิวหนังชนิดหนึ่ง) เป็นจำนวน "แสน" จริง ๆ เพียงแต่หมายความว่า "ท้าวแสนปม" ท่าน "มีปมมาก" เท่านั้นเอง

เพราะฉะนั้น คำว่า "ล้านนา" ก็ดี, "ลานนา" ก็ดี จึงหมายความว่า "มีที่นามาก" เท่านั้นเอง

ดังนั้นในกรณีนี้ คำว่า "ล้านนา" ก็ดี หรือ "ลานนา" ก็ดี จึงหมายความว่า "มีนามาก" เพราะฉะนั้นคำตอบของ บ.ก.ที่ว่า ใครจะใช้ "ล้านนา" หรือ "ลานนา" ก็ได้ จึงเป็นคำตอบที่ถูกต้องตามความหมายจริง ๆ ทุกประการ

สุภัทร สุคนธาภิรมย์ ณ พัทลุง
๑๗๖/๑ ซอยทองหล่อ หลังบริษัทการบินไทย
ถ.วิภาวดีรังสิต เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐

๑๑๘ ปี อำมาตย์ตรี พระอร่ามสาครเขตร (ตันเพ็กฮวด)

สะพานพระอร่ามสร้างขึ้นในปี ๒๕๐๗ สร้างข้ามคลองบางใหญ่ เป็นสะพานที่เชื่อมโยงระหว่างถนนภูเก็ต ฝั่งสถานีตำรวจตลาดใหญ่กับถนนภูเก็ต ฝั่งวงเวียนสุรินทร์ (วงเวียนหอนาฬิกา) รวมอายุการใช้งานสะพานพระอร่ามถึงปัจจุบันนี้ ๓๑ ปี

ทุกวันนี้ชาวภูเก็ตผ่านไปมาบนสะพานพระอร่ามนี้อย่างสะดวกสบาย แต่จะมีใครสักกี่คนที่ผ่านสะพานพระอร่ามนี้ เกิดความสงสัยกันบ้างหรือไม่ว่าพระอร่ามผู้นี้คือใคร

อำมาตย์ตรีพระอร่ามสาครเขตร (ตันเพ็กฮวด) เป็นบุตรคนที่ ๔ ของหลวงพระอร่ามสาครเขตร (ตันหงิมจ้าว) เกิดเมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๒๒ เวลา ๐๓.๐๐ น. ณ ตำบลตลาดเหนือ อำเภอทุ่งคา (อำเภอเมืองภูเก็ต ปัจจุบัน)

พระอร่ามสาครเขตรรับสืบทอดกิจการทำเหมืองแร่หาบที่ต้องใช้กำลังมากมาเป็นการทำเหมืองแร่สูบที่ใช้แรงงานคนน้อยกว่าเดิม และได้ร่วมหุ้นกิจการทำเหมืองแร่กึ่งหนึ่งกับหลวงอนุภาษภูเก็ต ที่เหมืองนาลึก ตำบลบางเทา (ปัจจุบันเปลี่ยนเป็นตำบลเชิงทะเล อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต)

กิจการทำเหมืองแร่ที่นาลึก ทำให้พระอร่ามมีกำไรมาก เพราะบริเวณที่ตั้งเหมืองแร่นาลึก มีความอุดมสมบูรณ์ของแร่มาก และพระอร่ามได้ขยายกิจการขึ้นมาอีกมาก เช่น กิจการเจ้าของสวนยางพารา และกิจการสวนเงาะพันธุ์ "บังกะหลี" เป็นเงาะพันธุ์ดีที่มีชื่อเสียงในประเทศ สามารถสร้างชื่อเสียงให้กับพระอร่ามอีกด้วย จนกระทั่งหมู่บ้านที่พระอร่ามสาครเขตรสร้างสวนเงาะพันธุ์บังกะหลีมีชื่อเรียกว่า "บ้านสวนเงาะ" จนถึงปัจจุบันนี้ (หมู่บ้านสวนเงาะตั้งอยู่ริมถนนเทพกระษัตรี อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต)

พระอร่ามสาครเขตรได้สั่งต่อเรือขุดแร่ดีบุกโดยว่าจ้าง "Wert Conrad" ประเทศฮอลแลนด์ เป็นจำนวนเงินหลายแสนบาท ซึ่งเป็นจำนวนที่มากในสมัยนั้น เรือขุดแร่ลำนี้เริ่มทำการขุดแร่ครั้งแรกที่ตำบลปากกัก อำเภอกะปง จังหวัดพังงา ในวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๒ นับได้ว่าเป็นเรือขุดแร่ลำแรกที่เจ้าของเป็นคนไทย

พระอร่ามสาครเขตรเป็นคนใจบุญสุนทาน บริจาคทรัพย์ช่วยเหลือทางราชการ คนยากจนอยู่เนือง ๆ และได้สร้างสะพานซึ่งเป็นสาธารณประโยชน์ที่ชาวภูเก็ตได้ใช้ประโยชน์มาจนถึงทุกวันนี้คือ "สะพานพระอร่ามสาครเขตร" ทำให้ชื่อของพระอร่ามเป็นที่คุ้นเคยมาจนถึงทุกวันนี้

พระอร่ามสาครเขตรได้รับพระราชทานอิสริยาภรณ์ช้างเผือก ชั้นที่ ๕ ทวีติยาภรณ์ช้างเผือก เมื่อวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๔๖๑ และได้รับพระราชทานยศเป็นนายหมู่ใหญ่ในกรมเสือป่าในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว หลวงอร่ามสาครเขตรได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เลื่อนขึ้นเป็น "พระ" ในนามเดิมคือเป็น "พระอร่ามสาครเขตร" เมื่อวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๑ และในวาระใกล้กันนี้ได้รับพระราชทานยศเป็น "อำมาตย์ตรี"

อำมาตย์ตรีพระอร่ามสาครเขตรล้มป่วยเป็นโรคหัวใจและถึงแก่กรรม ณ โรงพยาบาลศิริราช กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ ๒ มกราคม พ.ศ. ๒๔๗๘ เวลา ๒๓.๐๐ รวมอายุได้ ๕๗ ปี กับ ๒ เดือน

สุสานอำมาตย์ตรีพระอร่ามสาครเขตรตั้งอยู่ในท้องที่ตำบลรัษฎา ริมถนนเทพกระษัตรี อำเภอเมืองภูเก็ต ตัวอาคารที่หลุมฝังศพและซุ้มประตูได้สร้างเป็นแบบศิลปะ ๓ ชาติ คือ ไทย จีน มลายู นับได้ว่าเป็นสถาปัตยกรรมที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งของจังหวัดภูเก็ต

บุญชู จิรพิทยาวุธ
๕/๒ วิชิตสงคราม
ต.กะทู้ อ.กะทู้
จ.ภูเก็ต ๘๓๑๒๐

พิมพ์ยางซิลิโคน "กองทัพสยาม"

นครวัดของกัมพูชาของโลก เป็นสิ่งก่อสร้างหนึ่งเป็นความมหัศจรรย์แห่งหนึ่งของโลก มีความวิจิตรพิสดารมาก ปัจจุบันบ้านเมืองเขมรค่อนข้างสวย มีชาวต่างชาติเข้าไปเที่ยวกันมากมาย แต่มีชาวต่างชาติที่น่าสนใจคณะหนึ่งได้ไปที่นั้นทำ "ธุระ" บางอย่าง ไม่มีภาพถ่ายบันทึก แต่มีสิ่งที่ดีกว่าภาพถ่ายนั้นคือศิลปกรรมปฏิมากรรม "เสียมกุก" คือชาวสยามเรานั่นเอง

ผมอยากให้ "ศิลปวัฒนธรรม" เป็นหัวเรี่ยวหัวแรงสรรค์กิจกรรมอย่างหนึ่ง คือไปทำพิมพ์ยางซิลิโคนภาพสลักนั้นแล้วมาหล่อเป็นชิ้นงานนำไปตั้งในที่เหมาะสม อันจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ โบราณคดี วัฒนธรรมอย่างดี

การทำแม่พิมพ์ด้วยยางซิลิโคนนี้ ต้นแบบจะไม่เสียหายอะไรเลย ถ้าเราไม่ทำไว้ ห้อง "เสียมกุก"

อาจเสียหายชำรุด เหมือนคำว่า "เสียมกุก" ซึ่งถูกกะเทาะหายไปแล้ว

ดีไหมครับ

ปิยะพรพงษ์
สมุทรสาคร

ตอบ

ดีครับ

แต่ไม่ดีที่ให้ผมเป็นหัวเรี่ยวหัวแรง

มหากาพย์ของอุษาคเนย์

ได้อ่าน **มหากาพย์ของอุษาคเนย์ ท้าวฮุ่งขุนเจือง วีรบุรุษสองฝั่งโขง** ที่**สุจิตต์ วงษ์เทศ** เป็นบรรณาธิการแล้ว ให้รู้สึกเอิบอิ่มและชื่นชมต่อท้าวฮุ่งขุนเจืองเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะบทนำของคุณสุจิตต์ วงษ์เทศนั้น คือสุดยอดของความรู้เกี่ยวกับท้าวฮุ่งขุนเจืองโดยแท้ แม้ว่าจะไปอ่าน**มหากาพย์ท้าวฮุ่งท้าวเจือง**ฉบับจริงไม่ค่อยจบและไม่ค่อยจะรู้เรื่องสักเท่าใดก็ตาม

แต่มันก็คันในหัวใจที่ปรู๊ฟผิด หน้า ๕๗

*ธรรม์ยำ กินกาหลงอยู่***กะเสิม**

ยูสร้าง

ซึ่งในหน้า ๖๓ ความเดียวกันก็ยังพิมพ์ถูกทำไมหน้า ๕๗ เป็น **กะเลิม** ซึ่งไม่รู้ว่าแปลว่าอะไร หน้า ๖๗

คันอ้ายคึดฮอดน้อง
ให้เหลียวเบิ่งเดือนดาว

เติมวรรณยุกต์เอกในคำ **เบิง** ให้ข้อยแหน่ และหน้า ๖๙ ขอแก้ใหม่ ดังนี้

ชาย ๐ *เจ้าผู้* ***จุบุ****หน้าจันทร์เพ็ง*
สุทธะแจ่ม
พี่ขอ ถามนาถน้องนางหล้า
อยู่ที่ใด
ใจประ สงค์ใดแท้เดินเดียว
ดั้นด่วน มานี้
อ้ายอยากฮู้พระอวนเจ้า
จ่งไข น้องเอย

หญิง ๐ *เฮาหาก เทียวทางพ้อเห็นกัน*
หลายเที่อ เลิงแล้ว
อ้ายบ่ จำจื่อหน้าอวนไว้
ก็เล่าหลง
ใจประ สงค์หน่วยแก้วเมือขอด
แขนขวัญ
ใจประ สงค์องค์อวนจึงด่วนมา
ทางพี้

บรรทัดแรก ที่ถูกทางอีสานเขาว่า **จุบุหน้า** หมายถึง คนหน้าตาสวยงาม หรือหน้าจุบุ ก็ว่า หรือจะว่า สะบุ, ชะบุ ก็ยังได้ เช่น ชะบุเนื้อ ส่วน **จบ** นั้นหมายถึง ดี คนที่รูปร่างดำแต่น้ำใจดี เรียกว่าคนจบ คนจบกับคนงามต่างกัน คนจบคือคนประพฤติดี คนงามคือคนรูปร่างสวยงาม (คำอธิบายจาก **สารานุกรมภาษาอีสาน-ไทย-อังกฤษ** ของ **ปรีชา พิณทอง**)

และในบรรทัดต่อมาคำว่า นาถน้อง พอเขียนครั้งที่ ๓ เปลี่ยนเป็น หน้าน้อง ได้อย่างไรหนอ ขอเลยไปถึงหน้า ๒๐๒

ไปยาดปล้นฝูงแย้ ย่อมขาน

ขอเดาว่าคำ **ย่อมขาน** ที่ถูกน่าจะเป็น **ย่อมขาม** หรือ**หย่อนขาม** อย่างใดอย่างหนึ่ง ตัวอักษรลาวบางที น กับ ม สะกด อ่านยากมาก ผมได้ตรวจดูในต้นฉบับ**ท้าวฮุ่งท้าวเจืองฉบับภาษาลาว** แล้วยังมีคำผิดจากที่พิมพ์อีกด้วย

บางทีบางคำผิดกันเล็ก ๆ น้อย ๆ อาจจะเข้าใจความหมายได้ แต่บางทีบางคำผิดกันแค่นิดเดียว อาจทำให้ความหมายเปลี่ยนไปจากหน้ามือเป็นหลังมือเลยทีเดียว ความยากลำบากในการถ่ายทอดวัฒนธรรมไทย-ลาวอยู่ตรงที่ระบบเสียงยังเหลื่อมล้ำกันนี่แหละ

มลังเมลือง บุตรสุริยา

ตอบ

ขอบคุณครับ ขอบคุณหลาย ๆ คุณก็รู้อยู่แล้วว่าวุ่นวายและยากลำบาก ผมยิ่งยากกว่าคุณอีกหลายเท่า

ส้มตำ หรือตำส้ม?

อ่าน "ศิลปวัฒนธรรม" ของคุณตลอดมา แต่ไม่เคยเขียนมาถึง แม้ว่าหลายครั้งจะเกิดความคิดขัดแย้งกับพวกชอบสันนิษฐานเอาตามประสาใจของท่าน แต่ก็ช่างเถอะ ความคิดย่อมหลากหลาย ไม่ปิดกั้นใคร โดยเฉพาะในเรื่องที่ยังพิสูจน์ความจริงแท้ไม่ได้ แต่ครั้งนี้ต้องยอมเขียนมาหา เนื่องจากประโยคท้ายสุดของคุณที่ว่า

"อ่านแล้วน้ำลายสอ แต่อยากรู้ว่า "มะละกอ" มาจากไหน?"

ในศิลปวัฒนธรรมเล่มล่าสุด เดือนกันยายน ๒๕๓๘ นี้เอง ที่คุณไพบูลย์ แพงเงิน ท่านคุยเรื่อง "ส้มตำ" ว่าเป็นมรดกของอีสานหรือลาว และคนกรุงเทพฯ หรือภาคกลางเพิ่งจะเคยลิ้มรสเอาเมื่อ ๔๐ ปีนี้เอง

ดิฉันอายุจะ ๗๐ อยู่แล้ว ขอรับรองว่าได้เคยกิน "ส้มตำ" มาตั้งแต่เด็ก และขอยืนยันว่า "ส้มตำ" เป็นภาษาไทยภาคกลาง เพราะชาวอีสานหรือลาวนั้น เรียกว่า "ตำหมากหุ่ง"

ทีนี้จะตอบคำถามของคุณที่สงสัยว่า "มะละกอ" มาจากไหน?...

คำตอบนี้ ยกมาจาก "สารานุกรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน" เล่ม ๒๓ หน้า ๑๔๖๖๖ ว่า

จดหมาย ถึงบรรณาธิการ

ไหนว่า "ผู้ชายลอกอ" คือมะละกอนั้นเป็นไม้ไม่มีแก่น กลวงใน ผู้ชายที่ไม่เอาไหนไม่เป็นโล้เป็นพายเขาจึงเรียกว่าพวก "ลอกอ" ค่ะ

คนแก่ ๗๐

บางนา กทม.

ตอบ

ในศิลาจารึกทุกหลักไม่มีคำว่า "หมากกอ" หรือคำอื่น ๆ ที่หมายถึง "มะละกอ" ฉะนั้นผมจึงเขียนไว้เมื่อหลายปีมาแล้วว่า พ่อขุนฯ ไม่เคยเสวย "ส้มตำ"

จำได้คลับคล้ายคลับคลาว่า สมเด็จฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ มีลายพระหัตถ์ในสาส์นสมเด็จว่า ชื่อ "มะละกอ" มาจาก "มะละกา"

อาจารย์สุรีย์ ภูมิภมร เคยเขียนลงในศิลปวัฒนธรรมเมื่อเดือนพฤศจิกายน ๒๕๓๔ ว่ามะละกอเป็นพืชต่างชาติที่ไร้คนต่อต้าน หมายความว่าไม่ใช่พืชพื้นเมืองดั้งเดิมของอุษาคเนย์ ผมเคยตรวจสอบเอกสารชาวยุโรปที่เข้ามาในสมัยกรุงศรีอยุธยาก็ไม่เห็นพูดถึงพืชชนิดนี้ ฉะนั้นน่าเชื่อว่ามะละกอเพิ่งแพร่หลายเข้ามาถึงดินแดนสยามเมื่อสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์นี้เอง

ขอบพระคุณที่ให้หลักฐานเพิ่มเติม และอยากให้เขียนวิธีปรุง "ส้มตำ" ตามสูตรเดิมก่อนมีมะเขือเทศให้ด้วยเพื่อบันทึกไว้

เป็นชื่อพรรณไม้ในวงศ์ CARICACEAE มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า Caricaceae Papaya Linn เป็นไม้ผลเขตร้อนชนิดหนึ่ง...เป็นพืชพื้นเมืองในเขตร้อนของทวีปอเมริกา เข้าใจว่ามีถิ่นกำเนิดอยู่ในเขตเม็กซิโกตอนใต้ และคอสตาริกา

โอดีอีโว ผอ.เหมืองแร่ในเมืองฮิสแปนิโอล่า พ.ศ. ๒๐๕๖-๒๐๖๘ กล่าวว่า มีผู้นำเมล็ดมะละกอจากชายฝั่งทะเลเหนือปานามาไปยังดาเรียน และถูกนำไปยังเมืองซานโตโดมิงโกและหมู่เกาะอื่น ๆ ในหมู่เกาะอินเดียตะวันตก จากนั้นได้มีชาวสเปนนำเอาไปปลูกในเมืองมะนิลา ประเทศฟิลิปปินส์ ในกลางพุทธศตวรรษที่ ๒๑

หลังจากนั้นนักเดินเรือชาวฮอลันดาก็นำเอาผลมะละกอไปยังหมู่เกาะมะละกา แพร่หลายไปยังอินเดียใน พ.ศ. ๒๑๖๙

ใน พ.ศ. ๒๓๔๓ มีมะละกอปลูกกันอย่างแพร่หลายในหมู่เกาะอินดิสตะวันตก และหมู่เกาะแปซิฟิก

ไม่พบหลักฐานที่แน่ชัดว่า มะละกอเข้ามาในประเทศไทยเมื่อใด

มะละกอนั้นมาในภาคพื้นของเราโดยนักล่าอาณานิคมยุคก่อน ดิฉันไม่ทราบว่าในจารึกพ่อขุนรามคำแหงนั้นมี "หมากกอ" ด้วยหรือเปล่า แต่เข้าใจว่ายังคงไปไม่ถึงสุโขทัย และเมื่อมาถึงมะละกาแล้ว ไอ้ที่จะไม่เลยเถิดเข้ามายังภาคใต้ของเรานั้นคงเป็นไปไม่ได้เมื่อมีการค้าขายติดต่อกันตลอดมา และภาคใต้นั้น เรียกมะละกอว่า "ลอกอ" ค่ะ...

เชื่อไหมคะว่า เมื่อ "ลอกอ" ขึ้นมาถึงภาคกลางหรือกรุงเทพฯ เมื่อหลายร้อยปีก่อนนี้จะไม่เปลี่ยนชื่อแปรเสียงเป็น "หมากกอ" หรือ "มะละกอ"...ส่วนที่ขึ้นไปถึงอีสานและลาวจะกลายเป็น "หมากหุ่ง" ได้อย่างไรนั้นดิฉันไม่ทราบ แต่ที่ภาคเหนือนั้นเรียกว่า "มะก้วยเต้ด"...มะคือหมาก ก้วยคือกล้วย และเต้ดก็คือเทศ แปลว่าผลไม้ที่มาจากต่างประเทศ... ใช่ไหมคะ...?

"ส้มตำ" อันเป็นอาหารรสเลิศของภาคกลางนั้น แตกต่างกับ "ตำหมากหุ่ง" ของอีสาน เพราะกรรมวิธีทำถึงจะละม้ายก็ไม่เหมือนกัน เรามี "ส้มตำ ข้าวมัน แกงไก่" ...ส้มตำนั้นใช้พริกชี้ฟ้าแห้งกับเกลือตำด้วยกันก่อนใส่กระเทียมเล็กน้อย เติมน้ำตาลปึก น้ำมะขามจึงใส่มะละกอสับปรุงรส จะออกหวาน ถั่วลิสงกับกุ้งแห้งนั้นมักชอบใส่แต่ไม่ทุกคนไป ไม่ได้ใส่มะเขือเทศหรือถั่วฝักยาวอย่างที่ตำกันทุกวันนี้หรอก ยังมีน้ำพริกแนมต่างหาก ทำจากมะขามสับละเอียด ใส่พริก กระเทียม น้ำตาลรสจัดมากตำให้เข้ากัน บางท่านก็ชอบผัดเสียก่อน เอาไว้สำหรับท่านที่ชอบรสจัดเติมภายหลัง แกงไก่นั้นจะเป็นแกงเขียวหวาน หากชาวบ้านบางรายถ้าทำเลี้ยงคนหมู่มากจะใส่กัญชาลงไปด้วยทำให้กินได้มากอร่อย และสนุกสนาน บางทีก็ตีกันหัวร้างข้างแตกก็มีค่ะ

"ตำหมากหุ่ง" จากอีสานเข้ามาพัฒนาในกรุงเทพฯ มากก็เพราะว่ามีชาวอีสานเข้ามาอยู่ในกรุงเทพฯ มากมาย และเป็นอาหารจานโปรดของพวกเขาเหล่านั้น ทำงานเหนื่อยยากมา กินอะไรก็ไม่ถูกลิ้นเหมือนกิน "ตำหมากหุ่ง" สาว ๆ ชาวอีสานของเรานั้น ตำหมากหุ่งเก่งและอร่อยทุกคน แต่จะเผ็ดมากไปหน่อย และเท่าที่เคยกินตำหมากหุ่งจากฝีมือชาวบ้านในอีสาน ขอยืนยันว่าอร่อยมาก หอม ปลาร้า รสเยี่ยมกว่าที่เคยกินในกรุงเทพฯ มากมาย ยังสงสัยว่าทำไมคุณยายคุณป้าทั้งหลายจึงไม่มาตำหมากหุ่งขายในกรุงเทพฯ บ้าง ฝีมือแทบจะ "ปิดทอง" ได้ทุกคนเลยเชียวค่ะ

นี่คงจะเป็นคำตอบต่อคุณสุจิตต์ได้ว่ามะละกอมาจากไหน และเชื่อว่าด้วยภูมิปัญญาชาวบ้านของไทยนั้น ได้ปรับปรุงวิชากินมะละกอให้แตกต่างจากคนในประเทศอื่นจนมี "ปาปาย่า ป๊อก...ป๊อก" ขึ้นมาเป็นที่นิยมของฝรั่งและต่างชาติ

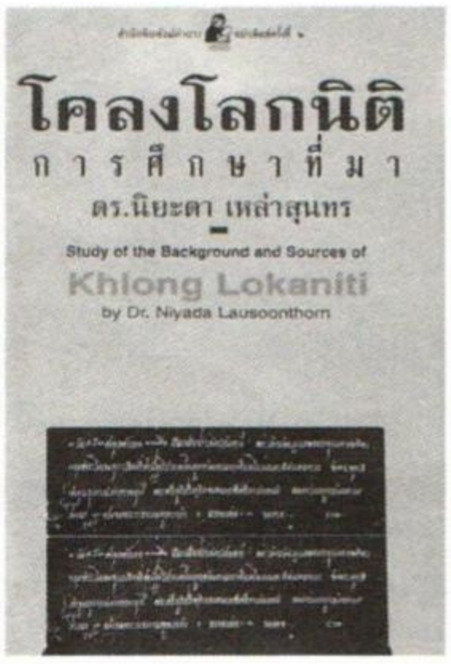
มะละกอนั้นแกงส้มก็อร่อยนะคะ

ทางภาคใต้นั้น มีศัพท์เรียกผู้ชายที่ไม่เอา

มติชนบุ๊คคลับ
ศรีจุฬาลักษณ์

•...นิตยสาร **"ศิลปวัฒนธรรม"** เป็นหนังสือคุณภาพอีกเล่มในเครือมติชน ฉบับนี้ก็ได้ลืมตามาบนบรรณพิภพของหนังสือมาเป็น**ปีที่ ๑๗** แล้ว โดย **ฉบับปฐมกฤษ์เมื่อเดือนพฤศจิกายน ๒๕๒๒** หรือเมื่อ ๑๖ ปีก่อนโน้น หากจะว่าไปแล้วเมื่อแรก ๆ นั้นนับเป็นหนังสือที่ออกจะขี้ริ้วขี้เหร่จนเพื่อนพ้องน้องพี่ทักท้วงกันว่าเห็นจะไปไม่รอด และในความเป็นจริงคณะผู้จัดทำกันตอนนั้นก็หวังเอาไว้แค่เพียงสองสามเล่มก็เกินพอ ถือว่าประสบความสำเร็จแล้วกับหนังสือแนวนี้...• การที่นิตยสาร **"ศิลปวัฒนธรรม"** มีอายุยืนยาวมากระทั่งถึงวันนี้เป็นเพราะความเมตตาของท่านผู้อ่านและบริษัทห้างร้านที่กรุณาลงแจ้งความประกาศโฆษณาประชาสัมพันธ์ และท่านผู้อ่านสนับสนุนอย่างดีมาตลอด คณะผู้จัดทำกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้...•

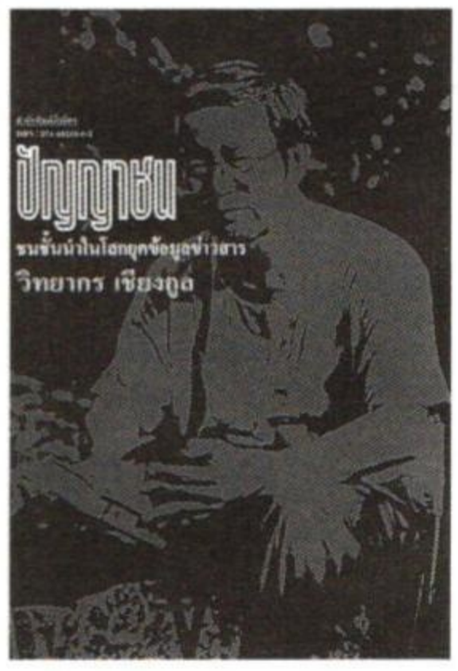
•...คอลัมน์ **"มติชนบุ๊คคลับ"** ฉบับก้าวขึ้นปีที่ ๑๗ จะพยายามสรรหาหนังสือดี ๆ ทั้งในเครือมติชนและสำนักพิมพ์อื่น ๆ มาแนะนำกำนัลให้ท่านผู้อ่านได้เลือกหาเอาไปเสพให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้...• เดือนที่ผ่านมา **สำนักพิมพ์มติชน** ผลิตหนังสือดี ๆ ออกมาวางตลาดหลายเล่ม เล่มแรกที่เห็นก็คือชุดศิลปวัฒนธรรม **"แอ่งอารยธรรมอีสาน" : แฉหลักฐานโบราณคดี พลิกโฉมหน้าประวัติศาสตร์ไทย** *ที่รองศาสตราจารย์ศรีศักร วัลลิโภดม* ท่านได้ค้นคว้าชนิดทรายทุกเม็ดหินทุกก้อนกระทั่งฝุ่นดินก็มิได้ละเว้นที่จะศึกษาค้นคว้าอย่างเอาจริงเอาจังเพื่อเป็นความรู้ถ่ายทอดสู่ลูกหลานวันนี้และวันหน้า เนื่องเพราะท่านเห็นว่า *"อีสานเป็นแอ่งอารยธรรมสำคัญอันเต็มไปด้วยร่องรอยและหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีที่พร้อมจะพลิกให้เห็นโฉมหน้าแท้จริงของประวัติศาสตร์ไทยและประวัติศาสตร์ของภูมิภาคอุษาคเนย์"* ซึ่ง**บรรณาธิการสุจิตต์ วงษ์เทศ** ก็ได้เคยยืนยันอย่างเดียวกันมาทุกครั้งทุกที่ที่ไปพูดอภิปรายหรือสอนพิเศษตามสถาบันต่าง ๆ...• *"แต่ไม่รู้เป็นเพราะอะไร รัฐบาลไทยทุกยุคทุกสมัยจึงมี***อคติ***ต่ออีสานนักหนา แล้วตัดเรื่องราวความเป็นมาทางสังคมและวัฒนธรรมของผู้คนและบ้านเมืองในดินแดนอีสานทิ้งไปจากประวัติศาสตร์ไทยโดยไม่เหลือเยื่อใย"*...• **"แอ่งอารยธรรมอีสาน"** เล่มนี้**พิมพ์เป็นครั้งที่ ๓** ขนาด ๑๖ หน้ายกพิเศษ พิมพ์กระดาษปอนด์อย่างดี **ราคา ๒๘๕ บาท**...•

•...ชุดประชาชาติธุรกิจ ชื่อ **"หมุนโลกบทเรียนการตลาด** : *ศึกษากลยุทธ์การตลาดทั่วโลก มาจุดประกายความคิดใหม่"* โดย **ศิริพงษ์ วิทยวิโรจน์ และสุริยา ประดับสมุทร** เนื่องเพราะการตลาดนั้นมีเรื่องราวเกิดขึ้นในทุกพื้นที่ของทุกมุมโลก หลายเรื่องมาเกี่ยวพันกับเมืองไทยโดยตรงและโดยอ้อม ในทุกเรื่องราวที่ประสบความสำเร็จและล้มเหลวเหล่านั้นมันย่อมให้บทเรียน ซึ่งทั้งหลายทั้งปวงนั้นมีอยู่ในหนังสือเล่มที่ว่านี้ เป็นหนังสือขนาด ๑๖ หน้ายกพิเศษ พิมพ์กระดาษปอนด์ **ราคา ๑๓๕ บาท**...• ชุดเดียวกัน **"แซม วอลตัน** : *เจ้าพ่อวอล-มาร์ต ราชันค้าปลีกโลก"* ที่เขียนโดย **แซม วอลตัน กับจอนห์ ฮุย** และแปลเป็นภาษาไทยฝีมือของ **ศิริพงษ์ วิทยวิโรจน์** เช่นกัน ขนาดหนังสือ ๑๖ หน้ายกพิเศษ **ราคา ๑๙๐ บาท**...•

•...ชุดต่อมา ชุดวิชาการเรื่อง **"หลักการหนังสือพิมพ์"** *คู่มือฉบับประสบการณ์ของ* **ถาวร บุญปวัตน์** เขียนคำนำเสนอโดยบรรณาธิการอำนวยการ **พงษ์ศักดิ์ พยัฆวิเชียร** ที่เนื่องเพราะหลักวิชาการทำหนังสือพิมพ์นั้นหาใช่แต่จำเพาะอยู่ในตำรับตำราแต่ประการเดียว หากแต่ได้ผนวกเอาประสบการณ์เข้าประสมประสานเป็นหนึ่งเดียวของผู้ประกอบการหนังสือพิมพ์ ฉะนั้นประสบการณ์ที่ว่านับเป็นสิ่งที่ยากแท้จะถ่ายทอดกันได้ตามตัวอักษรที่เป็นตำรับตำราเพียงอย่างเดียว แต่ตำราก็ถือเป็นการชี้แนะสำหรับนักหนังสือพิมพ์และสนใจใคร่รู้ **"หลักการหนังสือพิมพ์"** จึงเป็นขุมความรู้ในอีกทางหนึ่ง เป็นหนังสือขนาด ๑๖ หน้ายกพิเศษ พิมพ์กระดาษปอนด์ **ราคา ๑๔๐ บาท**...•

สำหรับชุดเฉพาะกิจคือ **"ศาสตร์แห่งโหร ๒๕๓๙"** นับเป็นหนังสือที่ชุมนุมคำพยากรณ์ของประดาขุนพลระดับสุดยอดโหราจารย์แห่งยุค อาทิ **บุศรินทร์ ปัทมคม, ทรัพย์ สวนพลู, "พลูหลวง" ฯลฯ** ตรวจดวงชะตาปีหนูว่าจะบันดาลอะไรให้กับท่าน ดีหรือร้าย ฟุบหรือพุ่ง รุ่งหรือร่วง ลองตรวจดวงของท่านดู รับประกันเป็นปีที่ ๑๕ แล้ว ขนาด ๘ หน้ายกปกติ ราคาค่าทำนายเพียง ๑๒๐ บาท ทั้งหมดที่กล่าวมาเป็นความรู้จาก **สำนักพิมพ์มติชน**...•

•...แนะนำของสำนักพิมพ์อื่น ๆ กันบ้าง เพราะอันความรู้นั้นหาใช่จะมีอยู่เพียงเฉพาะที่หนึ่งที่เดียว **สำนักพิมพ์แม่คำผาง** ของบรรณาธิการ **ปรีดา ข้าวบ่อ** พิมพ์ **"โคลงโลกนิติ** : *การศึกษาที่มา"* โดย **ดร.นิยะดา เหล่าสุนทร** เป็น**ครั้งที่ ๒ ราคา ๑๖๐ บาท** อีกเล่มหนึ่งเป็นของสำนักพิมพ์เดียวกัน **"วรรคทองในวรรณคดี"**

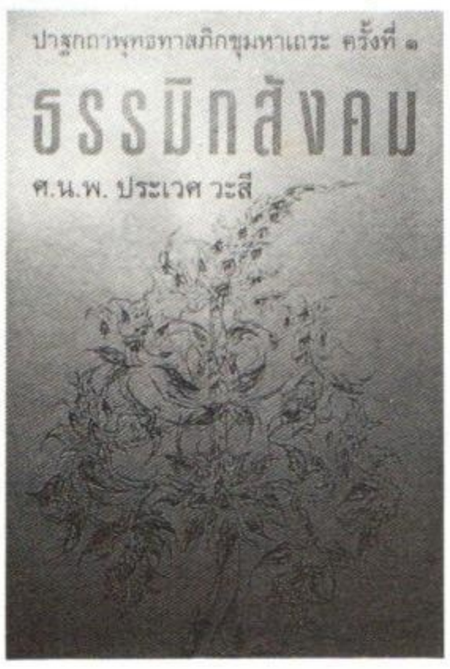

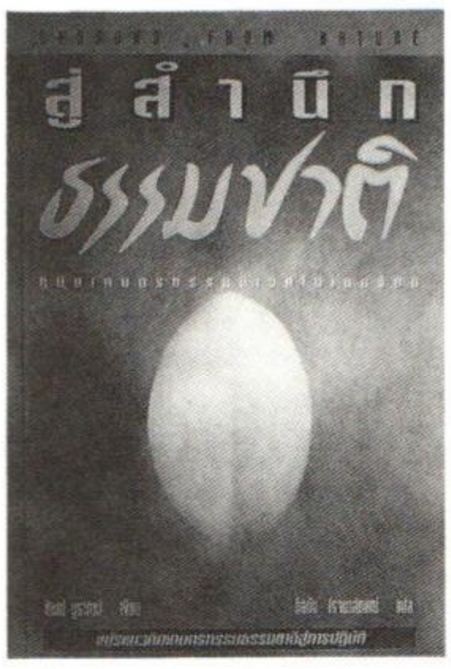
รวบรวมโดย **อาจิณ จันทรัมพร** พิมพ์เป็น**ครั้งที่ ๔ ราคา ๙๙ บาท** ทั้ง ๒ เล่มขนาด ๑๖ หน้ายก เรื่องอย่างนี้นักเลงวรรณคดี นักเลงกวีเห็นทีว่าถ้าพลาดก็มิใช่นักเลงจริง จะเป็นได้ก็แค่นักเลงหัวไม้เท่านั้น...•

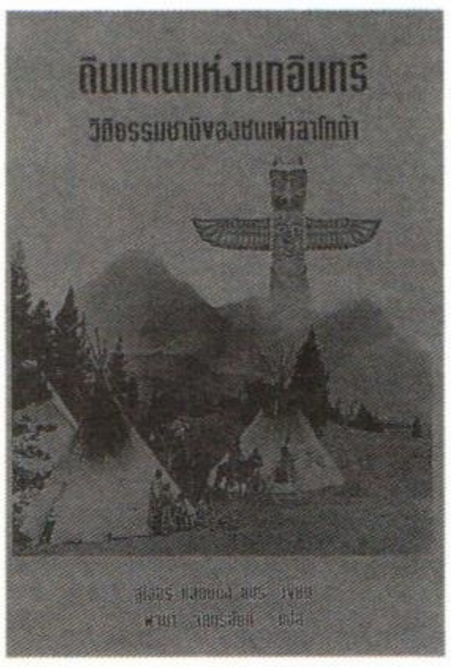
•...จาก**สำนักพิมพ์มิ่งมิตร** ในเครือ **แม่คำผาง** ๒ เล่ม **"ปัญญาชน** : *ชนชั้นนำในโลกยุคข้อมูลข่าวสาร"* โดย **วิทยากร เชียงกูล** เป็นการรวบรวมบทความอันเกี่ยวเนื่องแนวทฤษฎีในการศึกษาและบทบาทปัญญาชน ๓ ชิ้น และบทวิเคราะห์ปัญญาชนไทยอีก ๒ ชิ้น หนังสือขนาด ๑๖ หน้ายกพิเศษ **ราคา ๙๐ บาท** นวนิยาย **"เทวีกองขยะ"** จากปลายปากกา **วัฒน์ วรรลยางกูร** เป็นเรื่องเป็นราวสำหรับคนช่างฝัน ผู้ใฝ่หาซึ่งความอบอุ่นในหมู่มนุษย์ ขนาด ๑๖ หน้ายกปกติ **ราคา ๙๖ บาท**...•

•...**สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง** น้องพี่ที่เคยอยู่บ้านใกล้เรือนเคียงเมื่อครั้งกระโน้นก็พิมพ์หนังสือออกมารวดเดียว ๖ เล่ม **หลักแห่งผู้นำ ๑, ผ่าฟืนในป่าใหญ่หาบน้ำลำธารใส ๑, แม่หญิงพัฒนา ๑, ธรรมิกสังคม ๑, สู่สำนึกธรรมชาติ ๑ และดินแดนแห่งนกอินทรี ๑** สนใจเล่มใดก็เลือกซื้อหาเอามาอ่านกันตามกำลังสตางค์เจ้าค่ะ...• **สำนักพิมพ์สารคดี** ก็ออก **"เสือ : เจ้าแห่งนักล่า"** น่าสนใจเป็นยิ่งนัก...• **แพรวสำนักพิมพ์** ของท่านพี่**ชูเกียรติ อุทกพันธ์** ก็ออกหนังสือดี **"ในอ้อมกอดหิมาลัย"** กับ **"ในท่ามกลางอารยธรรมผุกร่อน"**...•

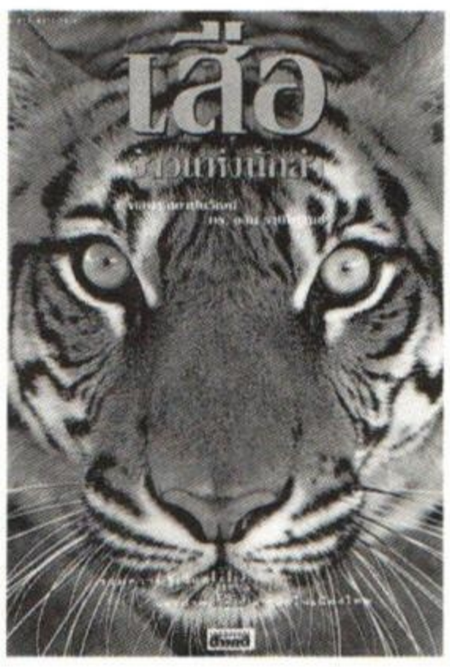

•...**มนตรี ภู่มี** ผู้จัดการโครงการ **THAI MODERN CLASSICS** ของ**มูลนิธิไชยง ลิ้มทองกุล** แจ้งข่าวมาว่าขณะนี้ทางโครงการได้ทำการแปลวรรณกรรมไทยออกเป็นภาษาอังกฤษแล้ว ๔ เล่ม มี **"ทางเสือ"** ของ**ศิลา โคมฉาย, "ละครแห่งชีวิต"** ของ **ม.จ.อากาศดำเกิง รพีพัฒน์, "เรื่องของจันดารา"** ของ**อุษณา เพลิงธรรม** และ **the 20 best novels of Thailand : an anthology** ท่านผู้อ่านที่สนใจต้องการจะได้อ่านฉบับที่แปลเป็นภาษาอังกฤษก็ลองติดต่อสอบถามกันดูที่ ๔๕๕-๗๓๐๒...•

•...สุดท้ายเห็นจะต้องขออภัยต่อท่านผู้อ่านและเพื่อนพ้องน้องพี่ที่ข่าวคราวส่งมาแล้วมิได้ประชาสัมพันธ์ให้บอกเสียตรงนี้เลยว่า เนื้อที่เรามีจำกัด อีกประการหนึ่งนั้นเป็นเพราะว่าข่าวคราวที่ส่งมาบางทีก็ล่าเกินไป และเป็นที่ทราบกันอยู่แล้วว่า **"ศิลปวัฒนธรรม"** เป็นหนังสือรายเดือนทั้งยังต้องปิดต้นฉบับล่วงหน้า ๑ เดือน ฉบับนี้จึงต้องงดข่าวคราวความเคลื่อนไหวแวดวงวรรณกรรม พบกันอีกทีปีใหม่เจ้าค่ะ...•

เดือนหนึ่งอัดหนึ่งที

ขรรค์ชัย บุนปาน

เกือบ ๓๐ ปีเห็นจะได้ **ท่านอาจารย์มานิต-อาจารย์ศรีศักร วัลลิโภดม** นำคณะพวกเรานักศึกษาโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร ไปสำรวจเมืองเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

ท่านอาจารย์มานิตขณะนั้นเป็นหัวหน้ากองโบราณคดี เป็นบิดาอาจารย์ศรีศักร พวกเราซึ่งมี**คุณพิเศษ เจียจันทร์พงษ์, คุณสุจิตต์ วงษ์เทศ** และผมเป็นอาทิ จึงพลอยเรียกท่านว่าคุณพ่อไปด้วย

ท่านแม่นตำนานท้องถิ่นและตำราโบราณมาก สำคัญที่สุดคือได้ออกพื้นที่ทุกหัวระแหงทั่วแผ่นดินไทย

วินิจฉัยของท่านในเรื่องโบราณคดีและประวัติศาสตร์จึงค่อนข้างแม่นยำและถูกต้อง

น่าเสียดายที่ผมไม่เอาถ่านออกสำรวจเชียงแสนก็ยังหลบไปกินเหล้ากับชาวบ้านและทะลึ่งไปจีบนางงามประจำอำเภอเสีย

วันหนึ่ง ท่านอาจารย์มานิตชี้เปรี้ยงให้ฟังว่า เมืองเชียงแสนร้างเพราะน้ำท่วม

ท่านตั้งข้อสังเกตวงวัฏของธรรมชาติให้เห็นด้วยว่า น้ำท่วมก็มีรอบของมัน หากตกเศษ ๕ เศษ ๐ ครบ ๑๐ ปี ๒๐ ปี ๒๕ ปี ๕๐ ปี ๑๐๐ ปี เหลื่อมกันไม่เกิน ๒ ปี น้ำเคยท่วมใหญ่ก็จะท่วมใหญ่

ผมเกิดไม่ทัน พ.ศ. ๒๔๘๕ แต่ทัน พ.ศ. ๒๕๒๖ บ้านอยู่ริมคลองบางขุนเทียน ต้องหุงหากินบนชานบ้าน เดินฝ่าน้ำครึ่งตัวออกมาทำงาน

อีก ๑๒ ปีต่อมาคือปีนี้ พ.ศ. ๒๕๓๘ บ้านอยู่ริมคลองมอญ เมื่อในหลวงของเรารับสั่งให้กรุงเทพฯ สู้กับน้ำท่วม ย่านที่อยู่อาศัยก็หลุดรอดมาอย่างหวุดหวิด ในขณะที่ไทยเกือบทั้งประเทศจมอยู่ใต้น้ำ

ผมเห็นซากโบราณวัตถุสถานที่อยุธยาและที่อื่น ๆ อีกหลายที่นิ่งจำนนอยู่ใต้น้ำแล้วก็ใจหาย

แม้สุดยอดของวิชาโบราณคดีจะสอนเรื่องพระไตรลักษณ์อยู่เป็นนิตย์ แต่ก็เกิดความเป็นห่วงขึ้นมาอย่างช่วยไม่ได้

ประสบการณ์ของท่าน**อาจารย์มานิต วัลลิโภดม** นั้นคือศาสตร์ ว่าด้วยคำนวณ คณิตศาสตร์และความทรงจำ ในขณะที่ธรรมชาติและสังคมยังไม่ถูกข่มขืนโดยมนุษยชาติ

ผู้คนในสังคมมากขึ้น ธรรมชาติแปรเปลี่ยน ฐานคำนวณเก่าผิดพลาด เกิดน้ำท่วมใหญ่ ๓ ปีติดต่อกัน

เห็นจะไม่ใช่แต่กรุงเก่าอยุธยาเท่านั้นที่ฉิบหาย ไทยทั้งประเทศก็เห็นจะพับเพียบและพังพาบ

ไม่ได้พบกับท่านอธิบดีกรมศิลปากรหลายเดือนแล้ว ยังสบายดีนะครับ

น้ำท่วมก็เป็นเรื่องของน้ำ ซากโบราณสถานผุพังล่มสลายก็เป็นเรื่องของธรรมชาติและกาลเวลา

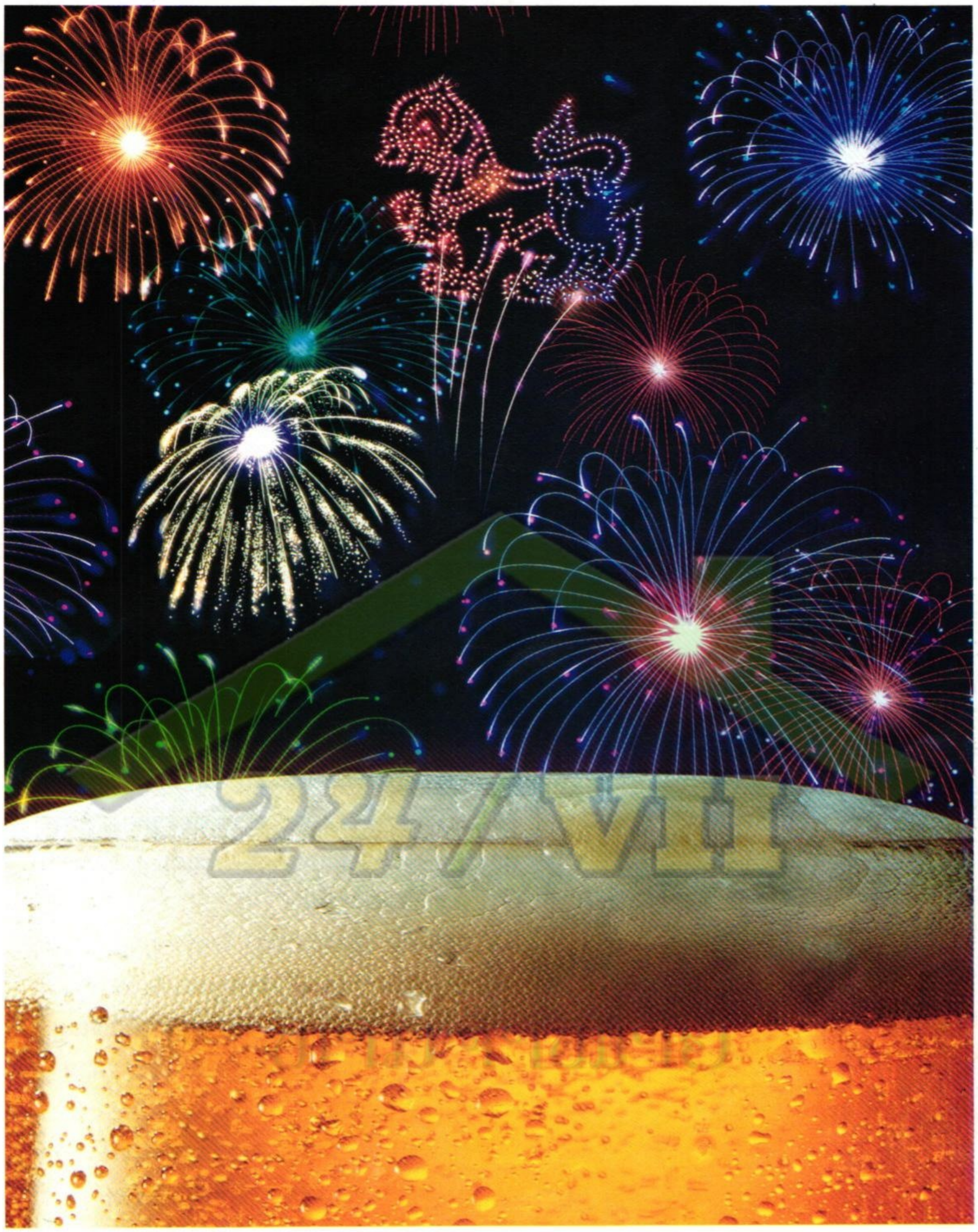
แต่คนก็ต้องมีความรับผิดชอบที่ต้องทำงานตามหน้าที่

ขอความกรุณาวางแผนด้วยใจเริง หางบประมาณด้วยการเน้นคุณค่าของความเป็นชาติ และลงมือทำงานให้ทันต่อเหตุการณ์

อะไรที่ล่มก็กู้ได้ทั้งนั้น

ยกเว้นใจล่มสลายกลายเป็นศพในขณะที่ยังมีลมหายใจ

สมุกแบบไทย ๆ - กับสิงห์

วิทยานิพนธ์ดีเด่นประจำปี ๒๕๓๖ ของคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ศิลปวัฒนธรรม ฉบับพิเศษ ● สุจิตต์ วงษ์เทศ เขียนคำนำเสนอ

การเมืองในอนุสาวรีย์ ท้าวสุรนารี

สายพิน แก้วงามประเสริฐ

วีรกรรม **"ท้าวสุรนารี"** เผยแพร่ครั้งแรกในพระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๓ ในฐานะผู้นำหญิงชาวครัวนครราชสีมาเป็นทัพหนุนต้านกบฏเจ้าอนุวงศ์

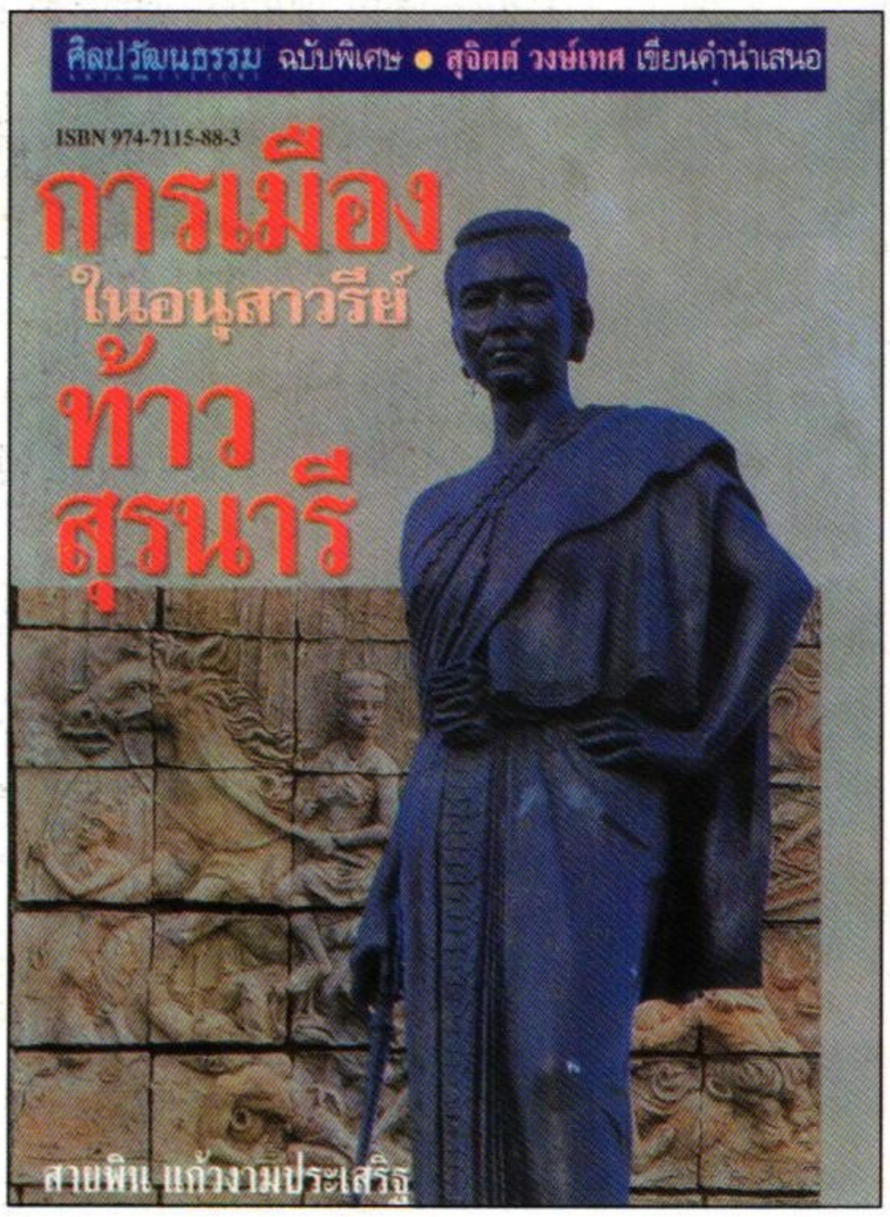
ต่อมาวีรกรรมของท้าวสุรนารีได้รับการเสริมแต่งจนห้าวหาญกว่าเดิม มิใช่เพียงฐานะผู้นำหญิงทัพหนุน หากแต่เป็นผู้นำการต่อสู้และวางแผนรุกรบอย่างองอาจ นับเป็นวีรกรรมที่รับใช้สถาบันกษัตริย์ แสดงความจงรักภักดีของหัวเมืองที่มีต่อรัฐสยามที่กรุงเทพ ฯ ผูกพันความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างส่วนกลางกับนครราชสีมา

อนุสาวรีย์ **"ท้าวสุรนารี"** จึงปรากฏเด่นสง่างามหน้าประตูเมือง ผงาดสู้กับการคุกคามของต่างชาติที่หวังผนวกดินแดนภาคอีสาน ล้างภาพ **"เมืองกบฏ"** ของชาวนครราชสีมา และเป็นอนุสาวรีย์ **"สามัญชน"** คนแรกอีกด้วย

วาทกรรมเรื่องท้าวสุรนารีทำให้อนุสาวรีย์แห่งนี้เป็นเสมือนอนุสรณ์สถานของ **"วีรสตรีแห่งชาติ"** และยังกลายเป็น **"เทพารักษ์"** ประจำเมืองในเวลาต่อมา

แต่...น่าประหลาดที่ว่าเอกสารสำคัญต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเหตุการณ์กบฏเจ้าอนุวงศ์ พ.ศ. ๒๓๖๙ ไม่ได้กล่าวถึงวีรกรรมของคุณหญิงโมเลย

ทำให้เกิดคำถามว่า... ***วีรกรรมนี้เกิดขึ้นจริงหรือ ?***

ราคาเล่มละ ๑๙๐ บาท

วางตลาดแล้ววันนี้-ทั่วประเทศ

สั่งซื้อโดยตรงที่ **บริษัท งานดี จำกัด** ๑๒ ถนนเทศบาลนฤมาล ประชานิเวศน์ ๑ จตุจักร กทม.๑๐๙๐๐ **โทร.๕๘๐ ๐๕๕๙**

ทรงพระเจริญ

ด้วยเกล้า ด้วยกระหม่อม ขอเดชะ ข้าพระพุทธเจ้า

บริษัท สุรามหาราษฎร จำกัด (มหาชน) และกลุ่มบริษัทสุราทิพย์

เทคโนโลยี

ไม่ใช่ท้าแต่อยากให้ลอง
มินิสโตร์ของคนเดินดิน
อ่านแล้วทำจริงไม่มีจน

คัมภีร์อาชีพของชาวบ้าน
ทั้งชาวบ้านชาวเมืองอ่านได้
ตำราที่ไม่ใช่ตำรา ถ่ายทอดจาก
ประสบการณ์ของคนทำจริง
อ่านแล้วทำจริงเป็นอาชีพหรือ
ทำตามเล่น ๆยามว่างก็ย่อมได้
ปลูกผักเลี้ยงปลาสร้างสวน
หลากหลายสาระเพื่อชีวิต
มีให้อ่านครบเครื่อง

เทคโนโลยีชาวบ้าน

นิตยสารรายปักษ์ในเครือมติชน คุณภาพล้นเล่ม ๒๕ บาท
พลาดแล้วจะเสียใจ ทุกวันที่ ๑ และ ๑๕ ของเดือน

พบกันที่แผงประจำ

ชาวบ้าน

REGENCY

"ถ้ามี...รีเจนซี่
งานนี้ก็เลิกยาก"

รีเจนซี่ บรั่นดีไทย

เดอะมอลล์ 2, 5, 6 เยาวราช ซีเอ็มซี นิวเวิลด์ เวสโก้ แพรกลอง์ส เมอร์คิวรี่ สยามนิคม
ศรีนครินทร์ 2 ลีสเซ็นเวิลด์ ศูนย์การค้าเซ็นทรัล ศาลายา ศาลายัด สาขาลัด 3 คลัง 2 ศิริบรรณ แพรกลอง 1

ดิบ (ได้ที่)

ไม่มี "คำคัดค้าน" สำหรับความดิบได้ที่

ผลจากการ WASH ด้วยหินผา...จากแดนไกล

STONE WASH อีกคอลเลคชั่นใหม่จาก ZAZCH

Natural by Nature

NATURAL DESIGN
THE ZAZCH